

ព្រះ

អង្គកថា

ភាសាចារឹក

សុត្តន្តបិដក

សំយុត្តនិកាយោ

សកាថាវគ្គ

។ នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

សំយុត្តនិកាយ

សតាថាវគ្គ-អដ្ឋកថា

គន្ថាវម្ពកថា

ករុណាសីតលហនយំ, បញ្ញាបន្លោតវិហតមោហតមំ;
សនរាមរលោកករំ, វន្តេ សុគតំ គតិវិមុត្តំ។

ពុទ្ធាបិ ពុទ្ធការំ, ភាវេត្វា យេវ សង្ខិកត្វា ច;
យំ ឧបគតោ គតមលំ, វន្តេ តមនុត្ថរំ ធម្មំ។

សុគតស្ស ឡីវសានំ, បុត្តានំ មារសេនមជ្ជនានំ;
អដ្ឋន្ទម្យី សម្មហំ, សិរសា វន្តេ អរិយសង្ឃំ។

ឥតិ មេ បសន្នមតិនោ, រតនត្ថយវន្តនាមយំ បុញ្ញំ;
យំ សុវិហតន្តរាយោ, ហុត្វា តស្សានុភាវេន។

សំយុត្តវគ្គបដិមណ្ឌិតស្ស, សំយុត្តអាគមវរស្ស;
ពុទ្ធានុពុទ្ធសំវណ្ណិតស្ស, ញាណប្បភេទជននស្ស។

អត្ថប្បកាសនត្ថំ, អដ្ឋកថា អាទិតោ វសិសតេហិ;
បញ្ចាហិ យា សង្កិតា, អនុសង្កិតា ច បន្ទាបិ។

សីហឡធីបំ បន អាភតាថ, វសិនា មហាមហិន្ទន;
បរិវតា សីហឡភាសាយ, ធិបវាសីនមត្ថាយ។

អបនេត្វាន តតោហំ, សីហឡភាសំ មនោរមំ ភាសំ;
តន្តិនយានុច្ឆរិកំ, អាហេបេន្តោ វិគតនោសំ។

សមយំ អវិលោមេន្តោ, ថេរានំ ថេរវំសធិទានំ;
សុនិបុណវិនិច្ឆយានំ, មហាវិហារេ និវាសិនំ។

ហិត្វា បុនប្បនាគត-មត្តំ, អត្តំ បកាសយិស្សមិ;
សុជនស្ស ច តុដ្ឋត្តំ, ចិរដ្ឋិតត្ថញ្ច ធម្មស្ស។

សាវត្ថិបក្ខតិនំ, នគរានំ វណ្ណានា កតា ហេដ្ឋា;
សង្កតិនំ ទ្វិន្នំ, យា មេ អត្តំ វទន្តេន។

វិត្តារវសេន សុទំ, វត្ថុនិ ច យានិ តត្ថ វុត្តានិ;
តេសម្បំ ន ឥធនិយ្យោ, វិត្តារកមំ ករិស្សមិ។

សុត្តានំ បន អត្តា, នវិនា វត្ថុហិ យេ បកាសន្តិ;
តេសំ បកាសនត្តំ, វត្ថុនិបិ ទស្សយិស្សមិ។

សីលកថា ធុតធម្មា, កម្មជ្ជានានិ ចេវ សព្ពានិ;
ចរិយាវិធានសហិតោ, ឈានសមាបត្តិវិត្តារោ។

សព្ពា ច អភិញ្ញាយោ, បញ្ញាសង្កលននិច្ឆយោ ចេវ;
ខន្ធាតាយតនិជ្រ្ជិយានិ, អរិយានិ ចេវ ចត្តារិ។

សច្ចានិ បច្ឆយាការទេសនា, សុបរិសុទ្ធនិបុណានយា;

អវិមុត្តតន្ត្រីមគ្គា, វិបស្សនាការវនា ចេវ។

ឥតិ បន សព្វំយស្មា, វិសុទ្ធិមគ្គេ មយា សុបវិសុទ្ធិ;
វុត្តំ តស្មា ភិយ្យោ, ន តំ ឥធិវិចារយិស្សមិ។

“មជ្ឈេ វិសុទ្ធិមគ្គោ, ឯស ចតុន្ទម្បិ អាគមាណញ្ចិ;
ឋត្វា បកាសយិស្សតិ, តត្ថ យថាភាសិតមត្តំ”។

ឥន្ទេវ កតោ តស្មា, តម្បិ គហេត្វាន សទ្ធិមេតាយ;
អជ្ឈកថាយ វិជានថ, សំយុត្តវិនិស្សិតំ អត្តន្តិ។

១. ទេវតាសំយុត្តំ

១. នឡវគ្គោ

១. ឱយតរណសុត្តវណ្ណានា

តត្ថ សំយុត្តាគមោ នាម សតាថាវគ្គោ, និទានវគ្គោ, ខន្ធកវគ្គោ,
សឡាយតនវគ្គោ, មហាវគ្គោតិ បញ្ចវគ្គោ ហោតិ។ សុត្តតោ -

“សត្ត សុត្តសហស្សនិ, សត្ត សុត្តសតានិ ថ;
ធូរសង្ខិចេវ សុត្តានិ, ឯសោ សំយុត្តសង្ខហោ”។

ភាណាវរតោ ភាណាវរសតំ ហោតិ។ តស្ស វគ្គេសុ សតាថាវគ្គោ អាទិ,
សុត្តេសុ ឱយតរណសុត្តំ។ តស្សបិ “ឯវំ មេ សុត”ន្តិអាទិកំ អាយស្មតា
អានន្ទេន បឋមមហាសង្កឹតិកាលេ វុត្តំ និទានមាទិ។ សា បនេសា

បឋមមហាសង្កឹតិ សុមង្គលវិលាសិនិយា ធិយនិកាយដ្ឋកថាយ អាទិម្ហិ
វិត្តាវតា, តស្មាសា តត្ថវិត្តាវតនយេនេវ វេទិតញ្ចា។

១. យំ បនេតំ “ឃំ មេ សុត” ត្ថិអាទិកំ និទានំ, តត្ថ ឃំ ត្ថិ និចាតបទំ។
មេតិអាទិនិ នាមបទានិ។ សាវត្ថិយំ វិហាវតិ ឃំ ត្ថិ ឧបសគ្គបទំ, ហាវតិ តិ
អាឡាតបទន្តិ ឥមិនា តាវ នយេន បទវិភាគោ វេទិតញ្ចា។

អត្ថតោ បន ឃំ សន្នោ តាវ ឧបម្ភបទេស-សម្មហំសន-គរហណា-
វចនសម្មជិត្តហាការនិទស្សនាវធារណាទិ-អនេកត្ថប្បកេនោ។ តថា ហោស
- “ឃំ ជាតេន មច្ឆេន, កត្តត្ថំ កុសលំ ពហុ” ត្ថិ (ធម្ម. ប. ៥៣) ឃំ មាទីសុ ឧបមាយំ
អាគតោ។ “ឃំ តេ អភិក្កមិតត្ថំ, ឃំ តេ បដិក្កមិតត្ថំ” ត្ថិអាទីសុ (អ. និ. ៤.១២២)
ឧបទេសេ។ “ឃំ មេតំ ភកវា, ឃំ មេតំ សុគតា” ត្ថិអាទីសុ (អ. និ. ៣.៦៦)
សម្មហំសនេ។ “ឃំ មេ បនាយំ វសលី យស្មី វា តស្មី វា តស្ស មុណ្ណាកស្ស
សមណាកស្ស វណ្ណំ ភាសតី” ត្ថិអាទីសុ (សំ. និ. ១.១៨៧) គរហណោ។ “ឃំ,
ភន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បច្ឆស្សោសុ” ត្ថិអាទីសុ (ម. និ. ១.១)
វចនសម្មជិត្តហោ។ “ឃំ ព្យា ខោ អហំ, ភន្តេ, ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ
អាជាធាមី” ត្ថិអាទីសុ (ម. និ. ១.៣៩៨) អាគារេ។ “ឃំ ហិ ត្ថំ មាណាវក, យេន
សមណោ អានន្នោ តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា មម វចនេន សមណំ អានន្តំ
អប្បាពាធំ អប្បាតង្គំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ជាសុវិហារំ បុច្ឆ - ‘សុភោ មាណាវោ
តោទេយ្យបុត្តោ ភវន្តំ អានន្តំ អប្បាពាធំ អប្បាតង្គំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ជាសុវិហារំ
បុច្ឆតី’ តិ។ ឃំ ព្យា វទេហិ - ‘សាធុ កិវ ភវំ អានន្នោ យេន សុភស្ស មាណាវស្ស
តោទេយ្យបុត្តស្ស និវេសនំ, តេនុបសង្កមតុ អនុកម្យំ ឧបាទាយា’ តិ” ត្ថិអាទីសុ (ធី.
និ. ១.៤៤៥) និទស្សនេ។ “តំ កី មញ្ញេន កាលាមា, ឥមេ ធម្មា កុសលា វា
អកុសលា វាតិ? អកុសលា, ភន្តេ។ សាវជ្ជា វា អនវជ្ជា វាតិ? សាវជ្ជា, ភន្តេ។

វិញ្ញាគរហិតា វាវិញ្ញាប្បសត្តា វាតិ? វិញ្ញាគរហិតា, ភន្តេ។ សមត្តា សមាធិន្នា
អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្ថុន្តិ វា នោ វា, កថំ វោ ឯត្ថ ហោតីតិ? សមត្តា, ភន្តេ,
សមាធិន្នា អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្ថុន្តិ, ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតី”តិ អាធិសុ (អ. និ.
៣.៦៦) អវជារណោ។ ស្វាយមិធ អាការនិទស្សនាវជារណោសុ ទដ្ឋញ្ចោ។

តត្ថ អាការត្ថេន ឯវំសន្តេន ឯតមត្ថំ ធីបេតិ - នាធានយនិបុណំ
អនេកជ្ឈាសយសមុជ្ឈានំ អត្តព្យញ្ញនសម្មន្នំ វិវិធានិហារិយំ ធម្មត្ថទេសនា
បដិវេធកម្មីរំ សព្វសត្តានំ សកសកភាសានុរូបតោ សោតបថមាគច្ឆន្តំ តស្ស
ភគវតោ វចនំ សព្វប្បការេន កោ សមត្តោ វិញ្ញាតុំ? សព្វថាមេន បន
សោតុកាមតំ ជនេត្វាបិ ឯវំ មេ សុតំ, មយាបិ ឯកេនាការេន សុតន្តិ។

និទស្សនត្ថេន - “នាហំ សយម្ហូ, ន មយា ឥទំ សច្ឆិកត”ន្តិ អត្តានំ
បរិមោចេន្តោ - “ឯវំ មេ សុតំ, មយាបិ ឯវំ សុត”ន្តិ ឥទានិ វត្ថុញ្ចំ សកលសុត្តំ
និទស្សេតិ។

អវជារណត្ថេន - “ឯតទគ្គំ, ភិក្ខុវេ, មម សាវកានំ ភិក្ខុនំ ពហុស្សតានំ
យទិទំ អានន្តោ, គតិមន្តានំ, សតិមន្តានំ, ធិតិមន្តានំ, ឧបជ្ឈាកានំ យទិទំ
អានន្តោ”តិ (អ. និ. ១.២២០-២២៣) ឯវំ ភគវតោ - “អាយស្មា អានន្តោ
អត្តកុសលោ ធម្មកុសលោ ព្យញ្ញនកុសលោ និរុត្តិកុសលោ
បុញ្ញបរកុសលោ”តិ (អ. និ. ៥.១៦៩) ឯវំ ធម្មសេនាបតិនា ច បសត្តភាវានុរូបំ
អត្តនោ ជារណាពលំ ទស្សេន្តោ សត្តានំ សោតុកាមតំ ជនេតិ - “ឯវំ មេ សុតំ,
តញ្ចា ខោ អត្តតោ វា ព្យញ្ញនតោ វា អន្ធមនធិកំ, ឯវំមេវ ន អញ្ញថា ទដ្ឋញ្ច”ន្តិ។

មេសន្តោ តីសុ អត្ថេសុ ទិស្សេតិ។ តថា ហិស្ស - “តាថាភិគីតំ មេ
អភោជនេយ្យ”ន្តិ អាធិសុ (សុ. និ. ៨១) មយាតិ អត្ថោ។ “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា

សំខិត្តន ធម្មំ ទេសេត្ថ ” តិអាធិស្ឋ (សំ. និ. ៤.៨៨) មយ្ហន្តិ អត្តោ។ “ធម្មនាយាទា
មេ, ភិក្ខុវេ, ភវថា” តិអាធិស្ឋ (ម. និ. ១.២៩) មមាតិ អត្តោ។ ឥធម បន “មយា
សុត” ន្តិ ច “មម សុត” ន្តិ ច អត្តទ្វយេ យុជ្ជតិ។

សុតន្តិ អយំ សុតសន្តោ សឧបសន្តោ អនុបសន្តោ ច កមនវិស្សុត-
កិលិន្ទឧបចិតានុយោគ-សោតវិញ្ញេយ្យ-
សោតទ្វារាទុសារវិញ្ញាតាធិអនេកត្ថប្បភេទោ។ តថា ហិស្សុ - “សេនាយ
បសុតោ” តិអាធិស្ឋ គប្បន្តោតិ អត្តោ។ “សុតធម្មស្ស បស្សតោ” តិអាធិស្ឋ (ឧទា.
១១) វិស្សុតធម្មស្សតិ អត្តោ។ “អវស្សុតា អវស្សុតស្ស” តិអាធិស្ឋ (ចា. បិ. ៦៥៧)
កិលិន្ទាកិលិន្ទស្សតិ អត្តោ។ “តុម្កេហិ បុញ្ញំ បសុតំ អនប្បក” តិអាធិស្ឋ (ឧ. ចា.
៧.១២) ឧបចិតន្តិ អត្តោ។ “យេ ឈានបសុតា ជីវា” តិអាធិស្ឋ (ធម. ប. ១៨១)
ឈានានុយុត្តាតិ អត្តោ។ “ទិដ្ឋំ សុតំ មុត” តិអាធិស្ឋ (ម. និ. ១.២៤១)
សោតវិញ្ញេយ្យន្តិ អត្តោ។ “សុតធមោ សុតសន្តិចយោ” តិអាធិស្ឋ (ម. និ. ១.៣៣៩)
សោតទ្វារាទុសារវិញ្ញាតធមោតិ អត្តោ។ ឥធម បនស្ស សោតទ្វារាទុសារេន
ឧបដាវិតន្តិ វា ឧបដាវណន្តិ វា អត្តោ។ មេ-សទ្ទស្ស ហិ មយាតិ អត្តេ សតិ - “ឯវំ
មយា សុតំ, សោតទ្វារាទុសារេន ឧបដាវិត” តិ យុជ្ជតិ។ មមាតិ អត្តេ សតិ - “ឯវំ
មម សុតំ, សោតទ្វារាទុសារេន ឧបដាវណ” តិ យុជ្ជតិ។

ឯវមេតេសុ តីសុ បទេសុ ឯវន្តិ សោតវិញ្ញាណាធិវិញ្ញាណាកិច្ចនិទស្សនំ។
មេតិ វុត្តវិញ្ញាណាសមដ្ឋិបុគ្គលនិទស្សនំ។ សុតន្តិ អស្សវេនភាវបដិក្ខេបតោ
អនុឆានធិការីបរីតគ្គហធានិទស្សនំ។ តថា ឯវន្តិ តស្ស សោតទ្វារាទុសារេន
បវត្តាយ វិញ្ញាណាវីចិយា នានប្បកាវេន អារម្មណេ បវត្តិភាវប្បកាសនំ។
មេតិ អត្តប្បកាសនំ។ សុតន្តិ ធម្មប្បកាសនំ។ អយញ្ញេត្ថ សង្ខេបោ -

“នាងប្បការនេន អារម្មណ៍ បរវត្តាយ វិញ្ញាណវិធីយា មយា ន អញ្ចំ កតំ, ឥទ្ធិ
បន កតំ, អយំ ធម្មោ សុតោ”តិ។

តថា ឯវន្តិ និទ្ទិសិតព្រហ្មកាសនំ។ មេតិ បុគ្គលប្បកាសនំ។ សុតន្តិ
បុគ្គលកិច្ចប្បកាសនំ។ ឥទ្ធិ វុត្តំ ហោតិ - “យំ សុត្តំ និទ្ទិសិស្សាមិ, តំ មយា ឯវំ
សុត”ន្តិ។

តថា ឯវន្តិ យស្ស ចិត្តសន្តានស្ស នាណការប្បវត្តិយា
នាតត្ថព្យញ្ញនគហាលំ ហោតិ, តស្ស នាណការនិទ្ទេសោ។ ឯវន្តិ ហិ អយំ
អាការបញ្ញត្តិ។ មេតិ កត្តនិទ្ទេសោ។ សុតន្តិ វិសយនិទ្ទេសោ។ ឯត្តាវតា
នាណការប្បវត្តន ចិត្តសន្តាននេន តំសមន្តីនោ កត្តវិសយេ គហាលាសន្តិជ្ជានំ
កតំ ហោតិ។

អថ វា ឯវន្តិ បុគ្គលកិច្ចនិទ្ទេសោ។ សុតន្តិ វិញ្ញាណកិច្ចនិទ្ទេសោ។ មេតិ
ឧភយកិច្ចយុត្តបុគ្គលនិទ្ទេសោ។ អយំ បនេត្ត សន្នេហោ - “មយា
សវនកិច្ចវិញ្ញាណសមន្តីនា បុគ្គលេន វិញ្ញាណវសេន
លទ្ធសវនកិច្ចវេហារេន សុត”ន្តិ។

តត្ថ ឯវន្តិ ច មេតិ ច សច្ចិកជ្ជបរមត្ថវសេន អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ។ កិញ្ចេត្ត តំ
បរមត្ថតោ អត្ថិ, យំ ឯវន្តិ វា មេតិ វា និទ្ទេសំ លភេថ។ សុតន្តិ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិ។
យញ្ញិ តំ ឯត្ថ សោតេន ឧបលទ្ធិ, តំ បរមត្ថតោ វិជ្ជមានន្តិ។ តថា ឯវន្តិ ច មេតិ ច
តំ តំ ឧបាទាយ វត្តព្ពតោ ឧបាទាបញ្ញត្តិ។ សុតន្តិ ទិដ្ឋាទីនិ ឧបនិធាយ វត្តព្ពតោ
ឧបនិធាបញ្ញត្តិ។

ឯត្ថ ច ឯវន្តិ វេចនេន អសម្មាហំ ធិបេតិ។ ន ហិ សម្មុទ្ពោ
នាងប្បការបដិវេធសមត្តោ ហោតិ។ សុតន្តិ វេចនេន សុតស្ស អសម្មាសំ

ដីបេតិ។ យស្ស ហិ សុតំ សម្មជ្ឈំ ហោតិ, ន សោ កាលន្តរេន មយា សុតន្តិ
បដិជានាតិ។ ឥច្ចស្ស អសម្មោហេន បញ្ញាសិទ្ធិ, អសម្មោសេន បន សតិសិទ្ធិ។
តត្ថ បញ្ញាបុព្វត្ថមាយ សតិយា ព្យញ្ញនាវជារណាសមត្ថតា, សតិបុព្វត្ថមាយ
បញ្ញាយ អត្ថបដិវេធសមត្ថតា។ តទុកយសមត្ថតាយោគេន
អត្ថព្យញ្ញនសម្មន្ទស្ស ធម្មកោសស្ស អនុចាលនសមត្ថតោ
ធម្មភណ្ឌាការិកត្តសិទ្ធិ។

អបរោ នយោ - ឯវន្តិ វចនេន យោនិសោ មនសិការំ ដីបេតិ, អយោនិសោ
មនសិករោតោ ហិ នានប្បការបដិវេធាភាវតោ។ សុតន្តិ វចនេន អវិក្ខេបំ
ដីបេតិ វិក្ខិត្តចិត្តស្ស សវនាភាវតោ។ តថា ហិ វិក្ខិត្តចិត្តោ បុគ្គលោ
សព្វសម្បត្តិយា វុច្ចមានោបិ “ន មយា សុតំ, បុន ភណាថា” តិ ភណាតិ។
យោនិសោ មនសិការេន ចេត្ត អត្ថសម្មាបណិដី បុព្វេ ច កតបុញ្ញតំ សាធម្មតិ,
សម្មា អប្បណិហិតត្ថស្ស បុព្វេ អកតបុញ្ញស្ស វា តទភាវតោ។ អវិក្ខេបេន
សទ្ធម្មស្សវនំ សប្បវិស្វបនិស្សយញ្ច សាធម្មតិ។ ន ហិ វិក្ខិត្តចិត្តោ សោតុំ
សក្កាតិ, ន ច សប្បវិសេ អនុបនិស្សយមានស្ស សវនំ អត្ថិតិ។

អបរោ នយោ - យស្មា “ឯវន្តិ យស្ស ចិត្តសន្តានស្ស នាណការប្បវត្តិយា
នានត្ថព្យញ្ញនគ្គហណំ ហោតិ, តស្ស នាណការនិទ្ទេសោ” តិ វុត្ថំ, សោ ច ឯវំ
ភទ្ទកោ អាការោ ន សម្មា អប្បណិហិតត្ថនោ បុព្វេ អកតបុញ្ញស្ស វា ហោតិ,
តស្មា ឯវន្តិ ឥមិនា ភទ្ទកេន អាការេន បច្ឆិមចក្កទ្វយសម្បត្តិមត្តនោ ដីបេតិ។
សុតន្តិ សវនយោគេន បុរិមចក្កទ្វយសម្បត្តិ។ ន ហិ អប្បតិរូបទេសេ វសតោ
សប្បវិស្វបនិស្សយវិហិតស្ស វា សវនំ អត្ថិ។ ឥច្ចស្ស បច្ឆិមចក្កទ្វយសិទ្ធិយា
អាសយសុទ្ធិ សិទ្ធា ហោតិ, បុរិមចក្កទ្វយសិទ្ធិយា បយោគសុទ្ធិ, តាយ ច
អាសយសុទ្ធិយា អធិគមព្យត្តិសិទ្ធិ, បយោគសុទ្ធិយា អាគមព្យត្តិសិទ្ធិ។ ឥតិ

បយោគាសយសុទ្ធស្ស អាគមាធិកមសម្បជ្ជស្ស វចនំ អរុណាគ្គំវិយ ស្វិយស្ស
ឧទយតោ, យោនិសោ មនសិការោវិយ ច កុសលកម្មស្ស, អរហតិ ភគវតោ
វចនស្ស បុព្ពង្គមំ ភវិតុន្តិ ហំនេ និទានំ វេបេន្តោ ឯវំ មេ សុតន្តិអាធិមាហ។

អបរោ នយោ - ឯវន្តិ ឥមិនា នានប្បការបដិវេធដីបកេន វចនេន អត្តនោ
អត្ថបដិកានបដិសម្ពិទ្ធាសម្បត្តិសញ្ញាវំ ធិបេតិ។ សុតន្តិ ឥមិនា
សោតព្ភកេនបដិវេធដីបកេន ធម្មនិរុត្តិបដិសម្ពិទ្ធាសម្បត្តិសញ្ញាវំ។ ឯវន្តិ ច ឥទំ
យោនិសោ មនសិការធិបកវចនំ ភាសមាណោ - “ឯតេ មយា ធម្មា
មនសានុបេក្ខិតា ធិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា”តិ ធិបេតិ។ សុតន្តិ ឥទំ
សវនយោគធិបកវចនំ ភាសមាណោ - “ពហូ មយា ធម្មា សុតា ធាតា វចសា
បរិចិតា”តិ ធិបេតិ។ តទុកយេនបិ អត្ថព្យញ្ញនចារិប្បវិ ធិបេន្តោ សវនេ អាធនំ
ជនេតិ។ អត្ថព្យញ្ញនបរិបុណ្ណញ្ញិ ធម្មំ អាធនេន អស្សុណេន្តោ មហតា ហិតា
បរិពាហិរោ ហោតីតិ អាធនំ ជនេត្វា សក្កច្ចំ ធម្មោ សោតញ្ជោតិ។

ឯវំ មេ សុតន្តិ ឥមិនា បន សកលេន វចនេន អាយស្មា អាធនោ
តថាគតប្បវេទិតំ ធម្មំ អត្តនោ អធិបាណោ អសប្បវិសភូមី អតិក្កមតិ,
សាវកត្ថំ បដិជានន្តោ សប្បវិសភូមី ធិក្កមតិ។ តថា អសទ្ធម្មា ចិត្តំ វុដ្ឋាបេតិ,
សទ្ធម្មេ ចិត្តំ បតិដ្ឋាបេតិ។ “កោវលំ សុតមេវេតំ មយា, តស្សេវ បន ភគវតោ
វចន”ន្តិ ធិបេន្តោ អត្តានំ បរិមោចេតិ, សត្តារំ អបទិសតិ, ជិនវចនំ អប្បេតិ,
ធម្មនេត្តិ បតិដ្ឋាបេតិ។

អបិច “ឯវំ មេ សុត”ន្តិ អត្តនោ ឧប្បាធិតការំ អប្បដិជានន្តោ បុរិមវចនំ
វិវរេន្តោ - “សម្មទា បដិគ្គហិតមិទំ មយា តស្ស ភគវតោ
ចតុវេសារជ្ជវិសារទស្ស ទសពលធរស្ស អាសកជ្ជានជ្ជាយិនោ
សីហនាធនាធិនោ សព្ពសត្តតមស្ស ធម្មិស្សរស្ស ធម្មរាជស្ស ធម្មាធិបតិនោ

ធម្មធិបត្ស ធម្មសរណត្ស សទ្ធម្មវចក្កវត្តិនោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស វចនំ, ន ឯត្ថ
អត្ថេ វា ធម្មេ វា បទេ វា ព្យញ្ញនេ វា កម្ពុំ វា វិមតិ វា កត្តញ្ញា”តិ
សត្តនេវមនុស្សានំ ឥមស្មី ធម្មេ អស្សទ្ធិយំ វិនាសេតិ, សទ្ធាសម្បទំ
ឧប្បាទេតិ តិ។ តេនេតំ វុច្ចតិ -

“វិនាសយតិ អស្សទ្ធិ, សទ្ធិ វា ឡេតិ សាសនេ;
ឯវំ មេ សុតមិច្ឆេវំ, វទំ កោតមសាវកោ”តិ។

ឯកន្តិ កណ្តាលបរិច្ឆេទនិទ្ទេសោ។ សមយន្តិ បរិច្ឆេទនិទ្ទេសោ។ ឯកំ សមយន្តិ
អនិយមិតបរិធិបនំ។ តត្ថ សមយសន្នោ -

“សមវាយេ ខណោ កាលេ, សម្មហោ ហេតុទិដ្ឋិសុ;
បដិលាភេ បហានេ ច, បដិវេជេ ច ទិស្សតិ”។

តថា ហិស្ស “អប្បេវ នាម ស្វេបិ ឧបសន្តមេយ្យាម កាលញ្ច សមយញ្ច
ឧបាទាយា”តិ ឯវមាទីសុ (ធិ. និ. ១.២២៧) សមវាយោ អត្ថោ។ “ឯកោវ ខោ,
ភិក្ខុវេ, ខណោ ច សមយោ ច ព្រាហ្មចរិយវាសាយា”តិ អាទីសុ (អ. និ. ៨.២៩)
ខណោ។ “ឧណ្ហាសមយោ បរិឡាហសមយោ”តិ អាទីសុ (នា. ធិ. ៣៥៨) កាលោ។
“មហាសមយោ បវនស្មី”តិ អាទីសុ (ធិ. និ. ២.៣៣២) សម្មហោ។ “សមយោបិ ខោ
តេ, ភទ្ទាលិ, អប្បជីវិទ្ធោ អហោសិ, ភគវា ខោ សាវត្ថិយំ វិហារតិ, ភគវាបិ មំ
ជានិស្សតិ - ‘ភទ្ទាលិ, នាម ភិក្ខុ សត្តសាសនេ សិក្ខាយ អបរិបូរកាវី’តិ។
អយម្បិ ខោ តេ, ភទ្ទាលិ, សមយោ អប្បជីវិទ្ធោ អហោសិ”តិ អាទីសុ (ម. និ.
២.១៣៥) ហេតុ។ “តេន ខោ បន សមយេន ឧក្កាហមា នោ បរិញ្ញាជកោ
សមណមុណ្ឌិកាបុត្តោ សមយប្បវាទកេ តិទ្ធកាចីវេ ឯកសាលកេ
មល្លិកាយ អាហមេ បដិវសតី”តិ អាទីសុ (ម. និ. ២.២៦០) ទិដ្ឋិ។

“ធិដ្ឋេ ធម្ម ច យោ អត្ថោ, យោ ចត្ថោ សម្បរាយិកោ;
អត្តាភិសមយា ជីវេ, បណ្ឌិតោតិ បរុច្ឆតិ” តិ។ -

អាទិនុ (សំ. និ. ១.១២៩) បដិលោកោ។ “សម្មា មាណាភិសមយា អន្តមកាសិ
ទុក្ខស្ស” តិអាទិនុ (ម. និ. ១.២៨) បហានំ។ “ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ សង្ខតដ្ឋោ
សន្តាបដ្ឋោ វិបរិណាមដ្ឋោ អភិសមយដ្ឋោ” តិអាទិនុ (បដិ. ម. ២.៨) បដិវេជោ។
ឥធ បនស្ស កាលោ អត្ថោ។ តេន សំវច្ឆរ-ឧតុ-មាសឧមាស-វត្ថុ-ទិវ-បុព្វណ្ណា-
មជ្ឈន្តិក-សាយន្ត-បឋមមជ្ឈិមបច្ឆិមយាម-មុហុត្តាទិនុ កាលប្បភេទភូតេសុ
សមយេសុ ឯកំ សមយន្តិ ជីវេតិ។

តត្ថ កិញ្ចាបិ ឯតេសុ សំវច្ឆរាទិនុ សមយេសុ យំ យំ សុត្តំ យស្មី យស្មី
សំវច្ឆរេ ឧតុម្ហិ មាសេ បក្ខេ វត្ថុភាគេ ទិវសភាគេ វា វុត្តំ, សព្វំ តំ ថេរស្ស
សុវិនិតំ សុវត្ថាបិតំ បញ្ញាយ។ យស្មា បន “ឯវំ មេ សុតំ អសុកសំវច្ឆរេ
អសុកឧតុម្ហិ អសុកមាសេ អសុកបក្ខេ អសុកវត្ថុភាគេ អសុកទិវសភាគេ
វា” តិ ឯវំ វុត្ថេ ន សក្កា សុខេន ធារេតុំ វា ឧទ្ទិសិតុំ វា ឧទ្ទិសាបេតុំ វា, ពហុ ច
វុត្ថព្វំ ហោតិ, តស្មា ឯកេនេវ បទេន តមត្ថំ សមោធានេត្វា “ឯកំ សមយ” ន្តិ
អាហ។

យេ វា ឥមេ កញ្ចក្កន្តិសមយោ ជាតិសមយោ សំវេកសមយោ
អភិនិក្ខមនសមយោ ទុក្ខរកាវកសមយោ មារិជយសមយោ
អភិសម្ពោធិសមយោ ធិដ្ឋេធម្មសុខវិហារសមយោ ទេសនាសមយោ
បរិនិព្វានសមយោតិ ឯវំមាធយោ ភគវតោ ទេវមនុស្សសុ អតិរិយ
សុប្បកាសា អនេកកាលប្បភេទា ឯវំ សមយា។ តេសុ សមយេសុ
ទេសនាសមយសង្ខតំ ឯកំ សមយន្តិ ជីវេតិ។ យោ ចាយំ
ញ្ញាណករុណាកិច្ចសមយេសុ ករុណាកិច្ចសមយោ,

អត្តហិតបរហិតបដិបត្តិសមយេសុ បរហិតបដិបត្តិសមយោ, សន្និបតិកានំ
ករណីយទ្វយសមយេសុ ធម្មិកថាសមយោ, ទេសនាបដិបត្តិសមយេសុ
ទេសនាសមយោ, តេសុបិ សមយេសុ អញ្ញាតំ សន្ធាយ “ឯកំ សមយ”ន្តិ អាហា។

កស្មា បនេត្ត យថា អភិធម្មេ “យស្មី សមយេ កាមាវចរ”ន្តិ ច ឥតោ
អញ្ញេសុ សុត្តបទេសុ “យស្មី សមយេ, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុវីរិច្ឆេវ កាមេហី”តិ ច
ភុម្មវចនេន និទ្ទេសោ កតោ, វិជយេ ច “តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា”តិ
ករណាវចនេន, តថា អកត្វា “ឯកំ សមយ”ន្តិ ឧបយោគវចនេន និទ្ទេសោ
កតោតិ។ តត្ថ តថា, ឥធ ច អញ្ញេថា អត្ថសម្ភវតោ។ តត្ថ ហិ អភិធម្មេ ឥតោ
អញ្ញេសុ សុត្តបទេសុ ច អធិករណាត្ថោ ភាវេនភាវលក្ខណាត្ថោ ច សម្ភវតិ។
អធិករណាត្ថោ កាលត្ថោ សម្ភហត្ថោ ច សមយោ, តត្ថ វុត្ថានំ ជស្សាទិធម្មានំ
ខណសមវាយហេតុសម្ពាស្ស ច សមយស្ស ភាវេន តេសំ ភាវេន លក្ខិយតិ។
តស្មា តទត្ថជោតនត្ថំ តត្ថ ភុម្មវចនេនិទ្ទេសោ កតោ។

វិជយេ ច ហេតុអត្ថោ ករណាត្ថោ ច សម្ភវតិ។ យោ ហិ សោ
សិក្ខាបទបញ្ញត្តិសមយោ សាវិបុត្តាធិហិមិ ធុត្តិញ្ញោយ្យោ, តេន សមយេន
ហេតុភូតេន ករណាភូតេន ច សិក្ខាបទានិ បញ្ញាបយន្តោ
សិក្ខាបទបញ្ញត្តិហេតុញ្ញ អបេក្ខមាធា ភគវា តត្ថ តត្ថ វិហាសិ។ តស្មា
តទត្ថជោតនត្ថំ តត្ថ ករណាវចនេន និទ្ទេសោ កតោ។

ឥធ បន អញ្ញស្មី ច ឯវំជាតិកេ អច្ចន្តសំយោគត្ថោ សម្ភវតិ។ យញ្ញិ សមយំ
ភគវា ឥមំ អញ្ញំ វា សុត្តន្តំ ទេសេសិ, អច្ចន្តមេវ តំ សមយំ ករុណាវិហារេន
វិហាសិ។ តស្មា តទត្ថជោតនត្ថំ ឥធ ឧបយោគវចនេនិទ្ទេសោ កតោតិ។

តេនេតំ វុច្ចតិ -

“តំ តំ អត្ថមបេត្តិកា, ភុម្មេន ករណេន ច;
អញ្ញាត្រ សមយោ វុត្តោ, ឧបយោគេន សោ ឥដា” តិ។

ចោរណា បន វណ្ណាយន្តិ - “តស្មី សមយេ” តិ វា “តេន សមយេនា” តិ វា
“ឯកំ សមយ” តិ វា អភិលាបមត្តកេនោ ឯស, សព្ពត្ត ភុម្មមេវ អត្តោតិ។ តស្មា
“ឯកំ សមយ” តិ វុត្តេបិ “ឯកស្មី សមយេ” តិ អត្តោ វេទិតញ្ចោ។

ភគវាតិ គរុ។ គរុំ ហិ លោកេ “ភគវា” តិ វទន្តិ។ អយញ្ច
សព្ពគុណាវិសិដ្ឋតាយ សព្ពសត្តានំ គរុ, តស្មា “ភគវា” តិ វេទិតញ្ចោ។
ចោរណាហិបិ វុត្តំ -

“ភគវាតិ វចនំ សេដ្ឋំ, ភគវាតិ វចនមុត្តមំ;
គរុ ការវយុត្តោ សោ, ភគវាតេន វុច្ឆតិ” តិ។ (វិសុទ្ធិ. ១.១៤២);

អបិច -

“ភគ្យវា ភគ្គវា យុត្តោ, ភគេហិ ច វិភត្តវា;
ភត្តវា វន្តកមនោ, ភវេសុ ភគវា តតោ” តិ។ -

ឥមិស្សា កាថាយ វសេនស្ស បទស្ស វិត្តារតោ អត្តោ វេទិតញ្ចោ។ សោ ច
វិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ. ១.១៤៤) ពុទ្ធានុស្សតិនិទ្ទេសេ វុត្តោយេវ។

ឯត្តាវតា ចេត្ត ឯវំ មេ សុតន្តិ វចនេន យថាសុតំ ធម្មំ ទស្សន្តោ ភគវតោ
ធម្មសរីរំ បច្ឆក្ខំ ករោតិ។ តេន “នយិទំ អតិក្កន្ធសត្តកំ ចាវចនំ, អយំ វោ
សត្តា” តិ សត្តុ អទស្សនេន ឧក្កល្មាតំ ជនំ សមស្សសេតិ។ ឯកំ សមយំ
ភគវាតិ វចនេន តស្មី សមយេ ភគវតោ អវិជ្ជមានភារំ ទស្សន្តោ
រូបកាយបរិនិព្វានំ សាធនិ។ តេន “ឯវំវិទស្ស នាម អរិយធម្មស្ស ទេសកោ

ធនពលធរោវជីវសង្ឃាតសមាណកាយោ សោមិ ភគវា បរិនិព្វតោ, កេន
អញ្ជេន ជីវិតេ អាសា ជនេតត្តា"តិ ជីវិតមទមត្តំ ជនំ សំវេជេតិ, សទ្ធម្មេ ចស្ស
ឧស្សហំ ជនេតិ។ ឯវន្តិ ច ភណ្ឌោ ទេសនាសម្បត្តិ និទ្ទិសតិ។ មេ សុតន្តិ
សាវកសម្បត្តិ។ ឯកំ សមយន្តិ កាលសម្បត្តិ។ ភគវាតិ ទេសកសម្បត្តិ។

សាវត្ថិយន្តិ ឯវនាមកេ នគរេ។ សមីបត្ថេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ វិហារតីតិ
អវិសេសេន ភិយាបថទិព្ភព្រហ្មអរិយវិហារេសុ
អញ្ញាតវិហារសមន្តីបរិធិបនមេតំ។ ឥធម៌ បន
ហំនគមននិសង្គាសយនប្បកេទេសុ ភិយាបថេសុ
អញ្ញាតភិយាបថសមាយោគបរិធិបនំ, តេន បិកោមិ គច្ឆន្តោមិ និសិទ្ធនោមិ
សយានោមិ ភគវា វិហារតិច្ឆេវ វេទិតញ្ចោ។ សោ ហិ ឯកំ ភិយាបថពាជនំ
អញ្ជេន ភិយាបថេន វិជ្ជិន្តិត្វា អបរិបតន្តំ អត្តការំ ហារតិ បរត្ថេតិ, តស្មា
“វិហារតី”តិ វុច្ចតិ។

ជេតវនេតិ ជេតស្ស រាជកុមារស្ស វនេ។ តញ្ជី តេន រោមិតំ សំវឡិតំ
បរិចាលិតំ អហោសិ, តស្មា “ជេតវន”ន្តិ សង្ខំ គតំ។ តស្មី ជេតវនេ។
អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាហមេតិ អនាថបិណ្ឌិកេន គហបតិណ
ចតុបញ្ញាសហិរញ្ញកោដិបរិច្ឆាគេន ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស
និយ្យាតិតត្វា “អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាហមោ”តិ សង្ខំ គតេ អាហមេ។ អយមេត្ត
សន្នេទោ, វិត្តារោ បន បបញ្ចសូននិយា មជ្ឈិមជ្ឈកថាយ
សព្វាសវសុត្តវណ្ណនាយំ (ម. និ. អដ្ឋ. ១.១៤) វុត្តោ។

តត្ថ សិយា - យទិ តាវ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហារតិ, “ជេតវនេ”តិ ន វត្តព្នំ។ អថ
តត្ថ វិហារតិ, “សាវត្ថិយ”ន្តិ ន វត្តព្នំ។ ន ហិ សក្កា ឧភយត្ថ ឯកំ សមយំ
វិហារិតុន្តិ។ ន ខោ បនេតំ ឯវំ ទដ្ឋព្នំ។

នន្ទ អវោចុម្ព “សមីបត្ថេ ភុម្មវចន” ត្ថិ។ តស្មា យថា កង្គាយមុនាទីនំ សមីបេ
គោយ្យថានិ ចរន្តានិ “កង្កាយំ ចរន្តិ, យមុនាយំ ចរន្តិ” តិ វុច្ចតិ, វេមិធាបិ យទិនំ
សាវត្ថិយា សមីបេ ជេតវនំ, តត្ថ វិហារន្តោ វុច្ចតិ “សាវត្ថិយំ វិហារតិ
ជេតវនេ” តិ។ គោចរកាមនិទស្សនត្ថំ ហិស្ស សាវត្ថិវចនំ,
បព្ពជិតានុរូបនិវាសដ្ឋាននិទស្សនត្ថំ សេសវចនំ។

អញ្ញតរា ទេវតាតិ នាមកោត្តវសេន អចាកជា ឯកា ទេវតាតិ អត្ថោ។
“អភិជាតាតិ នោ, ភន្តេ, ភគវា អហុ ញាតញ្ញតរស្ស មហោសក្ខស្ស យក្ខស្ស
សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តិ ភាសិតា” តិ ឯត្ថ បន អភិញ្ញាតោ សក្កោបិ
ទេវរាជា “អញ្ញតរោ” តិ វុត្ថោ។ “ទេវតា” តិ ច ឥទំ ទេវានម្បិ ទេវធីតានម្បិ
សាធារណវចនំ។ ឥមស្មី បនត្ថេ ទេវោ អធិប្បតោ, សោ ច ខោ រូចាវចរានំ
ទេវានំ អញ្ញតរោ។

អភិក្កន្ធាយ វត្ថិយាតិ ឯត្ថ អភិក្កន្ធសន្នោ
ខយសុន្ទរាភិរូបអញ្ញានុមោទនាទីសុ ទិស្សតិ។ តត្ថ “អភិក្កន្ធា, ភន្តេ, វត្ថិ,
និក្ខន្តោ បឋមោ យាមោ, ចិវនិសិទ្ធនោ ភិក្ខុសង្ឃោ, ឧទ្ទិសតុ, ភន្តេ, ភគវា ភិក្ខុនំ
ចាតិមោក្ខ” ត្ថិ ឯវមាទីសុ (អ. និ. ៨.២០; ចូឡវ. ៣៨៣) ខយ ទិស្សតិ។ “អយំ
ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្ធតរោ ច បណីតតរោ ចា” តិ ឯវមាទីសុ (អ. និ.
៤.១០០) សុន្ទរេ។

“កោ មេ វុច្ចតិ ចាទានិ, ឥទ្ធិយាយសសា ជលំ;
អភិក្កន្ធន វណ្ណាន, សញ្ញា ឱភាសយំ ទិសា” តិ។ -

ឯវមាទីសុ (វិ. វ. ៨៥៧) អភិរូបេ។ “អភិក្កន្ធនំ កោ គោតម, អភិក្កន្ធនំ កោ
គោតមា” តិ ឯវមាទីសុ (ចារា. ១៥) អញ្ញានុមោទនេ។ ឥធិ បន ខយេ។ តេន

អភិក្កន្តនាយ រត្តិយា, បរិក្ខណាយ រត្តិយាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តត្ថាយំ ទេវបុត្តោ
មជ្ឈិមយាមសមនន្តរេ អាគតោតិ វេទិតញ្ចោ។ និយាមោ ហិ កិរេស ទេវតានំ
យទិទំ ពុទ្ធានំ វា ពុទ្ធសាវកានំ វា ឧបជ្ជានំ អាគច្ឆន្តា មជ្ឈិមយាមសមនន្តរេយេវ
អាគច្ឆន្តិ។

អភិក្កន្តវណ្ណាតិ ឥធ អភិក្កន្ត-សន្នោ អភិរូបេ, វណ្ណ-សន្នោ បន ធិប្បតិ-
កុលវគ្គ-ការណ-សណ្ឋានប្បមាណ-រូបាយតនាធិសុ ធិស្សតិ។ តត្ថ
“សុវណ្ណាវណ្ណាសិ ភគវា”តិ វេរមាធិសុ (សុ. និ. ៥៥៣) ធិវិយា។ “កថា សញ្ញាឡា
បន តេ, គហបតិ, ឥមេ សមណស្ស វណ្ណា”តិ វេរមាធិសុ (ម. និ. ២.៧៧) ធិវិយា។
“ចត្តារោមេ, កោ គោតម, វណ្ណា”តិ វេរមាធិសុ (ធិ. និ. ៣.១១៥) កុលវគ្គ។ “អថ
កេន នុ វណ្ណាន, គន្ធបេនោតិ វុច្ឆតិ”តិ វេរមាធិសុ (សំ. និ. ១.២៣២) ការណោ។
“មហាន្តំ ហត្ថិរាជវណ្ណំ អភិនិម្មិនិក្ខា”តិ វេរមាធិសុ (សំ. និ. ១.១៣៨) សណ្ឋានេ។
“តយោ បត្តស្ស វណ្ណា”តិ វេរមាធិសុ (ចារា. ៦០២) បមាណោ។ “វណ្ណា គន្ធា
រសោ ឱជា”តិ វេរមាធិសុ រូបាយតនេ។ សោ ឥធ ធិវិយា ធិជញ្ជោ។ តេន
អភិក្កន្តវណ្ណា អភិរូបច្ឆរិ, ឥជ្ឈវណ្ណា មនាបវណ្ណាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ទេវតា ហិ
មនុស្សលោកំ អាគច្ឆមាណា បកតិវណ្ណំ បកតិឥទ្ធិ ជហិត្វា ឱឡារិកំ អត្តភារំ
កត្វា អតិរេកវណ្ណំ អតិរេកឥទ្ធិ មាបេត្វា នជសមជ្ឈាធិនិ គច្ឆន្តា មនុស្សវិយ
អភិសម្ពុតេន កាយេន អាគច្ឆន្តិ។ តត្ថ កាមាវចរា អនភិសម្ពុតេនបិ អាគន្តុ
សក្កាន្តិ, រូបាវចរា បន ន សក្កាន្តិ។ តេសញ្ចិ អតិសុខមោ អត្តភារោ, ន តេន
ឥវិយាបថកប្បនំ ហោតិ។ តស្មា អយំ ទេវបុត្តោ អភិសម្ពុតេនេវ អាគតោ។
តេន វុត្ថំ “អភិក្កន្តវណ្ណា”តិ។

កេវលកប្បន្តិ ឯត្ថ កេវល-សន្នោ អនវសេស-
យេភុយ្យាព្យមិស្សានតិរេកធម្មត្ថវិសំយោគាធិអនេកត្តោ។ តថា ហិស្ស

“កេរលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយ” ត្ថិ ឯវមាធិសុ (ចារា. ១)
 អនវសេសត្ថមត្តោ។ “កេរលកប្បា ច អង្គមគធា បហុតំ ខាធិនិយភោជនីយំ
 អាធាយ ឧបសង្កមិស្សន្តិ” តិ ឯវមាធិសុ (មហាវ. ៤៣) យេតុយ្យតា។
 “កេរលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ” តិ ឯវមាធិសុ (វិភ. ២២៥)
 អព្យាមិស្សតា។ “កេរលំ សទ្ធាមត្តកំ នួន អយមាយស្មា” តិ ឯវមាធិសុ (មហាវ.
 ២៤៤) អនតិវេកតា។ “អាយស្មតោ, ភន្តេ, អនុវុទ្ធស្ស ពាហិយោ នាម
 សទ្ធិវិហារិកោ កេរលកប្បំ សង្ឃភេទាយ បិតោ” តិ ឯវមាធិសុ (អ. និ.
 ៤.២៤៣) ទទ្ធិត្ថតា។ “កេរលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោតិ វុច្ឆតិ” តិ ឯវមាធិសុ (សំ.
 និ. ៣.៥៧) វិសំយោគោ អត្តោ។ ឥធម បនស្ស អនវសេសត្ថោ អធិប្បតោ។

កប្ប-សន្តោ បនាយំ អភិសន្តបាណ-វោហារ-កាល-បញ្ញត្តិ-នេទន-វិកប្ប-
 លេសសមន្តភារាវាទិអនេកត្ថោ។ តថា ហិស្ស “ឱកប្បនិយមេតំ ភោតោ
 គោតមស្ស, យថា តំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស” តិ ឯវមាធិសុ (ម. និ. ១.៣៨៧)
 អភិសន្តបាណមត្តោ។ “អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, បញ្ចហិ សមណកប្បហិ ផលំ
 បរិភុញ្ញតុ” ត្ថិ ឯវមាធិសុ (ចូឡវ. ២៥០) វោហារោ។ “យេន សុទំ និច្ចកប្បំ
 វិហារមី” តិ ឯវមាធិសុ (ម. និ. ១.៣៨៧) កាលោ។ “ឥច្ឆាយស្មា កប្បោ” តិ
 ឯវមាធិសុ បញ្ញត្តិ។ “អលង្គតោ កប្បិតកេសមស្ស” តិ ឯវមាធិសុ (វិ. វ. ១០៩៤,
 ១១០១) នេទនំ។ “កប្បតិ ទុដ្ឋុលកប្បោ” តិ ឯវមាធិសុ (ចូឡវ. ៤៤៦) វិកប្បោ។
 “អាត្មិ កប្បោ និបដ្ឋិតុ” ត្ថិ ឯវមាធិសុ (អ. និ. ៨.៨០) លេសោ។ “កេរលកប្បំ
 វេឡុវនំ ឱភាសេត្វា” តិ ឯវមាធិសុ (សំ. និ. ១.៩៤) សមន្តភារោ។ ឥធម បនស្ស
 សមន្តភារត្ថោ អធិប្បតោ។ តស្មា កេរលកប្បំ ជេតវនត្ថិ ឯត្ថ “អនវសេសំ
 សមន្តតោ ជេតវន” ត្ថិ ឯវមត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។

ឱកាសេត្វាតិ វត្តាលង្ការសរីរសមុជ្ជិតាយ អាកាយ ជរិត្វា, ចន្ទិមារិយ
សូរិយោរិយ ច ឯកោភាសំ ឯកបដ្ឋោតំ ករិត្វាតិ អត្ថោ។

យេនាតិ ភុម្មត្ថេ ករណាវចនំ។ យេន ភគវា តេនុបសង្កម្មីតិ តស្មា “យត្ថ
ភគវា, តត្ថ ឧបសង្កម្មី”តិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋញ្ញោ។ យេន វា ការណេន ភគវា
នេវមនុស្សហិ ឧបសង្កម្មីតញ្ញោ, តេន ការណេន ឧបសង្កម្មីតិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ
ទដ្ឋញ្ញោ។ កេន ច ការណេន ភគវា ឧបសង្កម្មីតញ្ញោ?

នានប្បការគុណាវិសេសាធិកមាធិប្បាយេន, សាទុដល្យបភោគាធិប្បាយេន
ធិជគណេហិ និច្ចដលិតមហារុក្ខោរិយ។ ឧបសង្កម្មីតិ ច គតាតិ វុត្ថំ ហោតិ។
ឧបសង្កម្មីត្វាតិ ឧបសង្កមនបរិយោសានធិបនំ។ អថ វា ឯវំ គតា តតោ
អាសន្នតវំ ហំនំ ភគវតោ សមីបសម្ពាតំ គន្ធាតិបិ វុត្ថំ ហោតិ។

ឥទានិ យេនត្ថេន លោកេ អគ្គបុគ្គលស្ស ឧបជ្ជានំ អាគតា, តំ បុច្ឆិតុកាមា
ទសនខសមោធានសមុជ្ឈលំ អញ្ញាលី សិរសិ បតិជ្ឈបេត្វា ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ។
ឯកមន្តន្តិ ការណបុសកនិទ្ទេសោ - “វិសមំ ចន្ទិមសូរិយា បរិវត្តន្តិ”តិ អាធិសុ (អ.
និ. ៤.៧០) រិយ។ តស្មា យថា បីតា ឯកមន្តំ បីតា ហោតិ, តថា អជ្ជាសីតិ ឯវមេត្ថ
អត្ថោ ទដ្ឋញ្ញោ។ ភុម្មត្ថេ វា ឯតំ ឧបយោគវចនំ។ អជ្ជាសីតិ ហំនំ កប្បសិ។
បណ្ឌិតា ហិ នេវមនុស្សា គរុជ្ជានិយំ ឧបសង្កម្មីត្វា អាសនកុសលតាយ
ឯកមន្តំ តិជ្ជន្តិ, អយញ្ច ទេវោ តេសំ អញ្ញាតរោ, តស្មា ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ។

កថំ បីតោ បន ឯកមន្តំ បីតោ ហោតីតិ? ធម ហំនទោសេ វុទ្ធីត្វា។
សេយ្យចិធំ - អតិទុរំ, អច្ឆាសន្នំ, ឧបរិវាតំ, ឧន្ទតប្បទេសំ, អតិសម្ពុទ្ធំ,
អតិបច្ឆាតិ។ អតិទុរេ បីតោ ហិ សចេ កថេតុកាមោ ហោតិ, ឧច្ឆាសន្នេន
កថេតព្ពំ ហោតិ។ អច្ឆាសន្នេ បីតោ សង្ឃជ្ឈនំ ករោតិ។ ឧបរិវាតេ បីតោ
សរីរគន្ធនេន ពាធិតិ។ ឧន្ទតប្បទេសេ បីតោ អការរំ បកាសេតិ។ អតិសម្ពុទ្ធា

បីតោ សចេ ធន្តកាមោ ហោតិ, ចក្កនា ចក្កំ អាហាច្ឆ ធន្តត្ថំ ហោតិ។ អតិបច្ឆា
បីតោ សចេ ធន្តកាមោ ហោតិ, គីរំ បសារេត្វា ធន្តត្ថំ ហោតិ។ តស្មា អយម្យំ
ឯតេ ធរ ហ៊ាននោសេ វុឌ្ឍេត្វា អជ្ជាសិ។ តេន វុត្ថំ “ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ” តិ។

ឯតទរោចាតិ ឯតំ អរោច។ កងំ នូតិ ការណាបុច្ឆា។ ភគវតោ ហិ
តិល្លោកាយភារោ ធនសហស្សំ លោកធាតុយា ចាកដោ, តេនិមិស្សា ទេវតាយ
តត្ថ កក្ក្ខា នត្ថិ, ឥមិនា បន ការណេន “តិល្លោក” តិ ន ជាតាតិ, តេន សា តំ
ការណំ បុច្ឆមាតា ឯវមាហ។

មារិសាតិ ទេវតានំ បិយសមុទាចារវចនមេតំ។ និទុក្ខាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ យទិ
ឯវំ “យទា ខោតេ, មារិស, សង្ក្កនា សង្កំ ហនយេ សមាគច្ឆេយ្យ, អថ នំ ត្វំ
ជានេយ្យាសិ វស្សសហស្សំ មេ និរយេ បច្ឆមាទស្សា” តិ (ម. និ. ១.៥១២) ឥទំ
វិវុដ្ឋតិ។ ន ហិ នេយិ កសត្តោ និទុក្ខោ នាម ហោតិ។ កិញ្ចាបិ ន និទុក្ខោ,
វុឌ្ឍិសទ្ធនេ បន ឯវំ វុច្ឆតិ។ បុព្វេ កិវ បឋមកប្បិកានំ និទុក្ខានំ
សុខសមប្បិកានំ ឯស វោហារោ, អបរភាគេ ទុក្ខំ ហោតុ វា មា វា, វុឌ្ឍិសទ្ធនេ
អយំ វោហារោ វុច្ឆតេវ និប្បទុមាបិ និរុទកាបិ វា ចោក្ខរណី ចោក្ខរណី វិយ។

ឱយមតវីតិ ឯត្ថ ចត្តារោ ឱយា, កាមោយោ ភវោយោ ទិដ្ឋោយោ
អវិជ្ជោយោតិ។ តត្ថ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ ធន្តរោ កាមោយោ នាម។
រូចារូបភវេសុ ធន្តរោ ឈាននិកត្តិ ច ភវោយោ នាម។ ធាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិយោ
ទិដ្ឋោយោ នាម។ ចត្វសុ សច្ឆេសុ អញ្ញាណំ អវិជ្ជោយោ នាម។ តត្ថ កាមោយោ
អជ្ជសុ លោភសហគតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតិ, ភវោយោ ចត្វសុ
ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោភសហគតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតិ, ទិដ្ឋោយោ ចត្វសុ
ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតិ, អវិជ្ជោយោ សញ្ញាភុសលេសុ
ឧប្បជ្ជតិ។

សព្វាបិ ចេស អវហននដ្ឋន រាសដ្ឋន ច ឱឃោតិ វេទិតព្ពោ។
អវហននដ្ឋនាតិ អនោគមនដ្ឋន។ អយញ្ញំ អត្ថនោ វសំ គតេ សត្តេ អនោ
គមេតិ, និរយាទិកេនាយ ទុក្ខតិយំយេវ និព្វត្តេតិ, ឧបរិការំ វា និព្វានំ គន្ធី
អនេន្តោ អនោ ភីសុ ភវេសុ ចត្វសុ យោនីសុ បញ្ចសុ គតីសុ សត្តសុ
វិញ្ញាណដ្ឋីតីសុ នវសុ សត្តារាសេសុ ច គមេតីតិបិ អត្ថោ។ រាសដ្ឋនាតិ
មហន្តដ្ឋន។ មហា ហេសោ កិលេសរាសី អវីចិតោ បដ្ឋាយ យាវ ភវត្តា
បត្តដោ, យទិទំ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ ធន្ធាគោ នាម។ សេសេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ ឯវមយំ រាសដ្ឋនាបិ ឱឃោតិ វេទិតព្ពោ។ អតីតិ ឥមំ ចតុត្ថិធម្មិ ឱយំ
កេន ទុក្ខំ, មារិស, ការណេន តិល្លោភិ បុច្ឆតិ។

អថស្សា ភគវា បញ្ញំ វិស្សដ្ឋេន្តោ អប្បតិដ្ឋំ ខាហន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ
អប្បតិដ្ឋន្តិ អប្បតិដ្ឋហន្តោ។ អនាយូហន្តិ អនាយូហន្តោ, អវាយមន្តោតិ
អត្ថោ។ ឥតិ ភគវា កុដ្ឋំ បដិច្ឆន្តំ កត្វា បញ្ញំ កថេសិ។ ទេវតាបិ នំ សុត្វា
“ពាហិរកំ តាវ ឱយំ តរន្តា នាម ហាតត្ថដ្ឋានេ តិដ្ឋន្តា តវតត្ថដ្ឋានេ អាយូហន្តា
តរន្តិ, អយំ បន អវីចិតោ យាវ ភវត្តា បត្តដំ កិលេសោយំ កិលេសរាសី
អប្បតិដ្ឋហន្តោ អនាយូហន្តោ អតិវន្តិ អាហ។ កី ទុខោ ឯតំ? កថំ ទុខោ
ឯត”ន្តិ? វិមតី បក្ខន្តា បញ្ចស្ស អត្ថំ ន អញ្ញាសិ។

កី បន ភគវតា យថា សត្តា ន ជានន្តិ, ឯវំ កថនត្ថាយ ចារមិយោ បូរេត្វា
សព្វញ្ញតា បដិវិទ្ធាតិ? ន ឯតនត្ថាយ បដិវិទ្ធា។ ទេ បន ភគវតោ ទេសនា
និគ្គហមុខេន ច អនុគ្គហមុខេន ច។ តត្ថ យេ បណ្ឌិតមាទិទោ ហោន្តិ
អញ្ញាតេបិ ញាតសញ្ញានោ បញ្ចសតា ព្រាហ្មណបព្វជិតាវិយ, តេសំ
មាទនិគ្គហត្ថំ យថា ន ជានន្តិ, ឯវំ មូលបរិយាយាទិសទិសំ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ
និគ្គហមុខេន ទេសនា។ វុត្តម្បិ ចេតំ “និគ្គយ្ហ និគ្គយ្ហាហំ, អាទន្ទ, វត្តាមិ, បវយ្ហ

បវ័យ្ត, អាណន្ត, វត្តាមិ, យោ សារោ, សោ បស្សតី" តិ (ម. និ. ៣.១៩៦)។ យេ បន
ឧដុកា សិក្ខាកាមា, តេសំ សុវិញ្ញាយ្យំ កត្វា អាកម្ពេយ្យសុត្តាទិសទិសំ ធម្មំ
ទេសេតិ, "អភិរម, តិស្ស, អភិរម, តិស្ស, អហាមោវាទេន អហាមនុគ្គហេន
អហាមនុសាសនិយា" តិ (សំ. និ. ៣.៨៤) ច នេ សមស្សាសេតិ។ អយំ
អនុគ្គហមុខេន ទេសនា។

អយំ បន ទេវបុត្តោ មានត្ថទ្វោ បណ្ឌិតមាជិ, វេទំ កិរស្ស អហោសិ - អហំ
ឱយំ ជាធាមិ, តថាគតស្ស ឱយតិណ្ណាការំ ជាធាមិ, "ឥមិនា បន ការណោន
តិណ្ណា" តិ ឯត្ថកមត្តំ ន ជាធាមិ។ ឥតិ មយ្ហំ ញាតមេវ ពហុ, អប្បំ អញ្ញាតំ,
តមហំ កថិតមត្ថមេវ ជាទិស្សមិ។ កិញ្ញំ នាម តំ ភគវា វទេយ្យ, យស្សហំ
អត្តំ ន ជានេយ្យន្តិ។ អថ សត្តា "អយំ កិលិដ្ឋវត្តំ វិយ វដ្តជាតំ អភព្វោ ឥមំ មាជំ
អប្បហាយ ទេសនំ សម្មជិច្ឆិតុំ, មាននិគ្គហំ តាវស្ស កត្វា បុន និចចិត្តេន
បុច្ឆន្តស្ស បកាសេស្សមិ" តិ បដិច្ឆន្តំ កត្វា បញ្ចំ កថេសិ។ សោមិ និហតមាទោ
អហោសិ, សា ចស្ស និហតមាទតា ឧត្តរិបញ្ញបុច្ឆនេនេវ វេទិតញ្ញា។ តស្ស បន
បញ្ញបុច្ឆនស្ស អយមត្ថោ - កថំ បន ត្វំ, មាវិស, អប្បតិដ្ឋំ អនាយូហំ ឱយមតិរ,
យថាហំ ជាធាមិ, វេទំ មេ កថេហិតិ។

អថស្ស ភគវា កថេន្តោ យទាស្វាហន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ យទា ស្វាហន្តិ យស្មី
កាលេ អហំ។ សុការោ និចាតមត្តំ។ យថា ច ឯត្ថ, វេទំ សត្តបទេសុ។
សំសីទាមិ តិ បដិច្ឆន្តំ កត្វា អតរន្តោ តត្ថេវ ឱសីទាមិ។ និព្ពយ្ហាមិ តិ ហតុ
អសក្កោន្តោ អតិវត្តាមិ។ ឥតិ ហនេ ច វាយាមេ ច ទោសំ ទិស្វា អតិដ្ឋន្តោ
អវាយមន្តោ ឱយមតិវន្តិ វេទំ ភគវតា បញ្ញោ កថិតោ។ ទេវតាយបិ បដិវិទ្វោ, ន
បន ចាកដោ, តស្ស ចាកដីករណត្តំ សត្ត ឧកា ទស្សិតា។ កិលេសវសេន ហិ
សន្តិដ្ឋន្តោ សំសីទតិ នាម, អភិសម្ពាវសេន អាយូហន្តោ និព្ពយ្ហតិ នាម។

តណ្ហាទិដ្ឋិហិ វា សន្តិដ្ឋន្តោ សំសីទតិ នាម, អវសេសកិលេសានញោវ
អភិសម្ពាទញោវសេន អាយុហន្តោ និព្វយ្ហតិ នាម។ តណ្ហាវសេន វា សន្តិដ្ឋន្តោ
សំសីទតិ នាម, ទិដ្ឋិវសេន អាយុហន្តោ និព្វយ្ហតិ នាម។ សស្សតទិដ្ឋិយា វា
សន្តិដ្ឋន្តោ សំសីទតិ នាម, ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា អាយុហន្តោ និព្វយ្ហតិ នាម។
ឡីយនាភិនិវេសា ហិ ភវទិដ្ឋិ, អតិជារនាភិនិវេសា វិភវទិដ្ឋិ។ លីនវសេន វា
សន្តិដ្ឋន្តោ សំសីទតិ នាម, ឧទ្ធច្ឆវសេន អាយុហន្តោ និព្វយ្ហតិ នាម។ តថា
កាមសុខល្លិកានុយោគវសេន សន្តិដ្ឋន្តោ សំសីទតិ នាម,
អត្តកិលមថានុយោគវសេន អាយុហន្តោ និព្វយ្ហតិ នាម។
សព្វាកុសលាភិសម្ពាវសេន សន្តិដ្ឋន្តោ សំសីទតិ នាម,
សព្វលោកិយកុសលាភិសម្ពាវសេន អាយុហន្តោ និព្វយ្ហតិ នាម។ វុត្តម្បី ចេត
- “សេយ្យថាបិ, ចុន្ទ, យេ កេចិ អកុសលា ធម្មា, សព្វេ តេ អធាភាគផ្គមនីយា,
យេ កេចិ កុសលា ធម្មា, សព្វេ តេ ឧបរិភាគផ្គមនីយា” តិ (ម. និ. ១.៨៦)។

ឥមំ បញ្ញាវិស្សន្ធនំ សុត្វាវ ទេវតា សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជាយ តុដ្ឋា បសន្នា
អត្តនោ តុដ្ឋិញ្ចា បសាទញ្ចា បកាសយន្តិ ចិរស្សំ វតាតិ កាថមាហា។ តត្ថ
ចិរស្សន្តិ ចិរស្ស កាលស្ស អច្ចយេនាតិ អត្តោ។ អយំ កិរ ទេវតា
កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធំ ទិស្វា តស្ស បរិនិព្វានតោ បដ្ឋាយ អន្តរា អញ្ចំ ពុទ្ធំ ន
ទិដ្ឋបុញ្ញា, តស្មា អន្ធិ ភកវន្តំ ទិស្វា ឯវមាហា។ កី បនិមាយ ទេវតាយ ឥតោ បុព្វេ
សត្តា ន ទិដ្ឋបុព្វេតិ។ ទិដ្ឋបុព្វេ វា ហោតុ អទិដ្ឋបុព្វេ វា, ទស្សនំ ឧបាទាយ ឯវំ
វត្ថុំ វដ្តតិ។ ព្រាហ្មណ្ឌន្តិ ពាហិតថាបំ ឧណាសវព្រាហ្មណំ។ បរិនិព្វតន្តិ
កិលេសនិព្វានេន និព្វតំ។ លោកេតិ សត្តលោកេ។ វិសត្តិកន្តិ រូបាទិសុ
អារម្មណេសុ អាសត្តវិសត្តតាទិហិ ការណេហិ វិសត្តិកា វុច្ឆតិ តណ្ហា, តំ
វិសត្តិកំ អប្បតិដ្ឋមាទំ អនាយុហមាទំ តិណ្ឌំ និត្តិណ្ឌំ ឧត្តិណ្ឌំ ចិរស្សំ វត
ឧណាសវព្រាហ្មណំ បស្សមីតិ អត្តោ។

សមនុញ្ញាសត្តាអហោសីតិ តស្ស ទេវតាយ វេទនំ ចិត្តនេវ សមនុមោទិ,
ឯកជ្ឈាសយោ អហោសី។ អន្តរាយិ តិ អភិសង្កតកាយំ ជហិត្វា អត្តនោ
បកតិឧបាទិណ្ណាកកាយស្មីយេវ វេត្វា លទ្ធាសា លទ្ធិបតិជ្ជា ហុត្វា ទសពលំ
គន្ធមហិ ច មាលេហិ ច បូជេត្វា អត្តនោ ភវនំយេវ អគមាសីតិ។

ឱបតរណសុត្តរវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. និមោក្ខសុត្តរវណ្ណានា

២. ឥនានិ ទុតិយសុត្តតោ បដ្ឋាយ បឋមមាគតញ្ច ឧត្តានត្តញ្ច បហាយ យំ
យំ អនុត្តានំ, តំ តទេវ វណ្ណាយិស្សម។ ជាតាសិ នោតិ ជាតាសិ នុ។
និមោក្ខន្តិអាទីនិ មគ្គាទីនំ នាមាទិ។ មគ្គន ហិ សត្តា កិលេសពន្ធនតោ និមុច្ចន្តិ,
តស្មា មគ្គោ សត្តានំ និមោក្ខាតិ វុត្តោ។ ជលក្ខណោ បនតេ កិលេសពន្ធនតោ
បមុត្តា, តស្មា ជលំ សត្តានំ បមោក្ខាតិ វុត្តំ។ និព្វានំ បត្វា សត្តានំ សព្ពុទ្ធក្ខំ
វិវិច្ឆតិ, តស្មា និព្វានំ វិវេកោតិ វុត្តំ។ សព្វានិ វា ឯតានិ និព្វានស្សេវ នាមាទិ។
និព្វានញ្ច បត្វា សត្តា សព្ពុទ្ធក្ខតោ និមុច្ចន្តិ បមុច្ចន្តិ វិវិច្ឆន្តិ, តស្មា តទេវ
“និមោក្ខោ បមោក្ខោ វិវេកោ” តិ វុត្តំ។ ជាតាមិ ខ្វាហន្តិ ជាតាមិ ខោ អហំ។
អវជារណាត្ថោ ខោកាហោ។ អហំ ជាតាមិយេវ។ សត្តានំ និមោក្ខាទិជាននត្ថមេវ
ហិ មយា សមតីស ចារមិយោ បូរេត្វា សព្ពញ្ញតញ្ញាលំ បដិវិទ្ធន្តិ សីហនាទំ
នទតិ។ ពុទ្ធសីហនាទំ នាម កិរ ឯតំ សុត្តំ។

នដ្ឋិភវបរិក្ខយាតិ នដ្ឋិមូលកស្ស កម្មភវស្ស បរិក្ខយេន។ នដ្ឋិយា ច
ភវស្ស ចាតិបិ វដ្ឋតិ។ តត្ថ ហិ បុរិមនយេ នដ្ឋិភវេន តិវិធកម្មាភិសង្ខារវសេន
សង្ខារក្ខន្ធា គហិតោ, សញ្ញាវិញ្ញាណេហិ តំសម្បយុត្តា ច ទ្វេ ខន្ធា។ តេហិ
បនតីហិ ខន្ធមហិ សម្បយុត្តា វេទនា តេសំ គហណាន គហិតាវាតិ

អនុចាទិណ្ណាកានំ ចតុន្នំ អរូបកូន្នានំ អប្បវត្តិវសេន សុចាទិសេសំ និព្វានំ
 កថិតំ ហោតិ។ វេទនានំ និរោធិ ឧបសមាទិ ឧចាទិណ្ណាកវេទនានំ និរោធន ច
 ឧបសមេន ច។ តត្ថ វេទនាគហលោន តំសម្បយុត្តា តយោ ខន្ធា គហិតាវ
 ហោន្តិ, តេសំ វត្តារម្មណាវសេន រូបកូន្នាបិ។ ឯវំ ឥមេសំ ឧចាទិណ្ណាកានំ បញ្ចន្នំ
 ខន្ធានំ អប្បវត្តិវសេន អនុចាទិសេសំ និព្វានំ កថិតំ ហោតិ។ ទុតិយនយេ បន
 នន្តិគ្គហលោន សម្ពាវកូន្នា គហិតា, ភវគ្គហលោន ឧបបត្តិភវសម្ពាតា
 រូបកូន្នា, សញ្ញាទីហិ សរូបេនេវ តយោ ខន្ធា។ ឯវំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ
 អប្បវត្តិវសេន និព្វានំ កថិតំ ហោតិ វេទិតព្ពំ។ ឥមមេវ ច នយំ
 ចតុនិកាយិ កកណ្ឌិកត្ថេរោ រោចតិ។ ឥតិ និព្វានវសេនេវ ភកវា ទេសនំ
 និដ្ឋាបេសីតិ។

និមោក្ខសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. ឧបនិយសុត្តវណ្ណានា

៣. តតិយេ ឧបនិយតីតិ បរិក្ខិយតិ និរុដ្ឋតិ, ឧបគច្ចតិ វា, អនុបុព្វេន
 មរណំ ឧបេតីតិ អត្តោ។ យថា វា គោចាលេន គោគណោ និយតិ, ឯវំ ជរាយ
 មរណសន្តិកំ ឧបនិយតីតិ អត្តោ។ ជីវិតន្តំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ។ អប្បន្តំ បរិត្តំ ថោកំ។
 តស្ស ធ្វើហាការេហិ បរិត្តតា វេទិតព្ពា សរសបរិត្តតាយ ច ខណបរិត្តតាយ
 ច។ សរសបរិត្តតាយបិ ហិ “យោ, ភិក្ខុវេ, ចិវំ ជីវិតិ, សោ វស្សសតំ អប្បំ វា
 ភិយ្យោ” តិ (ធិ. និ. ២.៧; សំ. និ. ២.១៤៣) វេទនតោ បរិត្តំ។ ខណបរិត្តតាយបិ។
 បរមត្ថតោ ហិ អតិបរិត្តោ សត្តានំ ជីវិតកូណោ ឯកចិត្តប្បវត្តិមត្តោយេវ។
 យថា នាម វេទនកំ បរិត្តមានម្យំ ឯកេនេវ នេមិប្បទេសេន បរិត្តតិ, តិដ្ឋមានម្យំ
 ឯកេនេវ តិដ្ឋតិ, ឯវមេវ ឯកចិត្តកូណិកំ សត្តានំ ជីវិតំ, តស្មី ចិត្តេ និរុទ្ធមត្តេ
 សត្តោ និរុទ្ធាតិ វុច្ចតិ។ យថាហា - អតីតេ ចិត្តកូណោ ជីវិតំ ន ជីវិតំ ន ជីវិតស្សតិ,

អនាគតេ ចិត្តក្ខណោ ជីវីស្សតិ ន ជីវតិ ន ជីវិត្ត, បច្ចុប្បន្នេ ចិត្តក្ខណោ ជីវតិ ន ជីវិត្ត ន ជីវីស្សតិ។

“ជីវិតំ អត្តភារោ ច, សុខទុក្ខា ច កេវលា;
ឯកចិត្តសមាយុត្តា, លហុសោ វត្ថុតេ ខណោ។

“យេ និរុទ្ធា មរណ្ឌស្ស, តិដ្ឋមានស្ស វា ឥធ;
សព្វេបិ សទិសា ខន្ធា, គតា អប្បជិសន្ធិកា។

“អនិព្ពត្តេន ន ជាតោ, បច្ចុប្បន្នេន ជីវតិ;
ចិត្តភក្កោ មតោ លោកោ, បញ្ញត្តិ បរមត្ថិយា” តិ។ (មហានិ. ១០);

ជរុបនីតស្សតិ ជរំ ឧបគតស្ស, ជរាយ វា មរណាសន្តិកំ ឧបនីតស្ស។ ន
សន្តិ តាណាតិ តាណំ លេណំ សរណំ ភវិតុំ សមត្ថា នាម កេចិ នត្ថិ។ ឯតំ
ភយន្តិ ឯតំ ជីវិតិ ទ្រិយស្ស មរណ្ឌបគមនំ, អាយុបរិត្តតា, ជរុបនីតស្ស
តាណាភារោតិ តិវិចំ ភយំ ភយវត្ថុ ភយការណន្តិ អត្ថោ។ បុញ្ញានិ កយិរាថ
សុខាវហានីតិ វិញ្ញុ បុរិសោ សុខាវហានិ សុខទាយកានិ បុញ្ញានិ ករេយ្យ។ ឥតិ
ទេវតា រូបាវចរជ្ឈានំ សន្ធាយ បុព្ពចេតនំ អបរចេតនំ មុព្ពចេតនញ្ច គហេត្វា
ពហុវចនវសេន “បុញ្ញានី” តិ អាហា។ ឈានស្សនំ ឈាននិកន្តី ឈានសុខញ្ច
គហេត្វា “សុខាវហានី” តិ អាហា។ តស្ស កិរ ទេវតាយ សយំ ធីយាយុកដ្ឋានេ
ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តត្ថា ហេដ្ឋា កាមាវចរទេវេសុ បរិត្តាយុកដ្ឋានេ ចរមាទេ
ឧបបជ្ជមាទេ ច ធុល្លដុសិតកេ វុដ្ឋិចាតសទិសេ សត្តេ ទិស្វា ឯតទហោសិ
“អហោវតិមេ សត្តា ឈានំ ភារេត្វា អបរិហ័នជ្ឈានា កាលំ កត្វា
ព្រហ្មលោកេ ឯកកប្ប-ទ្វេកប្ប-ចតុកប្ប-អដ្ឋកប្ប-សោឡសកប្ប-
ទូត្តិសកប្ប-ចតុសដ្ឋកប្បប្បមាណំ អន្ធានំ តិដ្ឋយ្យ” ត្ថិ។ តស្មា ឯវមាហា។

អថ ភគវា - “អយំ ទេវតា អនិយ្យានិកំ វដ្តកមំ កថេតី” តិ វិវដ្តមស្សា
ឧស្សេន្តោ ទុតិយំ កាថមាហា។ តត្ថ លោកាមិសន្តិ ទ្វេ លោកាមិសា បរិយាយេន
ច និប្បវិយាយេន ច។ បរិយាយេន តេភូមកវដ្តំ លោកាមិសំ, និប្បវិយាយេន
ចត្តារោ បច្ចយា។ ឥធិ បរិយាយលោកាមិសំ អធិប្បតំ។
និប្បវិយាយលោកាមិសម្មី វដ្តតិយេវ។ សន្តិបេក្ខាតិ និព្វានសម្មាតំ អច្ចន្តសន្តិ
បេក្ខន្តោ ឥច្ឆន្តោ បត្តយន្តោតិ។

ឧបនិយសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៤. អថេន្តិសុត្តវណ្ណានា

៤. ចតុត្ថេ អថេន្តិ អតិក្កមន្តិ។ កាលាតិ បុរេភត្តាធម្មោ កាលា។ តរយន្តិ
វត្តិយោតិ វត្តិយោ អតិក្កមមាណា បុគ្គលំ មរណ្ឌបគមនាយ តរយន្តិ សីហំ
សីហំ គមយន្តិ។ វាយោគុណាតិ បឋមមជ្ឈិមបច្ឆិមវយានំ គុណា, រាសយោតិ
អត្ថោ។ “អនុជាតាមិ, ភិក្ខុវេ, អហតានំ វត្តានំ ទិគុណំ សង្ឃាជិ” តិ (មហាវ.
៣៤៨) ឯត្ថ ហិ បដលដ្ឋោ គុណដ្ឋោ។ “សតគុណា ធម្មិកា ចាជិកម្ពីតញ្ច” តិ
(ម. និ. ៣.៣៧៩) ឯត្ថ អានិសំសដ្ឋោ។ “អន្តំ អន្តគុណ” តិ ឯត្ថ កោដ្ឋាសដ្ឋោ។
“កយិរា មាលាគុណោ ពហូ” តិ (ធម. ប. ៥៣) ឯត្ថ រាសដ្ឋោ។ “បញ្ច កាមគុណា” តិ
ឯត្ថ ពន្ធនដ្ឋោ។ ឥធិ បន រាសដ្ឋោ គុណដ្ឋោ។ តស្មា វាយោគុណាតិ
វាយោរាសយោ វេទិតញ្ច។ អនុបុព្វំ ជហន្តិ តិ អនុបដិចាជិយា បុគ្គលំ ជហន្តិ។
មជ្ឈិមវយេ វិចិតំ ហិ បឋមវយោ ជហតិ, បច្ឆិមវយេ វិចិតំ ទ្វេ បឋមមជ្ឈិមា
ជហន្តិ, មរណាភ្ជុណោ បន តយោបិ វយោ ជហន្តេវ។ ឯតំ ភយន្តិ ឯតំ កាលានំ
អតិក្កមនំ, វត្តិទិវានំ តវិតភារោ, វាយោគុណានំ ជហនភារោតិ តិវិធំ ភយំ។
សេសំ បុរិមសទិសមេវាតិ។

អរិយធម៌សុត្តន្តបិដក ធម្មបទដ្ឋកថា

៥. កតិដ្ឋកថា

៥. បញ្ចមេ កតិ ធម្មតិ ធម្មតោ កតិ ធម្មយុទ្ធ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ ឯតុ ច “ធម្មតិ ធម្មតោ” តិ អត្ថតោ ឯកំ។ កាថាពន្យាយ បន មជ្ឈការតំ អយំ
នេវតា សទ្ធម្មនុត្តិ វជ្ជយន្តិ ឯវមាហា។ កតិ សង្កាតិកោតិ កតិ សង្កេ
អតិគតោ, អតិក្កន្តោតិ អត្ថោ។ សង្កាតិកោតិបិ ចាហោ, អយមេវ អត្ថោ។ បញ្ច
ធម្មតិ ធម្មតោ បញ្ច ឡិម្ពាគិយសំយោជនានិ ធម្មយុទ្ធ។ បញ្ច ជហោតិ ជហន្តោ
បញ្ចទ្ធម្ពាគិយសំយោជនានិ ជហយុទ្ធ។ ឥតាបិ ធម្មនញ្ច ជហនញ្ច អត្ថតោ
ឯកមេវ, ភគវា បន នេវតាយ អាហេបិវចនានុវចនេវ ឯវមាហា។ អថ វា
ចានេសុ ពន្យាយសសកុណោវិយ បញ្ចវម្ពាគិយសំយោជនានិ ហេត្វា
អាកង្កមាណាការាធិ ហោន្តិ, តានិ អនាគាមិមគ្គេន ធម្មយុទ្ធាតិ វទតិ។ ហេតុហិ
គហិតរុក្ខសាខាវិយ បញ្ចទ្ធម្ពាគិយសំយោជនានិ ឧបរិ អាកង្កមាណាការាធិ
ហោន្តិ, តានិ អរហត្តមគ្គេន ជហយុទ្ធាតិ វទតិ។ បញ្ច ចុត្តរិ ភាវយេតិ ឯតេសំ
សំយោជនានំ ធម្មនត្ថាយ ចេវ បហានត្ថាយ ច ឧត្តរិ អតិវេកំ វិសេសំ ភាវេន្តោ
សទ្ធមាបញ្ចមាធិ ឥន្ទ្រិយានិ ភាវេយ្យាតិ អត្ថោ។ បញ្ច សង្កាតិកោតិ វាគសង្កោ
នោសសង្កោ មោហសង្កោ មាណសង្កោ ធម្មសង្កោតិ ឥមេ បញ្ច សង្កេ អតិក្កន្តោ។
ឡិម្ពាគិយនិ វុច្ចតិ ចតុរោយតិល្លោកតិ កថិយតិ។ ឥមាយ បន កាថាយ
បញ្ចន្ទ្រិយានិ លោកិយលោកុត្តរានិ កថិតានីតិ។

កតិដ្ឋកថា

៦. ជាតិសុត្តន្តបិដក

៦. ធម្មជាតិរតន្តិ ជាគរន្តានំ។ បញ្ច ជាគរតន្តិវិស្សជ្ជនកាថាយំ បន
សទ្ធាធិសុ បញ្ចសុ ឥន្ទ្រិយេសុ ជាគរន្តេសុ បញ្ច នីវរណា សុត្តា នាម។ កស្មា?
យស្មា តំសមន្តីបុគ្គលោ យត្ថ កត្តចិ និសិទ្ធោ វា បិតោ វា អរុណំ ឧដ្ឋបេន្តោបិ
បមាទតាយ អកុសលសមន្តីតាយ សុត្តោ នាម ហោតិ។ ឯវំ សុត្តេសុ បញ្ចសុ
នីវរណេសុ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជាគរានិ នាម។ កស្មា? យស្មា តំសមន្តីបុគ្គលោ យត្ថ
កត្តចិ និបដ្ឋិត្វា និទ្ទាយន្តោបិ អប្បមាទតាយ កុសលសមន្តីតាយ ជាគរោ
នាម ហោតិ។ បញ្ចហិ បន នីវរណេហោ កិលេសរជំ អាទិយតិ គណ្ហាតិ
បរាមសតិ។ បុរិមា ហិ កាមច្ឆន្ទាទយោ បច្ឆិមានំ បច្ឆយា ហោតិ បញ្ចហិ
ឥន្ទ្រិយេហិ បរិសុដ្ឋតីតិ អយមត្ថោ វេទិតញោ។ ឥធាបិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
លោកិយលោកុត្តរានេវ កថិតានីតិ។

ជាគរសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. អប្បជីវិទិតសុត្តវណ្ណានា

៧. សត្តមេ ធម្មាតិ ចតុសច្ចធម្មា។ អប្បជីវិទិតាតិ ញាណេន អប្បជីវិទ្ធា។
បរវាទេស្វតិ ទ្វាសជ្ជិទិដ្ឋិតតវាទេសុ។ តេ ហិ ឥតោ បរេសំ តិតិយានំ វាទត្តា
បរវាទា នាម។ និយរេតិ អត្តនោ ធម្មតាយបិ គច្ឆន្តិ, បរេនបិ និយន្តិ។ តត្ថ
សយមេវ សស្សតាធិនិ គណ្ហាត្តា គច្ឆន្តិ នាម, បរស្ស វេទនេន តានិ គណ្ហាត្តា
និយន្តិ នាម។ កាលោ តេសំ បពុជ្ជីតុន្តិ តេសំ បុគ្គលានំ បពុជ្ជីតុំ អយំ កាលោ។
លោកស្មិត្តោ ពុទ្ធា ឧប្បន្នោ, ធម្មា ទេសិយតិ, សង្ឃោ សុប្បដិបន្នោ, បដិបទា
ភទ្ទិកា, ឥមេ ច បន មហាជនា វេដ្ឋេ សុត្តា នប្បពុជ្ជីន្តីតិ ទេវតា អាហា។
សម្ពុទ្ធាតិ សម្មា ហេតុនា ការណេន ពុទ្ធា។ ចត្តារោ ហិ ពុទ្ធា - សព្ពញ្ញពុទ្ធា,
បច្ចេកពុទ្ធា, ចតុសច្ចពុទ្ធា, សុតពុទ្ធាតិ។ តត្ថ សមតីសចារមិយោ បូរេត្វា
សម្មាសម្ពោជី បត្តោ សព្ពញ្ញពុទ្ធា នាម។ កប្បសតសហស្សាធិកានិ ទ្វេ

អសង្ខ័យ្យានិ ចារមិយោ បូរេត្វា សយម្ពុតំ បត្តោ បច្ចេកតុទ្ធា នាម។
អវសេសា ឌីណាសវា ចតុស្វតុទ្ធា នាម។ ពហុស្សតោ សុតតុទ្ធា នាម។
ឥមស្មី អត្ថ តយោបិ បុរិមា វដ្តន្តិ។ សម្មទញ្ញាតិ សម្មា ហេតុនា ការណេន
ជានិត្វា។ ចរន្តិវិសមេ សមន្តិវិសមេ វា លោកសន្តិវាសេ វិសមេ វា
សត្តនិកាយេ វិសមេ វា កិលេសជាតេ សមំ ចរន្តិតិ។

អប្បដិវិទិតសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. សុសម្ពុជ្ជសុត្តវណ្ណានា

៨. អដ្ឋមេ សុសម្ពុជ្ជាតិ បញ្ញាយ អប្បដិវិទូភារេនេវ សុនដ្ឋា។ យថា ហិ ទ្វេ
ខេត្តានិ កសិក្វា, ឯកំ វិបិក្វា, ពហុធម្មំ អធិគតស្ស អវាបិតខេត្តតោ អលទ្ធិ
សន្ធាយ “ពហំ មេ ធម្មំ នដ្ឋ”ន្តិ វេទន្តោ អលទ្ធិមេវ “នដ្ឋ”ន្តិ វេទតិ, ឯវមិធាបិ
អប្បដិវិទិតាវ សុសម្ពុជ្ជា នាម។ អសម្ពុជ្ជាតិ បញ្ញាយ បដិវិទូភារេនេវ អនដ្ឋា។
សេសំ បុរិមសទិសមេវាតិ។

សុសម្ពុជ្ជសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៩. មានកាមសុត្តវណ្ណានា

៩. នវមេ មានកាមស្សាតិ មាណំ កាមេន្តស្ស ឥច្ឆន្តស្ស។ ធមោតិ ឯវរូបស្ស
បុគ្គលស្ស សមាធិបក្ខិកោ ធមោ នត្ថិតិ វេទតិ។ “សច្ចេន ធម្មោ ធមសា ឧបេតោ,
វេទន្តក្វ វុសិតព្រហ្មចរិយោ”តិ (សំ. និ. ១.១៩៥) ឯត្ថ ហិ ឥន្ទ្រិយសំវារោ ធមោតិ
វុត្តោ។ “យទិ សទ្ធា ធមា ចាកា, ខន្យា ភិយ្យោធជវិជ្ជតិ”តិ (សំ. និ. ១.២៤៦; សុ. និ.
១៩១) ឯត្ថ បញ្ញា។ “ធានេន ធមេន សំយមេន សច្ចវដ្ឋេន អត្ថិ បុញ្ញំ, អត្ថិ
បុញ្ញស្ស អាគមោ”តិ (សំ. និ. ៤.៣៦៥) ឯត្ថ ឧបោសថកម្មំ។ “សក្ខិស្សសិ ខោ ត្វំ,

បុណ្ណា, ឥមិនា ធម្មបសមេន សមន្តាគតោ សុនាបរន្តស្មី ជនបទេវីហរិតុ"ន្តិ (សំ.
និ. ៤.៨៨; ម. និ. ៣.៣៩៦) ឯត្ថ អធិវាសនខន្តិ។ ឥមស្មី បន សុត្ត ធមោតិ
សមាធិបក្ខិកធម្មានំ ឯតំ នាមំ។ តេនេវាហ - “ន មោនមត្តិ
អសមាហិតស្យា”តិ។ តត្ថ មោនន្តិ ចតុមគ្គញ្ញាណំ, តញ្ញា មុនាតីតិ មោនំ,
ចតុសច្ចធម្ម ជាតាតីតិ អត្តោ។ មច្ចុដេយ្យស្យាតិ តេក្ខមកវដ្ឋស្យ។ តញ្ញា
មច្ចុនោ បតិជ្ជានជ្ជន មច្ចុដេយ្យន្តិ វុច្ចតិ។ ចារន្តិ តស្សេវ ចារំ និព្វានំ។
តវេយ្យាតិ បដិវិជ្ឈេយ្យ ចាបុណេយ្យ វា។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ - ឯកោ អវញ្ញោ
វិហារន្តោ បមត្តោ បុគ្គលោ មច្ចុដេយ្យស្យ ចារំ ន តវេយ្យ ន បដិវិជ្ឈេយ្យ ន
ចាបុណេយ្យាតិ។

មាណំ បហាយាតិ អវហត្ថមគ្គេន នវិវិជមាណំ បដហិតា។
សុសមាហិតត្តោតិ ឧបចារប្បនាសមាធិហិ សុដ្ឋ សមាហិតត្តោ។
សុចេតសោតិ ញ្ញាណាសម្បយុត្តតាយ សុន្ទរិចិត្តោ។ ញ្ញាណាវិប្បយុត្តចិត្តេន
ហិ សុចេតសោតិ ន វុច្ចតិ, តស្មា ញ្ញាណាសម្បយុត្តេន សុចេតសោ ហុត្វាតិ
អត្តោ។ សព្វធិវិប្បមុត្តោតិ សព្វេសុ ខន្ធាយតនាធិសុ វិប្បមុត្តោ ហុត្វា។
តវេយ្យាតិ ឯត្ថ តេក្ខមកវដ្ឋំ សមតិក្កមន្តោ និព្វានំ បដិវិជ្ឈេន្តោ តវតីតិ
បដិវេទតរណំ នាម វុត្ថំ។ ឥតិ ឥមាយ កាថាយ តិស្សោ សិក្ខា កថិតា ហោន្តិ។
កថំ - មាណោ នាមាយំ សីលកេធនោ, តស្មា “មាណំ បហាយា”តិ ឥមិនា
អធិសីលសិក្ខា កថិតា ហោតិ។ “សុសមាហិតត្តោ”តិ ឥមិនា អធិចិត្តសិក្ខា។
“សុចេតសោ”តិ ឯត្ថ ចិត្តេន បញ្ញា ធស្សិតា, តស្មា ឥមិនា អធិបញ្ញាសិក្ខា
កថិតា។ អធិសីលញ្ច នាម សីលេ សតិ ហោតិ, អធិចិត្តំ ចិត្តេ សតិ, អធិបញ្ញា
បញ្ញាយ សតិ។ តស្មា សីលំ នាម បញ្ចបិ ធនបិ សីលានិ, ចាតិមោក្ខសំវារោ
អធិសីលំ នាមាតិ វេទិតព្ពំ។ អដ្ឋ សមាបត្តិយោ ចិត្តំ, វិបស្សនាចាកជ្ឈានំ
អធិចិត្តំ។ កម្មស្សកតញ្ញាណំ បញ្ញា, វិបស្សនា អធិបញ្ញា។ អនុប្បន្នេបិ ហិ

ពុទ្ធប្បាទេ បវត្តតីតិ បញ្ចាសីលំ ទសសីលំ សីលមេវ, ចាតិមោក្ខសំវរសីលំ
ពុទ្ធប្បាទេយេវ បវត្តតីតិ អធិសីលំ។ ចិត្តបញ្ញាសុបិ ឯសេវ នយោ។ អបិច
និព្ពានំ បត្តយន្តេន សមាទិន្នំ បញ្ចាសីលម្បិ ទសសីលម្បិ អធិសីលមេវ។
សមាបន្នា អជ្ឈ សមាបត្តិយោបិ អធិចិត្តមេវ។ សត្តម្បិ វា លោកិយសីលំ
សីលមេវ, លោកុត្តរំ អធិសីលំ។ ចិត្តបញ្ញាសុបិ ឯសេវ នយោតិ។ ឥតិ ឥមាយ
គាថាយ សមោធានេត្វា តិស្សោ សិក្ខា សកលសាសនំ កថិតំ ហោតីតិ។

មានការសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១០. អវញ្ញសុត្តវណ្ណានា

១០. ទសមេ សន្តានន្តិ សន្តកិលេសានំ, បណ្ឌិតានំ វា។ “សន្តោ ហវេ សត្តិ
បវេទយន្តិ (ជា. ២.២១.៤១៣), ទូរេ សន្តោ បកាសន្តិ” តិអាទិសុ (ធម. ប. ៣០៤) ហិ
បណ្ឌិតាបិ សន្តោតិ វុត្តា។ ព្រហ្មចារិនន្តិ សេដ្ឋចារីនំ មគ្គព្រហ្មចរិយវាសំ
វសន្តានំ។ កេន វណ្ណោ បសីទតីតិ កេន ការណេន ជវីវណ្ណោ បសីទតីតិ
បុច្ឆតិ។ កស្មា បនេសា ឯវំ បុច្ឆតិ? ឯសា កិរ វនសណ្ឋាវាសិកា ភុម្មទេវតា
អារញ្ញកេ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌាចាតបដិក្កន្តេ អវញ្ញំ បរិសិទ្ធា
វត្តិជ្ជានទិវាជ្ជានេសុ មូលកម្មជ្ជានំ គហេត្វា និសិន្នេ បស្សតិ។ តេសញ្ច ឯវំ
និសិន្នានំ ពលវចិត្តកក្កតា ឧប្បជ្ឈតិ។ តតោ វិសភាគសន្តតិ វុបសម្មតិ,
សភាគសន្តតិ ឌីក្កមតិ, ចិត្តំ បសីទតិ។ ចិត្តេ បសន្នេ លោហិតំ បសីទតិ,
ចិត្តសមុជ្ជានានិ ឧចាធារ្យចានិ បរិសុទ្ធានិ ហោន្តិ, វណ្ណោ បមុត្តតាលជលស្ស
រិយ មុខស្ស វណ្ណោ ហោតិ។ តំ ទិស្វា ទេវតា ចិន្តេសិ - “សវីវវណ្ណោ នាមាយំ
បណ្ឌិតានិ វសសម្បជ្ជានិ កោជនានិ សុខសម្បស្សានិ
និវាសនចាបុរណសយនានិ ឧតុសុខេ តេភូមិកាធិកេទេ ច ចាសាទេ
មាលាគន្ធិវិលេបនាទិនិ ច លភន្តានំ បសីទតិ, ឥមេ បន ភិក្ខុ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា

មិស្សកកត្តំ ភុញ្ញន្តិ, វិវឌ្ឍមញ្ញាកេ វា ជលកេ វា សិលាយ វា សយនានិ កប្បន្តិ,
រុក្ខមូលាធិសុ វា អញ្ញាកាសេ វា វសន្តិ, កេន នុខោ ការណេន ឯតេសំ វណ្ណោ
បសីទតី"តិ។ តស្មា បុច្ឆិ។

អថស្សា ភកវា ការណំ កថេន្តោ ធុតិយំ កាថំ អាហា។ តត្ថ អតីតន្តិ អតីតេ
អសុកោ នាម រាជា ធម្មិកោ អហោសិ, សោ អម្ពាភំ បណីតេ បច្ចយេ អនាសិ។
អាចរិយុបជ្ឈាយា លាភិនោ អហោសុំ។ អថ មយំ ឯវុចានិ កោជនានិ ភុញ្ញម្ហា,
ចីវរានិ ចារុបិម្ហាតិ ឯវំ ឯកច្ចេ បច្ចយេពាហុល្លិកាវិយ ឥមេ ភិក្ខុ អតីតំ
នានុសោចន្តិ។ នប្បជប្បន្តិ នាគតន្តិ អនាគតេ ធម្មិកោ រាជា ភវិស្សតិ, ដីតា
ជនបទា ភវិស្សន្តិ, ពហុនិ សប្បនវនីតាធិនិ ឧប្បន្និស្សន្តិ, “ខាទថ ភុញ្ញថា”តិ
តត្ថ តត្ថ វត្តារោ ភវិស្សន្តិ, តនា មយំ ឯវុចានិ កោជនានិ ភុញ្ញស្សម, ចីវរានិ
ចារុបិស្សមាតិ ឯវំ អនាគតំ ន បត្តន្តិ។ បច្ចុប្បន្នេនាតិ យេន កេនចិ តន្ត្រីណោ
លទ្ធផល យាបេន្តិ។ តេនាតិ តេន តិវិជេនាបិ ការណេន។

ឯវំ វណ្ណាសម្បត្តិ ឧស្សេត្វា ឥនានិ តស្សេវ វណ្ណាស្ស វិជានំ ឧស្សេន្តោ
អនន្តំ កាថមាហា។ តត្ថ អនាគតប្បជប្បាយាតិ អនាគតស្ស បត្តនាយ។
ឯតេនាតិ ឯតេន ការណទ្ធកយេន។ នឡោវ ហរិតោ លុតោតិ យថា ហរិតោ
នឡោ លាយិ ត្វា ឧណ្ណាចាសាណោ បក្ខិក្ខោ សុស្សតិ, ឯវំ សុស្សន្តិតិ។

អរញ្ញសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។ នឡវត្តោ បឋមោ។

២. នទ្ធនវត្តោ

១. នទ្ធនសុត្តវណ្ណានា

១១. ទទួលវគ្គសូត្រ បឋមេ តត្រាតិ តស្មី អារាមេ។ ខោតិ
ព្យញ្ញនសិលីដ្ឋតារសេន និចាតមត្តំ។ ភិក្ខុ អាមន្តសីតិ បរិសដេដ្ឋកេ ភិក្ខុ
ជាធាបេសិ។ ភិក្ខុវោតិ តេសំ អាមន្តនាការទីបនំ។ កនន្តេតិ បតិវចនទានំ។ តេ
ភិក្ខុតិ យេ តត្ថ សម្មុទ្ទិក្ខតា ធម្មបដិក្កាហកា ភិក្ខុ។ ភកវតោ បច្ចស្សោសុន្តិ
ភកវតោ វចនំ បតិអស្សោសុំ, អភិមុខា ហុត្វា សុណីសុ សម្មជិដ្ឋិសូតិ អត្ថោ។
ឯតទវោចាតិ ឯតំ ឥទានិវត្តត្ថំ “ភូតបុព្វ”ន្តិអាទិវចនំ អវោចេ។ តត្ថ
តារតីសកាយិកាតិ តារតីសកាយេ និព្ពត្តោ។ តារតីសកាយោ នាម
ទុតិយនេវលោកោ វុច្ឆតិ។ មយេន មាណវេន សន្ធិ្ធ មចលកាមេ កាលំ កត្វា
តត្ថ ឧប្បន្នេ តេត្ថីស នេវបុត្តេ ឧបាទាយ កិវ តស្ស នេវលោកស្ស អយំ
បណ្ណាត្ថិ ជាតាតិ វទន្តិ។ យស្មា បន សេសចក្កវាឡេសុបិ ធន
កាមាវចរនេវលោកា អត្ថិ។ វុត្តម្បិ ចេតំ “សហស្សំ បាតុមហារាជិកានំ
សហស្សំ តារតីសាន”ន្តិ (អ. និ. ១០.២៩), តស្មា នាមបណ្ណាត្ថិយេវេសា តស្ស
នេវលោកស្សតិ វេទិតញ្ចា។ ឯវញ្ញំ និទ្ទោសំ បទំ ហោតិ។

ទទួលេ វនេតិ ឯត្ថ តំ វនំ បរិដ្ឋេ បរិដ្ឋេ ទទួយតិ តោសេតិតិ ទទួនំ។ បញ្ចសុ
ហិ មរណានិមិត្តេសុ ឧប្បន្នេសុ “សម្បត្តិ បហាយ ចរិស្សមា”តិ បរិទេវមាណា
នេវតា សក្កោ នេវានិមិត្តោ “មា បរិទេវិត្ថ, អភិជ្ជនធម្មា នាម សង្ខារា នត្ថិ”តិ
ឡិវទិត្វា តត្ថ បវេសាបេតិ។ តាសំ អញ្ញាហិ នេវតាហិ ពាហាសុ គហេត្វា
បវេសិតានម្បិ តស្ស សម្បត្តិ ទិស្វាវ មរណសោកោ វុបសម្មតិ,
បីតិចាមោជ្ឈមេវ ឧប្បន្នតិ។ អថ តស្មី កិឡាមាណា ឯវ ឧណ្ហាសន្តត្ថោ
ហិមបិណ្ណោ វិយ វិលីយន្តិ, វាតាបហាតទីបសិខាវិយ វិជ្ឈាយន្តិតិ ឯវំ យំ កិញ្ចំ
អត្ថោ បរិដ្ឋំ ទទួយតិ តោសេតិយេវាតិ ទទួនំ, តស្មី ទទួនេ។
អច្ចរាសង្ឃបរិវត្ថាតិ អច្ចរាតិ នេវជីតានំ នាមំ, តាសំ សមូហេន បរិវត្ថា។

ធិព្រហ្មតិ ទេវលោកេ និព្វត្តហិ។ បញ្ចហិ កាមគុណេហិតិ
មនាបិយរូបសទ្ធកន្ធរសដោជ្ជត្ថសម្ពាទេហិ បញ្ចហិ កាមពន្ធនេហិ
កាមកោដ្ឋាសេហិ វា។ សមប្បត្តាតិ ឧបេតា។ ឥតរំ តស្សេវ វេវចនំ។
បរិចារយមាណាតិ រមមាណ, តេសុ តេសុ វា រូចាធិសុ ឥន្ទ្រិយានិ
សញ្ញារយមាណា។ តាយំ វេលាយន្តិ តស្មី បរិចារណាកាលេ។ សោ បនស្ស
ទេវបុត្តស្ស អដុណ អភិនិព្វត្តកាលោ វេទិតញ្ចេ។ តស្ស ហិ
បដិសន្ធិក្ខណោយេវ វត្ថុសុវណ្ណក្ខន្ធាវិយ វិរោធយមាណោ តិកាវុតប្បមាលោ
អត្តភារោ និព្វត្តិ។ សោ ធិព្វវត្ថុនិវត្តោ ធិព្វាលម្ព័រ បដិមណ្ឌិតោ
ធិព្វមាលាវិលេបនធរោ ធិព្វហិ ចន្ទនចុណ្ឌេហិ សមំ វិគិរិយមាណោ ធិព្វហិ
បញ្ចហិ កាមគុណេហិ ឡុតោ និវតោ បរិយោនន្ធា លោភាភិក្ខុតោ ហុត្វា
លោភនិស្សរណំ និព្វានំ អបស្សន្តោ អាសកី វាចំ ភាសន្តោវិយ មហាសន្នេន “ន
តេ សុខំ បដានន្តិ” តិ ឥមំ កាចំ កាយមាណោ នន្ទនវនេវិចរិ។ តេន វុត្ថំ - “តាយំ
វេលាយំ ឥមំ កាចំ អភាសី” តិ។

យេ ន បស្សន្តិ នន្ទនន្តិ យេ តត្រ បញ្ចកាមគុណានុភវនវសេន នន្ទនវនំ ន
បស្សន្តិ។ នរទេវានន្តិ ទេវនរានំ, ទេវបុរិសានន្តិ អត្តោ។ តិទសានន្តិ តិក្ខុត្ថំ
ទសន្តិ។ យសស្សិនន្តិ បរិវាសសម្ពាទេន យសេន សម្បជ្ជានំ។

អញ្ញាតរា ទេវតាតិ ឯកា អរិយសាវិកា ទេវតា។ បច្ចុភាសីតិ “អយំ
ពាលទេវតា ឥមំ សម្បត្តិ និច្ចំ អចលំ មញ្ញាតិ, ឆាស្ស ឆេទនភេទនវិទ្ធិសនធម្មតំ
ជាធាតី” តិ អធិប្បាយំ វិវដ្តេត្វា ទស្សន្តិ “ន ត្វំ ពាលេ” តិ ឥមាយ កាថាយ
បតិអភាសិ។ យថា អរហតំ វចោតិ យថា អរហន្តានំ វចនំ, តថា ត្វំ ន
ជាធាសីតិ។ ឯវំ តស្ស អធិប្បាយំ បដិក្ខិបិត្វា ឥធានិ អរហន្តានំ វចនំ ទស្សន្តិ
អនិច្ចាតិអាធិមាហា។ តត្ថ អនិច្ចា វត សម្ពាទាតិ សព្ពេ តេភូមកសម្ពាទា ហុត្វា

អភារត្ថេន អនិច្ចា។ ឧប្បាទវយធម្មនោតិ ឧប្បាទវយសភាវា។ ឧប្បជ្ជិតា
និរុជ្ឈន្តិទិ ឥទំ បុរិមស្សេវ វេរេចនំ។ យស្មា វា ឧប្បជ្ជិតា និរុជ្ឈន្តិ, តស្មា
ឧប្បាទវយធម្មនោតិ។ ឧប្បាទវយគ្គហិណោន ចេត្ត តទទន្តរា វេមជ្ឈជ្ជានំ
គហិតមេវ ហោតិ។ តេសំ វុបសមោ សុខោតិ តេសំ សង្ខារានំ វុបសមសង្ខាតំ
និព្វានមេវ សុខំ។ ឥទំ អរហតំ វេហោតិ។

នន្ទនសុត្តន្តបិដកនិដ្ឋិតា។

២. នន្ទតិសុត្តន្តបិដក

១២. ទុតិយេ នន្ទតិទិ តុស្សតិ អត្តមនោ ហោតិ។ បុត្តិមាតិ ពហុបុត្តោ។
តស្ស ហិ ឯកច្ឆេ បុត្តា កសិកម្មំ កត្វា ជញ្ញស្ស កោដ្ឋេ បូរេន្តិ, ឯកច្ឆេ វណិជ្ជំ
កត្វា ហិរញ្ញសុវណ្ណំ អាហារន្តិ, ឯកច្ឆេ រាជានំ ឧបជ្ឈហិត្វា
យានវាហនគាមនិគមាទីនិ លភន្តិ។ អថ តេសំ អានុភាវសង្ខាតំ សិរី
អនុភវមាណា មាតា វា បិតា វា នន្ទតិ។ ធលាទិវសាទីសុ វា មណ្ឌិតបសាធិតេ
បុត្តេ សម្បត្តិ អនុភវមាណេ ទិស្វា នន្ទតិទិ, “នន្ទតិ បុត្តេហិ បុត្តិមា” តិ អាហា។
គោហិ តថេវាតិ យថា បុត្តិមា បុត្តេហិ, តថា គោសាមិកោបិ សម្បត្តំ
គោមណ្ឌលំ ទិស្វា គាវេ និស្សាយ គោរសសម្បត្តិ អនុភវមាណោ គោហិ នន្ទតិ។
ឧបដិ ហិ នវស្ស នន្ទនាតិ, ឯត្ថ ឧបដិទិ ចត្តារោ ឧបដិ - កាម្មបដិ, ឧទ្ធចបដិ,
កិលេស្វបដិ, អភិសង្ខារបដិទិ។ កាមាបិ ហិ “យំ បញ្ច កាមគុណោ បដិច្ច
ឧប្បជ្ជិតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ កាមានំ អស្សនោ” តិ (ម. និ. ១.១៦៦) ឯវំ
វុត្តស្ស សុខស្ស អធិជ្ជានភាវតោ “ឧបដិយតិ ឯត្ថ សុខ” ន្តិ ឥមីនា វេចនត្ថេន
ឧបដិទិ វុច្ចតិ។ ខន្ធាបិ ខន្ធមូលកស្ស ទុក្ខស្ស អធិជ្ជានភាវតោ, កិលេសាបិ
អចាយទុក្ខស្ស អធិជ្ជានភាវតោ, អភិសង្ខារាបិ ភវទុក្ខស្ស
អធិជ្ជានភាវតោតិ។ ឥធ បន កាម្មបដិ អធិប្បតោ។ បញ្ច ហិ កាមគុណា

តែភូមិកាធិបាសាទ-ឧទ្យានសយន-វត្តាលង្ការ-នាងកបរិវារាទិវសេន
បច្ចុប្បន្នតា បិតិសោមនស្សំ ឧបសំហារមាណា នំ នន្ទយន្តិ។ តស្មា យថា បុត្តា ច
គាវោ ច, ឯវំ ឥមេបិ ឧបដិ ហិ នរស្ស ធននាតិ វេទិតញ្ចា។ **ន ហិ សោ នន្ទតិ យោ**
និរូបដិតិ យោ កាមគុណាសម្បត្តិវហិតោ ទលិទ្ធោ ទុល្លភយាសន្នាទនោ, ន ហិ
សោ នន្ទតិ។ ឯវ្យោ មនុស្សបេតោ ច មនុស្សនេយិកោ ច កី នន្ទិស្សតិ
ភគវាតិ អាហា។

ឥទំ សុត្វា សត្តា ចិន្តេសិ - “អយំ ទេវតា សោកវត្ថុមេវ នន្ទវត្ថុំ ករោតិ,
សោកវត្ថុការមស្ស ជីបេស្សមី”តិ ជលេន ជលំ ចាតេន្តោវិយ តាយេវ
ឧបមាយ តស្ស វាទំ ភិន្នន្តោ តមេវ គាជំ បរិវត្តេត្វា **សោចតិ**តិ អាហា។ តត្ថ
សោចតិ បុត្តហិតិ វិទេសកមនាទិវសេន បុត្តេសុ នជ្ឈេសុបិ នស្សន្តេសុបិ
ឥនានិ នស្សិស្សន្តិ ធាសសន្តិបិ សោចតិ, តថា មតេសុបិ មរន្តេសុបិ ចោវេហិ
រាជបុរិសេហិ គហិតេសុ វា បច្ចត្តិកានំ ហត្ថំ ឧបគតេសុ វា មរណាសន្តិបិ ហុត្វា
សោចតិ។ វុក្ខបព្ពតាធិហិ បតិក្វា ហត្ថចាធាធិនំ ភេទវសេន ភិន្នេសុបិ
ភិន្នេសុបិ ភេទសន្តិបិ ហុត្វា សោចតិ។ យថា ច បុត្តហិ បុត្តិមា,
គោសាមិកោបិ តថេវ នវហាការេហិ គោហិ សោចតិ។ **ឧបដិ ហិ នរស្ស**
សោចនាតិ យថា ច បុត្តគាវោ, ឯវំ បញ្ចា កាមគុណាបដិបិ -

“តស្ស ចេ កាមយានស្ស, ធន្ទជាតស្ស ជន្តនោ;
តេ កាមា បរិហាយន្តិ, សល្លវិទ្ធោវ វុប្បតិ”តិ។ (សុ. និ. ៧៧៣) -

វុត្តនយេន នំ សោចន្តិ។ តស្មា នរស្ស សោចនា សោកវត្ថុកមេវាតិ វេទិតញ្ចា។
ន ហិ សោ សោចតិ, យោ និរូបដិតិ យស្ស បន ចតុត្ថិជាបេតេ ឧបដិយោ នត្ថិ,
សោ និរូបដិ មហាឡិណាសវោ កី សោចិស្សតិ, ន សោចតិ ទេវតេតិ។

នន្ទតិសុត្តន្តវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. នត្តិបុត្តសម្មសុត្តន្តវណ្ណនា

១៣. ភតិយេ នត្តិ បុត្តសម្មំ បេមន្តិវិរុបេបិ ហិ អត្តនោ បុត្តកេ
សុវណ្ណាតិម្ពកំវិយ មញ្ញន្តិ, មាលាគុឡេ វិយ សីសាធិសុ កត្វា បរិហារមាណា
តេហិ ឌីហាធិតាបិ ឌីមុត្តិកាបិ កន្ធូរិលេបនបតិភាវិយ សោមនស្សំ អាបជ្ឈន្តិ។
តេនាហ - “នត្តិ បុត្តសម្មំ បេម”ន្តិ។ បុត្តបេមសម្មំ បេមំ នាម នត្តិតិ វុត្តំ ហោតិ។
កោសមិតំ ជនន្តិ កោហិ សមំ កោជនសមំ កោជនសធិសំ អញ្ញំ ជនំ នាម នត្តិ
ភក្កវាតិ អាហា។ សូរិយសមា អាភាតិ សូរិយាភាយ សមា អញ្ញា អាភា នាម
នត្តិតិ ធស្សេតិ។ សមុទ្ទបរមាតិ យេ កេចិ អញ្ញោ សរា នាម, សព្វេ តេ
សមុទ្ទបរមា, សមុទ្ទោ តេសំ ឧត្តមោ, សមុទ្ទសធិសំ អញ្ញំ ឧទកនិធានំ នាម នត្តិ,
ភក្កវាតិ។

យស្មា បន អត្តបេមេន សម្មំ បេមំ នាម នត្តិ។ មាតាបិតាទយោ ហិ
ជឡេត្វាបិ បុត្តជីតាទយោ ច អចោសេត្វាបិ សត្តា អត្តានមេវ ចោសេន្តិ។
ជញ្ញេន ច សមំ ជនំ នាម នត្តិ។ (យទា ហិ សត្តា ធុត្តិក្វា ហោន្តិ), តថាវុបេ ហិ
កាលេ ហិរញ្ញសុវណ្ណាធិនិ កោមហីសាធិនិបិ ជញ្ញគ្គហណត្ថំ
ជញ្ញសាមិកានមេវ សន្តិកំ គហេត្វា កច្ឆន្តិ។ បញ្ញាយ ច សមា អាភា នាម នត្តិ។
សូរិយាទយោ ហិ ឯកទេសំយេវ ឌីភាសន្តិ, បច្ចុប្បន្នមេវ ច តមំវិនោទេន្តិ។
បញ្ញា បន ធនសសហស្សិម្បិ លោកធាតុំ ឯកប្បដ្ឋោតំ កាតុំ សក្កោតិ,
អតីតំសាធិបជិច្ឆាទកញ្ចា តមំវិធមតិ។ មេយវុដ្ឋិយា ច សមោ សរោ នាម នត្តិ។
នធិវាបិ ហោតុ តលាកាធិនិ វា, វុដ្ឋិសមោ សរោ នាម នត្តិ។ មេយវុដ្ឋិយា ហិ
បច្ឆិន្នាយ មហាសមុទ្ទោ អន្តិលិបត្តតេមនមត្តម្បិ ឧទកំ ន ហោតិ, វុដ្ឋិយា បន

បវត្តមានាយ យាវ អាភស្តុភរវនាបិ ឯកោទកំ ហោតិ។ តស្មា ភគវា
នេវតាយ បដិគាថំ វេទន្តោ នត្តិ អត្តសមំ បេមន្តិអាទិមាហាតិ។

នត្តិបុត្តសមសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៤. ខត្តិយសុត្តវណ្ណានា

១៤. ចតុត្ថេ ខត្តិយោ ទ្វិបទន្តិ ទ្វិបទានំ រាជា សេដ្ឋោ។ កោមារីតិ
កុមារិកាលេ គហិតា។ អយំ សេសភរិយានំ សេដ្ឋាតិ វេទតិ។ បុព្វជោតិ បឋមំ
ជាតោ កាលោ វាបិ ហោតុ កុណិអាទីនំ វា អញ្ញតរោ, យោ បឋមំ ជាតោ,
អយមេវ បុត្តោ ឥមិស្សា នេវតាយ វាទេ សេដ្ឋោ នាម ហោតិ។ យស្មា បទ
ទ្វិបទានីនំ ពុទ្ធាទយោ សេដ្ឋា, តស្មា ភគវា បដិគាថំ អាហា។ តត្ថ កិញ្ចាបិ ភគវា
សព្ពេសំយេវ អបទាទិភេទានំ សត្តានំ សេដ្ឋោ, ឧប្បជ្ឈមាណោ បនេស
សព្ពសត្តសេដ្ឋោ ទ្វិបទេសុយេវ ឧប្បជ្ឈតិ, តស្មា សម្ពុទ្ធា ទ្វិបទំ សេដ្ឋាតិ អាហា។
ទ្វិបទេសុ ឧប្បជ្ឈស្ស ចស្ស សព្ពសត្តសេដ្ឋភារោ អប្បដិហតោវ ហោតិ។
អាជានីយោតិ ហត្ថី វា ហោតុ អស្សាទីសុ អញ្ញតរោ វា, យោ ការណំ ជាតាតិ,
អយំ អាជានីយោវ ចតុប្បទានំ សេដ្ឋាតិ អត្តោ។ ក្នុងកល្យាណញ្ញោ
គុឡវណ្ណាអស្សោវិយ។ រាជា កិវ ចាចិនទ្វារេន និក្ខមិត្វា ចេតិយបព្ពតំ
គមិស្សមីតិ កលម្ពនទីតិវំ សម្បត្តោ, អស្សោ តិវេ ឋត្វា ឧទកំ ឌីតិវត្ថុំ ន
ឥច្ឆតិ, រាជា អស្សាចរិយំ អាមន្តេត្វា, “អហោ វត តយា អស្សោ សិក្ខាបិតោ
ឧទកំ ឌីតិវត្ថុំ ន ឥច្ឆតិ” តិ អាហា។ អាចរិយោ “សុសិក្ខាបិតោ នេវ អស្សោ,
ឯតស្ស ហិ ចិត្តំ - ‘សចាហំ ឧទកំ ឌីតិវស្សមិ, វាលំ តេមិស្សតិ, វាលេ តិន្តេ
រញ្ញោ អន្តេ ឧទកំ ចាតេយ្យ’ តិ, ឯវំ តុម្ហាកំ សរិវេ ឧទកចាតនភយេន ន
ឌីតិវតិ, វាលំ គល្លាហេថា” តិ អាហា។ រាជា តថា ការេសិ។ អស្សោ វេគេន
ឌីតិវត្វា ចារំ គតោ។ សុស្សសាតិ សុស្សសមាណា។ កុមារិកាលេ វា គហិតា

ហោតុ បន្ទា វា, សុរុចា វាវិរុចា វា, យា សាមិកំ សុស្សសតិ បរិចរតិ តោសេតិ,
សា ភរិយានំ សេដ្ឋា។ អស្សវោតិ អាសុណាមាណោ។ ដេដ្ឋា វា ហិ ហោតុ កនិដ្ឋា
វា, យោ មាតាបិតុនំ វេចនំ សុណាតិ, សម្មជិដ្ឋតិ, ឡិវាទបដិករោ ហោតិ, អយំ
បុត្តានំ សេដ្ឋា, អញ្ញេហិ សន្និច្ឆេទកាធិនោវេហិ បុត្តេហិ កោ អត្តោ ទេវតេតិ។

ខត្តិយសុត្តន្តវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. សណាមាណសុត្តវណ្ណនា

១៥. បញ្ចមេ បិតេ មជ្ឈន្តិកេតិ បិតមជ្ឈន្តិកេ។ សន្និសីវេស្វតិ យថា
ជាសុកដ្ឋានំ ឧបគន្ធា សន្និសីន្នេសុ វិស្សមមាណេសុ។ បិតមជ្ឈន្តិកកាលោ
នាមេស សព្ពសត្តានំ ភិរិយាបថទុត្តល្យកាលោ។ ឥធម បន បក្ខីនំយេវ វេសេន
ទស្សិតោ។ សណាតេវាតិ សណាតិ វិយ មហាវិរំវិយ មុច្ឆតិ។ សណាមាណមេវ
ចេត្ត “សណាតេវា”តិ វុត្តំ។ តប្បដិភាគំ នាមេតំ។ និទាយសមយស្មិត្តិ
បិតមជ្ឈន្តិកកាលេ ចតុប្បទកណេសុ ចេវ បក្ខីកណេសុ ច សន្និសីន្នេសុ
វាតប្បវិតានំ សុសិរុក្ខានញ្ចេវ ធិន្ទវេលុបញ្ចនញ្ច ខន្ធន ខន្ធិ សាខាយ សាខំ
សង្ឃជ្ជយន្តានំ ចាទចានញ្ច អវញ្ញមជ្ឈេ មហាសន្នោ ឧប្បជ្ជតិ។ តំ សន្ធាយេតំ
វុត្តំ។ តំ ភយំ បដិភាតិ មន្តិ តំ វេវុបេ កាលេ មហាអវញ្ញស្ស សណាមាណំ មយ្ហំ
ភយំ ហុត្វា ឧបជ្ជាតិ។ ទន្ធបញ្ញា កិរេសា ទេវតា តស្មី ខណោ អត្តនោ
និសង្កជាសុកំ កថាជាសុកំ ទុតិយកំ អលភន្តិ វេមាហា។ យស្មា បន តាធិសេ
កាលេ បិណ្ឌាចាតបដិក្កន្ធស្ស វិវិត្តេ អវញ្ញាយតនេ កម្មដ្ឋានំ គហេត្វា
និសិន្នស្ស ភិក្ខុនោ អនប្បកំ សុខំ ឧប្បជ្ជតិ, យំ សន្ធាយ វុត្តំ -

“សុញ្ញាការំ បរិជ្ជស្ស, សន្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ;
អមាណុសី វតី ហោតិ, សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោ”តិ។ (ធម. ប. ៣៧៣) ច,

“បុរោហិត បន្ទូលតាវ៉ាប៊ី, អបរោហិត បន្ទូលតាវ៉ាប៊ី;

អតីត ជាសុភវតី, ឯកស្សវសតោវនេ”តិ។ (ថេរគា. ៥.៣៧) ច;

តស្មាភគវា ធុតិយំ កាថមាហា។ តត្ថ សាវតី បដិភាតិ មន្ទិយា ឯវរុបេ
កាលេ ឯកកស្ស ធិសង្ខា នាម, សាវតី មយ្ហំ ឧបជ្ជាតីតិ អត្ថោ។ សេសំ
តាធិសមេវាតិ។

សណាមាណសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៦. និទ្ទាតន្ទិសុត្តវណ្ណានា

១៦. ធម្មនិទ្ទាតិ, “អភិជានាមហំ, អគ្គិវេស្សន, គិម្ពានំ បច្ឆិមេ មាសេ និទ្ទំ
ឌីក្កមិតា”តិ (ម. និ. ១.៣៨៧) ឯវរុចាយ អព្យាកតនិទ្ទាយ បុព្វភាគាបរភាគេសុ
សេឧបុដ្ឋនានំ សសង្ខារិកអកុសលេ ចិត្តេ ឧប្បន្នំ ចិនមិទ្ធិ។ តន្ទិតិ
អតិច្ឆាតាតិសីតាធិកាលេសុ ឧប្បន្នំ អាគន្ធកំ អាលសិយំ។ វុត្តម្បី ចេតំ - “តត្ថ
កតមា តន្ទិ? យា តន្ទិ តន្ទិយនា តន្ទិមនតា អាលស្សំ អាលស្សាយនា
អាលស្សយិតត្ថំ, អយំ វុច្ឆតិ តន្ទិ”តិ (វិភ. ៨៥៧)។ វិជម្ពិតាតិ កាយវិជម្ពនា។
អរតីតិ អកុសលបក្ខា ឧក្កល្លាតតា។ ភត្តសម្មទោតិ ភត្តមុច្ឆា
ភត្តកិលមថោ។ វិត្តារោ បនតេសំ - “តត្ថ កតមាវិជម្ពតា? យា កាយស្ស
ជម្ពនាវិជម្ពនា”តិអាធិនា នយេន អភិធម្មេ អាគតោវ។ ឯតេនាតិ ឯតេន
និទ្ទាធិនា ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋោ និវរិតចាតុភារោ។ នប្បកាសតីតិ ន
ជោតតិ, ន ចាតុភវតីតិ អត្ថោ។ អរិយមគ្គោតិ លោកុត្តរមគ្គោ។ ឥធាតិ ឥមស្មី
លោកេ។ ចាណិន្ទិសត្តានំ។ វិរិយេនាតិ មគ្គសហជាតវិរិយេន។ នំ
បណាមេត្វាតិ ឯតំ កិលេសជាតំ នីហិត្វា។ អរិយមគ្គោតិ

លោកិយលោកុត្តរមគ្គោ។ ឥតិ មគ្គនេវ ឧបក្កិលេសេ នីហរិត្វា មគ្គស្សវិសុទ្ធិ
វុត្តាតិ។

និទ្ទាតន្ទីសុត្តរវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. ទុក្ខរសុត្តរវណ្ណានា

១៧. សត្តមេ ទុត្តិតិក្ខន្ធិ ទុក្ខមំ ទុអធិវាសិយំ។ អព្យត្តោនាតិ ពាលេន។
សាមញ្ញន្តិ សមណធម្មោ។ ឥមីនា នេវតា ឥទំ ទស្សេតិ - យំ បណ្ឌិតា កុលបុត្តា
ទសបិ វស្សនិវ័សតិបិ សដ្ឋិបិ វស្សនិ ទន្តេ អភិទន្តមាធាយ ជីវ្ហាយ តាលុំ
អាហរូបិ ចេតសា ចិត្តំ អភិនិគ្គល្ហិត្វាបិ ឯកាសនំ ឯកភត្តំ បដិសេវមាណ
អាចារណាកោដិកំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តា សាមញ្ញំ ករោន្តិ។ តំ ភគវា ពាលោ
អព្យត្តោ កាតុំ ន សក្កោតីតិ។ ពហូ ហិ តត្ថ សម្ពាធាតិ តស្មី សាមញ្ញសម្ពាតេ
អរិយមគ្គេ ពហូ សម្ពាធា មគ្គាធិគមាយ បដិបន្នស្ស បុព្វភាគេ ពហូ
បរិស្សយាតិ ទស្សេតិ។

ចិត្តញោ ន និវារយេតិ យទិ អយោនិសោ ឧប្បន្នំ ចិត្តំ ន និវារយេយ្យ, កតិ
អហានិ សាមញ្ញំ ចរេយ្យ? ឯកទិវសម្បិ ន ចរេយ្យ។ ចិត្តវសិកោ ហិ
សមណធម្មំ កាតុំ ន សក្កោតិ។ បទេ បទេតិ អារម្មណោ អារម្មណោ។
អារម្មណញ្ញំ ឥធម បទន្តិ អធិប្បតំ។ យស្មី យស្មី ហិ អារម្មណោ កិលេសោ
ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថ តត្ថ ពាលោវិសីទតិ នាម។ ភិយាបធម្មាធម្មិ វដ្តតិ។ គមនាធិសុ
ហិ យត្ថ យត្ថ កិលេសោ ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថ តត្ថេវវិសីទតិ នាម។ សង្កប្បានន្តិ
កាមសង្កប្បានិនំ។

កុម្មោ វាតិ កច្ចចោវិយ។ អដ្ឋានីតិ ភីវបញ្ចមាទិ អដ្ឋានិ។ សមោទហាន្តិ
សមោទហាន្តោ, សមោទហិត្វា វា។ មនោវិតក្កេតិ មនម្ហិ ឧប្បន្នវិតក្កេ។

ឯត្តារតា ៩ទំ ឧស្សេតិ - យថា កុម្មោ សោណ្ឌិបញ្ចមាធិ អង្គានិ សកេ កថាលេ
 សមោទហន្តោ សិដ្ឋាលស្ស ឌីតារំ ន ទេតិ, សមោទហិត្វា ចស្ស អប្បសយ្ហតំ
 អាបជ្ជតិ, ឯវមេវំ ភិក្ខុ មនម្ហិ ឧប្បន្នវិតក្កេ សកេ អារម្មណកថាលេ សមោទហំ
 មារស្ស ឌីតារំ ន ទេតិ, សមោទហិត្វា ចស្ស អប្បសយ្ហតំ អាបជ្ជតីតិ។
 អនិស្សតោតិ តណ្ហាធិដ្ឋានិស្សយេហិ អនិស្សតោ ហុត្វា។ អហោឫយានោតិ
 អវិហឹសមាណោ។ បរិនិព្វតោតិ កិលេសនិព្វានេន បរិនិព្វតោ។ នូបវេទេយ្យ
 កញ្ចិតិ យំ កិញ្ចិ បុគ្គលំ អាចារីបត្តិអាធិសុ យាយ កាយចិ មន្តិ កាតុកាមោ
 ហុត្វា ន វេទេយ្យ, “កាលេន វក្ខាមិ នោ អកាលេនា” តិអាទយោ បន បញ្ច ធម្មេ
 អជ្ឈត្តំ ឧបជ្ឈេបត្វា ឧល្លម្បនសភាវសណ្ឌិតេន ចិត្តេន ការុញ្ញតំ បដិច្ច
 វេទេយ្យាតិ។

ទុក្ខរសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. ហិរិសុត្តវណ្ណានា

១៨. អជ្ឈមេ ហិរិនិសេដោតិ ហិរិយា អកុសលេ ធម្មេ និសេដេតីតិ
 ហិរិនិសេដោ។ កោចិ លោកស្មីវិជ្ជតីតិ កោចិ ឯវរូចោវិជ្ជតីតិ បុច្ឆតិ។ យោ និទ្ធុ
 អបពោធិតីតិ យោ គរហំ អបហារន្តោ ពុជ្ឈតិ។ អស្សោ ភក្រោ កសាមិវាតិ
 យថា ភក្រោ អស្សាជាតិយោ កសំ អបហារន្តោ ពុជ្ឈតិ, បតោទច្ឆាយំ ទិស្វា
 សំវិជ្ឈន្តោវិយ កសាយ អត្តនិ និចាតំ ន ទេតិ, ឯវមេវ យោ ភិក្ខុ ភូតស្ស
 ទសអក្កោសវត្ថុនោ អត្តនិ និចាតំ អទទន្តោ និទ្ធុ អបពោធិតិ អបហារន្តោ
 ពុជ្ឈតិ, ឯវរូចោ កោចិ ឌីណាសវាវិជ្ជតីតិ បុច្ឆតិ។ អភូតក្កោសេន បន
 បរិមុត្តោ នាម នត្ថិ។ តនុយាតិ តនុកា, ហិរិយា អកុសលេ ធម្មេ និសេដេត្វា
 ចរន្តា ឌីណាសវា នាម អប្បកាតិ អត្តោ។ សទា សតាតិ និច្ចកាលំ

សតិវេបុល្លេន សមន្នាគតា។ អន្តំទុក្ខស្ស បប្បយ្យាតិ វដ្តទុក្ខស្ស កោដិ
អន្តក្ខតំ និព្វានំ ចាបុណ្ឌិត្យា។ សេសំ វុត្តនយមេវាតិ។

ហិរិសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៩. កុដិកាសុត្តវណ្ណានា

១៩. នវមេ កង្ខិតេ កុដិកាតិ អយំ ទេវតា ទស មាសេ អន្តោវសនជ្ជានជ្ជន
មាតរំ កុដិកំ កត្វា, យថា សកុណា ឱវសំ គោចរបសុតា វត្ថី កុលាវកំ
អល្លិយន្តិ, ឯវមេវំ សត្តា តត្ថ តត្ថ គន្ធាបិ មាតុគាមស្ស សន្តិកំ អាគច្ឆន្តិ,
អាលយវសេន ភវិយំ កុលាវកំ កត្វា។ កុលបវេណី សន្តានកដ្ឋេន បុត្ត
សន្តានកេ កត្វា, តណ្ហំ ពន្ធនំ កត្វា, គាថាពន្ធនេន ឥមេ បញ្ញា សមោធានេត្វា
ភគវន្តំ បុច្ឆិ, ភគវាបិស្ស វិស្សន្នេន្តោ តគ្បាតិអាធិមាហ។ តត្ថ តគ្បាតិ
ឯកំសវេនេ និចាតោ។ នត្ថិតិ បហាយ បព្ពជិតត្តា វដ្តស្មី វា បុន
មាតុកុដិកាសស្ស ធារភរណស្ស បុត្តនិព្ពត្តិយា វា អភាវតោ នត្ថិ។

ទេវតា “មយា សន្នាហំ ពន្ធិត្វា គុដ្ឋ្យា បញ្ញា បុច្ឆិតា, អយញ្ច សមណោ
បុច្ឆិតមត្តេយ្យវិស្សន្នេសិ, ជានំ នុ ខោ មេ អដ្ឋាសយំ កថេសិ, ឧទាហុ អជានំ
យំ វា តំ វា មុខារុដ្ឋំ កថេសី” តិ ចិន្តេត្វា បុន កិណ្ឌាហន្តិអាធិមាហ។ តត្ថ
កិណ្ឌាហន្តិ កី តេ អហំ។ អថស្ស ភគវា អាធិក្ខន្តោ មាតវន្តិអាធិមាហ។ សាហុ
តេតិ គាថាយ អនុមោទិត្វា សម្មហំសិត្វា ភគវន្តំ វន្តិត្វា គន្ធមាលាធិហិ
បូជេត្វា អត្តនោ ទេវជ្ជានមេវ គតាតិ។

កុដិកាសុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១០. សមិទ្ធិសុត្តវណ្ណានា

២០. ធនមេ តថោទារាមេតិ តថោទស្ស តត្ថោទកស្ស រហទស្ស វសេន ឯវំ
លទ្ធនាមេ អារាមេ។ វេការបព្ពតស្ស កិវ ហេដ្ឋា ភុម្មជ្ជកនាគានំ
បញ្ចាយោជនសតិកំ នាគភវនំ ទេវលោកសទិសំ មណីមយេន តលេន
អារាមុយ្យានេហិ ច សមន្នាគតំ។ តត្ថ នាគានំ កិឡនដ្ឋានេ មហាឧទករហនោ,
តតោ តថោទា នាម នទី សន្នតិ កុបិតា ឧណ្ហោទកា។ កស្មា បនេសា ឯទិសា?
រាជគហំ កិវ បរិវារេត្វា មហាបេតលោកោ តិដ្ឋតិ, តត្ថ ទ្វិន្នំ
មហាលោហកុម្មិនិរយានំ អន្តរេន អយំ តថោទា អាគច្ឆតិ, តស្មា កុបិតា
សន្នតិ។ វុត្តម្បិ ចេតំ -

“យតាយំ, ភិក្ខុវេ, តថោទា សន្នតិ, សោ ទហោ អន្នោទកោ
សីតោទកោ សាតោទកោ សេតោទកោ សុប្បតិត្តោ រមណីយោ
បហូតមច្ឆកច្ឆថោ, ចក្កមត្តានិ ច បទុមានិ បុប្ផន្តិ។ អបិចាយំ, ភិក្ខុវេ,
តថោទា ទ្វិន្នំ មហានិរយានំ អន្តរិកាយ អាគច្ឆតិ, តេនាយំ តថោទា
កុបិតា សន្នតិ”តិ (ចារា. ២៣១)។

ឥមស្ស បន អារាមស្ស អភិមុខដ្ឋានេ តតោ មហាឧទករហនោ ជាតោ,
តស្ស វសេនាយំ វិហារោ “តថោទារាមោ”តិ វុច្ឆតិ។

សមិទ្ធិតិ តស្ស កិវ ថេរស្ស អត្តភារោ សមិទ្ធោ អភិវុទោ ចាសាទិកោ,
តស្មា “សមិទ្ធិ”ត្រូវ សង្ខំ គតោ។ គត្តានិ បរិសិញ្ញតុន្តិ បធានិកត្តោ ឯស,
ពលវបច្ឆសេ ឧដ្ឋាយាសនា សរីរំ ឧត្ថំ គាហាបេត្វា ពហិ សដ្ឋិហត្ថមត្តេ
មហាចង្គមេ អបរាបរំ ចង្គមិត្វា “សេទគហិតេហិ គត្តហិ បរិភុញ្ញមានំ
សេនាសនំ កិលិស្សតិ”តិ មញ្ញមាទោ គត្តានិ បរិសិញ្ញនត្ថំ សរីរេនាវនត្ថំ
ឧបសង្កមិ។ ឯកច្ឆរោ អដ្ឋាសីតិ និវាសនំ និវាសេត្វា កាយពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ចីវរំ
ហត្ថេន គហេត្វា អដ្ឋាសិ។

គត្តានិ បុព្វាបយមាណោតិ គត្តានិ បុព្វសទិសានិ វោធកានិ កុរុមាណោ។
អល្លសរិវេ ចារុតំ ហិ ជីវំ កិលិស្សតិ ទុគ្គន្ធិហោតិ, ន ចេតំ វត្ថុំ។ ឃេរោ បន
វត្ថុសម្បជ្ជោ, តស្មា វត្ថុ ឋិតោវ ម្ហាយិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា អជ្ជាសិ។ តត្ថ ឥទំ ម្ហានវត្ថុ
- ឧទកតិគ្គំ គន្ធាយត្ថ កត្ថចិ ជីវរាជិ និក្ខិបិត្វា វេគេន ឋិតកេនេវ ន ឌីតវិតត្ថំ,
សព្វទិសា បន ឌីលោកេត្វា វិវិត្តភាវំ ញាត្វា ខាល្យាគុម្ពលតាធិនិ វត្ថុបេត្វា
តិក្ខត្ថំ ឧក្កាសិត្វា អវកុដ្ឋ ឋិតេន ឧត្តរាសង្កជីវំ អបនេត្វា បសារេតត្ថំ,
កាយពាន្ធនំ មោចេត្វា ជីវបិដ្ឋេយេវ ឋេបេតត្ថំ។ សចេ ឧទកសាជិកា នត្ថិ,
ឧទកន្តេ ឧក្កជិកំ និសីទិត្វា និវាសនំ មោចេត្វា សចេ សិទ្ធិជ្ជានំ អត្ថិ,
បសារេតត្ថំ។ នោ ចេ អត្ថិ, សំហរិត្វា ឋេបេតត្ថំ។ ឧទកំ ឌីតវន្តេន សណិកំ
នាភិប្បមាណាមត្ថំ ឌីតវិត្វា វិជី អនុជ្ជាបេន្តេន សទ្ធិ អករោន្តេន និវត្តិត្វា
អាគតទិសាភិមុខេន និមុដ្ឋិតត្ថំ, ឯវំ ជីវំ វត្ថុតំ ហោតិ។ ឧម្មុដ្ឋន្តេនបិ សទ្ធិ
អករោន្តេន សណិកំ ឧម្មុដ្ឋិត្វា ម្ហានបរិយោសានេ ឧទកន្តេ ឧក្កជិកេន និសីទិត្វា
និវាសនំ បរិក្ខិបិត្វា ឧដ្ឋាយ សុបរិមណ្ឌលំ និវាសេត្វា កាយពាន្ធនំ ពានិត្វា ជីវំ
អចារុបិត្វាវ ហាតត្ថន្តិ។

ឃេរោបិ តថា ម្ហាយិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា វិគច្ឆមានឧទកំ កាយំ ឌីលោកយមាណោ
អជ្ជាសិ។ តស្ស បកតិយាបិ ចាសាទិកស្ស បច្ចុសសមយេ សម្មា
បរិណតាហារស្ស ឧល្លោកនកេន ម្ហាតស្ស អតិរិយ មុខវល្លោកវិរោចិ, ពាន្ធនា
បុត្តតាលជលំ រិយ បភាសម្បជ្ជោ បុណ្ណាចន្ទោ រិយ តន្ត្រីណាវិកសិតបទុមំ រិយ
មុខំ សស្សិរិកំ អហោសិ, សរិវល្លោកបិ វិប្បសីទិ។ តស្មី សមយេ វនសណ្តោ
អជីវត្តា ភុម្មនេវតា ចាសាទិកំ ភិក្ខុំ ឌីលោកយមាណោ សមនំ និគ្គហេតុំ
អសក្កោន្តិ កាមបរិឡាហាភិភូតា ហុត្វា, “ថេវំ បលោកេស្សមី” តិ អត្តភាវំ
ឧឡារេន អលង្ការេន អលង្ករិត្វា សហស្សវដ្តិបទីបំ បដ្ឋលមាណា រិយ ចន្ទំ
ឧដ្ឋាបយមាណា រិយ សកលារាមំ ឯកោភាសំ កត្វា ថេវំ ឧបសង្កមិត្វា អវន្តិត្វាវ

វេហាសេ ឋិតា តាចំ អភាសិ។ តេន វុត្តំ - “អថ ខោ អញ្ញាតវា ទេវតា... បេ...
អជ្ឈកាសី” តិ។

អភុត្វាតិ បញ្ច កាមគុណា អបិភុញ្ញត្វា។ ភិក្ខុសីតិ បិណ្ឌាយ ចរសិ។ មា
តំ កាលោ ឧបច្ឆតាតិ ឯត្ថ កាលោ នាម បញ្ចកាមគុណាបដិសេវនក្ខមា
ធមារយោព្ពនកាលោ។ ជរាជិណ្ឌោន ហិ ឌីកគ្គេន ធន្ទាបរាយណោន
បវេធមានេន កាសសាសាភិក្ខុតេន ន សក្កា កាមេ បិភុញ្ញត្តំ។ ឥតិ ឥមំ កាលំ
សន្ធាយ ទេវតា “មា តំ កាលោ ឧបច្ឆតា” តិ អាហា។ តត្ថ មា ឧបច្ឆតាតិ មា
អតិក្កមិ។

កាលំ វោហំ ន ជាធាមីតិ ឯត្ថ វោតិ និចាតមត្តំ។ កាលំ ន ជាធាមីតិ
មរណាកាលំ សន្ធាយ វេទតិ។ សត្តានញ្ចិ -

“ជីវិតំ ព្យាធិ កាលោ ច, ទេហនិក្ខេបនំ គតិ;
បញ្ចេតេ ជីវលោកស្មី, អនិមិត្តា ន នាយវេ”។

តត្ថ ជីវិតំ តាវ “ឯត្ថកមេវ, ន ឥតោ បរ” ត្ថិ វវត្តានាភាវតោ អនិមិត្តំ។
កលលកាលេបិ ហិ សត្តា មរត្ថិ, អពុទ-បេសិ-យន-អឡមាស-ឯកមាស-
ទ្វេមាស-តេមាស-ចតុមាសបញ្ចមាស... បេ... ធនមាសកាលេបិ, កុដ្ឋិតោ
និក្ខន្ធសមយេបិ, តតោ បរំ វស្សសតស្ស អន្តោបិ ពហិបិ មរត្ថិយេវ។ ព្យាធិបិ
“ឥមិនាវ ព្យាធិនា សត្តា មរត្ថិ, ន អញ្ញេនា” តិ វវត្តានាភាវតោ អនិមិត្តោ។
ចក្ខុរោគេនបិ ហិ សត្តា មរត្ថិ សោតរោគាធិនំ អញ្ញាតវេនបិ។ កាលេបិ, “ឥមស្មី
យេវ កាលេ មរិតត្ថំ, ន អញ្ញស្មី” ត្ថិ វវត្តានាភាវតោ អនិមិត្តោ។ បុព្វល្លោបិ
ហិ សត្តា មរត្ថិ មជ្ឈន្តិកាធិនំ អញ្ញាតវស្មីម្បិ។ ទេហនិក្ខេបនម្បិ, “ឥធរេវ
មីយមាធានំ ទេហេន បតិវត្ថំ, ន អញ្ញត្ថា” តិ វវត្តានាភាវតោ អនិមិត្តំ។

អន្តោកាមេ ជាតានញ្ញី ពហិកាមេបិ អត្តកាលោ បតតិ, ពហិកាមេបិ ជាតានំ
អន្តោកាមេបិ។ តថា ជលជានំ ជលេ, ជលជានំ ជលេតិ អនេកប្បការតោ
វិត្តាវេតព្ពំ។ គតិបិ, “ឥតោ ចុតេន ឥធ និព្វត្តិតព្ព”ន្តិ ឯវំ វវត្តានាការតោ
អនិមិត្តា។ ទេវលោកតោ ហិ ចុតា មនុស្សសុបិ និព្វត្តិន្តិ, មនុស្សលោកតោ
ចុតា ទេវលោកាជីនំ យត្ថ កត្តចិ និព្វត្តិន្តិតិ ឯវំ យន្តេ យុត្តគោណាវិយ
គតិបញ្ចកេ លោកោ សម្បវិវត្តតិ។ តស្សេវំ សម្បវិវត្តតោ “ឥមស្មី នាម
កាលេ មរណំ ភវិស្សតី”តិ ឥមំ មរណស្ស កាលំ វេហំ ន ជានាមិ។

ឆន្ទោ កាលោ ន ទិស្សតីតិ អយំ កាលោ មយ្ហំ បដិច្ចន្ទោ អវិភូតោ ន
បញ្ញាយតិ។ តស្មាតិ យស្មា អយំ កាលោ បដិច្ចន្ទោ ន បញ្ញាយតិ, តស្មា បញ្ច
កាមគុណោ អភុត្វាវ ភិក្ខាមិ។ មា មំ កាលោ ឧបច្ឆតាតិ ឯត្ថ
សមណាធម្មករណកាលំ សន្ធាយ “កាលោ”តិ អាហា។ អយញ្ញំ សមណាធម្មោ
នាម បដិមេ កាលេ តិស្សេវា វាយោសីមា អតិក្កន្ធន ឱកគ្គេន
ទណ្ឌាបរាយណេន បវេជមាទេន កាសសាសាភិក្ខុតេន ន សក្កា កាតុំ។ តទា
ហិ ន សក្កា ហោតិ ឥច្ឆិតិច្ឆិតំ ពុទ្ធវេចនំ វា គណ្ហិតុំ, ធុតត្ថំ វា បរិភុញ្ញិតុំ,
អរញ្ញាវាសំ វា វសិតុំ, ឥច្ឆិតិច្ឆិតតក្កុណោ សមាបត្តិ វា សមាបដ្ឋិតុំ, បទភាណា-
សរកញ្ញធម្មកថា-អនុមោទនាជីនំ វា កាតុំ, តរុណាយោព្ពនកាលេ បនេតំ សព្ពំ
សក្កា កាតុន្តិ អយំ សមណាធម្មករណស្ស កាលោ មា មំ ឧបច្ឆតា, យាវ មំ
នាតិក្កមតិ, តាវ កាមេ អភុត្វាវ សមណាធម្មំ ករោមីតិ អាហា។

បថវិយំ បតិជ្ជហិតាតិ សា កិរ ទេវតា - “អយំ ភិក្ខុ សមណាធម្មករណស្ស
កាលំ នាម កថេតិ, អកាលំ នាម កថេតិ, សហេតុកំ កថេតិ សានិសំស”ន្តិ
ឯត្តាវតាវ បេរេ លន្ធិំ បច្ចុប្បដ្ឋាបេត្វា មហាព្រហ្មវិយ អគ្គិក្ខន្ធវិយ ច នំ
មញ្ញមាណ ការវជាតា អាកាសា ឱរុយ្ហ បថវិយំ អដ្ឋាសិ, តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។

កិត្យាបិ បថវិយំ បិតា, យេន បនត្ថេន អាគតា, បុនបិ តមេវ គហេត្វា ធិហារេ
ត្វន្តិអាធិមាហា។ តត្ថ សុស្វតិ តតុណោ។ កាឡុកេសោតិ សុដ្ឋុ កាឡុកេសោ។
ភទ្រេនាតិ ភទ្ធកេន។ ឯកេន្ទ្រា ហិ ធិហារេបិ សមាធា កាលោ វា ហោតិ
កុណិអាធិនំ វា អញ្ញាតរេ, សោ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ នាម ន
ហោតិ។ យោ បន អភិរូចោ ហោតិ ធិស្សនីយោ ចាសាធិកោ
សត្ថសម្បត្តិសម្បន្នោ, យំ យទេវ អលង្ការបរិហារំ ឥច្ឆតិ, តេន តេន អលង្កតោ
ទេវបុត្តារិយ ចរតិ, អយំ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ នាម ហោតិ។ ថេរោ
ច ឧត្តមរូបសម្បន្នោ, តេន នំ ឯវមាហា។

អធិក្កិឡិតាវី កាមេស្វតិ កាមេសុ អក្កិឡិតក្កិឡោ អភុត្តាវី,
អកតកាមក្កិឡោតិ អត្តោ។ មា សន្និដ្ឋិកំ ហិក្ខាតិ យេតុយ្យេន ហិ តា
អធិជ្ឈសច្ចា អវីតរាគា អបរចិត្តវិទូនិយោ ទេវតា ភិក្ខុ ធិសបិ វស្សានិ
វីសតិម្បិ... បេ.... សន្និម្បិ វស្សានិ បរិសុទ្ធិំ អឧណ្ណំ ព្រាហ្មចរិយំ ចរមាទេ ធិស្វា -
“ឥមេ ភិក្ខុ មាណុសកេ បញ្ចា កាមគុណោ បហាយ ធិព្ពេ កាមេ បត្តយន្តា
សមណធម្មំ ករោន្តិ” តិ សញ្ញំ ឧប្បាទេន្តិ, អយម្បិ តត្ថេវ ឧប្បាទេសិ។ តស្មា
មាណុសកេ កាមេ សន្និដ្ឋិកេ, ធិព្ពេ ច កាលិកេ កត្វា ឯវមាហា។

ន ខោ អហំ, អារុសោតិ, អារុសោ, អហំ សន្និដ្ឋិកេ កាមេ ហិក្ខា កាលិកេ
កាមេ ន អនុធាវាមិ ន បត្តេមិ ន បិហេមិ។ កលិកញ្ច ខោ អហំ, អារុសោតិ
អហំ ខោ, អារុសោ, កាលិកំ កាមំ ហិក្ខា សន្និដ្ឋិកំ លោកុត្តរធម្មំ អនុធាវាមិ។
ឥតិ ថេរោ ចិត្តានន្តរំ អលទ្ធព្ពតាយ ធិព្ពេបិ មាណុសកេបិ បញ្ចា កាមគុណោ
កាលិកាតិ អកាសិ, ចិត្តានន្តរំ លទ្ធព្ពតាយ លោកុត្តរធម្មំ សន្និដ្ឋិកន្តិ។
បញ្ចាកាមគុណោសុ សមោហិតេសុបិ សម្បន្នកាមស្សាបិ កាមិនោ ចិត្តានន្តរំ
ឥច្ឆិតិច្ឆិតារម្មណានុភវនំ ន សម្បជ្ជតិ។ ចក្កុទ្ធារេ ឥដ្ឋារម្មណំ អនុភវិតុកាមេន

ហ៊ី ចិត្តការចោតការរូបការាធម៌ បក្កោសាបេត្វា, “ឥទំ នាម សង្ខេបា” តិ
វុត្តំ ហោតិ។ ឯត្ថន្តរេ អនេកកោដិសតសហស្សានិ ចិត្តានិ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុដ្ឋិត្វា
អថ បច្ឆា តំ អារម្មណំ សម្មាបុណាតិ។ សេសទ្វារេសុបិ ឯសេវ នយោ។
សោតាបត្តិមគ្គានន្តរំ បន សោតាបត្តិជលមេវ ឧប្បជ្ជិតិ, អន្តរា អញ្ញស្ស
ចិត្តស្ស វារោ នត្ថិ។ សេសជលេសុបិ ឯសេវ នយោតិ។

សោ តមេវត្ថំ គហេត្វា កាលិកា ហិ, អារុសោតិអាទិមាហ។ តត្ថ
កាលិកាតិ វុត្តនយេន សមោហិតសម្មត្តិនាបិ កាលន្តរេ បត្តញ្ញា។
ពហុទុក្ខាតិ បញ្ច កាមគុណោ និស្សាយ បត្តព្ពទុក្ខស្ស ពហុតាយ ពហុទុក្ខា។
តំវុត្ថកស្សេវ ឧបាយាសស្ស ពហុតាយ ពហុចាយាសា។ អាទិនវោ ឯត្ថ
ភិយ្យោតិ បញ្ច កាមគុណោ និស្សាយ លទ្ធព្ពសុខតោ អាទិនវោ ភិយ្យោ, ទុក្ខមេវ
ពហុតវន្តិ អត្តោ។ សន្និដ្ឋិកោ អយំ ធម្មោតិ អយំ លោកុត្តរធម្មោ យេន យេន
អធិគតោ ហោតិ, តេន តេន បរសទ្វាយ គន្ធព្ពតំ ហិត្វា បច្ឆវេក្ខណញ្ញាលោន
សយំ ទដ្ឋញ្ញោតិ សន្និដ្ឋិកោ។ អត្ថនោ ជលនានំ សទ្វាយ នាស្ស កាលោតិ
អកាលោ, អកាលោយេវ អកាលិកោ។ យោ ឯត្ថ អរិយមគ្គធម្មោ, សោ
អត្ថនោ បវត្តិសមនន្តរមេវ ជលំ ទេតីតិ អត្តោ។ “ឯហិ បស្ស ឥមំ ធម្ម” ត្ថិ ឯវំ
បវត្ថំ ឯហិបស្សវិធី អរហតីតិ ឯហិបស្សិកោ។ អាទិត្ថំ ចេលំ វា សីសំ វា
អដ្ឋបេក្ខិត្វាបិ ការាវាសេន អត្ថនោ ចិត្ត ឧបនយំ អរហតីតិ
ឧបនេយ្យិកោ។ សព្វេហិ ឧក្សជិតញ្ញអាទិហិ វិញ្ញហិ “ការិកោ មេ មគ្គោ,
អធិគតំ ជលំ, សច្ចិកតោ និរោធា” តិ អត្ថនិ អត្ថនិ វេទិតញ្ញោតិ បច្ឆត្ថំ
វេទិតញ្ញាវិញ្ញហិតិ។ អយមេត្ថ សង្ខេបោ, វិត្តារោ បន វិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ.
១.១៤៦ អាធម៌) ធម្មានុស្សតិវណ្ណនាយំ វុត្តោ។

ឥន្ទានិសាទេវតាអន្លោវិយ រូបវិសេសំ ថេរេន កថិតស្ស អត្ថេ អជានន្តិ
កថញ្ញាភិក្ខុតិអាធិមាហ។ តត្ថ កថញ្ញាតិបទស្ស “កថញ្ញាភិក្ខុ កាលិកា
កាមា វុត្តាភកវតា, កថំ ពហុទុក្ខា, កថំ ពហុចាយាសា”តិ? ឯវំ សព្ពបទេហិ
សម្ពន្ធនោ វេទិតញ្ញោ។

នរោតិ អបរិបុណ្ណបញ្ចវស្សោ ហិ ភិក្ខុ នរោ នាម ហោតិ, បញ្ចវស្សតោ
បដ្ឋាយ មជ្ឈិមោ, ទសវស្សតោ បដ្ឋាយ ថេរោ។ អបរោ នយោ -
អបរិបុណ្ណទសវស្សោ នរោ, ទសវស្សតោ បដ្ឋាយ មជ្ឈិមោ, វិសតិវស្សតោ
បដ្ឋាយ ថេរោ។ តេសំ អហំ នរោតិ វេទិតិ។

នរោបិ ឯកទ្វេសត្តជ្ឈវស្សកាលេ បព្ពជិត្វា ទ្វាទសតេរសវស្សានិ
សាមណេរកាវេនេវ អតិក្កន្តោ ចិរបព្ពជិតោ ហោតិ, អហំ បទ
អចិរបព្ពជិតោតិ វេទិតិ។ ឥមំ ធម្មវិនយន្តិ ឥមំ ធម្មញ្ញវិនយញ្ញោ។ ឧភយម្បេតំ
សាសនស្សេវ នាមំ។ ធម្មេន ហេតុ ទ្វេ បិដកានិ វុត្តានិ, វិនយេន វិនយបិដកំ,
ឥតិ តិហិ បិដកេហិ បកាសិតំ បដិបត្តិ អធុនា អាគតោម្ហិតិ វេទិតិ។

មហេសក្ខាហិតិ មហាបរិវាហហិ។ ឯកេកស្ស ហិ ទេវវញ្ញោ កោជិសតម្បិ
កោជិសហស្សម្បិ បរិវាហេ ហោតិ, តេ អត្តានំ មហាន្តេ ហ៊ានេ វេបេត្វា តថាគតំ
បស្សន្តិ។ តត្ថ អម្ពាធិសានំ អប្បេសក្ខានំ មាតុកាមជាតិកានំ កុតោ
ឌុកាសោតិ ទស្សេតិ។

មយម្បិ អាគន្ធម្យាមាតិ ឥទំ សាទេវតា “សចេបិ ចក្កវាឡំ បូរេត្វា បរិសា
និសិន្នា ហោតិ, មហាតិយា ពុទ្ធវិជិយា សត្តុ សន្តិកំ គន្តំ លភតិ”តិ ញ្ញត្វា អាហា។
បុច្ឆភិក្ខុ, បុច្ឆភិក្ខុតិ ចិរករណាវសេន អាមេឌិតំ កតំ។

អក្ខេយ្យសញ្ញានាតិ ឯត្ថ “ទេវោ, មនុស្សោ, គហដ្ឋោ, បព្ពដិតោ, សត្តោ,
បុគ្គលោ, តិស្សោ, ដុស្សោ” តិអាទិនា នយេន អក្ខេយ្យតោ សព្វេសំ អក្ខានានំ
សញ្ញាសំ កថានំ វត្ថុភូតតោ បញ្ចក្ខន្ធា “អក្ខេយ្យ” តិ វុច្ឆន្តិ។ “សត្តោ នរោ
ចោសោ បុគ្គលោ តតី បុរិសោ” តិ ឯវំ សញ្ញា ឯតេសំ អតីតិ សញ្ញានោ,
អក្ខេយ្យស្វេវ សញ្ញានាតិ អក្ខេយ្យសញ្ញានោ, បញ្ចសុ ខន្ធសុ
សត្តបុគ្គលាទិសញ្ញានាតិ អត្ថោ។ អក្ខេយ្យស្មី បតិជ្ជិតាតិ បញ្ចសុ ខន្ធសុ
អដ្ឋហាការេហិ បតិជ្ជិតា។ រត្តោ ហិ រាគវសេន បតិជ្ជិតោ ហោតិ, ទុដ្ឋោ
នោសវសេន, មូឡោ មោហវសេន, បរាមដ្ឋោ ទិដ្ឋវសេន, ថាមគតោ
អនុសយវសេន, វិនិតោ មាណវសេន, អនិដ្ឋតោ វិចិត្តោ វសេន, វិក្ខេបគតោ
ឧទ្ធច្ឆវសេន បតិជ្ជិតោ ហោតិ។ អក្ខេយ្យំ អបរិញ្ញាយាតិ បញ្ចក្ខន្ធវេ តីហិ
បរិញ្ញាហិ អបរិជានិត្វា។ យោគមាយន្តិ មច្ចុនោតិ មច្ចុនោ យោគំ បយោគំ
បក្ខេបំ ឧបក្ខេបំ ឧបក្ខមំ អព្ពន្ធពំ អាគច្ឆន្តិ, មរណាវសំ គច្ឆន្តិតិ អត្ថោ។
ឯវមិមាយ គាថាយ កាលិកា កាមា កថិតា។

បរិញ្ញាយាតិ ញាតបរិញ្ញា, តីរណបរិញ្ញា, បហានបរិញ្ញាតិ ឥមាហិ តីហិ
បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្វា។ តត្ថ កតមា ញាតបរិញ្ញា? បញ្ចក្ខន្ធវេ បរិជានាតិ -
“អយំ រូបក្ខន្ធវោ, អយំ វេទនាក្ខន្ធវោ, អយំ សញ្ញាក្ខន្ធវោ, អយំ សង្ខារក្ខន្ធវោ,
អយំ វិញ្ញាណក្ខន្ធវោ, ឥមាទិ តេសំ លក្ខណាសប្បដ្ឋានបទដ្ឋានានី” តិ, អយំ
ញាតបរិញ្ញា។ កតមា តីរណបរិញ្ញា? ឯវំ ញាតំ កត្វា បញ្ចក្ខន្ធវេ តីរេតិ
អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោតិ ធាតុត្ថាលីសាយ អាការេហិ។ អយំ
តីរណបរិញ្ញា។ កតមា បហានបរិញ្ញា? ឯវំ តីរយិត្វា អគ្គមគ្គេន បញ្ចសុ
ខន្ធសុ ធន្តរាគំ បជហិតិ។ អយំ បហានបរិញ្ញា។

តិសុវិជាស្វតិ តិសុ មាធនុ។ “ឯកវិជេន រូបសង្កហោ” តិអាធិសុ (ធរ. ស. ៥៨៤) ហិកោជ្ជាសោ “វិជោ” តិ វុត្តោ។ “កថិវិធំ សីលវន្តំ វទន្តិ, កថិវិធំ បញ្ញាវន្តំ វទន្តិ” តិអាធិសុ (សំ. ធិ. ១.៩៥) អាការោ។ “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខុវេ, វិជា។ កតមា តិស្សោ? សេយ្យោបាមស្មីតិ វិជា, សធិសោបាមស្មីតិ វិជា, ហិរោបាមស្មីតិ

វិជារ"តិអាធិសុ (សំ. និ. ៥.១៦២) មានោ "វិជារ"តិ វុត្តោ។ ឥធាបិ មានោវ។ តេន វុត្តំ
"តិសុ វិជានុតិ តិសុ មាណេសុ"តិ។ អវិកម្មមាណេតិ សោ បុគ្គលោ ឯតេសុ
សម្ព័បតោ តិសុ, វិត្តារតោ នវសុ មាណេសុ ន កម្មតិ, ន ចលតិ។ សមោ
វិសេសីតិ ន តស្ស ហោតីតិ តស្ស បហ័នមាណស្ស ធិណាសវស្ស "អហំ
សទិសោ"តិ វា "សេយ្យោ"តិ វា "ហីនោ"តិ វា ន ហោតីតិ ទស្សតិ។ បច្ឆិមបទំ
វុត្តនយមេវ។ ឥតិ ឥមាយបិ ឧបឡាតាថាយ នវវិជោ សន្និដ្ឋិកោ លោកុត្តរធម្មោ
កថិតោ។

បហាសិ សម្ពុត្តិ, "បដិសម្ពុត្តិ យោនិសោ អាហារំ អាហារេតី"តិអាធិសុ (សំ. និ.
៤.១២០, ២៣៩) បញ្ញា "សម្ពុត្តិ"តិ អាគតា។ "អត្ថិ តេ កោចិ គណាកោ វា មុទ្ធិកោ
វា សម្ពុត្តិយកោ វា, យោ បហោតិ គម្ពុយ វាលុកំ គណេតុ"ត្ថិ (សំ. និ. ៤.៤១០)
ឯតុ គណេនា។ "សញ្ញានិទានា ហិ បបញ្ចសម្ពុត្តិ"តិអាធិសុ (សុ. និ. ៨៨០)
កោដ្ឋាសោ។ "យា តេសំ តេសំ ធម្មានំ សម្ពុត្តិ សមញ្ញា"តិ (ធរ. ស. ១៣១៣-
១៣១៥) ឯតុ បណ្ណាត្ថិ "សម្ពុត្តិ"តិ អាគតា។ ឥធាបិ អយមេវ អធិប្បតោ។
បហាសិ សម្ពុត្តិ បទស្ស ហិ អយមេវត្ថោ - វត្ថោ ទុដ្ឋោ មូឡោ ឥតិ ឥមំ បណ្ណាត្ថិ
ធិណាសវោ បហាសិ ជហិ បជហីតិ។

នវិមាណមជ្ឈតាតិ នវគេទំ តិវិធមានំ ន ឧបគតោ។ និវាសជ្ជេន វា មាតុកុច្ឆិ
"វិមាណ"ត្ថិ វុច្ឆតិ, តំ អាយតី បដិសន្ធិវសេន ន ឧបគត្ថិតិបិ អត្ថោ។ អនាគតតេត្ថ
អតីតវចនំ។ អប្បច្ឆិតិ ជិន្និ។ ជិន្នគន្ធន្និ ចត្តារោ គន្ធន្និ ជិន្និត្វា បិតំ។ អនិយន្តិ
និទុក្ខំ។ និវាសន្និ និត្តល្អំ។ បរិយេសមាណាតិ ឱលោកយមាណា។ ធាន្យកម្មន្និ ន
អធិគត្ថន្និ ន វិន្នន្និ ន បស្សន្និ។ វត្ថុមាណតេ អតីតវចនំ។ ឥធរ វា ហុរំ វាតិ
ឥធរលោកេ វា បរលោកេ វា។ សព្វនិវេសនេស្វតិ តយោ ភវា, ចតស្សោ
យោនិយោ, បញ្ចា គតិយោ, សត្តវិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ, នវ សត្តាវាសា, ឥតិ

ឥមេសុបិ សព្វេសុ សត្តនិវេសនេសុ ឯវ្យុបំ វិណាសំ កាយស្ស ភេតា
ឧប្បជ្ឈមាណំ វា ឧប្បជ្ឈំ វា ន បស្សន្តីតិ អត្តោ។ ឥមាយ គាថាយ សន្និដ្ឋកំ
លោកុត្តរធម្មមេវ កថេសិ។

ឥមញ្ចា កាថំ សុត្វា សាបិ ទេវតា អត្តំ សល្លក្ខេសិ, តេនេវ ការណេន
ឥមស្ស ខ្វាហំ, កន្តេតិអាទិមាហ។ តត្ថ ចាបំ ន កយិរាតិ គាថាយ
ទសកុសលកម្មបថវសេនបិ កថេតុំ វដ្ឋតិ អដ្ឋង្គិកមគ្គវសេនបិ។
ទសកុសលកម្មបថវសេន តាវ វចសាតិ ចតុព្វំធំ វិបិសុចរិតំ គហិតំ។
មនសាតិ តិវិធំ មនោសុចរិតំ គហិតំ។ កាយេន វា កិញ្ចាន សព្វលោកេតិ តិវិធំ
កាយសុចរិតំ គហិតំ។ ឥមេ តាវ ទសកុសលកម្មបថធម្មា ហោតិ។ កាមេ
បហាយាតិ ឥមិនា បន កាមសុខល្លិកានុយោគោ បដិក្ខត្តោ។ សតិមា
សម្បជានោតិ ឥមិនា ទសកុសលកម្មបថការណំ សតិសម្បជញ្ញំ គហិតំ។
ទុក្ខំ ន សេវេថ អនត្តសំហិតន្តិ ឥមិនា អត្តកិលមថានុយោគោ បដិសិទ្ធា។ ឥតិ
ទេវតា “ឧភោ អន្តេវិវដ្ឋេត្វា ការណេហិ សតិសម្បជញ្ញេហិ សទ្ធិ
ទសកុសលកម្មបថធម្មេ តុម្ភហិ កថិតេ អាជាធាមិ ភគវា” តិ វទតិ។

អដ្ឋង្គិកមគ្គវសេន បន អយំ នយោ - តស្មី កិវ ហ្មនេ មហាតី ធម្មទេសនា
អហោសិ។ ទេសនាបរិយោសានេ ទេវតា យថាហ្មនេ បីតាវ ទេសនានុសារេន
ញ្ញាណំ បេសេត្វា សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ឈាយ អត្តនា អធិគតំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ
ទស្សន្តី ឯវមាហ។ តត្ថ វចសាតិ សម្មាវាទា គហិតា, មនោ បន អង្គំ ន
ហោតីតិ មនសាតិ មគ្គសម្បយុត្តកំ ចិត្តំ គហិតំ។ កាយេន វា កិញ្ចាន
សព្វលោកេតិ សម្មាកម្មន្តោ គហិតោ, អាជីវោ បន វាទាកម្មន្តបក្ខិកត្តា
គហិតោវ ហោតិ។ សតិមាតិ ឥមិនា វាយាមសតិសមាធយោ គហិតា។
សម្បជានោតិបទេន សម្មាទិដ្ឋិសម្មាសង្កប្បា។ កាមេ បហាយ, ទុក្ខំ ន

សេវេថាតិបទទ្ធយេន អន្តទ្ធយវដ្ឋនំ។ ឥតិ ឥមេ ទ្វេ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈិមំ
បដិបទំ តុម្ពេហិ កថិតំ, អាជានាមិ ភគវាតិ វត្វា តថាគតំ គន្ធមាលាធិហិ
បូជេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមីតិ។

សមិទ្ធិសុត្តវណ្ណាន និដ្ឋិតា។

នន្ទនវគ្គោ ទុតិយោ។

៣. សត្តិវគ្គោ

៤. សត្តិសុត្តវណ្ណាន

២៤. សត្តិវគ្គស្ស បឋមេ សត្តិយាតិ ទេសនាសីសមេតំ។ ឯកតោទារាធិនា
សត្តនាតិ អត្តោ។ ឱមជ្ឈាតិ បហាតោ។ ចត្តារោ ហិ បហារា ឱមជ្ឈា ឧម្ពជ្ឈា
មជ្ឈាវិមជ្ឈាតិ។ តត្ថ ឧបរិ វត្វា អនោមុខំ ទិន្ទបហារោ ឱមជ្ឈា នាម; ហេជ្ជា
វត្វា ឧទ្ធមុខំ ទិន្នា ឧម្ពជ្ឈា នាម; អគ្គឡសូចិ វិយ វិនិវ្យាត្វា គតោ មជ្ឈា នាម;
សេសោ សញ្ញាបិ វិមជ្ឈា នាម។ ឥមស្មី បន ហនេ ឱមជ្ឈា គហិតោ។ សោ ហិ
សត្តនារុណោ ទុរុទ្ធវសល្លោ ទុតិកិន្នោ អន្តោទោសោ អន្តោបុត្តលោហិតោ
ហោតិ, បុត្តលោហិតំ អនិក្ខមិត្វា វណាមុខំ បរិយោនន្ទិត្វា តិដ្ឋតិ។ បុត្តលោហិតំ
និហរិតុកាមេហិ មព្ភេន សទ្ធិ ពន្ទិត្វា អនោសិរោ កាតព្វោ ហោតិ, មរណំ វា
មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ ចាបុណាតិ។ បរិព្ពជេតិ វិហរេយ្យ។

ឥមាយ គាថាយ កី កថេតិ? យថា សត្តិយា ឱមជ្ឈា បុរិសោ សល្គត្តហន-
វណាតិកិច្ចនាមំ អត្ថាយ វីរិយំ អារកតិ, បយោគំ ករោតិ បរក្កមតិ។ យថា ច
ឧប្បមាណោ មត្តកេ អាទិត្តសីសោ តស្ស និព្វាបនត្ថាយ វីរិយំ អារកតិ, បយោគំ

ករោតិ បរក្កមតិ, ឯវមេវ ភិក្ខុ កាមរាគំ បហានាយ សតោ អប្បមត្តោ ហុត្វា
វិហរេយ្យ ភគវាតិ កថេសិ។

អថ ភគវា ចិន្តេសិ - ឥមាយ ទេវតាយ ឧបមា តាវ ទន្ធិំ កត្វា អានីតា, អត្ថំ
បន បរិត្តកំ គហេត្វា បីតា, បុនប្បនំ កថេន្តីបិ ហោសា កាមរាគស្ស
វិក្ខម្ពនបហានមេវ កថេយ្យ។ យាវ ច កាមរាគោ មគ្គេន ន សមុគ្គាជីយតិ,
តាវ អនុពោធាវ ហោតិ។ ឥតិ តមេវ ឱបម្ពំ គហេត្វា បឋមមគ្គវសេន ទេសនំ
វិនិវេដ្ឋត្វា ទេសេន្តោ ទុតិយំ កាថមាហា។ តស្សត្ថោ បុរិមានុសារេនេវ
វេទិតញោតិ។ បឋមំ។

២. ជុសតិសុត្តវណ្ណានា

២២. ទុតិយេ នាជុសន្តំ ជុសតីតិ កម្មំ អជុសន្តំ វិចាកោ ន ជុសតិ, កម្មមេវ
វា អជុសន្តំ កម្មំ ន ជុសតិ។ កម្មញ្ញំ នាករោតោ ករិយតិ។ ជុសន្តញ្ច តតោ
ជុសេតិ កម្មំ ជុសន្តំ វិចាកោ ជុសតិ, កម្មមេវ វា ជុសតិ។ កម្មញ្ញំ ករោតោ
ករិយតិ។ តស្មា ជុសន្តំ ជុសតិ, អប្បទុដ្ឋបទោសិនន្តិ យស្មា ន អជុសន្តំ ជុសតិ,
ជុសន្តញ្ច ជុសតិ, អយំ កម្មវិចាកានំ ធម្មតា, តស្មា យោ “អប្បទុដ្ឋស្ស នវស្ស
ទុស្សតិ, សុទ្ធស្ស ចោសស្ស អនុដ្ឋណស្ស” តិ ឯវំ វុត្តោ អប្បទុដ្ឋបទោសី
បុគ្គលោ, តំ បុគ្គលំ កម្មំ ជុសន្តមេវ កម្មំ ជុសតិ, វិចាកោ វា ជុសតិ។ សោ ហិ
បរស្ស ឧបយាតំ កាតុំ សក្កោតិ វា មា វា, អត្តា បនានេន ចត្វសុ អចាយេសុ
បបិតោ នាម ហោតិ។ តេនាហ ភគវា - “តមេវ ពាលំ បច្ឆេតិ ចាបំ, សុខុមោ
រដោ បដិវាតំ វិត្តោ” តិ។ ទុតិយំ។

៣. ជជានុត្តវណ្ណានា

២៣. តតិយេ អន្តោជជាតិ កាថាយំ ជជាតិ តណ្ហាយ ជាលីនិយា
អធិវចនំ។ សា ហិ រុចាធិសុ អារម្មណេសុ ហេដ្ឋបរិយវសេន បុនប្ប្នំ
ឧប្បជ្ជនតោ សំសិព្ពនជ្ជន វេឡុ គុម្ពាធិនំ សាខាជាលសម្ព័ត្តាតា ជជាវិយាតិ
ជជា។ សា បនេសា សកបរិក្ខារបរិក្ខារេសុ សកអត្តការ-បរអត្តការេសុ
អជ្ឈត្តិកាយតន-ពាហិរាយតនេសុ ច ឧប្បជ្ជនតោ អន្តោជជា ពហិជជាតិ
វុច្ឆតិ។ តាយ ឯវំ ឧប្បជ្ជមាធិយ ជជាយ ជជិតា បជា។ យថា នាម
វេឡុជជាធិហិ វេឡុអាធិយោ, ឯវំ តាយ តណ្ហាជជាយ សព្វាបិ អយំ
សត្តនិកាយសម្ព័ត្តាតា បជា ជជិតាវិនិច្ឆ័យ, សំសិព្ពតាតិ អត្ថោ។ យស្មា ច ឯវំ
ជជិតា, តំ តំ គោតម បុច្ឆាមីតិ តស្មា តំ បុច្ឆាមី។ គោតមាតិ ភកវន្តំ គោត្តន
អាលបតិ។ កោ ឥមំវិជជយេ ជជន្តិ ឥមំ ឯវំ តេធាតុកំ ជជេត្វា បិតំ ជជំ កោ
វិជជយ្យ, វិជជេត្តំ កោ សមត្ថោតិ បុច្ឆតិ។

អថស្ស ភកវា តមត្ថំ វិស្សន្តោ សីលេ បតិជ្ជាយាតិអាធិមាហ។ តត្ថ
សីលេ បតិជ្ជាយាតិ ចតុចារិសុទ្ធិសីលេ បត្វា។ ឯត្ថ ច ភកវា ជជាវិជជនំ បុច្ឆិតោ
សីលំ អារកន្តោ ន “អញ្ញំ បុដ្ឋោ អញ្ញំ កថេតី”តិ វេទិតញ្ញោ។ ជជាវិជជកស្ស ហិ
បតិជ្ជាធស្សនត្ថមេត្ថ សីលំ កថិតំ។

នរោតិ សត្ថោ។ សបញ្ញោតិ កម្មជតិហេតុកបដិសន្ធិបញ្ញាយ បញ្ញាវា។ ចិត្តំ
បញ្ញាញ ការយន្តិ សមាធិញ្ញោវិបស្សនញ្ញា ការយមាធិ។ ចិត្តសីសេន ហេតុ
អជ្ឈ សមាបត្តិយោ កថិតា, បញ្ញាធាមេនវិបស្សនា។ អាតាបីតិ វិរិយវា។
វិរិយញ្ញំ កិលេសានំ អាតាបនបរិតាបនជ្ជន “អាតាហោ”តិ វុច្ឆតិ, តទស្ស
អត្ថិតិ អាតាបី។ និបកោតិ នេបក្កំ វុច្ឆតិ បញ្ញា, តាយ សមន្នាគតោតិ អត្ថោ។
ឥមំនា បនេន ចារិហារិយបញ្ញំ ធស្សេតិ។ ចារិហារិយបញ្ញា នាម “អយំ
កាលោ ឧទ្ទេសស្ស, អយំ កាលោ បរិបុច្ឆាយា”តិអាធិនា នយេន សព្វត្ថ

ការវិវត្តន៍ បរិបូរណ៍បញ្ចូលគ្នា។ ឥតស្មើស្ម័គ្រ បញ្ចូលគ្នា ក៏ដូចជា បញ្ចូល
អាគារ។ តត បឋម ជាតិបញ្ចូល, ធុតិយា វិបស្សនាបញ្ចូល, តតិយា
សត្តកិច្ចបរិណាយិកា ចារិហារិយបញ្ចូល។

សោ ឥមំវិជជយេ ជជន្តិ សោ ឥមេហិ សីលាធិហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ។ យថា
នាម បុរិសោ បដិវិយំ បតិជ្ជាយ សុនិសិតំ សត្តំ ឧក្ខិបិទ្វា មហន្តំ វេឡុ គុម្ពំ
វិជជយេ, ឯវេមំ សីលេ បតិជ្ជាយ សមាធិសីលាយំ សុនិសិតំ
វិបស្សនាបញ្ចូលសត្តំ វិរិយពលបក្កហិតេន ចារិហារិយបញ្ចូលហិតេន ឧក្ខិបិទ្វា
សត្តម្យិ តំ អត្តនោ សន្តានេ បតិកំ តណ្ហាជជំវិជជយេ សញ្ញោន្តេយ្យ
សម្មទាលេយ្យាតិ។

ឯត្តារតោ សេខក្ខមី កថេត្វា ឥនាទិ ជជំវិជជេត្វា បិកំ មហាជីណាសំ
នស្សេន្តោ យេសន្តិអាទិមាហា។ ឯវំ ជជំវិជជេត្វា បិកំ ជីណាសំ នស្សេត្វា បុន
ជជាយ វិជជនោកាសំ នស្សេន្តោ យត្ថ នាមញ្ញាតិអាទិមាហា។ តត នាមន្តិ
ចត្តារោ អរូបិនោ ខន្ធា។ បដិយំ រូបសញ្ញា ចាតិ ឯត្ថ បដិយសញ្ញាវសេន
កាមភវោ គហិតោ, រូបសញ្ញាវសេន រូបភវោ។ តេសុ ទ្វីសុ គហិតេសុ
អរូបភវោ គហិតោវ ហោតិ ភវសន្តេបេនាតិ។ ឯត្ថសា ធិដ្ឋតេ ជជាតិ ឯត្ថ
តេក្ខមកវដ្ឋស្ស បរិយាធិយនដ្ឋានេ ឯសា ជជា ធិដ្ឋតិ, ធិព្ពានំ អាគម្ម ធិដ្ឋតិ
និរុដ្ឋតិ អយំ អត្តោ នស្សិតោ ហោតិ។ តតិយំ។

៤. មនោនិវាណសុត្តន្តវណ្ណនា

២២. ចតុត្ថេ យតោយតោតិ ចាបតោ វា កល្យាណតោ វា។ អយំ កិរ
នេវតា “យំកិញ្ចី កុសលាទិភេទំ លោកិយំ វា លោកុត្តរំ វា មនោ, តំ
និវាតេត្តមេវ, ន ឧប្បាទេតត្ថ”ន្តិ ឯវំលទ្ធិកា។ ស សត្តតោតិ សោ សត្តតោ។ អថ

ភគវា - “អយំ ទេវតា អនិយ្យានិកកថំ កថេតិ, មនោ នាម និវាវេតព្ពម្បិ អត្ថិ
ភាវេតព្ពម្បិ, វិភជិត្វា នមស្សា ទស្សេស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា ទុតិយគាថំ អាហា។ តត្ថ
ន មនោ សំយតត្ថមាគតន្តិ, យំ វុត្ថំ “ន សព្ពតោ មនោ និវារយេ” តិ, កតវំ តំ
មនោ, យំ តំ សព្ពតោ ន និវាវេតព្ពន្តិ ចេ។ មនោ សំយតត្ថំ អាគតំ, យំ មនោ
យត្ថ សំយតការំ អាគតំ, “ទានំ ទស្សមិ, សីលំ វត្ថូស្សមី” តិ អាទិនា នយេន
ឧប្បន្នំ, ឯតំ មនោ ន និវាវេតព្ពំ, អញ្ញាទត្ថ ព្រហ្មតព្ពំ វឿតព្ពំ។ យតោ យតោ ច
បាបកន្តិ យតោ យតោ អកុសលំ ឧប្បន្នតិ, តតោ តតោ ច តំ និវាវេតព្ពន្តិ។
ចតុត្ថំ។

៥. អរហន្តសុត្តន្តវណ្ណនា

២៥. បញ្ចមេ កតាវីតិ ចតុបិ មគ្គេបិ កតកិច្ចោ។ អហំ វនាមីតិ អយំ
ទេវតា វនសណ្ឋាវាសិនី, សា អារញ្ញកានំ ភិក្ខុនំ “អហំ ភុញ្ញាមិ, អហំ និសីទាមិ,
មម បត្តោ, មម ជីវរ” តិ អាទិកថាវោហារំ សុត្វា ចិន្តេសិ - “អហំ ឥមេ ភិក្ខុ
‘ជីណាសវា’ តិ មញ្ញាមិ, ជីណាសវានព្វា នាម ឯវុចា អត្ថបលទ្ធិនិស្សិតកថា
ហោតិ, ន ហោតិ នុ ទោ” តិ ជាននត្ថំ ឯវំ បុច្ឆតិ។

សាមញ្ញន្តិ លោកនិរុត្តិ លោកវោហារំ។ កុសលោតិ ខន្ធទីសុ កុសលោ។
វោហារមត្តនាតិ ឧបលទ្ធិនិស្សិតកថំ ហិត្វា វោហារភេទំ អករោត្តោ “អហំ,
មមា” តិ វទេយ្យ។ “ខន្ធភុញ្ញន្តិ, ខន្ធនិសីទន្តិ, ខន្ធនំ បត្តោ, ខន្ធនំ ជីវរ” តិ ហិ
វុត្តេ វោហារភេទោ ហោតិ, ន កោចិ ជានាតិ។ តស្មា ឯវំ អវត្វា
លោកវោហារេន វោហារីតិ។

អថ ទេវតា - “យទិ ទិដ្ឋិយា វសេន ន វទតិ, មាទវសេន នុ ទោ វទតី” តិ
ចិន្តេត្វា បុន យោ ហោតីតិ បុច្ឆិ។ តត្ថ មាទំ នុ ទោតិ សោ ភិក្ខុ មាទំ ឧបកន្ធា

មានវសេន វេទយ្យ នុ ខោតិ។ អថ ភគវា - “អយំ ទេវតា ឌីណាសវំ សមាណំវិយ
ករោតី” តិ ចិន្តេត្វា, “ឌីណាសវស្ស នវវិជោបិ មាធា បហីធា” តិ ទស្សេន្តោ
បដិកាចំ អាហា។ តត្ថ វិជ្ជបិតាតិ វិជមិតា។ មានគន្ធស្សាតិ មាធា ច គន្ធា ច
អស្ស។ មញ្ញតន្តិ មញ្ញនំ។ តិវិជម្បិ តណ្ហា-ទិដ្ឋិ-មាន-មញ្ញនំ សោវីតិវត្តោ,
អតិក្កន្តោតិ អត្តោ។ សេសំ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។ បញ្ចមំ។

៦. បដ្ឋោតសុត្តវណ្ណា

២៦. ធម្មេ បុដ្ឋន្តិ បុដ្ឋិតុំ។ កថំ ជាធម្មតិ កថំ ជាធម្មាម។ ទិវាវត្តន្តិ ទិវា ច
វត្តិញ្ច។ តត្ថ តត្ថាតិ យត្ថ យត្ថេវ បដ្ឋលិតោ ហោតិ, តត្ថ តត្ថ។ ឯសា អាភាតិ
ឯសា ពុទ្ធាភា។ កតមា បន សាតិ? ញាណាលោកោ វា ហោតុ បីតិអាលោកោ
វា បសាធាលោកោ វា ធម្មកថាអាលោកោ វា, សញ្ញេបិ ពុទ្ធានំ ចាតុភាវា
ឧប្បន្នោ អាលោកោ ពុទ្ធាភា ធាម។ អយំ អនុត្តរា សត្តសេដ្ឋា អសទិសាតិ។
ធម្មំ។

៧. សវសុត្តវណ្ណា

២៧. សត្តមេ កុតោ សវា និវត្តន្តិ តិ ឥមេ សំសាវសវា កុតោ និវត្តន្តិ, កី
អាគម្ម នប្បវត្តន្តិ តិ អត្តោ។ ន គាធនីតិ ន បតិដ្ឋាតិ។ អតោតិ អតោ
និព្វានតោ។ សេសំ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។ សត្តមំ។

៨. មហាទូនសុត្តវណ្ណា

២៨. អដ្ឋមេ និធានកតំ មុត្តសារាទិ មហន្តំ ធនមេតេសន្តិ មហាទូនា។
សុវណ្ណាវជតភាជនាទិ មហាកោកោ ឯតេសន្តិ មហាកោតា។
អញ្ញមញ្ញាភិគិដ្ឋន្តិ តិ អញ្ញមញ្ញំ អភិគិដ្ឋន្តិ បត្តន្តិ បិហន្តិ។ អនលដ្ឋតាតិ

អតិថ្នា អបរិយត្តជាតា។ ឧស្សុក្កជាតេស្វតិ នាគាកិច្ចជាតេសុ អនុប្បដ្ឋានំ
រូចាធិនំ ឧប្បាធនត្ថាយ ឧប្បដ្ឋានំ អនុភវនត្ថាយ ឧស្សុក្កេសុ។
ភវសោតានុសារីស្វតិ វដ្តសោតំ អនុសរន្តេសុ។ អនុស្សកាតិ អវាវជា។ អការន្តិ
មាតុកាមេន សទ្ធិគេហំ។ វិរាជិយាតិ វិរាជេត្វា។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ចតុចក្កសុត្តវណ្ណានា

២៩. នវមេ ចតុចក្កន្តិ ចតុស្សីយាបថំ។ ស្សីយាបថោ ហិ ឥធម៌ ចក្កន្តិ
អធិប្បតោ។ នវទ្វារន្តិ នវហិ វណាមុខេហិ នវទ្វារំ។ បុណ្ណាន្តិ អសុចិប្បរំ។
លោភេន សំយុតន្តិ តណ្ហាយ សំយុត្តំ។ កងំ យាត្រា ភវិស្សតីតិ ឯតស្ស
ឯវរូបស្ស សរីរស្ស កងំ និគ្គមនំ ភវិស្សតិ, កងំ មុត្តិ បរិមុត្តិ សមតិក្កមោ
ភវិស្សតីតិ បុច្ឆតិ។ នទ្ធិន្តិ ឧបនាហំ, បុព្វកាលេ កោធា, អបរកាលេ
ឧបនាហោតិ ឯវំ បរត្ថំ ពលវកោធន្តិ អត្ថោ។ វរត្ថន្តិ “ធនេត្វា នទ្ធិ វរត្ថញ្ច, សន្នានំ
សហនុក្កម”ន្តិ កាថាយ (ធម៌. ប. ៣៩៨; សុ. និ. ៦២៧) តណ្ហា វរត្ថា, ទិដ្ឋិ សន្នានំ
នាម ជាតំ។ ឥធម៌ បន ចាឡិទិទ្ធិជ្ជេ កិលេសេ បេត្វា អវសេសា “វរត្ថា”តិ
វេទិតញ្ច, ឥតិ កិលេសវរត្ថញ្ច ធនេត្វាតិ អត្ថោ។ ឥច្ឆា លោភន្តិ ឯកោយេវ ធម្មោ
ឥច្ឆនជ្ជន ឥច្ឆា, លុព្វនជ្ជន លោភោតិ វុត្ថោ។ បឋមុប្បត្តិកា វា ទុព្វលា ឥច្ឆា,
អបរាបរុប្បត្តិកោ ពលវា លោភោ។ អលទ្ធិបត្តនា វា ឥច្ឆា, បដិលទ្ធវត្ថម្ហិ
លោភោ។ សមូលំ តណ្ហាន្តិ អវិជ្ជាមូលេន សមូលកំ តណ្ហំ។ អព្ពយ្ហាតិ
អគ្គមគ្គេន ឧប្បាដេត្វា។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។ នវមំ។

១០. ឯណិជង្គសុត្តវណ្ណានា

៣០. ធម៌មេ ឯណិជង្គន្តិ ឯណិមិគស្ស វិយ សុវដ្ឋិតជង្គំ។ កិសន្តិ អចូលំ
សមសរីរំ។ អថ វា អាតបេន មិលាតំ មាលាគន្ធិវិលេបនេហិ

អនុបព្រ័ត្នសិរីវន្តិបិ អត្ថោវរិវន្តិវិរិយវន្តំ។ អប្បាហារន្តិ ភោជនេ
មត្តញ្ញតាយ មិតាហារំ, វិកាលភោជនបដិក្ខេបវសេន វា បរិត្តាហារំ។
អលោលុបន្តិ ចតុសុ បច្ឆយេសុ លោលុប្បវិរហិតំ។ វសតណ្ហាបដិក្ខេបោ វា
ឯស។ សីហំវេកចរំ នាគន្តិ ឯកចរំ សីហំវិយ, ឯកចរំ នាគំវិយ។
គណាវាសិនោ ហិ បមត្តា ហោន្តិ, ឯកចរា អប្បមត្តា, តស្មា ឯកចរា
គហិតាតិ។ បវេទិតាតិ បកាសិតា កថិតា។ ឯត្ថាតិ ឯតស្មី នាមរូបេ។
បញ្ចកាមគុណវសេន ហិ រូបំ គហិតំ, មនេន នាមំ, ឧកយេហិ បន
អវិទិតុត្ថធម្មេ គហេត្វា បញ្ចក្ខន្ធាធិវសេនបេត្ត ភុម្មំ យោជេតព្ពន្តិ។ ធនមំ។

សត្តិវគ្គោ តតិយោ។

២. សតុល្លបកាយិកវគ្គោ

១. សត្តិសុត្តវណ្ណានា

៣១. សតុល្លបកាយិកវគ្គស្ស បឋមេ សតុល្លបកាយិកាតិ សតំ ធម្មំ
សមាធានវសេន ឧល្លបេត្វា សគ្គេ និព្ពត្តាតិ សតុល្លបកាយិកា។ តត្រិទំ វត្ថុ -
សម្ពហុលា កិរ សមុទ្ធាវាណិជា នាវាយ សមុទ្ធិំ បក្ខន្ធិសុ។ តេសំ ទិត្តសរវេគេន
គច្ឆន្តិយា នាវាយ សត្តមេ ធិវសេ សមុទ្ធមជ្ឈេ មហន្តំ ឧប្បាតិកំ ចាតុភ្ជុតំ,
មហាឧមិយោ ឧដ្ឋហិត្វា នាវំ ឧទកស្ស បូរេន្តិ។ នាវាយ និមុដ្ឋមាធាយ
មហាជនោ អត្តនោ អត្តនោ ទេវតានំ នាមានិ គហេត្វា អាយាចនាធិនិ
ករោន្តោ បរិទេវិ។ តេសំ មជ្ឈេ ឯកោ បុរិសោ - “អត្ថិ នុ ខោ មេ ឯវរូបេ ភយេ
បតិជ្ជា” តិ អារវន្តោ អត្តនោ បរិសុទ្ធានិ សរណានិ ចេវ សីលានិ ច ធិស្វាយោគី
វិយ បល្លង្គំ អាភុជិត្វា និសីទិ។ តមេនំ ឥតវេ សភយការណំ បុច្ឆីសុ។ សោ តេសំ
កថេសិ - “អម្ពោ អហំ នាវំ អភិរូបាធិវសេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទានំ ធាត្វា

សរណានិច្ច សីលានិច្ច អគ្គហេសី, តេជមេ ភយំ នត្ថិ" តិ។ ក៏ បន សាមិ
ឯតានិ អញ្ញេសម្បី វត្ថុន្តិ តិ? អាម វត្ថុន្តិ តេជ ហិ អម្ពាភម្បី ទេថា តិ។ សោ តេ
មនុស្ស សតំ សតំ កត្វា សត្ត កោដ្ឋាសេ អកាសិ, តតោ បញ្ចសីលានិ
អនាសិ។ តេសុ បឋមំ ជង្គ្គសតំ កោប្បកមត្ត ឧទកេ បិទំ អគ្គហេសី, ទុតិយំ
ជាណាមត្ត, តតិយំ កជិមត្ត, ចតុត្ថំ ធាភិមត្ត, បញ្ចមំ ជនមត្ត, ជង្គ
គលប្បមាលោ, សត្តមំ មុខេន លោណោទកេ បរិសន្តេ អគ្គហេសី។ សោ តេសំ
សីលានិ ទត្វា - "អញ្ញំ តុម្ពា កំ បដិសរណំ នត្ថិ, សីលមេវ អាវុដ្ឋេថា" តិ
ឧគ្យាសេសិ។ តានិ សត្តបិ ជង្គ្គសតានិ តត្ថ កាលំ កត្វា អាសន្នកាលេ
គហិតសីលំ និស្សាយ តាវតីសកវនេ និព្ពត្តិសុ, តេសំ យដាវសេនេវ វិមាណានិ
និព្ពត្តិសុ។ សព្វេសំ មជ្ឈេ អាចរិយស្ស យោជនសតិកំ សុវណ្ណាវិមាណំ និព្ពត្តិ,
អវសេនានិ តស្ស បរិវារានិ ហុត្វា សព្វហេដ្ឋិមំ ទ្វាទសយោជនិកំ អហោសិ។ តេ
និព្ពត្តក្ខណោយេវ កម្មំ អាវុដ្ឋេន អាចរិយំ និស្សាយ សម្បត្តិលាភំ ញាត្វា,
"គច្ឆាម តាវ, ទសពលស្ស សន្តិកេ អម្ពា កំ អាចរិយស្ស វណ្ណំ កថេយ្យមា" តិ
មជ្ឈិមយាមសមនន្តរេ ភគវន្តំ ឧបសង្កម្មីសុ, តា ទេវតា អាចរិយស្ស
វណ្ណភណានត្ថំ ឯកេកំ កាជំ អភាសីសុ។

តត្ថ សត្តិវេវា តិ បណ្ឌិតេហិ, សប្បរិសេហិ ឯវ។ រ-កាពោ បទសន្និករោ។
សមាសេថា តិ សហ និសីទេយ្យ។ ទេសនាសីសមេវ ចេតំ, សព្វតិរិយាបថេ
សត្តិវេវ សហ កុព្ពេយ្យា តិ អត្ថោ។ កុព្ពេថា តិ ករេយ្យ។ សន្តវន្តិ មិត្តសន្តវំ។
តណ្ហាសន្តវោ បន នកេនចិ សទ្ធិ កាតត្តោ, មិត្តសន្តវោ ពុទ្ធ-បច្ឆេកពុទ្ធ-
ពុទ្ធសាវកេហិ សហ កាតត្តោ។ ឥទំ សន្ធាយេតំ វុត្ថំ។ សតន្តិ ពុទ្ធាធិនំ
សប្បរិសាណំ។ សទ្ធម្មន្តិ បញ្ចសីលទសសីលចតុសតិបដ្ឋានាទិភេទំ សទ្ធម្មំ, ឥធ
បន បញ្ចសីលំ អធិប្បេតំ។ សេយ្យោ ហោតិ តិ វុត្ថិ ហោតិ។ ន ថាបិយោតិ
លាមកំ កិញ្ចិ ន ហោតិ។ នាញ្ញតោ តិ វាលិកាធិហិ តេលាធិនិវិយ អញ្ញតោ

អន្ទពាលតោ បញ្ញា នាម នលត្ថតិ, តិលាធិហិ បនតេលាធិនិវិយ សតំ ធម្មំ
ញាត្វា បណ្ឌិតមេវ សេវន្តោ ភជន្តោ លភតីតិ។ សោកមជ្ឈេតិ សោកវត្ថុនំ
សោកានុគតានំ វា សត្តានំ មជ្ឈេតតោ ន សោចតិ ពន្ធុលមល្លសេនាបតិស្ស
ឧចាសិការិយ, បញ្ចន្នំ ចោរសតានំ មជ្ឈេ ធម្មសេនាបតិស្ស សន្និវិហារិកោ
សំកិច្ចសាមណោរោវិយ ច។

ញាតិមជ្ឈេវិរោចតីតិ ញាតិគណមជ្ឈេ សំកិច្ចថេរស្ស សន្និវិហារិកោ
អធិមុត្តកសាមណោរោវិយ សោភតិ។ សោ កិវ ថេរស្ស ភាគិនេយ្យោ ហោតិ,
អថ នំ ថេរោ អាហា - “សាមណោ, មហាល្លកោសិ ជាតោ, គច្ឆ, វស្សនិ បុច្ឆិត្វា
ឯហិ, ឧបសម្មាទេស្សមិ ត”ន្តិ។ សោ “សាធ្វ”តិ ថេរំ វន្តិត្វា បត្តចីវរមាធាយ
ចោរអជីវិយា ឱរភាគេ ភគិនិកាមំ គន្ធា បិណ្ឌាយ ចរិ, តំ ភគិនំ ទិស្វា វន្តិត្វា
គេហោ និសីទាបេត្វា ភោជេសិ។ សោ កតភត្តកិច្ចា វស្សនិ បុច្ឆិ។ សា “អហំ ន
ជាធាមិ, មាតា មេ ជាធាតី”តិ អាហា។ អថ សោ “តិជ្ជថ តុម្កេ, អហំ មាតុសន្តិកំ
គមិស្សមិ”តិ អជីវី ឱតិល្លោ។ តមេនំ ទូរតោវ ចោរបុរិសោ ទិស្វា ចោរានំ
អាហោចេសិ។ ចោរា “សាមណោរោ កិរកោ អជីវី ឱតិល្លោ, គច្ឆថ នំ អាទេថា”តិ
អាណាបេត្វា ឯកច្ឆេ “មារេម ន”ន្តិ អាហំសុ, ឯកច្ឆេវិស្សជ្ជេមាតិ។
សាមណោរោ ចិន្តេសិ - “អហំ សេខោ សករណីយោ, ឥមេហិ សន្និ មន្តេត្វា
សោត្តិមត្តានំ ករិស្សមិ”តិ ចោរជេដ្ឋកំ អាមន្តេត្វា, “ឧបមំ តេ, អាវុសោ,
ករិស្សមិ”តិ ឥមា កាថា អភាសិ -

“អហុ អតីតមទ្ធានំ, អរញ្ញាស្មី ព្រហារនេ;
ចេតោ ក្ខជាតិ ឱឡេត្វា, សសកំ អវជី តទា។

“សសកញ្ច មតំ ទិស្វា, ឧត្តិក្កា មិគបក្ខិនោ;
ឯករត្តិ អបក្កាមុ, អកិច្ចំ វត្ថុតេ ឥធា។

“តថេវ សមណំ ហន្តា, អធិមុត្តំ អកិញ្ចនំ;
អទ្ធិកា នាគមិស្សន្តិ, ជនជាតិ ភវិស្សតិ” តិ។

“សច្ចំ ខោ សមណោ អាហា, អធិមុត្តោ អកិញ្ចនោ;
អទ្ធិកា នាគមិស្សន្តិ, ជនជាតិ ភវិស្សតិ។

“សចេ បដិបថេ ទិស្វា, នារោចេស្សសិ កស្សចិ;
តវ សច្ចមនុវក្ខន្តោ, គច្ឆ ភន្តេ យថាសុខ” ត្ថិ។

សោតេហិ ចោវេហិ វិស្សន្តិតោ គច្ឆន្តោ ញាតយោបិ ទិស្វាតេសម្មិ ន
អារោចេសិ។ អថតេ អនុប្បត្តេ ចោរា គហេត្វា វិហេបយីសុ, ឧរំ បហវិត្វា
បរិទេវមានញាស្ស មាតវំ ចោរា ឯតទវោថុំ -

“កីតេ ហោតិ អធិមុត្តោ, ឧទេវ វសិកោ អសិ;
បុជ្ជាមេ អម្ព អក្ខាហិ, កថំ ជានេមុ តំ មយ” ត្ថិ។

“អធិមុត្តស្ស អហំ មាតា, អយញ្ច ជនកោ បិតា;
ភគិនី ភាតរោ ចាបិ, សព្ពេវ ឥធ ញាតយោ។

“អកិច្ចការី អធិមុត្តោ, យំ ទិស្វា ន និវារយេ;
ឯតំ ខោ វត្តំ សមណានំ, អរិយានំ ធម្មជីវិនំ។

“សច្ចវាទី អធិមុត្តោ, យំ ទិស្វា ន និវារយេ;
អធិមុត្តស្ស សុចិណ្ឌាន, សច្ចវាទិស្ស ភិក្ខុនោ;
សព្ពេវ អភយំ បត្តា, សោត្តី គច្ឆន្ត ញាតយោ” តិ។

ឯវំតេ ចោវេហិ វិស្សន្តិតោ គន្ធា អធិមុត្តំ អាហំសុ -

“តវ តាត សុចិណ្ឌោន, សច្ចវាទិស្ស ភិក្ខុនោ;
សព្វេវ អភយំ បត្តា, សោតី បច្ឆាគមម្ពសេ”តិ។

តេបិ បញ្ចសតា ចោរា បសាទំ អាបជ្ជិត្វា អធិមុត្តស្ស សាមណោស្ស
សន្តិកេ បព្ពជីសុ។ សោ តេ អាទាយ ឧបជ្ឈាយស្ស សន្តិកំ កន្ធា បឋមំ អត្តនា
ឧបសម្មន្នោ បច្ឆា តេ បញ្ចសតេ អត្តនោ អន្តេវាសិកេ កត្វា ឧបសម្មាទេសិ។
តេ អធិមុត្តយេស្ស ឱវាទេ បីតា សព្វេ អគ្គជលំ អវហត្ថំ ចាបុណីសុ។ ឥមមត្ថំ
គហេត្វា ទេវតា “សតំ សទ្ធម្មមញ្ញាយ ញាតិមជ្ឈេវិរោចតី”តិ អាហ។

សាតតន្តិ សតតំ សុខំ វា ចិវំ តិជ្ជន្តិ វទតិ។ សព្វាសំ វោតិ សព្វាសំ
តុម្ហាកំ។ បរិយាយេនាតិ ការណោ។ សព្វទុក្ខា បមុច្ចតីតិ, ន កេវលំ
សេយ្យាវ ហោតិ, ន ច កេវលំ បញ្ចំ លភតិ, សោកមជ្ឈេ ន សោចតិ,
ញាតិមជ្ឈេវិរោចតិ, សុគតិយំ និព្ពត្តតិ, ចិវំ សុខំ តិជ្ជតិ, សកលស្មា បន
វដ្តទុក្ខាបិ មុច្ចតីតិ។ បឋមំ។

២. មច្ឆវិសុត្តវណ្ណោ

៣២. ទុតិយេ មច្ឆេវា ច បមាទា ចាតិ អត្តសម្បត្តិនិក្ខហានលក្ខណោ
មច្ឆេវេន ចេវ សតិវិប្បវាសលក្ខណោ បមាទេន ច។ ឯកោច្ឆា ហិ ‘ឥទំ មេ
ទេន្តស្ស បរិក្ខយំ គមិស្សតិ, មយ្ហំ វា យវមាទុសកានំ វា ន ភវិស្សតី”តិ
មច្ឆវិយេន ទានំ ន ទេតិ។ ឯកោច្ឆា ឱទ្ធាទិបសុតត្តា ‘ទានំ ទាតព្ព”ន្តិ ចិត្តម្បិ ន
ឧប្បាទេតិ។ ឯវំ ទានំ ន ទីយតីតិ ឯវំ មេតំ យសទាយកំ សិរីទាយកំ
សម្បត្តិទាយកំ សុខទាយកំ ទានំ នាម ន ទីយតីតិអាទិនា ការណំ កថេសិ។
បុញ្ញំ អាកម្ពមាទេនាតិ បុព្វេតនាទិភេទំ បុញ្ញំ ឥច្ឆមាទេន។ ទេយ្យំ ហោតិ
វិជានតាតិ អត្តំ ទានស្ស ជលន្តិ ជាទន្តេន ទាតព្ពមេវាតិ វទតិ។

តមេវ ពាលំ ដុសតីតិ តំយេវ ពាលំ ឥធលោកបរលោកេសុ ជិយន្តា ច
បិចាសា ច ដុសតិ អនុពន្ធពិ ធិវិជហតិ។ តស្មាតិ យស្មា តមេវ ដុសតិ, តស្មា។
វិនេយ្យ មច្ឆេវន្តិ មច្ឆេវមលំ វិនេត្វា។ ធម្មា ទានំ មលាភិក្ខុតិ មលាភិក្ខុ ហុត្វា តំ
មច្ឆេវមលំ អភិក្ខវិត្វា ទានំ ធនេយ្យ។

តេ មតេសុ ន មីយន្តិតិ អទានសីលតាយ មរណាន មតេសុ ន មីយន្តិ។
យថា ហិ មតោ សម្បវិវាទេត្វា ឋបិតេ ពហុម្ហិបិ អន្ធចាធាធិម្ហិ “ឥទំ ឥមស្ស
ហោតុ, ឥទំ ឥមស្ស”តិ ឧដ្ឋហិត្វា សិរីភាគំ ន ករោតិ, វេរំ អទានសីលោបិ តិ
មតកស្ស ច អទានសីលស្ស ច ភោកា សមសមា នាម ហោន្តិ។ តេន
ទានសីលា វេរុបេសុ មតេសុ ន មីយន្តិតិ អត្ថោ។ បន្តានំវ សហ វជំ, អប្បស្មី
យេ បវេច្ឆន្តិតិ យថា អទ្ធានំ កត្តាមគ្គំ សហ វជន្តា បថិកា សហ វជន្តានំ
បថិកានំ អប្បស្មី ចាថេយ្យេ សិរីភាគំ កត្វា បវេច្ឆន្តិ ធនន្តិយេវ, វេរមេវ យេ
បន អនមតគ្គំ សំសារកត្តាវ សហ វជន្តា សហ វជន្តានំ អប្បស្មីម្បិ ធម្មេយ្យធម្មេ
សិរីភាគំ កត្វា ធនន្តិយេវ, តេ មតេសុ ន មីយន្តិ។

ឯស ធម្មោ សនន្តនោតិ ឯស ចោរាណាកោ ធម្មោ, សនន្តនានំ វា បណ្ឌិតានំ
ឯស ធម្មាតិ។ អប្បស្មេកេតិ អប្បស្មី ធម្មេយ្យធម្មេ ឯកេ។ បវេច្ឆន្តិតិ ធនន្តិ។
ពហុនេកេ ន ធិច្ឆរេតិ ពហុនាបិ ភោគេន សមន្នាគតា ឯកេច្ឆេ ន ធនន្តិ។
សហស្សេន សមំ មិតាតិ សហស្សេន សទ្ធិំ មិតា, សហស្ស ទានសទិសា
ហោតិ។

ទុរន្ទយោតិ ទុរនុគមនោ, ទុប្បរោតិ អត្ថោ។ ធម្មំ ចរេតិ
ធនកុសលកម្មបថធម្មំ ចរេតិ។ យោបិ សមុញ្ញកញ្ចារេតិ យោ អបិ
ខលមណ្ឌលាធិសោធនបលាលចោឋនាធិវសេន សមុញ្ញកញ្ចារេតិ។ ទារញ្ច
ចោសន្តិ ទារញ្ច ចោសន្តោ។ ធនំ អប្បកស្មីន្តិ អប្បកស្មី បណ្ឌិតាមត្តស្មីម្បិ

សំរឹកាកំ កត្វា ទទន្តោវ សោ ធម្មំ ចរតិ។ សតំ សហស្សនន្តិ សហស្សំ
សហស្សំ កត្វា គណិតានំ បុរិសានំ សតំ, សតសហស្សន្តិ អត្ថោ។
សហស្សយាគិនន្តិ ភិក្ខុសហស្សស្ស វា យាគោ កហាបណាសហស្សេន វា
និព្ពត្តិតោ យាគោបិ សហស្សយាគោ។ សោ ឯតេសំ អត្ថិតិ សហស្សយាគិនោ,
តេសំ សហស្សយាគិនំ។ ឯតេន ទសន្តំ វា ភិក្ខុកោដីនំ ទសន្តំ វា
កហាបណាកោដីនំ បិណ្ឌាចារោ ទស្សិតោ ហោតិ។ យេ ឯត្ថកំ ទទន្តិ, តេ
កលម្មំ នគ្សន្តិ តថាវិធស្សតិ អាហា។ យាយំ សមុញ្ញកំ ចរន្តោបិ ធម្មំ ចរតិ,
ធារំ ចោសេន្តោបិ, អប្បកស្មី ទទន្តោបិ, តថាវិធស្ស ឯតេ សហស្សយាគិនោ
កលម្មំ នគ្សន្តិ។ យំ តេន ទលិទ្កេន ឯកបជីវីសកមត្តម្មំ សលាកកត្តមត្តម្មំ
វា ទិន្នំ, តស្ស ទានស្ស សព្វេសម្មំ តេសំ ទានំ កលំ នគ្សតីតិ។ កលំ នាម
សោឡសភាគោបិ សតភាគោបិ សហស្សភាគោបិ។ ឥធន សតភាគោ
គហិតោ។ យំ តេន ទានំ ទិន្នំ, តស្មី សតទាវិភត្តេ ឥតរេសំ
ទសកោដិសហស្សទានំ តតោ ឯកកោដ្ឋាសម្មំ នគ្សតីតិ អាហា។

ឯវំ តថាគតេ ទានស្ស អក្ខំ ករោន្តេ សមីបេ បិតា ទេវតា ចិន្តេសិ - “ឯវំ
ភគវា មហន្តំ ទានំ ចាទេន បវេន្តេត្វា រតនសតិកេវិយ នរកេ បក្ខិបន្តោ ឥទំ ឯវំ
បរិត្តកំ ទានំ ចន្ទមណ្ឌលេ បហារន្តោវិយ ឧត្តិបតិ, កថំ នុ ខោ ឯតំ
មហាបួលតរ” ន្តិ ជាននត្ថំ គាថាយ អជ្ឈកាសិ។ តត្ថ កេនាតិ កេន ការណេន។
មហាគ្គតោតិ មហាត្ថំ គតោ, វិបុលស្សេតំ វេវចនំ។ សមេន ទិន្នស្សតិ សមេន
ទិន្នស្ស ទានស្ស។ អថស្ស ភគវា ទានំ វិភជិត្វា ទស្សេន្តោ ទទន្តិ
ហោកេតិអាធិមាហា។ តត្ថ វិសមេ និវិជ្ជាតិ វិសមេ កាយវចីមនោកម្មេ បតិដ្ឋិតា
ហុត្វា។ ធរត្វាតិ ចោថេត្វា។ វេជិត្វាតិ មារេត្វា។ សោចយិត្វាតិ បវំ
សោកសមប្បិតំ កត្វា។ អស្សុមុខាតិ អស្សុមុខសម្មិស្សា។ បវំ រោទាបេត្វា
ទិន្នទានញ្ចំ អស្សុមុខទានន្តិ វុច្ចតិ។ សទណ្ឌាតិ ទណ្ឌេន តទ្រេត្វា បហវិត្វា

ទិន្នន័យកិច្ចការ សន្តិភាព វុទ្ធិវិញ។ ឯវុទ្ធិវិញ ជាហំ សម្មាសម្ពុទ្ធតាយ មហាទានំ
គហេត្វា អប្បជលំ នាម កាតុំ សក្កោមិ បរិត្តកានំ វា មហាប្បលំ នាម។ ឥទ្ធិ
បន មហាទានំ អត្ថនោ ឧប្បត្តិយា អបរិសុទ្ធតាយ ឯវុ អប្បជលំ នាម ហោតិ,
ឥតវំ បរិត្តកានំ អត្ថនោ ឧប្បត្តិយា បរិសុទ្ធតាយ ឯវុ មហាប្បលំ នាមាតិ ឥមមត្តំ
នស្សន្តោ ឯវុទ្ធិវិញអាទិមហាតិ។ ទុតិយំ។

៣. សាធុសុត្តវណ្ណានា

៣៣. តតិយេ ឧទានំ ឧទានេសីតិ ឧទាហារំ ឧទាហរិ។ យថា ហិ យំ តេលំ
មាណំ គហេតុំ ន សក្កោតិ វិស្សន្តិកា កច្ចតិ, តំ អវសេសកោតិ វុទ្ធិវិញ។ យព្វា
ជលំ តទ្ធាកំ គហេតុំ ន សក្កោតិ, អន្តោត្តិកា កច្ចតិ, តំ ឱយោតិ វុទ្ធិវិញ,
ឯវុមេវំ យំ បីតិវចនំ បាទយំ គហេតុំ ន សក្កោតិ, អធិកំ ហុត្វា អន្តោ
អសណ្តាហិត្វា ពហិ និក្ខមតិ, តំ ឧទានន្តិ វុទ្ធិវិញ។ ឯវុបំ បីតិមយំ វចនំ
និច្ឆារេសីតិ អន្តោ។ សទ្ធាយបិ សាហុ ទានន្តិ កម្មញ្ញា កម្មជលញ្ញា សទ្ធិហិត្វាបិ
ទិន្នន័យំ សាហុ លទ្ធកំ ភទ្កកមេវ។ អាហូតិ កថេន្តិ។ កថំ បនេតំ ឧភយំ សមំ
នាម ហោតិទិ? ជីវិតភិក្កុកោ ហិ យុជ្ឈិតុំ ន សក្កោតិ, ខយភិក្កុកោ ទានុំ ន
សក្កោតិ។ “ជីវិតញ្ញា វត្ថុស្សមិ យុជ្ឈិតុំ ស្សមិ ចា”តិ ហិ វនន្តោ ន យុជ្ឈិតិ។ ជីវិតេ
បន អាលយំ វិស្សន្តិកា, “នេន្តំ វា ហោតុ មរណំ វា, គណ្ហិស្សមេតំ ឥស្សរិយ”ន្តិ
ឧស្សហន្តោវ យុជ្ឈិតិ។ “ភោគេ ច វត្ថុស្សមិ, ទានញ្ញា ទស្សមី”តិ វនន្តោ ន
ទទាតិ។ ភោគេសុ បន អាលយំ វិស្សន្តិកា មហាទានំ ទស្សមីតិ ឧស្សហន្តោវ
នេតិ។ ឯវុ ទានញ្ញា យុទ្ធាសមំ ហោតិ។ កិញ្ញា ភិយ្យោ? អប្បាបិ សន្តា ពហុកេ
ជិនន្តិ យថា ច យុទ្ធនុ អប្បកាបិ វិវបុរិសា ពហុកេ ភិវបុរិសេ ជិនន្តិ, ឯវុ
សទ្ធាទិសម្បន្តោ អប្បកម្មិ ទានំ ទទន្តោ ពហុមន្តរំ មទ្ធិតិ, ពហុញ្ញា ទានវិចាកំ
អធិកច្ចតិ។ ឯវុម្បិ ទានញ្ញា យុទ្ធាសមំ។ តេនេវាហា -

“អប្បម្បិ ចេ សទ្ធិហារោ ននាតិ,
តេនេវ សោ ហោតិ សុខំ បរត្ថា”តិ។

ឥមស្ស ច បនត្ថស្ស បកាសនត្ថំ ឯកសាដកព្រាហ្មណ៍វត្ថុ ច អង្ករវត្ថុ ច
វិត្តារេតត្ថំ។

ធម្មលទ្ធស្សាតិ ធម្មេន សមេន លទ្ធស្ស ភោគស្ស ធម្មលទ្ធស្ស ច
បុគ្គលស្ស។ ឯត្ថ បុគ្គលោ លទ្ធិធម្មោ នាម អធិគតធម្មោ អរិយបុគ្គលោ។ ឥតិ
យំ ធម្មលទ្ធស្ស ភោគស្ស ទានំ ធម្មលទ្ធស្ស អរិយបុគ្គលស្ស ជីយតិ, តម្បី
សាធ្វតិ អត្ថោ។ យោ ធម្មលទ្ធស្សាតិ ឥមស្មិម្បិ កាថាបទេ អយមេវ អត្ថោ។
ឧដ្ឋានវិរិយាធិគតស្សាតិ ឧដ្ឋានេន ច វិរិយេន ច អធិគតស្ស ភោគស្ស។
វេតរណិន្ទំ ទេសនាសីសមត្ថមេតំ។ យមស្ស បន វេតរណិម្បិ
សញ្ញីវកាឡុ សុត្តានយោបិ ឯកតីសមហានិរយេបិ សត្តសោវ អតិក្កមិត្វាតិ
អត្ថោ។

វិចេយ្យ ទានន្តិវិចិនិត្វា ទិន្នទានំ។ តត្ថ ទ្វេវិចិននា ទក្ខិណាវិចិននំ
ទក្ខិណោយ្យវិចិននញ្ច។ តេសុ លាមកលាមកេ បច្ឆយេ អបនេត្វា
បណ៌តបណ៌តេ វិចិនិត្វា តេសំ ទានំ ទក្ខិណាវិចិននំ នាម។ វិបន្នសីលេ ឥតោ
ពហិទ្ធា បញ្ចនុតិចាសណ្ណាកេទេ វា ទក្ខិណោយ្យេ បហាយ
សីលាទិគុណាសម្បជ្ជានំ សាសនេ បព្ពជិតានំ ទានំ ទក្ខិណោយ្យវិចិននំ នាម។
ឯវំ ទ្វិហាការេហិវិចេយ្យ ទានំ។ សុគតប្បសត្តន្តិ សុគតេន វណ្ណាតំ។ តត្ថ
ទក្ខិណោយ្យវិចិននំ ទស្សេន្តោ យេ ទក្ខិណោយ្យាតិអាទិមាហា។ ពីជានិ វុត្តានិ
យថាតិ ឥមិនា បន ទក្ខិណាវិចិននំ អាហា។ អវិបន្នពីជសទិសា ហិវិចិនិត្វា
គហិតា បណ៌តបណ៌តា ទេយ្យធម្មាតិ។

ចាលោសុបិ សាធុ សំយមោតិ ចាលោសុ សំយតកាវោបិ ភន្តុកោ។ អយំ
នេវតា ឥតរាហិ កថិតំ ធានានិសំសំ អតិក្កមិត្វា សីលានិសំសំ កថេតុមារម្មា។
អហោឋយំ ចរន្តិ អវិហឹសន្តោ ចរមាណោ។ បរុបវាធាតិ បរស្ស ឧបវាទកយេន។
ភយាតិ ឧបវាទកយា។ ធានា ច ខោ ធម្មបទំវ សេយ្យោតិ ធានតោ
និព្ពានសម្ពាសនំ ធម្មបទមេវ សេយ្យោ។ បុព្វេ ច ហិ បុព្វតេវ ច សន្តោតិ បុព្វេ ច
កស្សបពុទ្ធាធិកាលេ បុព្វតេវ ច កោណាគមនពុទ្ធាធិកាលេ, សព្វេបិ វា ឯតេ
បុព្វេ ច បុព្វតេវ ច សន្តោ នាមាតិ។ តតិយំ។

៤. នសន្តិសុត្តវណ្ណានា

៣៤. ចតុត្ថេ កមនីយានីតិ រូបាធិនិ ឥដ្ឋារម្មណានិ។ អបុនាគមនំ អនាគន្តា
បុរិសោ មច្ចុដយ្យាតិ តេភូមកវដ្ឋសម្ពាតា មច្ចុដយ្យា អបុនាគមនសម្ពាតំ
និព្ពានំ អនាគន្តា។ និព្ពានញី សត្តា ន បុនាគច្ឆន្តិ, តស្មា តំ អបុនាគមនន្តិ វុច្ចតិ។
តំ កាមេសុ ពរោ ច បមត្តោ ច អនាគន្តា នាម ហោតិ, សោ តំ ចាបុណីតុំ ន
សក្កោតិ, តស្មា ឯវមាហា។ ធន្ធានន្តិ តណ្ហានន្តោ ជាតំ។ អយន្តិ បញ្ចក្ខន្ធទុក្ខំ។
ទុតិយបទំ តស្សេវ វេវចនំ។ ធន្ធិវិនយា អយវិនយោតិ តណ្ហាវិនយេន
បញ្ចក្ខន្ធិវិនយោ។ អយវិនយា ទុក្ខវិនយោតិ បញ្ចក្ខន្ធិវិនយេន វដ្ឋទុក្ខំ
វិនិតមេវ ហោតិ។ ចិត្រានីតិ អារម្មណចិត្តានិ។ សង្កប្បរាគោតិ
សង្កប្បិតរាគោ។ ឯវមេត្ត វត្ថុកាមំ បដិក្ខិបិត្វា កិលេសកាមោ កាមោតិ
វុត្តោ។ អយំ បនត្តោ បស្សសុត្តន (សុ. និ. ៨៣០ អាទយោ) វិភាវេតព្ពោ។
បស្សបរិព្ពាជកោ ហិ ថេវេន “សង្កប្បរាគោ បុរិសស្ស កាមោ” តិ វុត្តេ -

“នតេ កាមា យានិ ចិត្រានិ លោកេ,
សង្កប្បរាគញា វនេសិ កាមំ;
សង្កប្បយំ អកុសលេ វិតតេ,

ភិក្ខុបិ តេ ហេហិទ្ធំ កាមភោគី"តិ។ -

អាហា។ អថ នំ ថេរោ អវោច -

“តេ ថេ កាមា យានិ ចិត្រានិ លោកេ,
សង្កប្បរាគំ ន វេទេសិ កាមំ;
បស្សន្តោ រូចានិ មនោរមានិ,
សត្តាបិ តេ ហេហិតិ កាមភោគី។

សុណន្តោ សទ្ធានិ, ឃាយន្តោ គន្ធានិ;
សាយន្តោ រសានិ, ដុសន្តោ ជស្សានិ មនោរមានិ;
សត្តាបិ តេ ហេហិតិ កាមភោគី"តិ។

អថេត្ថ ធិរាតិ អថ ឯតេសុ អារម្មណេសុ បណ្ឌិតា ធន្តរាគំ វិនយន្តិ។
សំយោជនំ សព្ពន្ធិ ធនិវិធម្មិ សំយោជនំ។ អភិញ្ញន្តិ រាគភិញ្ញនាធិវិហិតំ។
នាមុបតន្តិ ទុក្ខាតិ វដ្តទុក្ខា បន តស្ស ឧបរិ ន បតន្តិ។ ឥច្ឆាយស្មា
មោយរាជាតិ, “បហាសិ សង្ខ”ន្តិ គាថំ សុត្វា តស្សំ បរិសតិ អនុសន្និកុសលោ
មោយរាជា នាម ថេរោ “ឥមិស្សា គាថាយ អត្ថោ ន យថានុសន្និ គតោ”តិ
ចិន្តេត្វា យថានុសន្និ យដេន្តោ ឯវមាហា។ តត្ថ ឥធ វា ហុរំ វាតិ ឥធលោកេ វា
បរលោកេ វា។ នរុត្តមំ អត្ថចរំ នរាន្តិ កិញ្ញាបិ សព្វេ ជីវាសាសវា នរុត្តមា ថេរ
អត្ថចរា ច នរានំ, ថេរោ បន ធនតាលំ សន្ធាយេវមាហា។ យេ តំ នមស្សន្តិ
បសំសិយា តេតិ យទិ តថាវិមុត្តំ ទេវមនុស្សា នមស្សន្តិ, អថ យេ តំ ភក្កវន្តំ
កាយេន វា វាចាយ វា អនុបជិបត្តិយា វា នមស្សន្តិ, តេ កី បសំសិយា, ឧទាហុ
អបសំសិយាតិ។ ភិក្ខុតិ មោយរាជេត្ថំ អាលបតិ។ អញ្ញាយ ធម្មន្តិ ចតុសច្ចធម្មំ
ជានិត្វា។ សង្កាតិគា តេបិ ភវន្តិ យេ តំ កាយេន វា វាចាយ វា អនុបជិបត្តិយា

វា នមស្សន្តិ។ តេ ចតុសច្ចធម្មំ អញ្ញាយ វិចិត្តិច្ចំ បហាយ សង្កាតិកាបិ ហោន្តិ,
បសំសិយាបិ ហោន្តិតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧដ្ឋានសញ្ញាសុត្តន្តវណ្ណនា

៣៥. បញ្ចមេ ឧដ្ឋានសញ្ញាកាតិ ឧដ្ឋានសញ្ញា ទេវលោកោ នាម
ចាជិយេក្កោ នត្ថិ, ឥមា បន ទេវតា តថាគតស្ស ចតុបច្ចយបរិភោគំ និស្សាយ
ឧដ្ឋាយមាណា អាគតា។ តាសំ កិវ ឯវំ អហោសិ - “សមណោ គោតមោ ភិក្ខុនំ
បំសុក្ខលចីវរ-បិណ្ឌិយាលោប-វុត្តមូលសេនាសនបូតិមុត្តភេសន្នេហិ
សន្តោសស្សេវ បរិយន្តការិកំ វណ្ណតិ, សយំ បន បត្តន្តាធុក្ខល ខោមាធិនិ
បណ្ឌិតចីវរាធិ ធាវេតិ, រាជារហំ ឧត្តមំ ភោជនំ ភុញ្ញតិ, ទេវីមានកប្បាយ
គន្ធកុដិយា វរសយនេ សយតិ, សប្បិនវនីតាធិនិ ភេសន្នាធិ បដិសេវតិ, ទិវសំ
មហាជនស្ស ធម្មំ ទេសេតិ, វចនមស្ស អញ្ញតោ គច្ឆតិ, កិរិយា អញ្ញតោ”តិ
ឧដ្ឋាយមាណា អាគមីសុ។ តេន តាសំ ធម្មសង្កាហកត្ថេវហិ
“ឧដ្ឋានសញ្ញាកា”តិ នាមំ គហិតំ។

អញ្ញថា សន្តន្តិ អញ្ញេនាការេន ភូតំ។ និកក្ខាតិ និកតិយា វញ្ញោនាយ,
វញ្ញោត្វាតិ អត្ថោ។ កិតវស្សេវាតិ កិតវោ វុច្ឆតិ សាកុណិកោ។ សោ ហិ
អគុម្ពោវ សមាធនោ សាខបណ្ណាធិបជិច្ឆាទនេន គុម្ពវណ្ណំ ទស្សេត្វា ឧបគតេ
មោរតិត្តិរាជយោ សកុណោ មាវេត្វា ធារភរណំ ករោតិ។ ឥតិ តស្ស កិតវស្ស
ឥមាយ វញ្ញោនាយ ឯវំ វញ្ញោត្វា សកុណមំសភោជនំវិយ កុហកស្សាបិ
បំសុក្ខលេន អត្តានំ បជិច្ឆាទេត្វា កថាធនកតាយ មហាជនំ វញ្ញោត្វា
ខាធិមាណស្ស វិចរេតោ។ ភុត្ថំ ថេយ្យេន តស្ស តន្តិ សញ្ញាបិ តស្ស
ចតុបច្ចយបរិភោគោ ថេយ្យេន បរិភុត្តោ នាម ហោតីតិ ទេវតា ភគវន្តំ
សន្ធាយ វនតិ។ បរិជានន្តិ បណ្ឌិតាតិ អយំ ការកោ វា អការកោ វាតិ

បណ្ឌិតា ជានិច្ច។ ឥត តា ទេវតា “តថាគតាបិ មយមេវ បណ្ឌិតា” តិ
មញ្ញមាណ ឯវមាហំសុ។

អថ ភគវា នយំទន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ យាយំ បដិបទា ទទ្ទាតិ អយំ
ធម្មានុធម្មបដិបទា ទទ្ទា ជីវា។ យាយ បដិបទាយ ជីវា បណ្ឌិតា
អារម្មណ្ឌបនិជ្ឈានេន លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានេន ចាតិ ជីវិហំ ឈានេហិ ឈាយិ នោ
មារពន្ធនា បមុច្ចន្តិ, តំ បដិបទំ ភាសិតមត្តេន វា សវនមត្តេន វា ឱក្កមិតុំ
បដិបទ្ធីតុំ ន សក្កាតិ អត្ថោ។ ន វេ ជីវា បកុព្ពន្ធីតិ ជីវា បណ្ឌិតា វិទិត្វា
លោកបរិយាយំ សង្ខារលោកស្ស ឧទយព្ពយំ ញត្វា ចតុស្កន្ធម្មញ្ញ អញ្ញាយ
កិលេសនិព្វានេន និព្ពតា លោកេ វិសត្តិកំ តិណ្ណា ឯវំ ន កុព្ពន្ធី, មយំ ឯវុចានិ
ន កថេមាតិ អត្ថោ។

បដិវិយំ បតិជ្ជហិត្វាតិ “អយុត្តំ អម្ពេហិ កតំ, អការកមេវ មយំ
ការកវាទេន សមុទាចរិម្ហា” តិ លជ្ជមាណ មហាព្រហ្មនិវិយ ភគវតិ ការវំ
បច្ចបដ្ឋបេត្វា អគ្គិក្ខន្ធវិយ ភគវន្តំ ធុរាសទំ កត្វា បស្សមាណ អាកាសតោ
ឱតិវត្វា ភូមិយំ វេត្វាតិ អត្ថោ។ អច្ចយោតិ អបរាជោ។ នោ, ភន្តេ, អច្ឆាគមាតិ
អម្ពេ អតិក្កម្ម អភិភវិត្វា បវត្ថោ។ អាសាទេតព្ពន្ធី យជ្ជយីតព្ពំ។ តា កិវ ទេវតា
ភគវន្តំ កាយេន វាចាយាតិ ជីវិហិ យជ្ជយីសុ។ តថាគតំ អវន្តិត្វា អាកាសេ
បតិជ្ជមាណ កាយេន យជ្ជយីសុ, កិតវេបមំ អាហរិត្វា នាធម្មការកំ
អសត្តិវាទំ វេទមាណ វាចាយ យជ្ជយីសុ។ តស្មា អាសាទេតព្ពំ អមញ្ញិម្ហាតិ
អាហំសុ។ បដិគ្គណ្ណាត្វតិ ឧមតុ។ អាយតី សំវរាយាតិ អនាគតេ
សំវរណត្ថាយ, បុន ឯវុចស្ស អបរាជស្ស ទោសស្ស អករណត្ថាយ។

សីតំ ចាត្វាកាសីតិ អគ្គទន្តេ ទស្សន្តោ បហជ្ជាការំ ទស្សសិ។ កស្មា? តា
កិវ ទេវតា ន សភាវេន ឧមាបេន្តិ, លោកិយមហាជនញ្ច សទេវកេ លោកេ

អគ្គបុគ្គលំ តថាគតញា ឯកសធិសំ ករោត្តិ។ អថ ភគវា “បរតោ កថាយ
ឧប្បន្នាយ ពុទ្ធពលំ ធិបេត្វា បច្ឆា ឧមិស្សមី”តិ សីតំ ចាត្វាកាសិ។ ភិយ្យោសោ
មត្តាយាតិ អតិរេកប្បមាលោន។ ឥមំ គាថំ អភាសីតិ កុបិតោ ឯស អម្ពាកន្តិ
មញ្ញមាណ អភាសិ។

ន បដិគណ្ហាតីតិ ន ឧមតិ នាធិវាសេតិ។ កោបន្តរោតិ អព្ពន្ធរ
ឧប្បន្នកោចោ។ ទោសគរូតិ ទោសំ គរុំ កត្វា អាធាយ វិហារន្តោ។ ស វេរំ
បដិមុញ្ចាតីតិ សោ ឯវុរោ គណ្ហាកំ បដិមុញ្ចន្តោវិយ តំ វេរំ អត្តនិ បដិមុញ្ចាតិ
វេបេតិ, ន បដិធិស្សន្ឋតីតិ អត្តោ។ អច្ចយោ ចេ នវិជ្ជេជាតិ សចេ អច្ចាយិកកម្មំ
ន ភវេយ្យ។ នោ ចិធាបគតំ សិយាតិ យទិ អបរាជោ នាម ន ភាវេយ្យ។ កេនីធ
កុសលោ សិយាតិ យទិ វេរាទិ ន សម្មេយ្យំ, កេន ការណោ ន កុសលោ
ភវេយ្យ។

កស្សច្ចយាតិ គាថាយ កស្ស អតិក្កមោ នត្ថិ? កស្ស អបរាជោ នត្ថិ? កោ
សម្មោហំ នាបជ្ជតិ? កោ និច្ចមេវ បណ្ឌិតោ នាមាតិ អត្តោ? ឥមំ កិរ គាថំ
ភណ្ណាបនត្ថំ ភគវតោ សីតចាតុកម្មំ។ តស្មា ឥធានិ ទេវតានំ ពុទ្ធពលំ ធិបេត្វា
ឧមិស្សមីតិ តថាគតស្ស ពុទ្ធស្សាតិអាធិមាហ។ តត្ថ តថាគតស្សាតិ តថា
អាគតោតិ ឯវមាធិហិ ការណេហិ តថាគតស្ស។ ពុទ្ធស្សាតិ ចតុន្នំ សច្ចានំ
ពុទ្ធត្តាធិហិ ការណេហិ វិមោក្ខន្តិកបណ្ឌិតិវសេន ឯវំ លទ្ធនាមស្ស។ អច្ចយំ
ទេសយន្តិនន្តិ យំ វុត្ថំ តុម្ភេហិ “អច្ចយំ ទេសយន្តិនំ... បេ... ស វេរំ បដិមុញ្ចាតិ”តិ,
តំ សាធុ វុត្ថំ, អហំ បន តំ វេរំ នាភិនន្ទាមិ ន បត្តយាមីតិ អត្តោ។ បដិគណ្ហាមិ
វោច្ចយន្តិ តុម្ភាកំ អបរាជំ ឧមាមីតិ។ បញ្ចមំ។

៦. សទ្ធាសុត្តវណ្ណាណ

៣៦. ធម្មសទ្ធា ធុតិយា បុរិសស្ស ហោតីតិ បុរិសស្ស ទេវលោកេ
 មនុស្សលោកេ ចេវ និព្វានញ គច្ឆន្តស្ស សទ្ធា ធុតិយា ហោតិ, សហាយ កិច្ចំ
 សាធនី។ នោ ច អស្សទ្ធិយំ អវតិជ្ជតីតិ យទិ អស្សទ្ធិយំ ន តិជ្ជតិ។ យសោតិ
 បរិវារោ។ កិត្តិ វណ្ណភណ្ឌំ។ តត្វស្ស ហោតីតិ តតោ អស្ស ហោតិ។
 នាមុបតន្តិ សង្កាតិ រាគសង្កាទយោ បញ្ច សង្កា ន អនុបតន្តិ។
 បមាទមនុយុញ្ញត្តិ យេ បមាទំ ករោន្តិ និព្វត្តន្តិ, តេ តំ អនុយុញ្ញត្តិ នាម។ ធនំ
 សេដ្ឋំ វក្ខតីតិ មុត្តាមណិសារាទិឧត្តមធនំ វិយ វក្ខតិ។ ឈាយន្តោតិ
 លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានេន ច អារម្មណ្ឌបនិជ្ឈានេន ច ឈាយន្តោ។ តត្ថ
 លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានំ នាម វិបស្សនាមគ្គជលានិ។ វិបស្សនា ហិ តីណិ លក្ខណានិ
 ឧបនិជ្ឈាយតីតិ លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានំ។ មគ្គោ វិបស្សនាយ អាគតកិច្ចំ សាធនីតិ
 លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានំ។ ដលំ តថលក្ខណំ និរោធសទ្ធិ ឧបនិជ្ឈាយតីតិ
 លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានំ។ អដ្ឋ សមាបត្តិយោ បន កសិណារម្មណស្ស
 ឧបនិជ្ឈាយនតោ អារម្មណ្ឌបនិជ្ឈានន្តិ វេទិតញ្ច។ បរមំ នាម អរហត្តសុខំ
 អធិប្បតន្តិ។ ធនំ។

៧. សមយសុត្តវណ្ណនា

៣៧. សត្តមេ សក្កេស្វតិ “សក្យា វត, ភោ កុមារា”តិ (ជី. និ. ១.២៦៧) ឧទានំ
 បដិច្ច សក្កាតិ លទ្ធិនាមាណំ រាជកុមារាណំ និវាសោ ឯកោបិ ជនបទោ រុទ្ធិសទ្ធន
 សក្កាតិ វុច្ឆតិ។ តស្មី សក្កេសុ ជនបទេ។ មហាវនេតិ សយំជាតេ អរោបមេ
 ហិមវន្តេន សទ្ធិ ឯកាពន្ធមហតិ វនេ។ សព្វេហោវ អរហន្តេហិតិ ឥមំ សុត្តំ
 កថិតទិវសេយេវ បត្តអរហន្តេហិ។

តត្រាយំ អនុបុព្វិកថា - សាកិយកោលិយា ហិ កិវ កបិលវត្ថុនគរស្ស ច
 កោលិយនគរស្ស ច អន្តរេ រោហិណី នាម នទី ឯកេនេវ អារវណេន

ពន្លាបេត្វា សស្សនិ ការេន្តិ។ អថ ជេដ្ឋមូលមាសេ សស្សេសុ មិលាយន្តេសុ
ឧភយនគរវាសីនម្បិ កម្មការា សន្និបតីសុ។ តត្ថ កោលិយនគរវាសិនោ
អាហំសុ - “ឥទំ ឧទកំ ឧភយតោ អាហារិយមាណំ ន តុម្ហាកំ, ន អម្ហាកំ
បហោស្សតិ, អម្ហាកំ បន សស្សំ ឯកេន ឧទកេនេវ និប្បជ្ជិស្សតិ, ឥទំ ឧទកំ
អម្ហាកំ ទេថា”តិ។ កបិលវត្ថុវាសិនោ អាហំសុ - “តុម្ហេសុ កោដ្ឋេ បូរេត្វា
បិតេសុ មយំ វត្ថុសុវណ្ណានិលមណីកាឡកហាបណោ ច គហេត្វា
បច្ឆិបសិត្តកាធិបាត្តា ន សក្ខិស្សាម តុម្ហាកំ យវទ្ធាវេ វិចរិតុំ, អម្ហាកម្មិ សស្សំ
ឯកេនេវ ឧទកេន និប្បជ្ជិស្សតិ, ឥទំ ឧទកំ អម្ហាកំ ទេថា”តិ។ “ន មយំ
ទស្សមា”តិ។ “មយម្បិ ន ទស្សមា”តិ។ ឯវំ កថំ វឡេត្វា ឯកោ ឧដ្ឋាយ ឯកស្ស
បហារំ អនាសិ, សោបិ អញ្ញស្សតិ ឯវំ អញ្ញមញ្ញំ បហារិត្វា រាជកុលានំ ជាតិ
យដ្ឋេត្វា កលហំ វឡេយីសុ។

កោលិយកម្មការា វទន្តិ - “តុម្ហេ កបិលវត្ថុវាសិកេ គហេត្វា គដ្ឋេ, យេ
សោណាសិដ្ឋាលាទយោ វិយ អត្ថនោ ភគិនិហិ សទ្ធិ សំវសីសុ, ឯតេសំ ហត្ថិនោ
ច អស្សា ច ជលការុជានិ ច អម្ហាកំ កី កិរិស្សន្តិ”តិ? សាកិយកម្មការា វទន្តិ -
“តុម្ហេ ទានិ កុដ្ឋិនោ ទារកេ គហេត្វា គដ្ឋេ, យេ អនាថា និក្ខតិកា តិវច្ឆានា
វិយ កោលរុក្ខេ វសីសុ, ឯតេសំ ហត្ថិនោ ច អស្សា ច ជលការុជានិ ច អម្ហាកំ
កី កិរិស្សន្តិ”តិ? តេ គន្ធា តស្មី កម្មេ និយុត្តអមច្ឆានំ កថេសុំ, អមច្ឆា
រាជកុលានំ កថេសុំ។ តតោ សាកិយា - “ភគិនិហិ សទ្ធិ សំវសិតកានំ ថាមញ្ញា
ពលញ្ញា ទស្សេស្សមា”តិ យុទ្ធសន្នា និក្ខមីសុ។ កោលិយាបិ -
“កោលរុក្ខវាសិនំ ថាមញ្ញា ពលញ្ញា ទស្សេស្សមា”តិ យុទ្ធសន្នា និក្ខមីសុ។

ភគវាបិ វត្ថិយា បច្ឆសសមយេវ មហាករុណាសមាបត្តិតោ ឧដ្ឋាយ
លោកំ វោលោកេន្តោ ឥមេ ឯវំ យុទ្ធសន្នេ និក្ខមន្តេ អទ្ធសុ។ ទិស្វា - “មយិ គតេ

អយំ កលហោ វ្យាបសម្មិស្សតិ នុ ខោ ឧទាហុ នោ"តិ ឧបទានេន្តោ - "អហមេត្ត
គន្ធា កលហវ្យាបសមនតំ តីណិ ជាតកានិ កថេស្សមិ, តតោ កលហោ
វ្យាបសម្មិស្សតិ។ អថ សាមគ្គីទីបនត្ថាយ ទ្វេ ជាតកានិ កថេត្វា អត្តទណ្ឌាសុត្តំ
ទេសេស្សមិ។ ទេសនំ សុត្វា ឧភយនគរវាសិនោបិ អឡ្ហតិយានិ អឡ្ហតិយានិ
កុមារសតានិ ទស្សន្តិ, អហំ តេ បញ្ចាជេស្សមិ, តទា មហាសមាគមោ
ភវិស្សតិ"តិ សន្និដ្ឋានំ អកាសិ។ តស្មា ឥមេសុ យុទ្ធសង្គេសុ និក្ខមន្តេសុ
កស្សបិ អនារោចត្វា សយមេវ បត្តចីវរមាទាយ គន្ធា ទ្វិន្នំ សេនានំ អន្តរ
អាកាសេ បល្លង្គំ អភុជិត្វា ធិត្ថណ្ណាស្មិយោ វិស្សន្នេត្វា និសីទិ។

កបិលវត្ថុវាសិនោ ភគវន្តំ ទិស្វាវ, "អម្ពាភំ ញាតិសេដ្ឋោ សត្តា អាគតោ។
ទិដ្ឋោ នុ ខោ តេន អម្ពាភំ កលហករណភារោ"តិ ចិន្តេត្វា, "ន ខោ បន សក្កា
ភគវតិ អាគតេ អម្ពេហិ បរស្ស សរិវេ សត្តំ ចាតេតុ។ កោលិយនគរវាសិនោ
អម្ពេ បាទន្តុ វា ពជ្ឈន្តុ វា"តិ។ អារុដានិ ធម្មេត្វា, ភគវន្តំ វន្តិត្វា, និសីទីសុ។
កោលិយនគរវាសិនោបិ តថេវ ចិន្តេត្វា អារុដានិ ធម្មេត្វា, ភគវន្តំ វន្តិត្វា,
និសីទីសុ។

ភគវា ជានន្តោវ, "កស្មា អាគតត្ថ, មហារាជា"តិ បុច្ឆិ? "ន, ភគវា,
តិត្ថកីឡាយ ន បព្ពតកីឡាយ, ន នទីកីឡាយ, ន គិរិទស្សនត្ថំ, ឥមស្មី បន
ហានេ សង្កាមំ បច្ចុប្បដ្ឋេត្វា អាគតម្ពា"តិ។ "កី និស្សាយ វោ កលហោ,
មហារាជាតិ? ឧទកំ, ភន្តេតិ។ ឧទកំ កី អគ្បតិ, មហារាជាតិ? អប្បំ, ភន្តេតិ។
បថវី នាម កី អគ្បតិ, មហារាជាតិ? អនគ្បា, ភន្តេតិ។ ខត្តិយា កី អគ្បន្តិតិ?
ខត្តិយា នាម អនគ្បា, ភន្តេតិ។ អប្បមូលំ ឧទកំ និស្សាយ កិមត្ថំ អនគ្ប
ខត្តិយេ នាសេថ, មហារាជ, កលហោ អស្សានោ នាម នត្ថិ, កលហាវសេន,
មហារាជ, អដ្ឋានេ វេវ កត្វា ឯកាយ រុក្ខនេវតាយ កាឡសីហាន សទ្ធិ

ពន្លាឃ្លាតោ សកលម្បី ឥមំ កប្បំ អនុប្បត្តោយេវាតិ វត្ថា ជន្មនជាតកំ (ជា.
១.១៣.១៤ អាធមយោ) កថេសិ”។ តតោ “បរបត្តិយេន នាម, មហារាជ, ន
ភវិតត្ថំ។ បរបត្តិយា ហុត្វា ហិ ឯកស្ស សសកស្ស កថាយ
តិយោជនសហស្សវិត្តតេ ហិមវន្តេ ចតុប្បនគណា មហាសមុទ្ធំ បក្ខន្ធនោ
អហោសុំ។ តស្មា បរបត្តិយេន ន ភវិតត្ថ”ន្ត វត្ថា, បដវិឡង្គិយជាតកំ កថេសិ។
តតោ “កធាចិ, មហារាជ, ធុត្ថលោបិ មហាពលស្ស វន្ធិវិវំ បស្សតិ, កធាចិ
មហាពលោ ធុត្ថលស្ស។ លដុកិកាបិ ហិ សកុណិកា ហត្ថិនាគំ ឃាតេសិ”តិ
លដុកិកជាតកំ (ជា. ១.៥.៣៩ អាធមយោ) កថេសិ។ ឯវំ កលហវ្វបសមនត្ថាយ
តិណិ ជាតកានិ កថេត្វា សាមគ្គិបរិធិបនត្ថាយ ទ្វេ ជាតកានិ កថេសិ។ កថំ?
“សមគ្គានញ្ញំ, មហារាជ, កោចិ ឌីតារំ នាម បស្សិតុំ ន សក្កោតិ វត្ថា,
រុក្ខធម្មជាតកំ (ជា. ១.១.៧៤) កថេសិ។ តតោ “សមគ្គានំ, មហារាជ, កោចិ វិវំ
នស្សិតុំ ន សក្កិ។ យទា បន អញ្ញមញ្ញំ វិវាទមកំសុ, អថ តេ នេសាទបុត្តោ
ជីវិតា វេរោបេត្វា អាធាយ គតោតិ វិវាទេ អស្សនោ នាម នត្ថិ”តិ វត្ថា,
វដ្តកជាតកំ (ជា. ១.១.១១៨) កថេសិ។ ឯវំ ឥមានិ បញ្ច ជាតកានិ កថេត្វា
អវសានេ អត្តនណ្ឌសុត្តំ (សុ. និ. ៩៤១ អាធមយោ) កថេសិ។

រាជាណោ បសន្នា - “សចេ សត្តា នាគមិស្ស, មយំ សហត្ថា អញ្ញមញ្ញំ វិវិត្វា
លោហិតនទី បវត្តយិស្សម។ អម្ពាគំ បុត្តភាគរោ ច គេហាធារេ ន
បស្សេយ្យាម, សាសនបដិសាសនម្បី នោ អាហារណាកោ នាភវិស្ស។ សត្តារំ
និស្សាយ នោ ជីវិតំ លទ្ធិ។ សចេ បន សត្តា អាគារំ អន្លៀវសិស្ស
ធិបសហស្សទ្វយបរិវារំ ចតុមហាធិបរដ្ឋមស្ស ហត្ថគតំ អភវិស្ស,
អតិរេកសហស្សំ ខោ បនស្ស បុត្តា អភវិស្សំសុ, តតោ ខត្តិយបរិវារោ
អវិចរិស្ស។ តំ ខោ បនេស សម្បត្តិ បហាយ និក្ខមិត្វា សម្ពោជី បត្តោ។ ឥធានិបិ
ខត្តិយបរិវារោយេវវិចរត្វ”តិ ឧភយនគរវាសិនោ អឡតិយានិ អឡតិយានិ

កុមារសតានិ អន់សុ។ ភគវាបិ តេ បញ្ចាដេត្វា មហាវនំ អគមាសិ។ តេសំ
គរុការវេន ន អត្ថនោ រុចិយា បព្ពជិតានំ អនភិរតិ ឧប្បជ្ជិ។
បុរាណុតិយិ កាយោបិ តេសំ - “អយ្យបុត្តា ឧក្កណ្ឌន្ត, យរាវាសោ ន
សណ្ឋាតី” តិអាទិនិ វត្វា សាសនំ បេសេន្តិ។ តេ ច អតិវេកតវំ ឧក្កណ្ឌីសុ។

ភគវា អារវ្លេន្តោ តេសំ អនភិរតិការំ ញត្វា - “ឥមេ ភិក្ខុ មាទិសេន ពុទ្ធន
សទ្ធិ ឯកតោ វសន្តា ឧក្កណ្ឌន្ត, ហន្ត នេសំ កុណាលទហស្ស វណ្ណំ កថេត្វា
តត្ថ នេត្វា អនភិរតី វិនោទេមី” តិ កុណាលទហស្ស វណ្ណំ កថេសិ។ តេ តំ
ទដ្ឋកាមា អហេសុំ។ ទដ្ឋកាមត្ថ, ភិក្ខុវេ, កុណាលទហន្តិ? អាម ភគវាតិ។ យទិ
ឯវំ ឯថ គច្ឆាមាតិ។ ឥទ្ធិមន្តានំ ភគវា គមនជ្ជានំ មយំ កថំ គមិស្សមាតិ។ តុម្ហេ
គន្ធកាមា ហោថ, អហំ មមាណុភាវេន គហេត្វា គមិស្សមីតិ។ សាធុ, ភន្តេតិ។
ភគវា បញ្ចា ភិក្ខុសតានិ គហេត្វា អាកាសេ ឧប្បតិក្ខា កុណាលទហ
បតិជ្ជាយ តេ ភិក្ខុ អាហា - “ភិក្ខុវេ, ឥមស្មី កុណាលទហ យេសំ មច្ឆានំ នាមំ
ន ជាធាថ មមំ បុច្ឆថា” តិ។

តេ បុច្ឆីសុ។ ភគវា បុច្ឆិតំ បុច្ឆិតំ កថេសិ។ ន កោវលញ្ច, មច្ឆានំយេវ, តស្មី
វនសណ្ឋោ រុក្ខានម្បិ បព្ពតចាទេ ទិបទបតុប្បទសកុណានម្បិ នាមានិ
បុច្ឆាបេត្វា កថេសិ។ អថ ទិហិ សកុណេហិ មុខតុណ្ហាកេន ខំសិក្ខា
គហិតទណ្ហាកេ និសិទ្ធា កុណាលសកុណារាជា បុរតោ បច្ឆតោ ឧភោសុ ច
បស្សេសុ សកុណាសង្ឃបរិវុតោ អាគច្ឆតិ។ ភិក្ខុ តំ ទិស្វា - “ឯស, ភន្តេ, ឥមេសំ
សកុណានំ រាជា ភវិស្សតិ, បរិវារា ឯតេ ឯតស្សា” តិ មញ្ញាមាតិ។ ឯវមេតំ,
ភិក្ខុវេ, អយម្បិ មមេវ វំសោ មម បវេណីតិ។ ឥទានិ តាវ មយំ, ភន្តេ, ឯតេ
សកុណេ បស្សម។ យំ បនភគវា “អយម្បិ មមេវ វំសោ មម បវេណី” តិ អាហា,
តំ សោតុកាមម្ហាតិ។ សោតុកាមត្ថ, ភិក្ខុវេតិ? អាម ភគវាតិ។ តេន ហិ

សុណាថាតិ តីហិ គាថាសតេហិ មណ្ឌេត្វា កុណាលជាតកំ (ជា.

២.២០.កុណាលជាតក) កថេន្តោ អនភិរតី វិនោទេសិ។ ទេសនាបរិយោសានេ
សព្វេបិ សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជហីសុ, មគ្គេនេ ច នេសំ ឥទ្ធិបិ អាគតា។ ភគវា
“ហោតុ តាវ ឯត្ថកំ តេសំ ភិក្ខុន”ន្តិ អាគាសេ ឧប្បតិទ្វា មហាវនេមេវ
អគមាសិ។ តេបិ ភិក្ខុ គមនកាលេ ទសពលស្ស អានុការេន គន្ធា
អាគមនកាលេ អត្ថនោ អានុការេន ភគវន្តំ បរិវារេត្វា មហាវនេ ឌីតវីសុ។

ភគវា បញ្ញត្តាសនេ និសីទិទ្វា តេ ភិក្ខុ អាមន្តេត្វា - “ឯថ, ភិក្ខុវេ, និសីទថ។
ឧបរិមគ្គត្ថយវជ្ឈានំ វោ កិលេសានំ កម្មជ្ឈានំ កថេស្សមី”តិ កម្មជ្ឈានំ កថេសិ។
ភិក្ខុ ចិន្ទយីសុ - “ភគវា អម្ពាតំ អនភិរតការំ ព្រាត្វា កុណាលទហំ នេត្វា
អនភិរតី វិនោទេសិ, តត្ថ សោតាបត្តិជលំ បត្តានំ នោ ឥនានិ ឥធ តិណ្ណំ មគ្គានំ
កម្មជ្ឈានំ អនាសិ, ន ខោ បន អម្ពេហិ ‘សោតាបន្នា មយ’ន្តិ វីតិនាមេតុំ វជ្ជតិ,
បុរិសបុរិសេហិ នោ ភវិតុំ វជ្ជតិ”តិ តេ ទសពលស្ស ចានេ វទ្ធិត្វា ឧដ្ឋាយ
និសីទនំ បច្ឆោដេត្វា វិសុំ វិសុំ បញ្ញារុក្ខមូលេសុ និសីទិសុ។

ភគវា ចិន្តេសិ - “ឥមេ ភិក្ខុ បកតិយាបិ អវិស្សជ្ជកម្មជ្ឈានា, លទ្ធិចាយស្ស
បន ភិក្ខុនោ កិលមនការណំ នាម នត្ថិ។ គច្ឆន្តា គច្ឆន្តា ច វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា
អរហត្តំ បត្វា ‘អត្តនា បជីវិទុគុណំ អាហេចស្សមា’តិ មម សន្តិកំ
អាគមិស្សន្តិ។ ឯតេសុ អាគតេសុ ទសសហស្សចក្កវាឡនេវតា ឯកចក្កវាឡេ
សន្និបតិស្សន្តិ, មហាសមយោ ភវិស្សតិ, វិវិត្តេ ឌីកាសេ មយា និសីទិតុំ វជ្ជតិ”តិ
តតោ វិវិត្តេ ឌីកាសេ ពុទ្ធាសនំ បញ្ញាបេត្វា និសីទិ។

សព្វបឋមំ កម្មជ្ឈានំ គហេត្វា គតត្ថេរោ សហ បជិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ
ចាបុណិ។ តតោ អបរោ តតោ អបរោតិ បញ្ចាសតាបិ បទុមិនិយំ បទុមាទិវិយ
វិកសីសុ។ សព្វបឋមំ អរហត្តំ បត្តភិក្ខុ “ភគវតោ អាហេចស្សមី”តិ បល្លង្គំ

វិនិច្ឆ័យនិស្សន្ទំ បន្ទោដេត្វា ឧដ្ឋាយ ធនពលាភិមុខោ អហោសិ។ ឯវំ
អបរោមិ អបរោមិ តិ បញ្ចសតា ភត្តសាលំ បរិសន្តារិយ បដិចាជិយាវ
អាគមីសុ។ បឋមំ អាគតោ វន្តិច្ឆា និស្សន្ទំ បញ្ចាបេត្វា, ឯកមន្តំ និស្សន្ទំ,
បដិវិទូគុណំ អាហេចតុកាមា “អត្ថំ នុ ខោ អញ្ញោ កោចិ? នត្ថំ” តិ និវត្តិច្ឆា
អាគតមគ្គំ ឌីលោកេន្តោ អបរម្មិ អន្តស អបរម្មិ អន្តសយេវាតិ សព្វេបិ តេ
អាគត្វា ឯកមន្តំ និស្សន្ទំ, អយំ ឥមស្ស ហរាយមាណោ ន កថេសិ, អយំ
ឥមស្ស ហរាយមាណោ ន កថេសិ។ ឌីណាសវានំ កិរ ទ្វេ អាគារាហោន្តិ -
“អហោ វត មយា បដិវិទូគុណំ សនេវកោ លោកោ ឱប្បមេវ បដិវិជ្ឈយ្យា” តិ
ចិត្តំ ឧប្បជ្ឈតិ។ បដិវិទូការំ បន និធិលទ្ធិបុរិសោរិយ ន អញ្ញស្ស
អាហេចតុកាមា ហោន្តិ។

ឯវំ ឌីសជមត្តេ បន តស្មី អរិយមណ្ឌលេ ចាចិនយុគន្ទរបរិក្ខេបតោ អញ្ញា
មហិកា ធូមា រដោ រាហូតិ, ឥមេហិ ឧបក្កិលេសេហិ វិប្បមុត្តំ
ពុទ្ធិប្បាធិបដិមណ្ឌិតស្ស លោកស្ស រាមណោយ្យកធស្សនត្ថំ ចាចិនទិសាយ
ឧត្តិត្តរជតមយមហាអាទាសមណ្ឌលំ រិយ, នេមិវដ្ឋិយំ គហេត្វា,
បរិវត្តិយមានរជតចក្កសស្សិរិកំ បុណ្ណាចន្ទមណ្ឌលំ ឧល្លដ្ឋិច្ឆា, អនិលបថំ
បដិបដ្ឋិត្ត។ ឥតិ ឯវំ ខណោលយេ មុហុត្តេ ភគវា សក្កេសុ វិហាតិ
កបិលវត្ថុស្មី មហាវនេ មហាតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ
សព្វេហោវ អរហន្តេហិ។

ភត្ត ភគវាបិ មហាសម្មតស្ស វំសេ ឧប្បន្នោ, តេបិ បញ្ចសតា ភិក្ខុ
មហាសម្មតស្ស កុលេ ឧប្បន្នា។ ភគវាបិ ខត្តិយគព្ភេ ជាតោ, តេបិ ខត្តិយគព្ភេ
ជាតា។ ភគវាបិ រាជបព្ពជិតោ, តេបិ រាជបព្ពជិតា។ ភគវាបិ សេតច្ឆត្តំ បហាយ
ហត្ថគតំ ចក្កវត្ថិវដ្ឋំ និស្សន្ទិច្ឆា បព្ពជិតោ, តេបិ សេតច្ឆត្តំ បហាយ

ហត្ថគតានិ វជ្ជានិ វិស្សន្ធិត្វា បព្ពជិតា។ ឥតិ ភគវា បរិសុទ្ធេ ឌីកាសេ, បរិសុទ្ធេ
វត្តិភាគេ, សយំ បរិសុទ្ធោ បរិសុទ្ធបរិវារេ, វីតរាគោ វីតរាគបរិវារេ,
វីតនោសោ វីតនោសបរិវារេ, វីតមោហោ វីតមោហបរិវារេ, និត្តល្អោ
និត្តល្អបរិវារេ, និក្ខលេសោ និក្ខលេសបរិវារេ, សន្តោ សន្តបរិវារេ, ធន្តោ
ធន្តបរិវារេ, មុត្តោ មុត្តបរិវារេ, អតិវិយ វិរោចតីតិ។ វណ្ណភូមិ នាមេសា,
យត្ថកំ សក្កោតិ, តត្ថកំ វត្ថុតំ។ ឥតិ ឥមេ ភិក្ខុ សន្ធាយ វុត្ថំ, “បញ្ចមតេហិ
ភិក្ខុសតេហិ សព្ពេហាវ អរហន្តេហិ” តិ។

យេភុយ្យេនាតិ ពហុតរា សន្និបតិកា, មន្ទា ន សន្និបតិកា អសញ្ញី
អរូចាវចរនេវតា សមាបន្ននេវតាយោ ច។ តត្រាយំ សន្និចាតក្កមោ -
មហាវនស្ស កិរ សាមន្តា នេវតា ចលីសុ, “អាយាម ភោ! ពុទ្ធនស្សនំ នាម
ពហូបការំ, ធម្មស្សនំ ពហូបការំ, ភិក្ខុសង្ឃនស្សនំ ពហូបការំ។ អាយាម
អាយាម” តិ! មហាសន្នំ កុរុមាណា អាគន្ធា ភគវន្តញ្ច តំមុហុត្ថំ
អរហត្ថប្បត្តិឌីណាសវេ ច វន្តិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋសុ។ ឯតេនេវ ឧចាយេន តាសំ
តាសំ សន្នំ សុត្វា សន្នន្តរអឱកាវុតកាវុតអឱយោជនយោជនាធិវសេន
តិយោជនសហស្សវិត្តតេ ហិមវន្តេ, តិក្ខុត្ថំ តេសជ្ជិយា នគរសហស្សេសុ,
នវនវុតិយា នោណមុខសតសហស្សេសុ, ធនវុតិយា
បដ្ឋនកោដិសតសហស្សេសុ, ធនបណ្ណាសាយ វតនាករេសូតិ សកលជម្ពុធិបេ,
បុព្វវិទេហោ, អបរគោយានេ, ឧត្តរកុរុម្ពិ, ទិសុ បរិត្តធិបសហស្សេសូតិ
សកលចក្កវាឡេ, តតោ ទុតិយតតិយចក្កវាឡេ តិ ឯវំ
នសសហស្សចក្កវាឡេសុ នេវតា សន្និបតិកាតិ វេទិតញ្ច។
នសសហស្សចក្កវាឡញ្ញី ឥធន នសលោកធាតុយោតិ អធិប្បេតំ។ តេន វុត្ថំ -
“នសហិ ច លោកធាតូហិ នេវតា យេភុយ្យេន សន្និបតិកា ហោន្តី” តិ។

ឯវំ សង្ខេបតិកាហិ ទេវតាហិ សកលចក្កវាឡ គតំ យាវ ព្រហ្មលោកា
សូចិយវេ និរន្តរំ បក្ខិត្តសូចិហិ វិយ បរិបុណ្ណំ ហោតិ។ តត្ថ ព្រហ្មលោកស្ស ឯវំ
ឧច្ចត្តនំ វេទិតតំ - លោហាចាសាទេ កិរ សត្តក្កជាតារសមោ ចាសាលោ
ព្រហ្មលោកេ ឋត្វា អនោ ឱត្តោ ចត្វាហិ មាសេហិ បថី ចាបុណាតិ។ ឯវំ
មហាន្តេ ឌីកាសេ យថា ហេដ្ឋា ឋត្វា ឱត្តានិ បុដ្ឋានិ វា ដូមោ វា ឧបរិ គន្ធី, ឧបរិ វា
ឋត្វា ឱត្តសាសចា ហេដ្ឋា ឌីតិវត្ថុំ អន្តរំ នលភន្តិ, ឯវំ និរន្តរា ទេវតា អហោសុំ។
យថា ខោ បន ចក្កវត្តិវញ្ញោ និសិន្នដ្ឋានំ អសម្ពាធំ ហោតិ, អាគតាគតា
មហោសក្ខា ខត្តិយា ឌីកាសំ លភន្តិយេវ, បរតោ បរតោ បន អតិសម្ពាធំ
ហោតិ។ ឯវំ មេវ ភគវតោ និសិន្នដ្ឋានំ អសម្ពាធំ, អាគតាគតា មហោសក្ខា ទេវា
ច ព្រហ្មានោ ច ឌីកាសំ លភន្តិយេវ។ អបិ សុទំ ភគវតោ អាសន្នាសន្នដ្ឋានេ
វាលគ្គនិត្តនមត្តេ បទេសេ ទសបិ វីសតិបិ ទេវា សុខុមេ អត្តភាវេ មាបេត្វា
អជ្ជីសុ។ សត្តបរតោ សដ្ឋិ សដ្ឋិ ទេវតា អជ្ជីសុ។

សុទ្ធាវាសកាយិកានន្តិ សុទ្ធាវាសវាសីនំ។ សុទ្ធាវាសា នាម សុទ្ធានំ
អនាគាមិជីវណាសវានំ អាវាសា បញ្ច ព្រហ្មលោកា។ ឯតទហោសីតិ កស្មា
អហោសិ? តេ កិរ ព្រហ្មានោ សមាបត្តិ សមាបដ្ឋិត្វាយថា បរិច្ឆេទេន វុដ្ឋិតា
ព្រហ្មភវនំ ឌីលោកេន្តា បច្ឆាភត្តេ ភត្តកេហំ វិយ សុញ្ញតំ អទ្ធសំសុ។ តតោ
“កុហី ព្រហ្មានោ គតា”តិ អារដ្ឋន្តា មហាសមាគមំ ញត្វា - “អយំ សមាគមោ
មហា, មយំ ឌីហីនា, ឌីហីនកានំ បន ឌីកាសោ ទុល្លភោ ហោតិ, តស្មា គច្ឆន្តា
អតុច្ឆហត្ថា ហុត្វា ឯកេកំ កាចំ អភិសន្ធិវត្វា គច្ឆាម។ តាយ មហាសមាគមេ
ច អត្តនោ អាគតភាវំ ជានាបេស្សាម, ទសពលស្ស ច វណ្ណំ ភាសិស្សាមា”តិ។
ឥតិ តេសំ សមាបត្តិតោ ឧដ្ឋាយ អារដ្ឋិតត្វា ឯតទហោសិ។

ភគវតោ បុរតោ ចាតុរហេសុន្តិ ចាឡិយំ ភគវតោ សន្តិកេ
អភិមុខដ្ឋានេយេវ ឌីតិណ្ណារិយ កត្វា រុត្តា, ន ខោ បនេត្ថ ឯវំ អត្តោ វេទិតញ្ចោ។
តេ បន ព្រហ្មលោកេ បិតាយេវ កាថា អភិសន្ធិត្វា ឯកោ
បុរតិមចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ ឌីតិវ, ឯកោ ធឹណចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ, ឯកោ
បន្ធិមចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ, ឯកោ ឧត្តរចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ ឌីតិវ។ តតោ
បុរតិមចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ ឌីតិណ្ណាព្រហ្មា នីលកសិណំ សមាបដ្ឋិត្វា
នីលរស្មិយោវិស្សន្នេត្វា ធនសសហស្សចក្កវាឡនេវតានំ មណីវម្ពំ បដិមុញ្ចន្តោ
រិយ អត្តនោ អាគតការំ ជាធាបេត្វា ពុទ្ធវិជី ធាម កេនចិ ឧត្តរិតុំ ន សក្កា,
តស្មា មហាតិយា ពុទ្ធវិជីយាវ អាគន្ធា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។
ឯកមន្តំ បិតោ ខោ អត្តនោ អភិសន្ធិតុំ កាថំ អកាសិ។

ធឹណចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ ឌីតិណ្ណាព្រហ្មា បិតកសិណំ សមាបដ្ឋិត្វា
សុវណ្ណាបកំ មុញ្ចិត្វា ធនសសហស្សចក្កវាឡនេវតានំ សុវណ្ណាបដំ ចារុបន្តោរិយ
អត្តនោ អាគតការំ ជាធាបេត្វា តថេវ អកាសិ។ បន្ធិមចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ
ឌីតិណ្ណាព្រហ្មា លោហិតកសិណំ សមាបដ្ឋិត្វា លោហិតកសិណំ មុញ្ចិត្វា
ធនសសហស្សចក្កវាឡនេវតានំ រត្តវរកម្ពលេន បរិក្ខិបន្តោរិយ អត្តនោ
អាគតការំ ជាធាបេត្វា តថេវ អកាសិ។ ឧត្តរចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ ឌីតិណ្ណាព្រហ្មា
ឌីនាតកសិណំ សមាបដ្ឋិត្វា ឌីនាតរស្មិយោវិស្សន្នេត្វា
ធនសសហស្សចក្កវាឡនេវតានំ សុមនកុសុមបដំ ចារុបន្តោរិយ អត្តនោ
អាគតការំ ជាធាបេត្វា តថេវ អកាសិ។

ចាឡិយំ បន ភគវតោ បុរតោ ចាតុរហេសុ។ អថ ខោ តា នេវតា ភគវន្តំ
អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋស្វតិ ឯវំ ឯកក្ខណោរិយ បុរតោ ចាតុភារោ ច
អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ បិតភារោ ច រុត្តោ, សោ ឥមិនា អនុក្កមេន អហោសិ,

ឯកតោ កត្វា បន ទស្សតោ។ តាថាភាសនំ បន ចាឡិយម្បិវិសុំវិសុំយេវ
វុត្ថំ។

តត្ថ មហាសមយោតិ មហាសមូហោ។ បវនំ វុច្ឆតិ វនសណ្ណោ។ ឧភយេនបិ
ភគវា “ឥមស្មី បន វនសណ្ណោ អន្ធនំ មហាសមូហោ សន្និចាតោ”តិ អាហា។ តតោ
យេសំ សោ សន្និចាតោ, តេ ទស្សតុំ ទេវកាយា សមាគតាតិ អាហា។ តត្ថ
ទេវកាយាតិ ទេវយជា។ អាគតម្ហ ឥមំ ធម្មសមយន្តិ ឯវំ សមាគតេ ទេវកាយេ
ទិស្វា មយម្បិ ឥមំ ធម្មសមូហំ អាគតា។ កី ការណា? ទក្ខិតាយេ
អបរាជិតសង្ឃន្តិ កេនចិ អបរាជិតំ អន្លេវ តយោ មារេ មទ្ធិត្វាវិជិតសង្គាមំ ឥមំ
អបរាជិតសង្ឃំ ទស្សនត្ថាយ អាគតម្ហាតិ អត្ថោ។ សោ បន, ព្រហ្មា, ឥមំ គាថំ
ភាសិត្វា, ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា, បុរតិមចក្កវាឡមុខវជ្ជិយំយេវ អជ្ជាសិ។

អថ ទុតិយោ វុត្ថនយេនេវ អាគន្ធា អភាសិ។ តត្ថ តត្រ ភិក្ខុវោតិ តស្មី
សន្និចាតជ្ជានេ ភិក្ខុ។ សមាទហំស្មតិ សមាទិណ យោជេសុំ។ ចិត្តមត្តនោ ឧដុកំ
អកំស្មតិ អត្តនោ ចិត្តេ សព្វេ វុត្ថកុដិលជិម្ហការេ ហរិត្វា ឧដុកំ អករីសុ។
សារជីវ នេត្តានិ គហេត្វាតិ យថា សមប្បវត្តេសុ សិន្ធវេសុ ឌីធស្តបតោនោ
សារជី សព្វយោត្តានិ គហេត្វា អបោទេន្តោ អវារេន្តោ តិដ្ឋតិ, ឯវំ
ធម្មវុត្ថបេក្ខាយ សមន្នាគតា គុត្តទ្វារា សព្វេបេតេ បញ្ចសតា ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយានិ
រក្ខន្តិ បណ្ឌិតា, ឯតេ ទដ្ឋំ ឥធាគតម្ហា ភគវាតិ, សោមិ គន្ធា យថាហានេយេវ
អជ្ជាសិ។

អថ តតិយោ វុត្ថនយេនេវ អាគន្ធា អភាសិ។ តត្ថ ធម្មា ទីលន្តិ
រាគនោសមោហាទីលំ ជិន្និត្វា។ បលិយន្តិ រាគនោសមោហាបលិយមេវ។
ឥន្ទទីលន្តិ រាគនោសមោហាឥន្ទទីលមេវ។ ឧហច្ឆ មនេជាតិ ឯតេ តណ្ហាឯជាយ
អនេជា ភិក្ខុ ឥន្ទទីលំ ឧហច្ឆ សមូហានិត្វា ចត្វសុ ទិសាសុ អប្បដិហតចារិកំ

ចរន្តិ។ សុទ្ធាតិ និរុបក្កិលេសា។ វិមលាតិ និម្មលា។ ៩ទំ តស្សេវ វេវចនំ។
ចក្ខុមតាតិ បញ្ចហិ ចក្ខុហិ ចក្ខុមន្តេន។ សុទន្តាតិ ចក្ខុតោបិ ទន្តា
សោតតោបិ ឃានតោបិ ជីវ្ហាតោបិ កាយតោបិ មនតោបិ ទន្តា។ សុសុនាគាតិ
តរុណាគា។ តត្រាយំ វេចនត្ថោ - ធម្មាធិហិ ន គច្ឆន្តិទិ ឆាតា, តេន តេន
មគ្គេន បហីនេ កិលេសេ ន អាគច្ឆន្តិទិ ឆាតា, នានប្បការំ អាគុំ ន ករោន្តិទិ
ឆាតា។ អយមេត្ថ សង្ខេថា, វិត្តារោ បន មហានិទ្ទេសេ (មហានិ. ៨០)
វុត្តនយេនេវ វេទិតញោ។

អបិច -

“អាគុំ ន ករោតិ កិញ្ចិ លោកេ,
សព្ពសំយោគវិសដ្ឋ ពន្ធនានិ;
សព្ពត្ថ ន សដ្ឋតី វិមុត្តោ,
នាគោ តាធិ បវុច្ឆតេ តថត្តា”តិ។ -

ឯវមេត្ថ អត្ថោ វេទិតញោ។ សុសុនាគាតិ សុសុ ឆាតា, សុសុនាគការសម្បត្តិ
បត្តាតិ អត្ថោ។ តេ ឯវរូបេ អនុត្តរេន យោគ្តាចរិយេន ធមិតេ តរុណាគាគេ
ទស្សនាយ អាគតម្ហ ភគវាតិ។ សោបិ គន្ធា យថាហានេយេវ អដ្ឋាសី។

អថ ចតុត្ថោ វុត្តនយេនេវ អាគន្ធា អភាសិ។ តត្ថ គតាសេតិ
និព្វេមតិកសរណាគមនេន គតា។ សោបិ គន្ធា យថាហានេយេវ អដ្ឋាសីតិ។
សត្តមំ។

៨. សកលិកសុត្តវណ្ណា

៣៨. អដ្ឋមេ មទ្ធកុដ្ឋិស្មិន្តិ ឯវនាមកេ ឧយ្យានេ។ តញ្ញា អជាតសត្តម្ហិ
កុដ្ឋិគតេ តស្ស មាតវា - “អយំ មយ្ហំ កុដ្ឋិគតោ គញ្ញោ រញ្ញោ សត្ត ភវិស្សតិ។
កី មេ ឥមិនា”តិ? គព្វចាតនត្ថំ កុដ្ឋិ មទ្ធាបិថា។ តស្មា “មទ្ធកុដ្ឋិ”តិ សង្ខំ គតំ។
មិគានំ បន អភយវាសត្ថាយ ទិន្នត្តា មិគនាយោតិ វុច្ចតិ។

តេន ខោ បន សមយេនាតិ វត្ថុ អយំ អនុបុព្វកថា - ទេវទត្តោ ហិ
អជាតសត្តំ និស្សាយ ធនុគ្គហេ ច ធនចាលកញ្ញា បយោដេត្វាបិ តថាគតស្ស
ជីវិតន្តរាយំ កាតុំ អសក្កោន្តោ “សហត្ថេនេវ មារេស្សមី”តិ គិដ្ឋ្យក្ខេបព្ពតំ
អភិរុហិត្វា មហន្តំ ក្កជាគារប្បមាលំ សិលំ ឧត្តិបិត្វា, “សមណោ គោតមោ
ចុណ្ហវិចុណ្ហោ ហោតូ”តិ បរិជ្ឈី។ មហាថាមវា កិរេស បញ្ចន្តំ ហត្ថិនំ ពលំ
ធារេតិ។ អដ្ឋានំ ខោ បនេតំ, យំ ពុទ្ធានំ បរុបក្កមេន ជីវិតន្តរាយោ ភវេយ្យាតិ តំ
តថាគតស្ស សិរីភិមុខំ អាគច្ឆន្តំ អាកាសេ អញ្ញា សិលា ឧដ្ឋហិត្វា សម្មជិដ្ឋិ។
ទ្វិន្តំ សិលានំ សម្មហារេន មហាន្តោ ចាសាណាស្ស សកលិកា ឧដ្ឋហិត្វា
ភគវតោ បិដ្ឋិចាធបរិយន្តំ អភិហនិ, ចាទោ មហាជេសុនា បហាតោ វិយ
សមុគ្គតលោហិតេន លាខារសមក្ខិតោ វិយ អហោសិ។ ភគវា ឧទ្ធី ឧល្លោកេត្វា
ទេវទត្ថំ វតទពោច - “ពហុ តយា មោយបុរិស, អបុញ្ញំ បសុតំ, យោ ត្វំ
បទុដ្ឋចិត្តោ វេកចិត្តោ តថាគតស្ស លោហិតំ ឧប្បាទេសី”តិ។ តតោ បដ្ឋាយ
ភគវតោ អជាសុ ជាតំ។ ភិក្ខុ ចិន្តយីសុ - “អយំ វិហារោ ឧដ្ឋន្ត្រលោ វិសមោ,
ពហុនំ ខត្តិយាទីនព្វោវ បព្ពជីតានព្វា អនោកាសោ”តិ។ តេ តថាគតំ
មញ្ចសិរិកាយ អាធាយ មទ្ធកុដ្ឋិ នយីសុ។ តេន វុត្ថំ - “តេន ខោ បន សមយេន
ភគវតោ ចាទោ សកលិកាយ ខតោ ហោតី”តិ។

ភុសាតិ ពលវតិយោ។ សុទន្តិ និចាតមត្តំ។ ទុក្ខន្តិ សុខបដិក្ខេហោ។ តិព្វាតិ
ពហាលា។ ឧរាតិ ជរុសា។ កដុកាតិ តិទិណា។ អសាតាតិ អមជុរា។ ន តាសុ

មនោ អប្បេតិ, ន តា មនំ អប្បាយន្តិ វុឡេន្តិ អមនាថា។ សតោ សម្មជាតោតិ
វេទនាធិវាសនសតិសម្មជញ្ញន សមន្នាគតោ ហុត្វា។ អវិហញ្ញមាតោតិ
អបិជ្ឈិយមាតោ, សម្មវិវត្តសាយិតាយ វេទនានំ វសំ អគច្ឆន្តោ។

សីហសេយ្យន្តិ ឯត្ថ កាមភោគិសេយ្យ, បេតសេយ្យ, សីហសេយ្យ,
តថាគតសេយ្យតិ ចតស្សោ សេយ្យ។ តត្ថ “យេភុយ្យេន, ភិក្ខុវេ, កាមភោគិ
សត្តា វាមេន បស្សេន សេន្តិ” តិ អយំ កាមភោគិសេយ្យ។ តេសុ ហិ
យេភុយ្យេន ធឹក្ខណបស្សេន សយាតោ នាម នត្ថិ។ “យេភុយ្យេន, ភិក្ខុវេ, បេតា
ឧត្តានា សេន្តិ” តិ អយំ បេតសេយ្យ។ អប្បមសលោហិតត្តា ហិ
អដ្ឋិសង្ឃាជជជិតា ឯកេន បស្សេន សយិតុំ ន សក្កោន្តិ, ឧត្តានាវ សេន្តិ។
“យេភុយ្យេន, ភិក្ខុវេ, សីហោ មិគរាជា នង្គ័ជ្ជំ អន្តរសត្តិម្ហំ អនុបក្ខិបិត្វា
ធឹក្ខណេន បស្សេន សេតិ” តិ អយំ សីហសេយ្យ។ តេជុស្សធឹត្តា ហិ សីហោ
មិគរាជា ទ្វេ បុរិមចាទេ ឯកស្មី, ‘បច្ឆិមចាទេ ឯកស្មី វានេ វបេត្វា នង្គ័ជ្ជំ
អន្តរសត្តិម្ហំ បក្ខិបិត្វា បុរិមចាទេបច្ឆិមចាទេនង្គ័ជ្ជានំ វិតោកាសំ សល្លក្ខេត្វា
ទ្វិន្ទ បុរិមចាទានំ មត្តកេ សីសំ វបេត្វា សយិតិ, ទិវសម្មិ សយិត្វា
បពុជ្ឈមាតោ ន ឧត្រសន្តោ បពុជ្ឈតិ, សីសំ បន ឧក្ខិបិត្វា បុរិមចាទានំ
វិតោកាសំ សល្លក្ខេតិ’។ សចេ កិញ្ចា វានំ វិជហិត្វា វិតំ ហោតិ, “នយិទំ តុយ្ហំ
ជាតិយា, ន សូរភាវស្ស អនុរូប” ត្ថិ អនត្តមនោ ហុត្វា តត្ថេវ សយិតិ, ន
គោចរាយ បក្កមតិ។ អវិជហិត្វា វិតេ បន “តុយ្ហំ ជាតិយា ច សូរភាវស្ស ច
អនុរូបមិទ” ត្ថិ ហដ្ឋតុដ្ឋា ឧដ្ឋាយ សីហាវិជម្ពិតំ វិជម្ពិត្វា កេសរភាវំ វិជុនិត្វា
តិក្ខត្ថំ សីហនាទំ នទិត្វា គោចរាយ បក្កមតិ។ ចតុត្ថជ្ឈានសេយ្យ បន
“តថាគតសេយ្យ” តិ វុច្ចតិ។ តាសុ ឥធិ សីហសេយ្យ អាគតា។ អយញ្ញិ
តេជុស្សធឹវិយាបថត្តា ឧត្តមសេយ្យ នាម។

ចានេ ចានន្តិ ធីត្វិណាចានេ វាមចានំ។ អន្ធាឆាយាតិ អតិអាឆាយ, ឡើសកំ
អតិក្កម្ម ឋបេត្វា។ គោប្បកេន ហិ គោប្បកេ ជាណាតា វា ជាណាម្ហិ
សង្ឃន្តិយមាណេ អភិណ្ណំ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, ចិត្តំ ឯកគ្គំ ន ហោតិ, សេយ្យា
អដាសុកា ហោតិ។ យថា ន សង្ឃន្តិ, ឯវំ អតិក្កម្ម ឋបិតេ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ,
ចិត្តំ ឯកគ្គំ ហោតិ, សេយ្យា ដាសុ ហោតិ។ តស្មា ឯវំ និបជ្ជិ។ សតោ
សម្មជាតោតិ សយនបរិក្កាហកសតិសម្មជញ្ញេន សមន្នាគតោ។
“ឧដ្ឋានសញ្ញា”ន្តិ បនេត្ថ ន វុត្ថំ, គិលានសេយ្យា ហោសា តថាគតស្ស។

សត្វសតាតិ ឥមស្មី សុត្ត សញ្ញាបិ តា ទេវតា គិលានសេយ្យដ្ឋានំ អាគតា។
ឧទានំ ឧទានេសីតិ គិលានសេយ្យំ អាគតានំ ទោមនស្សេន ភវិតតំ សិយា។
ឥមាសំ បន តថាគតស្ស វេទនាធិវាសនំ ទិស្វា, “អហោ ពុទ្ធានំ មហានុភាវតា!
ឯវុចាសុ នាម វេទនាសុ វត្តមាណសុ វិការមត្តម្មិ នត្ថិ, សិរីសយនេ
អលង្កិវត្វា ឋបិតសុវណ្ណរូបកំ វិយ អនិញ្ញាមាណេន កាយេន និបន្នោ, ឥទានិស្ស
អធិកតំ មុខវណ្ណាវិរោចតិ, អាភាសម្មន្នោ បុណ្ណាចន្នោវិយ សម្មតិ
វិកសិតំ វិយ ច អវិជ្ជំ អស្ស មុខំ សោភតិ, កាយេបិ វណ្ណាយតនំ ឥទានិ
សុសម្មជ្ជកញ្ចនំ វិយ វិប្បសីទតិ”តិ ឧទានំ ឧទចាធិ។

នាគោ វត ភោតិ, ឯត្ថ ភោតិ ធម្មាលបនំ។ ពលវន្តជ្ជេន នាគោ។ នាគវតាតិ
នាគភាវេន។ សីហោ វតាតិអាទីសុ អសន្តាសនជ្ជេន សីហោ។ ព្យត្តបរិចយជ្ជេន
ការណាការណាជាននេន វា អាជានីយោ។ អប្បជិសមជ្ជេន និសភោ។
គវសតដេដ្ឋកោ ហិ ឧសភោ, គវសហស្សដេដ្ឋកោ វសភោ,
គវសតសហស្សដេដ្ឋកោ និសភោតិ វុច្ឆតិ។ ភគវា បន អប្បជិសមជ្ជេន
អាសកំ ហំនំ បដិជាតាតិ។ តេនេវត្ថេន ឥធ “និសភោ”តិ វុត្តោ។ ធុរវាហជ្ជេន
ឆោរយ្យោ។ និព្វិសេវនជ្ជេន ទន្តោ។

បស្ស័តិ អនិយមិតាណាត្តិ។ សមាធិន្តិ អរហត្តជលសមាធិ។ សុរិមុត្តន្តិ
 ជលវិមុត្តិយា សុរិមុត្តំ។ រាគានុគតំ បន ចិត្តំ អភិនតំ នាម ហោតិ, ទោសានុគតំ
 អបនតំ។ តទុកយបដិក្ខេបន ន ចាភិនតំ ន ចាបនតន្តិ អាហា។ ន ច
 សសម្ព័ន្ធវិនិក្ខយ្យវាវិតតតន្តិ ន សសម្ព័ន្ធវេន សប្បយោគេន កិលេសេ និក្ខហេត្វា
 វាវិតវតំ, កិលេសានំ បន ជិន្នត្តា វតំ ជលសមាធិនា សមាហិតន្តិ អត្ថោ។
 អតិក្កមិតត្ថន្តិ វិហេវេតត្ថំ យដ្ឋេតត្ថំ។ អនស្សនាតិ អញ្ញាណា។ អញ្ញាណី ហិ
 អន្ធពាលោវ ឯវេរេ សត្តិ អបរដ្ឋេយ្យាតិ ទេវទត្ថំ យដ្ឋយមាណ វទន្តិ។

បញ្ចវេទាតិ ឥតិហាសបញ្ចមាណំ វេទានំ ធារកា។ សតំ សមន្តិ វស្សសតំ។
 តបស្ស័តិ តបនិស្ស័តកា ហុត្វា។ ចរន្តិ ចរន្តា។ ន សម្មាវិមុត្តន្តិ សចេបិ ឯវេរេចា
 ព្រាហ្មណា វស្សសតំ ចរន្តិ, ចិត្តញ្ច នេសំ សម្មាវិមុត្តំ ន ហោតិ។ ហីនត្តរូចា ន
 ចារំ គមា តេតិ ហីនត្តសភាវា តេ និព្ពានផ្កមា ន ហោន្តិ។ “ហីនត្តរូចា” តិបិ
 ចាហេ, ហីនត្តជាតិកា បរិហីនត្តាតិ អត្ថោ។ តណ្ហាធិបន្នាតិ តណ្ហាយ
 អន្លេត្តជា។ វតសីលពន្លាតិ អជវតកុក្ករវតាធិហិ ច វតេហិ តាធិសេហោវ ច
 សីលេហិ ពន្លា។ លូខំ តបន្តិ បញ្ចាតបតាបនំ កណ្តាកសេយ្យាធិកំ តបំ។ ឥនាធិ
 សា ទេវតា សាសនស្ស និយ្យានិកការំ កថេន្តិ ន មាណកាមស្ស័តិ អាធិមាហា។
 តំ វុត្តត្ថមេវាតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមបដ្ឋន្ធដិតុសុត្តវណ្ណា

៣៩. នវមេ បដ្ឋន្ធស្ស ជីតាតិ បដ្ឋន្ធស្ស នាម វស្សវលាហកទេវញ្ញោ
 ចាតុមហារាជិកស្ស ជីតា។ អភិវន្តេតិ ភគវា តុម្កាកំ ចាទេ វន្តាមិ។ ចក្ខុមតាតិ
 បញ្ចហិ ចក្ខុហិ ចក្ខុមន្តេន តថាគតេន។ ធម្មោ អនុពុទ្ធាតិ, “ឥទំ មយា បុព្វេ
 បរេសំ សន្តិកេ កេវលំ សុតំយេវ អាសី” តិ វទតិ។ សាហំ ទានីតិ, សា អហំ
 ឥទានិ។ សត្វិ ជាធាមីតិ, បដិវេជវសេន បច្ចក្ខមេវ ជាធាមិ។ វិគរហន្តាតិ,

“ហ្នឹងគួរបទព្យញ្ញនោះ”តិ វា “អនិយ្យានិកោ”តិ វា ឯវំ គរបាឆ្លា។ រោរុវន្តិ, ទ្វេ
រោរុវា - ធូមរោរុវោ ច ជាលរោរុវោ ច។ តត្ថ ធូមរោរុវោ វិសុំ ហោតិ,
ជាលរោរុវោតិ បន អវីចិមហានិរយស្សេវេតំ នាមំ។ តត្ថ ហិ សត្តា អគ្គិម្ហ
ជលន្តេ ជលន្តេ បុនប្បុនំ វំ វវន្តិ, តស្មា សោ “រោរុវោ”តិ វុច្ឆតិ។ យោវន្តិ នារុណំ។
ខន្តិយា ឧបសមេន ឧបេតាតិ វុច្ឆត្វា ខមាបេត្វា គហណាខន្តិយា ច
រាគាធិឧបសមេន ច ឧបេតាតិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយបដ្ឋន្ធដ៏តុសុត្តវណ្ណាន

៤០. ធនមេ ធម្មញ្ញាតិ ច សន្នេន សង្ឃញ្ញា, ឥតិ តីណិ វតនានិ នមស្សមាណ
ឥនាគតាតិ វន្តតិ។ អត្តវតីតិ, អត្តវតិយោ។ ពហុនាមិ ខោ តន្តិយំ ធម្មំ សា
អភាសិ, តំ ធម្មំ ពហុនាមិ បរិយាយេន អហំ វិភជេយ្យំ។ តាធិសោ ធម្មោតិ,
តាធិសោ ហិ អយំ ភគវា ធម្មោ, តំសណ្ឋិតោ តប្បដិកាគោ ពហុហិ
បរិយាយេហិ វិភជិតញ្ញុយុត្តកោតិ ធស្សេតិ។ លបយិស្សមីតិ, កថយិស្សមិ។
យាវតា មេ មនសា បរិយត្តន្តិ យត្តកំ មយា មនសា បរិយាបុដំ, តស្សត្ថំ ទិវសំ
អវត្វា មធុបដលំ បីឡើន្តិវិយ មុហុត្តេនេវ សំខិត្តេន កថេស្សមិ។ សេសំ
ឧត្តានមេវាតិ។ ធនមំ។

សតុល្លបកាយិកវគ្គោ ចតុត្តោ។

៥. អាទិត្តវគ្គោ

១. អាទិត្តសុត្តវណ្ណាន

៤១. អាទិត្តវគ្គស្ស បឋមេ ជរាយ មរណេន ចាតិ ទេសនាសីសមេតំ,
រាគាធិហិ បន ឯកាធនហិ អគ្គិហិ លោកោ អាទិត្តោវ។ ទានេនាតិ

ធានាចេតនាយ។ ទិដ្ឋិហោតិ សុនិហតន្តិ ធានបុញ្ញាចេតនាហិ ធាយកស្សេវ
 ហោតិ យរសាមិកស្សវិយ និហតភណ្ឌកំ, តេនេតំ វុត្តំ។ ចោរាហារន្តិ អទិន្ន
 កោគេ ចោរាហិ ហារន្តិ រាជាឆោបិ, អគ្គិមិ ឧហតិ, វេបិតជ្ជានេបិ នស្សន្តិ។
 អន្តោនាតិ មរណាន។ សរីរំ សបរិគ្គហន្តិ សរីរញ្ចេវ ចោរាធិនំ វសេន
 អវិនជ្ជកោគេ ច។ សគ្គមុបេតីតិ វេស្សន្តរមហារាជាធយោវិយ សគ្គ
 និព្ពត្តតីតិ។ បឋមំ។

២. កំណត់សុត្តន្តបិដក

៤២. ទុតិយេ អន្តោនាតិ យស្មា អតិពលវាបិ ទ្វេ តីណិ ភត្តានិ អភុត្វា ឧដ្ឋាតុំ
 ន សក្កោតិ, ភុត្វា បន ទុព្ពលាបិ ហុត្វា ពលសម្បន្នោ ហោតិ, តស្មា “អន្តោនា
 ពលនោ”តិ អាហា។ វត្ថុនោតិ យស្មា សុរុចោបិ ទុច្ឆោន្នោ វា អចោន្នោ វា វិរុចោ
 ហោតិ ឌីហិឡិកោ ទុទ្ទសិកោ, វត្ថុច្ឆន្នោ ទេវបុត្តោវិយ សោភតិ, តស្មា “វត្ថុនោ
 ហោតិ វណ្ណានោ”តិ អាហា។ យាននោតិ ហត្ថិយានធិនំ ធាយកោ។ តេសុ បន -

“ន ហត្ថិយានំ សមណស្ស កប្បតិ,
 ន អស្សយានំ, ន រថេន យាតុ;
 ឥន្ទញ្ច យានំ សមណស្ស កប្បតិ,
 ឧទាហនា រក្ខតោ សីលខន្ធ”ន្តិ។

តស្មា នត្ថុទាហនកត្តរយជ្ជិមញ្ចបីឋានំ ធាយកោ, យោ ច មគ្គំ សោធនតិ,
 និស្សេណី ករោតិ, សេតុំ ករោតិ, នាវំ បដិយានេតិ, សញ្ញាបិ យាននោវ ហោតិ។
 សុខនោ ហោតីតិ យានស្ស សុខាវហនតោ សុខនោ នាម ហោតិ។ ចក្ខុនោតិ
 អន្ធការេ ចក្ខុមន្តានម្បិ រូបធម្មនាភាវតោ ធិបនោ ចក្ខុនោ នាម ហោតិ,
 អនុវុទ្ធត្ថេរោវិយ ទិព្ពចក្ខុ សម្បទម្បិ លភតិ។

សព្វធនោ ហោតីតិ សព្វេសំយេវ ពលាជីនំ ឆាយកោ ហោតិ។ ទ្វេ តយោ
គាមេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា កិត្វា អលទ្ធា អាគតស្សបិ សីតលាយ ចោក្ខរណីយា
ន្តាយិត្វា បតិស្សយំ បរិសិត្វា មុហុត្ថំ មព្វោ និបន្និត្វា ឧដ្ឋាយ និសិន្នស្ស ហិ
កាយេ ពលំ អាហរិត្វា បក្ខិត្ថំ វិយ ហោតិ។ ពហិវិចរន្តស្ស ច កាយេ
វណ្ណាយតនំ វាតាតបេហិ ឈាយតិ, បតិស្សយំ បរិសិត្វា ទ្វារំ បិឆាយ មុហុត្ថំ
និបន្នស្ស ច វិសភាគសន្តតិ រូបសម្មតិ, សភាគសន្តតិ ឌីក្ខមតិ, វណ្ណាយតនំ
អាហរិត្វា បក្ខិត្ថំ វិយ ហោតិ។ ពហិវិចរន្តស្ស ចាទេ កណ្តាកោ វិជ្ជតិ, ខាល្យា
បហារតិ, សរីសចាទិបរិស្សយោ ចេវ ចោរភយញ្ច ឧប្បជ្ជតិ, បតិស្សយំ
បរិសិត្វា ទ្វារំ បិឆាយ និបន្នស្ស សព្វេតេ បរិស្សយា ន ហោតិ, ធម្មំ
សជ្ឈាយន្តស្ស ធម្មបីតិសុខំ, កម្មជ្ជានំ មនសិករោន្តស្ស ឧបសមសុខំ ឧប្បជ្ជតិ។
តថា ពហិវិចរន្តស្ស ច សេនា មុច្ឆន្តិ, អក្ខិនិ ជន្នន្តិ, សេនាសនំ បរិសនក្ខណោ
ក្លបេ ឌីតិណ្ណោ វិយ ហោតិ, មញ្ចបីហធិនិ ន បញ្ញាយន្តិ។ មុហុត្ថំ និសិន្នស្ស បន
អក្ខិបសាទោ អាហរិត្វា បក្ខិត្តោ វិយ ហោតិ, ទ្វារកវាជវាតចានមញ្ចបីហធិនិ
បញ្ញាយន្តិ។ តេន វុត្ថំ - “សោ ច សព្វធនោ ហោតិ, យោ ធនាតិ ឧបស្សយ”ន្តិ។

អមតំធនោ ច សោ ហោតីតិ បណ្ឌិតភោជនស្ស បត្តំ បូរេន្តោ វិយ
អមរណានំ នាម ទេតិ។ យោ ធម្មមនុសាសតីតិ យោ ធម្មំ អនុសាសតិ,
អជ្ជកបំ កថេតិ, ចាឡិ វាចេតិ, បុច្ឆិតបញ្ញំ វិស្សន្នេតិ, កម្មជ្ជានំ អាចិត្តតិ,
ធម្មស្សវនំ ករោតិ, សព្វោបេស ធម្មំ អនុសាសតិ នាម។ សព្វធានានញ្ច ៩ទំ
ធម្មធានមេវ អគ្គន្តិ វេទិតព្ពំ។ វុត្ថម្បិ ចេតំ -

“សព្វធានំ ធម្មធានំ ជីនាតិ,
សព្វរសំ ធម្មរសោ ជីនាតិ;
សព្វរតី ធម្មរតិ ជីនាតិ,

តណ្ហាក្ខយោ សព្វទុក្ខំ ជិនាតី"តិ។ (ធម្ម. ប. ៣៥៤); ទុតិយំ;

៣. អន្ធសុត្តវណ្ណនា

៤៣. តតិយេ អភិនន្ត្តិតិ បត្តន្តិ។ ភជតីតិ ឧបគច្ឆតិ,
ចិត្តកហបតិសីវលិត្តរាទិកេវិយ បច្ឆតោ អនុពន្ធតិ។ តស្មាតិ យស្មា
ឥធលោកេ បរលោកេ ច អន្ធតាយកមេវ អនុគច្ឆតិ, តស្មា។ សេសំ
ឧត្តានមេវាតិ។ តតិយំ។

៤. ឯកមូលសុត្តវណ្ណនា

៤៤. ចតុត្ថេ ឯកមូលន្តិ អវិជ្ជា តណ្ហាយ មូលំ, តណ្ហា អវិជ្ជាយ។ ឥធម បន
តណ្ហា អធិប្បតា។ ធ្វីហិ សស្សតុច្ឆេទទិដ្ឋិហិ អារដ្ឋតីតិ ធ្វិរាវដ្ឋា។ សា ច
រាគាធិហិ តីហិ មលេហិ តិមលា។ តត្រាស្ស មោហោ សហជាតកោជិយា
មលំ ហោតិ, រាគនោសា ឧបនិស្សយកោជិយា។ បញ្ច បន កាមគុណា អស្សា
បត្តវណ្ណជ្ជានា, តេសុ សា បត្តវតីតិ បញ្ចបត្តរា។ សា ច អប្បវណ្ណិយដ្ឋេន
សមុទ្ធោ។ អជ្ឈត្តិកពាហិវេសុ បនេសា ធ្វានសាយតនេសុ អារដ្ឋតិ បរិវដ្ឋតីតិ
ធ្វានសារដ្ឋា។ អបតិដ្ឋដ្ឋេន បន ចាតាលោតិ វុច្ឆតីតិ។ ឯកមូលំ... បេ.... ចាតាលំ,
អតិវី ឥសិ, ឧត្តវី សមតិក្កមីតិ អត្ថោ។ ចតុត្ថំ។

៥. អនោមសុត្តវណ្ណនា

៤៥. បញ្ចមេ អនោមនាមន្តិ សព្វគុណាសមន្នាគតត្តា អវេកល្លនាមំ,
បរិប្បវនាមន្តិ អត្ថោ។ និបុណាត្ថនស្សីន្តិ ភគវា សណ្ឋាសុខុមេ ខន្ធន្តរាទយោ អត្ថេ
បស្សតីតិ និបុណាត្ថនស្សី។ បញ្ញាទន្តិ អន្ធយបញ្ញាធិគមាយ បដិបទំ
កថនវសេន បញ្ញាយ ធាយកំ។ កាមាលយេ អសត្តន្តិ បញ្ចកាមគុណាលយេ

អលក្កំ។ កមមានន្តិ ភគវា មហាពោធិមណ្ឌាយេវ អរិយមគ្គេន គតោ, ន ឥនាធិ
គច្ឆតិ, អតីតំ បន ឧបាទាយ ឥទំ វុត្ថំ។ មហេសីន្តិ មហាផ្កានំ សីលក្ខន្ធាធិនំ
ឯសិតារំ បរិយេសិតារន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អដ្ឋកថាសុត្តន្តបិដក

៤៦. ធម្មអដ្ឋកថាសុត្តន្តបិដក អយំ កិវ ទេវបុត្តោ សត្តសាសនេ បព្ពជិត្វា
វត្ថុបដិបត្តិ បូរយមាណោ បញ្ចវស្សកាលេ បវាវេត្វា ទ្វេមាតិកំ បគុណំ កត្វា
កម្មាកម្មំ ឧគ្គហេត្វា ចិត្តវុច្ចិតំ កម្មជ្ជានំ ឧគ្គហ្គិក្ខត្វា សល្លហុកវុត្តិកោ អវញ្ញំ
បរិសិត្វា យោ ភគវតោ មជ្ឈិមយាមោ សយនស្ស កោដ្ឋាសោតិ អនុញ្ញាតោ។
តស្មិម្បិ សម្បត្តេ “បមាទស្ស ភាយាមី”តិ មញ្ចកំ ឧត្តិបិត្វា វត្តិញ្ច ធិវា ច
និរាហារោ កម្មជ្ជានមេវ មនសាកាសិ។

អថស្ស អព្ពន្ធលេ សត្តកវតោ ឧប្បជិត្វា ជីវិតំ បរិយាទិយីសុ។ សោ
ធុរស្មីយេវ កាលមកាសិ។ យោ ហិ កោចិ ភិក្ខុ ចង្គមេ ចង្គមមាណោ វា
អាលម្ពនត្ថម្ភំ និស្សាយ វិគោ វា ចង្គមកោជិយំ ចីវរំ សីសេ វេបេត្វា និសិន្នោ វា
និបន្នោ វា បរិសមជ្ឈេ អលង្កតធម្មាសនេ ធម្មំ ទេសេន្តោ វា កាលំ ករោតិ,
សញ្ញោ សោ ធុរស្មី កាលំ ករោតិ នាម។ ឥតិ អយំ ចង្គមនេ កាលំ កត្វា
ឧបនិស្សយមន្តតាយ អាសវក្ខយំ អប្បត្តោ តាវតីសភវនេ មហាវិមានទ្វារេ
និទ្ទាយិត្វា បព្ពជ្ឈន្តោ វិយ បដិសន្ធិ អគ្គហេសិ។ តាវទេវស្ស សុវណ្ណោតារណំ
វិយ តិការុតោ អត្តភារោ និព្ពតិ។

អន្តោវិមានេ សហស្សមត្តា អដ្ឋកថំ ធិស្វា, “វិមានសាមិកោ ទេវបុត្តោ
អាគតោ, រមយិស្សម ន”ន្តិ ត្វិយានិ គហេត្វា បរិវារយីសុ។ ទេវបុត្តោ ន តាវ
ចុតភារំ ជាតាតិ, បព្ពជិតសញ្ញិយេវ អដ្ឋកថា ឱលោកេត្វា វិហារចារិកំ អាគតំ

មាតុភាមិ ទិស្វាលង្គី។ បំសុក្ខលិកោវិយ ឧបរិ បិតំ យនុក្ខលំ ឯកំសំ
ករោន្តោ អំសក្ខំ បដិច្ចាទេត្វា ឥន្ទ្រិយានិ ឌីត្វិបិត្វា អនោមុខោ អដ្ឋាសិ។
តស្ស កាយវិការេនេវ តា ទេវតា “សមណទេវបុត្តោ អយ”ន្តិ ព្យាត្វា
ឯវមាហំសុ - “អយ្យ, ទេវបុត្ត, ទេវលោកោ នាមាយំ, ន សមណធម្មស្ស
ករណោកាសោ, សម្មត្តិ អនុករណោកាសោ”តិ។ សោ តថេវ អដ្ឋាសិ។ ទេវតា
“ន តាវាយំ សល្លក្ខេតិ”តិ ត្វិយានិ បគ្គណ្ឌីសុ។ សោ តថាបិ អនោលោកេន្តោវ
អដ្ឋាសិ។

អថស្ស សត្តកាយិកំ អាទាសំ បុរតោ ឋបយីសុ។ សោ នាយំ ទិស្វា ចុតការំ
ព្យាត្វា, “ន មយា ឥមំ ឋានំ បត្តេត្វា សមណធម្មោ កតោ, ឧត្តមត្ថំ អរហត្ថំ
បត្តេត្វា កតោ”តិ សម្មត្តិយាវិប្បដិសារី អហោសិ, “សុវណ្ណាបដំ
បដិលភិស្សមី”តិ តក្កយិត្វា យុទ្ធជ្ជានំ ឌីតិណ្ណាមល្លោ មូលកម្មដ្ឋិលភិត្វាវិយ។
សោ - “អយំ សគ្គសម្មត្តិ នាម សុលភា, ពុទ្ធានំ ចាតុភាវោ ទុល្លភោ”តិ ចិន្តេត្វា
វិមាណំ អបរិសិត្វាវ អសម្ពិទ្ធនេវ សីលេន អច្ឆរាសដ្ឋ្យបរិវុតោ ទសពលស្ស
សន្តិកំ អាគម្ម អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ បិតោ ឥមំ កាថំ អភាសិ។

តត្ថ អច្ឆរាគណសដ្ឋ្យដ្ឋន្តិ អច្ឆរាគណេន គីតវាទិតសន្នេហិ សន្នេហិតំ។
បិសាចគណសេវិតន្តិ តមេវ អច្ឆរាគណំ បិសាចគណំ កត្វា វទតិ។ វទន្តិ
នន្ទនវំនំ សន្ធាយ វទតិ។ អយញ្ញំ និយាមចិត្តតាយ អត្តនោ គរុភាវេន
ទេវគណំ “ទេវគណោ”តិ វត្ថុំ ន រោចតិ។ “បិសាចគណោ”តិ វទតិ។
នន្ទនវំនញ្ច “នន្ទន”ន្តិ អវត្វា “មោហាន”ន្តិ វទតិ។ កថំ យាត្រា ភវិស្សតីតិ កថំ
និក្ខមនំ ភវិស្សតិ, កថំ អតិក្កមោ ភវិស្សតិ, អរហត្តស្ស មេ បទដ្ឋានភូតំ
វិបស្សនំ អាចិត្តេ ភគវាតិ វទតិ។

អថ ភគវា “អតិសន្តិឧត្តរ អយំ ទេវបុត្តោ, កី នុ ខោ ឥន”ន្តិ? អារដ្ឋន្តោ
អត្តនោ សាសនេ បព្ពជិតការំ ព្រាហ្មា - “អយំ អធារន្តរីរិយតាយ កាលំ កត្វា
ទេវលោកេ និព្ពត្តោ, អជ្ជាបិស្ស ចង្គ្គមនស្មីយេវ អត្តការោ អសម្ពិន្នេន សីលេន
អាគតោ”តិ ចិន្តេសិ។ ពុទ្ធា ច អកតាភិនិវេសស្ស អាទិកម្មកស្ស
អកតបរិកម្មស្ស អន្តេវាសិនោ ចិត្តការោ ភិត្តិបរិកម្មំ វិយ - “សីលំ តាវ
សោធម៌ា, សមាធិ ភាវេហិ, កម្មស្សកតបញ្ញំ ឧដ្ឋំ ករោហិ”តិ បឋមំ
បុព្ពភាគប្បដិបទំ អាចិត្តន្តិ, ការកស្ស បន យុត្តបយុត្តស្ស
អរហត្តមគ្គបទដ្ឋានភូតំ សណ្ឋាសុខុមំ សុញ្ញតារិបស្សនំយេវ អាចិត្តន្តិ,
អយញ្ច ទេវបុត្តោ ការកោ អភិន្នសីលោ, ឯកោ មគ្គោ អស្ស អនាគតោតិ
សុញ្ញតារិបស្សនំ អាចិត្តន្តោ ឧដ្ឋកោ នាមាតិអាទិមាហ។

តត្ថ ឧដ្ឋកោតិ កាយវត្តាធិនំ អភារតោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឧដ្ឋកោ នាម។
អភយា នាម សា ធិសាតិ និព្ពានំ សន្ធាយាហ។ តស្មី ហិ កិញ្ចិ ភយំ នត្ថិ, តំ វា
បត្តស្ស ភយំ នត្ថិ តិ “អភយា នាម សា ធិសា”តិ វុត្ថំ។ រថោ អក្ខជនោតិ
អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោវ អធិប្បតោ។ យថា ហិ ចាកតិករថោ អក្ខេ វា អនព្ពញ្ចិត
អតិរេកេសុ វា មនុស្សេសុ អភិវុទ្ធូសុ ក្ខជតិ វិវរតិ, ន ឯវំ អរិយមគ្គោ។ សោ
ហិ ឯកប្បហារេន ចតុរាសីតិយាបិ ចាណាសហស្សេសុ អភិវុហន្តេសុ ន ក្ខជតិ
នវិវរតិ។ តស្មា “អក្ខជនោ”តិ វុត្តោ។ ធម្មចក្កេហិ សំយុតោតិ
កាយិកេចតសិករីរិយសម្ពាទេហិ ធម្មចក្កេហិ សំយុតោ។

ហិរិ ឯត្ថ ហិរិគ្គហលោន ឧត្តប្បម្បិ គហិតមេវ ហោតិ។ តស្ស
អចាលម្ពោតិ យថា ពាហិរករេស្ស រថេ បីតានំ យោធានំ អបតនត្ថាយ
នារុមយំ អចាលម្ពនំ ហោតិ, ឯវំ ឥមស្ស មគ្គរេស្ស អជ្ឈត្តពហិទ្វាសមុដ្ឋានំ
ហិរេត្តប្បំ អចាលម្ពនំ។ សត្យស្ស បរិវារណាន្តិ រេស្ស សីហាចម្មាទិបរិវារេ វិយ

ឥមស្សាបិ មគ្គវេស្ស សម្មយុត្តា សតិ បរិវារណំ។ ធម្មន្តិ លោកុត្តរមគ្គំ។
សម្មាទិដ្ឋិបុរេជវន្តិវិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិបុរេជវា អស្ស បុព្វហាយិ កាតិ
សម្មាទិដ្ឋិបុរេជវា, តំ សម្មាទិដ្ឋិបុរេជវំ។ យថា ហិ បឋមតវំ រាជបុរិសេហិ
កាលាកុណិអាទិនំនីហរណោន មគ្គេ សោធិតេ បច្ឆា រាជា និក្ខមតិ, វេរមេវ
វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិយា អនិច្ចាទិវសេន ខន្ធាទីសុ សោធិតេសុ បច្ឆា ភូមិលទ្ធុវដ្តំ
បរិជានមាតា មគ្គសម្មាទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ។ តេន វុត្តំ “ធម្មាហំ សារថី ព្រមិ,
សម្មាទិដ្ឋិបុរេជវ”ន្តិ។

ឥតិ ភកវា ទេសនំ និដ្ឋាបេត្វា អវសានេ ចត្តារិ សច្ចានិ ទីបេសិ។
ទេសនាបរិយោសានេ ទេវបុត្តោ សោតាបត្តិដលេ បតិដ្ឋាសិ។ យថា ហិ រញ្ជោ
កោជនកាលេ អត្តនោ មុខប្បមាលោ កតាឡេ ឧក្ខិត្តេ អង្គេ និសិដ្ឋោ បុត្តោ
អត្តនោ មុខប្បមាលោនេវ តតោ កតាឡំ ករោតិ, វេរមេវ ភកវតិ
អរហត្តនិក្ខុដេន ទេសនំ ទេសេន្តេបិ សត្តា អត្តនោ ឧបនិស្សយានុវេន
សោតាបត្តិដលាទីនិ ចាបុណ្ណន្តិ។ អយម្យំ ទេវបុត្តោ សោតាបត្តិដលំ បត្វា
ភកវន្តំ កន្ធាទីហិ បូជេត្វា បក្កាមីតិ។ ធម្មំ។

៧. វនរោបសុត្តវណ្ណនា

៤៧. សត្តមេ ធម្មដ្ឋា សីលសម្មន្ទាតិ កេ ធម្មដ្ឋា, កេ សីលសម្មន្ទាតិ
បុច្ឆតិ។ ភកវា ឥមំ បញ្ចំ ថាវវត្ថុនា ទីបេន្តោ អារាមរោចាតិអាទិមាហ។ តត
អារាមរោចាតិ បុច្ឆារាមដលារាមរោបកា។ វនរោចាតិ សយំជាតេ អរោបិមវនេ
សីមំ បរិក្ខិបិត្វា ចេតិយពោធិចង្គ្គមនមណ្ឌបកុដិលេណាវត្តិដ្ឋានទិវាដ្ឋាននំ
ការកា នាយូបគេ វុត្តេ រោបេត្វា ទទមាតាបិ វនរោចាយេវ នាម។
សេតុការកាតិ វិសមេ សេតុំ ករោន្តិ, ឧទកេ នាវំ បដិយាទេន្តិ។ បបន្តិ

ចានីយទានសាល។ ឧទាហន្តិ យំកិត្តិ ហោត្តរណីតទ្បាកាទី។ ឧបស្សយន្តិ
វាសាការំ។ “ឧទាសយ”ន្តិបិ ចាហោ។

សទា បុញ្ញំ បវឡតីតិ ន អកុសលវិតក្កំ វា វិតក្កន្តស្ស និទ្ទាយន្តស្ស វា
បវឡតិ។ យទាយទា បន អនុស្សវតិ, តទា តទា តស្ស វឡតិ។ ឥមមត្តំ
សន្ទាយ “សទា បុញ្ញំ បវឡតី”តិ វុត្តំ។ ធម្មដ្ឋា សីលសម្មន្នាតិ តស្មី ធម្ម
បិតត្តា តេនបិ សីលេន សម្មន្នត្តា ធម្មដ្ឋា សីលសម្មន្នា។ អថ វា ឯវុចានិ
បុញ្ញានិ ករោន្តានំ ទស កុសលា ធម្មា បូរេន្តិ, តេសុ បិតត្តា ធម្មដ្ឋា។ តេនេវ ច
សីលេន សម្មន្នត្តា សីលសម្មន្នាតិ។ សត្តមំ។

៨. ជេតវនសុត្តវណ្ណាន

៤៨. អដ្ឋមេ ឥទំ ហិ តំ ជេតវនន្តិ អនាថបិណ្ឌិកោ ទេវបុត្តោ ជេតវនស្ស
ចេវ ពុទ្ធាទីនញ្ចា វណ្ណាភណានត្ថំ អាគតោ ឯវមាហា។ ឥសិសជ្ឈនិសេវិតន្តិ
ភិក្ខុសជ្ឈនិសេវិតំ។

ឯវំ បឋមគាថាយ ជេតវនស្ស វណ្ណំ កថេត្វា ឥទានិ អរិយមគ្គស្ស កថេត្តោ
កម្មវិជ្ជាតិអាទិមាហា។ តត្ថ កម្មន្តិ មគ្គចេតនា។ វិជ្ជាតិ មគ្គបញ្ញា។ ធម្មោតិ
សមាធិបក្ខិកា ធម្មា។ សីលំ ជីវិតមុត្តមន្តិ សីលេ បតិជ្ជិតស្ស ជីវិតំ ឧត្តមន្តិ
ទស្សេតិ។ អថ វា វិជ្ជាតិ ទិដ្ឋិសង្កប្បា។ ធម្មោតិ វាយាមសតិសមាធយោ។ សីលន្តិ
វាចាកម្មន្តាជីវា។ ជីវិតមុត្តមន្តិ ឯតស្មី សីលេ បិតស្ស ជីវិតំ នាម ឧត្តមំ។ ឯតេន
មច្ឆា សុជ្ឈន្តិតិ ឯតេន អដ្ឋង្គិកមគ្គេន សត្តាវិសុជ្ឈន្តិ។

តស្មាតិ យស្មា មគ្គេន សុជ្ឈន្តិ, ន កោត្តជនេហិ, តស្មា។ យោនិសោវិចិនេ
ធម្មន្តិ ឧចាយេន សមាធិបក្ខិយធម្មវិចិនេយ្យ។ ឯវំ តត្ថ វិសុជ្ឈតីតិ ឯវំ តស្មី

អរិយមគ្គវិសុជ្ឈតិ។ អថ វា យោនិសោវិចិនេ ធម្មន្តិ ឧបាយេន បញ្ចក្ខន្ធជម្ពំ
វិចិនេយ្យ។ ឯវំ តត្ថវិសុជ្ឈតិ ឯវំ តេសុ ចតុសុ សច្ចេសុ វិសុជ្ឈតិ។

ឥនានិ សាវិបុត្តត្ថវស្ស វណ្ណំ កថេន្តោ សាវិបុត្តាវាតិអាទិមាហ។ តត្ថ
សាវិបុត្តាវាតិ អវជារណាវចនំ, ឯតេហិ បញ្ញាធិហិ សាវិបុត្តាវ សេយ្យេតិ
វទតិ។ ឧបសមេនាតិ កិលេសឧបសមេន។ ចារំ គតោតិ និព្វានំ គតោ។ យោ
កោចិ និព្វានំ បត្តោភិក្ខុ, សោ ឯតាវបរមោ សិយា, ន ថេវេន ឧត្តវិតរោ នាម
អត្ថិតិ វទតិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. មជ្ឈិមុត្តរវណ្ណាន

៤៩. នវមេ មជ្ឈិមោតិ មច្ឆេវេន សមន្នាគតា។ ឯកេន្ទោ ហិ អត្តនោ
វសនជ្ជានេភិក្ខុំ ហត្ថំ បសារេត្វាបិ ន វន្តតិ, អញ្ញត្ថ គតោវិហារំ បរិសិទ្ធា
សក្កច្ចំ វន្តិត្វា មធុរបដិសន្តារំ ករោតិ - “ភន្តេ, អម្ពាភំ វសនជ្ជានំ នាគច្ឆថ,
សម្បន្នោ បទេសោ, បដិពលា មយំ អយ្យានំ យាគុកត្តាធិហិ ឧបជ្ជានំ កាតុ”ន្តិ។
ភិក្ខុ “សន្ធា អយំ ឧបាសកោ”តិ យាគុកត្តាធិហិ សន្តណ្ឌន្តិ។ អថេកោ ថេរោ
តស្ស កាមំ គត្វា បិណ្ឌាយ ចរតិ។ សោ តំ ទិស្វា អញ្ជេន វា គច្ឆតិ, យរំ វា
បរិសតិ។ សចេបិ សម្មាសមាសំ អាគច្ឆតិ, ហត្ថេន វន្តិត្វា - “អយ្យស្ស ភិក្ខុំ ទេថ,
អហំ ឯកេន កម្មេន គច្ឆាមី”តិ បក្កមតិ។ ថេរោ សកលកាមំ ចរិត្វា តុច្ឆបត្តាវ
និក្ខមតិ។ ឥទំ តាវ មុនុមជ្ឈិយំ នាម, យេន សមន្នាគតោ អនាយកោបិ
នាយកោវិយ បញ្ញាយតិ។ ឥធម បន ជទុមជ្ឈិយំ អធិប្បតំ, យេន សមន្នាគតោ
ភិក្ខុសុ បិណ្ឌាយ បរិវេស្គេសុ, “ថេរោ បិតា”តិ វុត្ថេ, “កី មយំ ចាទា វុជ្ជន្តី”តិអាទិនិ
វត្វា សិលាថម្ការិយ ខាល្យាកោវិយ ច ថេន្ទោ ហុត្វា តិដ្ឋតិ, សាមីចិម្បិ ន
ករោតិ។ កធនិយាតិ ឥទំ មជ្ឈិមោតិ បទស្សេវ វេវចនំ។ មុនុកម្បិ ហិ មជ្ឈិយំ
“មជ្ឈិយ”ន្តេវ វុច្ឆតិ, ថទំ បន កធនិយំ នាម។ បរិភាសកាតិ ភិក្ខុ យរទ្វារេ បិតេ

ទិស្វា, “កើ តុម្ពេ កសិក្ខា អាគតា, វិបិក្ខា, លាយិក្ខា? មយំ អត្ថនោបិ ន លកាម,
កុតោ តុម្ពា កំ, សីយំ និក្ខមថា” តិអាទិហិ សំតជ្ជកា។ អន្តរាយករាតិ
ឆាយកស្ស សគ្គន្តរាយោ, បដិក្កាហាកានំ លាភន្តរាយោ, អត្ថនោ ឧបយាតោតិ
ឥមេសំ អន្តរាយានំ ការកា។

សម្បរាយោតិ បរលោកោ។ វតីតិ បញ្ចកាមគុណាវតិ។ ទិក្ខាតិ
កាយិកទិក្ខាទិកា តិវិជា ទិក្ខា។ ទិដ្ឋេ ធម្មេស វិចារកោតិ តស្មី និព្ពត្តកវនេ ទិដ្ឋេ
ធម្មេ ឯស វិចារកោ។ សម្បរាយេ ច ទុក្ខតីតិ “យមលោកំ ឧបបជ្ជេរ” តិ វុត្ត
សម្បរាយេ ច ទុក្ខតិ។

វទញ្ញតិ ភិក្ខុ យរទ្ធារេ បិតា កិញ្ចាបិ តុណ្ហិវ ហោន្តិ, អត្ថតោ បន - “ភិក្ខុ
ទេថា” តិ វទន្តិ នាម។ តត្រ យេ “មយំ បចាម, ឥមេ បន ន បចន្តិ, បចមានេ បត្វា
អលកន្តា កុហិ លភិស្សន្តិ” តិ? ទេយ្យធម្មំ សំវិភជន្តិ, តេ វទញ្ញ នាម។
បកាសន្តិ វិមានប្បកាយ ជោតន្តិ។ បរសម្ពុតេស្វតិ បរេហិ សម្បវណ្ណិកេសុ។
សម្បរាយេ ច សុក្ខតីតិ, “ឯតេ សគ្គា” តិ ឯវំ វុត្តសម្បរាយេ សុកតិ។ ឧភិន្នម្បិ វា
ឯតេសំ តតោ ចវិក្ខា បុន សម្បរាយេបិ ទុក្ខតិសុកតិយេវ ហោតីតិ។ នវមំ។

១០. យជីការសុត្តវណ្ណានា

៥០. ទសមេ ឧបបន្នាសេតិ និព្ពត្តិវសេន ឧបគតា។ វិមុត្តាតិ
អវិហាព្រហ្មលោកស្មី ឧបបត្តិសមនន្តរមេវ អរហត្តជលវិមុត្តិយា វិមុត្តា។
មាណុសំ ទេហន្តិ ឥធ បញ្ចោរម្ហាគិយសំយោជនានិ ឯវ វុត្តានិ។ ទិព្ពយោគន្តិ បញ្ច
ឧទ្ធម្ហាគិយសំយោជនានិ។ ឧបច្ឆុត្តិ អតិក្កមីសុ។ ឧបកោតិអាទិនិ តេសំ ថេរានំ
នាមានិ។ កុសលី ភាសសី តេសន្តិ, “កុសល” ន្តិ ឥទំ វចនំ ឥមស្ស អត្ថីតិ
កុសលី, តេសំ ថេរានំ តុំ កុសលំ អនវន្តំ ភាសសី, ថោមេសិ បសំសសី,

បណ្ឌិតោសិ ទេវបុត្តាតិ វេទតិ។ តំ តេ ធម្មំ ឥធម្មញ្ញាយាតិ តេ ថេរា តំ ធម្មំ ឥធម្ម
តុម្ពាភំ សាសនេ ជានិក្ខា។ កម្មីវន្តិ កម្មីវត្ថំ។ ព្រហ្មចារី និរាមិសោតិ
និរាមិសព្រហ្មចារី នាម អនាគាមី, អនាគាមី អហោសិន្និ អត្ថោ។ អហុវាតិ
អហោសិ។ សតាមេយ្យេតិ ឯកតាមវាសី។ បរិយោសានតាថា សង្កឹតិការេហិ
ឋបិតាតិ។ ទសមំ។

អាទិត្យវគ្គោ បញ្ចមោ។

៦. ជរាវគ្គោ

១. ជរាសុត្តវណ្ណនា

៥១. ជរាវគ្គស្ស បឋមេ សាធូតិ លទ្ធកំ ភទ្ធកំ។ សីលំ យាវ ជរាតិ ឥមិនា ឥទំ
ទស្សេតិ - យថា មុត្តាមណីវត្តវត្តាធិនិ អាករណានិ តរុណាកាលេយេវ
សោភន្តិ, ជរាជិណ្ឌាកាលេ តានិ ធារេន្តោ “អយំ អជ្ជាបិ ពាលភារំ បត្តេតិ,
ឧម្មត្តកោ មញ្ញោ”តិ វត្តព្ពតំ អាបជ្ជេតិ, ន ឯវំ សីលំ។ សីលញ្ចំ និច្ចកាលំ
សោភតិ។ ពាលកាលេបិ ហិ សីលំ រក្ខន្តំ “កី ឥមស្ស សីលេនា”តិ? វត្តារោ
នតិ។ មជ្ឈិមកាលេបិ មហាល្លកកាលេបីតិ។

សទ្ធាសាធុ បតិជ្ជិតាតិ ហត្ថាឡវកចិត្តកហបតិអាទិនំ វិយ មគ្គេន
អាគតា បតិជ្ជិតសទ្ធា នាម សាធុ។ បញ្ញា នរាជំ រតនន្តិ ឯត្ថ ចិត្តិកតជ្ជាធិហិ
រតនំ វេទិតព្ពំ។ វុត្តញ្ញោតំ -

“យទិ ចិត្តិកតន្តិ រតនំ, ននុ ភគវា ចិត្តិកតោ បុរិសសីហោ, យេ ច
លោកេ ចិត្តិកតា, តេសំ ចិត្តិកតោ ភគវា។ យទិ រតិករន្តិ រតនំ, ននុ
ភគវា រតិករោ បុរិសសីហោ, តស្ស វេទនេន ចរន្តា ឈានរតិសុខេន

អភិរមន្តិ។ យទិ អតុល្យន្តិ រតនំ, ននុ ភគវា អតុលោ បុរិសសីហោ។ ន ហិ
សក្កា តុលេតុំ គុណោហិ គុណាចារមី គតោ។ យទិ ធុល្លភន្តិ រតនំ, ននុ
ភគវា ធុល្លកោ បុរិសសីហោ។ យទិ អនោមសត្តបរិភោគន្តិ រតនំ, ននុ
ភគវា អនោមោ សីលេន សមាធិនា បញ្ញាយ វិមុត្តិយា
វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនេនា”តិ។

ឥធម បន ធុល្លភចាតុភាវជ្ជេន បញ្ញា “រតន”ន្តិ វុត្តំ។ បុញ្ញន្តិ បុញ្ញចេតនា, សា
ហិ អរូបត្តា បរិហារិតុំ ន សក្កាតិ។ បឋមំ។

២. អជសាសុត្តវណ្ណាន

៥២. ធុតិយេ អជសាតិ អជីវណេន, អវិបត្តិយាតិ អត្ថោ។ សីលញ្ញិ
អវិបន្នមេវ សាធុ ហោតិ, វិបន្នសីលំ អាចរិយុបជ្ឈាយាទយោបិ ន សង្កណ្ឌន្តិ,
គតគតជ្ជានេ និទ្ធិមិត្តោវ ហោតីតិ។ ធុតិយំ។

៣. មិត្តសុត្តវណ្ណាន

៥៣. តតិយេ សត្តោតិ សទ្ធិចរោ, ជជ្ឈសត្តោ វា សកជសត្តោ វា។ មិត្តន្តិ
រោគេ ឧប្បន្នេ ចាជន្តិយា វា អញ្ជេន វា យានេន ហរិទ្វា ខេមន្តសម្មាបនេន មិត្តំ។
សកេ យវេតិ អត្តនោ គេហោ។ តថាវុបេ រោគេ ជាតេ បុត្តភរិយាទយោ ជិតុច្ឆន្តិ,
មាតា បន អសុចិម្បិ ចន្ទនំ វិយ មញ្ញតិ។ តស្មា សា សកេ យវេ មិត្តំ។ សហាយោ
អត្តជាតស្សាតិ ឧប្បន្នកិច្ចស្ស យោ តំ កិច្ចំ វហតិ និត្តរតិ, សោ កិច្ចេសុ សហ
អយនភាវេន សហាយោ មិត្តំ, សុរាចាណធិសហាយា បន ន មិត្តា។
សម្បរាយិកន្តិ សម្បរាយហិតំ។ តតិយំ។

៤. វត្ថុសុត្តវណ្ណាន

៥៤. ចតុត្ថ បុត្តាវត្ថុតិ មហាល្លកកាលេ បដិជគ្គនដ្ឋន បុត្តា បតិជ្ជា។
បរមោតិ អញ្ញោសំ អកលេតត្ថស្សបិ គុយ្យស្ស កលេតត្ថយុត្តតាយ ភរិយា
បរមោ សខា នាម។ ចតុត្ថំ។

៥-៧. បឋមជនសុត្តាទិវណ្ណានា

៥៥. បញ្ចមេ វិជារតីតិ បរសមុទ្ធាធិគមនវសេន ឥតោ ចិតោ ច វិជារតិ។
បញ្ចមំ។

៥៦. ធរដ្ឋ ទុក្ខាតិ វដ្ឋទុក្ខតោ។ ធរដ្ឋំ។

៥៧. សត្តមេ បរាយណាន្តិ និប្បត្តិ អវស្សយោ។ សត្តមំ។

៨. ឧប្បជសុត្តាទិវណ្ណានា

៥៨. អដ្ឋមេ រាគោ ឧប្បថោតិ សុគតិញ្ច និព្វានញ្ច កច្ចន្តស្ស អមគ្គោ។
វត្តិនិវត្តយោតិ វត្តិនិវេហិ, វត្តិនិវេសុ វា វិយតិ។ ឥតី មលន្តិ សេសំ ពាហិរមលំ
ភស្តុខារាធិហិ ជោវិត្វា សក្កា សោធនតុំ, មាតុកាមមលេន ទុដ្ឋោ បន ន សក្កា
សុទ្ធា នាម កាតុន្តិ ឥតី “មល”ន្តិ វុត្តា។ ឯត្ថាតិ ឯត្ថ ឥតិយំ បជា សដ្ឋតិ។
តថោតិ ឥន្ទ្រិយសំវរេ ធុតង្គគុណារិយទុក្ខរការិកានំ នាមំ, ឥធ បន វេបេត្វា
ទុក្ខរការិកំ សព្វាបិ កិលេសសន្តាបិកា បដិបទា វដ្ឋតិ។ ព្រហ្មចរិយន្តិ
មេដុនវិរតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយសុត្តាទិវណ្ណានា

៥៩. នវមេ កិស្ស ចាភិរតោតិ កិស្សំ អភិរតោ។ ទុតិយាតិ សុគតិញោវ
និព្វានញោ គច្ឆន្តស្ស ទុតិយិកា។ បញ្ញា ចេនំ បសាសតីតិ បញ្ញា ឯតំ បុរិសំ “ឥទំ
ករោហិ, ឥទំ មាករី”តិ អនុសាសតិ។ នវមំ។

១០. កវិសុត្តវណ្ណាធា

៦០. ធនមេ ធនោ និទានន្តិ កាយត្តិអាទិកោ ធនោ គាថានំ និទានំ។
បុព្វបដ្ឋាបនគាថា អារកន្តោ ហិ “កតវច្ឆន្នេន ហោតូ”តិ អារកតិ។ វិយញ្ញនន្តិ
ជននំ។ អក្ខរំ ហិ បទំ ជនេតិ, បទំ កាថំ ជនេតិ, គាថា អត្ថំ បកាសេតីតិ។
នាមសន្និស្សិតាតិ សមុទ្កាធិបណ្ណត្តិនិស្សិតា។ គាថា អារកន្តោ ហិ សមុទ្ធំ វា
បថី វា យំ កិត្យំ នាមំ និស្សយិត្វាវ អារកតិ។ អាសយោតិ បតិជ្ជា។ កវិតោ ហិ
គាថា បវត្តន្តិ។ សោ តាសំ បតិជ្ជា ហោតីតិ។ ធនមំ។

ជរាវត្តោ ធនោ។

៧. អន្ទវត្តោ

១. នាមសុត្តវណ្ណាធា

៦១. អន្ទវគ្គស្ស បឋមេ នាមំ សព្វំ អន្ទកវីតិ នាមំ សព្វំ អភិកវតិ
អនុបតតិ។ ឱបចាតិកេន វា ហិ កិត្តិមេន វា នាមេន មុត្តោ សត្តោ វា សម្ព័រោ វា
នត្តិ។ យស្សបិ ហិ រុក្ខស្ស វា ចាសាណស្ស វា “ឥទំ នាម នាម”ន្តិ ន ជានន្តិ,
អនាមកោត្វាវ តស្ស នាមំ ហោតិ។ បឋមំ។

២-៣. ចិត្តសុត្តាធិវណ្ណាធា

៦២. ធុតិយេ សព្វេវ វសមនុគ្គតិ យេ ចិត្តស្ស វសំ គច្ឆន្តិ, តេសំយេវ
អនវសេសបរិយាទានមេតំ។ ធុតិយំ។

៦៣. តតិយេបិ ឯសេវ នយោ។ តតិយំ។

៤-៥. សំយោជនសុត្តាទិវណ្ណានា

៦៤. ចតុត្ថេ កី សុ សំយោជនោតិ កី សំយោជនោ កី ពន្ធនោ? វិចារណន្តិ
វិចារណា ចាទានិ។ ពហុវចនេ ឯកវចនំ កតំ។ វិតក្កស្ស វិចារណន្តិ វិតក្កោ
តស្ស ចាទា។ ចតុត្ថំ។

៦៥. បញ្ចមេបិ ឯសេវ នយោ។ បញ្ចមំ។

៦. អត្ថហតសុត្តាទិវណ្ណានា

៦៦. ធរដ្ឋកេនស្សញ្ញាហតោតិ កេន អញ្ញាហតោ។ សុ-កាវេ និចាតមត្តំ។
ឥន្ទ្រាធូចាយិតោតិ ឥន្ទ្រាយ អាទិត្តោ។ ធរដ្ឋំ។

៧-៨. ឧទ្ទិសសុត្តាទិវណ្ណានា

៦៧. សត្តមេ តណ្ហាយ ឧទ្ទិសោតិ តណ្ហាយ ឧល្លដ្ឋិតោ។ ចក្ខុញ្ញា
តណ្ហារដ្ឋនា អាវុនិច្ឆារូបនាគន្តេ ឧទ្ទិសំ, សោតាទីនិ សទ្ធាទីសូតិ តណ្ហាយ
ឧទ្ទិសោ លោកោ។ មច្ចនា បិហិតោតិ អនន្តរេ អត្តភាវេ កតំ កម្មំ ន ទូរំ
ឯកចិត្តន្តរំ, ពលវតិយា បន មារណន្តិកវេទនាយ បញ្ចតេនវិយ ឌីត្តជត្តា សត្តា
តំ ន ពុជ្ឈន្តិតិ “មច្ចនា បិហិតោ លោកោ”តិ វុត្តំ។ សត្តមំ។

៦៨. អដ្ឋមេ ស្វេវ បញ្ញោ ទេវតាយ ហេដ្ឋបរិយាយវសេន បុច្ឆិតោ។ អដ្ឋមំ។

៦៩. នវមេ សត្តំ ឧត្តានមេវ។ នវមំ។

១០. លោកសុត្តវណ្ណាន

៧០. ទសមេ កិស្សី លោកោ សមុប្បន្នោតិ កិស្សី ឧប្បន្នេ លោកោ ឧប្បន្នោតិ
បុច្ឆតិ។ ធន្ទតិ ធន្ទ អជ្ឈតិកេសុ អាយតនេសុ ឧប្បន្នេសុ ឧប្បន្នោតិ វុច្ឆតិ។
ធន្ទ កុព្ពតីតិ តេសុយេវ ធន្ទ សន្តំ ករោតិ។ ឧបាទាយាតិ តានិយេវ ច
ឧបាទាយ អាគម្ម បដិច្ច បវត្តតិ។ វិហញ្ញតីតិ តេសុយេវ ធន្ទ វិហញ្ញតិ
បីឡិយតិ។ ឥតិ អជ្ឈតិកាយតនវសេន អយំ បញ្ញោ អាគតោ,
អជ្ឈតិកពាហិរានំ បន វសេន អាហរិតំ វុច្ឆតិ។ ធន្ទ ហិ អជ្ឈតិកាយតនេសុ
ឧប្បន្នេសុ អយំ ឧប្បន្នោ នាម ហោតិ, ធន្ទ ពាហិរេសុ សន្តំ ករោតិ, ធន្ទ
អជ្ឈតិកានំ ឧបាទាយ ធន្ទ ពាហិរេសុ វិហញ្ញតីតិ។ ទសមំ។

អន្ទវគ្គោ សត្តមេ។

៨. ធម្មាវគ្គោ

១. ធម្មាសុត្តវណ្ណាន

៧១. ធម្មាវគ្គស្ស បឋមេ ធម្មាតិ វដិច្ចា។ សុខំ សេតីតិ កោធបរិឡាហាន
អបរិទយ្ហមានត្តា សុខំ សយតិ។ ន សោចតីតិ កោធវិទាសេន
វិនដ្ឋនោមនស្សត្តា ន សោចតិ។ វិសម្មលស្សាតិ ទុក្ខវិចាកស្ស។ មដ្ឋវគ្គស្សាតិ
កុទ្ធស្ស បដិកុដ្ឋិច្ចា, អក្កជ្ឈស្ស បច្ចក្កោសិច្ចា, បហជស្ស ច បដិបហរិច្ចា សុខំ
ឧប្បជ្ឈតិ, តំ សន្ធាយ មដ្ឋវគ្គាតិ វុត្តោ។ ឥមស្សី ហិ ថានេ បរិយោសានំ អគ្គន្តិ
វុត្តំ។ អរិយាតិ ពុទ្ធានយោ។ បឋមំ។

២. វជសុត្តវណ្ណាន

៧២. ទុតិយេ បញ្ញាយតិ ឯតេនាតិ បញ្ញាណំ។ ធម្មោ រថស្សតិ មហន្តស្មី ហិ សង្កាមសីសេ ទូរតោ ធនំ ទិស្វា “អសុករញ្ញោ នាម អយំ រថោ”តិ រថោ ចាករោ ហោតិ។ តេន វុត្តំ “ធម្មោ រថស្ស បញ្ញាណ”ន្តិ។ អគ្គិមិ ទូរតោ ធូមេន បញ្ញាយតិ។ ចោឡរជ្ជំ បណ្ណុរជ្ជន្តិ ឯវំ រជ្ជម្បិ រញ្ញោ បញ្ញាយតិ។ ចក្កវត្តិរញ្ញោ ធីតាបិ បន ឥត្ថិ “អសុកស្ស នាម ភរិយា”តិ ភត្តារំ បត្វាវ បញ្ញាយតិ។ តស្មា ធូមោ បញ្ញាណមគ្គិនោតិអាទិ វុត្តំ។ ទុតិយំ។

៣. វិត្តសុត្តន្តបិដក

៧៣. តតិយេ សទ្ធិធិវិត្តន្តិ យស្មា សទ្ធា សទ្ធាយ មុត្តមណីអាទិនិបិ វិត្តានិ លភតិ, តិស្សោបិ កុលសម្បទា, ធន កាមសង្កានិ, នវ ព្រហ្មលោកេ បត្វា បរិយោសានេ អមតមហានិព្ពាននិស្សនម្បិ លភតិ, តស្មា មណីមុត្តាធិហិ វិត្តេហិ សទ្ធាវិត្តមេវ សេដ្ឋំ។ ធម្មាតិ ទសកុសលកម្មបថោ។ សុខមារហតីតិ សព្វម្បិ សាសវាធាសវំ អសំកិលិដ្ឋសុខំ អារហតិ។ សាទុតរន្តិ លោកស្មី លោណម្ពិលាធិនំ សព្វរសានំ សច្ចមេវ មធុរតរំ។ សច្ចស្មី ហិ វិភាសីយវេកំ នទិម្បិ និវត្តន្តិ, វិសម្បិ និម្មទ្កន្តិ, អគ្គិម្បិ បដិពាហន្តិ, ទេវម្បិ វស្សបេន្តិ, តស្មា តំ សព្វរសានំ មធុរតរន្តិ វុត្តំ។ បញ្ញាជីវី ជីវិតមាហុ សេដ្ឋន្តិ យោ បញ្ញាជីវី គហរោ ធម្មានោ បញ្ចសុ សីលេសុ បតិជ្ជាយ សលាកភត្តាធិនិ បដ្ឋបេត្វា បញ្ញាយ ជីវតិ, បព្ពជិតោ វា បន ធម្មេន ឧប្បន្នេ បច្ចយេ “ឥទមត្ត”ន្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា បរិភុញ្ញន្តោ កម្មជ្ជានំ អាទាយ វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា អរិយជលាធិកមវសេន បញ្ញាយ ជីវតិ, តំ បញ្ញាជីវី បុគ្គលំ សេដ្ឋំ ជីវិតំ ជីវតីតិ អាហុ។ តតិយំ។

៤. វុដ្ឋិសុត្តន្តបិដក

៧៤. ចតុត្ថ ពីជន្លឺ ឧប្បតន្តានំ សត្វវិធំ ធម្មាពីជំ សេដ្ឋំ។ តស្មិញ្ចិ ឧត្តតេ ជនបទោ ខេមោ ហោតិ សុភិក្ខោ។ និបតតន្តិ និបតន្តានំ មេយុដ្ឋិ សេដ្ឋា។ មេយុដ្ឋិយញ្ចិ សតិ វិវិធានិ សស្សានិ ឧប្បជ្ឈន្តិ, ជនបទោ ដីតា ហោន្តិ ខេមា សុភិក្ខោ។ បវជមានានន្តិ ជន្តមានំ បទសា ចរមានានំ កាវោ សេដ្ឋា។ តា និស្សាយ ហិ សត្តា បញ្ច គោរសេ បរិកុញ្ញមានា សុខំ វិហរន្តិ។ បវទតន្តិ រាជកុលមជ្ឈនិសុ វទន្តានំ បុត្តោ វរោ។ សោ ហិ មាតាបិតុនំ អនត្តាវហំ ន វទតិ។

វិជ្ជា ឧប្បតតំ សេដ្ឋាតិ បុរិមបញ្ចោ កិរ សុត្វា សមីបេ បីតា ឯកា ទេវតា “ទេវតេ, កស្មា ត្វំ ឯតំ បញ្ចំ ទសពលំ បុច្ឆសិ? អហំ តេ កថេស្សមី” តិ អត្តនោ ខន្តិយាលទ្ធិយា បញ្ចំ កថេសី។ អថ នំ ឥតរា ទេវតា អាហា - “យាវ បដំសី វទេសិ ទេវតេ យាវ បគញ្ញា មុខរា, អហំ ពុទ្ធុ ភកវន្តំ បុច្ឆាមិ។ ត្វំ មយ្ហំ កស្មា កថេសី” តិ? និវត្តេត្វា តទេវ បញ្ចំ ទសពលំ បុច្ឆិ។ អថស្សា សត្វា វិស្សដ្ឋេន្តោ វិជ្ជា ឧប្បតតន្តិអាទិមាហា។ តត្ថ វិជ្ជាតិ ចតុមគ្គវិជ្ជា។ សា ហិ ឧប្បតមានា សញ្ញាកុសលធម្មេ សមុគ្សាតេតិ។ តស្មា “ឧប្បតតំ សេដ្ឋា” តិ វុត្តា។ អវិជ្ជាតិ វដ្តមូលកមហាអវិជ្ជា។ សា ហិ និបតន្តានំ ឌីសីទន្តានំ វរោ។ បវជមានានន្តិ បទសា ចរមានានំ ជន្តមានំ អនោមបុញ្ញកេត្តក្ខតោ សដ្ឋោ វរោ។ តញ្ចិ តត្ថ តត្ថ ទិស្វា បសន្នចិត្តា សត្តា សោតី ចាបុណានិ។ ពុទ្ធាតិ យាទិសោ បុត្តោ វា ហោតុ អញ្ញោ វា, យេសំ កេសញ្ចិ វទមានានំ ពុទ្ធា វរោ។ តស្ស ហិ ធម្មទេសនំ អាកម្ម អនេកសតសហស្សានំ ចាលានំ ពន្ធនមោក្ខោ ហោតីតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ភីតាសុត្តវណ្ណនា

៧៥. បញ្ចមេ កីស្វធភីតាតិ កី ភីតា? មគ្គោ ចនេកាយតនប្បវុត្តាតិ អជ្ជតីសារម្មណាវសេន អនេកេហិ ការណេហិ កថិតោ។ ឯវំ សន្តេ កីស្វ ភីតា

ហុត្វា អយំ ជនតា ឆ្វាសង្ខិ ទិដ្ឋិយោ អគ្គហេសីតិ វេទតិ។ ភ្ជុវបញ្ញាតិ ពហុបញ្ញា
ឧស្សន្ទបញ្ញា។ បរលោកំ ន ភាយេតិ ឥមស្មា លោកា បរំ លោកំ គច្ឆន្តោ ន
ភាយេយ្យ។ បណិធាយាតិ វេបេត្វា។ ពហុន្ទចានំ យរមាវសន្តោតិ
អនាថបិណ្ឌិកាធម្មោរិយ ពហុន្ទចានេ យរេ វសន្តោ។ សំរិភាគីតិ អច្ចរាយ
គហិតម្បិ នខេន ជាលេត្វា បរស្ស ធិត្វាវ ភុញ្ញនសីលោ។ វេទញ្ញតិ វុត្តត្ថមេវ។

ឥនានិ កាថាយ អង្គានិ ឧទ្ធវិត្វា ធម្មេតញ្ញានិ - “វាច”ន្តិ ហិ ឥមិនា ចត្តាវ
វេសុចរិតានិ គហិតានិ, “មនេនា”តិ បទេន តីណិ មនោសុចរិតានិ,
“កាយេនា”តិ បទេន តីណិ កាយសុចរិតានិ។ ឥតិ ឥមេ ធន កុសលកម្មបថា
បុព្វសុទ្ធិអង្គំ នាម។ ពហុន្ទចានំ យរមាវសន្តោតិ ឥមិនា យញ្ញឧបក្ខរោ
គហិតោ។ សន្តោតិ ឯកមង្គំ, មុទ្ធពតិ ឯកំ, សំរិភាគីតិ ឯកំ, វេទញ្ញតិ ឯកំ។ ឥតិ
ឥមិនា ចត្តាវ អង្គានិ សន្ធាយ “ឯតេសុ ធម្មេសុ បិតោ ចត្វស្វ”តិ អាហា។

អបរោបិ បរិយាយោ - វាចន្តិអានិ តីណិ អង្គានិ, ពហុន្ទចានន្តិ ឥមិនា
យញ្ញឧបក្ខរោវ គហិតោ, សន្តោ មុទ្ធពតិ សំរិភាគី វេទញ្ញតិ ឯកំ អង្គំ។ អបរោ
ទុក្ខនយោ នាម ហោតិ។ “វាចំ មនញ្ញា”តិ ឥទេមេកំ អង្គំ, “កាយេន ចាចានិ
អកុព្វមាណោ, ពហុន្ទចានំ យរមាវសន្តោ”តិ ឯកំ, “សន្តោ មុទ្ធពតិ”តិ ឯកំ,
“សំរិភាគី វេទញ្ញ”តិ ឯកំ។ ឯតេសុ ចត្វសុ ធម្មេសុ បិតោ ធម្មេ បិតោ នាម
ហោតិ។ សោ ឥតោ បរលោកំ គច្ឆន្តោ ន ភាយេតិ។ បញ្ចមំ។

៦. នដីរតិសុត្តវណ្ណានា

៧៦. ធម្មេ នាមកោត្តំ ន ដីរតិ អតីតពុទ្ធានំ យាវជ្ជិទិវសា នាមកោត្តំ
កថិយតិ, តស្មា ន ដីរតិ វុច្ចតិ។ ចោរាណា បន “អន្ទានេ គច្ឆន្តេ ន
បញ្ញាយិស្សតិ, ដីរណាសភារោ បន ន ហោតិយេវា”តិ វេទន្តិ។ អាសយន្តិ

អាលសិយំ, យេន បិតជ្ជានេ បិតោវ, និសិន្នជ្ជានេ និសិន្នោវ ហោតិ, តេលេបិ
ឧត្តរន្តេ បិតី ន ករោតិ។ បមាទោតិ និទ្ទាយ វា កិលេសវសេន វា បមាទោ។
អនុជ្ជានន្តិ កម្មសមយេ កម្មករណវីរិយាការោ។ អសំយមោតិ
សីលសញ្ញាមាការោវិស្សជ្ជាចារតា។ និទ្ទាតិ សោយ្យពហុលតា។ តាយ
គច្ឆន្តោបិ បិតោបិ និសិន្នោបិ និទ្ទាយតិ, បគេវ និបន្នោ។ តន្តីតិ
អតិច្ឆាតាធិវសេន អាគន្ធកាលសិយំ។ តេ ធិទ្កេតិ តានិ ធន និទ្ទានិ វិវរាទិ។
សត្តសោតិ សញ្ញាការេន។ តន្តិ និចាតមត្តំ។ វិវជ្ឈយេតិ វជ្ឈយ្យ ជហោយ្យ។ ធន្នំ។

៧. ឥស្សរិយសុត្តវណ្ណាន

៧៧. សត្តមេ សត្តមលន្តិ មលគ្គហិតសត្តំ។ កី សុ ហរន្តំ វារន្តីតិ កំ ហរន្តំ
និសេធន្តិ។ វសោតិ អាណាបវត្តនំ។ ឥត្តីតិ អវិស្សជ្ឈនីយកណ្ណត្តា “ឥត្តិ
កណ្ណានមុត្តមំ, វរកណ្ណា”ន្តិ អាហា។ អថ វា សព្វេបិ ពោធិសត្តា ច ចក្កវត្តិនោ ច
មាតុកុច្ឆិយំយេវ និព្វត្តន្តីតិ “ឥត្តិ កណ្ណានមុត្តម”ន្តិ អាហា។ កោធា សត្តមលន្តិ
កោធា មលគ្គហិតសត្តសធិសោ, បញ្ញាសត្តស្ស វា មលន្តិ សត្តមលំ។ អព្ពទន្តិ
វិធាសការណំ, ចោរា លោកស្មីវិធាសកាតិ អត្តោ។ ហរន្តោតិ
សលាកកត្តាធិនិ គហេត្វា គច្ឆន្តោ។ សលាកកត្តាធិនិ ហិ បដ្ឋបិតកាលេយេវ
មនុស្សហិ បរិច្ឆត្តានិ។ តេសំ តានិ ហរន្តោ សមណោ បិយោ ហោតិ,
អនាហរន្តេ បុញ្ញហានី និស្សាយ វិប្បជិសារិនោ ហោន្តិ។ សត្តមំ។

៨. កាមសុត្តវណ្ណាន

៧៨. អដ្ឋមេ អត្តានំ ន ទទេតិ បរស្ស ធាសំ កត្វា អត្តានំ ន ទទេយ្យ ឋបេត្វា
សត្តពោធិសត្តេតិ វុត្តំ។ ន បរិច្ឆជេតិ សីហព្យគ្យាធិនំ ន បរិច្ឆជេយ្យ

សព្វពោធិសត្ត បេត្យាយេវាតិ វុត្តំ។ កល្យាណន្តិ សន្តំ មុតុកំ។ ចាបិកន្តិ
ជុសំ វាចំ។ អដ្ឋមំ។

៩. ចាបេយ្យសុត្តវណ្ណនា

៧៩. នវមេ សទ្ធាពន្ធតិ ចាបេយ្យន្តិ សទ្ធិំ ឧប្បាទេត្វា ទានំ ទេតិ, សីលំ វក្ខតិ,
ឧចាសថកម្មំ ករោតិ, តេនេតំ វុត្តំ។ សីរីតិ ឥស្សរិយំ។ អាសយោតិ វសនដ្ឋានំ។
ឥស្សរិយេ ហិ អភិមុខីក្ខតេ ថលតោបិ ជលតោបិ ភោគា អាគច្ឆន្តិយេវ។
តេនេតំ វុត្តំ។ បរិកស្សតីតិ បរិកឡតិ។ នវមំ។

១០. បដ្ឋោតសុត្តវណ្ណនា

៨០. ធនមេ បដ្ឋោតោតិ បដិចោវិយ ហោតិ។ ជាគរោតិ ជាគរព្រាហ្មណោ
វិយ ហោតិ។ តាវោ កម្មេ សដីវានន្តិ កម្មេន សហ ជីវន្តានំ តាវោវ កម្មេ
កម្មសហាយា កម្មុតិយកា នាម ហោន្តិ។ គោមណ្ឌលេហិ សទ្ធិ
កសិកម្មាទីនិ និប្បជ្ជន្តិ។ សីតស្ស ឥរិយាបថោតិ សីតំ អស្ស សត្តកាយស្ស
ឥរិយាបថោ ជីវិតវុត្តិ។ សីតន្តិ នដ្ឋលំ។ យស្ស ហិ នដ្ឋលេហិ ខេត្តំ អប្បមត្តកម្មី
កដ្ឋំន ហោតិ, សោ កថំ ជីវិតស្សតីតិ វទតិ។ ធនមំ។

១១. អរណសុត្តវណ្ណនា

៨១. ឯកាធនមេ អរណាតិ និក្ខិលេសា។ វុសិតន្តិ វុសិតវាសោ។
កោជិស្សិយន្តិ អទាសភាវោ។ សមណាតិ ខីណាសវសមណា។ តេ ហិ
ឯកន្តេន អរណា នាម។ វុសិតំ ន នស្សតីតិ តេសំ អរិយមគ្គវាសោ ន នស្សតិ។
បរិជានន្តិ បុព្វជ្ជនកល្យាណកតោ បដ្ឋាយ សេខា លោកិយលោកុត្តរាយ
បរិញ្ញាយ បរិជានន្តិ។ កោជិស្សិយន្តិ ខីណាសវសមណានំយេវ និច្ចំ

ភូមិស្បែកកៅ ឆាម។ វត្តដំរី បញ្ចូលទៅសត្វ បង្ហាញ វត្តដំរី។ បតិដ្ឋិតដំរី សីល
បតិដ្ឋិត។ សមណ្ឌិត សមណ្ឌិត ឥន្ទ។ ជាតិហ្នឹង អបិ ចណ្ឌាលកុលា
បញ្ចូលទៅ។ ឧត្តិយាតិ ន កេរ្តិ៍ ឧត្តិយាតិ, ទេវាបិ សីលសម្បជ្ជំ សមណ្ឌ
វត្តដំរីយេវាតិ។ ឯកាទសម្ប។

នេត្រាវត្តា អដ្ឋមោ។

ឥតិ សាវត្ថុប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

ទេវតាសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. ទេវបុត្តសំយុត្ត

១. បឋមវត្តា

១. បឋមកស្សបសុត្តវណ្ណានា

៨២. ទេវបុត្តសំយុត្តស្ស បឋមេ ទេវបុត្តាតិ ទេវានញ្ចិ អន្តេ និព្ពត្តា បុរិសា
ទេវបុត្តា ឆាម, ឥតិយោ ទេវធិតរោ ឆាម ហោត្តិ។ ឆាមវសេន អចាកជារ
“អញ្ញាតរា ទេវតា” តិ វុច្ចតិ, ចាកដោ “ឥត្តន្ទាមោ ទេវបុត្តា” តិ។ តស្មា ហេជ្ជា
“អញ្ញាតរា ទេវតា” តិ វត្ថា ឥន្ទ “ទេវបុត្តា” តិ វុត្តំ។ អនុសាសន្តិ អនុសិដ្ឋិ។ អយំ
កិរ ទេវបុត្តា ភក្កតា សម្ពោធិតោ សត្តមេ វស្សេ យមកថាជិហារិយំ កត្វា
តិទសបុរេ វស្សំ ឧបកម្ម អភិធម្មំ ទេសេន្តេន ឈានិវិភង្គេ - “ភិក្ខុតិ សមញ្ញាយ
ភិក្ខុ, បដិញ្ញាយ ភិក្ខុ” តិ (វិភ. ៥១០)។ ឯវំ ភិក្ខុនិទ្ទេសំ កថិយមាណំ អស្សោសិ។
“ឯវំ វិភង្គេ, មា ឯវំ វិភង្គយិត្ថ, ឯវំ មនសិករោ, មា ឯវំ មនសាកត្ថ។ ឥន្ទ

បដិបាធន, ឥត ឧបសម្ព័ន្ធវិហារជា"តិ (ចារា. ១៩)។ ឯវរបំ បន ភិក្ខុឡាវាទំ
ភិក្ខុអនុសាសនំ ន អស្សោសិ។ សោ តំ សន្ធាយ - "ភិក្ខុ ភគវា បកាសេសិ, នោ
ច ភិក្ខុនោ អនុសាស"ន្តិ អាហា។

តេន ហិ តិ យស្មា មយា ភិក្ខុនោ អនុសិដ្ឋិន បកាសិតាតិ វេទសិ, តស្មា។
តញ្ញោវេត្ថ បដិភាត្វតិ តុយ្ហោវេសា អនុសិដ្ឋិបកាសនា ឧបជ្ជាត្វតិ។ យោ ហិ
បញ្ញំ កថេតុកាមោ ហោតិ, ន ច សក្កោតិ សព្ពញ្ញតញ្ញាលោន សន្ធិំ សំសន្ធិត្វា
កថេតុំ។ យោ វា ន កថេតុកាមោ ហោតិ, សក្កោតិ បន កថេតុំ។ យោ វា នេវ
កថេតុកាមោ ហោតិ, កថេតុំ ន ច សក្កោតិ។ សព្ពេសម្បិ តេសំ ភគវា បញ្ញំ
ភារំ ន ករោតិ។ អយំ បន ទេវបុត្តោ កថេតុកាមោ ចេវ, សក្កោតិ ច កថេតុំ។
តស្មា តស្សេវ ភារំ ករោត្តោ ភគវា ឯវមាហា។ សោ បិ បញ្ញំ កថេសិ។

តត្ថ សុភាសិតស្ស សិក្ខេថាតិ សុភាសិតំ សិក្ខេយ្យ, ចតុសច្ចនិស្សិតំ
ធនកថាវត្ថុនិស្សិតំ សត្តតិសពោធិបក្ខិយនិស្សិតំ ចតុត្ថិធំ វេទិសុចរិតមេវ
សិក្ខេយ្យ។ សមណ្ឌោសនស្ស ចាតិ សមណោហិ ឧចាសិតព្ពំ សមណ្ឌោសនំ
នាម អដ្ឋតិសភេទំ កម្មជ្ជានំ, តម្បិ សិក្ខេយ្យ ភាវេយ្យាតិ អត្ថោ។ ពហុស្សតានំ
វា ភិក្ខុនំ ឧចាសនម្បិ សមណ្ឌោសនំ។ តម្បិ 'កី, ភន្តេ, កុសល"ន្តិអាធិនា
បញ្ញាបុច្ឆនេន បញ្ញាវុទ្ធតំ សិក្ខេយ្យ។ ចិត្តវុបសមស្ស ចាតិ អដ្ឋសមាបត្តិវសេន
ចិត្តវុបសមំ សិក្ខេយ្យ។ ឥតិ ទេវបុត្តេន តិស្សោ សិក្ខា កថិតា ហោន្តិ។
បុរិមបទេន ហិ អធិសីលសិក្ខា កថិតា, ធុតិយបទេន អធិបញ្ញាសិក្ខា,
ចិត្តវុបសមេន អធិចិត្តសិក្ខាតិ ឯវំ ឥមាយ គាថាយ សកលម្បិ សាសនំ
បកាសិតមេវ ហោតិ។ បឋមំ។

២. ធុតិយកស្សបសុត្តវណ្ណនា

៨៣. ធុតិយេ ឈាយេតិ ធូហិ ឈានេហិ ឈាយេ។ វិមុត្តចិត្តោតិ
កម្មជ្ជានវិមុត្តិយា វិមុត្តចិត្តោ។ បាធយស្សនុបត្តិន្ត អរហន្តំ។ លោកស្សតិ
សន្តិរលោកស្ស។ អនិស្សិតោតិ តណ្ហាធិដ្ឋិហិ អនិស្សិតោ, តណ្ហាធិដ្ឋិយោ វា
អនិស្សិតោ។ តទានិសំសោតិ អរហន្តានិសំសោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ -
អរហន្តានិសំសោ ភិក្ខុ អរហន្តំ បត្តេន្ទោ ឈាយេ ភវេយ្យ, សុវិមុត្តចិត្តោ
ភវេយ្យ, លោកស្ស ធុធយព្ពយំ ញាត្វា អនិស្សិតោ ភវេយ្យ។ តន្តិធម្មោ បន
ឥមស្មី សាសនេ បុព្វភាគោតិ។ ធុតិយំ។

៣-៤. មាយសុត្តានិវដ្តានា

៨៤. តតិយេ មាយោតិ សក្កស្សេតំ នាមំ។ ស្វេវ វត្តេន អញ្ញោ អភិកវិក្ខា
នេវិស្សរិយំ បត្តោតិ វត្រក្ខ, វត្រនាមកំ វា អសុរំ អភិកវតីតិ វត្រក្ខ។ តតិយំ។

៨៥. ចតុត្ថំ វុត្តត្ថមេវ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទាមលិសុត្តវដ្តានា

៨៦. បញ្ចមេ ន តេនាសីសតេ ភវន្តិ តេន ការណេន យំ កិញ្ចិ ភវំ ន
បត្តេតិ។ អាយតបគ្គហោ នាមេស ទេវបុត្តោ, ឪណាសវស្ស កិច្ចវោសានំ នត្តិ។
ឪណាសវេន ហិ អាទិតោ អរហន្តប្បត្តិយា វីរិយំ កតំ, អបរភាគេ មយា
អរហន្តំ បត្តន្តិ មា តុណ្ហិ ភវតុ, តថេវ វីរិយំ ទទ្ធាំ ករោតុ បរក្កមត្វតិ ចិន្តេត្វា
ឯវមាហ។

អថ ភគវា “អយំ ទេវបុត្តោ ឪណាសវស្ស កិច្ចវោសានំ អកថេន្ទោ មម
សាសនំ អនិយ្យានិកំ កថេតិ, កិច្ចវោសានមស្ស កថេស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា នត្តិ
កិច្ចន្តិអាទិមាហ។ ឺសុ កិរ បិដកេសុ អយំ គាថា អសំកិណ្ណា។ ភគវតា ហិ

អញ្ញាត្ត រឺរយស្ស ទោសោ នាម ទស្សតោ នត្ថិ។ ឥធម៌ បន ឥមំ ទេវបុត្តំ
បដិពាហិត្វា “ឱណាសវេន បុព្ពភាគេ អាសវក្ខយត្ថាយ អរញ្ញេ វសន្តេន
កម្មជ្ជានំ អាទាយ រឺរយំ កតំ, អបរភាគេ សចេ ឥច្ឆតិ, ករោតុ, នោ ចេ ឥច្ឆតិ,
យថាសុខំ វិហារត្ថ” តិ ឱណាសវស្ស កិច្ចវោសានទស្សនត្ថំ វេរមាហ។ តត្ថ
តាធន្តិ បតិជ្ជំ។ បញ្ចមំ។

៦. កាមទស្សត្រូវឈ្លាន

៨៧. ធម្មទុក្ខរន្តិ អយំ កិរ ទេវបុត្តោ បុព្ពយោការចរោ
ពហលកិលេសតាយ សប្បយោគេន កិលេសេ វិក្ខម្ពេន្តោ សមណធម្មំ កត្វា
បុព្ពបទិស្សយមន្តតាយ អរិយភូមិ អប្បត្វាវ កាលំ កត្វា ទេវលោកេ និព្ពត្តោ។
សោ “តថាគតស្ស សន្តិកំ គន្ធា ទុក្ខរការំ អាហេចស្សមី” តិ អាគន្ធា វេរមាហ។
តត្ថ ទុក្ខរន្តិ ទសបិ វស្សានិ... បេ... សជ្ជិបិ យទេតំ ឯកន្តបរិសុទ្ធស្ស
សមណធម្មស្ស ករណំ នាម, តំ ទុក្ខរំ។ សេខាតិ សត្ត សេខា។
សីលសមាហិតាតិ សីលេន សមាហិតា សមុបេតា។ បិតត្តាតិ
បតិជ្ជិតសភារា។ វេរំ បុច្ឆិតបញ្ញំ វិស្សន្តេត្វា ឥទានិ ឧបរិបញ្ញាសមុជ្ជាបនត្ថំ
អនការិយុបេតស្សាតិ អាទិមាហ។ តត្ថ អនការិយុបេតស្សាតិ អនការិយំ
និក្ខេហការំ ឧបេតស្ស។ សត្តភូមិកេបិ ហិ ចាសាទេ វសន្តោ ភិក្ខុ វុឡ្យតវេន
អាគន្ធា “មយ្ហំ ឥទំ ចាបុណាតី” តិ វុត្តេ បត្តចីវរំ អាទាយ និក្ខមតេវ។ តស្មា
“អនការិយុបេតោ” តិ វុច្ឆតិ។ តុជ្ជិតិ ចតុបច្ចយសន្តោសោ។ ភាវនាយាតិ
ចិត្តវ្យាបសមភាវនាយ។

តេ ទេត្វា មច្ចុនោ ជាលន្តិ យេ រត្តិន្ទរំ ឥន្ទ្រិយូបសមេ រតា, តេ ទុស្សមាទហំ
ចិត្តំ សមាទហន្តិ។ យេ ច សមាហិតចិត្តា, តេ ចតុបច្ចយសន្តោសំ បូរេន្តា ន
កិលមន្តិ។ យេ សន្តុជ្ជា, តេ សីលំ បូរេន្តា ន កិលមន្តិ។ យេ សីលេ បតិជ្ជិតា សត្ត

សេខា, តេ អរិយា មច្ចុនោ ជាលសម្ព័ន្ធាតំ កិលេសជាលំ ធិន្ទិត្វា គច្ឆន្តិ។ ទុគ្គមោតិ
 “សច្ចមេតំ, ភន្តេ, យេ ឥន្ទ្រិយូបសមេ រតា, តេ ទុស្សមាទហំ សមាទហន្តិ... បេ....
 យេ សីលេ បតិជ្ជិតា, តេ មច្ចុនោ ជាលំ ធិន្ទិត្វា គច្ឆន្តិ”។ កី ន គច្ឆិស្សន្តិ? អយំ
 បន ទុគ្គមោ ភគវា វិសមោ មគ្គោតិ អាហា។ តត្ថ កិញ្ចាបិ អរិយមគ្គោ នេ
 ទុគ្គមោ ន វិសមោ, បុព្វភាគបដិបទាយ បនស្ស ពហូ បរិស្សយា ហោន្តិ។ តស្មា
 ឯវុ វុត្តោ។ អវំសិរាតិ ញ្ញាណសិវេន អធាសិរា ហុត្វា បបតន្តិ។ អរិយមគ្គំ
 អាហេហិតុំ អសមត្ថតាយេវ ច តេ អនិយមគ្គេ បបតន្តិ ច វុច្ឆន្តិ។ អរិយានំ
 សមោ មគ្គោតិ ស្វេវ មគ្គោ អរិយានំ សមោ ហោតិ។ វិសមេ សមាតិ វិសមេបិ
 សត្តកាយេ សមាយេវ។ ធម្មំ។

៧. បញ្ចាលចណ្ណាសុត្តវណ្ណនា

៨៨. សត្តមេ សម្ពាធតិ នីវរណសម្ពាធំ កាមគុណសម្ពាធន្តិ ទ្វេ សម្ពាធា។
 តេសុ ឥធនីវរណសម្ពាធំ អធិប្បតំ។ ឱកាសន្តិ ឈានស្សេតំ នាមំ។
 បដិលីននិសកោតិ បដិលីនសេដ្ឋោ។ បដិលីនោ នាម បហីនមាណោ វុច្ឆតិ។
 យថាហ - “កថញ្ច, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុ បដិលីនោ ហោតិ។ ឥធន, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុនោ
 អស្មិមាណោ បហីនោ ហោតិ ឱច្ឆិទ្ធម្មលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ
 អាយតី អនុប្បាទធម្មោ” តិ (អ. និ. ៤.៣៨; មហានិ. ៨៧)។ បច្ចុលត្ថំសូតិ
 បដិលីនីសុ។ សម្ពា តេតិ យេ និព្វានបត្តិយា សតី បដិលីនីសុ, តេ
 លោកុត្តរសមាធិនាបិ សុសមាហិតាតិ មិស្សកជ្ឈានំ កថិតំ។ សត្តមំ។

៨. តាយនសុត្តវណ្ណនា

៨៩. អជ្ឈមេ បុរាណតិក្កករោតិ បុព្ពេ តិក្កករោ។ ឯត្ថ ច តិក្កំ នាម ធាសដ្ឋិ
 ធិដ្ឋិយោ, តិក្កករោ នាម តាសំ ឧប្បាទកោ សត្តា។ សេយ្យជិទំ នន្ទោ, វេជ្ជោ,

កិសោ, សំកិល្លោ។ បុរាណាទយោ បន តិភ្លិយា នាម។ អយំ បន ទិដ្ឋី ឧប្បាទេត្វា
កបំ សគ្គេ និព្វត្តោតិ? កម្មវាទិតាយ។ ឯស កិរ ឧចោសថភត្តាធិនិ អនាសិ,
អនាថានំ វុត្តំ បដ្ឋបេសិ, បតិស្សយេ អកាសិ, ចោក្ខរណីយោ ខណ្ឌាបេសិ,
អញ្ញម្បិ ពហំ កល្យាណំ អកាសិ។ សោ តស្ស និស្សន្នេន សគ្គេ និព្វត្តោ,
សាសនស្ស បន និយ្យានិកការំ ជាតាតិ។ សោ តថាគតស្ស សន្តិកំ គន្ធា
សាសនានុច្ឆរិការីរិយប្បជិសំយុត្តា គាថា វត្តាមីតិ អាគន្ធា ជិន្ន
សោតន្តិអាទិមាហ។

តត្ថ ជិន្នាតិ អនិយមិតអាណាត្តិ។ សោតន្តិ តណ្ហាសោតំ។ បរក្កម្មាតិ
បរក្កមិត្វារីរិយំ កត្វា។ កាមេតិ កិលេសកាមេបិ វុត្តកាមេបិ។ បនុនាតិ
នីហរ។ ឯកត្តន្តិល្លានំ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - កាមេ អជហិត្វា មុនិល្លានំ ន
ឧបបដ្ឋតិ, ន បដិលភតីតិ អត្តោ។ កយិរា ចេ កយិរា ថេនន្តិ យទិរីរិយំ ករេយ្យ,
ករេយ្យាថ, តំ រីរិយំ ន ឱសក្កេយ្យ។ ទន្ធមេនំ បរក្កមេតិ ទន្ធុំ ឯនំ ករេយ្យ។
សិលោ ហិ បរិព្ពាជោតិ សិលេភហិតា បព្ពដ្ឋា។ ភិយ្យោ អាកិរតេ រជន្តិ
អតិរេកំ ឧបរិ កិលេសរជំ អាកិរតិ។ អកតំ ទុក្ខដំ សេយ្យោតិ ទុក្ខដំ
អកតមេវ សេយ្យោ។ យំ កិញ្ចិតិ ន កេវលំ ទុក្ខដំ កត្វា កតសាមញ្ញមេវ,
អញ្ញម្បិ យំ កិញ្ចិ សិលំ កតំ ឯវរូបមេវ ហោតិ។ សំកិលិដ្ឋន្តិ
ទុក្ខរការិករតំ។ ឥមស្មី ហិ សាសនេ បច្ចយហេតុ សមាទិន្នធុតផ្គវតំ
សំកិលិដ្ឋមេវ។ សង្កស្សន្តិ សង្កាយ សរិតំ, “ឥទម្បិ ឥមិនា កតំ ភវិស្សតិ,
ឥទម្បិ ឥមិនា” តិ ឯវំ អាសន្តិភវិសន្តិតំ។ អាទិព្រហ្មចរិយិកាតិ
មគ្គព្រហ្មចរិយស្ស អាទិភូតា បុព្វបដានភូតា។ អដ្ឋមំ។

៩. បដិមសុត្តវណ្ណា

៩០. នវមេ ចន្ទីមាតិ ចន្ទីវិមានវាសី ទេវបុត្តោ។ សព្វដីតិ សព្វេសុ
ខន្ធអាយតនាធិសុ។ លោកានុកម្មកាតិ តុយ្ហម្បិ ឯតស្សបិ តាធិសា ឯវ។
សន្តរមាណោវាតិ តុរិកោវិយ។ បមុញ្ជាសីតិ អតីតត្ថេ វត្តមានវចនំ។ នវមំ។

១០. សូរិយសុត្តវណ្ណានា

៩១. ធនមេ សូរិយោតិ សូរិយវិមានវាសី ទេវបុត្តោ។ អន្ធការេតិ
ចក្កុវិញ្ញាណុប្បត្តិនិវារណោន អន្ធកាវករណោ។ វិរោចតីតិ វេរោចនោ។
មណ្ឌលីតិ មណ្ឌលសណ្ឋានោ។ មា, រាហុ, គិលី ចរមន្តលីក្ខេតិ អន្តលីក្ខេ ចរំ
សូរិយំ, រាហុ, មា គិលីតិ វេទតិ។ កី បនេស តំ គិលីតិ? អាម, គិលីតិ។ រាហុស្ស
ហិ អត្តភារោ មហា, ឧច្ឆត្តនេន អជ្ឈយោជនសតាធិកានិ ចត្តារិ
យោជនសហស្សនិ, ពាហន្តរមស្ស ឆ្វាធនយោជនសតានិ, ពហាលត្តន ធន
យោជនសតានិ, សីសំ នវ យោជនសតំ, នលាជំ តិយោជនសតំ, ភមុកន្តរំ
បណ្ណាសយោជនំ, មុខំ ធូយោជនសតំ, យានំ តិយោជនសតំ, មុខាធានំ
តិយោជនសតកម្មីរំ ហត្ថតលចាទតលានិ បុប្ផលតោ ធូយោជនសតានិ។
អង្គុលីបញ្ញានិ បណ្ណាស យោជនានិ។ សោ ចន្ទីមសូរិយេ វិរោចមាទេ ធិស្វា
តស្សបកតោ តេសំ គមនីយី ឌីតវិត្វា មុខំ វិវិត្វា តិជ្ជតិ។ ចន្ទីវិមានំ
សូរិយវិមានំ វា តិយោជនសតិកេ មហានរកេ បក្ខិត្តំ វិយ ហោតិ។ វិមានេ
អធិវត្តា ទេវតា មរណភយតជ្ជិតា ឯកប្បហារេនេវ វិវត្តិ។ សោ បនវិមានំ
កធាចិ ហត្ថន ធាទេតិ, កធាចិ ហនុកស្ស ហេជ្ជា បក្ខិបតិ, កធាចិ ជីវាយ
បរិមជ្ជតិ, កធាចិ អវគណ្ណការកំ ភុញ្ញោវិយ កហោលន្តរេ វេបេតិ។ វេតំ បន
វារេតុំ ន សក្កោតិ។ សចេ វារេស្សមីតិ គណ្ណកំ កត្វា តិជ្ជេយ្យ, មត្តកំ តស្ស
ភិជ្ជិត្វា ធិក្ខេមេយ្យ, អាភឡិត្វា វា នំ ឌីនមេយ្យ។ តស្មា វិមានេន សហោវ គជ្ជតិ។
បជំ មមន្តិ ចន្ទីមសូរិយា កិរ ទ្វេបិ ទេវបុត្តា មហាសមយសុត្តកថនទិវសេ

សោតាបត្តិដល់ បត្តា។ តេជភគវា “បដំ មម”ន្តិ អាហា, បុត្តោ មម ឯសោតិ
អត្តោ។ ធសមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

២. អនាថបិណ្ឌិកវគ្គោ

១. ចន្ទិមសសុត្តវណ្ណានា

៩២. ទុតិយវគ្គស្ស បឋមេ កក្កេវាតិ កក្កេវិយ។ កក្កេតិ បព្ពតកក្កេបិ
នទីកក្កេបិ។ ឯកោទិ និបកាតិ ឯកគ្គចិត្តា ចេវ បញ្ញានេបក្កេន ច
សមន្នាគតា។ សតាតិ សតិមន្តោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យេ ឈានានិ លភិក្ខា
ឯកោទិ និបកា សតាវិហរន្តិ, តេ អមកសេ បព្ពតកក្កេ វា នទីកក្កេ វា មកា
វិយ សោត្តិ គមិស្សន្តិតិ។ ចារន្តិ និព្វានំ។ អម្ពុជោតិ មន្តោ។ រណញ្ញហាតិ
កិលេសញ្ញហា។ យេបិ ឈានានិ លភិក្ខា អប្បមត្តា កិលេសេ ជហន្តិ, តេ
សុត្តជាលំ ភិក្ខុត្វា មច្ឆាវិយ និព្វានំ គមិស្សន្តិតិ វុត្តំ ហោតិ។ បឋមំ។

២. វេណ្ណាសុត្តវណ្ណានា

៩៣. ទុតិយេ វេណ្ណាតិ តស្ស ទេវបុត្តស្ស នាមំ។ បយិរុចាសិយាតិ
បរិរុចាសិក្ខា។ អនុសិក្ខុវេតិ សិក្ខុន្តិ។ សិដ្ឋិបទេតិ អនុសិដ្ឋិបទេ។ កាលេ តេ
អប្បមជ្ឈន្តាតិ កាលេ តេ អប្បមាទំ ករោន្តា។ ទុតិយំ។

៣. ទីយលជ្ជិសុត្តវណ្ណានា

៩៤. តតិយេ ធិយលដ្ឋិតិ ទេវលោកេ សព្វេ សមប្បមាណា តិការុតិការ
ហោន្តិ, មនុស្សលោកេ បនស្ស ធិយត្ថការតាយ ឯវំនាមំ អហោសិ។ សោ
បុញ្ញានិ កត្វា ទេវលោកេ និព្ពត្តាបិ តថេវ បញ្ញាយិ។ តតិយំ។

៤. ចន្ទនសុត្តន្តវណ្ណនា

៩៥. ចតុត្ថេ កោតមាតិ ភកវន្តំ កោត្តន អាលបតិ។ អនាវជន្តិ
តថាគតស្ស ហិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ បេសេន្តស្ស រុក្ខោ វា បព្ពតោ វា អារិវត្តំ
សមត្តោ នាម នត្ថិ។ តេនាហ “អនាវជ”ន្តិ។ ឥតិ តថាគតំ ថោមេត្វា ទេវលោកេ
អភិសង្កតបញ្ចំ បុច្ឆន្តោ កថិវិធីន្តិអាទិមាហ។ តត ទុក្ខមតិច្ច វិយតិ ទុក្ខំ
អតិក្កមិត្វា វិហរតិ។ សីលវាតិ លោកិយលោកុត្តវេន សីលេន សមន្នាគតោ
ឡីណាសវោ។ បញ្ញាធម្មោបិ មិស្សកាយេវ វេទិតញ្ញា។ បូជយន្តិ គន្ធិបុច្ឆាធិហិ
បូជេន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥-៦. ចន្ទនសុត្តាទិវណ្ណនា

៩៦. បញ្ចមេ អប្បតិដ្ឋេ អនាលម្ពេតិ ហេដ្ឋា អបតិដ្ឋេ ឧបរិ អនាលម្ពេន។
សុសមាហិតោតិ អប្បនាយបិ ឧបចារេនបិ សុដ្ឋសមាហិតោ។ បហិតតោតិ
បេសិតតោ។ នន្ទិរាគបរិក្ខិណោតិ បរិក្ខិណានន្ទិរាកោ។ នន្ទិរាកោ នាម តយោ
កម្មាភិសង្ខារា។ ឥតិ ឥមាយ គាថាយ កាមសញ្ញាគហណេន
បញ្ចោរម្កាភិយសំយោជនានិ, រូបសំយោជនគហណេន បញ្ច
ឧទ្ធម្កាភិយសំយោជនានិ, នន្ទិរាគេន តយោ កម្មាភិសង្ខារា គហិតា។ ឯវំ យស្ស
ធនស សំយោជនានិ តយោ ច កម្មាភិសង្ខារា បហិតា, សោ គម្ពីរេ មហោយេ ន
សីទតិតិ។ កាមសញ្ញាយ វា កាមភវោ, រូបសំយោជនេន រូបភវោ គហិតោ,
តេសំ គហណេន អរូបភវោ គហិតោ, នន្ទិរាគេន តយោ កម្មាភិសង្ខារា

គហិតាតិ ឯវំ យស្ស តីសុ ភវេសុ តយោ សង្ខារា នត្ថិ, សោ ភម្ពីរេ ន សីទតីតិបិ
ទស្សេតិ។ បញ្ចមំ។

៩៧. ធម្មំ វុត្តតមេវ។ ធម្មំ។

៧. សុព្រហ្មសុត្តរវណ្ណនា

៩៨. សត្តមេ សុព្រហ្មាតិ សោ កិវ ទេវបុត្តោ អច្ឆរាសង្ឃបរិវុតោ
នន្ទនកិធិកំ គន្ធា ចារិច្ចត្តកម្មលេ បញ្ញត្តាសនេ និសីទិ។ តំ បញ្ចសតា
ទេវជីតរោ បរិវារេត្វា និសិដ្ឋា, បញ្ចសតា វុក្ខំ អភិវុឌ្ឍា។ នន្ទ ច ទេវតានំ
ចិត្តវសេន យោជនសតិកោបិ វុក្ខោ ឱនមិត្វា ហត្ថំ អាគច្ឆតិ, កស្មា តា
អភិវុឌ្ឍាតិ។ ឱឧបសុតតាយ។ អភិវុឌ្ឍ បន មធុរស្សរេន កាយិត្វា កាយិត្វា
បុច្ឆានិ ចាតេន្តិ, តានិ គហិត្វា ឥតរា ឯកតោវណ្ណិកមាលាទិវសេន គន្តេន្តិ។
អថ វុក្ខំ អភិវុឌ្ឍា ឧបច្ឆេទកកម្មវសេន ឯកប្បហារេនេវ កាលំ កត្វា អវិច្ឆិ
និត្តត្វា មហាទុក្ខំ អនុភវន្តិ។

អថ កាលេ គច្ឆន្តេ ទេវបុត្តោ “ឥមាសំ នេវ សន្នោ សុយ្យតិ, ន បុច្ឆានិ
ចាតេន្តិ។ កហំ នុ ខោ គតា”តិ? អារវ្លេន្តោ និរយេ និត្តត្តការំ ទិស្វា
បិយវត្ថុកសោកេន វុប្បមាឆោ ចិន្តេសិ - “ឯតា តាវ យថាកម្មេន គតា, មយ្ហំ
អាយុសង្ខារោ កិត្តកោ”តិ។ សោ - “សត្តមេ ទិវសេ មយាបិ អវសេសាហិ
បញ្ចសតាហិ សទ្ធិ កាលំ កត្វា តត្ថវ និត្តត្តតត្ថ”ន្តិ ទិស្វា ពលវតរេន
សោកេន វុប្បិ។ សោ - “ឥមំ មយ្ហំ សោកំ សទេវកេ លោកេ អញ្ញាត្រ តថាគតា
និទ្ទមិតុំ សមត្តោ នាម នត្ថិ”តិ ចិន្តេត្វា សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា និច្ចំ ឧត្រស្តន្តិ
តាថមាហ។

តត្ថ ឥន្ទ្រិ អត្ថនោ ចិត្តំ ទស្សេតិ។ ទុតិយបទំ បុរិមស្សេវ វេវចនំ។ និច្ចន្តិ ច
បទស្ស ទេវលោកេ និព្វត្តកាលតោ បដ្ឋាយាតិ អត្តោ ន គហេតត្តោ,
សោកុប្បត្តិកាលតោ បន បដ្ឋាយ និច្ចន្តិ វេទិតព្ពំ។ អនុប្បន្នេសុ កិច្ចេស្វតិ
ឥតោ សត្តាហាច្ឆយេន យានិ ទុក្ខានិ ឧប្បជ្ឈិស្សន្តិ, តេសុ។ អថោ ឧប្បតិ តេសុ
ចាតិ យានិ បញ្ចសតានំ អច្ឆរានំ និរយេ និព្វត្តានំ ទិដ្ឋានិ, តេសុ ចាតិ ឯវំ ឥមេសុ
ឧប្បន្នានុប្បន្នេសុ ទុក្ខេសុ និច្ចំ មម ឧត្រស្តំ ចិត្តំ, អព្ពន្ធលេ ឧប្បមាធាវិយ ហោមិ
ភគវាតិ ទស្សេតិ។

នាញាត្រ ពោជ្ឈា តបសាតិ ពោជ្ឈន្ត្រការនព្វា តចោគុណព្វា អញ្ញាត្រ
មុញ្ញាសោត្តិ ន បស្សមីតិ អត្តោ។ សព្ពនិស្សក្កាតិ និព្វានតោ។ ឯត្ថ កិញ្ញាបិ
ពោជ្ឈន្ត្រការនា បឋមំ គហិតា, ឥន្ទ្រិយសំវរោ បច្ឆា, អត្ថតោ បន
ឥន្ទ្រិយសំវរោ បឋមំ វេទិតត្តោ។ ឥន្ទ្រិយសំវរោ ហិ គហិតេ ចតុចារិសុទ្ធិសីលំ
គហិតំ ហោតិ។ តស្មី បតិដ្ឋិតោ ភិក្ខុ និស្សយមុត្តកោ ធុតត្ថសម្ពាតំ
តចោគុណំ សមាធាយ អរញ្ញំ បរិសិទ្ធា កម្មជ្ជានំ ភាវេន្តោ សហវិបស្សនាយ
ពោជ្ឈន្ត្រ ភាវេតិ។ តស្ស អរិយមគ្គោ យំ និព្វានំ អារម្មណំ កត្វា ឧប្បជ្ឈតិ, សោ
“សព្ពនិស្សក្កា”តិ ភគវា ចតុសច្ចរសេន ទេសនំ វិនិវត្តសិ។ ទេវបុត្តោ
ទេសនាបរិយោសានេ សោតាបត្តិផលេ បតិដ្ឋហិតិ។ សត្តមំ។

៨-១០. កកុដសុត្តានិវណ្ណនា

៩៩. អដ្ឋមេ កកុដោ ទេវបុត្តោតិ អយំ កិរ កោលនគរេ
មហាមោក្កល្លានត្ថេស្ស ឧបដ្ឋាកបុត្តោ ទហាវកាលយេវ ថេរស្ស សន្តិកេ
វសន្តោ ឈានំ និព្វត្តត្វា កាលន្តតោ, ព្រហ្មលោកេ ឧប្បជ្ឈិ។ តត្រាបិ នំ
កកុដោ ព្រហ្មាត្វេវ សញ្ញានន្តិ។ នន្ទសីតិ តុស្សសិ។ កីលទ្វាតិ តុដ្ឋិធាម កិញ្ញា
មនាបំ លភិត្វា ហោតិ, តស្មា ឯវមាហា។ កី ជីយិត្តាតិ យស្ស ហិ កិញ្ញា មនាបំ

ច័រវាទីវត្ថុ ជីវ្ហាហោតិ, សោ សោចតិ, តស្មា ឯវមាហា។ អរតី នាភិក្ករតីតិ
ឧក្កណ្ឌិតា នាភិក្ករតី។ អយជាតស្សាតិ ទុក្ខជាតស្ស, វដ្តទុក្ខេ បិតស្សាតិ
អត្ថោ។ នន្ទិជាតស្សាតិ ជាតតណ្ហាស្ស។ អយន្តិ ឯវរូបស្ស ហិ វដ្តទុក្ខំ
អាគតមេវ ហោតិ។ “ទុក្ខំ សុខំ បត្ថយតី” តិ ហិ វុត្ថំ។ ឥតិ អយជាតស្ស នន្ទិ
ហោតិ, សុខវិបរិណាមេន ទុក្ខំ អាគតមេវាតិ នន្ទិជាតស្ស អយំ ហោតិ។
អជ្ឈមំ។

១០០. នវមំ វុត្ថត្ថមេវ។ នវមំ។

១០១. ឧសមេ អានន្ទត្ថេវស្ស អនុមាណុទិយា អនុភាវប្បកាសនត្ថំ
អញ្ញាតោតិ អាហា។ ឧសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

ក. នាភិក្កិយវគ្គោ

១-២. សិវសុត្តាទិវណ្ណា

១០២. តតិយវគ្គស្ស បឋមំ វុត្ថត្ថមេវ។ បឋមំ។

១០៣. ទុតិយេ បដិកក្ខេវាតិ បឋមំយេវ។ អក្ខច្ឆិទ្ទោវណាយតីតិ អក្ខច្ឆិទ្ទោ
អវណាយតិ, ពលវចិន្តនំ ចិន្តេតិ។ ទុតិយកាថាយ អក្ខច្ឆិទ្ទោវាតិ អក្ខច្ឆិទ្ទោ
វិយ។ ទុតិយំ។

ក-២. សេរីសុត្តាទិវណ្ណា

១០៤. តតិយេ ឆាយកោតិ ឆានសីលោ។ ឆានបតីតិ យំ ឆានំ ធម៌, តស្ស
បតិ ហុត្វា ធម៌, ន ឆាសោ ន សហាយោ។ យោ ហិ អត្តនា មធុរំ ភុញ្ញាតិ, បរេសំ

អមធុរំ ទេតិ, សោ ទានសង្កាតស្ស ទេយ្យធម្មស្ស ទាសោ ហុត្វា ទេតិ។ យោ យំ
អត្តនា ភុញ្ញតិ, តទេវំ ទេតិ, សោ សហាយោ ហុត្វា ទេតិ។ យោ បន អត្តនា
យេន តេន យាបេតិ, បរេសំ មធុរំ ទេតិ, សោ បតិ ជេដ្ឋកោ សាមិ ហុត្វា ទេតិ។
អហំ “តាទិសោ អហោសិ”ន្តិ វទតិ។

ចត្វសុ ទ្វារេសុតិ តស្ស កិរ រញ្ជោ សិន្ធុវរដ្ឋំ សោធិវាករដ្ឋន្តិ ទ្វេ វជ្ជានិ
អហោសុំ, នករំ រោរុំ នាម។ តស្ស ឯកេកស្មី ទ្វារេ ទេវសិកំ សតសហស្សំ
ឧប្បជ្ឈតិ, អន្តោនករេ វិនិច្ឆយជ្ជានេ សតសហស្សំ។ សោ ពហុហិរញ្ញសុវណ្ណំ
រាសិភូតំ ទិស្វា កម្មស្ស កតញ្ញាលំ ឧប្បាទេត្វា ចត្វសុ ទ្វារេសុ ទានសាលាយោ
កាវេត្វា តស្មី តស្មី ទ្វារេ ឧដ្ឋិតអាយេន ទានំ ទេថាតិ អមច្ចេ ឋបេសិ។ តេនាហា
- “ចត្វសុ ទ្វារេសុ ទានំ ទីយិត្តា”តិ។

សមណព្រាហ្មណកបណាទ្ធិកវនិព្ពកយាចកានន្តិ ឯត្ថ សមណាតិ
បព្ពដ្ឋបគតា។ ព្រាហ្មណាតិ ភោវាទិនោ។ សមិតថាបពាហិតថាបេ បន
សមណព្រាហ្មណេ ឯស នាលត្ថ។ កបណាតិ ទុគ្គតា ទលិទ្ធមនុស្សា
កាលាកុណិអាទយោ។ អទ្ធិកាតិ បថាវិនោ។ វនិព្ពកាតិ យេ “ឥដ្ឋំ, ទិន្នំ, កន្តំ,
មនាបំ, កាលេន, អនវដ្ឋំ ទិន្នំ, ទទំ ចិត្តំ បសាទេយ្យ, កច្ឆតុ ភវំ
ព្រាហ្មលោក”ន្តិអាទិនា នយេន ទានស្ស វណ្ណំ ថោមយមាណាវិចរន្តិ។ យាចកាតិ
យេ “បសតមត្តំ ទេថ, សរាវមត្តំ ទេថា”តិអាទិនិ ច វត្វា យាចមាណាវិចរន្តិ។
ឥត្តាការស្ស ទានំ ទីយិត្តាតិ បឋមទ្វារស្ស លទ្ធិត្តា តត្ថ
ឧប្បជ្ឈនកសតសហស្សេ អញ្ញម្យិ ជនំ បក្ខិបិទ្វា រញ្ជោ អមច្ចេ ហារេត្វា
អត្តនោ អមច្ចេ ឋបេត្វា រញ្ជោ ទិន្នទានតោ រាជិត្តិយោ មហន្តតរំ ទានំ អទំសុ។
តំ សន្នាយេវមាហា។ មម ទានំ បដិក្កមីតិ យំ មម ទានំ តត្ថ ទីយិត្ត, តំ

បដិវត្តិ។ សេសទ្វារសុបិ ឯសេវ នយោ។ កោដិភិ កត្តចិ។ ធីយវត្តន្តិ
អសីតិវស្សសហស្សនិ។ ឯត្តកំ កិរ កាលំ តស្ស រញ្ជោ ធានំ ធីយិត្ត។ តតិយំ។

១០៥. ចតុត្ថំ វុត្តត្ថមេវ។ ចតុត្ថំ។

៥. ជន្តសុត្តវណ្ណា

១០៦. បញ្ចមេ កោសលេសុវិហរន្តិភិ ភគវតោ សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ គហេត្វា
តត្ថ គន្ធាវិហរន្តិ។ ឧទ្ធតាភិ អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញតាយ ច កប្បិយេ
អកប្បិយសញ្ញតាយ ច អនវដ្ឋេ សាវដ្ឋសញ្ញតាយ ច សាវដ្ឋេ
អនវដ្ឋសញ្ញតាយ ច ឧទ្ធច្ចបកតិកា ហុត្វា។ ឧទ្ធខាភិ ឧគ្គតនធុរ,
ឧដ្ឋិតតុច្ចមាណាភិ វុត្ថំ ហោតិ។ ចបលាភិ បត្តចីវរមណ្ឌាណិណា ចាបល្លេន
យុត្តា។ មុខរាភិ មុខខរា, ខរវចនាភិ វុត្ថំ ហោតិ។ វិកិណ្ឌាវាចាភិ
អសំយតវចនា, ធិវសម្មិ ធិវត្ថុកវចនបលាបិនោ។ មុជ្ជស្សតិនោភិ
នជ្ជស្សតិនោ សតិវិហិតា, ឥធ កតំ ឯត្ថ បមុស្សន្តិ។ អសម្មជាណាភិ និប្បញ្ញា។
អសមាហិតាភិ អប្បនាឧបចារសមាធិវហិតា, ចណ្ឌាសោតេ ពទ្ធនាវាសទិសា។
វិព្ពន្ធចិត្តាភិ អនវដ្ឋិតចិត្តា, បន្តារុទ្ធពាលមិគសទិសា។ ចាកតិទ្រិយាភិ
សំរវភាវេន គិហិកាលេ វិយ វិវជន្តទ្រិយា។

ជន្តតិ ឯវំនាមកោ ធនេវុត្តោ។ តទហុចោសថេតិ តស្មី អហុ ឧចោសថេ,
ឧចោសថធិវសេតិ អត្ថោ។ បន្ទវសេតិ ចាតុទ្ទសិកាធិបដិក្ខេចោ។ ឧបសង្កម្ពីតិ
ចោទនត្ថាយ ឧបគតោ។ សោ កិរ ចិន្តេសិ - “ឥមេ ភិក្ខុ សត្វ សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ
គហេត្វា និក្ខត្តា, ឥធានិ បមត្តាវិហរន្តិ, ន ខោ បនេតេ ចាជិយេ ក្កំ និសិន្នជ្ជានេ
ចោទិយមាណ កថំ គណ្ហិស្សន្តិ, សមាគមនកាលេ ចោទិស្សមី” តិ

ឧបាសថធិវសេ តេសំ សន្និបតិភារំ ញាត្វា ឧបសន្តមិ។ គាថាហិ អដ្ឋកាសីតិ
សព្ពេសំ មជ្ឈេ ឋត្វា គាថា អភាសិ។

តត្ថ យស្មា គុណកថាយ សន្និ និគ្គណស្ស អគុណោ ចាកដោ ហោតិ,
តស្មា គុណំ តាវ កថេន្តោ សុខជីវិនោ បុរេ អាសុន្តិអាធិមាហ។ តត្ថ សុខជីវិនោ
បុរេ អាសុន្តិ បុព្វេ ភិក្ខុ សុប្បាសា សុភរា អហោសុំ, ឧច្ឆនិចកុលេសុ សបទានំ
ចរិត្វាលទ្ធន មិស្សកបិណ្ណាន យាបេសុន្តិ អធិប្បាយេន ឯវមាហ។ អនិច្ឆាតិ
និគ្គណ្ណា ហុត្វា។

ឯវំ ចោរណាកភិក្ខុនំ វណ្ណំ កថេត្វា ឥនានិ តេសំ អវណ្ណំ កថេន្តោ
ឧប្បាសន្តិអាធិមាហ។ តត្ថ គាមេ គាមណីការិយាតិ យថា គាមេ គាមកុដា
នានប្បការេន ជនំ បីឡេត្វា ខីរទទិកណ្ណាលាទិនិ អាហារាបេត្វា ភុញ្ញន្តិ, ឯវំ
តុម្លេបិ អនេសនាយ បីតា តុម្កាកំ ជីវិតំ កថេយ្យជាតិ អធិប្បាយេន វទតិ។
និបជ្ឈន្តិតិ ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាមនសិការេហិ អនត្តិកា ហុត្វា សយនម្ហិ ហត្ថចានេ
វិស្សជ្ជេត្វា និបជ្ឈន្តិ។ បរាគារេសូតិ បរគេហោសុ, កុលសុណ្ណាទីសូតិ អត្ថោ។
មុច្ឆិតាតិ កិលេសមុច្ឆាយ មុច្ឆិតា។

ឯកច្ឆេតិ វត្ថុពុយុត្តកេយេវ។ អបរិទ្ធាតិ ធម្មិតកា។ អនាថាតិ អបតិជ្ជា។
បេតាតិ សុសានេ ធម្មិតា កាលន្ត័តមនុស្សា។ យថា ហិ សុសានេ ធម្មិតា
នាសាសកុណាទីហិ ខន្តិ, ញាតកាបិ នេសំ នាថកិច្ចំ ន ករោន្តិ, ន វត្ថុន្តិ, ន
គោបយន្តិ, ឯវមេវំ ឯវរូចាបិ អាចរិយុបជ្ឈាយាទិនំ សន្តិកា ឱវាទានុសាសនី ន
លភន្តិតិ អបរិទ្ធា អនាថា, យថា បេតា, តថេវ ហោន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. រោហិតស្សសុត្តវណ្ណាន

១០៧. ធម្មយត្តាតិ ចក្កវាឡលោកស្ស ឯកោកាសេ ភុម្មំ។ ន បវតិ ន
ឧបបន្នតីតិ ឥទំ អបរាបរំ ចុតិបដិសន្ធិវសេន គហិតំ។ គមនេនាតិ
បទគមនេន។ នាហំ តំ លោកស្ស អន្តន្តិ សត្តា សម្ព័ន្ធវលោកស្ស អន្តំ សន្ធាយ
វនតិ។ ញាតេយ្យន្តិអាទិសុ ញាតព្ពំ, ទដ្ឋព្ពំ, បត្តព្ពន្តិ អត្ថោ។

ឥតិ នេវបុត្តន ចក្កវាឡលោកស្ស អន្តោ បុច្ឆិតោ, សត្តារា
សម្ព័ន្ធវលោកស្ស កថិតោ។ សោ បន អត្ថនោ បញ្ចេន សន្ធិ សត្ត ព្យាករណំ
សមេតីតិ សញ្ញាយ បសំសន្តោ អច្ឆរិយន្តិអាទិមាហ។

ទន្ធិធម្មាតិ ទន្ធិធនុ, ឧត្តមប្បមាលោន ធនុនា សមន្នាគតោ។
ធនុគ្គហោតិ ធនុអាចរិយោ។ សុសិក្ខិតោតិ ទស ទ្វាទស វស្សានិ ធនុសិប្បំ
សិក្ខិតោ។ កតហត្ថោតិ ឧសភប្បមាលោបិ វាលក្គំ វិជ្ជិតុំ សមត្ថភាវេន
កតហត្ថោ។ កត្វាសនោតិ កតសរក្ខេចោ ទស្សិតសិប្បោ។ អសនេនាតិ
កណ្តោន។ អតិចាតេយ្យាតិ អតិក្កមេយ្យ។ យាវតា សោ តាលច្ឆាយំ
អតិក្កមេយ្យ, តាវតា កាលេន ឯកចក្កវាឡំ អតិក្កមាមីតិ អត្ថនោ
ជវសម្បត្តិ ទស្សេតិ។

បុរត្ថិមា សមុទ្ធា បច្ឆិមោតិ យថា បុរត្ថិមសមុទ្ធា បច្ឆិមសមុទ្ធា ទូរេ, ឯវំ មេ
ទូរេ បទីវតិហារោ អហោសីតិ វនតិ។ សោ កិវ ចាចីនចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ បិតោ
ចាទំ បសារេត្វា បច្ឆិមចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ អក្កមតិ, បុន ទុតិយំ ចាទំ បសារេត្វា
បរចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ អក្កមតិ។ ឥច្ឆាគតន្តិ ឥច្ឆា ឯវ។ អញ្ញាត្រេវាតិ
និប្បបញ្ចតំ ទស្សេតិ។ ភិក្ខាចារកាលេ កិវេស នាគលតាទន្តកដ្ឋំ ខាទិត្វា
អនោតត្ថេ មុខំ ជោវិត្វា កាលេ សម្បត្តេ ឧត្តរកុរុម្ពិ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វា
ចក្កវាឡមុខវដ្តិយំ និសិន្នោ ភត្តកិច្ចំ ករោតិ, តត្ថ មុហុត្ថំ វិស្សមិត្វា បុន ជវតិ។
វស្សសតាយុកោតិ តទា ធិយាយុកកាលោ ហោតិ, អយំ បន

វស្សសតាវសិដ្ឋ អាយុម្ចី គមនំ អារតិ។ វស្សសតជីវិតំ តំ វស្សសតំ
អនន្តរាយេន ជីវន្តោ។ អន្តរា កាលង្គតោតិ ចក្កវាឡេលោកស្ស អន្តំ អប្បត្វា
អន្តរា មតោ។ សោ បន តត្ថ កាលំ កត្វាបិ អាគន្ធា ឥមស្មីយេវ ចក្កវាឡេ
និព្ពត្តិ។ អប្បត្វាតិ សង្ខារលោកស្ស អន្តំ អប្បត្វា។ ទុក្ខស្សាតិ វដ្តទុក្ខស្ស។
អន្តកិរិយន្តិ បរិយន្តករណំ។ កឡេវវេតិ អត្តភាវេ។ សសញ្ញិម្ហិ សមនកេតិ
សសញ្ញោ សចិត្តេ។ លោកន្តិ ទុក្ខសច្ចំ។ លោកសមុទយន្តិ សមុទយសច្ចំ។
លោកនិរោធន្តិ និរោធសច្ចំ។ បដិបទន្តិ មគ្គសច្ចំ។ ឥតិ - “នាហំ, អារុសោ, ឥមាធិ
ចត្តារិ សច្ចាធិ តិណាកដ្ឋាធិសុ បញ្ញាបេមិ, ឥមស្មី បន ចាតុមហាភូតិកេ
កាយស្មី យេវ បញ្ញាបេមិ”តិ ធស្សេតិ។ សមិតាវីតិ សមិតចាចោ។ ឆាសីសតីតិ
ន បត្តេតិ។ ធម្មំ។

១០៨-១០៩. សត្តមជ្ជមានិ វុត្តត្តានេវ។ សត្តមំ, អជ្ជមំ។

៩. សុសិមសុត្តវណ្ណាន

១១០. នវមេ តុយ្ហម្បិ នោ, អានន្ត, សារិបុត្តោ វុច្ឆតីតិ សត្តា ថេវស្ស វណ្ណំ
កថេតុកាមោ, វណ្ណោ ច នាមេស វិសភាគបុគ្គលស្ស សន្តិកេ កថេតុំ ន
វដ្តតិ។ តស្ស សន្តិកេ កថិតោ ហិ មត្តកំ ន ចាបុណាតិ។ សោ ហិ “អសុកោ
នាម ភិក្ខុ សីលវា”តិ វុត្តេ។ “កី តស្ស សីលំ? កោបសីលោ សោ។ កី តយា
អញ្ញោ សីលវា ន ទិដ្ឋបុត្តោ”តិ វា? “បញ្ញាវា”តិ វុត្តេ, “កី បញ្ញោ សោ? កី តយា
អញ្ញោ បញ្ញាវា ន ទិដ្ឋបុត្តោ”តិ? វា, អាធិនិ វត្វា វណ្ណាកថាយ អន្តរាយំ ករោតិ។
អានន្តត្ថេវេ បន សារិបុត្តត្ថេវស្ស សភាគោ, បណីតានិ លភិក្ខុ ថេវស្ស ទេតិ,
អត្តនោ ឧបដ្ឋាកធារកេ បញ្ញាជេត្វា ថេវស្ស សន្តិកេ ឧបជ្ឈំ គណ្ហាបេតិ,
ឧបសម្មាទេតិ។ សារិបុត្តត្ថេវេ អានន្តត្ថេវស្ស តថេវ ករោតិ។ កី ការណា?
អញ្ញមញ្ញស្ស គុណេសុ បសីទិត្វា។ អានន្តត្ថេវេ ហិ - “អម្ពា កំ ជេដ្ឋភាតិកោ

ឯកំ អសន្ទៀយ្យំ សតសហស្សញ្ចកោ ចារមិយោ បូរេត្វា សោឡសវិធំ បញ្ចំ
បដិវិជ្ជិត្វា ធម្មសេនាបតិជ្ជានេ បិតោ”តិ ថេរស្ស គុណេសុ បសីទិត្វា ថេរំ
មមាយតិ។ សារិបុត្តត្ថេរោបិ - “សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស មយា កត្តព្វំ
មុខោធកណាធិកិច្ចំ សព្វំ អានន្ទោ ករោតិ។ អានន្ធន្ទំ និស្សាយ អហំ ឥច្ឆិតិច្ឆិតំ
សមាបត្តិ សមាបច្ឆិតុំ លកាមី”តិ អាយស្មតោ អានន្ធស្ស គុណេសុ បសីទិត្វា
តំ មមាយតិ។ តស្មា ភគវា សារិបុត្តត្ថេរស្ស វណ្ណំ កថេតុកាមោ អានន្ធត្ថេរស្ស
សន្តិកេ កថេតុំ អារន្ទោ។

តត្ថ តុយ្ហម្បីតិ សម្បិណ្ឌនត្ថោ បិ-កាវោ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - “អានន្ធន្ទំ,
សារិបុត្តស្ស អាចារេ គោចរោ វិហារោ អភិក្កមោ បដិក្កមោ
អាឡោកិតិវិលោកិតំ សមិញ្ញាតបសារណំ មយ្ហំ វុច្ឆតិ, អសីតិមហាថេរានំ
វុច្ឆតិ, សនេវកស្ស លោកស្ស វុច្ឆតិ។ តុយ្ហម្បី វុច្ឆតិ”តិ?

តតោ ថេរោ សាជកន្តរេ លន្ទោកាសោ ពលវមល្លោវិយ តុជ្ជមានសោ
ហុត្វា - “សត្តា មយ្ហំ បិយសហាយស្ស វណ្ណំ កថាថេតុកាមោ។ លភិស្សមិ
នោ អជ្ឈ, ធិបធនភូតំ មហាជម្ពុវិជុនន្ទោវិយ វលាហកន្តរតោ ចន្ទំ នីហិវិត្វា
ធស្សេន្ទោវិយ សារិបុត្តត្ថេរស្ស វណ្ណំ កថេតុ”ន្តិ ចិន្តេត្វា បឋមតវំ តាវ ចត្វាបិ
បទេហិ បុគ្គលបលាបេ ហរន្ទោ កស្ស ហិ នាម, ភន្តេ,
អពាលស្សាតិអាធិមាហា។ ពាលោ ហិ ពាលតាយ, ធុដ្ឋោ នោសតាយ, មូឡោ
មោហោន, វិបល្លត្តចិត្តោ ឧម្ពត្តកោ ចិត្តវិបល្លាសេន វណ្ណំ “វណ្ណា”តិ វា អវណ្ណំ
“អវណ្ណា”តិ វា, “អយំ ពុទ្ធា, អយំ សាវកោ”តិ វា ន ជាតាតិ។ អពាលាធម្មោ
បន ជាតន្តិ, តស្មា អពាលស្សាតិអាធិមាហា។ ន វុច្ឆេយ្យាតិ ពាលាធិនំយេវ ហិ
សោ ន វុច្ឆេយ្យ, ន អញ្ញាស្ស កស្ស ចិន វុច្ឆេយ្យ។

ឯវំ បុគ្គលបលាបេ ហរិត្វា ឥនានិ សោឡសហិ បទេហិ យថាភូតំ វណ្ណំ
 កថេន្តោ បណ្ឌិតោ, កន្លែតិអាទិមាហ។ តត្ថ បណ្ឌិតោតិ បណ្ឌិតោ
 សមន្នាគតោ, ចត្វសុ កោសលេសុ បិតស្សេតំ នាមំ។ វុត្តញ្ញេតំ - “យតោ ខោ,
 អានន្ទ, ភិក្ខុ ធាតុកុសលោ ច ហោតិ អាយតនកុសលោ ច
 បដិច្ចសមុប្បាទកុសលោ ច ឋានាជ្ជានកុសលោ ច, ឯត្តាវតោ ខោ, អានន្ទ,
 ‘បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ’តិ អលំ វចនាយា”តិ (ម. និ. ៣.១២២)។ មហាបញ្ញាតិអាទិសុ
 មហាបញ្ញាទីហិ សមន្នាគតោតិ អត្ថោ។ តត្ថិទំ មហាបញ្ញាទីនំ នានត្ថំ (បដិ.
 ម. ៣.២) - កតមា មហាបញ្ញា? មហាន្តេ សីលក្ខន្ធន្ទ បរិគ្គណ្ណាតីតិ មហាបញ្ញា,
 មហាន្តេ សមាធិក្ខន្ធន្ទ, បញ្ញាក្ខន្ធន្ទ, វិមុត្តិក្ខន្ធន្ទ, វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធន្ទ
 បរិគ្គណ្ណាតីតិ មហាបញ្ញា។ មហាន្តានិ ឋានាជ្ជានានិ, មហាវិហារសមាបត្តិយោ,
 មហាន្តានិ អរិយសច្ចានិ, មហាន្តេ សតិបដ្ឋានេ, សម្មប្បធានេ, ឥន្ទ្រិចានេ,
 មហាន្តានិ ឥន្ទ្រិយានិ, ពលានិ, ពោជ្ឈន្តានិ, មហាន្តេ អរិយមគ្គេ, មហាន្តានិ
 សាមញ្ញជលានិ, មហាអភិញ្ញាយោ, មហាន្តំ បរមត្ថំ និព្វានំ បរិគ្គណ្ណាតីតិ
 មហាបញ្ញា។

សា បន ថេរស្ស ទេវោរោហានំ កត្វា សង្គស្សនគរទ្វារេ បិតេន សត្តារា
 បុព្វជ្ជនបញ្ចកេ បញ្ចេ បុច្ឆិតេ តំ វិស្សន្នេន្តស្ស ចាកជា ជាតា។

កតមា បុព្វបញ្ញា? បុព្វ នាគាខន្ទេសុ, (ញ្ញាណំ បរត្ថតីតិ បុព្វបញ្ញា។) បុព្វ
 នាគាធាតុសុ, បុព្វ នាគាអាយតនេសុ, បុព្វ នាគាបដិច្ចសមុប្បាទេសុ, បុព្វ
 នាគាសុញ្ញាតមនុបលព្កេសុ, បុព្វ នាគាអត្ថេសុ, ធម្មេសុ និរុត្តិសុ បដិកានេសុ,
 បុព្វ នាគាសីលក្ខន្ធនេសុ, បុព្វ នាគាសមាធិ-បញ្ញាវិមុត្តិ-
 វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធនេសុ, បុព្វ នាគាឋានាជ្ជានេសុ, បុព្វ
 នាគាវិហារសមាបត្តិសុ, បុព្វ នាគាអរិយសច្ចេសុ, បុព្វ នាគាសតិបដ្ឋានេសុ,

សម្បជ្ឈនាទេសុ, ឥទ្ធិទានេសុ, ឥន្ទ្រិយេសុ, ពលេសុ, ពោជ្ឈន្តេសុ, បុត្ត
នាណអរិយមគ្គេសុ, សាមញ្ញជលេសុ, អភិញ្ញាសុ, បុត្ត នាណជនសាធារណ
ធម្មេ សមតិក្កម្ម បរមត្ថេ និព្វានេ ញាណំ បរត្ថតីតិ បុត្តបញ្ញា។

កតមា ហាសបញ្ញា? ឥន្ទេកន្ទោ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ
តុដ្ឋិពហុលោ ចាមោជ្ឈពហុលោ សីលំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតិ,
ភោជនេ មត្តញ្ញាតំ, ជាតិវិយាទុយោគំ, សីលក្ខន្ធនំ, សមាធិក្ខន្ធនំ, បញ្ញាក្ខន្ធនំ,
វិមុត្តិក្ខន្ធនំ, វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធនំ បរិបូរេតីតិ, ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ
ចាមោជ្ឈពហុលោ ឋានាជ្ជានំ បដិវិជ្ឈតីតិ ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ
វិហារសមាបត្តិយោ បរិបូរេតីតិ ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ អរិយសច្ចានិ
បដិវិជ្ឈតិ។ សតិបដ្ឋានេ, សម្បជ្ឈនាទេ, ឥទ្ធិទានេ, ឥន្ទ្រិយានិ, ពលានិ,
ពោជ្ឈន្តានិ, អរិយមគ្គំ ភាវេតីតិ ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ សាមញ្ញជលានិ
សច្ចិករោតិ, អភិញ្ញាយោ បដិវិជ្ឈតីតិ ហាសបញ្ញា, ហាសពហុលោ
វេទតុដ្ឋិចាមោជ្ឈពហុលោ បរមត្ថំ និព្វានំ សច្ចិករោតីតិ ហាសបញ្ញា។

ថេរោ ច សរនោ នាម តាបសោ ហុត្វា អនោមទស្សីស្ស ភកវតោ
ចាទមូលេ អគ្គសាវកបត្ថនំ បដ្ឋបេសិ។ តំកាលតោ បដ្ឋាយ ហាសពហុលោ
សីលបរិបូរណានីនិ អកាសីតិ ហាសបញ្ញា។

កតមា ជវនបញ្ញា? យំកិញ្ចំ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ... ឃេ... យំ ទូរេ
សន្តិកេ វា, សត្តំ រូបំ អនិច្ចតោ ឱប្បំ ជវតីតិ ជវនបញ្ញា។ ទុក្ខតោ ឱប្បំ,
អនត្តតោ ឱប្បំ ជវតីតិ ជវនបញ្ញា។ យា កាចិ វេទនា... ឃេ... យា កាចិ សញ្ញា...
យេ កេចិ សម្ពាទា... យំកិញ្ចំ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ... ឃេ... សត្តំ
វិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ, ទុក្ខតោ, អនត្តតោ ឱប្បំ ជវតីតិ ជវនបញ្ញា។ ចក្កំ... ឃេ...
ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចតោ, ទុក្ខតោ, អនត្តតោ ឱប្បំ ជវតីតិ

ជវនបញ្ញា។ រូបំ អតីតាធាតុតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន, អនត្តា
អសារកដ្ឋេនាតិ តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា រូបនិរោធន
និព្វានេ ឱប្បំ ជវតីតិ ជវនបញ្ញា។ វេទនា... សញ្ញា... សង្ខារ... វិញ្ញាណំ...
ចក្កុ... បេ... ជរាមរណំ អតីតាធាតុតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន... បេ... វិភូតំ
កត្វា ជរាមរណានិរោធនេ និព្វានេ ឱប្បំ ជវតីតិ ជវនបញ្ញា។ រូបំ
អតីតាធាតុតបច្ចុប្បន្នំ... បេ... វិញ្ញាណំ។ ចក្កុ... បេ... ជរាមរណំ អនិច្ចំ សង្ខតំ
បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ តុលយិត្វា តីរយិត្វា
វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ជរាមរណានិរោធនេ និព្វានេ ឱប្បំ ជវតីតិ ជវនបញ្ញា។

កតមា តិក្ខុបញ្ញា? ឱប្បំ កិលេសេ និន្ទតីតិ តិក្ខុបញ្ញា។ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ
នាធិវាសេតិ, ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ... ឧប្បន្នំ វិហ័សាវិតក្កំ... ឧប្បន្នប្បន្នេ ចាបកេ
អកុសលេ ធម្មេ... ឧប្បន្នំ រាគំ... ទោសំ... មោហំ... កោដំ... ឧបនាហំ... មក្ខំ...
បឡាសំ... ឥស្សំ... មជ្ឈិមំ... មាយំ... សាឃេយ្យំ... ធម្មំ... សារម្ហំ... មាណំ... អតិមាណំ...
មទំ... បមាណំ... សព្ពេ កិលេសេ... សព្ពេ ទុច្ចរិតេ... សព្ពេ អភិសង្ខារេ... សព្ពេ
ភវតាមិកម្មេ នាធិវាសេតិ បដហតិ វិនោទេតិ, ព្យន្តិករោតិ, អនភាវំ គមេតីតិ
តិក្ខុបញ្ញា។ ឯកស្មី អាសនេ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ,
ចតស្សោ ច បដិសម្ពិទ្ធាយោ, ធន ច អភិញ្ញាយោ អធិគតា ហោន្តិ សង្ខិកតា
ជស្សិតា បញ្ញាយាតិ តិក្ខុបញ្ញា។

ថេរោ ច ភាគិនេយ្យស្ស ធិបនខបរិញ្ញាជកស្ស វេទនាបរិក្កហសុត្ត
នេសិយមានេ បិតកោវ សព្ពកិលេសេ និន្ទិត្វា សាវកចារមិញ្ញាណំ
បដិវិទូកាលតោ បដ្ឋាយ តិក្ខុបញ្ញោ នាម ជាតោ។ តេនាហ - “តិក្ខុបញ្ញោ,
ភន្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ” តិ។

កតមា និព្វេនិកបញ្ញា? ឥនេកន្ទោ សត្តសង្ខារេសុ ឧព្ពេគពហុលោ ហោតិ
ឧត្តាសពហុលោ ឧក្កណ្ឌនពហុលោ អរតិពហុលោ អនភិរតិពហុលោ
ពហិមុខោ ន រមតិ សត្តសង្ខារេសុ, អនិព្វិទ្ធពុត្ថំ អប្បនាលិតបុត្ថំ លោកក្ខន្ធំ
និព្វិជ្ឈតិ បទាលេតីតិ និព្វេនិកបញ្ញា។ អនិព្វិទ្ធពុត្ថំ អប្បនាលិតបុត្ថំ
នោសក្ខន្ធំ... មោហក្ខន្ធំ... កោដំ... ឧបនាហំ... បេ... សព្ពេ ភវតាមិកមេ និព្វិជ្ឈតិ
បទាលេតីតិ និព្វេនិកបញ្ញា។

អប្បិដ្ឋោតិ សន្តគុណានិគុហានតា, បច្ចយបដិគ្គហណោ ច មត្តញ្ញតា, ឯតំ
អប្បិដ្ឋលក្ខណានិ ឥមីនា លក្ខណេន សមន្មាគតោ។ សន្តដ្ឋោតិ ចតុសុ
បច្ចយេសុ យថាលាភសន្តោសោ យថាលសន្តោសោ
យថាសារុប្បសន្តោសោតិ, ឥមេហិ តីហិ សន្តោសេហិ សមន្មាគតោ។
បរិវិត្តោតិ កាយវិវេកោ ច វិវេកដ្ឋកាយានំ នេក្ខម្ហាភិរតានំ, ចិត្តវិវេកោ ច
បរិសុទ្ធចិត្តានំ បរមវោទានប្បត្តានំ, ឧបដិវិវេកោ ច និរុបដិនំ បុគ្គលានំ
វិសង្ខារគតានន្តិ, ឥមេសំ តិណ្ណំ វិវេកានំ លាភី។ អសំសដ្ឋោតិ ទស្សនសំសគ្គោ
សវនសំសគ្គោ សមុល្លបនសំសគ្គោ បរិភោគសំសគ្គោ កាយសំសគ្គោតិ,
ឥមេហិ បញ្ចហិ សំសគ្គហិ វិហិតោ។ អយញ្ច បញ្ចវិជោ សំសគ្គោ រាជ្ជហិ
រាជមហាមត្តហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ ឧបាសកេហិ ឧបសិកាហិ
ភិក្ខុហិ ភិក្ខុនីហិ អដ្ឋហិ បុគ្គលេហិ សទ្ធិ ជាយតិ, សោ សព្ពេហិ វេរស្ស
នត្ថិតិ អសំសដ្ឋោ។

អារទ្ធវិវិយោតិ បគ្គហិតវិវិយោ បរិបុណ្ណវិវិយោ។ តត្ថ អារទ្ធវិវិយោ ភិក្ខុ
គមនេ ឧប្បន្នកិលេសស្ស ហំនំ ចាបុណិតុំ ន ទេតិ, ហំនេ ឧប្បន្នស្ស និសង្កំ,
និសង្កាយ ឧប្បន្នស្ស សេយ្យំ ចាបុណិតុំ ន ទេតិ, តស្មី តស្មី ឥរិយាបថេ ឧប្បន្នំ
តត្ថ តត្ថេវ និគ្គណ្ហាតិ។ ថេរោ បន ចតុចត្តាលីស វស្សានិ មញ្ចោ បិដ្ឋិន

បសារេតិ។ តំ សន្ទាយ “អារទ្ធវីរិយោ”តិ អាហា។ វត្តាតិ ឌីធុននវត្តា។ ភិក្ខុនំ
អជ្ឈាចារំ ទិស្វា “អជ្ឈ កថេស្សមិ, សេ កថេស្សមិ”តិ កថាវវត្តានំ ន ករោតិ,
តស្មី តស្មី យេវ ហំនេ ឌីវទតិ អនុសាសតីតិ អត្ថោ។

វចនក្ខមោតិ វចនំ មតិ។ ឯកោ ហិ បរស្ស ឌីវាទំ ទេតិ, សយំ បន អញ្ញេន
ឌីវទិយមាណោ កុដ្ឋតិ។ ឯកោ បន បរស្សមិ ឌីវាទំ ទេតិ, សយំ ឌីវទិយមាណាបិ
សិរសា សម្មជិដ្ឋតិ។ ឯកទិវសំ កិរ សារិបុត្តត្ថេរំ សត្តវស្សិកោ សាមណោរោ -
“ភន្តេ, សារិបុត្ត, តុម្ហាកំ និវាសនកណ្ណោ ឌីលម្ពតី”តិ អាហា។ ឯកោ កិញ្ចិ
អវត្តាវ ឯកមន្តំ គន្ធា បរិមណ្ឌលំ និវាសេត្វា អាគម្ម “ឯត្តកំ វដ្ឋតិ អាចរិយា”តិ
អញ្ញាលី បគ្គយ្ហ អដ្ឋាសិ។

“តទហុ បព្ពជិតោ សន្តោ, ជាតិយា សត្តវស្សិកោ;
សោមិ មំ អនុសាសេយ្យ, សម្មជិដ្ឋាមិ មត្តកេ”តិ។ (មិ. ប. ៦.៤.៨) -

អាហា។

ចោទកោតិ វត្ថុស្មី ឌីតិណ្ណោ វា អនោតិណ្ណោ វា វីតិក្កមំ ទិស្វា - “អារុសោ,
ភិក្ខុនា នាម ឯវំ និវាសេតព្ពំ, ឯវំ ចារុបិតព្ពំ, ឯវំ គន្ធព្ពំ, ឯវំ ហិតព្ពំ, ឯវំ
និសីទិតព្ពំ, ឯវំ ខាទិតព្ពំ, ឯវំ ភុញ្ញិតព្ពំ”ន្ត តន្តិវសេន អនុសិដ្ឋិ ទេតិ។

ចាបគរហិតិ ចាបបុគ្គលេ ន បស្សេ, ន តេសំ វចនំ សុណោ, តេហិ សទ្ធិ
ឯកចក្កវាឡេបិ ន វសេយ្យំ។

“មា មេ កទាចិ ចាបិដ្ឋោ, កុសីតោ ហីនវីរិយោ;
អប្បស្សតោ អនាទរោ, សមេតោ អហុ កត្ថបិ”តិ។ -

ឯវំ ចាបបុគ្គលេបិ គរហតិ, “សមណោ នាម រាគវសិកេន
នោសមោហវសិកេន នហោតព្ពំ, ឧប្បន្នោ រាគោនោសោមោហោ
បហោតព្ពោ”តិ ឯវំ ចាបធម្មេបិ គរហតិ តិ ធ្វីហិ ការណេហិ “ចាបគរហិ, ភន្តេ,
អាយស្មា សារិបុត្តោ”តិ វេទតិ។

ឯវំ អាយស្មតា អានន្ទេន សោឡសហិ បទេហិ ថេវស្ស
យថាភូតវណ្ណាប្បកាសនេ កតេ - “កី អានន្ទោ អត្ថនោ បិយសហាយស្ស
វណ្ណំ កថេតុំ នលភតិ, កថេតុ កី បនតេន កថិតំ តថេវ ហោតិ, កី សោ
សព្ពញ្ញ”តិ? កោចិ ចាបបុគ្គលោ វត្ថុំ មាលភតូតិ សត្តា តំ វណ្ណាភណំ
អកុប្បំ សព្ពញ្ញភាសិតំ ករោន្តោ ជិនមុទ្ធិកាយ លញ្ញោ ឯវមេតន្តិអាធិមាហ។

ឯវំ តថាគតេន ច អានន្ទត្ថេវេន ច មហាថេវស្ស វណ្ណំ កថិយមនេ
ភុមជ្ជកា ទេវតា ឧដ្ឋហិត្វា ឯតេហោវ សោឡសហិ បទេហិ វណ្ណំ កថយីសុ។
តតោ អាកាសជ្ជកទេវតា សីតវលាហកា ឧណ្ណាវលាហកា
ចាតុមហារាជិកាតិ យាវ អកនិជ្ជព្រហ្មលោកា ទេវតា ឧដ្ឋហិត្វា ឯតេហោវ
សោឡសហិ បទេហិ វណ្ណំ កថយីសុ។ ឯតេនុចាយេន ឯកចក្កវាឡំ អាធិ កត្វា
ទសសុ ចក្កវាឡសហស្សេសុ ទេវតា ឧដ្ឋហិត្វា កថយីសុ។ អថាយស្មតោ
សារិបុត្តស្ស សធ្វិវហារិកោ សុសីមោ ទេវបុត្តោ ចិន្តេសិ - “ឥមា ទេវតា
អត្ថនោ អត្ថនោ នក្ខត្តកីឡំ បហាយ តត្ថ តត្ថ គន្ធា មយ្ហំ ឧបជ្ឈាយស្សេវ
វណ្ណំ កថេន្តិ, គច្ឆាមិ តថាគតស្ស សន្តិកំ, គន្ធា ឯតទេវ វណ្ណាភណំ
ទេវតាភាសិតំ ករោមី”តិ, សោ តថា អកាសិ។ តំ ទស្សេតុំ អថ ខោ
សុសីមោតិអាធិ វុត្ថំ។

ឧទ្ធាវចាតិ អញ្ញេសុ ហ្មនេសុ បណីតំ ឧច្ចំ វុច្ចតិ, ហីនំ អវចំ។ ឥធម បន
ឧទ្ធាវចាតិ នាធាវិធា វណ្ណាធិកា។ តស្សា កិវ ទេវបរិសាយ ជីលដ្ឋានំ អតីនីលំ,

បីតកដ្ឋានំ អតិបីតកំ, លោហិតដ្ឋានំ អតិលោហិតំ, ឌីនាតដ្ឋានំ អន្ទោនាតន្តិ,
ចតុត្ថិជា វណ្ណានិកា ចាតុករិ។ តេនេវ សេយ្យថាបិ នាមាតិ ចតស្សោ ឧបមា
អាគតា។ តត្ថ សុភោតិ សុន្ទរោ។ ជាតិមាតិ ជាតិសម្បជ្ជោ។ សុបរិកម្មកតោតិ
ជោវនាធិបរិកម្មេន សុដ្ឋបរិកម្មកតោ។ បណ្ណកម្ពុលេ និក្ខត្តោតិ រត្តកម្ពុលេ
ឋបិតោ។ ឯវមេវន្តិ រត្តកម្ពុលេ និក្ខត្តមណីវិយ សញ្ញា ឯកប្បហារេនេវ
វិរោចិតំ អារទ្ធា។ និក្ខត្តិ អតិរេកបញ្ចសុវណ្ណាន កតបិឡន្ទនំ។ តញ្ចា
យដ្ឋនមដ្ឋនក្ខមំ ហោតិ។ ជម្ពោននន្តិ មហាជម្ពុសាខាយ បវត្តនទិយំ និព្វត្តំ,
មហាជម្ពុជលរសេ វា បថវិយំ បរិដ្ឋេ សុវណ្ណត្ថ្រា ឧដ្ឋហន្តិ, តេន សុវណ្ណាន
កតបិឡន្ទនន្តិបិ អត្ថោ។ ធក្ខកម្មារបុត្តឧក្ខាមុខសុកុសលសម្បហដ្ឋន្តិ
សុកុសលេន កម្មារបុត្តេន ឧក្ខាមុខេ បចិត្វា សម្បហដ្ឋំ។ ជាតុរិកន្ត្រេ (ម. និ.
៣.៣៥៧ អាធមោ) អកតកណ្ណំ គហិតំ, ឥធម បន កតកណ្ណំ។

វិទ្ធោតិ ទ្វីភូតេ។ ទេវេតិ អាកាសេ។ នកំ អព្ពស្សក្កមាណោតិ អាកាសំ
អភិលង្ក្រោ។ ឥមិនា តរុណាស្វរិយភារោ ធស្សិតោ។ សោរតោតិ សោរច្ឆេន
សមន្នាគតោ។ ធន្លោតិ និព្វិសេវនោ។ សត្តវណ្ណាភតោតិ សត្តារា
អាគតវណ្ណោ។ សត្តា ហិ អដ្ឋបរិសមជ្ឈេ និសីធិត្វា “សេវថ, ភិក្ខុវេ,
សារិបុត្តមោគ្គល្លានេ” តិអាធិនា (ម. និ. ៣.៣៧៤) នយេន ថេរស្ស វណ្ណំ អាហារីតិ
ថេរោ អាគតវណ្ណោ នាម ហោតិ។ កាលំ កង្ខតីតិ បរិនិព្វានកាលំ បត្តេតិ។
ឌីណាសវោ ហិ នេវ មរណំ អភិនន្តតិ, ន ជីវិតំ បត្តេតិ, ធិវសសង្ខេបំ វេតនំ
គហេត្វា បីតបុរិសោវិយ កាលំ បន បត្តេតិ, ឌីលោកេន្លោ តិដ្ឋតីតិ អត្ថោ។
តេនេវាហ -

“នាភិនន្តាមិ មរណំ, នាភិនន្តាមិ ជីវិតំ;

កាលបញ្ច បដិកម្ពាមិ, ធិត្តិសំ ភតកោ យថា”តិ។ (ថេរគា. ១០០១-១០០២);
នវម៌;

១០. នាវាតិវត្ថុយសាវកសុត្តវណ្ណានា

១១១. ធនមេ នាវាតិវត្ថុយសាវកាតិ តេ កិវ កម្មវាធិនោ អហេសុំ, តស្មា
នាវាធិនិ បុញ្ញានិ កត្វា សគ្គេ និព្ពត្តា, តេ “អត្តនោ អត្តនោ សត្តវិ បសាទេន
និព្ពត្តម្ហា”តិ សញ្ញនោ ហុត្វា “គច្ឆាម ធនពលស្ស សន្តិកេ វត្វា អម្ហាកំ
សត្តារាជំ វណ្ណំ កថេស្សមា”តិ អាគម្ពា បច្ចេកកាថាហិ កថយីសុ។ តត្ថ
ធិន្ទិតមារិតេតិ ធិន្ទិតេ ច មារិតេ ច។ ហតជាជីស្វតិ ចោជនេ ច ធនជាជីសុ ច។
បុញ្ញំ វា បនាតិ អត្តនោ បុញ្ញម្បិ ន សមនុបស្សតិ, សន្និបតោ បុញ្ញាបុញ្ញានំ
វិចារកោ នត្ថិតិ វនតិ។ ស វេវិស្សាសមាចិក្ខិតិ សោ - “ឯវំ កតចាចានម្បិ
កតបុញ្ញានម្បិ វិចារកោ នត្ថិតិ”តិ វនន្តោ សត្តានំ វិស្សាសំ អវស្សយំ បតិជ្ជំ
អាចិក្ខិតិ, តស្មា មាជនំ វន្តនំ បូជនំ អវហតីតិ វនតិ។

តថោជិគុច្ឆាយាតិ កាយកិលមថតបេន ចាបជិគុច្ឆនេន។ សុសំវុតត្តោតិ
សមម្ពាគតោ បិហិតោ វា។ ជេគុច្ឆិតិ តបេន ចាបជិគុច្ឆកោ។ និបកោតិ
បណ្ឌិតោ។ ចាតុយាមសុសំវុតតោតិ ចាតុយាមេន សុសំវុតោ។ ចាតុយាមោ នាម
សត្តវារិវារិតោ ច ហោតិ សត្តវារិយុត្តោ ច សត្តវារិគុតោ ច សត្តវារិដុដោ ចាតិ
ឥមេ ចត្តារោ កោដ្ឋាសា។ តត្ថ សត្តវារិវារិតោតិ វារិតសត្តឧទកោ,
បដិក្ខិត្តសត្តសីតោទកោតិ អត្តោ។ សោ កិវ សីតោទកេ សត្តសញ្ញា ហោតិ,
តស្មា តំ ន វលញ្ញេតិ។ សត្តវារិយុត្តោតិ សព្ពេន ចាបវារណេន យុតោ។
សត្តវារិគុតោតិ សព្ពេន ចាបវារណេន គុតចាចោ។ សត្តវារិដុដោតិ សព្ពេន
ចាបវារណេន ដុដោ។ ធិជ្ជំ សុតញ្ច អាចិក្ខិត្ត ធិជ្ជំ “ធិជ្ជំ មេ”តិ សុតំ “សុតំ មេ”តិ

អាចិត្តឆ្មោ, ន ជិតុហឆ្មោ។ ន ហិ ទូន កិត្តិសីតិ ឯវ្យាចោ សត្តា កិត្តិសការកោ
នាម ន ហោតិ។

នាធាតិវិញ្ញេយ្យតិ សោ កិរ នាធាតិវិញ្ញេយ្យនំយេវ ឧបដ្ឋាកោ, តស្មា តេ អារត្ត
វេទតិ។ បកុដកោ កាតិយានោតិ បកុដោ កក្ខាយនោ។ និគល្លោតិ
នាជបុត្តោ។ មក្ខុលិប្បវណ្ណាសេតិ មក្ខុលិ ច ប្បវណ្ណា ច។ សាមញ្ញប្បត្តាតិ
សមណធម្ម កោដិប្បត្តា។ ន ហិ ទូន តេតិ សប្បវិសេហិ ន ទូរេ, តេយេវ
លោកេ សប្បវិសាតិ វេទតិ។ បច្ចុកាសីតិ “អយំ អាគោដកោ ឥមេសំ
នគ្គនិស្សរិកានំ ធនពលស្ស សន្តិកេ ឋត្វា វណ្ណំ កថេតិ តេសំ អវណ្ណំ
កថេស្សមី” តិ បតិអកាសីតិ។

តត្ថ សហាចរិតេនាតិ សហា ចរិតមត្តេន។ ធម្មោ សិគាលោតិ លាមកោ
កាលសិគាលោ។ កោត្តកោតិ តស្សេវ វេវចនំ។ សង្កស្សរាចារោតិ
អាសង្កិតសមាចារោ។ ន សតំ សរិក្ខោតិ បណ្ឌិតានំ សប្បវិសានំ សទិសោ ន
ហោតិ, កី ត្វំ កាលសិគាលសទិសេ តិវិញ្ញេយ្យ សីហោ ករោសីតិ?

អន្ធវិសិទ្ធាតិ “អយំ ឯវ្យាចានំ សត្តារានំ អវណ្ណំ កថេតិ, តេនេវ នំ មុខេន
វណ្ណំ កថាបេស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា តស្ស សរិវេ អនុអវិសិ អធិមុច្ចិ, ឯវ្យំ
អន្ធវិសិទ្ធា។ អាយុត្តាតិ តថោជិតុដ្ឋនេ យុត្តបយុត្តា។ ចាលយំ បរិវេកិយន្តិ
បរិវេកំ ចាលយន្តា។ តេ កិរ “ន្ហាបិតបរិវេកំ ចាលេស្សមា” តិ សយំ កេសេ
លុញ្ញន្តិ។ “ចីវេបរិវេកំ ចាតេស្សមា” តិ នគ្គាវិចរន្តិ។ “បិណ្ឌាចាតបរិវេកំ
ចាលេស្សមា” តិ សុនខាវិយ ភូមិយំ វា ភុញ្ញន្តិ ហត្ថេសុ វា។ “សេនាសនបរិវេកំ
ចាលេស្សមា” តិ កណ្តាកសេយ្យានិ កប្បេន្តិ។ រូបេ និវិជ្ជាតិ តណ្ហាទិដ្ឋិហិ រូបេ
បតិដ្ឋិតា។ ទេវលោកាភិទន្តិនោតិ ទេវលោកបត្តនកាមា។ មាតិយាតិ មច្ឆា,
តេ វេ មច្ឆា បរលោកត្តាយ សម្មា អនុសាសន្តិតិ វេទតិ។

ឥតវិធិត្វាតិ “អយំ បឋមំ ឯតេសំ អវល្លោ កថេត្វា ឥនានិ វល្លោ កថេតិ,
កោ នុខោ ឯសោ” តិ អារវ្មេន្តោ ជានិត្វាវ។ យេ ចន្តលិក្ខស្មី បកាសវល្លោតិ យេ
អន្តលិក្ខេ ចន្តោកាសស្មិវិយោកាសសញ្ញាវាគឥន្តជនុតារករូចានំ
បកាសវល្លោ។ សព្វេវ តេ តេតិ សព្វេវ តេ តយា។ នម្មច័តិ មារំ អាលបតិ។
អាមិសំវ មច្ឆានំ វជាយ ទិត្តាតិ យថា មច្ឆានំ វជត្តាយ ពជ្ជិសលក្ខំ អាមិសំ
ទិបតិ, ឯវំ តយា បសំសមាធនេ ឯតេ រូចា សត្តានំ វជាយ ទិត្តាតិ វនតិ។

មាលាវតាមិយោតិ អយំ កិរ ទេវបុត្តោ ពុទ្ធបដ្ឋាកោ។ រាជគហ័យានន្តិ
រាជគហបព្ពតានំ។ សេតោតិ កេលាសោ។ អយតាមិនន្តិ អាកាសតាមីនំ។
ឧទទិនន្តិ ឧទកនិធានានំ។ ឥនំ វុត្តំ ហោតិ - យថា រាជគហ័យានំ បព្ពតានំ
វិបុលោ សេដ្ឋោ, ហិមវន្តបព្ពតានំ កេលាសោ, អាកាសតាមីនំ អាទិច្ឆា,
ឧទកនិធានានំ សមុទ្គោ, នក្ខត្តានំ ចន្តោ, ឯវំ សទេវកស្ស លោកស្ស ពុទ្ធោ
សេដ្ឋោតិ។ ធនមំ។

នាវាតិត្ថិយវគ្គោ តតិយោ។

ឥតិ សារត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

ទេវបុត្តសំយុត្តវល្លោនា និដ្ឋិតា។

៣. កោសលសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. ធម្មាវសុត្តវល្លោនា

១១២. កោសលសំយុត្តស្ស បឋមេ ភគវតា សទ្ធិសម្មាទីតិ យថា
 ឧមនីយាទីនិ បុច្ឆន្តោ ភគវា តេន, ឯវំ សោមិ ភគវតា សទ្ធិសមប្បវត្តមោទោ
 អហោសិ។ សីតោនកំរិយ ឧណ្ណោនកេន សម្មាទីតំ ឯកីការំ អគមាសិ។
 យាយ ច - “កង្ខិ, ភោគោតម, ឧមនីយំ, កង្ខិ យាបនីយំ, កង្ខិ ភោគោ ច
 គោតមស្ស សាវកានញ្ច អប្បាពាធំ អប្បាតង្គំ លហុដ្ឋានំ ពលំ
 ជាសុរិហារោ” តិអាទិកាយ កថាយ សម្មាទី, តំ
 បីតិចារមោជ្ជសម្មាតសម្មាទនននតោ សម្មាទីតុំ យុត្តការតោ ច សម្មាទនីយំ,
 អត្ថព្យញ្ញនមធុរតាយ ចិរម្បិ កាលំ សារេតុំ និរន្តរំ បវត្តតុំ អរហរូបតោ
 សរិតត្ថការតោ ច សារណីយំ។ សុយ្យមានសុខតោ ច សម្មាទនីយំ,
 អនុស្សរិយមានសុខតោ សារណីយំ។ តថា ព្យញ្ញនបរិសុទ្ធតាយ សម្មាទនីយំ,
 អត្ថបរិសុទ្ធតាយ សារណីយន្តិ ឯវំ អនេកេហិ បរិយាយេហិ សម្មាទនីយំ កថំ
 សារណីយំ វីតិសារេត្វា បរិយោសាបេត្វា និដ្ឋបេត្វា ឥតោ បុព្ពេ តថាគតស្ស
 អទិដ្ឋត្តា គុណាគុណាវសេន គម្ពីរការំ វា ឧត្តានការំ វា អជានន្តោ ឯកមន្តំ
 និសីទិ, ឯកមន្តំ និសិទ្ធោ ខោ យំ ឱវដ្តិកសារំ កត្វា អាគតោ
 លោកនិស្សរណភវោក្កន្តិបញ្ចំ សត្តុ សម្មាសម្ពុទ្ធតំ បុច្ឆិតុំ ភវម្បិ
 លោតិអាទិមាហ។

តត្ថ ភវម្បិ តិ បិ-កាវោ សម្បិណ្ឌានត្ថ និចារតោ, តេន ច ន សត្តារេ
 សម្បិណ្ឌាតិ។ យថា បូរណានយោ “សម្មាសម្ពុទ្ធម្ហា” តិ បដិជានន្តិ, ឯវំ ភវម្បិ នុ
 បដិជានាតីតិ អត្ថោ។ ឥទំ បន រាជា ន អត្ថនោ លទ្ធិយា, លោកេ មហាជនេន
 គហិតបដិញ្ញាវសេន បុច្ឆតិ។ អថ ភគវា ពុទ្ធសីហនាធំ ននន្តោ យំ ហិ តំ
 មហារាជាតិអាទិមាហ។ តត្ថ អហំ ហិ មហារាជាតិ អនុត្តរំ សព្វសេដ្ឋំ
 សព្វញ្ញតញ្ញាណសម្ពាតំ សម្មាសម្ពោធិ អហំ អភិសម្ពុទ្ធាតិ អត្ថោ។
 សមណព្រាហ្មណាតិ បព្ពដ្ឋបគមនេន សមណា, ជាតិវសេន ព្រាហ្មណា។

សង្ឃីនោតិអាធិសុ បព្ពជិតសម្មហសន្ត្តោតោ សង្ឃោ ឯតេសំ អត្ថិតិ សង្ឃីនោ។
ស្វេរ គណោ ឯតេសំ អត្ថិតិ គណីនោ។ អាចារសិក្ខាបនវសេន តស្ស
គណស្ស អាចរិយាតិ គណាចរិយា។ ញាតាតិ បញ្ញាតា ចាកជា។ “អប្បិច្ឆា
សន្តជ្ជា អប្បិច្ឆតាយ វត្ថម្មី ន និវាសេន្តិ”តិ ឯវំ សមុគ្គតោ យសោ ឯតេសំ
អត្ថិតិ យសស្សីនោ។ តិក្កករាតិ លទ្ធិករា។ សាធុសម្មតាតិ “សន្តោ
សប្បរិសា”តិ ឯវំ សម្មតា។ ពហុជនស្សាតិ អស្សុតវតោ អន្ធពាលបុប្ផនស្ស។
បូរណោតិអាធិនិ តេសំ នាមគោត្តានិ។ បូរណោតិ ហិ នាមមេវ។ តថា,
មក្ខលីតិ។ សោ បនគោសាលាយ ជាតត្តា គោសាលោតិ វុត្តោ។ នាដបុត្តោតិ
នាដស្ស បុត្តោ។ ពេលជ្ជបុត្តោតិ ពេលជ្ជស្ស បុត្តោ។ កម្ពាយនោតិ បកុជស្ស
គោត្តំ។ កេសកម្ពលស្ស ធារណតោ អជិតោ កេសកម្ពលោតិ វុត្តោ។

តេបិ មយាតិ កប្បកោលាហលំ ពុទ្ធកោលាហលំ ចក្កវត្ថិកោលាហលន្តិ
តីណិ កោលាហលានិ។ តត្ថ “វស្សសតសហស្សមត្ថកេ កប្បជ្ជានំ
ភវិស្សតី”តិ កប្បកោលាហលំ នាម ហោតិ - “ឥតោ
វស្សសតសហស្សមត្ថកេ លោកោ វិនស្សិស្សតិ, មេត្តំ មារិសា, ភាវេថ,
ករុណំ មុទិតំ ឧបេក្ខ”ន្តិ មនុស្សប្បថេ ទេវតា ឃោសេន្តិយោ វិចរន្តិ។
“វស្សសហស្សមត្ថកេ បន ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ពុទ្ធកោលាហលំ នាម ហោតិ
- “ឥតោ វស្សសហស្សមត្ថកេ ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជិត្វា ធម្មានុធម្មបដិបទំ បដិបន្នេន
សង្ឃរតនេន បរិវារិតោ ធម្មំ ទេសេន្តោ វិចរិស្សតី”តិ ទេវតា ឧក្សេសេន្តិ។
“វស្សសតមត្ថកេ បន ចក្កវត្ថិ ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ចក្កវត្ថិកោលាហលំ នាម
ហោតិ - “ឥតោ វស្សសតមត្ថកេ សត្តរតនសម្បន្នោ ចតុទ្ធិបិស្សរោ សហស្ស
បុត្តបរិវារោ វេហាសង្កមោ ចក្កវត្ថិរាជា ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ទេវតា ឧក្សេសេន្តិ។

ឥមេសុ តីសុ កោលាហលេសុ ឥមេ ឆ សត្តារោ ពុទ្ធកោលាហលំ សុត្វា
អាចរិយេ បយិរុចាសិត្វា ចិន្តាមាណិវិជ្ជាជិនិ ឧគ្គណ្ហិត្វា - “មយំ ពុទ្ធម្ហា” តិ
បដិញ្ញំ កត្វា មហាជនបរិវុតា ជនបទំ វិចារន្តា អនុបុព្វេន សាវត្ថិយំ បត្តា។
តេសំ ឧបជ្ជាកា រាជានំ ឧបសង្កមិត្វា, “មហារាជ, បូរណោ កស្សុចោ... បេ....
អជិតោ កេសកម្ពុលោ ពុទ្ធា កិរ សព្ពញ្ញ កិរា” តិ អាហោចេសុំ។ រាជា “តុម្ពេវ នេ
និមន្តេត្វា អានេថា” តិ អាហា។ តេ គន្ធា តេហិ, “រាជា វោ និមន្តេតិ។ រញ្ជោ គេហោ
ភិក្ខុំ គណ្ហាថា” តិ វុត្តា គន្ធី ន ឧស្សហន្តិ, បុនប្បុនំ វុច្ឆមាធា ឧបជ្ជាកានំ
ចិន្តានុវត្តណាត្ថាយ អធិវាសេត្វា សព្ពេ ឯកតោវ អគម៌សុ។ រាជា អាសនានិ
បញ្ញាបេត្វា “និសីទន្ធ” តិ អាហា។ និគ្គណានំ អត្តភាវេ រាជស្មា នាម ជរតិ, តេ
មហារហេសុ អាសនេសុ និសីទិតុំ អសក្កោន្តា ជលកេសុ ចេវ ភូមិយំ ច
និសីទីសុ។

រាជា “ឯត្ថកេនេវ នត្ថិ តេសំ អន្តោ សុក្កធម្មោ” តិ វត្វា អាហារំ អទត្វាវ
តាលតោ បតិទំ មុគ្គវេន ចោបេន្តាវិយ “តុម្ពេ ពុទ្ធា, ន ពុទ្ធា” តិ បញ្ញំ បុច្ឆិ។ តេ
ចិន្តយីសុ - “សចេ ‘ពុទ្ធម្ហា’ តិ វត្តាម, រាជា ពុទ្ធវិសយេ បញ្ញំ បុច្ឆិត្វា កថេតុំ
អសក្កោន្តេ ‘តុម្ពេ មយំ ពុទ្ធាតិ មហាជនំ វព្វេត្វា អាហិណ្ឌាថា’ តិ ជ្ឈិម្បិ
និន្ទាបេយ្យ, អញ្ញម្បិ អនត្ថំ កវេយ្យា” តិ សកបដិញ្ញាយ ឯវ ‘ន មយំ ពុទ្ធា’ តិ
វទីសុ។ អថ នេ រាជា គេហតោ និកឡាបេសិ។ តេ រាជយរតោ និក្ខន្តេ ឧបជ្ជាកា
បុច្ឆិសុ - “កី អាចរិយា រាជា តុម្ពេ បញ្ញំ បុច្ឆិត្វា សក្ការសម្មានំ អកាសី” តិ? រាជា
“ពុទ្ធា តុម្ពេ” តិ បុច្ឆិ, តតោ មយំ - “សចេ អយំ រាជា ពុទ្ធវិសយេ បញ្ញំ
កថិយមានំ អជាធន្តោ អម្ពេសុ មនំ បទោសេស្សតិ, ពហុំ អបុញ្ញំ
បសវិស្សតិ” តិ រញ្ជោ អនុកម្យាយ ‘ន មយំ ពុទ្ធា’ តិ វទិម្ហា, មយំ បន ពុទ្ធា ឯវ,
អម្ហាកំ ពុទ្ធភាវោ, ឧទកេន ជោវិត្វាបិ ហរិតុំ ន សក្កាតិ។ ឥតិ ពហិទ្ធា
‘ពុទ្ធម្ហា’ តិ អាហំសុ - រញ្ជោ សន្តិកេ ‘ន មយំ ពុទ្ធា’ តិ វទីសុតិ, ឥទំ គហេត្វា រាជា

ឯវាមាហា។ តត្ថ ក៏ បន ករំ គោតមោ ធម្មារោ ចេវ ជាតិយា, នរោ ច បព្ពដ្ឋាយាតិ
ឥទំ អត្ថនោ បដិញ្ញំ គហេត្វា វទតិ។ តត្ថ កិច្ច បដិក្ខេបវចនំ។ ឯតេ
ជាតិមហាល្លកា ច ចិវបព្ពជិតា ច “ពុទ្ធម្មា”តិ ន បដិជានន្តិ, ករំ គោតមោ
ជាតិយា ច ធម្មារោ បព្ពដ្ឋាយ ច នរោ ក៏ បដិជានាតិ? មា បដិជានាហិតិ អត្ថោ។

ន ឧញ្ញាតញ្ញាតិ ន អវជានិតញ្ញា។ ន បរិភោតញ្ញាតិ ន បរិភវិតញ្ញា។ កតមេ
ចត្តារោតិ កថេតុកម្មតាបុច្ឆា។ ខត្តិយោតិ រាជកុមារោ។ ឧរគោតិ
អាសីវិសោ។ អគ្គីតិ អគ្គិយេវ។ ភិក្ខុតិ ឥមស្មី បន បទេ ទេសនាកុសលតាយ
អត្តានំ អព្ពន្ធរំ កត្វា សីលវន្តំ បព្ពជិតំ ទស្សេតិ។ ឯត្ថ ច ធម្មារំ រាជកុមារំ ទិស្វា,
ឧក្កមិត្វា មគ្គំ អនេន្តោ, ចារុបនំ អនបនេន្តោ, និសិដ្ឋាសនតោ អនុដ្ឋហន្តោ,
ហត្ថិបិដ្ឋាធិហិ អនោតរន្តោ, ហេដ្ឋា កត្វា មញ្ញនវសេន អញ្ញម្បិ ឯវរូបំ
អនាចារំ ករោន្តោ ខត្តិយំ អវជានាតិ នាម។ “ភទ្ទកោ វតាយំ រាជកុមារោ,
មហាកណ្ណោ មហោទរោ - កី នាម យំកិញ្ចិ ចោរូបទ្ធពំ រូបសមេតុំ យត្ថ កត្ថចិ
ហានេ វន្តំ អនុសាសិតុំ សក្ខិស្សតិ”តិអាធិនិ វទន្តោ បរិភោតិ នាម។
អញ្ញនិសលាកមត្តម្បិ អាសីវិសចោតកំ កណ្ណាធិសុ បិឡន្ទន្តោ អដ្ឋលិម្បិ
ជ្ឈិម្បិ ខំសាបេន្តោ ឧរកំ អវជានាតិ នាម។ “ភទ្ទកោ វតាយំ អាសីវិសោ
ឧទកទេឧកោវិយ កី នាម កិញ្ចិទេវ ខំសិតុំ កស្សចិទេវ កាយេ វិសំ ជិវិតុំ
សក្ខិស្សតិ”តិអាធិនិ វទន្តោ បរិភោតិ នាម។ ខន្ទោបនកមត្តម្បិ អគ្គី គហេត្វា
ហត្ថេន កិឡន្តោ ភណ្ឌាកូលិកាយ ខិបន្តោ ចូឡាយ វា
សយនបិដ្ឋសាជកបសិព្ពកាធិសុ វា ឋបេន្តោ អគ្គី អវជានាតិ នាម។ “ភទ្ទកោ
វតាយំ អគ្គី កតវំ នុ ខោ យាគុភត្ថំ បចិស្សតិ, កតវំ មច្ឆមំសំ, កស្ស សីតំ
វិនោទេស្សតិ”តិអាធិនិ វទន្តោ បរិភោតិ នាម។ ធម្មារសាមណោម្បិ បន ទិស្វា
ឧក្កមិត្វា មគ្គំ អនេន្តោតិ រាជកុមារេ វុត្ថំ អនាចារំ ករោន្តោ ភិក្ខុំ អវជានាតិ
នាម។ “ភទ្ទកោ វតាយំ សាមណោរោ មហាកណ្ណោ មហោទរោ យំកិញ្ចិ

ពុទ្ធវចនំ ឧត្តហេតុំ យំកិញ្ចំ អរញ្ញំ អដ្ឋោតាហេតុវា សិក្ខំ សក្ខិស្សតិ,
សង្ឃត្ថេរកាលេ មនាថា ភវិស្សតិ” តិអាទិនិ វនន្តោ បរិភោតិ នាម។ តំ សព្ទម្បិ
ន កាតព្វន្តិ ឧស្សេន្តោ ន ឧញ្ញាតព្វោ ន បរិភោតព្វោតិ អាហា។

ឯតទរោចាតិ ឯតំ កាថាពន្ធុ អរោច។ កាថា ច នាមេតា តទត្ថធិបនាបិ
ហោន្តិវិសេសត្ថធិបនាបិ, តត្រិមា តទត្ថម្បិវិសេសត្ថម្បិ ធិបេន្តិយេវ។ តត្ថ
ឧត្តិយន្តិ ខេត្តានំ អធិបតី។ វុត្តព្វោតំ “ខេត្តានំ អធិបតីតិ ខោ, វាសេជ្ឈ, ‘ឧត្តិយោ
ឧត្តិយោ’ ត្រូវ ធុតិយំ អក្ខរំ ឧបនិព្ពត្ត” ន្តិ (ធិ. និ. ៣.១៣១)។ ជាតិសម្បន្នន្តិ
តាយេវ ឧត្តិយជាតិយា ជាតិសម្បន្នំ។ អភិជាតន្តិ តីណិ កុលានិ អតិក្កមិត្វា
ជាតំ។

ហំនំ ហិតិ ការណំ វិជ្ជតិ។ មនុជិន្ទោតិ មនុស្សជេដ្ឋកោ។ រាជទណ្ឌោនាតិ
រញ្ជោ ឧទ្ធដទណ្ឌាន, សោ អប្បកោ នាម ន ហោតិ,
ទសសហស្សវិសតិសហស្សប្បមាណោ ហោតិយេវ។ តស្មី បក្កមតេ ភុសន្តិ
តស្មី បុគ្គលេ ពលវឧបក្កមំ ឧបក្កមតិ។ រក្ខំ ជីវិតមត្តនោតិ អត្តនោ ជីវិតំ
រក្ខមាណោ តំ ឧត្តិយំ បរិវេន្តយ្យ ន យន្តេយ្យ។

ឧទ្ធាវចេហិតិ នាវាវិជេហិ។ វណ្ណោហិតិ សណ្ឋានេហិ។ យេន យេន ហិ
វណ្ណាន ចរន្តោ កោចរំ លភតិ, យទិ សប្បវណ្ណាន, យទិ ទេឌ្ឍុកវណ្ណាន, យទិ
ធមនិវណ្ណាន, អន្តមសោ កលន្តកវណ្ណានបិ ចរតិយេវ។ អាសដ្ឋាតិ បត្វា។
ពាលន្តិ យេន ពាលេន យដ្ឋិតោ, តំ ពាលំ នរំ វា នារី វា ឧសេយ្យ។

បហូតភក្ខន្តិ ពហុភក្ខំ។ អគ្គិស្ស ហិ អភក្ខំ នាម នត្តិ។ ជាលិន្តិ ជាលវន្តំ។
ចាវកន្តិ អគ្គី។ ចាវកន្តិបិ ចាហោ។ កណ្ណាវត្តនិ វត្តនិ មគ្គោ, អគ្គិនា
គតមគ្គោ កណ្ណោ ហោតិ កាឡកោ, តស្មា “កណ្ណាវត្តនិ” តិ វុច្ចតិ។

មហាហុត្តរាតិ មហាឆោហុត្តរា អគ្គិ ហិ ឯកទា
យាវព្រហ្មលោកប្បមាលោហិ ហោតិ។ ជាយន្តិ តត្ថ ចារោហាតិ តត្ថ អគ្គិទា
ទឡវនេ ចារោហា ជាយន្តិ។ ចារោហាតិ តិណុក្កាធម្មោ វុច្ឆន្តិ។ តេ ហិ អគ្គិទា
ទឡដ្ឋានេ មូលមត្តេបិ អវសិដ្ឋេ ចាទតោ រោហន្តិ ជាយន្តិ វុច្ឆន្តិ, តស្មា
“ចារោហា”តិ វុច្ឆន្តិ។ បុន រោហនត្ថេន វា ចារោហា។ អហោរត្តានមច្ចយេតិ
វត្ថុន្តិវានំ អតិក្កមេ។ និទាយេបិ ទេវេ វុច្ឆមត្តេ ជាយន្តិ។

ភិក្ខុ ឧបាតិ តេជសាតិ ឯត្ថ អក្កោសន្តំ បច្ឆក្កោសន្តោ ភណ្ឌាន្តំ
បដិភណ្ឌាន្តោ បហវន្តំ បដិបហវន្តោ ភិក្ខុ នាម កិញ្ចិ ភិក្ខុតេជសា ឧបាតុំ ន
សក្កោតិ។ យោ បន អក្កោសន្តំ ន បច្ឆក្កោសតិ, ភណ្ឌាន្តំ ន បដិភណ្ឌាតិ។
បហវន្តំ ន បដិបហវតិ, តស្មី វិប្បដិបន្នោ តស្ស សីលតេជេន ឧយ្ហតិ។ តេនេវេតំ
វុត្ថំ។ ន តស្ស បុត្តា បសវោតិ តស្ស បុត្តដីតរោបិ
គោមហីសកុក្កជស្វករាធម្មោ បសវោបិ ន ភវន្តិ, វិនស្សន្តិ តិ អត្ថោ។ ទាយាទា
វិន្តរេ ជនន្តិ តស្ស ទាយាទាបិ ជនំ ន វិន្តន្តិ។ តាលាវត្ថុ ភវន្តិ តេតិ តេ
ភិក្ខុតេជសា ទឡា វត្ថុមត្តាវសិដ្ឋោ មត្តកច្ឆិន្ទតាលោ វិយ ភវន្តិ,
បុត្តដីតាទិវសេន ន វុច្ឆន្តិ តិ អត្ថោ។

តស្មាតិ យស្មា សមណតេជេន ទឡា មត្តកច្ឆិន្ទតាលោ វិយ អវិវុច្ឆិ ធម្មា
ភវន្តិ, តស្មា។ សម្មទេវ សមាចរេតិ សម្មា សមាចរេយ្យ។ សម្មា សមាចរន្តេន បន
កី កាតព្វន្តិ? ខត្តិយំ តាវ និស្សាយ លទ្ធព្វំ កាមនិគមយានវាហនាទិអាទិសំសំ,
ឧរគំ និស្សាយ តស្ស កីឡាបនេន លទ្ធព្វំ វត្ថុហិរញ្ញសុវណ្ណាទិអាទិសំសំ អគ្គី
និស្សាយ តស្សនុភាវេន បត្តព្វំ យាគុកត្តបចនសីតវិនោទនាទិអាទិសំសំ, ភិក្ខុ
និស្សាយ តស្ស វសេន បត្តព្វំ អសុតសវនសុតបរិយោទបន-
សគ្គមគ្គាធិកមាទិអាទិសំសំ សម្មស្សមាទេន “ឯតេ និស្សាយ បុព្វេ

វុត្តប្បកាហោ អាទីនវោ អត្ថិ។ កី ឥមេហី"តិ? ន សព្វសោ បហាតញ្ញា។
ឥស្សរិយត្ថិកេន បន វុត្តប្បការំ អវជាននញ្ច បរិភវនញ្ច អកត្វា
បុព្ពដ្ឋាយិបច្ឆានិចាតិតាធិហិ ឧបាយេហិ ខត្តិយកុមារោ តោសេតញ្ចោ, ឯវំ
តតោ ឥស្សរិយំ អធិគមិស្សតិ។ អហិតុណ្ហិកេន ឧរគេវិស្សាសំ អកត្វា
នាគវិជ្ជំ បរិវត្តត្វា អជបទេន ទណ្ឌោន គីរាយ គហេត្វាវិសហវេន មូលេន
ធាហា ជោវិត្វា បេឡាយំ បក្ខិបិត្វា កីឡាបេន្តេន ចរិតពុំ។ ឯវំ តំ និស្សយ
យាសច្ឆាធនាធិនិលភិស្សតិ។ យាគុបចនាធិនិ កត្តកាមេន អគ្គិវិស្សាសេន
ភណ្ឌក្ខុលិកាធិសុ អបក្ខិបិត្វា ហាត្ថហិ អនាមសន្តេន គោមយចុណ្ហាធិហិ
ជាលេត្វា យាគុបចនាធិនិ កត្តព្ពានិ, ឯវំ តំ និស្សយ អានិសំសំ លភិស្សតិ។
អសុតសវនាធិនិ បត្តយន្តេនបិ ភិក្ខុំ អតិវិស្សាសេន វេជ្ជកម្មនវកម្មាធិសុ
អយោជេត្វា ចត្វហិ បច្ឆយេហិ សក្កច្ចំ ឧបដ្ឋាតញ្ចោ, ឯវំ តំ និស្សយ អសុតបុព្ពំ
ពុទ្ធវចនំ អសុតបុព្ពំ បញ្ញាវិនិច្ឆយំ ធិដ្ឋធម្មិកសម្មរាយិកំ អត្តំ តិស្សោ
កុលសម្មត្ថិយោ ធរ កាមសក្កានិ នវ ច ព្រហ្មលោកេ បត្វា
អមតមហានិព្ពានទស្សនម្បិ លភិស្សតិ តិ ឥមមត្តំ សន្វាយ សម្មទេវ
សមាចរេតិ អាហា។

ឯតទវោចាតិ ធម្មទេសនំ សុត្វា បសន្នោ បសាទំ អារិករោន្តោ ឯតំ
“អភិក្កន្ត”ន្តិអាទិវចនំ អវោច។ តត្ថ អភិក្កន្តន្តិ អភិកន្តំ អតិឥដ្ឋំ អតិមនាបំ,
អតិសុន្ទរន្តិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ឯកេន អភិក្កន្តសទ្ទេន ទេសនំ ថោមេតិ “អភិក្កន្ត,
ភន្តេ, យទិទំ ភគវតោ ធម្មទេសនា”តិ។ ឯកេន អត្ថនោ បសាទំ “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ,
យទិទំ ភគវតោ ធម្មទេសនំ អាកម្ម មម បសាទោ”តិ។

តតោ បរំ ចត្វហិ ឧបមាហិ ទេសនំយេវ ថោមេតិ។ តត្ថ និក្ខន្ធិតន្តិ
អជោមុខបបិតំ, ហេដ្ឋាមុខជាតំ វា។ ឧក្កន្ធយ្យាតិ ឧបរិមុខំ ករេយ្យ។ បដិច្ឆន្តន្តិ

តិណបណ្ណាទិធាទិតំ។ វិវរេយ្យាតិ ឧក្សាដេយ្យ។ មុឡ្ហស្សាតិ ទិសាមុឡ្ហស្ស។
មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យាតិ ហត្ថេ គហេត្វា “ឯស មគ្គោ” តិ វេទេយ្យ។ អនុការេតិ
កាឡបក្ខបាតុទ្ទសី អឡ្ហវត្ថុយនវនសណ្ណា មេយបជលេហិ ចតុវង្កេ តមេ។ ឥទំ
វុត្ថំ ហោតិ - យថា កោចិ និក្ខុដ្ឋិតំ ឧក្ខុដ្ឋេយ្យ, ឯវំ សទ្ធម្មវិមុខំ អសទ្ធម្មេ បតិទំ
មំ អសទ្ធម្មា វុដ្ឋាបេន្តេន, យថា បដិច្ចន្នំ វិវរេយ្យ, ឯវំ កស្សបស្ស ភគវតោ
សាសនន្តរធានា បភុតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកហានបដិច្ចន្នំ សាសនំ វិវរេន្តេន, យថា មុឡ្ហស្ស
មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, ឯវំ កុម្មគ្គមិច្ឆាមគ្គបដិបន្នស្ស មេ សគ្គមោក្ខមគ្គំ
អាវិករេន្តេន, យថា អនុការេ តេលបដ្ឋោតំ ជារេយ្យ, ឯវំ មោហានុការេ
និមុគ្គស្ស មេ ពុទ្ធាទិវតន្តរូចានិ អបស្សតោ
តប្បដិច្ឆាទកមោហានុការវិទូសកទេសនាបដ្ឋោតំ ជារេន្តេន មប្បំ ភគវតោ
ឯតេហិ បរិយាយេហិ បកាសិតត្ថា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោតិ។

ឯវំ ទេសនំ ថោមេត្វា ឥមាយ ទេសនាយ វតនត្ថយេ បសន្នចិត្តោ
បសន្នាការំ ករេន្តោ ឯសាហន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ ឯសាហន្តិ ឯសោ អហំ។
ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ញា ភិក្ខុសង្ឃញ្ញាតិ ភគវន្តញ្ញា ធម្មញ្ញា
ភិក្ខុសង្ឃញ្ញាតិ ឥមំ វតនត្ថយំ សរណំ គច្ឆាមិ។ ឧចាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា
ជារេត្វតិ មំ ភគវា ‘ឧចាសកោ អយ’ ន្តិ ឯវំ ជារេតុ, ជានាត្វតិ អត្ថោ។
អន្ធតត្ថេតិ អន្ធតំ អាទិ កត្វា។ អន្ធតត្ថេតិ វា ចាថោ, ទ-កាវេ បទសន្និករេ,
អន្ធត អគ្គំ កត្វាតិ អត្ថោ។ ចាណុបេតន្តិ ចាលោហិ ឧបេតំ យាវ មេ ជីវិតំ
បវត្តតិ, តាវ ឧបេតំ អនញ្ញាសត្តកំ តីហិ សរណាគមនេហិ សរណំ គតំ
ឧចាសកំ កប្បិយការកំ មំ ភគវា ជារេត្វតិ អយមេត្ថ សង្ខេបោ, វិត្តារេ បន
សុមជ្ឈលវិលាសិនិយា ធិយនិកាយជ្ឈកថាយ សាមញ្ញជលសុត្តេ សញ្ញាការេន
វុត្តោតិ។ បឋមំ។

២. បុរិសសុត្តន្តវណ្ណនា

១១៣. ធុតិយេ អភិវាទេត្វាតិ បុរិមសុត្តេ សរណគតត្តា ឥធម អភិវាទេសិ។
អដ្ឋត្ថន្តិនិយកដ្ឋត្ថំ, អត្តនោ សន្តានេ ឧប្បជ្ឈន្តិតិ អត្តោ។ លោភាទិសុ
លុត្តនលក្ខណោ លោភោ, ធុស្សនលក្ខណោ ទោសោ, មុយ្ហនលក្ខណោ
មោហោតិ។ បរិសន្តិតិ វិហោវេន្តិនាសេន្តិវិនាសេន្តិ។ អត្តសម្ពុតាតិ អត្តនិ
សម្ពុតា។ តចសារំវ សម្ពលន្តិយថា តចសារំ វេជ្ជំ វា នជ្ជំ វា អត្តនោ ជលំ
បរិសតិ វិនាសេតិ, វេ បរិសន្តិវិនាសេន្តិតិ។ ធុតិយំ។

៣. ជរាមរណសុត្តវណ្ណនា

១១៤. តតិយេ អញ្ញត្រ ជរាមរណាតិ ជរាមរណតោ មុត្តោ នាម អត្ថិតិ
វុច្ចតិ។ ខត្តិយមហាសាលាតិ ខត្តិយមហាសាលា នាម មហាសារប្បត្តា
ខត្តិយា។ យេសំ ហិ ខត្តិយានំ ហេជ្ជិមន្តេន កោដិសតំ និធានគតំ ហោតិ, តយោ
កហាបណាកុម្ភា វលញ្ញនត្ថាយ គេហមជ្ឈេ វាសី កត្វា វេបិតា ហោតិ, តេ
ខត្តិយមហាសាលា នាម។ យេសំ ព្រាហ្មណានំ អសីតិកោដិជនំ និហិតំ
ហោតិ, ធិយឡោ កហាបណាកុម្ភា វលញ្ញនត្ថាយ គេហមជ្ឈេ វាសី កត្វា
វេបិតោ ហោតិ, តេ ព្រាហ្មណាមហាសាលា នាម។ យេសំ គហបតីនំ
ចត្តាលីសកោដិជនំ និហិតំ ហោតិ, កហាបណាកុម្ភា វលញ្ញនត្ថាយ
គេហមជ្ឈេ វាសី កត្វា វេបិតោ ហោតិ, តេ គហបតិមហាសាលា នាម។

អឡាតិ ឥស្សរា។ និធានគតជនស្ស មហន្តតាយ មហាទូណា។
សុវណ្ណរជតភាជនាទីនំ ឧបភោគកណ្តានំ មហន្តតាយ មហាកោតា។
អនិធានគតស្ស ជាតរូបរជតស្ស បហូតតាយ, បហូតជាតរូបរជតា។
វិត្តបករណស្ស តុដ្ឋិករណស្ស បហូតតាយ បហូតវិត្តបករណ។

គោដនាធិនព្វា សត្តវិធធីព្វានព្វា បហូតតាយ បហូតធនធីព្វា។ តេសម្ប
ជាតានំ នត្តិ អញ្ញត្រ ជរាមរណាតិ តេសម្ប ឯវំ ឥស្សរានំ ជាតានំ និព្វត្តានំ
នត្តិ អញ្ញត្រ ជរាមរណា, ជាតត្តាយេវ ជរាមរណតោ មោក្ខោ នាម នត្តិ,
អន្តោជរាមរណាយេវ ហោតិ។

អរហន្តោតិអាទីសុ អារកា កិលេសេហិតិ អរហន្តោ។ ទីណា ឯតេសំ
ចត្តារោ អាសវាតិ ទីណាសវា។ ព្រហ្មចរិយវាសំ វុដ្ឋា បរិនិដ្ឋិតវាសាតិ
វុសិតវន្តោ។ ចត្វាហិ មគ្គហិ ករណីយំ ឯតេសំ កតន្តិ កតករណីយា។
ខន្ធភារោ កិលេសភារោ អភិសង្ការភារោ កាមគុណភារោតិ, ឥមេ ឱហិតា
ភារា ឯតេសន្តិ ឱហិតភារា។ អនុប្បត្តោ អរហត្តសង្ខារោ សកោ អត្តោ
ឯតេសន្តិ អនុប្បត្តសទត្តា។ ធនវិធម្បិ បរិក្ខិណំ ភវសំយោជនំ ឯតេសន្តិ
បរិក្ខិណាភវសំយោជនា។ សម្មា ការណេហិ ជានិត្វាវិមុត្តាតិ
សម្មទញ្ញាវិមុត្តា។ មគ្គបញ្ញាយ ចតុសច្ចធម្មំ ញាត្វា ជលវិមុត្តិយាវិមុត្តាតិ
អត្តោ។ ភេទនធម្មោតិ ភិដ្ឋនសភារោ។ និក្ខេបនធម្មោតិ និក្ខិបិតព្ពសភារោ។
ទីណាសវស្ស ហិ អជីវណធម្មាបិ អត្តិ, អារម្មណតោ បដិវិទ្ធិ និព្វានំ, តំ ហិ ន
ជីវតិ។ ឥធម បនស្ស ជីវណធម្មំ ធស្សេន្តោ ឯវមាហា។ អត្ថប្បត្តិកោ កិរស្ស
សុត្តស្ស និក្ខេបោ។ សិរិកសាលាយ និសីទិត្វា កថិតន្តិ វទន្តិ។ តត្ថ ភកវា
ចិត្រានិ រថយានាធិនិ ទិស្វា ទិដ្ឋមេវ ឧបមំ កត្វា, “ជីវន្តិ វេ រាជវថា”តិ
កាថមាហា។

តត្ថ ជីវន្តិតិ ជំ ចាបុណន្តិ។ រាជវថាតិ រញ្ជោ អភិរូបាធនវថា។ សុចិត្តាតិ
សុវណ្ណាជតាធិហិ សុដ្ឋ ចិត្តិតា។ អថោ សរីរម្បិ ជំ ឧបេតិតិ ឯវបេសុ
អនុចាទិណ្ណាកេសុ សារទារុមយេសុ រថេសុ ជីវន្តេសុ ឥមស្មី អជ្ឈត្តិកេ
ឧចាទិណ្ណាកេ មំសលោហិតាធិមយេ សរីរេ កី វត្តព្ពំ សរីរម្បិ ជំ ឧបេតិយេវាតិ

អត្តោ។ សន្តោ ហវេ សត្តិ បវេទយន្តិ តិ សន្តោ សត្តិហិ សទ្ធិ សតំ ធម្មា ន ជំ
ឧបេតិ តិ វេ បវេទយន្តិ។ “សតំ ធម្មា នាម និព្វានំ, តំ ន ជំរិតិ, អជំ អមតន្តិ វេ
កថន្តិ” តិ អត្តោ។ យស្មា វា និព្វានំ អាគម្ម សីទនសភាវា កិលេសា ភិជ្ជន្តិ, តស្មា
តំ សត្តិ តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ បុរិមបទស្ស ការណំ ទស្សន្តោ “សន្តោ ហវេ សត្តិ
បវេទយន្តិ” តិ អាហា។ ឥទំ ហិ វុត្តំ ហោតិ - សតំ ធម្មា ន ជំ ឧបេតិ, តស្មា
សន្តោ សត្តិ បវេទយន្តិ។ អជំ និព្វានំ សតំ ធម្មា តិ អាចិក្ខន្តិ តិ អត្តោ។
សុន្ទរាធិវចនំ វា ឯតំ សត្តិ តិ។ យំ សត្តិ ធម្មក្ខតំ និព្វានំ សន្តោ បវេទយន្តិ
កថយន្តិ, សោ សតំ ធម្មា ន ជំ ឧបេតិ តិ បិ អត្តោ។ តតិ យំ។

៤. បិយសុត្តវណ្ណានា

១១៥. ចតុត្ថេ វហោគតស្សាតិ វហសិ គតស្ស។ បដិសល្លិនស្សាតិ
និលីនស្ស ឯកិក្ខតស្ស។ ឯវមេតំ, មហារាជាតិ ឥធ ភគវា ឥមំ សុត្តំ
សត្តញ្ញាភាសិតំ ករោន្តោ អាហា។ អន្តកេនាធិបន្នស្សាតិ មរណោន
អន្លោត្តជស្ស។ ចតុត្ថំ។

៥. អត្តវក្ខិតសុត្តវណ្ណានា

១១៦. បញ្ចមេ ហត្ថិកាយោតិ ហត្ថិយជា។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។
សំវរោតិ បិទហនំ។ សាធុ សត្តត្ថ សំវរោតិ ឥមិនា កម្មបថភេទំ អបត្តស្ស
កម្មស្ស សំវរំ ទស្សេតិ។ លង្កិតិ ហិរិមា។ លង្កិកហណោន ចេត្ត ឡិត្តប្បម្មិ
គហិតមេវ ហោតិ។ បញ្ចមំ។

៦. អប្បកសុត្តវណ្ណានា

១១៧. ឆដ្ឋេ ឧឡារេ ឧឡារេតិ បណីតេ ច ពហុកេ ច។ មជ្ឈន្តិ មានមជ្ឈនេន
មជ្ឈន្តិ។ អតិសារន្តិ អតិក្កមំ។ កូជន្តិ ចាសំ។ បច្ឆាសន្តិ បច្ឆា តេសំ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អធិករណសុត្តវណ្ណានា

១១៨. សត្តមេ កាមហេតុតិ កាមមូលកំ។ កាមនិទានន្តិ កាមបច្ចយា។
កាមាធិករណន្តិ កាមការណា។ សញ្ញានិ ហេតានិ អញ្ញមញ្ញវេរេចនានេវ។
ភទ្រមុខោតិ សុន្ទរមុខោ។ ឯកទិវសំ កិរ រាជា អធិករណេ និសីទិ។ តត្ថ
បឋមតវំលញ្ញំ គហេត្វា និសិទ្ធា អមច្ឆា អស្សមិកេបិ សាមិកេ ករីសុ។ រាជា
តំញាត្វា - “មយ្ហំ តាវ បថវិស្សរស្ស សម្មុខាបេតេ ឯវំ ករោន្តិ, បរម្មុខា កី នាម
ន ករិស្សន្តិ? បញ្ញាយិស្សតិ ធានិវិជ្ជដូភោ សេនាបតិ សកេន រជ្ជេន, កី មយ្ហំ
ឯវំរូបេហិ លញ្ញាឧកេហិ មុសាវាទីហិ សទ្ធិ ឯកជ្ជានេ និសិទ្ធាយា”តិ ចិន្តេសិ។
តស្មា ឯវំមាហា។ ឱប្បវំ ឱទ្ធិតន្តិ កុមិនំវិយ ឱទ្ធិតំ។ យថា មច្ឆា ឱទ្ធិតំ កុមិនំ
បរិសន្តា ន ជានន្តិ, ឯវំ សត្តា កិលេសកាមេន វត្ថុកាមំ វីតិក្កមន្តា ន ជានន្តិ
អត្តោ។ សត្តមំ។

៨. មល្លិកាសុត្តវណ្ណានា

១១៩. អជ្ឈមេ អត្ថិ នុខោតេ មល្លិកេតិ កស្មា បុច្ឆតិ? អយំ កិរ មល្លិកា
ទុក្ខតមាលាការស្ស ជីតា, ឯកទិវសំ អាបណតោ បូរំ គហេត្វា “មាលារាមំ
គន្ធាវ ខាទិស្សមី”តិ គច្ឆន្តិ បជិបថេ ភិក្ខុសង្ឃបរិវារំ ភគវន្តំ ភិក្ខុចារំ បរិសន្តំ
ទិស្វា បសន្នចិត្តា តំ ភគវតោ អនាសិ។ សត្តា និសីទនាការំ ទស្សេសិ។
អាណន្តេតោ ជីវំ បញ្ញាបេត្វា អនាសិ។ ភគវា តត្ថ និសីទិត្វា តំ បូរំ បរិភុញ្ញិត្វា
មុខំវិក្ខាលេត្វា សិតំ ចាត្វាកាសិ។ ថេរោ “ឥមិស្សា, ភន្តេ, កោវិចាកោ
ភវិស្សតី”តិ បុច្ឆិ។ អាណន្ត, អរជ្ជេសា តថាគតស្ស បឋមភោជនំ អនាសិ, អរជ្ជេវ

កោសលរញ្ជ្រា អគ្គមហេសី ភរិស្សតីតិ។ តំទិវសមេវ ច រាជា កាសិកាមេ
ភាគិនេយ្យេន យុទ្ធនេន បរាជិតោ បលាយិត្វា នគរំ អាគច្ឆន្តោ មាលារាមំ
បរិសិត្វា ពលកាយស្ស អាគមនំ អាគមេសិ។ តស្ស សាវត្ថំ អកាសិ។ សោ
តាយ វត្ថុ បសិទិត្វា តំ អន្តេបុរំ អតិហារាបេត្វា តំ អគ្គមហេសីជ្ជានេ វេបេសិ។

អថកទិវសំ ចិន្តេសិ - “មយា ឥមិស្សា ទុគ្គតកុលស្ស ជិតុយា មហាន្តំ
ឥស្សរិយំ ទិន្នំ, យំនូនាហំ ឥមំ បុច្ឆេយ្យំ ‘កោតេ បិយោ’តិ? សា ‘ត្វំ មេ,
មហារាជ, បិយោ’តិ វត្វា បុន មំ បុច្ឆិស្សតិ។ អថស្សហំ ‘មយ្ហម្បិ ត្វំយេវ
បិយោ’តិ វត្វាមី”តិ។ ឥតិ សោ អញ្ញមញ្ញំ វិស្សាសជននត្ថំ សម្មោទនីយំ កថំ
កថេន្តោ បុច្ឆតិ។ សា បន ទេវី បណ្ឌិតា ពុទ្ធបដ្ឋាយិកា ធម្មបដ្ឋាយិកា
សង្ឃបដ្ឋាយិកា មហាបញ្ញា, តស្មា ឯវំ ចិន្តេសិ - “នាយំ បញ្ញោ រញ្ជោ មុខំ
ឱលោកេត្វា កថេតញ្ញោ”តិ។ សា សរសេនេវ កថេត្វា រាជានំ បុច្ឆិ។ រាជា តាយ
សរសេន កថិតត្តា និវត្តិតុំ អលកន្តោ សយម្បិ សរសេនេវ កថេត្វា
“សការណំ ឥទំ, តថាគតស្ស នំ អាហោចេស្សមី”តិ គន្ធា ភគវតោ អាហោចេសិ។
នេវជ្ឈតាតិ នាធិគច្ឆតិ។ ឯវំ បិយោ បុថុ អត្តា បរេសន្តិ យថា ឯកស្ស អត្តា
បិយោ, ឯវំ បរេសំ បុថុសត្តានម្បិ អត្តា បិយោតិ អត្តោ។ អជ្ជមំ។

៩. យញ្ញសុត្តរវណ្ណនា

១២០. នវមេ ជូណាបនិគានីតិ ជូណំ ឧបនិគានិ, ជូណាយ ពទ្ធានិ ហោន្តិ។
បរិកម្មានិ ករោន្តីតិ ឯត្តាវតោ តេហិ ភិក្ខុហិ រញ្ជោ អារទ្ធយញ្ជោ តថាគតស្ស
អាហោចិតោ។ កស្មា បន រញ្ជោ អយំ យញ្ជោ អារទ្ធវោ? ទុស្សុបិបដិយាតាយ។
ឯកទិវសំ កិវ រាជា សញ្ញាលង្ការប្បជិមណ្ឌិតោ ហត្ថិក្ខន្ធវរតតោ នគរំ
អនុសញ្ញារន្តោ វាតចានំ វិវិត្វា ឱលោកយមានំ ឯកំ ឥតី ទិស្វា តស្សា
បដិពទ្ធិចិត្តោ តតោវ បដិនិវត្តិត្វា អន្តេបុរំ បរិសិត្វា ឯកស្ស បុរិសស្ស តមត្ថំ

អាហារេត្វា “គច្ច តស្សា សស្សាមិកការំ វា អស្សាមិកការំ វា ជាធាប្បី” តិ
បេសេសិ។ សោ គន្ធា បុច្ឆិ។ សា “ឯសោ មេ សាមិកោ អាបណោ និសិន្នោ” តិ
នស្សេសិ។ រាជបុរិសោ រញ្ជោ តមត្ថំ អាចិត្តិ។ រាជា តំ បុរិសំ បក្កោសាបេត្វា “មំ
ឧបជ្ឈហា” តិ អាហា។ “ធាហំ, ទេវ, ឧបជ្ឈហិតុំ ជាធាមី” តិ ច វុត្ថេ “ឧបជ្ឈានំ ធាម ន
អាចរិយស្ស សន្តិកេ ឧត្តហោតព្ព” តិ ពលក្ការេន អាវុធដលកំ គាហាបេត្វា
ឧបជ្ឈាកំ អកាសិ។ ឧបជ្ឈហិត្វា គេហំ គតមត្តមេវ ច នំ បុន បក្កោសាបេត្វា
“ឧបជ្ឈាកេន ធាម រញ្ជោ វចនំ កត្តព្ពំ, គច្ច តេតោ យោជនមត្តេ អម្ពាកំ
សីសធាវនចោក្ខរណី អត្ថិ, តតោ អរុណាមត្ថិកញ្ច លោហិតុប្បលមាលញ្ច
គណ្ហិត្វា ឯហិ។ សចេ អន្លេវ នាគច្ចសិ, រាជនណ្ឌំ ករិស្សាមី” តិ វត្វា បេសេសិ។
សោ រាជភយេន និក្ខមិត្វា គតោ។

រាជាបិ តស្មី គតេ ទោវារិកំ បក្កោសាបេត្វា, “អដ្ឋ សាយន្តេយេវ ធ្វារំ
បិទហិត្វា ‘អហំ រាជទូតោ’ តិ វា ‘ឧបរាជទូតោ’ តិ វា កណាត្តានម្បិ មា វិវិ” តិ
អាហា។ សោ បុរិសោ មត្តិកញ្ច ឧប្បលានិ ច គហេត្វា ធ្វារេ បិហិតមត្តេ អាគន្ធា
ពហុំ វេនន្តោបិ ធ្វារំ អលភិត្វា បរិស្សយភយេន ជេតវនំ គតោ។ រាជាបិ
រាគបរិឡាហេន អភិក្ខតោ កាលេ និសីទតិ, កាលេ តិដ្ឋតិ, កាលេ និបដ្ឋតិ,
សន្និដ្ឋានំ អលភន្តោ យត្ថ កត្តចិ និសិន្នកោវ មក្កជនិទ្ធាយ និទ្ធាយតិ។

បុព្វេ ច តស្មីយេវ នគរេ ចត្តារោ សេដ្ឋីបុត្តា បរទារិកកម្មំ កត្វា
នន្ទោបនន្ទាយ ធាម លោហកុម្មិយា និព្ពត្តិសុ។ តេ ដេណុឡោហកំ បច្ចមាធា
តីសវស្សសហស្សនិ ហេដ្ឋា គច្ចន្តា កុម្មិយា តលំ ចាបុណាន្តិ,
តីសវស្សសហស្សនិ ឧបរិ គច្ចន្តា មត្តកំ ចាបុណាន្តិ។ តេ តំ ទិវសំ អាហោកំ
ឡិលោកេត្វា អត្តនោ ទុក្កជភយេន ឯកេកំ កាជំ វត្ថុកាមា វត្ថុំ អសក្កោន្តា
ឯកេកំ អក្ខរមេវ អាហំសុ។ ឯកោ ស-ការំ, ឯកោ សោ-ការំ, ឯកោ ន-ការំ,

ឯកោ ធុ-ការ អាហារ រាជា តេសំ នេយិ កសត្តានំ សទ្ធិំ សុតកាលតោ បដ្ឋាយ
សុខំ អវិទូមាណោ តំ ត្រាវសេសំ វីតិនាមេសិ។

អរុណោ ឧដ្ឋិតេ បុរោហិតោ អាគន្ធា តំ សុខសេយ្យំ បុច្ឆិ។ សោ “កុតោ មេ,
អាចរិយ, សុខ” ត្ថិ? វត្ថា, “សុបិនេ ឯវុរុបេ សន្នេ អស្សោសិ” ត្ថិ អាចិត្តិ។
ព្រាហ្មណោ - “ឥមស្ស រញ្ជោ ឥមិនា សុបិនេន វុឡិ វា ហានិ វា នត្ថិ, អបិច ខោ
បន យំ ឥមស្ស គេហោ អត្ថិ, តំ សមណស្ស គោតមស្ស ហោតិ,
គោតមសាវកានំ ហោតិ, ព្រាហ្មណា កិត្តិ នលកន្តិ, ព្រាហ្មណានំ ភិក្ខុ
ឧប្បាទេស្សាមី” តិ, “ការិយោ អយំ, មហារាជ, សុបិនោ តិសុ ជាជិសុ ឯកា
បញ្ញាយតិ, រជ្ជន្តរាយោ វា ភវិស្សតិ ជីវិតន្តរាយោ វា, ទេវោ វា ន វស្សិស្សតិ” តិ
អាហារ។ កថំ សោត្តិ ភវេយ្យ អាចរិយាតិ? “មន្តេត្វា ញាតុំ សក្កា, មហារាជាតិ។
គច្ឆថ អាចរិយេហិ សទ្ធិ មន្តេត្វា អម្ពាភំ សោត្តិ ករោថា” តិ។

សោ សិវិកសាលាយំ ព្រាហ្មណោ សន្និទាតេត្វា តមត្ថំ អាហារេត្វា, “វិសុំ
វិសុំ គន្ធា ឯវំ វទថា” តិ តយោ វគ្គេ អកាសិ។ ព្រាហ្មណោ បរិសិត្វា រាជានំ
សុខសេយ្យំ បុច្ឆិសុ។ រាជា បុរោហិតស្ស កថិតនិយាមេនេវ កថេត្វា “កថំ
សោត្តិ ភវេយ្យ” តិ បុច្ឆិ។ មហាព្រាហ្មណោ - “សព្ពបញ្ចាសតំ យញ្ញំ យជិត្វា
ឯតស្ស កម្មស្ស សោត្តិ ភវេយ្យ, ឯវំ, មហារាជ, អាចរិយា កថេន្តិ” តិ អាហំសុ។
រាជា តេសំ សុត្វា អនភិនន្តិត្វា អប្បជិក្កោសិត្វា តុណ្ហី អហោសិ។ អថ
ទុតិយវគ្គព្រាហ្មណាបិ អាគន្ធា តត្ថេវ កថេសុំ។ តថា
តតិយវគ្គព្រាហ្មណាបិ។ អថ រាជា “យញ្ញំ ករោន្ត” តិ អាណាបេសិ។ តតោ
បដ្ឋាយ ព្រាហ្មណោ ឧសភាធយោ ចាលោ អាហារាបេសុំ។ នគរេ មហាសន្នោ
ឧទចាទិ។ តំ បវត្តិ ញាត្វា មល្លិកា រាជានំ តថាគតស្ស សន្តិកំ បេសេសិ។ សោ
គន្ធា ភគវន្តំ វន្តិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ អថ នំ ភគវា - “ហន្ត កុតោ នុ ត្វំ,

មហារាជ, អាគប្បសិ ទិវាទិវស្ស” តិ អាហា។ រាជា - “អដ្ឋមេ, ភន្តេ, សុបិនកេ
ចត្តារោ សទ្ធា សុតា, សោហំ ព្រាហ្មណោ បុច្ឆិ។ ព្រាហ្មណា ‘ភារិយោ, មហារាជ,
សុបិនោ, សព្វបញ្ចសតំ យញ្ញំ យជិត្វា បជិត្តម្ហំ ករោមាតិ អារទ្ធា” តិ អាហា។
កិន្តិតេ, មហារាជ, សទ្ធា សុតា តិ។ សោ យថាសុតំ អាហារោចសិ។ អថ នំ ភគវា
អាហា - បុព្វេ, មហារាជ, ឥមស្មីយេវ នគរេ ចត្តារោ សេដ្ឋិបុត្តា បរទារិកា ហុត្វា
នន្ទោបនន្ទាយ លោហកុម្មិយា និព្ពត្តា សដ្ឋិវស្សសហស្សមត្ថកេ ឧគ្គត្ថិសុ។

តត្ថ ឯកោ -

“សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ, បរិបុណ្ណានិ សព្វសោ;
និរយេ បច្ចុប្បន្នានំ, កថា អន្តោ ភវិស្សតី” តិ។ (បេ. វ. ៨០២; ជា. ១.៤.៥៤)

-

ឥមំ កាជំ វត្ថុកាមោ អហោសិ។ ឧតិយោ -

“សោហំ នូន ឥតោ គន្ធា, យោនីលទ្ធាន មាណសី;
វទញ្ញុ សីលសម្បន្នោ, កាហាមិ កុសលំ ពហុ” តិ។ (បេ. វ. ៨០៥; ជា.
១.៤.៥៦) -

ឥមំ កាជំ វត្ថុកាមោ អហោសិ។ តតិយោ -

“នត្ថិ អន្តោ កុតោ អន្តោ, ន អន្តោ បជិតិស្សតិ;
តទា ហិ បកតំ ចាបំ, មម តុយ្ហញ្ញោ មារិសា” តិ។ (បេ. វ. ៨០៣; ជា.
១.៤.៥៥) -

ឥមំ កាជំ វត្ថុកាមោ អហោសិ។ ចតុត្ថោ -

“ធុរ្ម័តមជ្ជិម្ហា, យេ សន្តេ ន ធនម្ហសេ;
វិជ្ជមាទេសុ ភោគេសុ, ធិបំ នាកម្ម អត្តនោ” តិ។ (បេ. វ. ៨០៤; ជា.
១.៤.៥៣) -

ឥមំ។ តេ ឥមា កាថា វត្ថុំ អសក្កោន្តា ឯកេកំ អក្ខរំ វត្ថា តត្ថេវ និមុត្តា។ ឥតិ,
មហារាជ, តេ នេរយិកសត្តា យថាកម្មេន វិវិសុ។ តស្ស សទ្ធស្ស សុតបច្ចយា
តុយ្ហំ ហានិ វា វុឡិ វា នត្ថិ។ ឯត្ថកានំ បន បសូនំ ឃាតនកម្មំ នាម ភារិយន្តិ
និរយភយេន តន្តេត្វា ធម្មកថំ កថេសិ។ រាជា ធនពាលេ បសីទិត្វា, “មុញ្ញាមិ,
នេសំ ជីវិតំ ធនាមិ, ហរិតានិ ចេវ តិណានិ ខាទន្ត, សីតលានិ ច ចានីយានិ បិវន្ត,
សីតោ ច នេសំ វាតោ ឧបវាយត្វ” តិ វត្ថា, “គច្ឆេ ហារេថា” តិ មនុស្ស
អាណាបេសិ។ តេ គន្ធា ព្រាហ្មណោ បលាបេត្វា តំ ចាណាសង្ឃំ ពន្ធនតោ
មោចេត្វា នគរេ ធម្មកេរី ចរាបេសុំ។

អថ រាជា ធនពាលស្ស សន្តិកេ និសិដ្ឋោ អាហា - “ភន្តេ, ឯកវត្ថិ នាម
តិយាមា ហោតិ, មយ្ហំ បន អន្ធទ្វេ វត្ថិយោ ឯកតោ យជិតាវិយ អហេសុ” ន្តិ។
សោមិ បុរិសោ តត្ថេវ និសិដ្ឋោ អាហា - “ភន្តេ, យោជនំ នាម ចតុក្ការុតំ ហោតិ,
មយ្ហំ បន អន្ធទ្វេ យោជនានិ ឯកតោ កតានិ វិយ អហេសុ” ន្តិ។ អថ ភគវា -
“ជាគរស្ស តាវ វត្ថិយា ធិយភារោ ចាកកេដា, សន្តស្ស យោជនស្ស ធិយភារោ
ចាកកេដា, វុឡបតិស្ស បន ពាលបុទ្ធជ្ជនស្ស អនមតគ្គសំសារវដ្ឋំ
ឯកន្តធិយមេវា” តិ រាជានព្វា តព្វា បុរិសំ នេរយិកសត្តេ ច អារព្វ ធម្មបទេ ឥមំ
កាថំ អភាសិ -

“ធិយា ជាគរតោ វត្ថិ, ធិយំ សន្តស្ស យោជនំ;
ធិយោ ពាលានំ សំសារោ, សទ្ធម្មំ អវិជានត” ន្តិ។ (ធរ. ប. ៦០);

តាមបរិយោសានេ សោ ឥត្តិសាមិកោ បុរិសោ សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជហិ។
ឯតមត្ថំវិទិត្វាតិ ឯតំ ការណំ ជានិត្វា។

អស្សមេធន្តិអាទិសុ - ចោរាណាភជកាលេ កិរ សស្សមេធំ បុរិសមេធំ
សម្មាទាសំ វាចាបេយ្យន្តិ ចត្តារិ សង្កហវត្ថុនិ អហោសុំ, យេហិ រាជានោ លោកំ
សង្កណ្ឌីសុ។ តត្ថ និប្បន្នសស្សតោ ធនមភាគគ្គហណំ សស្សមេធំ នាម,
សស្សសម្មាទនេ មេធាវិតាតិ អត្តោ។ មហាយោធានំ ធមាសិកំ ភត្ត-
វេតនាទុប្បនាទំ បុរិសមេធំ នាម, បុរិសសង្កណ្ឌានេ មេធាវិតាតិ អត្តោ។
ធលិទ្ធមនុស្សានំ ហត្ថតោ លេខំ គហេត្វា តីណិ វស្សនិវិជារ វឡិយា
សហស្សទិសហស្សមត្តជនាទុប្បនាទំ សម្មាទាសំ នាម។ តញ្ញិ សម្មា មនុស្ស
ចាសេតិ, ហនយេ ពន្ធិត្វាវិយ វេបេតិ, តស្មា សម្មាទាសន្តិ វុច្ឆតិ។ “តាត
មាតុលា” តិអាទិនា នយេន សណ្ឋាវាចាកណានំ វាចាបេយ្យំ នាម, បិយវាចាតិ
អត្តោ។ ឯវំ ចត្វហិ សង្កហវត្ថុហិ សង្កហិតំ រដ្ឋំ ឥទ្ធព្យោវ ហោតិ ដីតញ្ច
បហូតអន្តចានំ ខេមំ និវត្តនំ។ មនុស្សា មុទា មោធមាធា ឧរេ បុត្តេ នច្ឆន្តា
អចារុតយរទ្វារាវិហរន្តិ។ ឥទំ យរទ្វារេសុ អគ្គឡានំ អភាវតោ និវត្តឡន្តិ
វុច្ឆតិ។ អយំ ចោរាណិកា បវេណី។

អបរភាគេ បន ឡិក្កាករាជកាលេ ព្រាហ្មណា ឥមាទិ ចត្តារិ សង្កហវត្ថុនិ
ឥមញ្ច រដ្ឋសម្បត្តិ បរិវត្តត្វា ឧទ្ទិមូលកំ កត្វា អស្សមេធំ បុរិសមេធន្តិ អាទិកេ
បញ្ច យញ្ញេ នាម អកំសុ។ តេសុ អស្សមេត្ថ មេធន្តិ វេជ្ជន្តិ អស្សមេធា។ ទិហិ
បរិយញ្ញេហិ យជិតព្ពស្ស ឯកវិសតិយូបស្ស ឯកស្មី មជ្ឈិមទិវសេយេវ
សត្តនវុតិបញ្ចបសុសតយាតភីសនស្ស វេបេត្វា ភូមិញ បុរិសេ ច
អវសេសសញ្ញិភវទក្ខិណស្ស យញ្ញស្សេតំ អជិវចនំ។ បុរិសមេត្ថ មេធន្តិ
បុរិសមេធា។ ចត្វហិ បរិយញ្ញេហិ យជិតព្ពស្ស សទ្ធិ ភូមិយា អស្សមេធប

វុត្តវិភវទក្ខិណស្ស យញ្ញស្សេតំ អធិវចនំ។ សម្មមេត្ត ចាសេន្តីតិ សម្មាចាសោ។
 ទិវសេ ទិវសេ សម្មំ ខិបិទ្វា តស្ស បតិភោកាសេ វេទី កត្វា សំហារិមេហិ
 យូចាទីហិ សរស្សតិនទិយា និមុត្តោកាសតោ បកុតិ បដិលោមំ គច្ឆន្តេន
 យជិតព្ពស្ស សត្រយាគស្សេតំ អធិវចនំ។ វាជមេត្ត បិវន្តីតិ វាជបេយ្យោ។
 ឯកេន បរិយញ្ញេន សត្តរសហិ បសូហិ យជិតព្ពស្ស ពេលុវយូបស្ស
 សត្តរសកទក្ខិណស្ស យញ្ញស្សេតំ អធិវចនំ។ នត្ថិ ឯត្ថ អគ្គឡាតិ និវត្តឡោ។
 នវហិ បរិយញ្ញេហិ យជិតព្ពស្ស សទ្ធិ ភូមិយា ច បុរិសេហិ ច អស្សមេធន
 វុត្តវិភវទក្ខិណស្ស សព្ពមេធបរិយាយនាមស្ស អស្សមេធិកប្បស្សេតំ
 អធិវចនំ។ មហាវម្ភាតិ មហាកិច្ចា មហាករណីយា។ សម្មគ្គតាតិ សម្មា
 បដិបន្នា ពុទ្ធានយោ។ និវាវម្ភាតិ អប្បត្តា អប្បកិច្ចា។ យជន្តិ អនុកុលន្តិ
 អនុកុលេសុ យជន្តិ, យំ និច្ចកត្តាទិ បុព្វបុរិសេហិ បដ្ឋបិតំ, តំ អបរាបរំ
 អនុបច្ឆិន្តត្តា មនុស្សា ទទន្តីតិ អត្តោ។ នវមំ។

១០. ពន្ធនសុត្តវល្លាដា

១២១. ទសមេ ឥធន, កន្តេ, រញ្ញាតិ ឥទំ តេ ភិក្ខុ តេសុ មនុស្សេសុ
 អាណន្តេត្ថរស្ស សុកតការណំ អាហារេន្តា អាហារេសុំ។ រញ្ញោ កិវ សក្កេន
 កុសរាជស្ស ទិន្នោ អជ្ឈវង្គោ មណិ បវេណីយា អាគតោ។ រាជា
 អលង្ករណាកាលេ តំ មណី អាហារថាតិ អាហា។ មនុស្សា “ឋបិតជ្ជានេ ន
 បស្សមា”តិ អាហារេសុំ។ រាជា អន្តោយរចារិនោ “មណី បរិយេសិទ្ធា ទេថា”តិ
 ពន្លាបេសិ។ អាណន្តេត្ថរេតេ ទិស្វា មណិបដិសាមកានំ ឯកំ ឧចាយំ អាចិក្ខិ។ តេ
 រញ្ញោ អាហារេសុំ។ រាជា “បណ្ឌិតោ ថេរោ, ថេរស្ស វចនំ ករោថា”តិ។
 បដិសាមកមនុស្សា រាជង្គណោ ឧទកចាជី ឋបេត្វា សាលីយា បរិក្ខិចាបេត្វា
 តេ មនុស្សេ អាហំសុ - “សាជកំ ចារុបិទ្វា ឯត្ថ គន្ធា ហត្ថំ ឱតារេថា”តិ។

មណីចោរោ ចិន្តេសិ - “រាជភណ្ឌំ វិស្សន្ត្រេតុំ វា វលញ្ញេតុំ វា ន សក្កា” តិ។ សោ
គេហំ គន្ធា មណី ឧបកច្ឆកេ ឋបេត្វា សាជកំ ចារុបិត្វា អាគម្ម ឧទកចាជិយំ
បក្ខិបិត្វា បក្កាមិ។ មហាជនេ បជិក្កន្តេ រាជមនុស្សា ចាជិយំ ហត្ថំ ឌីតារេត្វា
មណី ធិស្វា អាហរិត្វា រញ្ញោ អទំសុ។ “អាណន្ទត្ថេវេន កិរ ធស្សិតនយេន មណី
ធិដ្ឋោ” តិ មហាជនោ កោលាហលំ អកាសិ។ តេ ភិក្ខុ តំ ការណំ តថាគតស្ស
អាហារេចន្តា ឥមំ បវត្ថី អាហារេចសុំ។ សត្តា - “អនច្ឆរិយំ, ភិក្ខុវេ, យំ អាណន្ទោ
មនុស្សនំ ហត្ថារុទ្ធិ មណី អាហារាបេយ្យ, យត្ថ បុព្វេ បណ្ឌិតា អត្ថនោ ញ្ញាលោ
ឋិត្វា អហេតុកបជិសន្ធិយំ និព្ពត្តានំ តិរច្ឆានគតានម្មិ ហត្ថារុទ្ធិ ភណ្ឌំ
អាហារាបេត្វា រញ្ញោ អទំសុ” តិ វត្ថា -

“ឧក្កដេ សូរមិច្ឆន្តិ, មន្តិសុ អកុត្វហលំ;
បិយញ្ច អន្តចានម្ហិ, អត្ថេ ជាតេ ច បណ្ឌិត” ន្តិ។ (ជា. ១.១.៩២) -

មហាសារជាតកំ កថេសិ។

ន តំ ធម្មន្តិ តំ ពន្ធនំ ជិវន្តិ ន កថេន្តិ។ យនាយសន្តិ យំ អាយសា កតំ។
សារត្តរត្តា តិ សុដ្ឋុ រត្តរត្តា, សារត្តេន វា រត្តា សារត្តរត្តា, សារំ ឥធន្តិ មញ្ញនាយ
រត្តា តិ អត្ថោ។ អបេក្ខា តិ អាលយោ និកន្តិ។ អាហូ តិ កថេន្តិ។ ឌីហារិន្តិ ចតុសុ
អចាយេសុ អាកឡនកំ។ សិចិលន្តិ ន អាយសាធិពន្ធនំ វិយ ឥរិយាបថំ និវារេត្វា
បិតំ។ តេន ហិ ពន្ធនេន ពន្ធា បរទេសម្មិ គច្ឆន្តិយេវ។ ឧប្បមុញ្ជន្តិ អញ្ញាត្រ
លោកុត្តរញ្ញាលោន មុញ្ជិតុំ អសក្កុណោយ្យន្តិ។ ធសមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

២. ឧតិយវគ្គោ

១. សត្វដដែលសុត្តន្តបិដក

១២២. ទុតិយវគ្គសូត្រ បឋមេ បុព្វារាមេ មិគ្គាមាតុចាសាទេតិ

បុព្វារាមសម្ពុទ្ធាតេ វិហារេ មិគ្គាមាតុយា ចាសាទេ។ តត្រាយំ អនុបុព្វិកថា -
អតីតេ សតសហស្សកប្បមត្តកេ ឯកា ឧបាសិកា បទុមុត្តរំ ភគវន្តំ
និមន្តត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស សតសហស្សនានំ ទត្វា ភគវតោ
ចាទមូលេ និបដ្ឋិត្វា - “អនាគតេ តុម្កាទិសស្ស ពុទ្ធស្ស អគ្គបដ្ឋាយិកា
ហោមី”តិ បត្តនំ អកាសិ។ សា កប្បសតសហស្សំ ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច
សំសិវត្វា អម្ពានំ ភគវតោ កាលេ ភទ្ទិយនគរេ មេណ្ឌាកបុត្តស្ស
ធនញ្ចយសេដ្ឋិនោ គេហេ សុមនទេវីយា កុច្ឆិស្មី បដិសន្ធិ គណ្ហិ។ ជាតកាលេ
ចស្សា វិសាខាតិ នាមំ អកំសុ។ សា យទា ភគវា ភទ្ទិយនគរំ អគមាសិ, តទា
បញ្ចហិ ធារិកាសតេហិ សន្ធិ ភគវតោ បច្ចុគ្គមនំ គតា បឋមទស្សនម្ហិយេវ
សោតាបន្នា អហោសិ។ អបរកាគេ សាវត្ថិយំ មិគ្គាមាតុចាសាទេតិ
បុណ្ណាវឡនកុមារស្ស គេហំ គតា។ តត្ថ នំ មិគ្គាមាតុចាសាទេតិ ឯ ឋបេសិ,
តស្មា មិគ្គាមាតាតិ វុច្ឆតិ។ តាយ ការិតេ ចាសាទេ។

ពហិ ធារកោដ្ឋកេតិ ចាសាទធារកោដ្ឋកស្ស ពហិ, ន

វិហារធារកោដ្ឋកស្ស។ សោ កិវ ចាសាទោ លោហចាសាទោវិយ សមន្តា
ចតុធារកោដ្ឋកយុត្តេន ចាការេន បរិក្ខិត្តោ។ តេសុ ចាបីនធារកោដ្ឋកស្ស
ពហិ ចាសាទច្ឆាយាយំ ចាបីនលោកធាតុំ ឌីលោកេន្តោ បញ្ញត្តេ វេពុទ្ធាសនេ
និសិន្នោ ហោតិ។

បរុទ្ធកក្ខនខលោមាតិ បរុទ្ធកក្ខន បរុទ្ធកក្ខនខ បរុទ្ធកក្ខន, កក្ខនធិសុ
ធិយលោមា ធិយនខា ចាតិ អត្ថោ។ ទារិវិវិធន្តិ វិវិធន្តិ ធានប្បការកំ
បព្ពជិតបរិក្ខារភណ្ឌកំ។ អវិទូរេ អតិក្កមន្តិតិ អវិទូរមគ្គេន នគរំ បរិសន្តិ។

រាជាបំរា, កន្លែតិ អបំរា, កន្លែ, រាជា បសេនទិ កោសលោ, មយ្ហំ នាមំ តុម្ហេ
ជាតាថាតិ។ កស្មា បន រាជា លោកេ អគ្គបុគ្គលស្ស សន្តិកេ និសិន្នោ ឯវុចានំ
នគ្គកោត្តនិស្សិរិកានំ អញ្ញាលី បគ្គណ្ណាតីតិ។ សន្តណ្ណានត្ថាយ។ ឯវំ ហិស្ស
អហោសិ - “សចាបំរា ឯត្ថកម្មិ ឯតេសំ ន ករិស្សមិ, ‘មយ្ហំ បុត្តទារំ បហាយ
ឯតស្សត្ថាយ ទុព្ភោជនទុក្ខសេយ្យាទីនិ អនុកោម, អយំ អម្ហាកំ អញ្ញាលីមត្តម្មិ
ន ករោតី’តិ អត្ថនា ទិដ្ឋំ សុតំ បដិច្ចាទេវា ន កថេយ្យំ។ ឯវំ កតេ បន
អនិគ្ចហិត្វា កថេស្សន្តី”តិ។ តស្មា ឯវមកាសិ។ អបិច សត្តុ អជ្ឈាសយជាទនត្ថំ
ឯវមកាសិ។

កាសិកចន្ទនន្តិ សណ្ឋាចន្ទនំ។ មាលាគន្ធិវិលេបនន្តិ វណ្ណាគន្ធាត្ថាយ មាលំ,
សុគន្ធាវត្ថាយ គន្ធិ, វណ្ណាគន្ធាត្ថាយ វិលេបនញ្ច ជាវេន្តេន។

សំវាសេនាតិ សហវាសេន។ សីលំ វេទិតព្ពន្ធិ អយំ សុសីលោ វា ទុស្សីលោ
វាតិ សំវសេនេន ឧបសង្កមន្តេន ជាទិតព្ពោ។ តញ្ច ខោ ទីយេន អទុនា ន ឥត្តវន្តិ
តញ្ច សីលំ ទីយេន កាលេន វេទិតព្ពំ, ន ឥត្តវេន។ ទិហិតិហិត្វា សំយតាការោ
ច សំវុតិទ្រិយាការោ ច ន សក្កា ទស្សេតុំ។ មនសិករោតាតិ សីលមស្ស
បរិគ្គហេស្សមីតិ មនសិករោន្តេន បច្ឆវេក្ខន្តេនេវ សក្កា ជាទិតុំ, ន ឥតវេន។
បញ្ញាវតាតិ តម្មិ សប្បញ្ញេនេវ បណ្ឌិតេន។ ពាលោ ហិ មនសិករោន្តោបិ
ជាទិតុំ ន សក្កោតិ។

សំវោហារេនាតិ កថនេន។

“យោ ហិ កោចិ មនុស្សេសុ, វោហារំ ឧបជីវតិ;
ឯវំ វាសេដ្ឋ ជាតាហិ, វាលិដោ សោ ន ព្រាហ្មណោ”តិ។ (ម. និ. ២.៤៥៧)

ឯត្ថ ហិ ព្យវហារោ វេហារោ នាម។ “ចត្តារោ អរិយវេហារោ ចត្តារោ អនិយវេហារោ” តិ (ធិ. និ. ៣.៣០៣) ឯត្ថ ចេតនា។ “សម្មា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហារោ” តិ (ធិ. ស. ១៣០៣-១៣០៥) ឯត្ថ បញ្ញត្តិ។ “វេហារមត្តេន សោ វេហារេយ្យ” តិ (សំ. និ. ១.២៥) ឯត្ថ កថា វេហារោ។ ឥធាបិ ឯសោវ អធិប្បតោ។ ឯកច្ចស្ស ហិ សម្ពុទ្ធ កថា បរម្ពុទ្ធាយ កថាយ ន សមេតិ, បរម្ពុទ្ធ កថា ច សម្ពុទ្ធាយ កថាយ, តថា បុរិមកថា ច បច្ឆិមកថាយ, បច្ឆិមកថា ច បុរិមកថាយ។ សោ កថេន្តេនេវ សក្កា ជានិតុំ “អសុចិ ឯសោ បុគ្គលោ” តិ។ សុចិសីលស្ស បន បុរិមំ បច្ឆិមេន, បច្ឆិមញ្ច បុរិមេន សមេតិ, សម្ពុទ្ធកថិតំ បរម្ពុទ្ធកថិតេន, បរម្ពុទ្ធកថិតញ្ច សម្ពុទ្ធកថិតេន, តស្មា កថេន្តេន សក្កា សុចិភារោ ជានិតុន្តិ បកាសេន្តោ ឯវមាហ។

ថាមោតិ ញ្ញាណថាមោ។ យស្ស ហិ ញ្ញាណថាមោ នត្ថិ, សោ ឧប្បន្នេសុ ឧបទ្កវេសុ គហេតព្ពគ្គហណំ កតព្ពកិច្ចំ អបស្សន្តោ អទ្ធករយំ បរិវេជ្ជាវិយ ចរិតិ។ តេនាហ អាបនាសុ ខោ, មហារាជ, ថាមោ វេទិតញ្ញោតិ។ សាកញ្ញាយាតិ សំកថាយ។ ឧប្បញ្ញស្ស ហិ កថា ឧទកេ គេណ្ឌាវិយ ឧប្បលវតិ, បញ្ញវតោ កថេន្តេស្ស បដិភានំ អនន្តំ ហោតិ។ ឧទកវិប្បន្តិតេនេវ ហិ មច្ឆោ ខុទ្ទកោ វា មហាន្តោ វាតិ ញ្ញាយតិ។ ឌីចរកាតិ ហេដ្ឋាចរកា។ ចរា ហិ បព្ពតមត្តកេន ចរន្តាបិ ហេដ្ឋា - ចរការ ហោន្តិ។ ឌីចរិត្វាតិ អវចរិត្វាវិមសិត្វា, តំ តំ បវត្ថិ ព្រាត្វាតិ អតោ។ រដោជល្លន្តិ រជញ្ច ជល្លញ្ច។ វណ្ណាបេនាតិ វណ្ណាសណ្ឋានេន។ ឥត្តរទស្សនេនាតិ លហុកទស្សនេន។ វិយញ្ញនេនាតិ បរិក្ខារភណ្ឌាកេន។ បតិរូបកោ មត្តិកាកុណ្ឌាលោវាតិ សុវណ្ណាកុណ្ឌាលបតិរូបកោ មត្តិកាកុណ្ឌាលោវ។ លោហឡ្យមាសោតិ លោហឡ្យមាសកោ។ បឋមំ។

២. បញ្ចារាជសុត្តវណ្ណនា

១២៣. ធុតិយេ រូបាតិ នីលបីតាទិកេនំ រូបាម្ពណំ។ កាមាណំ អគ្គន្តិ ឯតំ
កាមាណំ ធុត្តមំ សេដ្ឋន្តិ រូបគរុកោ អាហា។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ យតោតិ
យទា។ មនាបបរិយន្តន្តិ មនាបនិប្បត្តិកំ មនាបកោជិកំ។ តត្ថ ទ្វេ មនាបាទិ
បុគ្គលមនាបំ សម្មតិមនាបញ្ច។ បុគ្គលមនាបំ នាម យំ ឯកស្ស បុគ្គលស្ស ឥដ្ឋំ
កន្លំ ហោតិ, តទេវ អញ្ញស្ស អនិដ្ឋំ អកន្លំ។ បច្ចន្តវាសីនញ្ចា គណ្ណាប្បាទាបិ ឥដ្ឋា
ហោតិ កត្តា មនាបា, មជ្ឈិមទេសវាសីនំ អតិដេតុញ្ញា។ តេសញ្ច មោរមំសាទីនិ
ឥដ្ឋានិ ហោតិ, ឥតវេសំ តាទិ អតិដេតុញ្ញានិ។ ឥទំ បុគ្គលមនាបំ។ ឥតវំ
សម្មតិមនាបំ។

ឥដ្ឋានិដ្ឋារម្ពណំ នាម លោកេ បជីវិតត្ថំ នត្ថិ, វិភជិត្វា បន ទស្សេតត្ថំ។
វិភជន្តេន ច ន អតិឥស្សរាណំ មហាសម្មតមហាសុទស្សនធម្មាសោកាទីនំ
វសេនវិភជិតត្ថំ។ តេសញ្ចា ទិប្បកប្បម្បិ អារម្ពណំ អមនាបំ ឧបដ្ឋាតិ។
អតិទុគ្គតាណំ ទុល្លភន្នបាទាណំ វសេនបិ នវិភជិតត្ថំ។ តេសញ្ចា
កណ្ណាជកកត្តសិក្ខានិបិ បូតិមំសស្ស វសោបិ អតិមធុរោ អមតសទិសោ
ហោតិ។ មជ្ឈិមាណំ បន គណកមហាមត្តសេដ្ឋិ កុដ្ឋម្ពិកវាណិជាទីនំ កាលេន
ឥដ្ឋំ កាលេន អនិដ្ឋំ លកមាទាណំ វសេនវិភជិតត្ថំ។ តញ្ច បនេតំ អារម្ពណំ ជវនំ
បរិច្ឆិន្ទតុំ ន សក្កោតិ។ ជវនញ្ចា ឥដ្ឋេបិ រដ្ឋតិ អនិដ្ឋេបិ, ឥដ្ឋេបិ ទុស្សតិ អនិដ្ឋេបិ។
ឯកន្តតោ បនវិចាកចិត្តំ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ បរិច្ឆិន្ទតិ។ កិញ្ចាបិ ហិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ពុទ្ធុំ វា
សដ្ឋំ វា មហាចេតិយាទីនិ វា ឧទ្យាវាទិ អារម្ពណានិ ទិស្វា អក្ខិនិ បិទហានិ
ទោមនស្សំ អាបជ្ជន្តិ, ធម្មសទ្ធិំ សុត្វា កណ្ណោ ថកេន្តិ,
ចក្ខុវិញ្ញាណសោតវិញ្ញាណានិ បន តេសំ កុសលវិចាកានេវ ហោតិ។
កិញ្ចាបិ គូថស្វករាទយោ គូថគន្ធុ យាយិកា ខាទិតុំ លភិស្សមាតិ
សោមនស្សជាតា ហោតិ, គូថទស្សនេ បន នេសំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, តស្ស
គន្ធុយាយនេ យានវិញ្ញាណំ, វសសាយនេ ជិវ្ហាវិញ្ញាណញ្ច អកុសលវិចាកមេវ

ហោតិ។ ភគវា បន បុគ្គលមនាបតំ សន្ធាយ តេ ច, មហារាជ,
រូបាតិអាទិមាហ។

ចន្ទនង្គលិកោតិ ឥទំ តស្ស ឧចាសកស្ស នាមំ។ បដិភាតិ មំ ភគវាតិ ភគវា
មយ្ហំ ឯកំ ការណំ ឧបជ្ជាតិ បញ្ញាយតិ។ តស្ស តេ បញ្ច រាជានោ
អាមុត្តមណិកុណ្ឌាលេ សន្និទាយ អាចានភូមិយា និសិន្នវសេនេវ មហតា
រាជានុភាវេន បរមេន ឥស្សរិយវិភវេន អាគន្ធាបិ ទសពលស្ស សន្និកេ
បិតកាលតោ បដ្ឋាយ ទិវា បទីបេ វិយ ឧទកាភិសិត្តេ អដ្ឋារេ វិយ ស្វរិយុដ្ឋានេ
ខន្ធជាបនកេវិយ ច ហតប្បកេ ហតសោកេ តំ តថាគតញ្ច តេហិ
សតគុណោន សហស្សគុណោន វិរោចមាណំ ទិស្វា, “មហន្តា វត ភោ ពុទ្ធា
នាមា”តិ បដិភាណំ ឧទចាទិ។ តស្មា ឯវមាហ។

កោកនទន្និ បទុមស្សេវេតំ វេវចនំ។ ចាតោតិ កាលស្សេវ។ សិយាតិ
ភវេយ្យ។ អវីតគន្ធន្និ អវីតគគន្ធន្និ។ អង្គីរសន្និ សម្មាសម្ពុទ្ធំ។ ភគវតោ ហិ
អង្គតោ រស្មិយោ និក្ខមន្តិ, តស្មា អង្គីរសោតិ វុច្ចតិ។ យថា កោកនទន្និ តំ
បទុមំ ចាតោវ ដុល្លំ អវីតគន្ធន្និ សិយា, ឯវមេវ ភគវន្តំ អង្គីរសំ តបន្តំ អាទិច្ចមិវ
អន្តលិក្ខេវិរោចមាណំ បស្សតិ អយមេត្ថ សង្ខេបត្ថោ។ ភគវន្តំ អន្តរទេសីតិ
ភគវតោ អនាសីតិ អត្ថោ។ លោកវេហារតោ បនេត្ថ ព្យាទិសំ វេចនំ ហោតិ។
សោ កិវ ឧចាសកោ - “ឯតេ តថាគតស្ស គុណោសុ បសីទិត្វា មយ្ហំ បញ្ច
ឧត្តរាសង្កេ ទេន្និ, អហម្មិ តេ ភគវតោវ ទស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា អនាសិ។ ទុតិយំ។

៣. ទោណាចាកសុត្តរវណ្ណនា

១២៤. តតិយេ ទោណាចាកកុរុន្តិ ទោណាចាកំ កុរំ, ទោណាស្ស តណ្ហាលានំ
បក្កភត្តំ តទ្ធិបិយញ្ច សូបព្យញ្ញនំ ភុញ្ញតិ តិ អត្ថោ។ ភុត្តាវីតិ បុព្វេ ភត្តសម្មទំ

វិទ្យាទេវតា មុហុត្ថំ វិស្សមិត្វា ពុទ្ធបដ្ឋានំ គច្ឆតិ, តំទិវសំ បន ភុញ្ញន្តោវ ទសពលំ
សិវិត្វា ហត្ថេ ធារិត្វា អគមាសិ។ មហាស្សសីតិ តស្ស គច្ឆតោ ពលវា
ភត្តបរិជ្ជាហោ ឧទចាទិ, តស្មា មហាន្តេហិ អស្សាសេហិ អស្សសតិ,
គត្តតោបិស្ស សេទពិន្ទនិ មុច្ឆន្តិ, តមេនំ ឧភោសុ បស្សេសុ ឋត្វា
យមកតាលវណ្ណេហិ ព័ជន្តិ, ពុទ្ធការវេន បន និបដ្ឋិតុំ ន ឧស្សហតីតិ ឥទំ
សន្ធាយ “មហាស្សសី”តិ វុត្ថំ។ ឥមំ កាជំ អភាសីតិ, រាជា កោជនេ
អមត្តញ្ញតាយ កិលមតិ, ដាសុ វិហារំ ទានិស្ស ករិស្សមីតិ ចិន្តេត្វា អភាសិ។
មនុជស្សតិ សត្តស្ស។ កហាបណាសតន្តិ ចាតរាសេ បណ្ណាសំ សាយមាសេ
បណ្ណាសន្តិ ឯវំ កហាបណាសតំ។ បរិយាបុណិត្វាតិ រញ្ជោ សទ្ធិំ ថោកំ គត្វា
“ឥមំ មជ្ឈិមសី កស្ស ទម្មិ, មហារាជា”តិ? អសុកស្ស នាម ទេហីតិ សោ តំ
អសី ទត្វា ទសពលស្ស សន្តិកំ អាគម្ម វន្តិត្វា ឋិតកោវ “កាជំ វទេ, កោ
គោតមា”តិ វត្វា ភគវតា វុត្ថំ បរិយាបុណិត្វាតិ អត្តោ។

ភត្តាភិហារេ សុទំ ភាសតីតិ កជំ ភាសតិ? ភគវតា អនុសិដ្ឋិនិយាមេន។
ភគវា ហិ នំ ឯវំ អនុសាសិ - “មាណវ, ឥមំ កាជំ នដោ វិយ បត្តបត្តជ្ជានេ មា
អវេ, រញ្ជោ ភុញ្ញន្តោ ឋត្វា បឋមបិណ្ណាទិសុបិ អវត្វា វោសានបិណ្ណា
គហិតេ វទេយ្យសិ, រាជា សុត្វាវ ភត្តបិណ្ណំ ធម្មេស្សតិ។ អថ រញ្ជោ ហត្ថេសុ
ធាតេសុ ចាតី អបនេត្វា សិត្តានិ គណេត្វា តទុបិយំ ព្យញ្ញនំ ព្រាត្វា បុនទិវសេ
តាវតកេ តណ្ហាលេ ហារេយ្យសិ, ចាតរាសេ ច វត្វា សាយមាសេ មា
វទេយ្យសី”តិ។ សោ សាធូតិ បដិស្សុណិត្វា តំទិវសំ រញ្ជោ ចាតរាសំ ភុត្វា
គតត្តា សាយមាសេ ភគវតោ អនុសិដ្ឋិនិយាមេន កាជំ អភាសិ។ រាជា
ទសពលស្ស វេនំ សិវិត្វា ភត្តបិណ្ណំ ចាតិយំយេវ ធម្មេសិ។ រញ្ជោ ហត្ថេសុ
ធាតេសុ ចាតី អបនេត្វា សិត្តានិ គណេត្វា តទុបិយំ ព្យញ្ញនំ ព្រាត្វា បុនទិវសេ
តត្ថកេ តណ្ហាលេ ហរីសុ។

នាឡិកាធនបរមតាយ សណ្ឋាសីតិ សោ កិរ មាណវោ ទិវសេ ទិវសេ
តថាគតស្ស សន្តិកំ គច្ឆតិ, ធនពលស្ស វិស្សាសិកោ អហោសិ។ អថ នំ
ឯកទិវសំ បុច្ឆិ “រាជា កិត្តកំ ភុញ្ញតិ” តិ? សោ “នាឡិកាធន” តិ អាហា។
វដ្តិស្សតិ ឯត្តាវតា បុរិសភាគោ ឯស, ឥតោ បដ្ឋាយ គាថំ មាវដីតិ។ ឥតិ រាជា
តត្ថេវ សណ្ឋាសិ។ ទិដ្ឋធម្មិកេន ចេវ អត្ថេន សម្បរាយិកេន ចាតិ ឯត្ត
សល្លិទិតសិវតា ទិដ្ឋធម្មិកត្តោ នាម, សីលំ សម្បរាយិកត្តោ។ ភោជនេ
មត្តញ្ញតា ហិ សីលដ្ឋំ នាម ហោតីតិ។ តតិយំ។

៤. បឋមសង្គ្គាមសុត្តរវណ្ណនា

១២៥. ចតុត្ថេ វេទេហិបុត្តោតិ វេទេហិតិ បណ្ឌិតាធិវចនមេតំ,
បណ្ឌិតិតិយា បុត្តោតិ អត្តោ។ ចតុវដ្តិនិច្ឆិ ហតិអស្សវចបត្តិសង្គ្គាតេហិ ចតូហិ
អង្កេហិ សមន្នាគតំ។ សន្នប្បិទ្ធាតិ ចម្មបជិមុញ្ញនាធិហិ សន្នាហំ ការេត្វា។
សង្គ្គាមេសុន្តិ យុជ្ឈីសុ។ កេន ការណេន? មហាកោសលវញ្ញ កិរ ពិម្ពិសាវស្ស
ដីតវំ ទេន្តេន ទិដ្ឋំ វជ្ជានំ អន្តរេ សតសហស្សដ្ឋានោ កាសិកាមោ នាម ដីតុ
ទិន្នោ។ អជាតសត្តនា ច បិតរិ មារិតេ មាតាបិស្ស វញ្ញោ វិយោគសោកេន
នចិវស្សេវ មតា។ តតោ រាជា បសេនទិ កោសលោ - “អជាតសត្តនា
មាតាបិតរោ មារិតា, មយ្ហំ បិតុ សន្តកោ កាមោ” តិ តស្សត្ថាយ អខ្ពំ ករោតិ។
អជាតសត្តបិ “មយ្ហំ មាតុ សន្តកោ” តិ តស្ស កាមស្សត្ថាយ ទ្វេបិ
មាតុលភាគិនេយ្យា យុជ្ឈីសុ។

ចាចា ទេវទត្តាធម្មោ មិត្តា អស្សតិ ចាបមិត្តោ។ តេយេវស្ស សហាយាតិ
ចាបសហាយោ។ តេស្សេវស្ស ចិត្តំ និច្ឆំ សម្បវដ្តនិ ចាបសម្បវដ្តោ។
បសេនទិស្ស សារិបុត្តត្ថេរាធិនំ វសេន កល្យាណមិត្តាទិតា វេទិតញ្ញា។ ទុក្ខំ
សេតីតិ ជិតានិ ហតិអាធិនិ អនុសោចន្តោ ទុក្ខំ សយិស្សតិ។ ឥទំ ភគវា បុន

តស៊ូ ជួយ ការណ៍ ទិស្វា អាហារ។ ជ័យ វេរី បសវត្តិ ជិនន្តោ វេរី បសវត្តិ,
វេរីបុគ្គលំ លភតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយសង្គាមសុត្តន្តបិដក

១២៦. បញ្ចមេ អពុយ្យាសីតិ បរាជយេ ករហប្បត្តោ “អារាមំ កន្ទាភិក្ខុនំ
កថាសល្លាបំ សុណាថា” តិ វត្តិភាគេ ពុទ្ធវត្តិតេន នាម វុឌ្ឍបព្ពជិតេន
ធម្មវត្តិតស្ស វុឌ្ឍបព្ពជិតស្ស “សចេ រាជា ឥមញ្ច ឧបាយំ កត្វា គន្ធម្ប, បុន
ជិនេយ្យ” តិ វុត្តជយ ការណ៍ សុត្វា អភិធម្មាសិ។

យាវស្ស ឧបកប្បត្តិ យាវ តស្ស ឧបកប្បត្តិ សយ្ហំ ហោតិ។ យទា ចញ្ជោតិ
យទា អញ្ជោ។ វិលុម្បន្តិ តំ វិលុម្បិត្វា ឋិតបុគ្គលំ វិលុម្បន្តិ វិលុម្បតិ តិ
វិលុម្បយតិ។ ឋានំ ហិ មញ្ញតិ តិ “ការណ” ន្តិ ហិ មញ្ញតិ។ យទា តិ យស្មី
កាលេ។ ជេតារំ លភតេ ជយន្តិ ជយន្តោ បុគ្គលោ បន្ទា ជេតារម្បិ លភតិ។
រោសេតារន្តិ យដ្ឋេតារំ។ រោសកោតិ យដ្ឋកោ។ កម្មវិវដ្តេនា តិ
កម្មបរិណាមេន, តស្ស វិលុម្បនកម្មស្ស វិចាកទានេន។ សោ វិលុត្តោ
វិលុប្បតិ តិ សោ វិលុម្បកោ វិលុម្បយតិ។ បញ្ចមំ។

៦. មល្លិកាសុត្តន្តបិដក

១២៧. ធរដ្ឋ ឧបសង្កម្មីតិ មល្លិកាយ ទេវិយា គព្ពុវុជ្ជានកាលេ សូតិយរំ
បដិជគ្គាបេត្វា អារក្ខំ ទត្វា ឧបសង្កម្មី។ អនត្តមនោ អហោសីតិ,
“ទុក្ខតកុលស្ស មេ ធីតុ មហន្តំ ឥស្សរិយំ ទិន្នំ, សចេ បុត្តំ អលភិស្ស, មហន្តំ
សក្ការំ អធិកមិស្ស, តតោ ទានិ បរិហីនា” តិ អនត្តមនោ អហោសី។ សេយ្យា តិ
ទន្ធបញ្ញាស្នា វលម្ភកបុត្តតោ វកច្ឆា ឥត្ថិយេវ សេយ្យា។ ចោសាតិ ចោសេហិ។
ជនាធិចាតិ ជនាធិកុំ រាជានំ អាលបតិ។ សស្សុទេវាតិ សស្សុសសុរទេវតា។

ទិសម្បត្តិតិ ទិសាដេដ្ឋកា។ តាទិសា សុភតិយាទិ តាទិសាយ សុភវិយាយ។
ធម្មំ។

៧. អប្បមាទសុត្តវណ្ណាន

១២៨. សត្តមេ សមធិត្តយ្ហាទិ សមធិត្តល្អាត្វា, អាទិយិទ្វាទិ អត្ថោ។
អប្បមាទោទិ កាវាបកអប្បមាទោ។ សមោធានន្តិ សមវធានំ ឧបក្ខេបំ។
ឯវមេវ ខោទិ ហត្ថិបទំវិយ ហិ កាវាបកអប្បមាទោ, សេសបទជាតានិវិយ
អវសេសា ចតុក្កមកា កុសលធម្មា។ តេ ហត្ថិបទេ សេសបទានិវិយ
អប្បមាទេ សមោធានំ គច្ឆន្តិ, អប្បមាទស្ស អន្តោ បរិវត្តន្តិ។ យថា ច ហត្ថិបទំ
សេសបទានំ អគ្គំ សេដ្ឋំ, ឯវំ អប្បមាទោ សេសធម្មានន្តិ ទស្សេតិ។
មហាគ្គតលោកុត្តរធម្មានម្បិ ហេស បដិលាភកដ្ឋេន លោកិយោបិ សមាទោ
អគ្គោវ ហោទិ។

អប្បមាទំ បសំសន្តិទិ “ឯតានិ អាយុអាទីនិ បត្តយន្តេន អប្បមាទោវ
កាតញ្ចោ”ទិ អប្បមាទមេវ បសំសន្តិ។ យស្មា វា បុញ្ញកិរិយាសុ បណ្ឌិតា
អប្បមាទំ បសំសន្តិ, តស្មា អាយុអាទីនិ បត្តយន្តេន អប្បមាទោវ កាតញ្ចោទិ
អត្ថោ។ អត្តាភិសមយាទិ អត្ថបដិលាភា។ សត្តមំ។

៨. កល្យាណមិត្តសុត្តវណ្ណាន

១២៩. អដ្ឋមេ សោ ច ខោ កល្យាណមិត្តស្សាទិ សោ ចាយំ ធម្មោ
កល្យាណមិត្តស្សេវ ស្វាគ្គាតោ នាម ហោទិ, ន ចាបមិត្តស្សាទិ។ កិញ្ចាបិ ហិ
ធម្មោ សព្វេសម្បិ ស្វាគ្គាតោវ, កល្យាណមិត្តស្ស បន សុស្សសន្តស្ស
សទ្ធិហន្តស្ស អត្ថំ បូរេតិ ភេសដ្ឋំវិយ វឡញ្ញន្តស្ស ន ឥតវស្សាទិ។ តេនេតំ វុត្ថំ។
ធម្មោទិ ចេត្ត ទេសនាធម្មោ វេទិតញ្ចោ។

ឧបឡមិទន្តិ ថេរោ កិរ រហោគតោ ចិន្តេសិ - “អយំ សមណធម្មោ នាម
ឡោកេ អនុសាសកេ កល្យាណមិត្តេ សតិ បច្ចត្តបុរិសការេ បិតេស្ស
សម្មជ្ជតិ, ឧបឡមិទន្តិ កល្យាណមិត្តតោ ហោតិ, ឧបឡមិទន្តិ បច្ចត្តបុរិសការេតោ”តិ។
អថស្ស ឯតទហោសិ - “អហំ បទេសញ្ញាលោ បិតោ និប្បទេសំ ចិន្តេតុំ ន
សក្កាមិ, សត្តារំ បុច្ឆិត្វា និក្កេត្វា ភវិស្សមី”តិ។ តស្មា សត្តារំ ឧបសង្កមិត្វា
ឯវមាហា។ ព្រហ្មចរិយស្សាតិ អរិយមគ្គស្ស។ យទិទំ កល្យាណមិត្តតាតិ យា
ឯសា កល្យាណមិត្តតា នាម, សា ឧបឡមិទន្តិ, តតោ ឧបឡមិទន្តិ អាគច្ឆតិ អត្ថោ។ ឥតិ
ថេរេន “ឧបឡមិទន្តិ សម្មាទិដ្ឋិអាទិយោ កល្យាណមិត្តតោ អាគច្ឆតិ, ឧបឡមិទន្តិ
បច្ចត្តបុរិសការេតោ”តិ វុត្តំ។ កិញ្ចាបិ ថេរស្ស អយំ មនោរថោ, យថា បន
ពហូហិ សីលាចម្ពេ ឧស្សាបិតេ, “ឯត្តកំ ហំនំ អសុកេន ឧស្សាបិតំ, ឯត្តកំ
អសុកេនា”តិ វិនិញ្ញោគោ នត្ថិ, យថា ច មាតាបិតោ និស្សាយ ឧប្បន្នេសុ
បុត្តេសុ “ឯត្តកំ មាតិតោ និព្ពត្តំ, ឯត្តកំ បិតិតោ”តិ វិនិញ្ញោគោ នត្ថិ, ឯវំ ឥធាបិ
អវិនិញ្ញោគធម្មោ ហោស, “ឯត្តកំ សម្មាទិដ្ឋិអាទិទំ កល្យាណមិត្តតោ និព្ពត្តំ,
ឯត្តកំ បច្ចត្តបុរិសការេតោ”តិ ន សក្កាលទ្ធី, កល្យាណមិត្តតាយ បន
ឧបឡមិទន្តិ លោកលព្ពតិ ថេរស្ស អជ្ឈាសយេន ឧបឡមិទន្តិ នាម ជាតំ,
សកលេតុលោក បដិលព្ពតិ ភគវតោ អជ្ឈាសយេន សកលំ នាម ជាតំ។
កល្យាណមិត្តតាតិ ចេតំ បុព្ពភាគបដិលាភខ្ពំ នាមាតិ គហិតំ។ អត្ថតោ
កល្យាណមិត្តំ និស្សាយ លទ្ធា សីលសមាធិវិបស្សនាវសេន ចត្តារោ ខន្ធា។
សន្ធាវក្ខន្ធាតិបិ វទន្តិយេវ។

មា ហេវំ, អាណន្ទាតិ, អាណន្ទ, មា ឯវំ អកលី, ពហុស្សតោ តុំ
សេខបដិសម្ពិទ្ធប្បត្តោ អជ្ឈវេ គហិត្វា មំ ឧបជ្ឈហសិ, ចត្វហិ
អច្ឆរិយពុត្តធម្មហិ សមន្នាគតោ, តាទិសស្ស ឯវំ កថេតុំ ន វជ្ជតិ។ សកលមេវ
ហិទំ, អាណន្ទ, ព្រហ្មចរិយំ, យទិទំ កល្យាណមិត្តតាតិ ឥទំ ភគវា - “ចត្តារោ

មគ្គា ចត្តារិ ជលានិ តិស្សោ វិជ្ជា ធម៌ អភិញ្ញា សព្វំ កល្យាណមិត្តមូលកមេវ
ហោតិ" តិ សន្ធាយាហ។ ឥធានិ វចីតេនេនេវ ការណំ ធស្សន្តោ
កល្យាណមិត្តស្ស តន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ ចាដិកង្ខន្តិ ចាដិកង្ខតព្ពំ ឥច្ឆិតព្ពំ,
អវស្សំភារីតិ អត្តោ។

ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ សម្មាទិដ្ឋិការេតិ តិអាទីសុ អដ្ឋន្តំ អាទិបទានំយេវ
តាវ អយំ សន្តោបវណ្ណានា - សម្មា ធស្សនលក្ខណា សម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មា
អភិនិរោបនលក្ខណា សម្មាសង្គហ្មោ។ សម្មា បរិគ្គហណាលក្ខណា
សម្មាវាចា។ សម្មា សមុជ្ឈាបនលក្ខណា សម្មាកម្មន្តោ។ សម្មា
វោទាបនលក្ខណា សម្មាអាជីវោ។ សម្មា បគ្គហលក្ខណា សម្មាវាយាមោ។
សម្មា ឧបជ្ឈានលក្ខណា សម្មាសតិ។ សម្មា សមាធានលក្ខណា សម្មាសមាធិ។

តេសុ ឯកេកស្ស តីណិ កិច្ចានិ ហោន្តិ។ សេយ្យាចិទំ - សម្មាទិដ្ឋិ តាវ
អញ្ញេហិបិ អត្តនោ បច្ឆនិកកិលេសេហិ សទ្ធិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បដហតិ, និរោធំ
អារម្មណំ ករោតិ, សម្បយុត្តធម្មេ ច បស្សតិ
តប្បដិច្ចាទកមោហាវិធមនវសេន អសម្មោហតោ។ សម្មាសង្គហ្មោនយោបិ
តថេវ មិច្ឆាសង្គហ្មោនិ ច បដហន្តិ, និរោធិញ្ច អារម្មណំ ករោន្តិ។ វិសេសតោ
បនេត្ត សម្មាទិដ្ឋិ សហជាតធម្មេ សម្មា ធស្សតិ។ សម្មាសង្គហ្មោ
សហជាតធម្មេ អភិនិរោបេតិ, សម្មាវាចា សម្មា បរិគ្គណាតិ, សម្មាកម្មន្តោ
សម្មា សមុជ្ឈាបេតិ, សម្មាអាជីវោ សម្មា វោទាបេតិ, សម្មាវាយាមោ សម្មា
បគ្គណាតិ, សម្មាសតិ សម្មា ឧបជ្ឈាបេតិ, សម្មាសមាធិ សម្មា ធម្មាតិ។

អបិចេសា សម្មាទិដ្ឋិ នាម បុព្វភាគេ នាទាខណា នាទាវម្ពណា ហោតិ,
មគ្គកាលេ ឯកក្ខណា ឯការម្ពណា។ កិច្ចតោ បន សម្មាទិដ្ឋិ ទុក្ខ
ញ្ញាណន្តិអាទីនិ ចត្តារិ នាមានិ លភតិ។ សម្មាសង្គហ្មោនយោបិ បុព្វភាគេ

ឥមស្មី លោកិយលោកុត្តរមិស្សកេ អត្តវណ្ណានាយេ វដ្ឋតិ។ តថា ហិ អយំ
សម្មាទិដ្ឋិយថាវុត្តេន បកាវេន កិលេសេ ច បរិច្ចជតិ, និព្វានញ្ច បក្ខន្ធាតិ។

វោស្សគ្គបរិណាមិន្តិ ឥមិនា បន សកលេន វចនេន វោស្សគ្គតំ បរិណាមន្តំ
បរិណាតញ្ច, បរិបច្ចន្តំ បរិបក្កញ្ចាតិ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ។ អយញ្ចិ
អរិយមគ្គការវនានុយុត្តោ ភិក្ខុ យថា សម្មាទិដ្ឋិ កិលេសបរិច្ចាគវោស្សគ្គតំ
និព្វានបក្ខន្ធនវោស្សគ្គតញ្ច បរិបច្ចតិ, យថា ច បរិបក្កា ហោតិ, តថា នំ
ការវេទីតិ។ ឯស នយោ សេសមគ្គផ្ដេសុ។

អាគម្មាតិ អារត្ត សន្ធាយ បដិច្ច។ ជាតិធម្មាតិ ជាតិសភាវា ជាតិបកតិកា។
តស្មាតិ យស្មា សកលោ អរិយមគ្គោបិ កល្យាណាមិត្តំ និស្សាយ លព្ពតិ, តស្មា។
ហន្នាតិ វោស្សគ្គតេ និចាតោ។ អប្បមាធំ បសំសន្នីតិ អប្បមាធំ វណ្ណាយន្តិ,
តស្មា អប្បមាទោ កាតព្វោ។ អត្តាភិសមយាតិ អត្តបដិលាភា។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមអបុត្តកសុត្តវណ្ណាន

១៣០. នវមេ ទិវា ទិវស្សាតិ ទិវសស្ស ទិវា, មជ្ឈន្តិកសមយេតិ អត្ថោ។
សាបតេយ្យន្តិ ធនំ។ កោ បន វាទោ រូបិយស្សាតិ
សុវណ្ណវជតតម្កលោហាកាឡលោហាដាលកច្ចបកាទិភេទស្ស យនកតស្ស
ចេវ បរិភោគភាជនាទិភេទស្ស ច រូបិយភណ្ឌាស្ស បន កោ វាទោ? “ឯត្ថកំ
នាមា”តិ កា បរិច្ឆេទកថាតិ អត្ថោ។ កណ្ណាជកន្តិ សកុណ្ណាកភត្តំ។
ពិលផ្ដុទុតិយន្តិ កញ្ចិកទុតិយំ។ សាលាន្តិ សាលាវាកមយំ។ តិបក្ខវសនន្តិ
តិណិ ខណ្ឌានិ ជ្ជីសុ ហិទេសុ សិព្ពិត្វា កតនិវាសនំ។

អសប្បវិសោតិ លាមកបុរិសោ។ ឧទ្ធច្ចិកន្តិអាធិសុ ឧបរូបរិភូមីសុ
ជលទានវសេន ឧទ្ធច្ចំ អគ្គមស្សាតិ ឧទ្ធច្ចិកា។ សគ្គស្ស ហិតា

តត្របបត្តិជននតោតិ សោវត្តិកា។ និព្ពត្តជ្ជានេសុ សុខោវិចារកោ អស្សតិ
សុខវិចារកា។ សុដ្ឋ អគ្គានំ ទិព្ពវណ្ណានំ វិសេសានំ និព្ពត្តនតោ
សគ្គសំវត្តនិកា។ ឯវ្យបំ ទក្ខិណានំ ន បតិជ្ជាបេតិកិ។

សាតោទកាតិ មដុរោទកា។ សេត្តោទកាតិ វីចីនំ ភិទ្ទជ្ជានេ ឧទកស្ស
សេតតាយ សេតោទកា។ សុបតិត្តាតិ សុន្ទរតិត្តា។ តំ ជនោតិ យេន ឧទកេន
សាតោទកា, តំ ឧទកំ ជនោ ភាជនានិ បូរេត្វា នេវ ហរេយ្យ។ ន យថាបច្ចយំ វា
ករេយ្យតិ, យំ យំ ឧទកេន ឧទកកិច្ចំ កាតត្ថំ, តំ តំ ន ករេយ្យ។
តទបេយ្យមានន្តិ តំ អបេយ្យមានំ។ កិច្ចករោ ច ហោតិ អត្តនា
កត្តត្ថកិច្ចករោ ចេវ កុសលកិច្ចករោ ច, ភុញ្ញតិ ច, កម្មន្តេ ច បយោជេតិ,
ទានញ្ច ទេតិកិ អត្តោ។ នវមំ។

១០. ធុតិយអបុត្តកសុត្តវណ្ណនា

១៣១. ទសមេ បិណ្ឌាចារេន បដិចារេសីតិ បិណ្ឌាចារេន សទ្ធិ
សំយោជេសិ, បិណ្ឌាចាតំ អទាសីតិ អត្តោ។ បក្កាមីតិ កេនចិទេវ
រាជុបដ្ឋានាទិនា កិច្ចេន គតោ។ បច្ឆាវិប្បជិសាវី អហោសីតិ សោ កិរ
អញ្ញេសុបិ ទិវសេសុ តំ បច្ឆេកសម្ពុទ្ធិំ បស្សតិ, ទាតុំ បនស្ស ចិត្តំ ន ឧប្បជ្ជតិ។
តស្មី បន ទិវសេ អយំ បទុមវតិទេវិយា តតិយបុត្តោ តគ្គរសិទ្ធិ បច្ឆេកពុទ្ធា
គន្ធមាទនបព្ពតេ ជលសមាបត្តិសុខេន វីតិនាមេត្វា បុព្ពណ្ណាសមយេ វុដ្ឋាយ
អនោតត្តទហេ មុខំ ជោវិត្វា មនោសិលាតលេ និវាសេត្វា កាយពន្ធនំ ពន្ធិត្វា
បត្តចីវរមាទាយ អភិញ្ញាទាទកំ ចតុត្ថជ្ឈានំ សមាបដ្ឋិត្វា ឥទ្ធិយា វេហាសំ
អព្ពត្តន្ធា នគរទ្វារេ ឱរុយ្ហ ចីវរំ ចារុបិត្វា បត្តមាទាយ នគរវាសីនំ យរទ្វារេសុ
សហស្សភណ្ឌិកំ វេបេន្តោវិយ ចាសាទិកេហិ អភិក្កន្តាទីហិ អនុបុព្ពេន
សេដ្ឋិនោ យរទ្វារំ សម្បត្តោ។ តំទិវសញ្ច សេដ្ឋិ ចារោវ ឧដ្ឋាយ បណ្ឌិតភោជនំ

ភុញ្ញាត្វា, យវទ្វារកោដ្ឋកេ អាសនំ បញ្ញាបេត្វា, ទន្តន្តរានិ សោធន្តោ និសិន្នោ
ហោតិ។ សោ បច្ចេកពុទ្ធី ទិស្វា, តំទិវសំ ចាតោ ភុត្វា និសិន្នត្តា ធានចិត្តំ
ឧប្បាទេត្វា, ភវិយំ បក្កោសាបេត្វា, “ឥមស្ស សមណស្ស បិណ្ឌាចាតំ ទេហី” តិ
វត្វា បក្កាមិ។

សេដ្ឋិភវិយា ចិន្តេសី - “មយា ឯត្ថកេន កាលេន ឥមស្ស ‘ទេហី’ តិ វចនំ ន
សុតបុព្វំ, ធាបេន្តោបិ ច អដ្ឋ ន យស្ស វា តស្ស វា ធាបេតិ,
វីតរាគធាសមោហាស្ស វន្តកិលេសស្ស ឱហិតភារស្ស បច្ចេកពុទ្ធស្ស ធាបេតិ,
យំ វា តំ វា អទេត្វា បណ្ឌិតំ បិណ្ឌាចាតំ ទស្សមី” តិ, យវា និក្ខម្ម បច្ចេកពុទ្ធី
បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វន្តិត្វា បត្តំ អាធាយ អន្តោនិវេសនេ បញ្ញត្តាសនេ និសីធាបេត្វា
សុបរិសុទ្ធវិហិតលោហិតភត្តំ សម្មាទេត្វា តទន្ធរូបំ ខាទនីយំ ព្យញ្ញនំ
សុបេយ្យញ្ច សល្លកេត្វា បត្តំ បូរេត្វា ពហិ គន្ធវិហិតសមលន្តិវត្វា បច្ចេកពុទ្ធស្ស
ហត្ថសុ បតិដ្ឋបេត្វា វន្តិ។ បច្ចេកពុទ្ធា - “អញ្ញោសម្មិ បច្ចេកពុទ្ធានំ សង្កហំ
កិរស្សមី” តិ អបរិភុញ្ញាត្វា អនុមោទនំ កត្វា បក្កាមិ។ សោបិ ខោ សេដ្ឋិ
ពាហិរតោ អាគច្ឆន្តោ បច្ចេកពុទ្ធី ទិស្វា មយំ “តុម្កាកំ បិណ្ឌាចាតំ ទេហី” តិ វត្វា
បក្កន្តា, អបិ វោ លទ្ធាតិ? អាម, សេដ្ឋិលទ្ធាតិ។ “បស្សមី” តិ គីវំ ឧក្ខិបិត្វា
ឱលោកេសិ។ អថស្ស បិណ្ឌាចាតគន្ធា ឧដ្ឋហិត្វា ឆាសាបុជំ បហរិ។ សោ ចិត្តំ
សំយមេតុំ អសក្កោន្តោ បច្ឆា វិប្បជិសារី អាហោសីតិ។

វរមេតន្តិអាទិវិប្បជិសារស្ស ឧប្បន្នាការទស្សនំ។ ភាតុ ច បនឯកបុត្តកំ
សាបតេយ្យស្ស ការណាជីវិតា វោរោបេសីតិ តទា កិរស្ស អវិភត្តេយវ
កុដុម្ពេ មាតាបិតរោ ច ជេដ្ឋភាតា ច កាលមកំសុ។ សោ ភាតុជាយាយ
សន្ធិយេវ សំវាសំ កប្បេសិ។ ភាតុ បនស្ស ឯកោ បុត្តោ ហោតិ, តំ វិជិយា
កិឡន្តំ មនុស្សា វន្តិ - “អយំ ធាសោ អយំ ធាសី ឥទំ យានំ ឥទំ ធនំ តវ

សន្តក"ន្តិ។ សោតេសំ កថំ គហេត្វា - “អយំ ទានោ មយ្ហំ សន្តក"ន្តិអាទិនិ
កថេតិ។

អថស្ស ចូឡបិតា ចិន្តេសិ - “អយំ ទានោ ឥទានេវ វេ កថេសិ,
មហាល្លកកាលេ កុដុម្ពំ មជ្ឈេ ភិជ្ជាបេយ្យ, ឥទានេវស្ស កត្តត្ថំ ករិស្សាមី”តិ
ឯកទិវសំ វាសី អាទាយ - “ឯហិ បុត្ត, អរញ្ញំ គច្ឆាមា”តិ តំ អរញ្ញំ នេត្វា វិវរុន្តំ
វិវរុន្តំ មារេត្វា អាវាជេ បក្ខិបិត្វា បំសុនា បដិច្ឆាទេសិ។ ឥទំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។
សត្តក្ខត្តន្តិ សត្តវារេ។ បុព្វបច្ឆិមចេតនាវសេន ចេត្ត អត្តោ វេទិតញ្ញោ។
ឯកបិណ្ឌាចាតទានស្មិញ្ញំ ឯការំ ចេតនា ទ្វេ បដិសន្ធិយោ ន ទេតិ,
បុព្វបច្ឆិមចេតនាហិ បនេស សត្តក្ខត្តំ សគ្គ, សត្តក្ខត្តំ សេដ្ឋិកុលេ និព្ពត្តោ។
បុរាណាន្តិ បច្ចេកសម្ពុទ្ធស្ស ទិន្នបិណ្ឌាចាតចេតនាកម្មំ។

បរិគ្គហន្តិ បរិគ្គហិតវត្ថុ។ អនុជីវិនោតិ ឯកំ មហាកុលំ និស្សាយ
បណ្ណាសម្មិ សដ្ឋិបិ កុលានិ ជីវន្តិ, តេ មនុស្សេ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ សព្វំ នាទាយ
គន្ធាត្ថន្តិ សព្វមេតំ ន អាទិយិត្វា គន្ធាត្ថំ។ សព្វំ និក្ខិប្បតាមិនន្តិ សព្វមេតំ
និក្ខិប្បសភាវំ, បរិច្ឆេទិតព្ពសភាវមេវាតិ អត្តោ។ ទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. បុគ្គលសុត្តវណ្ណនា

១៣២. តតិយវគ្គស្ស បឋមេ “នីចេ កុលេ បច្ឆាជាតោ”តិអាទិកេន តមេន
យុត្តោតិ តមោ។ កាយទុច្ឆរិតាទិហិ បុន និរយតម្ភបកមនតោ
តមបរាយណោ។ ឥតិ ឧភយេនបិ ខន្ធតមោវ កថិតោ ហោតិ។ “ឧច្ឆេ កុលេ

បច្ឆាជាតោ"តិអាធិកេន ជាតិនា យុត្តតោ ជាតិ, អាណកីភូតោតិ វុត្តំ
ហោតិ។ កាយសុចរិតាធិហិ បុន សគ្គបបត្តិជាតិភារូបគមនតោ
ជាតិបរាយណោ។ ឥមិនា នយេន ឥតវេបិ ទ្វេ វេទិតញ្ច។

វេនកុលេតិ វិលីវការកុលេ។ នេសាទកុលេតិ មិតលុទ្ធកាធិនំ កុលេ។
រថការកុលេតិ ចម្មការកុលេ។ បុគ្គសកុលេតិ បុប្ផនឌ្ឍកកុលេ។
កសិវុត្តិកេតិ ទុក្ខវុត្តិកេ។ ទុព្ពុល្លោតិ បំសុបិសាចកោ វិយ
ឈាមខាល្យាវុល្លោ។ ទុទ្ធសិកោតិ វិជាតមាតុយាបិ អមនាបទស្សនោ។
ឡិកោដិមកោតិ លកុណ្ឌាកោ។ កាលោតិ ឯកក្ខិកាលោ វា
ឧភយក្ខិកាលោ វា។ កុណីតិ ឯកហត្ថកុណី វា ឧភយហត្ថកុណី វា។
ខព្យោតិ ឯកចាទខព្យោ វា ឧភយចាទខព្យោ វា។ បក្ខហតោតិ ហតបក្ខោ
បិបសប្បី។ បធិបេយ្យស្សាតិ តេលកបល្លកាធិនោ បធិបឧបករណស្ស។ ឯវំ
ខោ, មហារាជាតិ ឯត្ថ ឯកោ បុគ្គលោ ពហិទ្ធា អាណកំ អធិស្វា
មាតុកុច្ឆិស្មីយេវ កាលំ កត្វា អចាយេសុ និព្ពត្តន្តោ សកលំ កប្បម្បី សំសរតិ,
សោមិ តមោតមបរាយណោវ។ សោ បន កុហកបុគ្គលោ ភវេយ្យ។
កុហកស្ស ហិ ឯវុចា និព្ពត្តិ ហោតិ វុត្តំ។

ឯត្ថ ច "នីមេ កុលេ បច្ឆាជាតោ ហោតិ ចណ្ណាលកុលេ វា"តិអាធិហិ
អាគមនវិបត្តិ ចេវ បុព្វប្បន្នបច្ចយវិបត្តិ ច ទស្សតា។ ទលំទ្កេតិអាធិហិ
បវត្តបច្ចយវិបត្តិ។ កសិវុត្តិកេតិអាធិហិ អាជីវុចាយវិបត្តិ។
ទុព្ពុល្លោតិអាធិហិ អត្ថភារវិបត្តិ។ ព្យាពាធាតិអាធិហិ
ទុក្ខការណសមាយោកោ។ នលាភីតិអាធិហិ សុខការណវិបត្តិ ចេវ
ឧបកោគវិបត្តិ ច។ កាយេន ទុច្ឆរិតន្តិអាធិហិ តមបរាយណាភាវស្ស

ការណាសមាយោគោ។ កាយស្ស ភេទាតិអាទីហិ សម្បរាយិ កតម្ហបគមោ។
សុក្កបក្ខោ វុត្ថបដិបក្ខនយេន វេទិតញោ។

អក្កោសតីតិ ធនហិ អក្កោសវត្ថុហិ អក្កោសតិ។ បរិភាសតីតិ, “កស្មា
តិជ្ជប? កី តុម្ហេហិ អម្ហាកំ កសិកម្មាធិនិ កតានិ” តិអាទីហិ? បរិភវវេចនេហិ
បរិភាសតិ។ រោសកោតិ យដ្ឋកោ។ អព្យគ្គមនសោតិ ឯកគ្គចិត្តោ។ បឋមំ។

២. អយ្យកាសុត្តវណ្ណា

១៣៣. ធុតិយេ ជិណ្ហាតិ ជរាជិណ្ហា។ វុឡាតិ វាយោវុឡា។ មហាល្លិកាតិ
ជាតិមហាល្លិកា។ អន្ទុគតាតិ អន្ទំ ចិរកាលំ អតិក្កន្តា។ វាយោអនុប្បត្តាតិ
បច្ឆិមវយំ សម្បត្តា។ បិយា មនាទាតិ រញ្ជោ កិរ មាតិ មតាយ អយ្យិកា
មាតុជ្ជានេ ឋត្វា បដិជត្តិ, តេនស្ស អយ្យិកាយ ពលវេបមំ ឧប្បន្និ។ តស្មា
ឯវមាហា។ ហត្ថិរតនេនាតិ សតសហស្សគ្យនកោ ហត្ថិ
សតសហស្សគ្យនកេន អលដ្ឋារេន អលដ្ឋតោ ហត្ថិរតនំ នាម។ អស្សរតនេបិ
ឯសេវ នយោ។ តាមវរោបិ សតសហស្សជ្ជានកកាមោវ។ សព្វានិ តានិ
ភេទនធម្មានិ តេសុ ហិ កិញ្ចិ ករិយមានមេវ ភិជ្ជតិ, កិញ្ចិ កតបរិយោសិតំ
ចក្កតោ អនបនិតមេវ, កិញ្ចិ អបនេត្វា ភូមិយំ ឋបិតមត្តំ, កិញ្ចិ តតោ បរំ,
ឯវមេវ សត្តេសុបិ កោចិ បដិសន្ធិ គហេត្វា មរតិ, កោចិ មូឡ្ហកញ្ចាយ មាតិ
មាតុកុច្ឆិតោ អនិក្ខន្តោវ, កោចិ និក្ខន្ធមត្តោ, កោចិ តតោ បរន្តិ។ តស្មា
ឯវមាហា។ ធុតិយំ។

១៣៤. តតិយេ សព្វំ ឧត្តានមេវ។ តតិយំ។

២. ឥស្សត្តសុត្តវណ្ណា

១៣៥. ចតុត្ថស្ស អដ្ឋប្បត្តិកោ និក្ខោទោ។ ភគវតោ កិវ បឋមពោធិយំ
មហាលាភសក្ការោ ឧទទាទិ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច។ តិត្តិយា ហតលាភសក្ការោ
ហុត្វា កុលេសុ ឯវំ កន្តេន្តាវិចរន្តិ - “សមណោ គោតមោ ឯវមាហា, ‘មយ្ហមេវ
ទានំ ទាតព្ពំ, ន អញ្ញេសំ ទានំ ទាតព្ពំ។ មយ្ហមេវ សាវកានំ ទានំ ទាតព្ពំ, ន
អញ្ញេសំ សាវកានំ ទានំ ទាតព្ពំ។ មយ្ហមេវ ទិន្នំ មហាប្បលំ, ន អញ្ញេសំ ទិន្នំ
មហាប្បលំ។ មយ្ហមេវ សាវកានំ ទិន្នំ មហាប្បលំ, ន អញ្ញេសំ សាវកានំ ទិន្នំ
មហាប្បល’ន្តិ។ យុត្តំ នុ ខោ សយម្បិ ភិក្ខុចារិនិស្សិតេន បរេសំ
ភិក្ខុចារិនិស្សិតានំ ចតុន្នំ បច្ចយានំ អន្តរាយំ កាតុំ, អយុត្តំ ករោតិ
អនុច្ឆរិក”ន្តិ។ សា កថា បត្តរមាណា រាជកុលំ សម្បត្តា។ រាជា សុត្វា ចិន្តេសិ -
“អជ្ឈានមេតំ យំ តថាគតោ បរេសំ លាភន្តរាយំ ករេយ្យ។ ឯតេ តថាគតស្ស
អលាភាយ អយសាយ បរិសក្កន្តិ។ សចាហំ ឥនេវ វត្ថោ ‘មា ឯវំ អវោចុត្ថ, ន
សត្វា ឯវំ កថេតី’តិ វេទេយ្យំ, ឯវំ សា កថា និជ្ឈត្តិ ន គច្ឆេយ្យ, ឥមស្ស
មហាជនស្ស សន្និបតិកកាលេយេវ នំ និជ្ឈាបេស្សមី”តិ ឯកំ ធលោធិវសំ
អាគមេន្តោ តុល្លី អហោសិ។

អបរេន សមយេន មហាធលោ សម្បត្តោ “អយំ ឥមស្ស កាលោ”តិ នគរេ
ភើរី ចរាបេសិ - “សទ្ធា វា អស្សទ្ធា វា សម្មាទិដ្ឋិកា វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា វា
គេហវត្ថុកេ ធារកេ វា មាតុគាមេ វា វេបេត្វា អវសេសាយេ វិហារំ នាគច្ឆន្តិ,
បញ្ញាសំ ធន្តោ”តិ។ សយម្បិ ចាតោវ ន្តត្វា កតចាតរាសោ
សព្ពាភរណបជិមណ្ឌិតោ មហតា ពលកាយេន សទ្ធិវិហារំ អគមាសិ។
គច្ឆន្តោ ច ចិន្តេសិ - “ភគវា តុម្ភេ កិវ ឯវំ វេទេ ‘មយ្ហមេវ ទានំ ទាតព្ពំ... បេ... ន
អញ្ញេសំ សាវកានំ ទិន្នំ មហាប្បល’ន្តិ ឯវំ បុច្ឆិតុំ អយុត្តំ, បញ្ញាមេវ បុច្ឆិស្សមិ,
បញ្ចំ កថេន្តោ ច មេ ភគវា អវសានេ តិត្តិយានំ វាទំ ភស្មិស្សតី”តិ។ សោ បញ្ចំ

បុគ្គលោក កត្ត ធុរ្យោ, កន្លែ, ទានំ ធាតុពុទ្ធិ អាហារ។ យត្ថាតិ យស្មី បុគ្គលេ ចិត្តំ
បសីទតិ, តស្មី ធាតុពុទ្ធិ, តស្ស វា ធាតុពុទ្ធិ អត្ថោ។

ឯវំ វុត្តោ រាជា យេហិ មនុស្សេហិ តិគ្គិយានំ វចនំ អាហារេចិត្តំ, តេ ឱលោកេសិ។
តេ វញ្ញា ឱលោកិតមត្តាវ មន្ត្រក្ខតា អនោមុខា ចាទន្ត្រក្ខកេន ភូមិ លេខមាណា
អជ្ជំសុ។ រាជា - “ឯកបទេនេវ, កន្លែ, ហតា តិគ្គិយា” តិ មហាជនំ សាវេន្តោ
មហាសន្នេន អភាសិ។ ឯវញ្ញា បទ ភាសិត្វា - “ភគវា ចិត្តំ នាម
និកណ្ណាបេលកបរិព្ពាជកាធិសុ យត្ថ កត្តចិ បសីទតិ, កត្ត បទ, កន្លែ, ធិន្នំ
មហាប្បល” តិ បុច្ឆិ។ អញ្ញំ ខោ ឯតត្ថិ, “មហារាជ, អញ្ញំ តយា បឋមំ បុច្ឆិតំ, អញ្ញំ
បច្ឆា, សល្លកេហិ ឯតំ, បញ្ញាកថនំ បទ មយ្ហំ ភាហេ” តិ វត្វា សីលវតោ
ខោតិអាទិមាហ។ តត្ថ ឥធិ ត្បស្សាតិ ឥធិ តេ អស្ស។ សមុបព្វុន្តោតិ
រាសិក្ខតោ។ អសិក្ខិតោតិ ធនុសិប្ប អសិក្ខិតោ។ អកតហត្ថោតិ
មុជ្ជិតន្ទាធិវសេន អសម្មាទិតហត្ថោ។ អកតយោគ្គោតិ
តិណាបុញ្ញមត្តិកាបុញ្ញាធិសុ អកតបរិចយោ។ អកតុចាសនោតិ
រាជរាជមហាមត្តានំ អទស្សិតសវកេចោ។ ធម្មិតិ បវេទិតកាយោ។

កាមច្ឆន្ទោ បហីនោតិអាធិសុ អវហត្ថមគ្គេន កាមច្ឆន្ទោ បហីនោ ហោតិ,
អនាគាមិមគ្គេន ព្យាចាទោ, អវហត្ថមគ្គេនេវ ចិនមិទ្ធី, តថា ឧទ្ធច្ចំ, តតិយេនេវ
កុក្កុច្ចំ, បឋមមគ្គេន វិចិត្តិច្ឆា បហីនោ ហោតិ។ អសេក្ខេន សីលក្ខន្ធនាតិ
អសេក្ខស្ស សីលក្ខន្ធនោ អសេក្ខោ សីលក្ខន្ធនោ នាម។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ។ ឯត្ថ
ច បុរិមេហិ ចតុហិ បទេហិ លោកិយលោកុត្តរសីលសមាធិបញ្ញាវិមុត្តិយោ
កថិតា។ វិមុត្តិញ្ញាណធស្សនំ បច្ឆវេក្ខណញ្ញាណំ ហោតិ, តំ លោកិយមេវ។

ឥស្សត្តន្តិ ឧសុសិប្បំ។ ពលវិរិយន្តិ ឯត្ថ ពលំ នាម វាយោធាតុ, វិរិយំ
កាយិកចេតសិកវិរិយមេវ។ ភវេតិ ភវេយ្យ។ នាស្សំ ជាតិបច្ចយាតិ, “អយំ
ជាតិសម្បន្នោ”តិ ឯវំ ជាតិការណា អស្សំ នភវេយ្យ។

ខន្តិសោរច្ចន្តិ ឯត្ថ ខន្តីតិ អធិវាសនខន្តិ, សោរច្ចន្តិ អវហត្ថំ។ ធម្មាតិ ឯតេ ទ្វេ
ធម្មា។ អស្សមេតិ អាវសថេ។ វិវនេតិ អវញ្ញជ្ជានេ, និរុទកេ អវញ្ញ
ចតុរស្សចោក្ខរណំអាទិនិ ការយេតិ អត្ថោ។ ទុគ្គតិ វិសមជ្ជានេ។
សង្គមនានីតិ បណ្ណាសហត្ថសង្គិហត្ថានិ សមោកិណ្ណាបរិសុទ្ធភាលិកានិ
សង្គមនានិ កវេយ្យ។

ឥនានិ ឯតេសុ អវញ្ញសេនាសនេសុ វសន្តានំ ភិក្ខុនំ ភិក្ខុាចារ្យត្ថំ
អាចិក្ខុន្តោ អន្ធិចានន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ សេនាសនានីតិ មញ្ចបីឋានី។
វិប្បសន្នេនាតិ ខីណាសវស្ស ទេន្នោបិ សកម្ព្មេន កិលេសមលិនេន ចិត្តេន
អនត្វា វិប្បសន្នេនេវ ចិត្តេន ទទេយ្យ។ ជនយន្តិ គជ្ឈន្តោ។ សតក្កក្កតិ
សតសិខរោ, អនេកក្កដាតិ អត្ថោ។ អភិសង្ក្ខាតិ អភិសង្ក្ខិត្វា
សមោធានេត្វា វាសី កត្វា។

អាមោទមាណោតិ តុដ្ឋមានសោ ហុត្វា។ បកិវេតីតិ ទានគ្គវិចិរតិ, បកិវន្តោ
វិយ វា ទានំ ទេតិ។ បុញ្ញធារាតិ អនេកទានចេតនាមយា បុញ្ញធារា។ ធាតារំ
អភិវស្សតីតិ យថា អាកាសេ សមុជ្ជិតមេយតោ និក្ខន្តា ឧទកធារា បថី
សិនេហាយន្តិ តេមេន្តិ កិលេទយន្តិ អភិវស្សតិ, ឯវមេវ អយម្បិ ឆាយកស្ស
អព្ពន្ធលេ ឧប្បន្នា បុញ្ញធារា តមេវ ធាតារំ អន្តោ សិនេហេតិ បូរេតិ អភិសន្នេតិ។
តេន វុត្ថំ “ធាតារំ អភិវស្សតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បព្ពត្វបមសុត្តវណ្ណនា

១៣៦. បញ្ចមេ មុន្ទាវសិត្តានន្តិ ខត្តិយាភិសេកេន មុន្ទនិ អវសិត្តានំ
កតាភិសេកានំ។ កាមគេធបរិយុដ្ឋិតានន្តិ កាមេសុ គេធនេ បរិយុដ្ឋិតានំ
អភិភូតានំ។ ជនបទត្តាវិយប្បត្តានន្តិ ជនបទេ ជីវការវប្បត្តានំ។
រាជករណីយានីតិ រាជកម្មានិ រាជូហិ កត្តត្ថកិច្ចានិ។ តេសុ ខ្វាបាទ្ធិ តេសុ
អហំ។ ឧសុក្កមាបន្នោតិ ព្យាចារំ អាបន្នោ។ ឯស កិរ រាជា ទិវសស្ស តិក្ខត្ថំ
ភគវតោ ឧបជ្ជានំ គច្ឆតិ, អន្តរាគមនានិ ពហុនិបិ ហោន្តិ។ តស្ស ទិពទ្ធំ គច្ឆតោ
ពលកាយោ មហាបិ ហោតិ អប្បោបិ។ អថេកទិវសំ បញ្ចសតា ចោរា
ចិន្តយីសុ - “អយំ រាជា អវេលាយ អប្បេន ពលេន សមណស្ស គោតមស្ស
ឧបជ្ជានំ គច្ឆតិ, អន្តរាមគ្គេ នំ គហេត្វា រដ្ឋំ គណ្ហិស្សរាមា”តិ។ តេ អន្ទវនេ
និលីយីសុ។ រាជានោ ច នាម មហាបុញ្ញា ហោន្តិ។ អថ តេសំយេវ អត្តន្តរតោ
ឯកោ បុរិសោ និក្ខមិត្វា រញ្ជោ អាហោចេសិ។ រាជា មហាន្តំ ពលកាយំ អាទាយ
អន្ទវនំ បរិវារេត្វា តេ សព្វេ គហេត្វា អន្ទវនតោ យាវ នគរទ្វារា មគ្គស្ស
ឧភោសុ បស្សេសុ យថា អញ្ញមញ្ញំ ចក្កនា ចក្កំ ឧបនិពទ្ធិត្វា ឱលោកេន្តិ, ឯវំ
អាសន្នានិ សូលានិ រោចាបេត្វា សូលេសុ ឧត្តាសេសិ។ ឥទំ សន្ធាយ ឯវមាហ។

អថ សត្តា ចិន្តេសិ - “សចាហំ វក្ខាមិ, ‘មហារាជ, មាទិសេ នាម
សម្មាសម្ពុទ្ធេ ធុរវិហារេ វសន្តេ តយា ឯវរូបំ ធារុណំ កម្មំ កតំ, អយុត្តំ តេ
កត’ន្តិ, អថាយំ រាជា មង្គំ ហុត្វា សន្តម្ពិតុំ ន សក្កណោយ្យ, បរិយាយេន ធម្មំ
កថេន្តស្សេវ មេ សល្លក្ខេស្សតី”តិ ធម្មទេសនំ អារកន្តោ តំ កី
មញ្ញសីតិអាទិមាហ។ តត្ថ សទ្ធាយិកោតិ សទ្ធាតព្ពោ, យស្ស ត្វំ វេចនំ
សទ្ធាសីតិ អត្តោ។ បច្ឆយិកោតិ តស្សេវ វេវចនំ, យស្ស វេចនំ បត្តិយាយសីតិ
អត្តោ។ អត្ថសមន្តិ អាកាសសមំ។ និប្បាថេន្តោ អាគច្ឆតីតិ បជីវិតលតោ យាវ
អកនិជ្ឈព្រហ្មលោកា សព្វេ សត្តេ សណ្ឋាករណីយំ តិណបុណ្ណំ វិយ ករោន្តោ
បិសន្តោ អាគច្ឆតិ។

អញ្ញាត្រ ធម្មចរិយាយាតិ វេបេត្វា ធម្មចរិយំ អញ្ញំ កាតត្ថំ នត្ថិ,
ធនកុសលកម្មបថសង្ខាតា ធម្មចរិយាវ កត្តញ្ញា, ភន្តេតិ - សមចរិយាទីនិ
តស្សេវ វេវចនានិ។ អាហារេមីតិ អាចិក្ខាមិ។ បដិវេទយាមីតិ ជាតាបេមិ។
អធិវត្ថតីតិ អន្លោត្តរតិ។ ហត្ថិយុទ្ធានីតិ នាឡាភិវិសទិសេ ហេមកប្បនេ នាគ
អភិរុយ្ហ យុជ្ឈិតត្ថយុទ្ធានិ។ ភតីតិ និប្បត្តិ។ វិសយោតិ ឌុកាសោ, សមត្ថភារោ
វា។ ន ហិ សក្កា តេហិ ជរាមរណំ បដិពាហិតំ។ មន្តិនោ មហាមត្តាតិ
មន្តសម្បជ្ជា មហោសធិវិជ្ជាបណ្ឌិតាទិសទិសា មហាអមច្ឆា។ ភូមិភតត្ថិ
មហាលោហកុម្មិយោ បូរេត្វា ភូមិយំ វេបិតំ។ វេហាសដ្ឋន្តិ ធម្មបសិព្ពកេ
បូរេត្វា តុលាសដ្ឋាជាទីសុ លុគ្គត្វា ចេវ និយ្យហាទីសុ ច បូរេត្វា វេបិតំ។
ឧបលាបេតុន្តិ អញ្ញាមញ្ញំ ភិន្និតុំ។ យថា ទ្វេ ជនា ឯកេន មគ្គេន ន គច្ឆន្តិ វេ
កាតុំ។

នកំ អាហាច្ឆាតិ អាកាសំ បូរេត្វា។ វេ ជរា ច មច្ឆ ចាតិ ឥធនេយេវ បព្ពតា
គហិតា, រាជោវាទេ បន “ជរា អាគច្ឆតិ សព្ពយោត្ថនំ វិលុម្បមាណា” តិ វេ ជរា
មរណំ ព្យាធិវិបត្តិតិ ចត្តារោបេតេ អាគតាវ។ តស្មាតិ យស្មា ហត្ថិយុទ្ធានីហិ
ជរាមរណំ ជិនិតុំ ន សក្កា, តស្មា។ សទ្ធិំ និវេសយេតិ សទ្ធិំ និវេសេយ្យ,
បតិជ្ជាបេយ្យាតិ។ បញ្ចមំ។

តតិយោវគ្គោ។

ឥតិ សារត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

កោសលសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៤. មារសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. តថាកម្មសុត្តន្តវណ្ណនា

១៣៧. មារសំយុត្តស្ស បឋមេ ឧរុវេលាយំ វិហរតីតិ
បដិវិទូសព្ពញ្ញតញ្ញាលោក ឧរុវេលកាមំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ។
បឋមាភិសម្ពុទ្ធាតិ អភិសម្ពុទ្ធា ហុត្វា បឋមំ អន្តោសត្តាហស្មីយេវ។
ទុក្ខរការិកាយាតិ ធព្វស្សនំ កតាយ ទុក្ខរការិកាយ។ មារោ ចាបិមាតិ
អត្ថនោវិសយំ អតិក្កមិតុំ បដិបន្នេសត្តេ មារេតីតិ មារោ។ ចាបេ និយោជេតិ,
សយំ វា ចាបេ និយុត្តាតិ ចាបិមា។ អញ្ញានិបិស្ស កល្យាណ, អធិបតិ, វសវត្ថិ,
អន្តកោ, នមុចិ, បមត្តពន្ធិតិអាជីនិ ពហុនិ នាមានិ, ឥធម បន នាមទ្វយមេវ
គហិតំ។ ឧបសង្កមីតិ - “អយំ សមណោ គោតមោ ‘មុត្តាស្មី’តិ មញ្ញតិ,
អមុត្តភាវមស្ស កលេស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា ឧបសង្កមី។

តថាកម្មា អបក្កម្មាតិ តថាកម្មតោ អបក្កមិត្វា។ អបរទ្ធាតិ “ទូរេ ត្វំ
សុទ្ធិមគ្គា”តិ វេទិតិ។ អមរំ តបន្តិ អមរតបំ អមរភាវត្ថាយ កតំ លូតបំ,
អត្ថកិលមថានុយោគោ។ សព្ពានត្តាវហំ ហោតីតិ, “សព្ពំ តបំ មយ្ហំ អត្តាវហំ ន
ភវតី”តិ ញត្វា។ ជិយារិត្តំ ធម្មនីតិ អរញ្ញេ ជលេ ជិយារិត្តំ វិយ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ
- យថា អរញ្ញេ ជលេ នាវំ វេបេត្វា ភណ្ឌស្ស បូរេត្វា មហាជនា អភិវហិត្វា
ជិយារិត្តំ គហិត្វា សំកឡេយ្យំ ចេវ ឧប្បិលេយ្យំ ច, សោ មហាជនស្ស វាយាមោ
ឯកផ្គុលទ្គុលមត្តម្បិ នាវាយ គមនំ អសាធរោ និរត្តកោ ភវេយ្យ ន
អនត្តាវហោ, វេមេវ អហំ ‘សព្ពំ អមរំ តបំ អនត្តាវហំ ហោតី’តិ ញត្វា
វិស្សជ្ជេសិន្តិ។

ឥតនាទី តំ អមរំ តបំ បហាយ យេន មគ្គន ពុទ្ធា ជាតោ, តំ ធស្សន្តោ
សីលន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ សីលន្តិ វចនេន សម្មាវាចាកម្មន្តាជីវា គហិតា,
សមាធិនា សម្មាវាយាមសតិសមាធយោ, បញ្ញាយ សម្មាទិដ្ឋិសង្កប្បា។ មគ្គំ
ពោធាយ ភាវយន្តិ ឥមំ អដ្ឋង្គិកមេវ អរិយមគ្គំ ពោធិត្ថាយ ភាវយន្តោ។ ឯត្ថ ច
ពោធាយាទិ មគ្គត្ថាយ។ យថា ហិ យាគុត្ថាយ យាគុមេវ បចន្តិ, បូរត្ថាយ
បូរមេវ បចន្តិ, ន អញ្ញំ កិញ្ញំ ករោន្តិ, ឯវំ មគ្គមេវ មគ្គត្ថាយ ភាវេតិ។ តេនាហ
“មគ្គំ ពោធាយ ភាវយ”ន្តិ។ បរមំ សុទ្ធិន្តិ អរហន្តំ។ និហតោតិ ត្វំ មយា និហតោ
បរាជិតោ។ បឋមំ។

២. ហត្ថិរាជវណ្ណសុត្តវណ្ណនា

១៣៨. ធុតិយេ វត្តនុកាវតិមិសាយន្តិ វត្តិ អនុកាវការកេ មហាតមេ
ចតុវង្កេ តមសិ។ អញ្ញោកាសេ និសិទ្ធា ហោតីតិ គន្ធកុដិតោ និក្ខមិត្វា
ចង្គមនកោដិយំ ចាសាណាដលកេ មហាចីវំ សីសេ វេបេត្វា បធានំ
បរិគ្គណ្ណាមាណោ និសិទ្ធា ហោតិ។

ននុ ច តថាគតស្ស អភាវិតោ វា មគ្គោ, អប្បហីនា វា កិលេសា, អប្បដិវិទ្ធំ
វា អកុប្បំ, អសច្ឆិកតោ វា និរោធា នត្ថិ, កស្មា ឯវមកាសីតិ? អនាគតេ
កុលបុត្តានំ អង្គុសត្ថំ។ “អនាគតេ ហិ កុលបុត្តា មយា គតមគ្គំ អារាជ្ជិត្វា
អញ្ញោកាសវាសំ វសិតព្ពំ មញ្ញាមាណោ បធានកម្មំ ករិស្សន្តិ”តិ សម្បស្សមាណោ
សត្តា ឯវមកាសិ។ មហាតិ មហាញ្ញោ។ អរិដ្ឋកោតិ កាឡកោ។ មណីតិ
ចាសាណោ។ ឯវមស្ស សីសំ ហោតីតិ ឯវរូបំ តស្ស កាឡវណ្ណំ
ក្ខត្តាគារប្បមាណំ មហាចាសាណាសទិសំ សីសំ ហោតិ។

សុភាសុភន្តិ ធីយមទ្វានំ សំសរន្តោ សុន្ទរាសុន្ទរំ វណ្ណំ កត្វា អាគតោសីតិ
វទិតិ។ អថ វា សំសរន្តិ សំសរន្តោ អាគច្ឆន្តោ។ ធីយមទ្វានន្តិ វសវត្តិជ្ជានតោ
យាវ ឧរុវេលាយ ធីយមគ្គំ, បុរេ ពោធិយ វា ធម្មស្សនិ
ទុក្ករការិកសមយសម្ពាតំ ធីយកាលំ។ វណ្ណំ កត្វា សុភាសុភន្តិ សុន្ទរញ្ច
អសុន្ទរញ្ច នានប្បការំ វណ្ណំ កត្វា អនេកវារំ មម សន្តិកំ អាគតោសីតិ
អត្ថោ។ សោ កិរ វណ្ណោ នាម នត្ថិ, យេន វណ្ណោន មារោវិភីសកត្ថាយ ភគវតោ
សន្តិកំ ន អាគតបុញ្ញោ។ តេន តំ ភគវា ឯវមាហា។ អលំ តេ តេនាតិ អលំ តុយ្ហំ
ឯតេន មារវិភីសាការទស្សនព្យាចារេន។ ទុតិយំ។

៣. សុភសុត្តវណ្ណាន

១៣៩. តតិយេ សុសំវុតាតិ សុបិហិតា។ នតេ មារវសានុកាតិ, មារ, តេ
តុយ្ហំ វសានុកា នហោន្តិ។ នតេ មារស្ស ពទ្ធកូតិ តេ តុយ្ហំ មារស្ស ពទ្ធចរា
សិស្សា អន្តោវាសិកា នហោន្តិ។ តតិយំ។

៤. បឋមមារចាសសុត្តវណ្ណាន

១៤០. ចតុត្ថេ យោនិសោ មនសិការាតិ ឧចាយមនសិការេន។ យោនិសោ
សម្មប្បធានាតិ ឧចាយវីរិយេន ការណវីរិយេន។ វិមុត្តិ អរហត្តជលវិមុត្តិ។
អជ្ឈកាសីតិ “អយំ អត្តនា វីរិយំ កត្វា អរហត្តំ បត្វាបិ ន តុស្សតិ, ឥនាទិ
អញ្ញោសម្មិ ‘ចាបុណាថា’តិ ឧស្សហំ ករោតិ, បដិពាហោស្សមិ ន”ន្តិ ចិន្តេត្វា
អភាសិ។

មារចាសេនាតិ កិលេសចាសេន។ យេ ទិញ្ច យេ ច មាណសាតិ យេ ទិញ្ច
កាមគុណាសម្ពាតា មាណសា កាមគុណាសម្ពាតា ច មារចាសា នាម អត្ថិ,
សព្វេហិ តេហិ ភំ ពទ្ធនាតិ វទិតិ។ មារពន្ធនពទ្ធនាតិ មារពន្ធនេន ពទ្ធនា,

មានពន្លឺនៃ វា ពន្លឺ។ ន មេ សមណ មោក្ខសីតិ សមណ ត្វំ មម វិសយតោ ន
មុច្ឆិស្សសី។ ចតុត្ថំ។

៥. ធុតិយមារចាសសុត្តវណ្ណាន

១៤១. បញ្ចមេ មុត្តាហន្តិ មុត្តោ អហំ។ បុរិមំ សុត្តំ អន្តោវស្សេ វុត្តំ, ឥទំ បន
បវាវេត្វា វុជ្ឈវស្សកាលេ។ ចារិកន្តិ អនុបុព្វគមនចារិកំ។ (បវាវេត្វា) ធូរសេ
ធូរសេ យោជនបរមំ គច្ឆន្តា ចរថាតិ វទតិ។ មា ឯកេន ទ្វេតិ ឯកមគ្គេន ទ្វេ ជនា
មា អគមិត្ត។ ឯវស្សិ គតេសុ ឯកស្មី ធម្មំ ទេសេន្តេ, ឯកេន តុណ្ហីភូតេន ហិតត្ថំ
ហោតិ។ តស្មា ឯវមាហ។

អាទិកល្យាណន្តិ អាទិម្ហំ កល្យាណំ សុន្ទរំ ភទ្ទកំ។ តថា
មជ្ឈិមវិយោសានេសុ។ អាទិមជ្ឈិមវិយោសានញ្ច នាមេតំ សាសនស្ស ច
ទេសនាយ ច វសេន ធុរិយំ។ តត្ថ សាសនស្ស សីលំ អាទិ, សមថវិបស្សនាមគ្គា
មជ្ឈំ, ជលនិព្ពានានិ បរិយោសានំ។ សីលសមាធយោ វា អាទិ, វិបស្សនាមគ្គា
មជ្ឈំ, ជលនិព្ពានានិ បរិយោសានំ។ សីលសមាធិវិបស្សនា វា អាទិ, មគ្គោ មជ្ឈំ,
ជលនិព្ពានានិ បរិយោសានំ។ ទេសនាយ បន ចតុប្បទិកាយ កាថាយ តាវ
បឋមចាទោ អាទិ, ធុតិយតតិយា មជ្ឈំ, ចតុត្ថោ បរិយោសានំ។
បញ្ចបទនប្បទានំ បឋមចាទោ អាទិ, អវសានចាទោ បរិយោសានំ, អវសេសា
មជ្ឈំ។ ឯកានុសន្និកសុត្តស្ស និទានំ អាទិ, “ឥទមវោចា”តិ បរិយោសានំ, សេសំ
មជ្ឈំ។ អនេកានុសន្និកស្ស មជ្ឈេ ពហូបិ អនុសន្និ មជ្ឈមេវ, និទានំ អាទិ,
“ឥទមវោចា”តិ បរិយោសានំ។

សាត្តន្តិ សាត្តកំ កត្វា ទេសេថ។ សព្វញ្ញនន្តិ ព្យញ្ញនេហិ ចេវ បទេហិ ច
បរិបូរំ កត្វា ទេសេថ។ កេវលបរិបុណ្ណន្តិ សកលបរិបុណ្ណំ។ បរិសុទ្ធន្តិ

និរុបក្កិលេសំ។ ព្រហ្មចរិយន្តិ សិក្ខត្តយសង្កបំ សាសនព្រហ្មចរិយំ។
បកាសេថាតិ អារិករោថ។

អប្បរជក្ខជាតិកាតិ បញ្ញាចក្ខុម្ហិ អប្បកិលេសរជសភាវា,
ទុក្ខលសាណិយា បដិច្ចន្ទារិយ ចតុប្បទិកកាថាបរិយោសានេ អរហត្តំ បត្តំ
សមត្តា សន្តិទិ អត្តោ។ អស្សវនតាតិ អស្សវនតាយ។ បរិហាយន្តិទិ
អលាភបរិហានិយា ធម្មតោ បរិហាយន្តិ។ សេនានិគមោតិ បឋមកប្បិកានំ
សេនាយ និវិជ្ជាកាសេ បតិដ្ឋិតកាមោ, សុជាតាយ វា បិតុ សេនានិ នាម
និគមោ។ តេនុបសង្កមិស្សមីតិ នាហំ តុម្ហេ ឧយ្យោដេត្វា បរិវេណាទីនិ
កាវេត្វា ឧបជ្ជាកាទីហិ បរិចរិយមាណោ វិហរិស្សមិ, តិណ្ណំ បន ជដិលានំ
អឡុឡានិ ចាដិហារិយសហស្សានិ ទស្សេត្វា ធម្មមេវ ទេសេតុំ
ឧបសង្កមិស្សមីតិ។ តេនុបសង្កមីតិ, “អយំ សមណោ គោតមោ មហាយុទ្ធី
វិចារេន្តោរិយ, ‘មា ឯកេន ទ្វេ អគមិត្ត, ធម្មំ ទេសេថា’តិ សង្ឃិ ជនេ ឧយ្យោដេតិ,
ឥមស្មី បន ឯកស្មិម្បិ ធម្មំ ទេសេន្តេ មយ្ហំ ចិត្តស្សទំ នត្ថិ, ឯវំ ពហូសុ
ទេសេន្តេសុ កុតោ ភវិស្សតិ, បដិពាហាមិ ន”ន្តិ ចិន្តេត្វា ឧបសង្កមិ។ បញ្ចមំ។

៦. សប្បសុត្តវណ្ណានា

១២២. ធម្មេ សោណ្ឌិកាកិលញ្ញន្តិ សុរាភារកានំ បិដ្ឋបត្តរណាកកិលញ្ញំ។
កោសលិកា កំសថាតីតិ កោសលរញ្ជោ រថចក្កប្បមាណា បរិភោគថាតិ។
គឡុគឡាយន្តេតិ គន្ធន្តេ។ កម្មារគគ្គិយាតិ កម្មារទ្ធនបណាឡិយា។
ធមមាធាយាតិ ភស្តវាតេន ប្បរិយមាធាយ។ ឥតិ វិទិត្វាតិ - “សមណោ
គោតមោ បធានមនុយុត្តោ សុខេន និសិន្នោ, យដ្ឋយិស្សមិ ន”ន្តិ វុត្តប្បការំ
អត្តការំ មាបេត្វា និយាមភូមិយំ ឥតោ ចិតោ ច សញ្ញាន្តំ វិជ្ជុលតាលោកេន
ទិស្វា, “កោ នុខោ ឯសោ សត្តោ”តិ? អារិដ្ឋេន្តោ, “មារោ អយ”ន្តិ ឯវំ វិទិត្វា។

សុញ្ញតេហានីតិ សុញ្ញាការាវានី។ សេយ្យាតិ សេយ្យត្ថាយ។ វេស្សមិ
ចន្ទមិស្សមិ និសីទិស្សមិ និបន្ទិស្សមិ តិ ឯតទត្ថាយ យោ សុញ្ញាការាវានី
សេវតីតិ អត្តោ។ សោ មុនិ អត្តសញ្ញតោតិ សោ ពុទ្ធមុនិ
ហត្ថចាទកុក្កុទ្ធាភាវេន សំយតត្ថភាវោ។ វោស្សន្ន្ធ ចរេយ្យ តត្ថ សោតិ សោ
តស្មី អត្តភាវេ អាលយំ និកន្តី វោស្សន្ន្ធត្វា បហាយ ចរេយ្យ។ បតិវ្យបំ ហិ
តថាវិធស្ស តន្តិ តាទិសស្ស តំសណ្ឌិតស្ស ពុទ្ធមុនិនោ តំ អត្តភាវេ និកន្តី
វោស្សន្ន្ធត្វា ចរណំ នាម បតិវ្យបំ យុត្តំ អនុច្ឆិកំ។

ចរកាតិ សីហាព្យគ្សាទិកា សញ្ញារណសត្តា។ ភេរវាតិ
សវិញ្ញាណកអវិញ្ញាណកភេរវា។ តត្ថ សវិញ្ញាណកា សីហាព្យគ្សាទយោ,
អវិញ្ញាណកា រត្តិភាគេ ខាណុវម្មិកាទយោ។ តេបិ ហិ តស្មី កាលេ យក្ខាវិយ
ឧបជ្ឈហន្តិ, រជ្ជវល្លិយាទិនិ សញ្ញានិ សប្បាវិយ ឧបជ្ឈហន្តិ។ តត្ថាតិ តេសុ ភេរវេសុ
សុញ្ញាការកតោ ពុទ្ធមុនិ លោមចលនមត្តកម្មំ ន ករោតិ។

ឥនានិ អដ្ឋានបរិកម្មំ ទស្សន្តោ នកំ ជលេយ្យាតិអាទិមាហ។ តត្ថ
ជលេយ្យាតិ កាកបទំវិយ ហិរហិរសោ ជលេយ្យ។ ជលេយ្យាតិ ចោក្ខរបត្ត
វាតាហតោ ឧទកតិន្ទវិយ ជលេយ្យ។ សល្លម្បិ ចេ ឧរសិ បកម្មយេយ្យន្តិ
តិទិណសត្តិសល្លំ ចេបិ ឧរស្មី ចារេយេយ្យំ។ ឧបដិស្វតិ ខន្ធបដិសុ។ តាណំ ន
ករោន្តិ តិទិណសល្លេ ឧរស្មី ចារិយមាទេ ភយេន គុម្ពន្តរកន្តរាទិនិ បរិសន្តា
តាណំ ករោន្តិ នាម។ ពុទ្ធា បន សមុច្ឆិន្ទសព្ពកយា វេរ្យបំ តាណំ នាម ន
ករោន្តិ។ ធម្មំ។

៧. សុបតិសុត្តវណ្ណាន

១៤៣. សត្វមេ ចានេ បក្ខាលេត្វាតិ ឧតុគាហាបនត្ថំ ជោវិត្វា។ ពុទ្ធានំ បន
សរីរេ រដោជល្លំ ន ឧបលិម្បតិ, ឧទកម្មំ ចោក្ខរបត្តេ បក្ខិត្តំ វិយ វិវដ្តិត្វា
គប្បតិ។ អបិច ខោ ឆោតចានេកេ គេហេ ចានេ ជោវិត្វា បរិសនំ បព្ពជិតានំ វត្ថុំ។
តត្ថ ពុទ្ធានំ វត្ថុកេនា នាម នត្ថិ, វត្ថុសីសេ បន វត្វា ជោវន្តិ។ សចេ ហិ
តថាគតោ នេវ ម្ពាយេយ្យ, ន ចានេ ជោវេយ្យ, “នាយំ មនុស្សា” តិ វេយ្យុំ។
តស្មា មនុស្សកិរិយំ អមុញ្ញោ ជោវតិ។ សតោ សម្បជានាតិ
សោប្បបរិក្កាហាកេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ។ ឧបសង្កម្មិតិ សមណោ
គោតមោ សព្វវត្ថុ អញ្ញោកាសេ ចង្កមិត្វា គន្ធកុដិ បរិសិត្វា និទ្ទាយតិ, អតិវិយ
សុខសយិតោ ភវិស្សតិ, យដ្ឋយិស្សាមិ នន្តិ ចិន្តិត្វា ឧបសង្កមិ។

កី សោប្បសីតិ កី សុបសិ, កី សោប្បំ នាមិនំ តវាតិ វេទតិ។ កី នុ
សោប្បសីតិ កស្មា នុ សុបសិ? ធុត្តតោវិយាតិ មតោវិយ, វិសញ្ញិវិយ ច។
សុញ្ញមការន្តិ សុញ្ញំ មេ យំ លទ្ធន្តិ សោប្បសីតិ វេទតិ។ ស្វរិយេ ឧត្តតេតិ
ស្វរិយម្ហិ ឧដ្ឋិតេ។ ឥនាទិ ហិ អញ្ញោភិក្ខុ សម្មជ្ជន្តិ, ចានិយំ ឧបជ្ឈបេន្តិ,
ភិក្ខាចារកមនសដ្ឋា ភវន្តិ, ត្វំ កស្មា សោប្បសីយេវ។

ជាលីនីតិ តយោ ភវេ អដ្ឋោត្តវិត្វា បិតេន “អដ្ឋត្តិកស្សបាទាយ
អជ្ឈរសតណ្ហាវិចរិតានី” តិអាទិនា (វិភ. ៨៤២) តេន តេន អត្ថនោ
កោដ្ឋាសក្ខតេន ជាលេន ជាលីនី។ វិសត្តិកាតិ រូបាទីសុ តត្ថ តត្ថ វិសត្តតាយ
វិសមូលតាយ វិសបរិភោគតាយ ច វិសត្តិកា។ កុហិញ្ចំ នេតវេតិ កត្តចិ
នេតុំ។ សព្វបដិ បរិក្ខយាតិ សព្វេសំ ខន្ធកិលេសាភិសម្ព័ន្ធកាមគុណភេទានំ
ឧបដិនំ បរិក្ខយា។ កី តវេត្ថ, មារាតិ, មារ, តុយ្ហំ កី ឯត្ថ? កស្មា ត្វំ ឧណ្ហាយាគុយំ
និលីយិតុំ អសក្កោន្តិ ឧទ្ធកមក្ខិកាវិយ អន្តន្តេនេវ ឧដ្ឋាយន្តោ អាហិណ្ឌាសីតិ។
សត្តមំ។

៨. នន្ទតិសុត្តន្តវណ្ណនា

១៤៤. អដ្ឋមំ ទេវតាសំយុត្តេ វុត្តត្ថមេវ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមអាយុសុត្តវណ្ណនា

១៤៥. នវមេ អប្បំ វាតិយ្យោតិ ភិយ្យោ ជីវេន្តោ អបរំ វស្សសតំ ជីវិតំ ន សក្កោតិ, បណ្ណាសំ វា សជ្ជំ វា វស្សនិ ជីវិតិ។ អជ្ឈកាសីតិ សមណោ គោតមោ “មនុស្សនំ អប្បមាយ្ហ” តិ កថេតិ, ធិយការមស្ស កថេស្សមីតិ បច្ចនីកសាតតាយ អភិកវិត្វា អកាសិ។

ន នំ ហិឡេតិ តំ អាយុំ “អប្បកមិទ” ន្តំ ន ហិឡេយ្យ។ ទីរមត្តោ វាតិ យថា ធម្មារោ កុមារោ ឧត្តានសេយ្យកោ ទីរំ បិវិត្វា ធុក្ខុលបុម្ពដកេ និបន្នោ អសញ្ញិ វិយ និទ្ទាយតិ, កស្សចិ អាយុំ អប្បំ វា ធិយំ វាតិ ន ចិន្តេតិ, ឯវំ សប្បុរិសោ។ ចរេយ្យាទិត្តសីសោ វាតិ អាយុំ បរិត្តន្តិ ព្រាហ្មា បជ្ឈលិតសីសោវិយ ចរេយ្យ។ នវមំ។

១០. ធុតិយអាយុសុត្តវណ្ណនា

១៤៦. ធនមេ នេមីវ រថកុញ្ញន្តិ យថា ធនំ គច្ឆន្តស្ស រថស្ស ចក្កនេមិ កុញ្ញំ អនុបរិយាយតិ ន វិជហតិ, ឯវំ អាយុ អនុបរិយាយតីតិ។ ធនមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

២. ធុតិយវគ្គោ

១. ចាសាណសុត្តវណ្ណនា

១៤៧. ធុតិយវគ្គស្ស បឋមេ និសិដ្ឋោតិ បុព្វេវុត្តនយេនេវ បដានំ
បរិគ្គណ្ណោន្តោ និសិដ្ឋោ។ មារោចិស្ស សុខនិសិដ្ឋការំ ញាត្វា យដ្ឋយិស្សាមីតិ
ឧបសង្កមន្តោ។ បទាលេសីតិ បព្ពតបិដ្ឋេ ឋត្វា បរិជ្ឈិ។ ចាសាលា និរន្តរា
អញ្ញមញ្ញំ អភិបាទន្តា បតន្តិ។ កេវលន្តិ សកលំ។ សព្ពន្តិ តស្សេវ វេវចនំ។
បឋមំ។

២. កិច្ចសីហសុត្តវណ្ណា

១៤៨. ធុតិយេ វិចកុកម្មាយាតិ បរិសាយ បញ្ញាចក្កំ វិជានេតុកម្សតាយ។
ពុទ្ធានំ បនេស បញ្ញាចក្កំ វិជានេតុំ ន សក្កោតិ, បរិសាយ ភេរវាវច្ឆណំ
សាវេន្តោ វា ធស្សេន្តោ វា សក្កោតិ។ វិជិតាវី នុ មញ្ញាសីតិ កី នុ ត្វំ “វិជិតវិជយោ
អហា”ន្តិ មញ្ញាសិ? មា ឯវំ មញ្ញំ, នត្តិ តេ ជយោ។ បរិសាស្វតិ, អជ្ជសុ បរិសាសុ។
ពលប្បត្តាតិ ធនពលប្បត្តា។ ធុតិយំ។

៣. សកលិកសុត្តវណ្ណា

១៤៩. តតិយេ មន្ទិយា នូតិ មន្ទិកាវេន មោម្ហាភាវេន។ ឧទាហុ
កាវេយ្យមត្តោតិ ឧទាហុ យថា ករិ កត្តំ ចិន្តេន្តោ តេន កត្តករណេន មត្តោ
សយតិ, ឯវំ សយសិ។ សម្បជ្ជរាតិ ពហារោ។ កិមិទំ សោប្បសេ វាតិ កស្មា ឥទំ
សោប្បំ សោប្បសិយេវ? អត្ថំ សមេច្ឆាតិ អត្ថំ សមាគន្ធា ចាបុណ្ឌិតា។ មយ្ហំ ហិ
អសង្កហោ នាម សង្កហវិបន្នោ វា អត្តោ នត្តិ។ សល្លន្តិ តិខិណំ សត្តិសល្លំ។ ជត្តំ
ន សង្កេតិ យថា ឯកេច្ឆា សីហបថាធិសុ ជត្តន្តោ សង្កេតិ, តថា អហំ ជត្តន្តោបិ ន
សង្កាមិ។ នបិ ភេមិ សោត្តន្តិ យថា ឯកេច្ឆា សីហបថាធិសុយេវ សុបិតុំ កាយតិ,
ឯវំ អហំ សុបិតុម្បិ ន កាយាមិ។ នានុតបន្តិ មាមន្តិ យថា អាចរិយស្ស វា
អន្តេវាសិកស្ស វា អជាសុកេ ជាតេ ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាយ បិតត្តា អន្តេវាសី រត្តិន្តិវា

អតិក្កមន្តា អនុតបន្តិ, ឯវំ មំ នាទុតបន្តិ។ ន ហិ មយ្ហំ កិញ្ចិ អបរិទិដ្ឋិតកម្មំ នាម
អត្ថិ។ តេនេវាហ ហានី ន បស្សមិ កុហិញ្ចិ លោកេតិ។ តតិយំ។

៤. បទិវបសុត្តវណ្ណានា

១៥០. ចតុត្ថ អនុរោធិវិរោធសូតិ រាគបដិយេសុ។ មា សន្និទ្ធាត្ថា តនាចរន្តិ
ឯវំ ធម្មកថំ អាចរន្តោ មា លក្ខិ។ ធម្មកថំ កថេន្តស្ស ហិ ឯកច្ឆេ សាធុការំ ទទន្តិ,
តេសុ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ។ ឯកច្ឆេ អសក្កច្ចំ សុណាន្តិ, តេសុ បដិយោ ឧប្បជ្ជតិ។ ឥតិ
ធម្មកថិកោ អនុរោធិវិរោធសុ សន្និទ្ធិ នាម។ ត្វំ ឯវំ មា សន្និទ្ធាត្ថា វិទតិ។
យទញ្ញមនុសាសតីតិ យំ អញ្ញំ អនុសាសតិ, តំ។ សម្ពុទ្ធា ហិតានុកម្មី ហិតេន
អនុបកម្មតិ។ យស្មា ច ហិតានុកម្មី, តស្មា អនុរោធិវិរោធិហិ វិប្បមុត្តោ
តថាគតោតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មាទសសុត្តវណ្ណានា

១៥១. បញ្ចមេ អាគាសេ ចរន្តេបិ ពន្ធិតីតិ អន្តលិក្ខចរោ។ ចាសោតិ
រាគចាសោ។ មាទសោតិ មនសម្បយុត្តោ។ បញ្ចមំ។

៦. បត្តសុត្តវណ្ណានា

១៥២. ឆដ្ឋេ បញ្ចន្តំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ ឧបាទាយាតិ បញ្ច ឧបាទានក្ខន្ធន្ត
អាទិយិត្វា, សភាវសាមញ្ញលក្ខណាវសេន នាទប្បការតោវិភជិត្វា
ទស្សន្តោ។ សន្នស្សេតីតិ ខន្ធានំ សភាវលក្ខណាទីនិ ទស្សេតិ។ សមាទបេតីតិ
គណ្ណាបេតិ។ សមុត្តេជេតីតិ សមាទានម្ហិ ឧស្សហំ ជនេតិ។ សម្បហំសេតីតិ
បដិវិទុតុណេន វោទាបេតិ ជោតាបេតិ។ អដ្ឋិ កត្វាតិ អត្ថិកំ កត្វា, “អយំ នោ
អធិគន្ធត្តោ អត្តោ”តិ ឯវំ សល្លកេត្វា តាយ ទេសនាយ អត្ថិកា ហុត្វា។ មនសិ

កត្តាគឺ ចិត្ត ឋេតុ ឋេត្វា។ សព្វចេតសោ សមន្មាហិក្ខតាគិ សព្វេន តេន
កម្មការកចិត្តេន សមន្មាហិក្ខតា។ ឌីហិតសោតាគិ ឋេតិសោតា។
អញ្ញោកាសេ និក្ខិតាគិ ឌីតាបនត្ថាយ ឋេតិ។

រូបំ វេទយិតំ សញ្ញាន្តិ, ឯតេ រូបាទយោ តយោ ខន្ធា។ យញ្ញា សង្ខតន្តិ ឥមិនា
សង្ខារក្ខន្ធា គហិតោ។ ឯវំ តត្ថវិវដ្ឋតិគិ “ឯសោ អហំ ន ហោមិ, ឯតំ មយ្ហំ ន
ហោតិ” តិ បស្សន្តោ ឯវំ តេសុ ខន្ធសុ វិវដ្ឋតិ។ ខេមត្តន្តិ ខេមិក្ខតំ អត្តការំ។
ឥមិនា ជលក្ខណំ ទស្សេតិ។ អន្ធសន្តិ ភវយោនិគតិបិតិសត្តាវាសសង្ខារេសុ
សត្តជ្ជានេសុ បរិយេសមាណ។ ធាន្ទ្យតាគិ ន បស្សីតិ។ ធន្នំ។

៧. ធរស្សយតនសុត្តវណ្ណាណ

១៥៣. សត្តមេ ធរស្សយតនានន្តិ សញ្ញាតិសមោសរណាជ្ជន ធន្ធាវិកស្ស
ជស្សស្ស អាយតនានំ។ ភយកេរំ សន្តន្តិ មេយទុន្តិកិអសនិចាតសន្តសនិសំ
ភយជនកំ សន្តំ។ បថី មញ្ញោ ឡង្គិយតិគិ អយំ មហាបថី បជបជសន្តំ
កុរុមាណវិយ អហោសិ។ ឯត្ថ លោកោវិមុច្ចិតោគិ ឯតេសុ ធនុ អារម្មណេសុ
លោកោ អធិមុច្ចិតោ។ មារធម្យន្តិ មារស្ស ហ៊ានក្ខតំ តេក្ខមកវន្តំ។ សត្តមំ។

៨. បិណ្ឌសុត្តវណ្ណាណ

១៥៤. អជ្ឈមេ ចាហុនកានិ ភវន្តិ តថាវុបេ នក្ខត្ត តត្ថ តត្ថ បេសេតញ្ញានិ
ចាហុនកានិ ភវន្តិ, អាគន្តកបណ្ណាការទានានិ វា។ សយំចរណាទិវសេ
សមវយជាតិគោត្តា កុមារកា តតោ តតោ សន្តិបតន្តិ។ កុមារិកាយោបិ
អត្តនោ អត្តនោវិភវានុរូបេន អលង្គតា តហំ តហំវិចរន្តិ។ តត្រ
កុមារិកាយោបិ យថារុចិកានំ កុមារកានំ បណ្ណាការំ បេសេន្តិ, កុមារកាបិ
កុមារិកានំ អញ្ញាស្មី អសតិ អន្តមសោ មាលាគុឡេនបិ បរិក្ខិបន្តិ។ អន្ធាវិជ្ជាតិ

អនុ អារីដ្ឋា។ តំទីវសំ កិរ បញ្ចសតា កុមារិកាយោ ឧយ្យានកីឡំ គច្ឆន្តិយោ
បដិបថេ សត្តារំ ទិស្វា ធលាប្បំ ទទេយ្យំ។ សត្តា តាសំ ធានានុមោទនត្ថំ
បកិណ្ណាកធម្មទេសនំ ទេសេយ្យ, ទេសនាបរិយោសានេ សញ្ញាបិ
សោតាបត្តិដលេ បតិជ្ឈហេយ្យំ។ មារោ តាសំ សម្មត្តិយា អន្តរាយំ ករិស្សាមីតិ
អន្វាវិសិ។ ចាឡិយំ បន មា សមណោ គោតមោ បិណ្ឌាមលត្តាតិ ឯត្តកំយេវ
វុត្តន្តិ។

ក៏ បន សត្តា មារាវជ្ជនំ អជាទិក្ខា បរិដ្ឋោតិ? អាម អជាទិក្ខា។ កស្មា?
អនាវជ្ជនតាយ។ ពុទ្ធានញ្ចិ - “អសុកដ្ឋានេ ភត្តំ លភិស្សាម, ន លភិស្សាមា” តិ
អារជ្ជនំ ន អនុច្ឆរិកំ។ បរិដ្ឋោ បន មនុស្សនំ ឧបចារភេទំ ទិស្វា, “កី ឥទ” តិ?
អារជ្ជេន្តោ ញាត្វា, “អាមិសត្ថំ មារាវជ្ជនំ ភិទ្ធិតុំ អនុច្ឆរិក” តិ អភិទ្ធិត្វាវ
និក្ខេន្តោ។

ឧបសង្កមីតិ អមិត្តវិជយេនវិយ តុដ្ឋោ សកលគាមេ កជន្ទមត្តម្យិ ភត្តំ
អលភិក្ខា តាមតោ និក្ខមន្តំ ភកវន្តំ តាមិយមនុស្សវេសេន ឧបសង្កមី។ តថាហំ
ករិស្សាមីតិ ឥទំ សោ មុសា ភាសតិ។ ឯវំ កិរស្ស អហោសិ - “មយា ឯវំ វុត្ត
បុន បរិសិស្សតិ, អថ នំ តាមទារកា ‘សកលគាមេ ចរិក្ខា កជន្ទភិក្ខម្យិ
អលភិក្ខា តាមតោ និក្ខម្ម បុន បរិដ្ឋោសិ’ តិអាទិនិ វត្វា ឧប្បណ្ឌោស្សន្តិ” តិ។
ភកវា បន - “សចាយំ មំ ឯវំ វិហោវេស្សតិ មុទ្ធមស្សេវ សត្តធា ជលិស្សតិ” តិ
តស្មី អនុកម្មាយ អបរិសិក្ខា តាថាទ្វយមាហា។

តត្ថ បសវីតិ ជនេសិ និច្ឆាទេសិ។ អាសដ្ឋាតិ អាសាទេត្វា យដ្ឋេត្វា។ ន មេ
ចាបំ វិបច្ឆតិ មម ចាបំ ន បច្ឆតិ។ និប្បលំ ឯតន្តិ កី នុ តុំ ឯវំ មញ្ញាសិ? មា ឯវំ
មញ្ញា, អត្ថិ តយា កតស្ស ចាបស្ស ជលន្តិ ជីបេតិ។ កិញ្ចានន្តិ មទ្ធិតុំ សមត្ថំ

រាគកិញ្ចាណធិ កិលេសជាតំ។ អាភស្សរាយថាតិ យថា អាភស្សរា ទេវា
សប្បីតិកជ្ឈានេន យាបេន្តា បីតិភក្ខា នាម ហោន្តិ, ឯវំ ភវិស្សមាតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. កស្សកសុត្តវណ្ណានា

១៥៥. នវមេ និព្វានបដិសំយុត្តាយាតិ និព្វានំ អបទិសិទ្ធា បវត្តាយ។
បាដបាដកេសោតិ បុរិមកេសេ បន្ទតោ, បន្ទិមកេសេ បុរតោ វាមបស្សកេសេ
ទក្ខិណតោ, ទក្ខិណបស្សកេសេ វាមតោ ជិវត្វា ជិវត្វាវិប្បកិណ្ណាកេសោ។
មម ចក្កុសម្មស្សវិញ្ញាណាយតនន្តិ ចក្កុវិញ្ញាណោន សម្មយុត្តោ
ចក្កុសម្មស្សេវាបិ វិញ្ញាណាយតនម្យំ មមេវាតិ។ ឯត្ថ ច ចក្កុសម្មស្សេន
វិញ្ញាណាសម្មយុត្តកា ធម្មា គហិតា, វិញ្ញាណាយតនេន សព្វានិបិ ចក្កុទ្ធាវេ
ឧប្បន្នានិ អារជ្ជនាធិវិញ្ញាណានិ។ សោតទ្វារាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។ មនោទ្វារេ
បន មនោតិ សារជ្ជនកំ ភវន្តិចិត្តំ។ ធម្មាតិ អារម្មណធម្មា។ មនោសម្មស្សេវាតិ
សារជ្ជនេន ភវន្តេន សម្មយុត្តជស្សេវា។ វិញ្ញាណាយតនន្តិ ជវនចិត្តំ
តទារម្មណម្យំ វដ្តតិ។

តវេវ ចាបិម, ចក្ខុតិ យំ លោកេ តិមិរកាចាធិហិ ឧបទុតំ
អនេករោគាយតនំ ឧបក្ករិបក្កំ អន្តមសោ កាណាចក្ខុបិ, សព្វំ តំ តវេវ ភវតុ។
រូចាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។

យំ វទន្តិតិ យំ ភណ្ឌកំ “មម ឥទ”ន្តិ វទន្តិ។ យេ វទន្តិ មមន្តិ ចាតិ យេ ច
បុគ្គលា “មម”ន្តិ វទន្តិ។ ឯត្ថ ច តេ មនោអត្ថិតិ ឯតេសុ ច ហានេសុ យទិ ចិត្តំ
អត្ថិ។ នមេ សមណាមោក្ខសីតិ សមណា មយ្ហំ វិសយតោ ន មុច្ឆិស្សសិ។ យំ
វទន្តិតិ យំ ភណ្ឌកំ វទន្តិ, ន តំ មយ្ហំ។ យេ វទន្តិតិ យេបិ បុគ្គលា ឯវំ វទន្តិ, ន តេ

អហំ។ នមេ មគ្គម្បី ឧក្ខសីតិ ភវយោនិគតិអាទីសុ មយ្ហំ កតមគ្គម្បី ន
បស្សសិ។ នវមំ។

១០. វន្តសុត្តវណ្ណាថា

១៥៦. ធនមេ អហនំ អយាតយន្តិ អហនន្តេន អយាតយន្តេន។ អនិនំ
អជាបយន្តិ បរស្ស ធនជាជី អករោន្តេន អកាវបេន្តេន។ អសោចំ
អសោចាបយន្តិ អសោចន្តេន អសោចាបយន្តេន។ ឥតិ ភកវា អធម្មិករាជ្ជនំ
វន្តេវិជិតេ ឧណ្ហាករមីឡិតេ មនុស្សេ ទិស្វា ការុញ្ញវសេន វំ ចិន្តេសិ។
ឧបសង្កមីតិ “សមណោ គោតមោ ‘សក្កា នុ ខោ វន្តំ ការេតុ’ន្តិ ចិន្តេសិ, វន្តំ
ការេតុការោ ភវីស្សតិ, វន្តញោ នាមេតំ បមាទជ្ឈានំ, វន្តំ ការេន្តេ សក្កា ឌំតារំ
លភិតុំ, កច្ឆាមិ ឧស្សហាមស្ស ជនេស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា ឧបសង្កមិ។ ឥទ្ធិចាទាតិ
ឥជ្ឈនកកោដ្ឋាសា។ ភាវិតាតិ វឡិតា។ ពហុលីកតាតិ បុនប្បនំ កតា។
យានីកតាតិ យុត្តយានំវិយ កតា។ វត្ថុកតាតិ បតិជ្ឈជ្ជនវត្ថុកតា។
អនុជ្ជិតាតិ អវិជហិតា និទ្ធានុពទ្ធា។ បរិចិតាតិ សាតច្ចកិរិយាយ សុបរិចិតា
កតា ឥស្សាសស្ស អវិរាជិតវេធិហត្ថោវិយ។ សុសមារទ្ធាតិ សុដ្ឋសមារទ្ធា
បរិបុណ្ណការវនា។ អធិមុច្ឆយ្យាតិ ចិន្តេយ្យ។

បព្ពតស្សាតិ បព្ពតោ ភវេយ្យ។ ទិត្តាវាតិ តិដ្ឋតុ ឯកោ បព្ពតោ, ទិក្ខត្ថម្បី
តាវ មហាន្តោ សុវណ្ណបព្ពតោ ឯកស្ស នាលំ, ន បរិយត្តោតិ អត្តោ។ ឥតិវិទ្ធា
សមញ្ញវេតិ វំ ជានន្តោ សមំ ចរេយ្យ។ យតោនិទានន្តិ ទុក្ខំ នាម
បញ្ចកាមគុណានិទានំ, តំ យតោនិទានំ ហោតិ, វំ យោ អនត្ថិ។ កថំ
នមេយ្យាតិ សោ ជន្តុតេសុ ទុក្ខស្ស និទានភូតេសុ កាមេសុ កេន ការណេន
នមេយ្យ។ ឧបធិវិទិត្វាតិ កាមគុណឧបធិ “សង្កោ ឯសោ, លក្ខនមេត”ន្តិ វំ

វិទិត្យា។ តស្បូវ ជន្មវិនយាយ សិក្ខតិ តស្បូវ ឧបស្សវិនយាយ សិក្ខយ្យ។
ធនមំ។

ទុតិយោវគ្គោ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. សម្ពហុលសុត្តវណ្ណាន

១៥៧. តតិយវគ្គស្ស បឋមេ ជជណ្ណវេនាតិ ជជាធុម្ពជកេន។
អជិនភិបនិវត្តាតិ សខុំ អជិនចម្ពំ ឯកំ និវត្តោ ឯកំ ចារុតោ។ ឧទុម្ពរទណ្ឌាន្តិ
អប្បិច្ឆការវប្បកាសនត្ថំ វ្យាសកំ វង្គំ ឧទុម្ពរទណ្ឌំ គហេត្វា។ ឯតទវោចាតិ
លោកេ ព្រាហ្មណស្ស វេចនំ នាម សុស្សសន្តិ, ព្រាហ្មណសុបិ បព្ពជិតស្ស,
បព្ពជិតេសុបិ មហាល្លកស្សាតិ មហាល្លកព្រាហ្មណស្ស បព្ពជិតវេសំ គហេត្វា
បធានភូមិយំ កម្ពំ ករោន្តេ តេ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ហត្ថំ ឧភិបិត្វា ឯតំ “ធម្មារា
កវន្តោ” តិអាទិវេចនំ អវោច។ ឱកម្មេត្វាតិ ហនុកេន ឡំ បហារន្តោ អធានតំ
កត្វា។ ជិវំ និល្ហាលេត្វាតិ កតាមហាជិវំ និហរិត្វា ឧទ្ទមដោ ឧភយបស្សេសុ ច
លាលេត្វា។ តិវិសាខន្តិ តិសាខំ។ នលាជិកន្តិ ភកុដិ, នលាជេ ឧដ្ឋិតំ វលិត្តយន្តិ
អត្តោ។ បក្កាមីតិ តុម្ពេ ជានន្តានំ វេចនំ អកត្វា អត្តនោវ តេលេ បច្ឆិស្សថាតិ
វត្វា ឯកំ មគ្គំ គហេត្វា គតោ។ បឋមំ។

២. សមិទ្ធិសុត្តវណ្ណាន

១៥៨. ទុតិយេ លាភាវត មេ, សុលទ្ធិវត មេតិ ឯវុបស្ស សត្តុចេវ ធម្មស្ស
ច សព្វាចារីនញ្ចាលទ្ធិត្តា មយ្ហំ លាភា មយ្ហំ សុលទ្ធិន្តិ។ សោ កិរាយស្មា បច្ឆា
មូលកម្មជ្ជានំ សម្មសិត្វា “អវហត្ថំ គហេស្សមី” តិ ចាសាទិកំ តាវ កម្មជ្ជានំ

គហេត្វា ពុទ្ធជម្ពុសង្ឃគុណោ អារវ្លេត្វា ចិត្តកល្បតំ ឧប្បាទេត្វា ចិត្តំ ហាសេត្វា
 តោសេត្វា និសិន្នោ។ តេនស្ស វេមហោសិ។ ឧបសង្កម្មីតិ “អយំ សមិទ្ធិភិក្ខុ
 ចាសាទិកំ កម្មជ្ជានំ គហេត្វា និសិន្នសទិសោ, យាវ មូលកម្មជ្ជានំ គហេត្វា
 អរហត្តំ ន គណ្ហាតិ, តាវស្ស អន្តរាយំ ករិស្សមី”តិ ឧបសង្កម្មី។ គច្ឆ ត្វន្តិ សត្វា
 សកលជម្ពុទីបំ ឱលោកេន្តោ “តស្មីយេវ វោនេ តស្ស កម្មជ្ជានំ សប្បាយំ
 ករិស្សតី”តិ អទ្ទស, តស្មា វេមាហា។ សតិបញ្ញា ច មេ ពុទ្ធាតិ មយា សតិ ច
 បញ្ញា ច ញាតា។ ករស្ស រូបាទីតិ ពហុនិបិវិក្ខីសការហានិ រូបាទិ ករស្ស។
 នេវ មំ ព្យាធយិស្សសីតិ មំ នេវ វេធយិស្សសិ ន កម្មស្សសិ។ ទុតិយំ។

៣. គោដិកសុត្តរន្តោនា

១៥៩. តតិយេ ឥសិគិលិបស្សេតិ ឥសិគិលិស្ស នាម បព្ពតស្ស បស្សេ។
 កាឡសិលាយន្តិ កាឡវណ្ណាយ សិលាយំ។ សាមយិកំ ចេតោវិមុត្តិន្តិ
 អប្បិតប្បិតក្ខណោ បច្ឆនិកធម្មេហិ វិមុច្ចតិ, អារម្មណោ ច អធិមុច្ចតីតិ
 លោកិយសមាបត្តិ សាមយិកា ចេតោវិមុត្តិ នាម។ ដុសីតិ បដិលភិ។
 បរិហាយីតិ កស្មា យាវ ធន្នំ បរិហាយិ? សាពាធគ្តា។ ថេរស្ស កិរ
 វាតបិត្តសេម្ហវសេន អនុសាយិកោ អាពាធា អត្ថិ, តេន សមាធិស្ស សប្បាយេ
 ឧបការកធម្មេ បូរេតុំ ន សក្កោតិ, អប្បិតប្បិតាយ សមាបត្តិយា បរិហាយតិ។

យំនូនាហំ សត្តំ អាហារេយ្យន្តិ សោ កិរ ចិន្តេសិ, យស្មា បរិហានជ្ឈានស្ស
 កាលន្តរោតោ អនិពទ្ធា គតិ ហោតិ, អបរិហានជ្ឈានស្ស និពទ្ធា គតិ ហោតិ,
 ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តតិ, តស្មា សត្តំ អាហារិគុកាមោ អហោសិ។ ឧបសង្កម្មីតិ -
 “អយំ សមណោ សត្តំ អាហារិគុកាមោ, សត្តាហារណាញ នាមេតំ កាយេ ច
 ជីវិតេ ច អនបេក្ខស្ស ហោតិ។ យោ វំ កាយេ ច ជីវិតេ ច អនបេក្ខោ ហោតិ,
 សោ មូលកម្មជ្ជានំ សម្មសិទ្ធា អរហត្តម្បិ គហេតុំ សមត្តោ ហោតិ, មយា បន

បដិពាហិតោបិ ឯស ន ឱវមិស្សតិ, សត្តារា បដិពាហិតោ ឱវមិស្សតិ”តិ ថេរស្ស
អត្តកាមោវិយ ហុត្វា យេន ភគវា តេនុបសន្តមិ។

ជលាតិ ជលមាណ។ ចាទេ វុធាមិ ចក្កមាតិ បញ្ចហិ ចក្កហិ ចក្កមា តវ
ចាទេ វុធាមិ។ ជុតិន្ទរាតិ អានុការិណ។ អប្បត្តមានសោតិ អប្បត្តអរហត្តោ។
សេខោតិ សីលាធិនិ សិក្ខមាណោ សករណីយោ។ ជនេ សុតាតិ ជនេវិស្សតា។
សត្តំ អាហារិកំ ហោតិ តិ ថេរោ កិរ “កី មយ្ហំ សមិធា ជីវិតេនា”តិ? ឧត្តានោ
និបដ្ឋិត្វា សត្តេន គលនាឡី ធិន្ទិ, ធុក្ខា វេទនា ឧប្បជ្ឈិសុ។ ថេរោ វេទនំវិក្ខម្ហត្វា
តំយេវ វេទនំ បរិក្កហេត្វា សតី ឧបជ្ឈបេត្វា មូលកម្មដ្ឋានំ សម្មសន្តោ អរហត្តំ
បត្វា សមសីសី ហុត្វា បរិនិព្វាយិ។ **សមសីសី** នាម តិវិជោ ហោតិ
សីរិយាបថសមសីសី, រោគសមសីសី, ជីវិតសមសីសីតិ។

តត្ថ យោ ហំនាធិសុ សីរិយាបថេសុ អញ្ញាតវំ អធិដ្ឋាយ - “សមំ អកោបេត្វាវ
អរហត្តំ ចាបុណិស្សមី”តិ វិបស្សនំ បជ្ឈបេតិ, អថស្ស អរហត្តប្បត្តិ ច
សីរិយាបថកោបនញ្ច ឯកប្បហារេនេវ ហោតិ។ អយំ **សីរិយាបថសមសីសី**
នាម។ យោ បន ចក្កុរោគាធិសុ អញ្ញាតវស្មី សតិ - “ឥតោ អនុដ្ឋិតោវ អរហត្តំ
ចាបុណិស្សមី”តិ វិបស្សនំ បជ្ឈបេតិ, អថស្ស អរហត្តប្បត្តិ ច រោគតោ
វុដ្ឋានញ្ច ឯកប្បហារេនេវ ហោតិ។ អយំ **រោគសមសីសី** នាម។ កេចិ បន
តស្មីយេវ សីរិយាបថេ តស្មីញ្ច រោគេ បរិនិព្វានវសេនេត្ថ សមសីសីតំ
បញ្ញាបេន្តិ។ យស្ស បន អាសវក្ខយោ ច ជីវិតក្ខយោ ច ឯកប្បហារេនេវ
ហោតិ។ អយំ **ជីវិតសមសីសី** នាម។ វុត្ថម្បិ ចេតំ - “យស្ស បុគ្គលស្ស អបុព្វំ
អចរិមំ អាសវបរិយាទានញ្ច ហោតិ ជីវិតបរិយាទានញ្ច, អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ
សមសីសី”តិ (បុ. ប. ១៦)។

ឯត្ថ ច បវត្តិសីសំ កិលេសសីសន្តិ ទ្វេ សីសានិ។ តត្ថ បវត្តិសីសំ នាម
ជីវិតិទ្រិយំ, កិលេសសីសំ នាម អវិជ្ជា។ តេសុ ជីវិតិទ្រិយំ ចុតិចិត្តំ ខេបេតិ,
អវិជ្ជា មគ្គចិត្តំ។ ទិដ្ឋំ ចិត្តានំ ឯកតោ ឧប្បាទោ នត្ថិ។ មគ្គានន្តរំ បន ដលំ,
ផលានន្តរំ ភវន្តំ, ភវន្តតោ វុដ្ឋាយ បច្ឆវេក្ខណំ, តំ បរិបុណ្ណំ វា ហោតិ
អបរិបុណ្ណំ វា។ តិទិណោ អសិនា សីសេ ធិដ្ឋន្តេបិ ហិ ឯកោ វា ទ្វេ វា
បច្ឆវេក្ខណាវាវា អវស្សំ ឧប្បជ្ឈន្តិយេវ, ចិត្តានំ បន លហុបរិវត្តិតាយ
អាសវក្ខយោ ច ជីវិតបរិយាទានញ្ច ឯកក្ខណោ វិយ បញ្ញាយតិ។

សមូលំ តណ្ហាមពុយ្ហាតិ អវិជ្ជាមូលេន សមូលកំ តណ្ហំ អវហត្ថមគ្គេន
ឧប្បាដេត្វា។ បរិនិព្វតោតិ អនុចាទិសេសនិព្វានេន បរិនិព្វតោ។

វិវត្តក្ខន្ធនិ បរិវត្តក្ខន្ធនំ។ សេមានន្តិ ឧត្តានំ ហុត្វា សយិតំ ហោតិ។ ខេរោ បន
កិញ្ចាបិ ឧត្តានកោ សយិតោ, តថាបិស្សុ ទក្ខិណោ បស្សេន
បរិចិតសយនត្តា សីសំ ទក្ខិណតោវ បរិវត្តិត្វា បិតំ។ ធូមាយិតត្ថន្តិ
ធូមាយិតភាវំ។ តស្មី ហិ ខណោ ធូមវលាហាការិយ តិមិវលាហាការិយ ច
ឧដ្ឋហីសុ។ វិញ្ញាណំ សមន្ទេសតីតិ បដិសន្ធិចិត្តំ បរិយេសតិ។ អប្បតិដ្ឋិតេនាតិ
បដិសន្ធិវិញ្ញាណោ អប្បតិដ្ឋិតេន, អប្បតិដ្ឋិតការណាតិ អត្ថោ។
ពេលុវបណ្ណាវីណាន្តិ ពេលុវបក្កំ វិយ បណ្ណាវណ្ណំ សុវណ្ណាមហាវីណំ។ អាទាយាតិ
កច្ឆេ បេបេត្វា។ ឧបសង្កមីតិ “កោធិកត្ថេរស្ស ធិព្ពត្តដ្ឋានំ ន ជាធាមិ, សមណំ
កោតមំ បុច្ឆិត្វា ធិក្កដ្ឋោ ភវិស្សមិ” តិ ឧទ្ធកធារកវណ្ណី ហុត្វា ឧបសង្កមិ។
នាធិគន្ធាមីតិ ន បស្សមិ។ សោកបរេតស្សាតិ សោកេន ដុដ្ឋស្ស។ អភស្សថាតិ
ចាទបិដ្ឋិយំ បតិតា។ តតិយំ។

៤. សត្តវស្សានុពន្ធសុត្តវណ្ណនា

១៦០. ចតុត្ថេ សត្ត វស្សានីតិ បុរេ ពោធិយា ធឮត្តស្សានិ, ពោធិតោ បច្ឆា ឯកំ
វស្សំ។ ឌីតារាបេក្ខោតិ “សចេ សមណាស្ស គោតមស្ស កាយធារាធិសុ
កិត្តិទេវ អនុត្តរិកំ បស្សមិ, ចោទេស្សមិ ន”ន្តិ ឯវំវិវំ អបេក្ខមាណោ។
អលភមាណោតិ រថរេណុមត្ថម្បិ អវក្ខលិតំ អបស្សន្តោ។ តេនាហ -

“សត្ត វស្សានិ ភក្កវន្តំ, អនុត្តរិកំ បធាបទំ;
ឌីតារំ នាធិកច្ឆិស្សំ, សម្ពុទ្ធស្ស សតីមតោ”តិ។ (សុ. និ. ៤៤៨);

ឧបសង្កម្ភីតិ “អន្ធិ សមណំ គោតមំ អតិគហោត្វា គមិស្សមី”តិ ឧបសង្កម្ភី។

ឈាយសីតិ ឈាយន្តោ អវជ្ឈាយន្តោ និសិន្នោសីតិ វទតិ។ វិត្តំ នុជីនោតិ
សតំ វា សហស្សំ វា ជិតោសិ នុ។ អាគុំ នុ កាមស្មិន្តិ, កី នុ អន្តោគាមេ
បមាណាតិក្ខន្តំ ចាបកម្មំ អកាសិ, យេន អញ្ជោសំ មុខំ ឌីលោកេតុំ
អវិសហន្តោ អវញ្ជោ វិចរសិ? សក្ខិន្តិ មិត្តការំ។

បលិខាយាតិ ខណ្ឌិត្វា។ ភវលោភជប្បន្តិ ភវលោភសង្ខាតំ តណ្ហំ។
អនាសវោ ឈាយាមីតិ និត្តល្អោ ហុត្វា ឌីហិ ឈានេហិ ឈាយាមិ។
បមត្តពន្ធតិ មារំ អាលបតិ។ សោ ហិ យេកេចិ លោកេ បមត្តា, តេសំ ពនុ។

សចេ មគ្គំ អនុពុទ្ធន្តិ យទិ តយា មគ្គោ អនុពុទ្ធោ។ អបេហីតិ អបយាហិ។
អមច្ចុធរយ្យន្តិ មច្ចុនោ អនោកាសភូតំ និព្វានំ។ ចារកាមិនោតិ យេបិ ចារំ
គតា, តេបិ ចារកាមិនោ។ យេបិ ចារំ គច្ឆិស្សន្តិ, យេបិ ចារំ គន្តកាមា, តេបិ
ចារកាមិនោ។

វិស្វកាយិកានីតិ មារិស្វកានិ។ វិសេវិតានីតិ វិរុទ្ធសេវិតានិ, “អប្បមាយុ
មនុស្សានំ, អច្ចយន្តិ អហោរត្តា”តិ វុត្តេ។ “ធីយមាយុ មនុស្សានំ, នាច្ចយន្តិ

អហោរត្តា"តិអាទីនិ បដិលោមការណានិ។ វិប្បន្តិតានិ, តម្កិ តម្កិ កាលេ
ហត្ថិរាជវណ្ណាសប្បវណ្ណាទិទស្សនានិ។ និព្វេជនីយាតិ ឧក្កណ្ណានីយា។

អនុបរិយតាតិអាទីសុ កិញ្ចាបិ អតីតវចនំ កតំ, អត្ថោ បនវិកប្បវសេន
វេទិតញ្ចោ។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ - យថា មេធសុវណ្ណំ ចាសាណំ វាយសោ ទិស្វា - "អបិ
នាមេត្ត មុទុំ វិន្ទេយ្យម, អបិ អស្សនោ សិយា"តិ អនុបរិគច្ឆេយ្យ, អថ សោ
តត្ថ អស្សនំ អលភិគ្វាវ វាយសោ ឯត្ថោ អបក្កមេយ្យ, តតោ ចាសាណា
អបគច្ឆេយ្យ, ឯវំ មយម្មិ សោ កាកោ វិយ សេលំ កោតមំ អាសជ្ជ អស្សនំ វា
សន្តំ វា អលភន្តា កោតមា និព្វិន្ទិត្វា អបគច្ឆាម។ ចតុត្ថំ។

៥. មារជីតុសុត្តវណ្ណនា

១៦១. បញ្ចមេ អភាសិត្វាតិ ឯត្ថ អ-កាវេ និចាតមត្ថំ, ភាសិត្វាតិ អត្ថោ។
អភាសយិត្វាតិបិ ចាហោ។ ឧបសង្កមីស្វតិ "កោចាលករាវកំ វិយ ទណ្ឌាកេន
ភូមិ លេខំ ទត្វា អតិវិយ ទុម្ពនោ ហុត្វា និសិដ្ឋោ។ 'កិន្ទុ ខោ ការណ'ន្តិ? បុច្ឆិត្វា,
ជានិស្សាមា"តិ ឧបសង្កមីសុ។

សោចសីតិ ចិន្តេសិ។ អារញ្ញមិវ កុញ្ញន្តិ យថា អារញ្ញតោ
បេសិតគណិការហត្ថិនិយោ អារញ្ញកំ កុញ្ញំ ឥត្ថិកុត្តទស្សនេន បលោភេត្វា
ពិន្ទិត្វា អានយន្តិ, ឯវំ អានយិស្សាម។ មារធម្មេយ្យន្តិ តេភូមកវដ្ឋំ។

ឧបសង្កមីស្វតិ - "តុម្ពេ ថោកំ អធិវាសេថ, មយំ តំ អានេស្សាមា"តិ បិតវំ
សមស្សាសេត្វា ឧបសង្កមីសុ។ ឧច្ចាវចាតិ នាធាវិធា។ ឯកសតំ ឯកសតន្តិ
ឯកេកំ សតំ សតំ កត្វា។ កុមារិវណ្ណាសតន្តិ ឥមិនា នយេន កុមារិអត្តភាវានំ
សតំ។

អត្តស្ស បត្តិ ហធនស្ស សន្តិភិ, ធូរិយិ បទេហិ អរហត្តមេវ កថេសិ។
សេនន្តិ កិលេសសេនំ។ សា ហិ បិយ្យបសាត្យថា នាម។ ឯកាហំ ឈាយន្តិ
ឯកា អហំ ឈាយន្តោ។ សុខមនុពោធិន្តិ អរហត្តសុខំ អនុពុជ្ឈី។ ឥទំ វុត្តំ
ហោតិ - បិយ្យបំ សាត្យបំ សេនំ ជិនិត្វា អហំ ឯកា ឈាយន្តោ “អត្តស្ស បត្តិ
ហធនស្ស សន្តិ”ន្តិ សង្ខំ គតំ អរហត្តសុខំ អនុពុជ្ឈី។ តស្មា ជនេន មិត្តសន្តំ ន
ករោមិ, តេនេវ ច មេ ការណេន កេនចិ សង្ខំ សក្ខំ ន សម្មជ្ឈតីតិ។

កថិហារីពហុលោតិ កតមេន វិហារេន ពហុលំ វិហារន្តោ។ អលទ្ធាតិ
អលភិត្វា។ យោតិ និចាតមត្តំ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - កតមេន ឈានេន ពហុលំ
ឈាយន្តំ តំ បុគ្គលំ កាមសញ្ញា អលភិត្វាវ បរិពាហិរា ហោន្តីតិ។

បស្សទ្ធកាយោតិ ចតុត្ថជ្ឈានេន អស្សាសបស្សាសកាយស្ស បស្សទ្ធគ្នា
បស្សទ្ធកាយោ។ សុវិមុត្តចិត្តោតិ អរហត្តជលវិមុត្តិយា សុដ្ឋវិមុត្តចិត្តោ។
អសង្ខារោតិ តយោ កម្មាភិសង្ខារេ អនភិសង្ខារេន្តោ។ អនោកោតិ
អនាលយោ។ អញ្ញាយ ធម្មន្តិ ចតុសច្ចធម្មំ ជានិត្វា។ អវិតក្កឈាយីតិ
អវិតក្កេន ចតុត្ថជ្ឈានេន ឈាយន្តោ។ ន កុប្បតីតិអាទីសុ ទោសេន ន កុប្បតិ,
រាគេន ន សវតិ, មោហេន ន ជីវេន។ ឥមេសុ តីសុ មូលកិលេសេសុ គហិតេសុ
ទិយឡកិលេសសហស្សំ គហិតមេវ ហោតិ។ បឋមបទេន វា ព្យាថាធនីវរណំ
គហិតំ, ទុតិយេន កាមច្ចន្ធនីវរណំ, តតិយេន ជិនំ អាទី កត្វា
សេសនីវរណានិ។ ឥតិ ឥមិនា នីវរណាប្បហានេន វិណាសំ ទស្សេតិ។

បញ្ចោយតិណ្ណោតិ បញ្ចាទ្ធវារិកំ កិលេសោយំ តិណ្ណោ។ ធម្មន្តិ
មនោទ្វារិកម្មំ ធម្មំ កិលេសោយំ អតរិ។ បញ្ចោយគ្គហណេន វា
បញ្ចោរម្កាភិយានិ សំយោជនានិ, ធម្មគ្គហណេន បញ្ចទ្ធម្កាភិយានិ វេទិតញ្ញានិ។
គណាសង្ខចារីតិ គណោ ច សង្ខេ ច ចរតីតិ សត្តា គណាសង្ខចារី នាម។ អទ្ធា

ចរិស្សន្តិតិ អញ្ជើញ សទ្ធា ពហុជនា ឯកំសេន ចរិស្សន្តិ។ អយន្តិ អយំ សត្តា។
អនោកោតិ អនាលយោ។

អច្ឆេដ្ឋនេស្សតីតិ អច្ឆិទ្ធិត្វា នយិស្សតិ, មច្ចុរាជស្ស ហត្ថតោ អច្ឆិទ្ធិត្វា
និព្វានចារំ នយិស្សតីតិ វុត្ថំ ហោតិ។ នយមាណនន្តិ នយមាណេសុ។

សេលំវ សិរស្វហដ្ឋ, ចាតាលេ គាធមេសថាតិ មហន្តំ កូដាការប្បមាលំ
សិលំ សីសេ វេបេត្វា ចាតាលេ បតិជ្ជគវេសនំវិយ។ ខាលុំវ ឧរសាសដ្ឋាតិ
ឧរសិ ខាលុំ បហិវិទ្ធាវិយ។ អបេថាតិ អបគច្ឆថ។ ឥមស្មី ហនេ សន្តីតិការា
“ឥនមវោចា”តិ នេសនំ និដ្ឋបេត្វា ទទ្ទល្លមាណាតិ កាចំ អាហំសុ។ តត្ថ
ទទ្ទល្លមាណាតិ អតិវិយ ជលមាណ សោភមាណ។ អាគញ្ញន្តិ អាគតា។ បនុទីតិ
និហរិ។ តូលំ ភជ្ឈំវ មាលុតោតិ យថា ជលតោ ភជ្ឈំ សិម្ពលិតូលំ វា ចោដកិតូលំ
វា វាតោ បនុទតិ និហរតិ, ឯវំ បនុទីតិ។ បញ្ចមំ។

តតិយោ វុត្តោ។

ឥតិ សារត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

មារសំយុត្តវុទ្ធានា និដ្ឋិតា។

៥. ភិក្ខុនិសំយុត្តំ

១. អាឡវិកាសុត្តវុទ្ធានា

១៦២. ភិក្ខុនិសំយុត្តស្ស បឋមេ អាឡវិកាតិ អាឡវិយំ ជាតា
 អាឡវិនគរតោយេវ ច និក្ខម្ម បព្ពជិតា។ អន្ទវន្តិ កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
 ចេតិយេ នវកម្មត្ថាយ ធនំ សមាទបេត្វា អាគច្ឆន្តស្ស យសោធរស្ស នាម
 ធម្មកាលាកស្ស អរិយបុគ្គលស្ស អក្ខិនិ ឧប្បាដេត្វា តត្ថេវ អក្ខិភេទប្បត្តេហិ
 បញ្ចហិ ចោរសតេហិ និវុត្តត្ថា តតោ បដ្ឋាយ “អន្ទវន”ន្តិ សង្ខំ គតំ វនំ។ តំ កិរ
 សាវត្ថិតោ ធខត្តិណបស្សេ ការុតមត្តេ ហោតិ រាជារក្ខាយ គុត្តំ។ តត្ថ
 បរិវេកកាមា ភិក្ខុ ច ភិក្ខុនិយោ ច គច្ឆន្តិ។ តស្មា អយម្យំ កាយវិវេកត្តិនិ
 យេន តំ វនំ, តេនុបសង្កមិ។ និស្សរណាន្តិ និព្វានំ។ បញ្ញាយាតិ
 បច្ឆវេក្ខណញ្ញាលោន។ ន ត្វំ ជាធាសិ តំ បទន្តិ ត្វំ ឯតំ និព្វានបទំ វា
 និព្វានភាមិមគ្គបទំ វា ន ជាធាសិ។ សត្តិសូលូបមាតិ វិនិវ័ជ្ឈនត្ថេន
 សត្តិសូលសទិសា។ ខន្ទាសំ អធិកុដ្ឋនាតិ ខន្ទា តេសំ អធិកុដ្ឋនកណ្ឌិកា។
 បឋមំ។

២. សោមាសុត្តវណ្ណនា

១៦៣. ឧតិយេ ឋានន្តិ អរហត្តំ។ ឧរភិសម្ពុវន្តិ ឧប្បសហំ។ ទ្វឌ្ឍលបញ្ញាយាតិ
 បរិត្តបញ្ញាយ។ យស្មា វា ធូហិ អង្គុលេហិ កប្បាសវន្តិ គហេត្វា សុត្តំ កន្តន្តិ,
 តស្មា ឥត្ថី “ទ្វឌ្ឍលបញ្ញា”តិ វុច្ឆតិ។ ញ្ញាណម្ហំ វត្តមាទម្ហំតិ
 ជលសមាបត្តិញ្ញាលោ បរិត្តមាទេ។ ធម្មំ វិបស្សតោតិ ចតុសច្ចធម្មំ
 វិបស្សន្តស្ស, បុព្វភាគេ វា វិបស្សនាយ អារម្មណភូតំ ខន្ធបញ្ចកមេវ។ កិញ្ចំ វា
 បទ អញ្ញាស្មីតិ អញ្ចំ វា កិញ្ចំ “អហំ អស្មី”តិ តណ្ហាមានទិដ្ឋិវសេន យស្ស
 សិយា។ ឧតិយំ។

៣. កិសាគោតមីសុត្តវណ្ណនា

១៦៤. តតិយេ កិសាគោតមីតិ អប្បមំសលោហិតតាយ កិសា, គោតមីតិ
បនស្សនាមំ។ បុព្វេ កិវ សាវត្ថិយំ ឯកស្មី កុលេ អសីតិកោជិជនំ សត្តំ អដ្ឋារា
ជាតំ។ កុដុម្ពិកោ អដ្ឋារជាតានិ អនីហរិត្វា - “អវស្សំ កោចិ បុញ្ញាវា ភវិស្សតិ,
តស្ស បុញ្ញេន បុន ចាកតិកំ ភវិស្សតិ” តិ សុវណ្ណាហិរញ្ញស្ស ចាជិយោ បូរេត្វា
អាបលោ ឋបេត្វា សមីបេ និសីទិ។ អថេកា ទុគ្គតកុលស្ស ជីតា -
“អធិមាសកំ គហេត្វា ធារុសាកំ អាហរិស្សមី” តិ វីថី គតា តំ ទិស្វា កុដុម្ពិកំ
អាហា - “អាបលោ តាវ ជនំ ឯត្តកំ, គេហេ កិត្តកំ ភវិស្សតិ” តិ។ កី ទិស្វា អម្ព
ឃំ កថេសីតិ? ឥមំ ហិរញ្ញសុវណ្ណានិ។ សោ “បុញ្ញវតី ឯសា ភវិស្សតិ” តិ តស្ស
វសនជ្ជានំ បុច្ឆិត្វា អាបលោ ភណ្ឌំ បជិសាមេត្វា តស្ស មាតាបិតរោ
ឧបសង្កមីត្វា ឯវមាហា - “អម្ពកំ គេហេ វយប្បត្តោ ធារកោ អត្ថិ, តស្សេតំ
ធារិកំ ទេថា” តិ។ កី សាមិ ទុគ្គតេហិ សទ្ធិ កេឡិ ករោសីតិ? មិត្តសន្តរោ នាម
ទុគ្គតេហិបិ សទ្ធិ ហោតិ, ទេថ នំ, កុដុម្ពសាមិជំ ភវិស្សតិ តិ នំ គហេត្វា យវំ
អាទេសិ។ សា សំវាសមន្ទាយ បុត្តំ វិជាតា។ បុត្តោ បទសា អាហិណ្ឌានកាលេ
កាលមកាសិ។ សា ទុគ្គតកុលេ ឧប្បជ្ជិត្វា មហាកុលំ គន្ធាបិ “បុត្តវិនាសំ
បត្តាមី” តិ ឧប្បន្នពលវសោកា បុត្តស្ស សរីរកិច្ចំ វាវេត្វា តំ មតកឡេវវំ
អាទាយ នគរេ វិប្បលបន្តិ ចរតិ។

ឯកទិវសំ មហាតិយា ពុទ្ធវិថិយា ទសពលស្ស សន្តិកំ គន្ធា - “បុត្តស្ស មេ
អរោគភាវត្ថាយ ភេសន្តំ ទេថ ភគវា” តិ អាហា។ គច្ឆ សាវត្ថី អាហិណ្ឌិត្វា យស្មី
គេហេ មតបុព្វេ នត្ថិ, តតោ សិទ្ធត្ថកំ អាហារ, បុត្តស្ស តេ ភេសន្តំ ភវិស្សតិ តិ។
សា នគរំ បរិសិត្វា ធុរគេហតោ បដ្ឋាយ ភគវតា វុត្តនយេន គន្ធា សិទ្ធត្ថកំ
យាចន្តិ យរេ យរេ, “កុតោ ត្វំ ឯវរុបំ យវំ បស្សិស្សសី” តិ វុត្តា កតិបយានិ
គេហានិ អាហិណ្ឌិត្វា - “សព្ពេសម្បិ កិរាយំ ធម្មតា, ន មយ្ហំ បុត្តស្សេវា” តិ
សាលាយំ ធរំ ធម្មត្វា បព្ពដ្ឋំ យាចិ។ សត្តា “ឥមំ បព្ពាជេត្វ” តិ ភិក្ខុនិឧបស្សយំ

បេសេសិ។ សា ខុរគ្រុយេវ អរហន្តំ ចាបុណ្ហិ។ ឥមំ ថេរី សន្ធាយ “អថ ខោ
កិសាគោតមី” តិ វុត្តំ។

ឯកមាសីតិ ឯកា អាសិ។ រុទម្មុជីតិ រុទមាធម្មុជីវិយ។ អច្ចន្តំ មតបុត្តាម្ពីតិ
ឯត្ថ អន្តំ អតីតំ អច្ចន្តំ, ភាវនបុសកមេតំ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យថា បុត្តមរណំ
អន្តំ អតីតំ ហោតិ, ឯវំ មតបុត្តា អហំ, ឥទានិ មម បុន បុត្តមរណំ នាម នត្ថិ។
បុរិសា ឯតទន្តិកាតិ បុរិសាបិ មេ ឯតទន្តិការ។ យោ មេ បុត្តមរណាស្ស អន្តោ,
បុរិសានម្បិ មេ ឯសេវន្តោ, អភព្វា អហំ ឥទានិ បុរិសំ គវេសិតុន្តិ។ សព្ពត្ថ
វិហតា នន្ទិតិ សព្ពេសុ ខន្ធាយ តនធាតុកវយោនិគតិបិតិនិវាសេសុ មម
តណ្ហានន្ទិវិហតា។ តមោក្ខន្ធវោតិ អវិជ្ជាក្ខន្ធវោ។ បទាលិតោតិ ញ្ញាលោន
ភិន្នោ។ តតិយំ។

៤. វិជយាសុត្តវណ្ណនា

១៦៥. ចតុត្ថេ បញ្ចដ្ឋិកេនាតិ អាតតំ វិតតំ អាតតវិតតំ យនំ សុសិវន្តិ ឯវំ
បញ្ចដ្ឋិសមន្នាគតេន។ និយ្យាតយាមិ តុយ្ហេវាតិ សព្ពេ តុយ្ហំយេវ ទេមិ។ នាហំ
តេនត្ថិកាតិ នាហំ តេន អត្ថិកា។ បូតិកាយេនាតិ សុវណ្ណាវណ្ណាបិ កាយោ
និច្ចំ ឧគ្សរិតបគ្សរិតជ្ជេន បូតិកាយោវ, តស្មា ឯវមាហា។ ភិន្ននេនាតិ
ភិន្ននសភាវេន។ បកដ្ឋនាតិ ចុណ្ហិវិចុណ្ហំ អាបជ្ជនធម្មេន។ អដ្ឋិយាមីតិ អដ្ឋា
បីឡិតា ហោមិ។ ហរាយាមីតិ លជ្ជាមិ។ សន្តា សមាបត្តិ អដ្ឋិវិធា
លោកិយសមាបត្តិ អារម្មណសន្តតាយ អដ្ឋសន្តតាយ ច សន្តាតិ វុត្តា។
សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ រូចារូបកវេសុ, តេសំ ទិន្នំ ភវានំ គហិតត្តា គហិតេ កាមកវេ
អជ្ជសុ ច សមាបត្តិសូតិ ឯតេសុ សព្ពេសុ ហានេសុ មយ្ហំ អវិជ្ជាតមោវិហតោតិ
វេទតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧប្បលវណ្ណាសុត្តន្តវណ្ណា

១៦៦. បញ្ចមេ សុបុប្ផតគ្គន្តិ អគ្គតោ បដ្ឋាយ សុដ្ឋ បុប្ផតំ សាលរុក្ខំ។ ន ចត្តិ
តេ ទុតិយា វណ្ណាធាតុតិ តវ វណ្ណាធាតុសទិសា ទុតិយា វណ្ណាធាតុ នត្តិ, តយា
សទិសា អញ្ញា ភិក្ខុនី នត្តិ វេទតិ។ ឥធាគតា តាទិសិកា ភវេយ្យន្តិ យថា ត្វំ
ឥធាគតា កិញ្ចិ សន្តំ វា សិនេហំ វា នលភសិ, វេមេវំ តេបិ តយាវ សទិសា
ភវេយ្យំ។ បឧមន្តិកាយន្តិ ទិទ្ធិ អក្ខនំ មជ្ឈេ ឆាសវំសេបិ តិជ្ជន្តិ មំ ន បស្សសិ។
វសីភូតម្ហីតិ វសីភូតា អស្មិ។ បញ្ចមំ។

៦. ចាលាសុត្តវណ្ណា

១៦៧. ឆដ្ឋកោ នុ តំ ឥទមាទបយីតិ កោ នុ មន្តេតុទិ ពាលោ តំ វេ
តាហាបេសិ? បរិក្ខេសន្តិ អញ្ញម្បិ ឆានប្បការំ ឧបទ្កំ។ ឥធានិ យំ មារោ អាហា -
“កោ នុ តំ ឥទមាទបយី”តិ, តំ មទ្កន្តិ - “ន មំ អន្តពាលោ អាទបេសិ, លោកេ បន
អគ្គបុគ្គលោ សត្តា ធម្មំ ទេសេសី”តិ ទស្សេតុំ, ពុទ្ធាតិអាទិមាហា។ តត្ថ សច្ចេ
និវេសយីតិ បរមត្ថសច្ចេ និព្វានេ និវេសេសិ។ និរោធំ អប្បជានន្តាតិ និរោធសច្ចំ
អជានន្តា។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឧបចាលាសុត្តវណ្ណា

១៦៨. សត្តមេ ឯន្តិ មារវេសំ បុនាតិ បុនប្បនំ
មរណាមារកិលេសមារទេវបុត្តមារាជំ វេសំ អាគច្ឆន្តិ។ បដ្ឋបិតោតិ សន្តាបិតោ។
អគតិ យត្ថ មារស្សាតិ យត្ថ តុយ្ហំ មារស្ស អគតិ។ តត្ថាតិ តស្មី និព្វានេ។
សត្តមំ។

៨. សីសុបចាលាសុត្តវណ្ណា

១៦៩. អដ្ឋមេ សមណីវិយ ទិស្សសីតិ សមណីសទិសា ទិស្សសិ។ កិមិវ
ចរសិ មោម្មហាតិ កី ការណា មោម្មហាវិយ ចរសិ? ឥតោ ពហិទ្ធាតិ ឥមម្ហា
សាសនា ពហិ។ ចាសំ ធម្មតិ ចាសណ្ណា, សត្តានំ ចិត្តសុ ទិដ្ឋិចាសំ ទិបដ្ឋតិ
អត្តោ។ សាសនំ បន ចាសេ មោចេតិ, តស្មា ចាសណ្ណាតិ ន វុច្ចតិ, ឥតោ
ពហិទ្ធាយេវ ចាសណ្ណា ហោតិ។ បសីទដ្ឋតិ សំសីទដ្ឋតិ លក្ខតិ។

ឥនានិ “កំ នុ ឧទ្ទិស្ស មុណ្ណាសី” តិ បញ្ចំ កថេន្តិ អត្ថិ សក្យកុលេ
ជាតោតិ អាទិមាហ។ តត្ថ សញ្ញាភិក្ខុតិ សញ្ញានិ
ខន្ធាយ តនធាតុកវយោនិ គតិ អាទិនិ អភិកវិត្វា ឋិតោ។ មរណាមារាទយោ នុទិ
និហរីតិ មារនុទោ។ សព្ពត្ថមបរាជិតោតិ សព្ពេសុ រាគាទិសុ វា មារយុទ្ធវា
អជិតោ។ សព្ពត្ថ មុត្តោតិ សព្ពេសុ ខន្ធាទិសុ មុត្តោ។ អសិតោតិ
តណ្ហាទិដ្ឋិនិស្សយេន អនិស្សិតោ។ សព្ពកម្មក្ខយំ បត្តោតិ
សព្ពកម្មក្ខយសង្ខាតំ អរហត្តំ បត្តោ។ ឧបទិសង្ខយេតិ ឧបទិសង្ខយសង្ខាតេ
និព្វានេ អារម្មណតោ វិមុត្តោ។ អដ្ឋមំ។

៩. សេលាសុត្តន្តវណ្ណានា

១៧០. នវមេ កេនិទំ បកតន្តិ កេន ឥទំ កតំ។ ពិម្ពន្តិ អត្តភាវំ សន្ធាយ
វទតិ។ អយន្តិ ទុក្ខបតិដ្ឋានត្តា អត្តភាវមេវ វទតិ។ ហេតុភក្ក្តាតិ
ហេតុនិរោធន បច្ចយវេកល្លេន។ នវមំ។

១០. វជិរាសុត្តន្តវណ្ណានា

១៧១. ទសមេ នយិធន សត្តបលព្ពតិ ឥមស្មី សុទ្ធសង្ខារបុញ្ញោ បរមត្ថតោ
សត្តោ នាម ន ឧបលព្ពតិ។ ខន្ធសុ សន្តេស្វតិ បញ្ចសុ ខន្ធសុ វិជ្ជមានេសុ តេន
តេនាការេន វវត្តិតេសុ។ សម្មតិ តិ សត្តោតិ សមញ្ញាមត្តមេវ ហោតិ។ ទុក្ខតិ

បញ្ចក្ខន្ធទុក្ខំ។ ឆាញត្រ ទុក្ខាតិ ឋេបេត្វា ទុក្ខំ អញ្ញោ នេវ សម្មាតិ ន
និរុដ្ឋតីតិ។ ធសមំ។

ឥតិ សាវត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

ភិក្ខុនិសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៦. ព្រហ្មសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. ព្រហ្មាយាចនសុត្តវណ្ណានា

១៧២. ព្រហ្មសំយុត្តស្ស បឋមេ បរិវិតក្កោ ឧទចាធិតិ សព្ពពុទ្ធានំ
អាចិណ្ឌាសមាចិណ្ឌោ អយំ ចេតសោវិតក្កោ ឧទចាធិ។ កតា ឧទចាធិតិ?
ពុទ្ធកូតស្ស អដ្ឋមេ សត្តាហោ រាជាយតនមូលេ សក្កេន ទេវានមិន្ទេន អាកតំ
ទន្តកជ្ជញ្ចា ឱសធិបារីតកញ្ចា ខាធិត្វា មុខំ ឆោវិត្វា ចត្វាហិ លោកថាលេហិ
ឧបនីតេ បច្ឆុក្សេ សេលមយបត្តេ តបុស្សភល្លិកានំ បិណ្ឌាចាតំ បរិភុញ្ញិត្វា បុន
បច្ឆាកត្វា អជថាលនិគ្រោធនិសិន្នមត្តស្ស។

អធិគតោតិ បដិវិទ្ធោ។ ធម្មោតិ ចតុសច្ចធម្មោ។ គម្ពីរោតិ
ឧត្តានបដិក្ខេបវចនមេតំ។ ទុទ្ធសោតិ គម្ពីរត្តាវ ទុទ្ធសោ ទុក្ខេន ទដ្ឋញ្ចោ, ន
សក្កា សុខេន ទដ្ឋំ។ ទុទ្ធសត្តាវ ទុរុត្តោធា ទុក្ខេន អវពុដ្ឋិតញ្ចោ, ន សក្កា
សុខេន អវពុដ្ឋិតំ។ សន្មោតិ និព្ពតោ។ បណីតោតិ អតប្បកោ។ ឥទំ ទ្វយំ
លោកុត្តរមេវ សន្មាយ វុត្តំ។ អតក្កាវចរោតិ តក្កេន អវចរិតញ្ចោ ឱកាហិតញ្ចោ

ន ហោតិ, ញាណេវ អវចិតញោ។ និបុណោតិ សន្នោ។
បណ្ឌិតវេទនីយោតិ សម្មាបដិបទំ បដិបន្នេហិ បណ្ឌិតេហិ វេទិតញោ។
អាលយរាមាតិ សត្តា បញ្ចសុ កាមគុណោសុ អល្លិយន្តិ, តស្មា តេ អាលយាតិ
វុច្ចន្តិ។ អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតានិ វា អល្លិយន្តិ, តស្មាបិ អាលយាតិ វុច្ចន្តិ។ តេហិ
អាលយេហិ រមន្តិទិ អាលយរាមា។ អាលយេសុ រតាតិ អាលយរតា។
អាលយេសុ សុដ្ឋ មុទិតាតិ អាលយសម្មុទិតា។ យថេវ ហិ សុសន្តិទំ
បុប្ផជលភរិតុក្ខាទិសម្បន្នំ ឧយ្យានំ បរិវេជ្ជា រាជា តាយ តាយ សម្បត្តិយា
រមតិ, សម្មុទិតោ អាមោទិតបមោទិតោ ហោតិ, ន ឧក្កល្លាតិ, សាយម្មិ និក្ខមិតុំ
ន ឥច្ឆតិ, វេមិមេហិបិ កាមាលយតណ្ហាលយេហិ សត្តា រមន្តិ, សំសារវដ្តេ
សម្មុទិតា អនុក្កល្លាតា វសន្តិ។ តេន តេសំ ភគវា ធុរិធំ អាលយំ ឧយ្យានភូមិ
វិយ ធស្សន្តោ “អាលយរាមា” តិអាទិមាហ។

តត្ថ យទិទន្តិ និចាតោ, តស្ស ឋានំ សន្ធាយ “យំ ឥទ” ន្តិ, បដិច្ចសមុប្បាទំ
សន្ធាយ “យោ អយ” ន្តិ វេមត្តោ ធម្មញ្ញោ។ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បាទោតិ
ឥមេសំ បច្ចយា ឥទប្បច្ចយា, ឥទប្បច្ចយា វេ ឥទប្បច្ចយតា, ឥទប្បច្ចយតា ច
សា បដិច្ចសមុប្បាទោ ចាតិ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បាទោ។
សម្ពាទិបច្ចយានំ ឯតំ អធិវចនំ។ សត្តសម្ពាវសមថោតិអាទិ សព្វំ និព្វានមេវ។
យស្មា ហិ តំ អាគម្ម សត្តសម្ពាវិប្បន្តិតានិ សមន្តិ, វុបសម្មន្តិ, តស្មា
សត្តសម្ពាវសមថោតិ វុច្ចតិ។ យស្មា ច តំ អាគម្ម សព្វេ ឧបធម្មោ បដិនិស្សដ្ឋា
ហោន្តិ, សព្វា តណ្ហា ឱយន្តិ, សព្វេ កិលេសរាគាវិវដ្តន្តិ, សព្វំ ធុត្ថំ និរុដ្ឋតិ,
តស្មា សត្តបដិបដិស្សន្តោ តណ្ហាក្ខយោវិរាគោ និរោធាតិ វុច្ចតិ។ យា
បនេសា តណ្ហា ភវេន ភវំ, ជលេន វា សន្តិ កម្មំ វិនតិ សំសិព្វតីតិ កត្វា វានន្តិ
វុច្ចតិ, តតោ និក្ខន្តំ វានតោតិ និព្វានំ។ សោ មមស្ស កិលមថោតិ យា
អជានន្តានំ ទេសនា នាម, សោ មម កិលមថោ អស្ស, សា មម វិហោសា

អស្សុតិ អត្ថោ។ កាយកិលមថោ ចេវ កាយវិហោសា ច អស្សុតិ វុត្ថំ ហោតិ។
ចិត្តេ បន ឧភយម្បេតំ ពុទ្ធានំ នត្ថិ។ អបិស្សុតិ អនុព្រហ្មានត្ថេ និចាតោ។ សោ “ន
កេវលំ អយំ បរិវិតក្កោ ឧទចាទិ, ឥមាបិ គាថា បដិកំសូ”តិ ទីបេតិ។
អនច្ឆរិយាតិ អនុអច្ឆរិយា។ បដិកំសូតិ បដិភានសម្ពាស្ស ព្យាណស្ស គោចរា
អហោសុំ, បរិវិតក្កយិតព្ពតំ ចាបុណ្ហសុ។

កិច្ចនាតិ ទុក្ខេន, ន ទុក្ខាយ បដិបទាយ។ ពុទ្ធានំ ហិ ចត្តារោបិ មគ្គា
សុខបដិបទាវ ហោន្តិ។ ចារមីប្បវណកាលេ បន សរាគសនោសសមោហាស្សវ
សតោ អាគតាគតានំ យាចកានំ អលង្កតបដិយត្ថំ សីសំ កន្តិកា
គលលោហិតំ និហរិក្ខា សុអញ្ញិតានិ អក្ខិនិ ឧប្បាដេត្វា កុលវំសប្បទីបំ បុត្តំ
មនាបចារិនី ភរិយន្តិ វេមាទីនិ ទេន្តស្ស អញ្ញានិ ច ខន្តិវាទិសទិសេសុ
អត្តភាវេសុ ឆេដ្ឋកេដ្ឋាទីនិ ចាបុណ្ហាន្តស្ស អាគមនីយបដិបទំ សន្ធាយេតំ វុត្ថំ។
ហលន្តិ វត្ថុ ហ-កា រោ និចាតមត្តោ, អលន្តិ អត្ថោ។ បកាសិត្ថន្តិ ទេសិតុំ, វេ
កិច្ចេន អធិគតស្ស អលំ ទេសិតុំ បរិយត្ថំ ទេសិតុំ។ កោ អត្ថោ ទេសិតេនាតិ
វុត្ថំ ហោតិ? រាគនោសបរេតេហិតិ រាគនោសដុដ្ឋហិ រាគនោសានុគតេហិ វា។

បដិសោតកាមិន្តិ និច្ឆាទីនំ បដិសោតំ, “អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា អសុភ”ន្តិ វេ គតំ
ចតុសច្ចធម្មំ។ រាគវត្តាតិ កាមរាគេន ភវរាគេន ទិដ្ឋិរាគេន ច វត្តា។ ន ទក្ខន្តិ
អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា អសុភន្តិ ឥមិនា សភាវេន ន បស្សីស្សន្តិ, តេ អបស្សន្តេ កោ
សក្ខិស្សតិ វេ គាហាបេតុំ។ តមោខន្ទេន អាវុជាតិ អវិជ្ជាវាសិនា អដ្ឋោត្តជា។

អប្បោស្សក្កតាយាតិ និរុស្សក្កភាវេន, អទេសេតុកាមតាយាតិ អត្ថោ។
កស្មា បនស្ស វេ ចិត្តំ នមិ? ននុ វេស មុត្តោ មោចេស្សមិ, តិណ្ណោ តាវេស្សមិ -

“កី មេ អញ្ញាតវេសេន, ធម្មំ សន្និកតេនិធន;

សព្វញ្ញតំ ចាបុណ្យា, តារយិស្សំ សនេវក"ន្តិ។ (ពុ. វិ. ២.៥៦) -

បត្តនំ កត្វា ចារមិយោ បូរេត្វា សព្វញ្ញតំ បត្តាតិ? សច្ចមេតំ, តនេវំ
បច្ចវេក្ខណានុភាវេន បនស្ស ឯវំ ចិត្តំ នមិ។ តស្ស ហិ សព្វញ្ញតំ បត្វា សត្តានំ
កិលេសគហនតំ, ធម្មស្ស ច កម្ពីរតំ បច្ចវេក្ខន្តស្ស សត្តានំ កិលេសគហនតា
ច ធម្មកម្ពីរតា ច សព្វាការេន ចាកជា ជាតា។ អថស្ស - “ឥមេ សត្តា
កញ្ជិយបុណ្ណា លាពុរិយ, តក្កភិរតា ចាជិរិយ, វសាតេលបីតបិលោតិកា
រិយ, អញ្ញនមក្ខិតហត្ថោរិយ ច កិលេសភិរតា អតិសំកិលិដ្ឋា រាគរត្តា
នោសទុដ្ឋា មោហាមុទ្គ្យា, តេ កី នាម បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ”តិ? ចិន្តយតោ
កិលេសគហនបច្ចវេក្ខណានុភាវេនាបិ ឯវំ ចិត្តំ នមិ។

“អយព្វា ធម្មោ បថវីសន្ធារកុទកក្ខន្ធនោរិយ កម្ពីរោ, បព្វតេន
បដិច្ឆានេត្វា ឋបិតោ សាសចោរិយ ទុទ្ធសោ, សតទា ភិន្នស្ស វាលស្ស
កោជិយា កោជិបដិចាទនំរិយ ទុរុតោធា។ ននុ មយា ហិ ឥមំ ធម្មំ បដិវិជ្ឈិតុ
វាយមន្តេន អទិន្នំ ទានំ នាម នត្ថិ, អរក្ខិតំ សីលំ នាម នត្ថិ, អបរិបូរិតា កាចិ
ចារមី នាម នត្ថិ, តស្ស មេ និរុស្សហំរិយ មារពាលំ វិធមន្តស្សបិ បថវី ន
កម្មិត្ថ, បឋមយាមេ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរន្តស្សបិ ន កម្មិត្ថ, មជ្ឈិមយាមេ
ទិព្ពចក្ខុរិសោធន្តស្សបិ ន កម្មិត្ថ, បច្ឆិមយាមេ បន បដិច្ចសមុប្បាទំ
បដិវិជ្ឈន្តស្សវេ មេ ទសសហស្សិលោកធាតុ កម្មិត្ថ។ ឥតិ មាទិសេនាបិ
តិក្ខញ្ញាលោន កិច្ចេនេវាយំ ធម្មោ បដិវិទ្ធោ។ តំ លោកិយមហាជនា កថំ
បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ”តិ? ធម្មកម្ពីរបច្ចវេក្ខណានុភាវេនាបិ ឯវំ ចិត្តំ នមីតិ វេទិតព្ពំ។

អបិច ព្រហ្មណា យាចិតេ ទេសេតុកាមតាយបិស្ស ឯវំ ចិត្តំ នមិ។ ជាតាតិ
ហិ ភកកា - “មម អប្បោស្សក្កតាយ ចិត្តេ នមមាទេ មំ មហាព្រហ្មា ធម្មទេសនំ
យាចិស្សតិ, ឥមេ ច សត្តា ព្រហ្មគរុកា។ តេ ‘សត្តា កិរ ធម្មំ ន ទេសេតុកាមោ

អហោសិ។ អថ នំ មហាព្រហ្មា យាចិត្តា ទេសាបេសិ។ សន្តោ វត ភោ ធម្មោ,
បណ្ឌិតោ វត ភោ ធម្មោ'តិ មញ្ញមាណា សុស្ស័សិស្សន្តិ"តិ។ ឥធម្មិស្ស ការណំ
បដិច្ច អប្បោស្សក្កតាយ ចិត្តំ នមិ, នោ ធម្មទេសនាយាតិ វេទិតព្ពំ។

សហម្បតិស្សាតិ សោ កិរ កស្សបស្ស ភគវតោ សាសនេ សហកោ នាម
បេរោ បឋមជ្ឈនំ និព្វត្តត្វា បឋមជ្ឈនភូមិយំ កប្បាយុកព្រហ្មា ហុត្វា
និព្វត្តោ។ តត្រ នំ “សហម្បតិព្រហ្មា”តិ បដិសញ្ញានន្តិ។ តំ សន្ធាយាហ
“ព្រហ្មនោ សហម្បតិស្សា”តិ។ **នស្សតិ វត ភោតិ** សោ កិរ ឥមំ សទ្ធិំ តថា
និច្ឆារេសិ, យថា ទសសហស្សិលោកធាតុព្រហ្មនោ សុត្វា សព្ពេ សន្និបតីសុ។
យត្រ ហិ នាមាតិ យស្មី នាម លោកេ។ បុរោ ចាតុរហោសីតិ តេហិ ទសហិ
ព្រហ្មសហស្សេហិ សទ្ធិំ ចាតុរហោសិ។ **អប្បរជក្ខជាតិកាតិ** បញ្ញាមយេ
អក្ខិម្ហ អប្បំ បរិត្តំ រាគទោសមោហារជំ ឯតេសំ ឯវំសភាវាតិ
អប្បរជក្ខជាតិកា។ អស្សវនតាតិ អស្សវនតាយ។ ភវិស្សន្តិ តិ បុរិមពុទ្ធសុ
ទសបុញ្ញកិរិយវសេន កតាធិការា បរិចាកគតា បទុមាធិវិយ
ស្វរិយរស្មិសម្ពស្សំ, ធម្មទេសនំយេវ អាកម្ពមាណា ចតុប្បទិកកាថាវសានេ
អរិយភូមិ ឱក្កមនារហា ន ឯកោ, ន ទ្វេ, អនេកសតសហស្សា ធម្មស្ស
អញ្ញាតារោ ភវិស្សន្តិ ទស្សេតិ។

ចាតុរហោសីតិ ចាតុភវិ។ សមលេហិ ចិន្តិតោតិ សមលេហិ ធម្មា
សត្តារេហិ ចិន្តិតោ។ តេ ហិ បុរេតរំ ឧប្បជ្ជិត្វា សកលជម្ពុជីបេ កណ្តាកេ
បត្តរមាណវិយ, វិសំ សិញ្ញាមាណវិយ ច សមលំ មិច្ឆាទិដ្ឋិធម្មំ ទេសយីសុ។
អចាបុរេតន្តិវិវំ ឯតំ។ អមតស្ស ទ្វារន្តិ អមតស្ស និព្វានស្ស ទ្វារភូតំ
អរិយមគ្គំ។ សុណន្ត ធម្មំ វិមលេនាទុពុទ្ធន្តិ ឥមេ សត្តា រាគាធិមលានំ អភាវតោ
វិមលេន សម្មាសម្ពុទ្ធន អនុពុទ្ធិ ចតុសច្ចធម្មំ សុណន្ត តាវ ភគវាតិ យាចតិ។

សេលេយថា បព្ពតមុន្ននិដ្ឋិតោតិ សេលមយេ ឯកគ្បនេ បព្ពតមុន្ននិ
យថាបិរោតា។ ន ហិ តស្ស បិតស្ស ទស្សនត្ថំ គីរុក្ខិបនបសារណាទិកិច្ចំ អត្ថិ។
តដ្ឋបមន្តិ តប្បដិភាគំ សេលបព្ពត្ថបមំ។ អយំ បនេត្ថ សន្នេបត្តោ - យថា
សេលបព្ពតមុន្ននិ បិរោតា ចក្កមា បុរិសោ សមន្តតោ ជនតំ បស្សេយ្យ, តថា
ត្វម្បិ សុមេធសុន្ទរបញ្ញា សព្ពញ្ញាតញ្ញាលោន សមន្តចក្ក ភគវា ធម្មមយំ
ចាសាធមារុយ្ហ សយំ អបេតសោកោ សោការតិណ្ណំ ជាតិជរាភិក្ខុតំ ជនតំ
អវេក្ខស្ស ឧបដារយ ឧបបរិក្ខ។ អយំ បនេត្ថ អធិប្បាយោ - យថា ហិ
បព្ពតចានេ សមន្តា មហាន្តំ ខេត្តំ កត្វា, តត្ថ កេធារចាឡិសុ កុដិកាយោ កត្វា
រត្ថិ អត្ថិ ជាលេយ្យំ, ចតុរដ្ឋសមន្តាគតញ្ញា អន្ធការំ អស្ស, អថ តស្ស បព្ពតស្ស
មត្តកេ ឋត្វា ចក្កមតោ បុរិសស្ស ភូមិ ឡិលោកយតោ នេវ ខេត្តំ ន
កេធារចាឡិយោ ន កុដិយោ ន តត្ថ សយិតមនុស្សា បញ្ញាយេយ្យំ។ កុដិកាសុ
បន អគ្គិជាលាមត្តកមេវ បញ្ញាយេយ្យ, ឯវំ ធម្មចាសាទំ អារុយ្ហ សត្តនិកាយំ
ឡិលោកយតោ តថាគតស្ស យេ តេ អកតកល្យាណា សត្តា, តេ ឯកវិហារេ
ធខត្តិណាជាណុបស្សេ និសិដ្ឋាបិ ពុទ្ធចក្ខុស្ស អាចាសំ នាគច្ឆន្តិ, រត្ថិ ខិត្តា សរា
វិយ ហោន្តិ។ យេ បន កតកល្យាណា វេនេយ្យបុគ្គលា, តេ ឯវស្ស ទូរេបិ បិតា
អាចាសំ អាគច្ឆន្តិ សោ អគ្គិវិយ ហិមវន្តបព្ពតោវិយ ច។ វុត្តម្បិ ចេតំ -

“ទូរេ សន្នោ បកាសេន្តិ, ហិមវន្តោវ បព្ពតោ;
អសន្តេត្ថ ន ទិស្សន្តិ, រត្ថិ ខិត្តា យថា សរា”តិ។ (ធម. ប. ៣០៤);

អដ្ឋេសនន្តិ យាចនំ។ ពុទ្ធចក្ខុនាតិ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាលោន ច
អាសយានុសយញ្ញាលោន ច។ ឥមេសំ ហិ ទិដ្ឋន្តំ ញ្ញាលោនំ “ពុទ្ធចក្ខុ”តិ នាមំ,
សព្ពញ្ញាតញ្ញាលោស្ស “សមន្តចក្ខុ”តិ, តិណ្ណំ មគ្គញ្ញាលោនំ “ធម្មចក្ខុ”តិ។
អប្បរាជក្ខេតិអាទីសុ យេសំ វុត្តនយេនេវ បញ្ញាចក្ខុម្ហិ រាគាទិរជំ អប្បំ, តេ

អប្បរាជក្លា។ យេសំ តំ មហន្តំ, តេ មហារាជក្លា។ យេសំ សទ្ធាធីនិ ឥន្ទ្រិយានិ
តិក្ខានិ, តេ តិក្ខិន្ទ្រិយា។ យេសំ តានិ មុទ្ធីនិ, តេ មុទិន្ទ្រិយា។ យេសំ តេយេរ
សទ្ធានយោ អាការាសុន្តរា, តេ ស្វាការា។ យេ កថិតការណំ សល្លក្ខន្តិ,
សុខេនសក្កា ហោន្តិវិញ្ញាបេតុំ, តេ សុវិញ្ញាបយា។ យេ បរលោកញ្ជោរ វជ្ជញ្ច
ភយតោ បស្សន្តិ, តេ បរលោកវជ្ជភយនស្សវិនោ នាម។

អយំ បនេត្ត ចាឡិ - “សទ្ធា បុគ្គលោ អប្បរាជក្លា, អស្សទ្ធា បុគ្គលោ
មហារាជក្លា។ អារទ្ធវីរិយោ, កុសីតោ។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ, មុដ្ឋស្សតិ។ សមាហិតោ,
អសមាហិតោ។ បញ្ញាវា, ធុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មហារាជក្លា។ តថា សទ្ធា បុគ្គលោ
តិក្ខិន្ទ្រិយោ... បេ... បញ្ញាវា បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយនស្សវិ, ធុប្បញ្ញោ
បុគ្គលោ ន បរលោកវជ្ជភយនស្សវិ។ លោកោតិ ខន្ធលោកោ,
អាយតនលោកោ, ធាតុលោកោ, សម្មត្តិភវលោកោ, សម្មត្តិសម្ពុវលោកោ,
វិបត្តិភវលោកោ, វិបត្តិសម្ពុវលោកោ។ ឯកោ លោកោ សព្វេ សត្តា
អាហារដ្ឋិតិកា។ ទ្វេ លោកោ នាមញ្ច រូបញ្ច។ តយោ លោកោ តិស្សោ វេទនា។
ចត្តារោ លោកោ ចត្តារោ អាហារា។ បញ្ច លោកោ បញ្ចាចាទានក្ខន្ធា។ ឆ លោកោ
ឆ អដ្ឋត្តិកានិ អាយតនានិ។ សត្ត លោកោ សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ។ អដ្ឋ
លោកោ អដ្ឋ លោកធម្មា។ នវ លោកោ នវ សត្តាវាសា។ ទស លោកោ
ទសាយតនានិ។ ទ្វាទស លោកោ ទ្វាទសាយតនានិ។ អដ្ឋាស លោកោ អដ្ឋាស
ធាតុយោ។ វជ្ជន្តិ សព្វេ កិលេសា វជ្ជា, សព្វេ ធុច្ឆរិតា វជ្ជា, សព្វេ អភិសម្ពាទ វជ្ជា,
សព្វេ ភវគាមិកម្មា វជ្ជា, ឥតិ ឥមស្មិញ្ច លោកេ ឥមស្មិញ្ច វជ្ជេ តិញ្ច ភយសញ្ញា
បច្ចុប្បត្តិកា ហោតិ, សេយ្យថាបិ ឧក្ខិតាសិកេ វជ្ជកេ។ ឥមេហិ បញ្ញាសាយ
អាការេហិ ឥមាទិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជានាតិ បស្សតិ អញ្ញាសិ បដិវិជ្ជិ។ ឥទំ
តថាគតស្ស ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញ្ញាណ”ន្តិ (បដិ. ម. ១.១១២)។

ឧប្បលិនិយន្តិ ឧប្បលវនេ។ ឥតវេសុបិ ឯសេវ នយោ។
អន្តោនិមុគ្គចោសីនីតិ យានិ អន្តោ និមុគ្គានេវ ចោសីយន្តិ។ ឧទកំ អប្បគ្គម្ម
បីតានី តិ ឧទកំ អតិក្កមិត្វា បីតានិ។ តត្ថ យានិ អប្បគ្គម្ម បីតានិ, តានិ
ស្វរិយរស្មិសម្ពស្សំ អាគមយមាណានិ បីតានិ អន្ធិ បុប្ផនកានិ។ យានិ បន
សមោទកំ បីតានិ, តានិ ស្វេ បុប្ផនកានិ។ យានិ ឧទកានុគ្គតានិ
អន្តោនិមុគ្គចោសីនិ, តានិ តតិយទិវសេ បុប្ផនកានិ។ ឧទកា បន អនុគ្គតានិ
អញ្ញានិបិ សរោគឧប្បលាទីនិ នាម អត្ថិ, យានិ នេវ បុប្ផស្សន្តិ,
មជ្ជកជ្ជបកក្ខានេវ ភវិស្សន្តិ, តានិ ចាឡី នារុទ្ធានិ។ អាហរិត្វា បន
ធិបេតព្ភានីតិ ធិបីតានិ។ យថេវ ហិ តានិ ចតុត្ថិជានិ បុច្ឆានិ, ឯវមេវ ឧគ្សជិតញ្ញ
វិបត្តិតញ្ញ នេយ្យោ បទបរមោតិ ចត្តារោ បុគ្គលា។

តត្ថ “យស្ស បុគ្គលស្ស សហ ឧទាហជវេលាយ ធម្មាភិសមយោ ហោតិ,
អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ ឧគ្សជិតញ្ញ។ យស្ស បុគ្គលស្ស សំខិត្តន ភាសិតស្ស
វិត្តារេន អត្ថេ វិភជិយមានេ ធម្មាភិសមយោ ហោតិ, អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ
វិបត្តិតញ្ញ។ យស្ស បុគ្គលស្ស ឧទ្ទេសតោ បរិបុច្ឆតោ យោនិសោ
មនសិករោតោ កល្យាណមិត្តេ សេវតោ ភជតោ បយិរុចាសតោ អនុបុព្វេន
ធម្មាភិសមយោ ហោតិ, អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ នេយ្យោ។ យស្ស បុគ្គលស្ស
ពហុម្បិ សុណតោ ពហុម្បិ ភណតោ ពហុម្បិ ជារយតោ ពហុម្បិ វាចយតោ ន
តាយ ជាតិយា ធម្មាភិសមយោ ហោតិ, អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ បទបរមោ (បុ. ប.
១៤៨-១៥១)។ តត្ថ ភគវា ឧប្បលវនាទិសទិសំ ទសសហស្សិលោកធាតុំ
ឱលោកេន្តោ - “អន្ធិ បុប្ផនកានិវិយ ឧគ្សជិតញ្ញ, ស្វេ បុប្ផនកានិវិយ
វិបត្តិតញ្ញ, តតិយទិវសេ បុប្ផនកានិវិយ នេយ្យោ, មជ្ជកជ្ជបកក្ខានិ បុច្ឆានិ
វិយ បទបរមោ”តិ អនុស្ស។ បស្សន្តោ ច “ឯត្ថកា អប្បរជក្ខា, ឯត្ថកា
មហារជក្ខា, តត្រាបិ ឯត្ថកា ឧគ្សជិតញ្ញ”តិ ឯវំ សព្វាការតោវ អនុស។

តត្ថ តិណ្ណំ បុគ្គលានំ ឥមស្មីយេវ អត្តកាវេ ភគវតោ ធម្មទេសនា អត្ថំ
សាធម្មិ។ បទបរមានំ អនាគតត្ថាយ វាសនា ហោតិ។ អថ ភគវា ឥមេសំ ចតុន្នំ
បុគ្គលានំ អត្តាវហំ ធម្មទេសនំ វិទិត្វា ទេសេតុកម្យតំ ឧប្បាទេត្វា បុន សព្វេបិ
តីសុ ភវេសុ សត្ត ភព្ភាភព្ភវសេន ទ្វេ កោដ្ឋាសេ អកាសិ។ យេ សឆាយ វុត្ថំ -
“កតមេ សត្តា អភព្ភា? យេ តេ សត្តា កម្មាវរណោន សមន្នាគតា
កិលេសាវរណោន សមន្នាគតា វិចាកាវរណោន សមន្នាគតា អស្សុទ្ធា
អច្ចន្តិកា ឧប្បញ្ញា អភព្ភា និយាមំ ឌីក្កមិត្តំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្ថំ, ឥមេ តេ
សត្តា អភព្ភា។ កតមេ សត្តា ភព្ភា? យេ តេ សត្តា ន កម្មាវរណោន... បេ... ឥមេ
តេ សត្តា ភព្ភា” តិ (វិភ. ៨២៧; បដិ. ម. ១.១១៥)។ តត្ថ សព្វេបិ អភព្ភបុគ្គលេ
បហាយ ភព្ភបុគ្គលេយេវ ញ្ញាណោន បរិគ្គហេត្វា, “ឯត្ថកា រាគចរិតា ឯត្ថកា
នោស-មោហចរិតា វិតក្ក-សទ្ធា-ពុទ្ធិចរិតា” តិ ន កោដ្ឋាសេ អកាសិ។ ឯវំ កត្វា
ធម្មំ ទេសេស្សមីតិ ចិន្តេសិ។

បច្ចកាសីតិ បតិអកាសិ។ អចារុតាតិ វិវដា។ អមតស្ស ធារាតិ
អរិយមគ្គោ។ សោ ហិ អមតសម្ពាតស្ស និព្វានស្ស ធារំ, សោ មយាវិវត្តា
ឋបិតោតិ ទស្សេតិ។ បមុញ្ញន្តុ សទ្ធិន្តិ សព្វេ អត្តនោ សទ្ធិំ បមុញ្ញន្តុ វិស្សន្តេន្តុ។
បច្ឆិមបទទ្វយេ អយមត្ថោ - អហញ្ញា អត្តនោ បគុណំ សុប្បវត្តិតម្មិ ឥមំ
បណ្ឌិតំ ឧត្តមំ ធម្មំ កាយវាចាកិលមថសញ្ញិ ហុត្វា ន ភាសី។ ឥនានិ បន សញ្ញោ
ជនោ សទ្ធាកាជនំ ឧបនេតុ, បូរេស្សមិ តេសំ សង្កប្បន្តិ។

អន្តរាយីតិ សត្តាវំ គន្ធមាលាធិហិ បូជេត្វា អន្តរហិតោ, សកដ្ឋានមេវ
គតោតិ អត្ថោ។ គតេ ច បន តស្មី ភគវា “កស្សុ នុ ខោ អហំ បឋមំ ធម្មំ
ទេសេយ្យ” តិ? អាឡារុទកានំ កាលន្ត័តការំ, បញ្ចវគ្គិយានញ្ច ពហូបការការំ

ញាតា តេសំ ធម្មំ ទេសេតុកាមោ ពារាណសីយំ ឥសិបតនំ កន្លា ធម្មចក្កំ
បរវត្ថេសីតិ។ បឋមំ។

២. ការវស្សាវណ្ណាន

១៧៣. ធុតិយេ ឧទទាធិតិ អយំ វិតក្កោ បញ្ចមេ សត្តាហេ ឧទទាធិ។
អការវោតិ អញ្ញស្មី ការវហិតោ, កញ្ចិ ករុដ្ឋានេ អជ្ឈបេត្វាតិ អត្ថោ។
អប្បតិស្សោតិ បតិស្សយរហិតោ, កញ្ចិ ជេដ្ឋកដ្ឋានេ អជ្ឈបេត្វាតិ អត្ថោ។

សនេវកេតិអាធិសុ សទ្ធិំ ទេវេហិ សនេវកេ។ ទេវគ្គហណេន ចេត្ត
មារព្រហ្មសុ គហិតេសុបិ មារោ នាម វសវត្ថុ សព្វេសំ ឧបរិ វសំ វត្ថេតិ, ព្រហ្មា
នាម មហានុភារោ ឯកផ្គុលីយា ឯកស្មី ចក្កវាឡសហស្សេ អាណោកំ ជរតិ។
ទ្វិហិ ទ្វិសុ...បេ.... ទសហិ អផ្គុលីហិ ទសសុបិ ចក្កវាឡសហស្សេសុ អាណោកំ
ជរតិ, សោ ឥមិនា សីលសម្បទ្គតរាតិ វត្ថុំ មា លភត្ថតិ សមារកេ
សព្វហ្មកេតិវិសុំ វុត្ថុំ។ តថា សមណា នាម ឯកនិកាយាធិវសេន ពហុស្សុតា
សីលវន្តោ បណ្ឌិតា, ព្រាហ្មណាបិ វត្ថុវិជ្ជាធិវសេន ពហុស្សុតា បណ្ឌិតា, តេ
ឥមិនា សីលសម្បទ្គតរាតិ វត្ថុំ មា លភត្ថតិ សស្សមណាព្រាហ្មណីយា
បជាយាតិ វុត្ថុំ។ សនេវមនុស្សយាតិ ឥទំ បន និប្បទេសតោ ទស្សនត្ថំ
គហិតមេវ គហិត្វា វុត្ថុំ។ អបិចេត្ត បុរិមានិ តីណិ បទានិ លោកវសេន វុត្តានិ,
បច្ឆិមានិ ទ្វេ បជាវសេន។ សីលសម្បទ្គតរន្តិ សីលេន សម្បទ្គតរំ, អធិកតរន្តិ
អត្ថោ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឯត្ថ ច សីលាទយោ ចត្តារោ ធម្មា
លោកិយលោកុត្តរា កជិតា, វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនំ លោកិយមេវ។
បច្ឆវេក្ខណញ្ញាណំ ហេតុំ។

ចាតុរហោសីតិ - “អយំ សត្តា អវីចិតោ យាវ ភវត្តា សីលាធិហិ អត្តនា
អធិកតំ អបស្សនោ ‘មយា បជីវិទំ នវលោកុត្តរធម្មមេវ សក្កត្វា គរុំ កត្វា
ឧបនិស្សាយ វិហរិស្សមី’តិ ចិន្តេតិ, ការណំ ភគវា ចិន្តេតិ, អត្តំ វុឡិវិសេសំ
ចិន្តេតិ, គច្ឆាមិស្ស ឧស្សហំ ជនេស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា បុរតោ ចាកដោ អហោសិ,
អភិមុខេ អជ្ឈាសីតិ អត្តោ។

វិហរន្តិចាតិ ឯត្ថ យោ វទេយ្យ “វិហរន្តិចាតិ វចនតោ បច្ចុប្បន្នេបិ ពហូ
ពុទ្ធា”តិ, សោ “ភគវាបិ, ភន្តេ, ឯត្ថ ហិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា”តិ ឥមីនា វចនេន
បដិពាហិតញោ។

“នមេ អាចរិយោ អត្តិ, សទិសោ មេ នវិជ្ជតិ;
សនេវកស្មី លោកស្មី, នត្តិ មេ បដិបុគ្គលោ”តិ។ (មហាវ. ១១; ម. និ.
១.២៨៥) -

អាធិហិ ចស្ស សុត្តហិ អញ្ញេសំ ពុទ្ធានំ អភារោ ធិបេតញោ។ តស្មាតិ យស្មា
សញ្ញេបិ ពុទ្ធា សទ្ធម្មគរុនោ, តស្មា។ មហាត្ថមភិក្ខុតាតិ មហាន្តការំ
បត្តយមាណេន។ សរំ ពុទ្ធាន-សាសនន្តិ ពុទ្ធានំ សាសនំ សរន្តេន។ ធុតិយំ។

ក. ព្រហ្មទេវសុត្តវណ្ណា

១៧៤. តតិយេ ឯកោតិ ហនាធិសុ ភិយាបថេសុ ឯកកោ, ឯកវិហារីតិ
អត្តោ។ វ្យុបកដ្ឋាតិ កាយេន វ្យុបកដ្ឋា និស្សដោ។ អប្បមត្តាតិ សតិយា
អវិប្បវាសេ វិចិតោ។ អាតាបីតិ វិរិយាតាបេន សមន្នាគតោ។ បហិតត្តាតិ
បេសិតត្តោ។ កុលបុត្តាតិ អាចារកុលបុត្តា។ សម្មទេវាតិ ន ឥណ្ឌា ន ភយដ្ឋា
ន ជីវិតបកតា ហុត្វា, យថា វា តថា វា បព្ពជិតាបិ យេ អនុលោមបដិបទំ បូរេន្តិ,
តេ សម្មទេវ អការស្មា អនការិយំ បព្ពជន្តិ នាម។ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានន្តិ

មគ្គព្រាហ្មចរិយស្ស បរិយោសានក្ខតំ អរិយដលំ។ ទិដ្ឋវ ធម្មតិ ឥមស្មីយេវ
អត្តភាវេ។ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វាតិ សាមំ ជានិត្វា បច្ចក្ខំ កត្វា។
ឧបសម្បជ្ជាតិ បដិលភិត្វា សម្មាទេត្វា វិហាសិ។ ឯវំ វិហរន្តោ ច ទីណា
ជាតិ...បេ... អព្ពញ្ញាសីតិ។ ឯតេនស្ស បច្ចវេក្ខណភូមិ ទស្សតា។

កតមា បនស្ស ជាតិ ទីណា, កថញ្ច នំ អព្ពញ្ញាសីតិ? វុច្ចតេ, ន តាវស្ស
អតីតា ជាតិ ទីណា បុព្វេវ ទីណាត្ថា, ន អនាគតា តត្ថ វាយាមាភាវតោ, ន
បច្ចុប្បន្នាវិជ្ជមានត្ថា។ មគ្គស្ស បន អភាវិតត្ថា យា ឧប្បជ្ឈេយ្យ
ឯកចតុបញ្ចវេការភវេសុ ឯកចតុបញ្ចក្ខន្ធឫប្បភេទា ជាតិ។ សា មគ្គស្ស
ភាវិតត្ថា អនុប្បាទធម្មតំ អាបជ្ឈនេន ទីណា។ តំ សោ មគ្គភាវនាយ
បហំនកិលេសេ បច្ចវេក្ខិត្វា - “កិលេសាភាវេវិជ្ជមានម្បិ កម្មំ អាយតី
អប្បដិសន្ធិកំ ហោតី”តិ ជានន្តោ ជានាតិ។

វុសិតន្តិ វុត្ថំ បរិវុត្ថំ, កតំ ចរិតំ និដ្ឋាបិតន្តិ អត្តោ។ ព្រាហ្មចរិយន្តិ
មគ្គព្រាហ្មចរិយំ។ កតំ ករណីយន្តិ ចតុសុ សច្ចេសុ ចតុហិ មគ្គេហិ
បរិញ្ញាបហានសច្ចិកិរិយភាវនាវសេន សោឡសវិធម្បិ កិច្ចំ និដ្ឋាបិតន្តិ
អត្តោ។ នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ ឥនាទិ បុន ឥត្តភាវាយ, ឯវំ សោឡសកិច្ចភាវាយ,
កិលេសក្ខយាយ វា កតមគ្គភាវនា នត្ថិតិ។ អថ វា ឥត្តត្តាយាតិ
ឥត្តត្តភាវតោ, ឥមស្មា ឯវំបកាវា ឥនាទិ វត្តមានក្ខន្ធសន្តានា អបរំ ខន្ធសន្តានំ
នត្ថិ, ឥមេ បន បញ្ចក្ខន្ធា បរិញ្ញាតា តិដ្ឋន្តិ ជិន្នមូលកោ វុក្ខោវិយាតិ
អព្ពញ្ញាសិ។ អញ្ញាតរោតិ ឯកោ។ អរហតន្តិ អរហន្តានំ, ភគវតោ សាវកានំ
អរហតំ អព្ពន្ធភោ អហោសិ។

សបទានន្តិ សបទានចារំ, សម្បត្តយំ អនុក្កម្ភ បដិចាជិយា ចរន្តោ។
ឧបសង្កម្ភីតិ ឧបសង្កមន្តោ។ មាតា បនស្ស បុត្តំ ទិស្វាវ យរា និក្ខម្ភ បត្តំ
គហេត្វា អន្តោនិវេសនំ បវេសេត្វា បញ្ញត្តាសនេ និសីទាបេសិ។

អាហុតី និច្ចំ បគ្គណ្ណាតីតិ និច្ចកាលេ អាហុតិបិណ្ឌំ បគ្គណ្ណាតិ។ តំ ទិវសំ
បន តស្មី យវេ ភូតពលិកម្មំ ហោតិ។ សព្វគេហំ ហរិតុបលិត្តំ វិប្បកិណ្ណាលាជំ
វេទមាលបរិក្ខិត្តំ ឧស្សិតទ្ធជបដាក់ តត្ថ តត្ថ បុណ្ណាយវេ ឋបេត្វា ទណ្ឌទីបិកា
ជាលេត្វា គន្ធចុណ្ណាមាលាទីហិ អលង្កតំ, សមន្តតោ សញ្ញាទិយមាណា ជូមកជដ្ឋ
អហោសិ។ សាបិ ព្រាហ្មណី កាលស្សេវ វុដ្ឋាយ សោឡសហិ
គន្ធនកយដេហិ ម្ហាយិត្វា សញ្ញាលង្ការេន អត្តការំ អលង្ករិ។ សា តស្មី
សមយេ មហាទីណាសវំ និសីទាបេត្វា, យាគុឧឡ្ហម្ពត្ថម្បិ អទត្វា,
“មហាព្រហ្មំ ភោជេស្សមី”តិ សុវណ្ណាចាតិយំ ចាយាសំ បូរេត្វា
សប្បិមធុសក្ខរាទីហិ យោជេត្វា និវេសនស្ស បច្ឆាកាគេ
ហរិតុបលិត្តការាទីហិ អលង្កតា ភូតបិបិកា អត្ថិ។ សា តំ ចាតី អាទាយ, តត្ថ
គន្ធា, ចតុសុ កោណេសុ មជ្ឈេ ច ឯកេកំ ចាយាសបិណ្ឌំ ឋបេត្វា, ឯកំ បិណ្ឌំ
ហត្ថេន គហេត្វា, យាវ កប្បរា សប្បិទា បគ្បរន្តេន បដិវិយំ ជាណុមណ្ឌាលំ
បតិដ្ឋាបេត្វា “ភុញ្ញតុ ភវំ មហាព្រហ្មា, សាយតុ ភវំ មហាព្រហ្មា, តប្បេតុ ភវំ
មហាព្រហ្មា”តិ វេទមាណា ព្រហ្មានំ ភោជេតិ។

ឯតទហោសីតិ មហាទីណាសវស្ស សីលគន្ធិ ធនេវលោកេ អដ្ឋោត្តរិត្វា
ព្រហ្មលោកំ ឧបគតំ យាយមាណស្ស ឯតំ អហោសិ។ សំវេជេយ្យន្តិ ចោទេយ្យំ,
សម្មាបដិបត្តិយំ យោជេយ្យំ។ អយំ ហិ ឯវុបំ អគ្គនក្ខិណេយ្យំ
មហាទីណាសវំ និសីទាបេត្វា យាគុឧឡ្ហម្ពត្ថម្បិ អទត្វា, “មហាព្រហ្មំ
ភោជេស្សមី”តិ តុលំ បហាយ ហត្ថេន តុលយន្តិវិយ, ភេរី បហាយ កុច្ឆិ

វាទេន្តីវិយ, អគ្គី បហាយ ខង្គោបនកំ ធម្មមានាវិយ ភូតពលី កុរុមាណា
អាហិណ្ឌូតិ។ គន្ធាមិស្ស មិច្ឆាទស្សនំ ភិទ្ធិត្វា អចាយមគ្គតោ ឧទ្ធវិត្វា យថា
អសីតិកោដិជនំ ពុទ្ធសាសនេ វិប្បកិរិត្វា សគ្គមគ្គំ អាហេហតិ, តថា ករោមីតិ
វុត្តំ ហោតិ។

ទូរេ ឥតោតិ ឥមម្ហា ឋានា ទូរេ ព្រហ្មលោកោ។ តតោ ហិ កូដាការមត្តា
សីលា ចាតិតា ឯកេន អហោរត្តេន អដ្ឋចត្តាលីសយោជនសហស្សនិ
ខេបយមាណា ចត្វាហិ មាសេហិ បថវិយំ បតិជ្ឈហេយ្យ, សព្វហេដ្ឋិមាមិ
ព្រហ្មលោកោ ឯវំ ទូរេ។ យស្សហុតិន្តិ យស្ស ព្រហ្មនោ អាហុតី បគ្គណ្ហាសិ,
តស្ស ព្រហ្មលោកោ ទូរេតិ អត្ថោ។ ព្រហ្មបថន្តិ ឯត្ថ ព្រហ្មបថោ នាម ចត្តាវិ
កុសលជ្ឈានានិ, វិចាកជ្ឈានានិ បន នេសំ ជីវិតបថោ នាម, តំ ព្រហ្មបថំ
អជានន្តី ត្វំ កី ជប្បសិ វិប្បលបសិ? ព្រហ្មនោ ហិ សប្បីតិកជ្ឈានេន យាបេន្តិ,
ន ឯតំ តិណាពីជានិ បក្ខិបិត្វា រន្ធកោយ្យសំ ខាទន្តិ, មា អការណា
កិលមសីតិ។

ឯវំ វត្វា បុន សោ មហាព្រហ្មា អញ្ញាលី បគ្គយ្ហ អវកុដ្ឋោ ហុត្វា ថេវ
ឧបទិសន្តោ ឯសោ ហិ តេ ព្រាហ្មណី ព្រហ្មទេវោតិអាទិមាហ។ តត្ថ
និរូបធិកោតិ កិលេសាភិសង្ខារកាមគុណាបដិហិ វិរហិតោ។
អតិទេវបត្តោតិ ទេវានំ អតិទេវភាវំ ព្រហ្មានំ អតិព្រហ្មភាវំ បត្តោ។
អនញ្ញោចាសីតិ ឋបេត្វា ឥមំ អត្តភាវំ អញ្ញស្ស អត្តភាវស្ស វា បុត្តនាវស្ស វា
អចោសនតាយ អនញ្ញោចាសី។

អាហុនេយ្យោតិ អាហុនបិណ្ឌំ បដិគ្គហេតុំ យុត្តោ។ វេទគូតិ
ចតុមគ្គសង្ខាតេហិ វេទេហិ ឧក្ខស្សន្តំ គតោ។ ភាវិតត្ថោតិ អត្តានំ ភាវេត្វា

វង្សត្វា បីតោ។ អន្ធបលិត្តោតិ តណ្ហាធិបា លេបេហិ អាលិត្តោ។ ឃាសេសនំ
វរិយតីតិ អាហារបរិយេសនំ ចរតិ។

ន តស្ស បច្ឆា ន បុរត្ថមត្ថីតិ បច្ឆា វុច្ឆតិ អតីតំ, បុរត្ថំ វុច្ឆតិ អនាគតំ,
អតីតានាគតេសុ ខន្ធសុ ធន្តរាគរិវហិតស្ស បច្ឆា វា បុរត្ថំ វា នត្ថីតិ វេទតិ។
សន្តោតិអាធិសុ រាគាធិសន្តតាយ សន្តោ។ កោធម្មវិគមាវិជ្ជមោ, ធុត្តាកាវា
អនីឃោ, កត្តរណ្ហាធិនិ គហេត្វាវិចរន្តោបិ វេទកចេតនាយ អភាវា
និក្ខត្តនណ្ហោ។ តសថាវេស្វតិ ឯត្ថ បន បុព្វជ្ជនា តសា នាម, ខីណាសវា ថាវរា
នាម។ សត្ត បន សេខា តសាតិ វត្ថំ ន សក្កា, ថាវរា ន ហោន្តិ, ភជមាណា បន
ថាវរបក្ខមេវ ភជន្តិ។ សោ ត្យាហុតិន្តិ សោ តេ អាហុតី។

វិសេនិក្ខតោតិ កិលេសសេនាយ វិសេនោ ជាតោ។ អនេជោតិ និត្តណ្ហោ។
សុសីលោតិ ខីណាសវសីលេន សុសីលោ។ សុវិមុត្តិចិត្តោតិ ជលវិមុត្តិយា សុដ្ឋ
វិមុត្តិចិត្តោ។ ឱយតិណ្ហាន្តិ ចត្តារោ ឱយេ តិណ្ហំ។ ឯត្ថកេន កថាមគ្គេន ព្រហ្មា
បេរស្ស វណ្ណំ កថេន្តោ អាយតនេ ព្រាហ្មណី និយោជេសិ។ អវសានកាថា បន
សន្តីតិការេហិ វេបិតា។ បតិជ្ឈបេសិ ធឹក្ខណាន្តិ ចតុបច្ចយធឹក្ខណំ បតិជ្ឈបេសិ។
សុខមាយតិកន្តិ សុខាយតិកំ អាយតី សុខវិចាកំ, សុខាវហន្តិ អត្តោ។
តតិយំ។

៤. ពាក្យប្រហុសុត្តវណ្ណា

១៧៥. ចតុត្ថេ ចាបកំ ធិដ្ឋិតតន្តិ លាមិកា សស្សតទិដ្ឋិ។ វេទនំ និច្ចន្តិ វេទនំ
សហ កាយេន ព្រហ្មជ្ជានំ អនិច្ចំ “និច្ច”ន្តិ វេទតិ។ ធុវាធិនិ តស្សេវ វេរេចនានិ។
តត្ថ ធុវន្តិ ចិវំ។ សស្សតន្តិ សនាវិជ្ជមាណំ។ កេវលន្តិ អខណ្ឌំ សកលំ។
អចវេនធម្មន្តិ អចវេនសភាវំ។ វេទនំ ហិ ន ជាយតីតិអាធិសុ វេទនំ ហិ ន កោចិ

ជាយនកោ វា ជីយនកោ វា មីយនកោ វា ចវនកោ វា ឧបបជ្ជនកោ វា នត្តិ, តំ
សន្ធាយ វនតិ។ ឥតោ ច បនញ្ញន្តិ ឥតោ សហកាយា ព្រហ្មដ្ឋានា ឧត្តរិ អញ្ញំ
និស្សរណំ នាម នត្តិតិ។ ឯវមស្ស ថាមគតា សស្សតទិដ្ឋិ ឧប្បន្នា ហោតិ។
ឯវំវាធិ ច បន សោ ឧបរិ តិស្សោ ឈានភូមិយោ ចត្តារោ មគ្គេ ចត្តារិ ជលានិ
និព្ពានន្តិ សត្តំ បដិពាហិតិ។ កតា បនស្ស សា ទិដ្ឋិ ឧប្បន្នាតិ? បឋមជ្ឈានភូមិយំ
និព្ពត្តកាលេ។ ទុតិយជ្ឈានភូមិយន្តិ ឯកេ។

តត្រាយំ អនុបុត្តិកថា - ហេដ្ឋបបត្តិកោ កិរេស ព្រហ្មា អនុប្បន្នេ
ពុទ្ធប្បនេ ឥសីបព្ពន្ធី បព្ពជិត្វា កសិណាបរិកម្មំ កត្វា សមាបត្តិយោ និព្ពត្តត្វា
អបរិហ័នជ្ឈានោ កាលំ កត្វា ចតុត្ថជ្ឈានភូមិយំ វេហប្បលព្រហ្មលោកេ
បញ្ចកប្បសតិកំ អាយុំ គហេត្វា និព្ពត្តិ។ តត្ថ យាវតាយុកំ វត្វា
ហេដ្ឋបបត្តិកំ កត្វា តតិយជ្ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា សុភកិណ្ឌាព្រហ្មលោកេ
ចតុសដ្ឋិកប្បំ អាយុំ គហេត្វា និព្ពត្តិ។ តត្ថ ទុតិយជ្ឈានំ ភាវេត្វា អាកស្សវេ អដ្ឋ
កប្ប អាយុំ គហេត្វា និព្ពត្តិ។ តត្ថ បឋមជ្ឈានំ ភាវេត្វា, បឋមជ្ឈានភូមិយំ
កប្បាយុកោ ហុត្វា និព្ពត្តិ។ សោ បឋមកាលេ អត្តនា កតកម្មញ្ញ
និព្ពត្តដ្ឋានញ្ញ អញ្ញាសិ, កាលេ បន គច្ឆន្តេ គច្ឆន្តេ ឧភយំ បមុស្សិត្វា
សស្សតទិដ្ឋិ ឧប្បន្នេសិ។

អវិជ្ជាគតោតិ អវិជ្ជាយ គតោ សមន្នាគតោ អញ្ញាណំ អន្លិក្ខតោ។ យត្រ
ហិ នាមាតិ យោ នាម។ វក្ខតីតិ ភណាតិ។ “យត្រា”តិ និចាតយោគេន បន
អនាគតវចនំ កតំ។

ឯវំ វុត្តេ សោ ព្រហ្មា យថា នាម មគ្គចោរោ ទ្វេ តយោ បហារេ អធិវាសេន្តោ
សហាយេ អនាចិត្តិត្វាបិ ឧត្តរិ បហារំ បហារិយមាណោ “អសុកោ ច អសុកោ ច
មយ្ហំ សហាយោ”តិ អាចិត្តិតិ, ឯវមេវ ភគវតា សន្តន្តិយមាណោ សតី លភិត្វា,

“ភគវា មឃ្លំ បទានុបទំ បេក្ខន្តោ មំ និប្បីឡិ តុកាមោ” តិ ភីតោ អត្ថនោ
សហាយេ អាចិក្ខន្តោ ធាសត្ថតិ តិ អាទិមាហា។ តស្សត្ថោ - ភោ គោតម, មយំ
ធាសត្ថតិ ជនា បុញ្ញកម្មា តេន បុញ្ញកម្មេន ឥធនិព្ពត្តា។ វសវត្ថិនោ សយំ
អញ្ញេសំ វសេ អវត្ថិត្វា បរេ អត្ថនោ វសេ វត្ថេម, ជាតិញ្ច ជរញ្ច អតីតា, អយំ
នោ វេទេហិ គតត្ថា “វេទក្ខ” តិ សង្ខំ គតា ភគវា អន្តិមា ព្រហ្មបបត្តិ។
អស្មាភិជប្បន្តិ ជនា អនេកាតិ អនេកជនា អម្ពេ អភិជប្បន្តិ។ “អយំ ខោ ភវំ
ព្រហ្មា, មហាព្រហ្មា, អភិក្ខ, អនភិក្ខតោ, អញ្ញទត្ថទសោ, វសវត្ថិ, ឥស្សរោ,
កត្តា, និម្មាតា, សេដ្ឋោ, សជិតា, វសី, បិតា ភ្នតភព្យាន” ន្តិ ឯវំ បត្តេន្តិ
បិហេន្តិតិ។

អថ នំ ភគវា អប្បំ ហិ ឯតន្តិ អាទិមាហា។ តត្ថ ឯតន្តិ យំ ភំ ឥធន តវ អាយុ
“ធិយ” ន្តិ មញ្ញសិ, ឯតំ អប្បំ បរិត្តកំ។ សតំ សហស្សានំ និព្ពធានន្តិ
និព្ពធកណ្ឌោយ សតសហស្សនិព្ពធានំ។ អាយុំ បជាធាមីតិ, “ឥធានិ តវ
អវសីដ្ឋំ ឯត្តកំ អាយុ” តិ អហំ ជាធាមី។ អនន្តទស្សី ភគវា ហមស្មីតិ, ភគវា,
តុម្ពេ “អហំ អនន្តទស្សី ជាតិអាទីនិ ឧបាតិវត្ថោ” តិ វទេវ។ កី មេ បុរាណន្តិ, យទិ
ភំ អនន្តទស្សី, ឯវំ សន្តេ ឥទំ មេ អាចិក្ខ, កី មឃ្លំ បុរាណំ? វតសីលវត្ថន្តិ
សីលមេវ វុច្ចតិ។ យមហំ វិជញ្ញាតិ យំ អហំ តយា កថិតំ ជានេយ្យំ, តំ មេ
អាចិក្ខាតិ វទតិ។

ឥធានិស្ស អាចិក្ខន្តោ ភគវា យំ ភំ អចាយេសីតិ អាទិមាហា។ តត្រាយំ
អធិប្បាយោ - បុព្ពេ កិរេស កុលយរេ និព្ពត្តិត្វា កាមេសុ អាទីនំ ទិស្វា -
“ជាតិជរាមរណស្ស អន្តំ ករិស្សាមី” តិ និក្ខម្ម ឥសិបព្ពដ្ឋំ បព្ពជិត្វា
សមាបត្តិយោ និព្ពត្តេត្វា អភិញ្ញាបាទកជ្ឈានស្ស លាភី ហុត្វា គដ្ឋាតីរេ
បណ្ណាសាលំ ការេត្វា ឈានវតិយា វីតីនាមេតិ។ តទា ច កាលេនកាលំ

សត្វវាហា បញ្ចាហិ សកជសតេហិ មរុកន្តារំ បដិបជ្ជន្តិ។ មរុកន្តារេ បន ធិវា ន
សក្កា គន្ធី, រត្តិ គមនំ ហោតិ។ អថ បុរិមសកជស្ស អគ្គយុគេ យុត្តពាលិតត្ថា
គប្បន្តា គប្បន្តា និវត្តិត្វា អាគតមគ្គាភិមុខា អហោសុំ, សព្វសកដានិ តថេវ
និវត្តិត្វា អរុណោ ឧគ្គតេ និវត្តិតការំ ជានីសុ។ តេសព្វា តទា កន្តារំ
អតិក្កមនធិវសោ អហោសិ។ សព្វំ ទារុទកំ បរិក្ខីណំ - តស្មា “នត្ថិ ទានិ
អម្ពា កំ ជីវិត”ន្តិ ចិន្តេត្វា, គោណោ ចក្កេសុ ពន្ធិត្វា, មនុស្សា សកជជ្ជាយំ
បរិសិត្វា និបជ្ជីសុ។

តាបសោបិ កាលស្សេវ បណ្ណាសាលតោ និក្ខមិត្វា បណ្ណាសាលទ្វារេ
និសិន្នោ គន្ធី ឡិលោកយមាធនា អន្តស គន្ធី មហតា ឧទកោយេន ប្បិយមាណំ
បរិត្តិតមណិក្ខន្ធីវិយ អាគប្បន្ត, ទិស្វា ចិន្តេសិ - “អត្ថិ នុ ខោ ឥមស្មី លោកេ
ឯវុបស្ស មធុរោទកស្ស អលាភេន កិលិស្សមាធនា សត្វា”តិ? សោ ឯវំ
អាវុដ្ឋន្តោ មរុកន្តារេ តំ សត្តំ ទិស្វា ‘ឥមេ សត្វា មា នស្សន្ត’តិ “ឥតោ ចិតោ ច
មហាឧទកកក្កន្ធវោ និដ្ឋិត្វា មរុកន្តារេ សត្វាភិមុខោ គប្បត្ថ”តិ អភិញ្ញាចិត្តេន
អធិជ្ជាសិ។ សហ ចិត្តប្បាទេន មាតិការុទ្ធំវិយ ឧទកំ តត្ថ អគមាសិ។ មនុស្សា
ឧទកសទ្ទេន វុដ្ឋាយ ឧទកំ ទិស្វា ហដ្ឋតុដ្ឋា ម្លាយិត្វា បិវិត្វា គោណោបិ
ចាយេត្វា សោត្តិធា ឥន្ទ្រតជ្ជាណំ អគមំសុ។ សត្វា តំ ព្រហ្មនោ បុព្វកម្មំ
ទស្សេន្តោ បឋមំ កាថមាហា។ តត្ថ អចាយេសីតិ ចាយេសិ។ អ-កាពេ
និចាតមត្តំ។ គម្មនីតិ គិម្ហេ។ សម្បវេតេតិ គិម្ហាតបេន ដុដ្ឋេ អនុគតេ។

អបរស្មិម្បិ សមយេ តាបសោ គន្ធីតីវេ បណ្ណាសាលំ មាបេត្វា
អរញ្ញាកាមកំ និស្សយ វសតិ។ តេន ច សមយេន ចោរា តំ កាមំ បហរិត្វា
ហត្ថសារំ គហេត្វា ការិយោ ច ករមវេ ច គហេត្វា គប្បន្តិ។ ការោបិ សុនខាបិ
មនុស្សបិ មហាវិវំវិវន្តិ។ តាបសោ តំ សទ្ធិំ សុត្វា “កិន្ត ខោ ឯត”ន្តិ?

អាវុធន្តោ “មនុស្សនំ ភយំ ឧប្បន្ន” ឆ្លើយត្រា “មយំ បស្សន្តេ ឥមេ សត្តា មា
នស្សន្ត” តិ អភិញ្ញាចាទកជ្ឈានំ សមាបដ្ឋិត្វា វុដ្ឋាយ អភិញ្ញាចិត្តេន ចោរានំ
បដិបថេ ចតុរង្គិនី សេនំ មាបេសិ។ កម្មសង្ខា អាកច្ឆន្តា ចោរា ទិស្វា, “រាជា មញ្ញោ
អាកតោ” តិ វិលោបំ ធម្មត្វា បក្កមីសុ។ តាបសោ “យំ យស្ស សន្តកំ, តំ
តស្សេវ ហោតូ” តិ អធិដ្ឋាសិ, តំ តថេវ អហោសិ។ មហាជនោ សោត្តិការំ
ចាបុណិ។ សត្តា ឥទម្បិ តស្ស បុព្ពកម្មំ ទស្សន្តោ ទុតិយំ កាថមាហា។ តត្ថ
វណិកូលស្មិន្តិ កត្តាតិវេ។ កយ្ហកំ នីយមានន្តិ កហេត្វា នីយមានំ, ករមរំ
នីយមានន្តិបិ អត្តោ។

បុន ឯកស្មី សមយេ ឧបរិកត្តាវាសិកំ ឯកំ កុលំ ហេដ្ឋាកត្តាវាសិកេន
កុលេន សទ្ធិ មិត្តសន្តំ កត្វា, នាវាសង្ឃាជំ ពន្ធិត្វា, ពហុំ ខាទនីយញ្ជៅ
កោជនីយញ្ជា កន្ធមាលាទីនិ ច អាហេបេត្វា កត្តាសោតេន អាកច្ឆតិ។ មនុស្សា
ខាទមាណ ភុញ្ញមាណ នច្ឆន្តា កាយន្តា ទេវីមាទេន កច្ឆន្តាវិយ
ពលវសោមនស្សា អហោសុំ។ កត្តយ្យកោ នាគោ ទិស្វា កុបិតោ “ឥមេ មយំ
សញ្ញម្បិ ន ករោន្តិ។ ឥនាទិ នេ សមុទ្ធមេវ ចាបេស្សមី” តិ មហន្តំ អត្តការំ
មាបេត្វា ឧទកំ ទិដា ភិន្តិត្វា ឧដ្ឋាយ ជណំ កត្វា, សុសុការំ ករោន្តោ អដ្ឋាសិ។
មហាជនោ ទិស្វា ភិតោ វិស្សរមកាសិ។ តាបសោ បណ្ណាសាលាយំ និសិន្នោ
សុត្វា, “ឥមេ កាយន្តា នច្ឆន្តា សោមនស្សជាតា អាកច្ឆន្តិ។ ឥនាទិ បន ភយរំ
វិសុ, កិន្ត ខោ” តិ? អាវុធន្តោ នាគរាជំ ទិស្វា, “មយំ បស្សន្តេ សត្តា មា
នស្សន្ត” តិ អភិញ្ញាចាទកជ្ឈានំ សមាបដ្ឋិត្វា អត្តការំ បដហិត្វា សុបណ្ណាវណ្ណំ
មាបេត្វា នាគរាជស្ស ទស្សេសិ។ នាគរាជា ភិតោ ជណំ សំហរិត្វា ឧទកំ
បរិដ្ឋោ, មហាជនោ សោត្តិការំ ចាបុណិ។ សត្តា ឥទម្បិ តស្ស បុព្ពកម្មំ
ទស្សន្តោ ទុតិយំ កាថមាហា។ តត្ថ លុទ្ធនាតិ នារុណោន។ មនុស្សកម្សាតិ
មនុស្សកាមតាយ, មនុស្សេ វិហេបេតុកាមតាយាតិ អត្តោ។

អបរស្ម័យ សមយេ ឯស ឥសិបព្ពដ្ឋំ បព្ពជិត្វា កេសវោ នាម តាបសោ
អហោសិ។ តេន សមយេន អម្ពាភំ ពោធិសត្តោ កប្បោ នាម មាណវោ
កេសវស្ស ពទ្ធចរោ អន្តោវាសិកោ ហុត្វា អាចរិយស្ស កីការបជិស្សវី
មនាបចារី ពុទ្ធិសម្មន្នោ អត្ថចរោ អហោសិ។ កេសវោ តេនវិនា វសិតុំ ន
សក្កោតិ, តំ និស្សយេវ ជីវិកំ កប្បសិ។ សត្តា ឥទម្បី តស្ស បុព្ពកម្មំ
ទស្សន្តោ ចតុត្ថំ កាថមាហ។

តត្ថ ពទ្ធចរោតិ អន្តោវាសិកោ, សោ បន ជេដ្ឋន្តោវាសិកោ អហោសិ។
សម្ពុទ្ធិមន្តំ វតីនំ អមញ្ញីតិ, “សម្មា ពុទ្ធិមា វតសម្មន្នោ អយ” ង្គំ ឯវំ មញ្ញមា នោ
កប្បោ តវ អន្តោវាសិកោ អហោសី អហំ សោ តេន សមយេនាតិ ទស្សនីតិ។
អញ្ជេបិ ជាតាសីតិ ន កេវលំ មយ្ហំ អាយុមេវ, អញ្ជេបិ ត្វំ ជាតាសីយេវ។ តថា
ហិ ពុទ្ធាតិ តថា ហិ ត្វំ ពុទ្ធា, យស្មា ពុទ្ធា, តស្មា ជាតាសីតិ អត្តោ។ តថា ហិ
ត្បាយំ ជលីតានុភារោតិ យស្មា ច ត្វំ ពុទ្ធា, តស្មា តេ អយំ ជលីតោ
អានុភារោ។ ឱភាសយំ វិជ្ជតីតិ សព្ពំ ព្រហ្មលោកំ ឱភាសយន្តោ វិជ្ជតិ។
ចតុត្ថំ។

៥. អញ្ជេតវព្រហ្មសុត្តវណ្ណាន

១៧៦. បញ្ចមេ តេជោធាតុំ សមាបដ្ឋិតាតិ តេជោកសិណបរិកម្មំ កត្វា
ចាទកដ្ឋានតោ វុដ្ឋាយ, “សរីរតោ ជាលា និក្ខមន្ត” តិ អធិដ្ឋហន្តោ
អធិដ្ឋានចិត្តានុភារេន សកលសរីរតោ ជាលា និក្ខមន្តិ, ឯវំ តេជោធាតុំ
សមាបន្នោ នាម ហោតិ, តថា សមាបដ្ឋិតា។ តស្មី ព្រហ្មលោកេតិ កស្មា ថេរោ
តត្ថ អគមាសិ? ថេរស្ស កិវ តេជោធាតុំ សមាបដ្ឋិតា តស្ស ព្រហ្មនោ ឧបរិ
និសិន្នំ តថាគតំ ទិស្វា “អដ្ឋិវេជី អយំ បុគ្គលោ, មយាបេត្ថ គន្ធា” ង្គំ អហោសិ,
តស្មា អគមាសិ។ សេសានំ គមនេបិ ឯសេវ នយោ។ សោ ហិ ព្រហ្ម

តថាគតស្ស ថេវ តថាគតសាវកានញ្ច អានុភាវំ អទិស្វា អភព្ពោវិនយំ
ឧបគន្ថំ, តេន សោ សន្និចាតោ អហោសិ។ តត្ថ តថាគតស្ស សរីរតោ
ឧគ្គតជាលា សកលព្រហ្មលោកំ អតិក្កមិត្វា អជជាកាសេ បក្ខន្ទា, តា ច បន
ធិត្ថណ្ណា អហោសុំ, តថាគតស្ស សាវកានំ អាភា បកតិវណ្ណាវ។

បស្សសិរីតិវត្ថន្តន្តិ ឥមស្មី ព្រហ្មលោកេ អញ្ញាព្រហ្មសរីរិមាណាលង្ការធិនំ
បកា អតិក្កមមាជំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ បកស្សរំ បកំ បស្សសីតិ បុច្ឆតិ។ នមេ,
មារិស, សាទិដ្ឋីតិ យា មេសា, “ឥធាគន្ថំ សមត្ថោ អញ្ញោ សមណោ វា
ព្រាហ្មណោ វា នត្ថី” តិ បុរេ ទិដ្ឋិ, នត្ថិ មេ សា។ កបំវជ្ជន្តិ កេន ការណេន
វនេយ្យំ។ ធិត្ថោម្ហិ សស្សតោតិ ឥមស្ស កិវ ព្រហ្មនោលទិទិដ្ឋិ សស្សតទិដ្ឋិ ចាតិ
ទ្វេ ទិដ្ឋិយោ។ តត្រាស្ស តថាគតញ្ចេវ តថាគតសាវកេ ច បស្សតោលទិទិដ្ឋិ
បហីនា។ ភគវា បនេត្ថ មហាន្តំ ធម្មទេសនំ ទេសេសិ។ ព្រហ្មា
ទេសនាបរិយោសានេ សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជហិ។ ឥតិស្ស មគ្គេន សស្សតទិដ្ឋិ
បហីនា, តស្មា វរមាហ។

ព្រហ្មចារិសន្តន្តិ ព្រហ្មចារិចារិកំ។ ថេរាទញ្ច ភណ្ឌាតាហកទហារវិយ
ព្រហ្មានម្មិ ចារិសន្តា ព្រហ្មនោ នាម ហោន្តិ។ តេនុបសន្តមាតិ កស្មា
ថេរស្សេវ សន្តិកំ បេសេសិ? ថេរេ កិវស្ស តត្ថកេនេវ កថាសល្លាបេន
វិស្សាសោ ឧទចាទិ, តស្មា តស្សេវ សន្តិកំ បេសេសិ អញ្ញេបីតិ យថា តុម្ហេ
ចត្តារោ ជនា, កិន្ទ ខោ វរវុចា អញ្ញេបិ អតិ, ឧទាហុ តុម្ហេ ចត្តារោ វរ
មហិទ្ធិកាតិ? តេវិជ្ជាតិ បុព្វេនិវាសទិព្ពចក្ខុអាសវក្ខយសន្តាតាហិ តីហិវិជ្ជាហិ
សមន្នាគតា។ ឥទ្ធិបត្តាតិ ឥទ្ធិវិជញ្ញាណំ បត្តា។ ថេតោបរិយាយកោវិទាតិ
បរេសំ ចិត្តាចារេ កុសលា។ វរមេត្ថ បញ្ច អភិញ្ញាបិ សរូបេន វុត្តា។ ទិព្ពសោតំ
បន តាសំ វសេន អាគតមេវ ហោតិ។ ពហូតិ វរវុចា ធម្មភិញ្ញា ពុទ្ធសាវកា

ពាហ្ម គណនបថំ អតិក្កន្តា, សកលំ ជម្ពុជីបំ កាសាវបដ្ឋោតំ កត្វាវិចរន្តិតិ។
បញ្ចមំ។

៦. ព្រហ្មលោកសុត្តន្តបិដក

១៧៧. ធនេជ្ជ បច្ឆេកំ ធារពាហន្តិ ឯកេកោ ឯកេកំ ធារពាហំ និស្សយ
ធារចាលាវិយ អដ្ឋសុ។ ឥន្ទ្រាតិ ឈានសុខេន សមិន្ទោ។ ដីតោតិ
អភិញ្ញាបុប្ផេហិ សុបុប្ផិតោ។ អនិច្ចារិសេន្តោតិ អសហន្តោ។ ឯតទរោចាតិ
ឯតេសំ និម្មិតព្រហ្មានំ មជ្ឈេ និសិន្នោ ឯតំ “បស្សសិ មេ” តិអាធិវចនំ អរោច។

តយោ សុបណ្ណាតិ កាថាយ បញ្ចសតាតិ សតបទំ រូបវសេន វា បន្តិវសេន
វា យោជេតព្ពំ។ រូបវសេន តាវ តយោ សុបណ្ណាតិ តីណិ សុបណ្ណាបន្តិសតានិ។
ចតុរោ ច បាំសាតិ ចត្តារិបាំសរូបសតានិ។ ពុក្ខីនិសា បញ្ចសតាតិ
ព្យក្សសទិសា ឯកេច្ឆេ មិកា ព្យក្ខីនិសា នាម, តេសំ ព្យក្ខីនិសារូបកានំ
បញ្ចសតានិ, បន្តិវសេន តយោ សុបណ្ណាតិ តីណិ សុបណ្ណាបន្តិសតានិ, ចតុរោ
បាំសាតិ ចត្តារិ បាំសបន្តិសតានិ។ ព្យក្ខីនិសា បញ្ចសតាតិ បញ្ច ព្យក្ខីនិសា
បន្តិសតានិ។ ឈាយិធាតិ ឈាយិស្ស មញ្ញំ វិមាទេ អយំ វិក្ខតីតិ ទស្សេតិ។
ឱកាសយន្តិ ឱកាសយមាទំ។ ឧត្តរស្សំ ទិសាយន្តិ តំ កិរ កនករិមាទំ តេសំ
មហាព្រហ្មានំ បីតជ្ជានតោ ឧត្តរទិសាយំ ហោតិ។ តស្មា ឯវមាហា។ អយំ
បនស្ស អធិប្បាយោ - ឯវរូបេ កនករិមាទេ វសន្តោ អហំ កស្ស អញ្ញាស្ស
ឧបជ្ជានំ គមិស្សមីតិ។ រូបេ រណំ ទិស្វាតិ រូបម្ហិ ជាតិជរាភន្ត្តសម្ពាតំ ទោសំ
ទិស្វា។ សទា បវេទិតន្តិ សីតាធិហិ ច និច្ចំ បវេទិតំ ចលិតំ យដ្ឋិតំ រូបំ ទិស្វា។
តស្មា នរូបេ រមតិ សុមេធាតិ យស្មា រូបេ រណំ បស្សតិ, សទា បវេទិតញ្ច រូបំ
បស្សតិ, តស្មា សុមេធា សុន្ទរបញ្ញោ សោ សត្តា រូបេ ន រមតីតិ។ ធម្មំ។

៧. កោកាលិកសុត្តន្តវណ្ណនា

១៧៨. សត្តមេ អប្បមេយ្យំ បមិនន្តោតិ អប្បមេយ្យំ ធិណាសវបុគ្គលំ
“ឯត្ថកំ សីលំ, ឯត្ថកោ សមាធិ, ឯត្ថកា បញ្ញា”តិ ឯវំ មិនន្តោ។ កោធិវិទ្យា
វិកប្បយេតិ កោ ឥធិវិទ្យា មេធាវី វិកប្បយ្យ, ធិណាសវោវ ធិណាសវំ មិនន្តោ
កប្បយ្យាតិ ធិបេតិ។ និវុតំ តំ មញ្ញេតិ យោ បន បុព្វដ្ឋនោ តំ បមេតុំ អារភតិ,
តំ និវុតំ អវកុដ្ឋបញ្ញំ មញ្ញាមីតិ។ សត្តមំ។

៨. កតមោទកតិស្សសុត្តន្តវណ្ណនា

១៧៩. អដ្ឋមេ អកិស្សវន្តិ កិស្សវា វុច្ចតិ បញ្ញា, និប្បញ្ញេតិ អត្ថោ។ អដ្ឋមំ។

៩. តុរ្យព្រហ្មសុត្តន្តវណ្ណនា

១៨០. នវមេ អាពាធិកោតិ “សាសបមត្ថិហិ បីឡិកាហិ”តិ អាធិនា នយេន
អនន្តរសុត្ត អាគតេន អាពាធន អាពាធិកោ។ ពាឡិកិលានោតិ
អធិមត្តកិលានោ។ តុរ្យតិ កោកាលិកស្ស ឧបជ្ឈាយោ តុរ្យត្ថេវេ នាម
អនាគាមិជលំ បត្វា ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តោ។ សោ ភូមជ្ជកនេវតា អាធិ កត្វា,
“អយុត្តំ កោកាលិកេន កតំ អគ្គសាវកេ អន្តិមវត្ថុនា អញ្ញាចិត្តន្តេនា”តិ
បរម្បរាយ ព្រហ្មលោកសម្មត្តំ កោកាលិកស្ស ចាបកម្មំ សុត្វា - “មា មយ្ហំ
បស្សន្តស្សេវ វរកោ នស្សិ, ឱវទិស្សមិ នំ ថេវេសុ ចិត្តបសាទត្ថាយា”តិ អាគន្ធា
តស្ស បុរេតា អដ្ឋាសិ។ តំ សន្ធាយ វុត្តំ “តុរ្យ បច្ចេកព្រហ្មា”តិ។ បេសលាតិ
បិយសីលា។ កោសិ ភូ, អារុសោតិ និបន្នកោវ កតាវក្ខិទិ ឧម្មិលេត្វា ឯវមាហា។
បស្ស យាវញ្ច តេតិ បស្ស យត្ថកំ តយា អបរជ្ជំ, អត្តនោ នលាដេ មហាគណ្ណំ
អបស្សន្តោ សាសបមត្ថាយ បីឡិកាយ មំ ចោទេតត្ថំ មញ្ញសីតិ អាហា។

អថ នំ “អធិដ្ឋិប្បត្តោ អយំ វរាភោ, គិលវិសោវិយ កស្សបិ វចនំ ន
ករិស្សតី” តិ ព្រាហ្ម បុរិសស្ស ហិ តិ អាធិមាហ។ តត្ថ កុហវីតិ កុហវិសធិសា
ជុស្តា វាចា។ ធិន្ទតិ កុសលមូលសង្ខាតេ មូលយេវ ធិកន្ទតិ។ ធិន្ទិយន្តិ
ធិន្ទតត្ថំ ធិស្សីលបុគ្គលំ។ បសំសតិ ធិត្ថមត្ថេ សម្ពាវេត្វា ធិណាសវោតិ វធិតិ។
តំ វា ធិន្ទតិ យោ បសំសិយោតិ, យោ វា បសំសិតត្ថោ ធិណាសវោ, តំ
អន្តិមវត្ថុនា ចោទេន្តោ “ធិស្សីលោ អយ” ធិវធិតិ។ វធិនាតិ មុខេន សោ កលិដ្ឋិ,
សោ តំ អបរាជំ មុខេន វធិនាតិ នាម។ កលិនា តេនាតិ តេន អបរាជេន សុខំ ន
វិទ្ធិតិ។ ធិន្ទិយបសំសាយ ហិ បសំសិយធិន្ទាយ ច សមកោវ វិចាភោ។

សព្វស្សបិ សហាបិ អត្តនាតិ សព្វេន សកេនបិ អត្តនាបិ សទ្ធិយោ
អក្ខេសុ ធនបរាជយោ នាម, អយំ អប្បមត្តកោ អបរាជោ។ យោ សុគតេស្វតិ
យោ បន សម្មគ្គតេសុ បុគ្គលេសុ ចិត្តំ បទុស្សេយ្យ, អយំ ចិត្តបទោសោវ តតោ
កលិតោ មហាន្តតរោ កលិ។

ឥនានិ តស្ស មហាន្តតរការំ ធិស្សេន្តោ សតំ សហស្សនន្តិ អាធិមាហ។ តត្ថ
សតំ សហស្សនន្តិ និព្វេនកណាធាយ សតសហស្សំ។ ធិត្ថិសតិ អបរាជិ
ធិត្ថិសតិ និព្វេនានិ។ បញ្ចា ចាតិ អព្វេនកណាធាយ បញ្ចា អព្វេនានិ។
យមរិយករហិ តិ យំ អរិយេ ករហាឆោ និយំ ឧបបជ្ជតិ, តត្ថ ឯត្ថកំ
អាយុប្បមាណន្តិ។ នវមំ។

១០. កោកាលិកសុត្តវណ្ណនា

១៨១. ធនមេ កោកាលិកោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមីតិ, កោ អយំ
កោកាលិកោ, កស្មា ច ឧបសង្កមិ? អយំ កិរ កោកាលិករដ្ឋេ
កោកាលិកនគរេ កោកាលិកសេដ្ឋិស្ស បុត្តោ បព្វជិត្វា បិតរា ការាបិតេ

វិហារេ បដិវសតិ ចូឡកោកាលិកោតិ នាមេន, ន ទេវទត្តស្ស សិស្សោ។ សោ
ហិ ព្រាហ្មណបុត្តោ មហាកោកាលិកោ នាម។ ភគវតិ បនសាវត្ថិយំ វិហារន្តេ
ទ្វេ អគ្គសាវកា បញ្ចមត្តហិ ភិក្ខុសតេហិ សទ្ធិំ ជនបទចារិកំ ចរមាណា
ឧបកជ្ជាយ វស្សបនាយិកាយ វិវេកាវាសំ វសិតុកាមា តេ ភិក្ខុ ឧយ្យោដេត្វា
អត្តនោ បត្តចីវរមាធាយ តស្មី ជនបទេ តំ នគរំ បត្វា តំ វិហារំ អគម៌សុ។ តត្ថ
នេសំ កោកាលិកោ វត្តំ ទស្សេសិ។ តេ តេន សទ្ធិំ សម្មាទិច្ចា, “អាវុសោ, មយំ
ឥធនេ តេមាសំ វសិស្សាម, មា កស្សចិ អាហោចេហិ” តិ បដិញ្ញំ គហេត្វា វសីសុ។
វសិត្វា បវារណាទិវសេ បវារេត្វា, “គច្ឆាម មយំ, អាវុសោ” តិ កោកាលិកំ
អាបុច្ឆីសុ។ កោកាលិកោ “អដ្ឋេកទិវសំ, អាវុសោ, វសិត្វា ស្វេ គមិស្សថា” តិ
វត្វា ទុតិយទិវសេ នគរំ បវសិត្វា មនុស្សេ អាមន្តេសិ - “អាវុសោ, តុម្ហេ
អគ្គសាវកេ ឥធនេ វសមាទេហិ ន ជាធាប, ន នេ កោចិ បច្ចយេនាបិ
និមន្តេតី” តិ។ នគរវាសិនោ, “កហំ, ភន្តេ, ថេរា, កស្មា នោ ន អាហោចយិត្តា” តិ?
កី អាវុសោ អាហោចេតេន, កី ន បស្សថ ទ្វេ ភិក្ខុ ថេរាសនេ និសីទន្តេ, ឯតេ
អគ្គសាវកាតិ។ តេ ឱប្បំ សន្និបតិច្ចា សប្បិដាលីតាធិនិ ថេរ ចីវរទុស្សានិ ច
សំហារីសុ។

កោកាលិកោ ចិន្តេសិ - “បរមប្បិច្ឆា អគ្គសាវកា បយុត្តវាចាយ ឧប្បន្នំ
លាភំ ន សាទិយិស្សន្តិ, អសាទិយន្តា ‘អាវាសិកស្ស ទេថា’ តិ វត្តន្តិ” តិ។ តំ តំ
លាភំ គាហាបេត្វា ថេរានំ សន្តិកំ អគមាសិ។ ថេរា ទិស្វាវ “ឥមេ បច្ចយា នេវ
អម្ពាភំ, ន កោកាលិកស្ស កប្បន្តិ” តិ បដិក្ខិបិត្វា បក្កមីសុ។ កោកាលិកោ
“កថំ ហិ នាម អត្តនា អគណ្ណាន្តា មយ្ហម្បិ អនាបេត្វា បក្កមិស្សន្តិ” តិ? អាឃាតំ
ឧប្បទេសិ។ តេហិ ភគវតោ សន្តិកំ គន្ធា ភគវត្ថំ វត្តិត្វា បុន អត្តនោ បរិសំ
អាធាយ ជនបទចារិកំ ចរន្តា អនុបុព្វេន តស្មី រដ្ឋេ តមេវ នគរំ បច្ឆាគមីសុ។
នាគរា ថេរេ សញ្ញានិត្វា សហ បរិក្ខារេហិ ធានំ សន្និច្ចា នគរមជ្ឈេ មណ្ឌបំ

កត្វា ធានំ អធិសុ, យេវានញ្ច បរិក្ខារេ ឧបនាមេសុំ។ យេវា ភិក្ខុសង្ឃស្ស
និយ្យាទយីសុ។ តំ ធិស្វា កោកាលិកោ ចិន្តេសិ - “ឥមេ បុព្វេ អប្បិច្ឆា អហោសុំ,
ឥធានិ ចាបិច្ឆា ជាតា, បុព្វេបិ អប្បិច្ឆសន្តជ្ជបរិវិត្តសធិសា មញ្ញោ” តិ យេវ
ឧបសង្កមិក្វា, “អាវុសោ, តុម្ពេ បុព្វេ អប្បិច្ឆា វិយ, ឥធានិ បន ចាបភិក្ខុ ជាតា” តិ
វត្វា “មូលដ្ឋានេយេវ នេសំ បតិជ្ឈំ ភិក្ខុស្សមី” តិ តវមានុរោ ធិក្ខមិក្វា សាវត្ថី
គត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ។ អយមេវ កោកាលិកោ ឥមីនា ច ការណេន
ឧបសង្កមិ តិ វេទិតញ្ញោ។

ភគវា តំ តុវិតតុវិតំ អាគច្ឆន្តំ ធិស្វាវ អាវុដ្ឋេន្តោ អញ្ញាសិ - “អយំ
អគ្គសាវកេ អក្កោសិ តុកាមោ អាគតោ” តិ។ “សក្កា នុខោ បដិសេធតុ” តិ ច
អាវុដ្ឋេន្តោ, “ន សក្កា បដិសេធតុំ, យេវេសុ អបរជ្ឈិត្វា កាលង្គតោ ឯកំសេន
បទុមនិរយេ និព្វត្តិស្សតី” តិ ធិស្វា, “សាវិបុត្តមោគ្គល្លានេបិ នាម គវហន្តំ សុត្វា
ន និសេធតី” តិ វាធមោចនត្ថំ អរិយុបវាទស្ស ច មហាសាវុដ្ឋការទស្សនត្ថំ មា
ហោវុដ្ឋំ តិក្ខុត្ថំ បដិសេធសិ។ តត្ថ មា ហោវុដ្ឋំ មា ឯវំ អភណិ។ សទ្ធាយិកោ តិ
សទ្ធាយ អាគរោ បសាទាវហោ សទ្ធាតព្ភវចនោ វា។ បទ្ធាយិកោ តិ
បត្តិយាយិ តព្ភវចនោ។

បក្កាមី តិ កម្មានុភាវេន ចោទិយមា នោ បក្កាមិ។ ឱកាសកតំ ហិ កម្មំ ន
សក្កា បដិពាហិតុំ, តំ តស្ស តត្ថ ហិតុំ ន អធាសិ។ អចិរបក្កន្តស្ស តិ បក្កន្តស្ស
សតោ ន ចិវេនេវ។ សញ្ញោ កាយោ ដុដោ អហោសី តិ កេសគ្គមត្តម្បិ ឱកាសំ
អាវុដ្ឋិត្វា សកលសរីរំ អដ្ឋិធិ ភិក្ខុត្វា ឧគ្គតាហិ បីឡុកាហិ អន្លោត្តជំ
អហោសិ។ យស្មា បន ពុទ្ធានុភាវេន តថាវុបំ កម្មំ ពុទ្ធានំ សម្មាសម្ពុទ្ធិភាវេ វិចាកំ ន
ទេតិ, ទស្សន្ទបចារេ វិជហិតមត្តេ ទេតិ, តស្មា តស្ស អចិរបក្កន្តស្ស បីឡុកា
ឧដ្ឋហីសុ។ កលាយមត្តិយោ តិ ចណាកមត្តិយោ។ ពេលុវសលាដុកមត្តិយោ តិ

តុណ្ហាពេលរមត្តិយោ។ (ពិល្លមត្តិយោតិ មហាពេលរមត្តិយោ។) បភិជ្ជិស្វតិ
ភិជ្ជិសុ។ តាសុ ភិជ្ជាសុ សកលសរីរំ បនសបក្កំវិយ អហោសិ។ សោ បក្កេន
គត្តេន ជេតវនទ្វារកោដ្ឋកេ វិសតិលិតោ មន្ទោវិយ កធិលិបត្តេសុ សយិ។
អថ ធម្មសវនត្ថំ អាគតាគតា មនុស្សា - “ធិកោកាលិក, ធិកោកាលិក,
អយុត្តមកាសិ, អត្ថនោយេវ មុខំ និស្សយ អនយព្យសនំ បត្តោ” តិ អាហំសុ។
តេសំ សុត្វា អារក្ខនេវតា ធិ-ការំ អកំសុ។ អារក្ខកនេវតានំ
អាភាសនេវតាតិ ឥមិនា ឧបាយេន យាវ អកនិជ្ជកវនា ឯកធិកាវេ ឧទទាទិ។
អថស្ស ឧបជ្ឈាយោ អាគន្ធា ឡាវនំ អគណ្ណាន្តំ ព្យាត្វា គរហិត្វា បក្កាមិ។

កាលមកាសីតិ ឧបជ្ឈាយេ បក្កន្តេ កាលមកាសិ។ បទុមំ និរយន្តិ
ចាជិយេក្កោ បទុមនិរយោ នាម នត្ថិ, អវីចិមហានិរយម្ហិយេវ បន
បទុមគណនាយ បច្ឆិតត្ថេ ឯកស្មី ហ្មនេ និត្តត្ថិ។

វិសតិខារិកោតិ មាគធកេន បត្តេន ចត្តាវេ បត្តា កោសលរដ្ឋេ ឯកបត្តោ
ហោតិ, តេន បត្តេន ចត្តាវេ បត្តា អាឡកំ, ចត្តាវិ អាឡ កានិ ទោណំ,
ចតុទោណា មាណិកា, ចតុមាណិកា ខារិ, តាយ ខារិយា វិសតិខារិកោ។
តិលវាហោតិ មាគធកានំ សុខុមតិលានំ តិលសកដំ។ អត្ថនោ និរយោតិ
អត្ថនោ នាម ចាជិយេក្កោ និរយោ នត្ថិ។ អវីចិម្ហិយេវ បន អត្ថនគណនាយ
បច្ឆិតត្ថដ្ឋានស្សេតំ នាមំ។ និវត្តនាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។

វស្សគណនាបិ បនេត្ថ ឯវំ វេទិតត្ថា - យថេវ ហិ សតំ សតសហស្សានិ
កោជិ ហោតិ, ឯវំ សតំ សតសហស្សកោជិយោ បកោជិ នាម ហោតិ, សតំ
សតសហស្សបកោជិយោ កោជិបកោជិ នាម, សតំ
សតសហស្សកោជិបកោជិយោ នហុតំ, សតំ សតសហស្សនហុតានិ

និទ្ទហុតំ, សតំ សតសហស្សនិទ្ទហុតានិ ឯកំ អព្ពធំ, តតោវីសតិគុណំ
និព្ពធំ។ ឯសេវ នយោ សព្ពត្ថាតិ។ ធនមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. សនង្គមាសុត្តវណ្ណាន

១៨២. ទុតិយវគ្គស្ស បឋមេ សប្បីនីតីវេទិ សប្បីនីនាមិកាយ នទិយា តីវេ។
សនង្គមារោតិ សោ កិវ បញ្ចសិខកុមារកកាលេ ឈានំ ភាវេត្វា ព្រហ្មលោកេ
និព្ពត្តោ កុមារកវណ្ណានេវ វិចារិ។ តេន នំ “កុមារោ” តិ សញ្ញានន្តិ,
ចោរាណកត្តា បន “សនង្គមារោ” តិ វុច្ចតិ។ ជនេតស្មិន្តិ ជនិតស្មី, បជាយាតិ
អត្ថោ។ យេ គោត្តបជិសារីនោតិ យេ ជនេតស្មី គោត្តំ បជិសរន្តិ តេសុ លោកេ
គោត្តបជិសារីសុ ខត្តិយោ សេដ្ឋោ។ វិជ្ជាចរណាសម្បជ្ជោតិ
ភយភេវវសុត្តបរិយាយេន (ម. និ. ១. ៣៤ អាទយោ) បុព្វេនិវាសាធិហិ វា តីហិ,
អម្ពជ្ជសុត្តបរិយាយេន (ធី. និ. ១. ២៧៨ អាទយោ) វិបស្សនាញាណំ មនោមយិទ្ធិ
ធម៌ អភិញ្ញាយោតិ ឥមាហិ វា អជ្ជហិ វិជ្ជាហិ, សីលេសុ បរិបូរការិតា ឥន្ទ្រិយេសុ
គុត្តទ្វារតា ភោជនេ មត្តញ្ញតា ជាគរិយានុយោគោ សត្ត សទ្ធម្មា ចត្តារិ
រូចារចរជ្ឈាននីតិ ឯវំ បន្ទវសធម្មភេទេន ចរណេន ច សមន្នាគតោ។ សោ
សេដ្ឋោ ទេវមាណុសេតិ សោ ខីណាសវព្រាហ្មណោ ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច
សេដ្ឋោ ឧត្តមោតិ។ បឋមំ។

២. ទេវទត្តសុត្តវណ្ណាន

១៨៣. ទុតិយេ អចិរេបក្កន្តេតិ សង្ឃំ ភិក្ខុត្វា នចិរស្សេវ វេជ្ជវេនតោ
គយាសីសំ គតេ។ អស្សតវិន្តិ គប្បេកស្ស វេជ្ជវាយ ជាតំ។ ទុតិយំ។

៣. អនុកវិន្តសុត្តន្តវណ្ណា

១៨៤. តតិយេ អនុកវិន្តិ ឯវនាមកំ កាមំ។ ឧបសង្កម្មំតិ “សត្តា ឥនាទិបិ
វីរីយំ ករោតិ បធានមនុយុញ្ជតិ, គន្ធាមិស្ស សន្តិកេ ឋត្វា សាសនាទុច្ឆរិកំ
វីរីយបដិសំយុត្តំ កាចំ វក្ខាមី”តិ ឧបសង្កម្មំ។

បន្ទានីតិ ជនតំ អតិក្កមិត្វា មនុស្សានំ អនុបចារេ បិតានិ។
សំយោជនវិប្បមោក្ខាតិ តានិ ច សេនាសនានិ សេវមាណោ ន ចីវរាទិនំ អត្ថាយ
សេវេយ្យ, អថ ខោ ទសសំយោជនវិប្បមោក្ខត្ថាយ ចវេយ្យ។ សង្ឃេ វសេតិ
តេសុ សេនាសនេសុ វតី អលភន្តោ ឧបជ្ជាកាទិនំ ចិត្តានុវត្តណាតំ គប្បេកបិដ្ឋេ
វជំរិយ ឧប្បតន្តោ អវញ្ញោ អចិរិត្វា សង្ឃមជ្ឈេ វសេយ្យ។ វក្ខិតត្ថោ សតីមាតិ
តត្ថ ច វសន្តោ សគវចណ្ណោ កោណារិយ សព្វាហ្មចារិនោ អវិជ្ជន្តោ
អយដ្ឋេន្តោ វក្ខិតត្ថោ សតិបជ្ជានបរាយណោ ហុត្វា វសេយ្យ។

ឥនាទិ សង្ឃេ វសមានស្ស ភិក្ខុនោ ភិក្ខុចារវត្ថំ អាចិត្តន្តោ
កុលាកុលន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ បិណ្ឌិកាយ ចវន្តោតិ បិណ្ឌាត្ថាយ ចវមាណោ។
សេវេថ បន្ទានិ សេនាសនានីតិ សង្ឃមជ្ឈំ ឌីតិវិត្វា វសមាណោបិ ធុរបរិវេណោ
តាលនាឡិកេរអាទិនិ រោបេត្វា ឧបជ្ជាកាទិសំសដ្ឋោ ន វសេយ្យ, ចិត្តកល្បតំ
បន ជនេត្វា ចិត្តំ ហាសេត្វា តោសេត្វា បុន បន្តសេនាសនេ វសេយ្យតិ
អវញ្ញស្សេវ វណ្ណំ កថេតិ។ ភយាតិ វដ្ឋកយតោ។ អភយេតិ និព្វានេ។ វិមុត្តោតិ
អធិមុត្តោ ហុត្វា វសេយ្យ។

យត្ត ភេរវាតិ យស្មី ឋានេ ភយជនកា សវិញ្ញាណកា សីហាព្យគ្សានយោ,
អវិញ្ញាណកា វត្តិភាគេ ខាណុវល្លិអាទយោ ពហូ អត្ថិ។ សរីសចាតិ
ធីយជាតិកាធិសរីសចា។ និសីទិ តត្ថ ភិក្ខុតិ តាទិសេ ឋានេ ភិក្ខុ និសិដ្ឋោ។
ឥមីនា ឥទំ ធីបេតិ - ភគវា យថា តុម្ហេ ឯតវហិ តត្រដ្ឋកភេរវាវម្ពណានិ ចេវ
សរីសេ ច វិជ្ជនិច្ឆារណាធិនិ ច អមនសិកត្វា និសិដ្ឋា, ឯវមេវ
បធានមនុយុត្តា ភិក្ខុ និសីទន្តិទិ។

ជាតុ មេ ទិដ្ឋន្តិ ឯកំសេន មយា ទិដ្ឋំ។ ន យិទំ ឥតិហិតិហន្តិ ឥទំ ឥតិហ
ឥតិហាតិ ន តក្កហេតុ វា នយហេតុ វា បិដកសម្បទានេន វា អហំ វនាមិ។
ឯកស្មី ព្រហ្មចរិយស្មិន្តិ ឯកាយ ធម្មទេសនាយ។ ធម្មទេសនា ហិ ឥធ
ព្រហ្មចរិយន្តិ អធិប្បតា។ មច្ចហាយិទន្តិ មរណបរិច្ឆាគិនំ ធិណាសវានំ។

ទសា ច ទសធា ទសាតិ ឯត្ថ ទសាតិ ទសេវ, ទសធា ទសាតិ សតំ, អញ្ញោ ច
ទសុត្តរំ សេខសតំ បស្សមីតិ វទតិ។ សោតសមាបន្នាតិ មគ្គសោតំ
សមាបន្នា។ អតិវច្ឆានកាមិនោតិ ទេសនាមត្តមេតំ, អវិនិចាតធម្មាតិ អត្ថោ។
សម្ពាតុំ នោបិ សក្កោមីតិ មុសាវាទកយេន ឯត្ថកា នាម បុញ្ញភាគិនោ សត្តាតិ
គណេតុំ ន សក្កោមីតិ ពហុំ ព្រហ្មធម្មទេសនំ សន្ធាយ ឯវមាហា។ តតិយំ។

២. អរុណាវតីសុត្តន្តបិដក

១៨៥. ចតុត្ថេ អភិក្ខុសម្ពុវន្តិ អភិក្ខុ ច សម្ពុវោ ច។ តេសុ អភិក្ខុថេរោ
សាវិបុត្តត្ថេរោវិយ បញ្ញាយ អត្ថោ, សម្ពុវត្ថេរោ មហាមោគ្គល្លានោវិយ
សមាធិនា អត្ថោ។ ឧជ្ឈាយន្តិទិ អវជ្ឈាយន្តិ, លាមកតោ វា ចិន្តន្តិ។ ទិយ្យន្តិទិ,
កិណ្ឌមេតំ កិណ្ឌមេតន្តិ? អញ្ញាមញ្ញំ កថេន្តិ។ វិចារេន្តិទិ វិត្តារយន្តា បុនប្បុនំ
កថេន្តិ។ ហេដ្ឋិមេន ឧបឡកាយេនាតិ នាភិតោ បដ្ឋាយ ហេដ្ឋិមកាយេន។

ចាឡើយ ឯត្ថកមេរ អាគតំ។ យេវេ បន “បកតិវណ្ណំ វិជហិត្វា នាគវណ្ណំ
 គហេត្វា ទស្សតិ, សុបណ្ណាវណ្ណំ គហេត្វា វា ទស្សតិ” តិអាទិនា (បដិ. ម.
 ៣.១៣) នយេន អាគតំ អនេកប្បការំ ឥទ្ធិវិកុព្ពនំ ទស្សសិ។ **ឥមា គាថាយោ
 អភាសី** តិ យេវេ កិវ ចិន្តេសិ - “កថំ ទេសិតា នុ ខោ ធម្មទេសនា សព្វេសំ បិយា
 អស្ស មនាថា” តិ។ តតោ អារដ្ឋេន្តោ - “សព្វេបិ ចាសណ្ណា សព្វេ ទេវមនុស្សា
 អត្តនោ អត្តនោ សមយេ បុរិសការំ វណ្ណាយន្តិ, វិរិយស្ស អវណ្ណាវាទី នាម នត្តិ,
 វិរិយបដិសំយុត្តំ កត្វា ទេសេស្សមិ, ឯវំ អយំ ធម្មទេសនា សព្វេសំ បិយា
 ភវិស្សតិ មនាថា” តិ ព្រាហ្ម តីសុ បិដកេសុ វិចិត្រា ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ អារម្ភថាតិ អារម្ភវិរិយំ ករោថ។ និក្ខមថាតិ និក្ខមវិរិយំ ករោថ។
 យុញ្ញថាតិ បយោគំ ករោថ បរក្កមថ។ មច្ចុនោ សេនន្តិ មច្ចុនោ សេនា នាម
 កិលេសសេនា, តំ ធុនាថ។ **ជាតិសំសារន្តិ** ជាតិញ្ច សំសារញ្ច, ជាតិសម្ពាតំ វា
 សំសារំ។ **ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សតិ** តិ វដ្តទុក្ខស្ស បរិច្ឆេទំ ករិស្សតិ។ កី បន កត្វា
 យេវេ សហស្សិលោកធាតុំ វិញ្ញាបេសីតិ? នីលកសិណំ តាវ សមាបដ្ឋិត្វា
 សព្វត្ថ អាលោកដ្ឋានេ អន្ធការំ ជរិ, ឱនាតកសិណំ សមាបដ្ឋិត្វា អន្ធការដ្ឋានេ
 ឱភាសំ។ តតោ “កិមិទំ អន្ធការ” ន្តិ? សត្តានំ អាភោគេ ឧប្បន្នេ អាលោកំ
 ទស្សសិ។ អាលោកដ្ឋានេ អាលោកកិច្ចំ នត្តិ, “កី អាលោកោ អយ” ន្តិ?
 វិចិន្តានំ អត្តានំ ទស្សសិ។ អថ តេសំ យេវេតិ វទន្តានំ ឥមា គាថាយោ
 អភាសិ, សព្វេ ឱសដាយ បរិសាយ មជ្ឈេ និសីទិត្វា ធម្មំ ទេសេន្តស្ស វិយ សទ្ធិ
 សុណីសុ។ អត្ថោបិ នេសំ ចាកដោ អហោសិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បរិនិព្វានសុត្តវណ្ណនា

១៨៦. បញ្ចមេ ឧបវត្ថុនេ មល្លានំ សាលវនេតិ យថេវ ហិ កទម្ពនទីតីរតោ
 រាជមាតុវិហារាទ្វារេន ជូចារាមំ គន្តព្ពំ ហោតិ, ឯវំ ហិរញ្ញវតិកាយ នាម នទិយា

ចារឹមតីរតោ សាលវនំ ឧយ្យានំ។ យថា អនុរាជបុរស្ស ដូចារាមោ, ឯវំ តំ
កុសិណារាយ ហោតិ។ យថា ដូចារាមតោ ធឹណ្ឌារោ នគរំ បរិសនមគ្គោ
ចាចីនមុខោ គន្ធា ឧត្តរេន និវត្តតិ, ឯវំ ឧយ្យានតោ សាលបន្តិ ចាចីនមុខោ គន្ធា
ឧត្តរេន និវត្តា។ តស្មា តំ “ឧបវត្ថន” ង្គិ វុច្ឆតិ។ តស្មី ឧបវត្ថនេ មល្លានំ សាលវនេ។
អន្តរេន យមកសាលានង្គិ មូលក្ខន្ធវិជបបត្តេហិ អញ្ញមញ្ញំ សំសិព្វិត្វា
បិតសាលានំ អន្តរិកាយ។ អប្បមាទេន សម្មាទេថាតិ សតិអវិប្បវាសេន
កត្តត្ថកិច្ចានិ សម្មាទយថ។ ឥតិ ភគវា យថា នាម មរណមញ្ញេ និបន្នោ
មហាទូនោ កុដ្តម្ពិកោ បុត្តានំ ជនសារំ អាចិក្ខេយ្យ, ឯវមេវំ បរិនិព្វានមញ្ញេ
និបន្នោ បញ្ចេត្តាលីស វស្សានិ ទិន្នំ ឱវាទំ សព្វំ ឯកស្មី អប្បមាទបទេយេវ
បក្ខិបិត្វា អភាសិ។ អយំ តថាគតស្ស បដ្ឋិមា វាចាតិ ឥទំ បន សង្កឹតិការានំ
វេទនំ។

ឥតោ បរំ យំ បរិនិព្វានបរិកម្មំ កត្វា ភគវា បរិនិព្វតោ, តំ ទស្សេតុំ, អថ
ខោ ភគវា បឋមំ ឈានង្គិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ
ភគវតិ អស្សាសបស្សាសានំ អប្បវត្តិ ទិស្វា, “បរិនិព្វតោ សត្តា” តិ សញ្ញាយ
ទេវមនុស្សា ឯកប្បហារេន វិរិសុ, អាណន្ទត្ថេរោ - “បរិនិព្វតោ នុខោ, ភន្តេ,
អនុវុទ្ធភគវា” តិ ថេវំ បុច្ឆិ។ ថេរោ “នខោ, អាវុសោ អាណន្ទ, តថាគតោ
បរិនិព្វតោ, អបិច សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ” តិ អាហា។ កថំ បន សោ
អញ្ញាសិ? ថេរោ កិរ សត្តារា សធូយេវ តំ តំ សមាបត្តិ សមាបន្នោ យាវ
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនវុដ្ឋានំ, តាវ គន្ធា, “ឥទានិ ភគវា និរោធំ សមាបន្នោ,
អន្តោនិរោធេ ច កាលំ កិរិយា នាម នត្តិ” តិ អញ្ញាសិ។

អថ ខោ ភគវា សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិតោ វុដ្ឋហិត្វា
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្និ... បេ.... តតិយជ្ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ចតុត្ថំ

ឈានសមាបដ្ឋិតិ ឯត្ថ បន ភគវា ចតុរិសតិយា ហ៊ានេសុ បឋមំ ឈានំ
សមាបដ្ឋិ, តេរសសុ ហ៊ានេសុ ធុតិយំ ឈានំ... តថា តតិយំ... បន្ទរសសុ ហ៊ានេសុ
ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបដ្ឋិ។ កថំ? ធនសុ អសុភេសុ ទូត្តិសាការេ អជ្ជសុ
កសិណេសុ មេត្តាករុណាមុទិតេសុ អាណាចានេ បរិច្ឆេទាកាសេតិ ឥមេសុ
តារ ចតុរិសតិយា ហ៊ានេសុ បឋមំ ឈានំ សមាបដ្ឋិ។ ឋេបេត្វា បន
ទូត្តិសាការញ្ច ធន ច អសុភានិ សេសេសុ តេរសសុ ធុតិយំ ឈានំ...
តេសុយេវ តតិយំ ឈានំ សមាបដ្ឋិ។ អជ្ជសុ បន កសិណេសុ
ឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារេ អាណាចានេ បរិច្ឆេទាកាសេ ចតុសុ អរូបេសូតិ ឥមេសុ
បន្ទរសសុ ហ៊ានេសុ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបដ្ឋិ។ អយម្មិ ច សង្ខេបកថា។
និព្វានបុរំ បរិសន្តោ បន ភគវា ធម្មស្សមិ សព្វាបិ
ចតុរិសតិកោជិសតសហស្សសម្ពា សមាបត្តិយោ បរិសិទ្ធាវិទេសំ គប្បន្តោ
ញាតិជនំ អាសិទ្ធិត្វាវិយ សព្វសមាបត្តិសុខំ អនុភវិត្វា បរិដ្ឋោ។

ចតុត្ថជ្ឈានា វុដ្ឋហិត្វា សមនន្តរា ភគវា បរិនិព្វាយិកា ឯត្ថ ច
ឈានសមនន្តរំ បច្ចវេក្ខណសមនន្តរន្តិ, ទ្វេ សមនន្តរានិ។ ចតុត្ថជ្ឈានា វុដ្ឋាយ
ភវន្តំ ឌីតិណ្ឌាស្ស តត្ថេវ បរិនិព្វានំ ឈានសមនន្តរំ នាម, ចតុត្ថជ្ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
បុន ឈានន្តានិ បច្ចវេក្ខិត្វា ភវន្តំ ឌីតិណ្ឌាស្ស តត្ថេវ បរិនិព្វានំ
បច្ចវេក្ខណសមនន្តរំ នាម។ ឥមានិ ទ្វេបិ សមនន្តរានេវ។ ភគវា បន ឈានំ
សមាបដ្ឋិត្វា ឈានា វុដ្ឋាយ ឈានន្តានិ បច្ចវេក្ខិត្វា ភវន្តំ ចិត្តេន អព្យាកតេន
ធុក្ខសច្ចេន បរិនិព្វាយិ។ យេ ហិ កេចិ ពុទ្ធាវា បច្ចេកពុទ្ធាវា អរិយសាវកាវា
អន្តមសោ កុណកិបិល្លិកំ ឧបាទាយ សព្វេ ភវន្តំ ចិត្តេនេវ អព្យាកតេន
ធុក្ខសច្ចេន កាលំ ករោន្តិ។

ភូតាតិ សត្តា។ អប្បជិបុគ្គលោតិ បដិភាគបុគ្គលវិវហិតោ។ ពលប្បត្តោតិ
 ធនវិធំ ញ្ញាណពលំ បត្តោ។ ឧប្បាទវយធម្មិនោតិ ឧប្បាទវយសភាវា។ តេសំ
 វ្យាបសមោតិ តេសំ សង្ខារានំ វ្យាបសមោ។ សុខោតិ អសង្ខតំ និព្វានមេវ សុខន្តិ
 អត្តោ។ តទាសីតិ “សហ បរិនិព្វានា មហាភូមិចាលោ អហោសី”តិ ឯវំ
 មហាបរិនិព្វានេ (ធិ. និ. ២.២២០) វុត្តំ ភូមិចាលំ សន្ធាយាហា។ សោ ហិ
 លោមហំសនកោ ច ភីសនកោ ច អាសី។ សញ្ញាការវ្យាបេតេតិ
 សញ្ញាការវ្យាគុណ្ឌាបេតេ។ នាហុ អស្សាសបស្សសោតិ ន ជាតោ
 អស្សាសបស្សសោ។ អនេជោតិ តណ្ហាសង្ខាតាយ ឯជាយ អភាវេន អនេជោ។
 សន្តិមារត្តាតិ អនុចាធិសេសំ និព្វានំ អារត្ត បដិច្ច សន្ធាយ។ ចក្កមាតិ បញ្ចហិ
 ចក្កហិ ចក្កមា។ បរិនិព្វតោតិ ខន្ធបរិនិព្វានេន បរិនិព្វតោ។ អសល្លីនេនាតិ
 អនល្លីនេន អសង្ក្កដិតេន សុវិកសិតេនេវ ចិត្តេន។ វេទនំ អជ្ឈវាសយីតិ វេទនំ
 អធិវាសេសិ, ន វេទនានុវត្តិ ហុត្វា ឥតោ ចិតោ សម្បវិវត្តិ។ វិមោក្ខោតិ កេនចិ
 ធម្មេន អនាវរណាវិមោក្ខា សព្វសោ អបញ្ញត្តិការវ្យាបកមោ
 បដ្ឋោតនិព្វានសធិសោ ជាតោតិ។ បញ្ចមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

ឥតិ សារត្តប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

ព្រហ្មសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. ព្រាហ្មណសំយុត្តំ

១. អវហន្តវគ្គោ

១. ធនញ្ញានីសុត្តរវណ្ណនា

១៨៧. ព្រាហ្មណ៍សំយុត្តស្ស បឋមេ ធនញ្ញានីតិ ធនញ្ញានិកោត្តា។

ឧក្កជ្ឈកោត្តា កិរេសា។ សេសព្រាហ្មណា កិរ ព្រាហ្មណោ មុខតោ ជាតា,
ធនញ្ញានិកោត្តា មត្តកំ ភិទ្ធិត្វា និក្ខត្តាតិ តេសំ លទ្ធិ។ ឧទានំ ឧទានេសីតិ កស្មា
ឧទានេសី? សោ កិរ ព្រាហ្មណោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ “ពុទ្ធា ធម្មោ សង្ឃោ” តិ វុត្ត
កណ្តោ បិទហតិ, ធម្មោ ខនិរខាណុសទិសោ។ ព្រាហ្មណី បន សោតាបន្នា
អរិយសាវិកា។ ព្រាហ្មណោ ទានំ ទេន្តោ បញ្ចសតានំ ព្រាហ្មណានំ អប្បោទកំ
ចាយាសំ ទេតិ, ព្រាហ្មណី ពុទ្ធប្បមុខស្ស សង្ឃស្ស នាណវសភោជនំ។
ព្រាហ្មណស្ស ទានទិវសេ ព្រាហ្មណី តស្ស វសវត្ថិតាយ បហីនមច្ឆេតាយ ច
សហត្ថា បរិវិសតិ។ ព្រាហ្មណីយា បន ទានទិវសេ ព្រាហ្មណោ ចាតោវ យរា
និក្ខមិត្វា បលាយតិ។ អថេកទិវសំ ព្រាហ្មណោ ព្រាហ្មណីយា សទ្ធិ
អសម្មន្តេត្វា បញ្ចសតេ ព្រាហ្មណោ និមន្តេត្វា ព្រាហ្មណី អាហា - “សេ ភោតិ
អម្ពា កំ យរេ បញ្ចសតា ព្រាហ្មណោ ភុញ្ញីស្សន្តិ” តិ។ មយា កី កាតត្ថំ
ព្រាហ្មណាតិ? តយា អញ្ញំ កិញ្ញំ កាតត្ថំ នត្ថិ, សត្ថំ បចនបរិវេសនំ អញ្ញោ
កិរស្សន្តិ។ យំ បន ត្វំ បិតាបិ និសិដ្ឋាបិ ខិបិត្វាបិ ឧក្កាសិត្វាបិ “នមោ
ពុទ្ធស្ស” តិ តស្ស មុណ្ណាកស្ស សមណាកស្ស នមក្ការំ ករោសិ, តំ សេ
ឯកទិវសមត្ថំ មា អកាសិ។ តំ ហិ សុត្វា ព្រាហ្មណោ អនត្តមនា ហោន្តិ, មា មំ
ព្រាហ្មណោហិ ភិទ្ធីសីតិ។ ត្វំ ព្រាហ្មណោហិ វា ភិទ្ធី ទេវេហិ វា, អហំ បន សត្តារំ
អនុស្សរិត្វា ន សក្កោមិ អនមស្សមនា សណ្ឋាតុន្តិ។ ភោតិ កុលសតិកេ
តាមេ តាមទ្វារម្បិ តាវ បិទហិតុំ វាយមន្តិ, ត្វំ ទីហដ្ឋុលេហិ បិទហិតត្ថំ មុខំ
ព្រាហ្មណានំ ភោជនកាលមត្ថំ បិទហិតុំ ន សក្កោសីតិ។ ឯវំ បុនប្បុនំ
កថេត្វាបិ សោ និវារេតុំ អសក្កោន្តោ ឧស្សីសកេ ឋបិតំ មណ្ឌលគ្គខត្តំ
គហេត្វា - “ភោតិ សថេ សេ ព្រាហ្មណោសុ និសិន្នេសុ តំ មុណ្ណាសមណកំ

នមស្សសិ, ឥមំនា តំ ខគ្គន ចាទតលតោ បដ្ឋាយ យាវ កេសមត្តកា កឡីរំ
វិយ កោដ្ឋេត្វា រាសី ករិស្សមី”តិ ឥមំ កាចំ អភាសិ -

“ឥមំនា មណ្ឌលគ្គន, ចាទតោ យាវ មត្តកា;
កឡីរមិវ នេដ្ឋាមិ, យទិ មិច្ឆំ ន កាហសិ។

“សចេ ពុទ្ធាតិ ភណសិ, សចេ ធម្មាតិ ភាសសិ;
សចេ សង្ឃាតិ កិត្តសិ, ជីវន្តី មេ និវេសនេ”តិ។

អរិយសាវិកា បន បថវីវិយ ទុប្បកម្សា, សិនេវុវិយ ទុប្បវិវត្តិយា។ សា
តេន នំ ឯវមាហា -

“សចេ មេ អង្គមង្គានិ, កាមំ នេដ្ឋសិ ព្រាហ្មណ;
នេវាហំ វិរមិស្សមិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សាសនា។

“នាហំ ឱក្កា វរេជរា, សក្កា រោធយិ តុំ ជិនា;
ជិតាហំ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស, ជិន្ន វា មំ វេជស្ស វា”តិ។

ឯវំ ជនញ្ញានិគង្គិតំ នាម គង្គន្តី បញ្ចា កាថាសតានិ អភាសិ។ ព្រាហ្មណោ
ព្រាហ្មណី បរាមសិតុំ វា បហវិតុំ វា អសក្កោន្តោ “ភោតិ យំ តេ រុច្ឆតិ, តំ
ករោហី”តិ វត្វា ខត្តំ សយនេ ឱបិ។ បុនទិវសេ គេហំ ហវិតុបលិត្តំ កាវាបេត្វា
លាជាបុណ្ណាយជមាលាគន្ធាធិហិ តត្ថ តត្ថ អលង្ការាបេត្វា បញ្ចន្តំ
ព្រាហ្មណសតានំ នវសប្បិសក្ខរមធុយុត្តំ អប្បោទកថាយាសំ
បដិយាទាបេត្វា កាលំ អាវេចាបេសិ។

ព្រាហ្មណីបិ ចាតោវ គន្ធាទកេន សយំ ម្ហាយិត្វា សហស្សគ្បនកំ
អហាតវត្ថំ និវាសេត្វា បញ្ចសតគ្បនកំ ឯកំសំ កត្វា សញ្ញាលង្ការបដិមណ្ឌិតា

សុវណ្ណកដ្ឋំ គហេត្វា ភត្តត្ថេ ព្រាហ្មណោ បរិវិសមាធា តេហិ សទ្ធិំ ឯកបន្តិយំ
និសិន្នស្ស តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ភត្តំ ឧបសំហរន្តិ ទុន្ទិក្ខិត្តេ ធារុកណ្ណោ បក្ខលិ។
បក្ខលនយដ្ឋនាយ ទុក្ខា វេទនា ឧប្បន្និ។ តស្មី សមយេ ទសពលំ សរិ។
សតិសម្មន្ទតាយ បន ចាយាសចាតី អធន្ទត្វា សណិកំ ឌីតារេត្វា ភូមិយំ
សណ្ឋាបេត្វា បញ្ចន្តំ ព្រាហ្មណសតានំ មជ្ឈេ សិរសិ អញ្ចលី វេបេត្វា យេន
វេឡុវនំ, តេនញ្ចលី បណាមេត្វា ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសិ។

តស្មីញ្ច សមយេ តេសុ ព្រាហ្មណេសុ កេចិ ភុត្តា ហោន្តិ, កេចិ ភុញ្ញមាធា,
កេចិ ហេត្ថ ឌីតារិចមត្តា, កេសញ្ចី ភោជនំ បុរេតោ វេចិចមត្តំ ហោតិ។ តេ តំ
សទ្ធិំ សុត្វាវ សិនេរុមត្តេន មុគ្គេន សីសេ បហជាវិយ កណ្ណេសុ សូលេនវិទ្វា
វិយ ទុក្ខនោមនស្សំ បដិសំវេទិយមាធា “ឥមិនា អញ្ចលន្ទិកេន មយំ យរំ
បវេសិតា”តិ កុដ្ឋិទ្វា ហេត្ថ បិណ្ឌំ ធន្ទត្វា មុខេន គហិតំ និដ្ឋភិត្វា ធនុំ ទិស្វា
កាការិយ ព្រាហ្មណំ អក្កោសមាធា ទិសាវិទិសា បក្កមីសុ។ ព្រាហ្មណោ ឯវំ
ភិដ្ឋិទ្វា គច្ឆន្តេ ព្រាហ្មណោ ទិស្វា ព្រាហ្មណី សីសតោ បដ្ឋាយ ឌីលោកេត្វា,
“ឥធមេវ ភយំ សម្មស្សមាធា មយំ ហិយេ្យា បដ្ឋាយ ភោតី យាចន្តា ន
លភិម្ហា”តិ នាទប្បការេហិ ព្រាហ្មណី អក្កោសិត្វា, ឯតំ “ឯវមេវ
បនា”តិ អាទិវចនំ អវោច។

ឧបសង្កម្មីតិ “សមណោ គោតមោ កាមនិគមវដ្ឋបូជិតោ, ន សក្កា គន្ធា យំ
វា តំ វា វត្វា សន្តរេត្ថំ, ឯកមេវ នំ បញ្ចំ បុច្ឆិស្សមី”តិ គច្ឆន្តោវ “កីសុ ធនេត្វា”តិ
គាជំ អភិសន្ធិវត្វា - “សចេ ‘អសុកស្ស នាម វដំ រោចេមី’តិ វត្ថុតិ, អថ នំ ‘យេ
តុហ្គំ ន រុច្ឆន្តិ, តេ មារេតុកាមោសិ, លោកវជាយ ឧប្បន្នោ, កី តុហ្គំ
សមណភាវេនា’តិ? និគ្គហេស្សមិ។ សចេ ‘ន កស្សចិ វដំ រោចេមី’តិ វត្ថុតិ, អថ
នំ ‘ត្វំ រាគាទីនម្បិ វដំ ន ឥច្ឆសិ។ កស្មា សមណោ ហុត្វា អាហិណ្ឌាសី’តិ?

និគ្គហេស្សរមី។ ឥតិ ឥមំ ឧកតោកោដិកំ បញ្ចំ សមណោ គោតមោ នេវ តិលីតុំ
ន ឧត្តិលីតុំ សក្ខិស្សតិ”តិ ចិន្តេត្វា ឧបសង្កមិ។ សម្មាធិតិ អត្តនោ
បណ្ឌិតតាយ កុទ្ធាវំ អនុស្សេត្វា មជ្ជរកមំ កថេន្នោ សម្មាធិ។ បញ្ញោ
នេវតាសំយុត្តេ កថិតោ។ សេសម្បិ ហេជ្ជាវិត្តាវិតមេវាតិ។ បឋមំ។

២. អក្កោសសុត្តន្តបិដក

១៨៨. ឧតិយេ អក្កោសកការទ្វាជោតិ ការទ្វាជោវ សោ, បញ្ចមត្តេហិ បន
តាថា សតេហិ តថាគតំ អក្កោសន្នោ អាគតោតិ។ “អក្កោសកការទ្វាជោ”តិ
តស្ស សង្កឹតិការេហិ នាមំ គហិតំ។ កុបិតោ អនត្តមនោតិ “សមណោ
គោតមេន មយ្ហំ ជេដ្ឋកភាតំ បញ្ញាជេន្នេន ជានិ កតា, បក្ខោភិទ្ធោ”តិ
កោធនេ កុបិតោ នោមនុស្សេន ច អនត្តមនោ ហុត្វាតិ អត្តោ។ អក្កោសតីតិ
“បោរោសិ, ពាលោសិ, មូឡោសិ, ថេនោសិ, ឌីដ្ឋោសិ, មេណ្ឌោសិ, គោណោសិ,
គប្បោសិ, តិរច្ឆានគតោសិ, នេយិកោសិ”តិ ធនហិ អក្កោសវត្ថុហិ
អក្កោសតិ។ បរិភាសតីតិ “ហោតុ មុណ្ឌាកសមណក, ‘អនុណ្ឌា អហ’ន្តិ
ករោសិ, ឥនាទិ តេ រាជកុលំ គន្ធា ធន្ហំ អាហេបេស្សរមី”តិ អាធិនិ វេទន្តោ
បរិភាសតិ នាម។

សម្ពុញ្ញតីតិ ឯកតោ ភុញ្ញតិ។ វីតិហរតីតិ កតស្ស បដិការំ ករោតិ។
ភគវន្តំ ខោ, គោតមន្តិ កស្មា ឯវមាហា? “តវេវេតំ, ព្រាហ្មណ, តវេវេតំ,
ព្រាហ្មណ”តិ កិរស្ស សុត្វា។ “ឥសយោ នាម កុបិតា សបនំ ទេន្តិ
កិសវន្តាធយោវិយា”តិ អនុស្សវវេសេន “សបតិ មំ មញ្ញោ សមណោ
គោតមោ”តិ ភយំ ឧប្បជ្ឈិ។ តស្មា ឯវមាហា។

ទន្តស្ស្វតិ និព្វិសេវនស្ស។ តាធិនោតិ តាធិលក្ខណំ បត្តស្ស។ តស្សេវ តេន
 ចាបិយោតិ តស្សេវ បុគ្គលស្ស តេន កោដេន ចាបំ ហោតិ។ សតោ
 ឧបសម្មតិ តិ សតិយា សមន្នាគតោ ហុត្វា អធិវាសេតិ។ ឧភិទ្ធនំ តិ កិច្ចន្តានន្តិ
 ឧភិទ្ធនំ តិ កិច្ចន្តំ។ អយមេវ វា ចាថោ។ យោ បុគ្គលោ សតោ ឧបសម្មតិ, ឧភិទ្ធនមត្តំ
 ចរតិ តិ កិច្ចតិ សាធនិ, តំ បុគ្គលំ ជនា ពាលោតិ មញ្ញន្តិ។ កីធិសា ជនា? យេ
 ធម្មស្ស អកោវិទា។ ធម្មស្សតិ បញ្ចក្ខន្ធធម្មស្ស វា ចតុសច្ចធម្មស្ស វា។
 អកោវិទាតិ តស្មី ធម្មេ អកុសលា អន្ធពាលបុព្វជ្ជនា។ ទុតិយំ។

៣. អសុវិន្ទកសុត្តវណ្ណនា

១៨៩. តតិយេ អសុវិន្ទកការទ្វាជោតិ អក្កោសកការទ្វាជស្ស កនិដ្ឋោ។
 កុបិតោតិ តេនេវ ការណេន កុទ្ធោ។ ជយញ្ជោវស្ស តំ ហោតិ តិ អស្សេវ តំ
 ជយំ ហោតិ, សោ ជយោ ហោតិ តិ អត្ថោ។ កតមស្សតិ? យា តិ តិ ក្លាវិជានតោ
 អធិវាសនាយ គុណំ វិជានន្តស្ស តិ តិ ក្លា អធិវាសនា, អយំ តស្ស វិជានតោវ
 ជយោ។ ពាលោ បន ជុសំ ភណ្ឌោ “មយ្ហំ ជយោ” តិ កេវលំ ជយំ មញ្ញតិ។
 តតិយំ។

៤. ពិលង្គិកសុត្តវណ្ណនា

១៩០. ចតុត្ថ ពិលង្គិកការទ្វាជោតិ ការទ្វាជោវ សោ, នានប្បការំ បន
 សុទ្ធិញ្ច សម្ពារយុត្តញ្ច កញ្ចិកំ ការេត្វាវិក្កិណាបេន្តោ ពហុជនំ សម្ពុរិ តិ
 “ពិលង្គិកការទ្វាជោ” តិ តស្ស សង្កឹតិការេហិ នាមំ គហិតំ។ តុណ្ហិភូតោតិ
 “តយោ មេ ជេដ្ឋកភាតរោ ឥមិនា បញ្ចាជិតា” តិ អតិវិយ កុទ្ធោ កិញ្ចិ វត្តំ
 អសក្កោន្តោ តុណ្ហិភូតោ អជ្ជាសិ។ កាថា បន ទេវតាសំយុត្ត កថិតាវ។
 ចតុត្ថំ។

៥. អហ៊ីសកសុត្តវណ្ណានា

១៩១. បញ្ចមេ អហ៊ីសកការទ្វាជោតិ ការទ្វាជោវេស, អហ៊ីសកបញ្ចំ បន បុច្ឆិ, តេនស្សេតំ សន្តិទិកាវេហិ នាមំ គហិតំ។ នាមេន វា វេស អហ៊ីសកោ, គោត្តន ការទ្វាជោ។ អហ៊ីសកាហន្តិ អហ៊ីសកោ អហំ, ឥតិ មេ កវំ គោតមោ ជានាតូតិ អាហា។ តថា ចស្សតិ តថា ចេ អស្ស, កវេយ្យាសីតិ អត្តោ។ ន ហ៊ីសតីតិ ន វិហេវេតិ ន ទុក្ខាបេតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ជជាសុត្តវណ្ណានា

១៩២. ធម្មេ ជជាភារទ្វាជោតិ ការទ្វាជោវេស, ជជាបញ្ចស្ស បន បុច្ឆិតត្តា សន្តិទិកាវេហិ វេសំ វុត្តោ។ សេសំ ទេវតាសំយុត្តេ កថិតមេវ។ ធម្មំ។

៧. សុទ្ធិកសុត្តវណ្ណានា

១៩៣. សត្តមេ សុទ្ធិកភារទ្វាជោតិ អយម្បិ ភារទ្វាជោវ, សុទ្ធិកបញ្ចស្ស បន បុច្ឆិតត្តា សន្តិទិកាវេហិ វេសំ វុត្តោ។ សីលវាចំ តចោកកន្តិ សីលសម្មន្នោចំ តចោកម្ពំ ករោត្តោ។ វិជ្ជាចរណសម្មន្នោតិ ឯត្ថវិជ្ជាតិ តយោ វេនា។ ចរណន្តិ គោត្តចរណំ។ សោ សុដ្ឋតិ ន អញ្ញា ឥតរា បជាតិ សោ តេវិជ្ជោ ព្រាហ្មណោ សុដ្ឋតិ, អយំ បន អញ្ញា នាមិកា បជា ន សុដ្ឋតីតិ វេទតិ។ ពហុម្បិ បលបំ ជប្បន្តិ ពហុម្បិ បលបំ ជប្បន្តោ, “ព្រាហ្មណោវ សុដ្ឋតិ”តិ វេសំ វេចនសហស្សម្បិ ភណ្ឌោតិ អត្តោ។ អន្តោកសម្ពុតិ អន្តោ កិលេសបូតិសភាវេន បូតិកោ។ សំកិលិដ្ឋោតិ កិលិដ្ឋេហិ កាយកម្មាធិហិ សមន្នាគតោ។ សត្តមំ។

៨. អគ្គិកសុត្តវណ្ណានា

១៩៤. អដ្ឋមេ អគ្គិកការទ្វាជាតិ អយម្បិ ការទ្វាជារ, អគ្គិ
បរិចរណាវសេន បនស្ស សង្កឹតិការេហិ ឯតំ នាមំ គហិតំ។ សង្កឹហិតោ
ហោតីតិ សំយោជិតោ ហោតិ។ អដ្ឋាសីតិ កស្មា តត្ថ អដ្ឋាសិ? ភគវា កិរ
បច្ចុសសមយេ លោកំ ឱលោកេន្តោ ឥមំ ព្រាហ្មណំ ទិស្វា ចិន្តេសិ - “អយំ
ព្រាហ្មណោ ឯវុបំ អគ្គចាយាសំ គហេត្វា ‘មហាព្រហ្មណំ កោដេមី’តិ អគ្គិម្ហិ
ឈាបេន្តោ អដលំ ករោតិ អចាយមគ្គំ ឱក្កមតិ, ឥមំ លទ្ធិ អវិស្សជ្ជន្តោ
អចាយបូរកោវ ភវិស្សតិ, គច្ឆាមិស្ស ធម្មទេសនាយ, មិច្ឆាទិដ្ឋិភិន្និត្វា
បញ្ញាដេត្វា ចត្តារោ មគ្គេ ចេវ ចត្តារិ ច ដលានិ ទេមី”តិ, តស្មា បុព្ពណ្ណាសមយេ
រាជគហំ បរិសិត្វា តត្ថ អដ្ឋាសិ។

តីហិវិជ្ជាហិតិ តីហិ វេទេហិ។ ជាតិមាតិ យាវ សត្តមា បិតាមហាយុតា
បរិសុទ្ធាយ ជាតិយា សមន្នាគតោ។ សុតវា ពហូតិ ពហុ នានប្បការេ គន្ថេ
សុតវា។ សោមំ ភុញ្ញេយ្យាតិ សោ តេវិជ្ជោ ព្រាហ្មណោ ឥមំ ចាយាសំ ភុញ្ញេតុំ
យុត្តោ, តុម្ហាកំ បនេស ចាយាសោ អយុត្តោតិ វេទិតិ។

វេទិតិ បុព្ពេនិវាសញ្ញាលោន ជានិ បដិវិជ្ជិ។ សគ្គាចាយន្តិ ទិព្ពេន ចក្កុនា
សគ្គម្បិ អចាយម្បិ បស្សតិ។ ជាតិក្ខយន្តិ អរហត្ថំ។ អភិញ្ញាវេសិតោតិ
ជានិត្វា វេសិតវេសានោ។ ព្រាហ្មណោ ភវន្តិ អវិចិតោ យាវ ភវន្តា ភោតា
គោតមេន សទិសោ ជាតិសម្បន្នោ ខីណាសវេព្រាហ្មណោ នត្ថិ, ភវំយេវ
ព្រាហ្មណោតិ។

ឯវេញ បន វត្វា សុវណ្ណាចាតី បូរេត្វា ទសពលស្ស ចាយាសំ ឧបនាមេសិ។
សត្តា ឧប្បត្តិ ធិបេត្វា កោជនំ បដិក្ខិបន្តោ គាថាភិគីតំ មេតិអាទិមាហ។ តត្ថ
គាថាភិគីតន្តិ គាថាហិ អភិគីតំ។ អភោជនេយ្យន្តិ អភុញ្ញេតព្ពំ។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ
- ត្វំ, ព្រាហ្មណ, មយ្ហំ ឯត្ថកំ កាលំ ភិក្ខាចារវត្ថេន បិតស្ស កដប្បមត្តម្បិ ទាតុំ

នាសក្ខិ, ឥនាទិ បន មយា តុយ្ហំ កិលញ្ញម្ហិ តិលេវិត្តារេន្តេនវិយ សព្វេ
ពុទ្ធកុណា បកាសិតា, ឥតិ កាយនេន កាយិត្វាលទ្ធុវិយ ឥទំ ភោជនំ ហោតិ,
តស្មា ឥទំ កាថាភិគីតំ មេ អភោជនេយ្យន្តិ។ សម្មស្សតំ, ព្រាហ្មណ, នេស
ធម្មោតិ, ព្រាហ្មណ, អត្តញ្ញា ធម្មញ្ញា សម្មស្សន្តានំ “ឯវរុបំ ភោជនំ ភុណ្ឌិតព្ព”ន្តិ
ឯស ធម្មោ ន ហោតិ។ សុដាភោជនម្បិ កាថាភិគីតំ បនុទន្តិ ពុទ្ធា, កាថាហិ
កាយិត្វាលទ្ធុ ពុទ្ធា ជីហវន្តិយេវ។ ធម្មេ សតិ, ព្រាហ្មណ, វុត្តិវេសាតិ,
ព្រាហ្មណ, ធម្មេ សតិ ធម្មំ អបេក្ខិត្វា ធម្មេ បតិជ្ជាយ ជីវិតំ កប្បន្តានំ ឯសា
វុត្តិ អយំ អាជីវោ - ឯវរុបំ ជីហវិត្វា ធម្មលទ្ធមេវ ភុណ្ឌិតព្ពន្តិ។

អថ ព្រាហ្មណោ ចិន្តេសិ - អហំ បុព្វេ សមណាស្ស គោតមស្ស គុណោ វា
អគុណោ វា ន ជាធម៌។ ឥនាទិ បនស្សហំ គុណោ ញាត្វា មម គេហេ
អសីតិកោជិមត្តំ ធនំ សាសនេវិប្បកិរិតុកាមោ ជាតោ, អយញ្ច “មយា
ទិន្នបច្ចយា អកប្បិយា”តិ វេទតិ។ អប្បជីគ្គយ្ហោ អហំ សមណោ
គោតមេនាតិ។ អថ ភគវា សព្វញ្ញតញ្ញាណំ បេសេត្វា តស្ស ចិត្តាចារំ
វីមសន្តោ, “អយំ សព្វេបិ អត្តនា ទិន្នបច្ចយេ ‘អកប្បិយា’តិ សល្លកេតិ។ យំ ហិ
ភោជនំ អារព្ព កថា ឧប្បន្នា, ឯតទេវ ន វដ្តតិ, សេសា និទ្ទាសា”តិ
ព្រាហ្មណស្ស ចតុន្នំ បច្ចយានំ ទានទ្វារំ ទស្សន្តោ អញ្ញោ ចាតិអាទិមាហ។
តត្ថ កុក្កច្ឆវ្យបសន្តន្តិ ហត្ថកុក្កច្ឆាធនំ វសេនវ្យបសន្តកុក្កច្ឆំ។ អន្លេន
ចានេនាតិ នេសនាមត្តមេតំ។ អយំ បនត្ថោ - អញ្ញេហិ តយា “បរិច្ឆជិស្សាមី”តិ
សល្លក្ខិតេហិ ជីវរាជិហិ បច្ចយេហិ ឧបជ្ឈហស្ស។ ខេត្តំ ហិ តំ បុញ្ញបេក្ខស្ស
ហោតីតិ ឯតំ តថាគតសាសនំ នាម បុញ្ញបេក្ខស្ស បុញ្ញតិកស្ស តុយ្ហំ អប្បេបិ
ពិជេ ពហុសស្ស ជលនាយ កំ សុខេត្តំ វិយ បជិយត្តំ ហោតិ។ អដ្ឋមំ។

៨. សុន្ទរិកសុត្តវណ្ណាថា

១៩៥. នវមេ សុន្ទរិកការទ្វាដាតិ សុន្ទរិកាយ នទិយា តីវេ អគ្គិដុហលោន
ឯវំលទ្ធនាមោ។ សុន្ទរិកាយាតិ ឯវំនាមិកាយ នទិយា។ អគ្គិ ដុហតីតិ អាហុតិ
បក្ខិបនេន ជាលេតិ។ អគ្គិហុត្ថំ បរិចារីតិ អគ្យាយតនំ
សម្មជ្ជនុបលេបនពលិកម្មាទិនា បយិរុចាសតិ។ កោ នុ ខោ ឥមំ ហព្យសេសំ
ភុញ្ញេយ្យាតិ សោ កិរ ព្រាហ្មណោ អគ្គិម្ហិ ហុតាវសេសំ ចាយាសំ ទិស្វា ចិន្តេសិ
- “អគ្គិម្ហិ តាវ បក្ខិត្តចាយាសោ មហាព្រហ្មណា ភុត្តោ, អយំ បន អវសេសោ
អត្ថិ, តំ យទិ ព្រហ្មនោ មុខតោ ជាតស្ស ព្រាហ្មណស្ស ទទេយ្យំ, ឯវំ មេ បិតរា
សហ បុត្តោបិ សន្តប្បតោ ភវេយ្យ, សុរិសោធិតោ ចស្ស
ព្រាហ្មលោកតាមិមគ្គោ”តិ។ សោ ព្រាហ្មណស្ស ទស្សនត្ថំ ឧដ្ឋាយាសនា
ចតុទ្ធិសា អនុវិលោកេសិ, “កោ នុ ខោ ឥមំ ហព្យសេសំ ភុញ្ញេយ្យា”តិ?

រុក្ខមូលេតិ តស្មី វនសណ្ឋោ ជេដ្ឋករុក្ខស្ស មូលេ។ សសីសំ ចារុតំ និសិន្នន្តិ
សហ សីសេន ចារុតកាយំ និសិន្នំ។ កស្មា បន ភគវា តត្ថ និសីទិ? ភគវា កិរ
បច្ចុសសមយេ លោកំ ឌីលោកេន្តោ ឥមំ ព្រាហ្មណំ ទិស្វា ចិន្តេសិ - អយំ
ព្រាហ្មណោ ឯវំរុបំ អគ្គចាយាសំ គហេត្វា “មហាព្រហ្មានំ ភោជេមី”តិ អគ្គិម្ហិ
ឈាបេន្តោ អដលំ ករោតិ... បេ... ចត្តារោ មគ្គេ ចេវ ចត្តារិ ច ជលានិ ទេមីតិ។
តស្មា កាលស្សេវ វុដ្ឋាយ សរីរបដិជគ្គនំ កត្វា បត្តចីវំ អាទាយ គត្វា
វុត្តនយេន តស្មី រុក្ខមូលេ និសីទិ។ អថ កស្មា សសីសំ ចារុបីតិ? ហិមចាតស្ស
ច សីតវាតស្ស ច បដិពាហណត្ថំ, បដិពាលោវ ឯតំ តថាគតោ អធិវាសេតុំ។
សចេ បន អចារុបីត្វា និសីទេយ្យ, ព្រាហ្មណោ ទូរតោវ សញ្ញានិត្វា និវត្តេយ្យ,
ឯវំ សតិ កថា នប្បវត្តេយ្យ។ ឥតិ ភគវា - “ព្រាហ្មណោ អាគតេ សីសំ
វិវរិស្សមិ, អថ មំ សោ ទិស្វា កថំ បវត្តេស្សតិ, តស្សបំ កថានុសារេន ធម្មំ
ទេសេស្សមី”តិ កថាបវត្តនត្ថំ ឯវមកាសិ។

ឧបសគ្គមីតិ ព្រាហ្មណ៍ - “អយំ សសីសំ ចារុបិត្វា សព្វត្ថិ
បធានមនុយុត្តោ។ ឥមស្ស ទក្ខិណោទកំ ទត្វា ឥមំ ហព្យសេសំ ទស្សមី”តិ,
ព្រាហ្មណសញ្ញា ហុត្វា ឧបសគ្គមី។ មុណ្ណា អយំ កវំ, មុណ្ណាកោ អយំ កវន្តិ
សីសេ វិវិតមត្តេ នីចកេសន្តំ ទិស្វា “មុណ្ណា”តិ អាហា។ តតោ សុដ្ឋតវំ
ឡិលោកេន្តោ បវត្តមត្តម្យំ សិខំ អទិស្វា ហិឡេន្តោ “មុណ្ណាកោ”តិ អាហា។
តតោវាតិ យត្ថ បិតោ អទ្គស, តម្ការ បទេសា។ មុណ្ណាបិ ហិតិ កេនចិ
ការណេន មុណ្ណាតសីសាបិ ហោន្តិ។

មា ជាតី បុត្រាតិ យទិ ទានស្ស មហាប្បលតំ បច្ឆាសីសសិ, ជាតី មា បុត្រ។
អការណំ ហិ ទក្ខិណោយ្យការស្ស ជាតិ។ ចរណាញ បុត្រាតិ អបិច ខោ
សីលាទិគុណភេទំ ចរណំ បុត្រ។ ឯតំ ហិ ទក្ខិណោយ្យការស្ស ការណំ។
ឥទានិស្ស តមត្ថំ វិភាវេន្តោ កដ្ឋា ហវេ ជាយតិ ជាតវេនោតិអាទិមាហា។
តត្រាយំ អធិប្បាយោ - ឥធ កដ្ឋា អគ្គិ ជាយតិ, ន ច សោ សាលាទិកដ្ឋា
ជាតោវ អគ្គិកិច្ចំ ករោតិ, សាចាន-ទោណិអាទិកដ្ឋា ជាតោ ន ករោតិ, អត្តនោ
បន អច្ឆិយាទិគុណសម្បត្តិយា យតោ វា តតោ វា ជាតោ ករោតិយេវ។ ឯវំ ន
ព្រាហ្មណគុលាទីសុ ជាតោវ ទក្ខិណោយ្យោ ហោតិ, ចណ្ណាលគុលាទីសុ
ជាតោ ន ហោតិ, អបិច ខោ នីចកុលិនោបិ ឧច្ឆកុលិនោបិ ឡិណាសវ-មុនិ
ធិតិមា ហិវិនិសេធា អាជានីយោ ហោតិ។ ឥមាយ ធិតិហិវិបមោក្ខាយ
គុណសម្បត្តិយា ជាតិមា ឧត្តមទក្ខិណោយ្យោ ហោតិ។ សោ ហិ ធិតិយា គុណ
ធាវេតិ, ហិវិយា ទោសេ និសេធជតីតិ។ អបិចត្ថ មុនីតិ មោនធម្មន
សមន្នាគតោ។ ធិតិមាតិ វីរិយវា។ អាជានីយោតិ ការណាការណាជាននកោ។
ហិវិនិសេធាតិ ហិវិយា ចាចានិ និសេធជត្វា បិតោ។

សង្ខារធនតិ បរមត្ថសង្ខារធនតិ ធម្មសាឧបេតតិ ឥន្ទ្រិយធម៌
ឧបេតតា។ វេទន្តគ្វតិ ចតុន្នំ មគ្គវេទនំ អន្តំ, ចតុហិ វា មគ្គវេទនា កិលេសានំ
អន្តំ គតោ។ វុសិតព្រាហ្មចរិយោតិ មគ្គព្រាហ្មចរិយវាសំ វុត្តោ។
យញ្ញោបដិគោតិ ឧបដិគយញ្ញោ បដិយាធិគយញ្ញោ ច។ តម្មម្បយេថាតិ យេន
យញ្ញោ បដិយាធិតោ, សោ តំ បរមត្ថព្រាហ្មណំ អម្បយេយ្យ។ “ឥន្ទម្បយាម,
សោមម្បយាម, វុណម្បយាម, ឦសានម្បយាម, យាមម្បយាម” តិ ឥទំ បន
អង្គានំ និរត្តកំ។ កាលេនាតិ អម្បយេន្តោ ច “កាលោ, ភន្តេ, និដ្ឋិតំ ភត្ត” ត្ថិ
អន្តោមជ្ឈន្តិកកាលេយេវ តំ ឧបម្បយេយ្យ។ សោ ជុហតិ ធឹក្ខណោយ្យេតិ យោ
ឯវំ កាលេ ឡីណាសវំ អាមន្តេត្វា តត្ថ ចតុបច្ចយធឹក្ខណំ បតិជ្ឈបេតិ, សោ
ធឹក្ខណោយ្យេ ជុហតិ នាម, ន អចេតនេ អគ្គិម្ពិ បក្ខិបន្តោ។

ឥតិ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ កថំ សុណន្តោ បសីទិត្វា ឥនាទិ អត្តនោ
បសាទំ អាវិករោ អន្ធា សុយិជ្ឈន្តិអាទិមាហ។ តស្សត្ថោ - អន្ធា មម យិទំ
ឥនាទិ សុយិជ្ឈញ្ច សុហុតញ្ច ភវិស្សតិ, បុព្វេ បន អគ្គិម្ពិ ឈាបិតំ និរត្តកំ
អហោសីតិ។ អញ្ញោ ជនោតិ “អហំ ព្រាហ្មណោ, អហំ ព្រាហ្មណោ” តិ វេទន្តោ
អន្ធាលបុទុជ្ឈនោ។ ហព្យសេសន្តិ ហុតសេសំ។ ភុញ្ញតុ ភវន្តិអាទិ បុរិមសុត្ត
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។

នខាហន្តិ នខោ អហំ។ កស្មា បនេវមាហាតិ? តស្មី កិវ ភោជនេ
ឧបហជមត្តេវ “សត្តា ភុញ្ញស្សតិ” តិ សញ្ញាយ ចតុសុ មហាធិបេសុ ធិសុ
បរិត្តធិបសហស្សេសុ នេវតា បុប្ផដលាធិនិ ចេវ
សប្បីនវនីតតេលមធុដាលីតាធិនិ ច អាទាយ មធុបដលំ បីឡេត្វា មធុ
គណ្ណន្តិយោរិយ ធិព្ពានុភាវេន ធិព្ពត្តិគោជមេវ គហេត្វា បក្ខិបីសុ។ តេន តំ
សុខុមត្តំ គតំ, មនុស្សានញ្ច ឱឡារិកំ វត្ថុតិ តេសំ តាវ ឱឡារិកវត្ថុតាយ សម្មា

បរិណាមំ ន គន្ធិតិ។ គោយូសេ បន តិលពីជានិ បក្ខិបិទ្វា បក្ខត្តា
ឡិណវិកមិស្សកំ ជាតំ, ទេវានញ្ចា សុខុមំ វត្ថុតិ តេសំ សុខុមវត្ថុតាយ សម្មា
បរិណាមំ ន គន្ធិតិ។ សុក្ខវិបស្សកខីណាសវស្សាបិ កុដ្ឋិយំ ន បរិណាមតិ។
អដ្ឋសមាបត្តិលាភីខីណាសវស្ស បន សមាបត្តិពលេន បរិណាមេយ្យ។
ភគវតោ បន ចាកតិកេនេវ កម្មជតេជេន បរិណាមេយ្យ។

អប្បហរិតេតិ អហរិតេ។ សចេ ហិ ហរិតេសុ តិណេសុ បក្ខិបេយ្យ,
សិនិទ្ធិចាយាសេន តិណានិ បូតីនិ ភវេយ្យំ។ ពុទ្ធា ច ភូតគាមសិក្ខាបទំ ន
វីតិក្កមន្តិ, តស្មា ឯវមាហា។ យត្ថ បន គលប្បមាណានិ មហាតិណានិ,
តាធិសេ ហានេ បក្ខិបិទ្ធុ វដ្តតិ។ អប្បណាកេតិ សប្បណាកស្មី ហិ បរិត្តកេ
ឧទកេ បក្ខិត្ត ចាណាកា មរន្តិ, តស្មា ឯវមាហា។ យំ បន គម្ពីរំ មហាឧទកំ
ហោតិ, ចាតិសតេបិ ចាតិសហស្សេបិ បក្ខិត្តេ ន អាលុឡ្យតិ, តថាវុបេ ឧទកេ
វដ្តតិ។ ឡិបិលាបេសីតិ សុវណ្ណាចាតិយា សទ្ធិយេវ និមុដ្ឋាបេសិ។ ចិដ្ឋិដាយតិ
ចិដិចិដាយតីតិ ឯវរុបំ សទ្ធិ ករោតិ។ កី បនេស ចាយាសស្ស អានុកាវោ,
ឧទាហុ តថាគតស្សាតិ? តថាគតស្ស។ អយំ ហិ ព្រាហ្មណោ តំ ចាយាសំ
ឡិបិលាបេត្វា ឧម្ពុគ្គំ អារុយ្ហ សត្តុ សន្តិកំ អនាគត្វាវ គច្ឆេយ្យ, អថ ភគវា -
“ឯត្ថកំ អច្ឆរិយំ ទិស្វា មម សន្តិកំ អាកមិស្សតិ។ អថស្សាហំ ធម្មទេសនាយ
មិច្ឆាទិដ្ឋិកហណំ ភិក្ខុត្វា សាសនេ ឡិតាវេត្វា អមតចានំ ចាយេស្សាមី”តិ
អធិដ្ឋានពលេន ឯវមកាសិ។

នារុ សមាធិហានោតិ នារុំ ឈាបយមាដោ។ ពហិទ្ធា ហិ ឯតន្តិ ឯតំ
នារុជ្ឈាបនំ នាម អរិយធម្មតោ ពហិទ្ធា។ យទិ ឯតេន សុទ្ធិ ភវេយ្យ, យេ
នវាហាកាធយោ ពហុនិ នារុនិ ឈាបេន្តិ, តេ បឋមតវំ សុដ្ឋេយ្យំ។ កុសលាតិ
ខន្ធទីសុ កុសលា។ អដ្ឋត្ថមេវុដ្ឋលយាមិ ដោតិទ្ធិ និយកជ្ឈត្ថេ អត្ថនោ

សន្តានស្ម័យេវ ញាណជាតិ ជាលេមិ។ និច្ចគ្គិនីតិ អាវជ្ជនបដិពោទន
សត្តញ្ញតញ្ញាណន និច្ចំ បដ្ឋលិតគ្គិ។ និច្ចសមាហិតត្តាតិ និច្ចំ សម្មា
វេបិតចិត្តោ។ ព្រហ្មចរិយំ ចរាមីតិ ពោធិមណ្ឌោ ចរិតំ ព្រហ្មចរិយំ គហេត្វា វេ
វទតិ។

មាណោ ហិ តេ, ព្រាហ្មណ, ខារិកាវេតិ យថា ខារិកាវេ ខន្ធន វុយ្យមាណោ
ឧបរិ ឋិតោបិ អក្កន្តក្កន្តជ្ជានេ បថវិយា សទ្ធិ ផុសេតិ, វេវមេវ
ជាតិកោត្តកុលាធិនិ មានវត្ថុនិ និស្សាយ ឧស្សបិតោ មាណោបិ តត្ថ តត្ថ ឥស្សំ
ឧប្បាទេន្តោ ចតុសុ អចាយេសុ សំសីទាបេតិ។ តេនាហា “មាណោ ហិ តេ,
ព្រាហ្មណ, ខារិកាវេ” តិ។ កោធា ធូមោតិ តវ ញាណគ្គិស្ស ឧបក្កិលេសដ្ឋេន
កោធា ធូមោ។ តេន ហិ តេ ឧបក្កិលីដ្ឋោ ញាណគ្គិ នវិរោចតិ។ ភស្តុនិ
មោសវជ្ជន្តិ និរោជដ្ឋេន មុសាវាទោ ធារិកា ធាម។ យថា ហិ ធារិកាយ បដិច្ចន្នោ
អគ្គិ ន ជាតេតិ, វេវ តេ មុសាវាទេន បដិច្ចន្តំ ញាណគ្គិ ទស្សេតិ។ ជីវ្ហា សុជាតិ
យថា តុយ្ហំ សុវណ្ណាវជតលោហាកដ្ឋមត្តិកាសុ អញ្ញតរមយា យាគយជនត្ថាយ
សុជា ហោតិ, វេវ មយ្ហំ ធម្មយាគំ យជនត្ថាយ បហូតជីវ្ហា សុជាតិ វេទតិ។
ហទយំ ជាតិដ្ឋានន្តិ យថា តុយ្ហំ នដីតិវេ ជាតិដ្ឋានំ, វេវ មយ្ហំ ធម្មយាគស្ស
យជនដ្ឋានត្ថេន សត្តានំ ហទយំ ជាតិដ្ឋានំ។ អត្តាតិ ចិត្តំ។

ធម្មោ វហោទោតិ យថា ត្វំ អគ្គី បរិចរិត្វា ធូមធារិកសេនកិលីដ្ឋសវីរោ
សុន្ទរិកំ នទី ឱតរិត្វា ញាយសិ, វេវ មយ្ហំ សុន្ទរិកាសទិសេន ពាហិវេន វហោទេន
អត្តោ នត្តិ, អដ្ឋង្គិកមគ្គធម្មោ បន មយ្ហំ វហោទោ, តត្រាហំ ចាណាសតម្បិ
ចាណាសហស្សម្បិ ចតុរាសីតិចាណាសហស្សនិបិ ឯកប្បហារេន ញាបេមិ។
សីលតិត្តោតិ តស្ស បន មេ ធម្មវហទស្ស ចតុចារិសុទ្ធិសីលំ តិត្តន្តិ ទស្សេតិ។
អនាវិលោតិ យថា តុយ្ហំ សុន្ទរិកា នទី ចត្វាហិ បញ្ចាហិ ឯកតោ ញាយន្តេហិ

ហេដ្ឋបរិយវាសិកា អាណុញ ហោតិ, ន ឯ មយ្ហំ រហនោ,
អនេកសតសហស្សេសុបិ ចាណេសុ ឌុតិវត្ថា ឆ្លាយន្តេសុ សោ អនាវិលោ
វិប្បសន្នោវ ហោតិ។ សព្វិសតំ បសត្ថោតិ បណ្ឌិតេហិ បណ្ឌិតានំ បសដ្ឋោ។
ឧត្តមត្ថេន វា សោ សព្វិតិ វុច្ឆតិ, បណ្ឌិតេហិ បសត្ថត្ថា សតំ បសត្ថោ។ តវន្តិ
ចារន្តិ និព្វានចារំ គច្ឆន្តិ។

ឥនានិ អរិយមគ្គបរិយោទស្ស អដ្ឋានិ ឧទ្ធហិត្ថា ទស្សន្តោ សច្ចំ
ធម្មោតិ អាទិមាហា។ តត្ថ សច្ចន្តិ វចីសច្ចំ។ ធម្មោតិ ឥមិនា
ទិដ្ឋិសង្គហ្មវាយាមសតិសមាធឯយោ ទស្សតិ។ សំយមោតិ ឥមិនា កម្មន្តាជីវា
គហិតា។ សច្ចន្តិ វា ឥមិនា មគ្គសច្ចំ គហិតំ។ សា អត្ថតោ សម្មាទិដ្ឋិ។ វុត្ថញ្ញោតំ -
“សម្មាទិដ្ឋិ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ចា”តិ (ធម. ស. ១០៣៩)។ សម្មាទិដ្ឋិយា បន
គហិតាយ តគ្គតិកត្តា សម្មាសង្គហ្មវា គហិតោវ ហោតិ។ ធម្មោតិ ឥមិនា
វាយាមសតិសមាធឯយោ។ សំយមោតិ ឥមិនា វាចាកម្មន្តាជីវា។ ឯវម្បិ អដ្ឋង្គិកោ
មគ្គោ ទស្សិតោ ហោតិ។ អថ វា សច្ចន្តិ បរមត្ថសច្ចំ, តំ អត្ថតោ និព្វានំ។
ធម្មោតិបទេន ទិដ្ឋិសង្គហ្មវាយាមោ សតិ សមាធិតិ បញ្ចវគ្គានិ គហិតានិ។
សំយមោតិ វាចា កម្មន្តោ អាជីវោតិ តីណិ។ ឯវម្បិ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ទស្សិតោ
ហោតិ។ ព្រហ្មចរិយន្តិ ឯតំ ព្រហ្មចរិយំ នាម។ មជ្ឈេ សីតាតិ សស្សតុច្ឆេទេ
វដ្ឋេត្វា មជ្ឈេ និស្សិតា។ ព្រហ្មបត្តិវិសេដ្ឋបត្តិ។ ស តុដ្ឋក្ខតេសុ នមោ
ករោហិតិ ឯត្ថ ត-កាវោ បទសន្ធិករោ, ស ត្វំ ឧដុក្ខតេសុ ឡីណាសវេសុ នមោ
ករោហិតិ អត្ថោ។ តមហំ នំ ធម្មសារីតិ ព្រមីតិ យោ ឯវំ បដិបទ្គតិ, តមហំ
បុគ្គលំ “ធម្មសារី ឯសោ ធម្មសារិយា បដិច្ឆន្នោ”តិ ច “កុសលធម្មេហិ
អកុសលធម្មេ សារេត្វា វិតោ”តិ វាតិ វធាមីតិ។ នវមំ។

១០. ពហុដីតវសុត្តវណ្ណានា

១៩៦. ធនមេ អញ្ញតវស្មី វេនសណ្ឋាតិ បច្ចុសសមយេ លោកំ ឱលោកេន្តោ
តស្ស ព្រាហ្មណស្ស អរហត្តស្ស ឧបនិស្សយំ ទិស្វា “គច្ឆាមិស្ស សង្កបំ
ករិស្សាមី” តិ គន្ធា តស្មី វេនសណ្ឋា វិហារតិ។ នដ្ឋា ហោន្តិ កសិត្វា វិស្សជ្ជា
អជិមុខា ចរមាណា ព្រាហ្មណេ ភុញ្ញតុំ គតេ បលាតា ហោន្តិ។ បល្លង្គន្តិ
សមន្តតោ ឡុពទ្វាសនំ។ អាភុជិត្វាតិ ពន្ធិត្វា។ ឧដុំ កាយំ បណ្ឌិធាយាតិ ឧបរិមំ
សរីរំ ឧដុំកំ វេបេត្វា, អដ្ឋារស បិដ្ឋិកណ្ហាកេ កោជិយា កោជី បដិចាទេត្វា។
បរិមុខំ សតី ឧបជ្ឈបេត្វាតិ កម្មដ្ឋានាភិមុខំ សតី វេបយិត្វា, មុខសមីបេ វា
កត្វាតិ អត្តោ។ តេនេវ វិភង្គេ វុត្ថំ - “អយំ សតី ឧបជ្ឈិតា ហោតិ សូបជ្ឈិតា
នាសិកក្កេ វា មុខនិមិត្តេ វា, តេន វុច្ចតិ បរិមុខំ សតី ឧបជ្ឈបេត្វា” តិ (វិភ. ៥៣៧)។
អថ វា “បរិតិ បរិគ្គហដ្ឋោ។ មុខន្តិ និយ្យានដ្ឋោ។ សតីតិ ឧបជ្ឈានដ្ឋោ។ តេន វុច្ចតិ
បរិមុខំ សតី ឧបជ្ឈបេត្វា” តិ ឯវំ បដិសម្ពិទាយំ (បដិ. ម. ១.១៦៤) វុត្ថនយេនបេត្ត
អត្តោ ទដ្ឋព្ពោ។ តត្រាយំ សង្ខេទោ - “បរិគ្គហិតនិយ្យានំ សតី កត្វា” តិ។ ឯវំ
និសីទន្តោ ច បន ធឮត្តណ្ណា យនពុទ្ធវស្មិយោ វិស្សន្នេត្វា និសីទិ។ ឧបសង្កមីតិ
នោមនស្សាភិក្ខុតោ អាហិណ្ឌាន្តោ, “សុខេន វតាយំ សមណោ និសីន្នោ” តិ
ចិន្តេត្វា ឧបសង្កមី។

អដ្ឋសង្កឹ ន ទិស្សន្តិ តិ អដ្ឋ ធនិវេសមត្តកា បដ្ឋាយ ន ទិស្សន្តិ។ ចាបកាតិ
លាមកា តិលខាណុកា។ តេន កិវ តិលខេត្តេ វិបិតេ តទហេវ ទេវោ វស្សិត្វា
តិលេ បំសុម្ពិ ឱសីទាបេសិ, បុប្ផំ វា ផលំ វា គហេតុំ នាសក្ខីសុ។ យេបិ វឌ្ឍីសុ,
តេសំ ឧបរិ ចាណាកា បតិត្វា បណ្ណានិ ខាធិសុ, ឯកបណ្ណាឧបណ្ណា ខាណុកា
អវសិស្សីសុ។ ព្រាហ្មណោ ខេត្តំ ឱលោកេតុំ គតោ តេ ទិស្វា - “វឌ្ឍិយា មេ
តិលា គហិតា, តេបិ នដ្ឋា” តិ នោមនស្សជាតោ អហោសិ, តំ គហេត្វា ឥមំ
កាថមាហា។

ឧស្សាឡិកាយាតិ ឧស្សហោន កណ្តានផ្គុំដ្ឋានិធិ ឧត្តិបិទ្វាវិចរន្តា
ឧប្បតត្តិ។ តស្ស កិរ អនុបុព្វេន ភោគេសុ បរិក្ខិណេសុ បក្ខិបិទត្ថស្ស អភារេន
តុច្ឆកោជ្ជា អហេសុំ។ តស្ស ឥតោ ចិតោ ច សត្តហិ យវេហិ អាគតា មូសិកា
តេ តុច្ឆកោជ្ជេ បរិសិទ្ធា ឧយ្យានកិឡំ កិឡន្តាវិយ នច្ចន្តិ, តំ គហេត្វា
ឯវមាហ។

ឧប្បាជកេហិ សញ្ញោតិ ឧប្បាជកចាណកេហិ សញ្ញោ។ តស្ស កិរ
ព្រាហ្មណស្ស សយនត្ថាយ សន្តតំ វិណាបណ្ណសន្តារំ កោចិ អន្តរន្តរា
បដិជគ្គន្តោ នត្តិ។ សោ ធិវសំ អវញ្ញោ កម្មំ កត្វា សាយំ អាគន្ធា តស្មី និបជ្ជតិ។
អថស្ស ឧប្បាជកចាណកា សរីរំ ឯកច្ឆន្នំ ករោន្តា ខានន្តិ, តំ គហេត្វា
ឯវមាហ។

វិធជាតិ មតបតិកា។ យាវ កិរ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស គេហេវិភវមត្តា
អហោសិ, តាវ តាវិធជាបិ ហុត្វា បតិកុលេសុ វសិតុំ លភីសុ។ យទា បន សោ
និទ្ទនោ ជាតោ, តទា តា “បិតុយំ គច្ឆថា” តិ សស្សសសុរាជីហិ និក្ខឡិតា
តតោ តស្សេវ យំ អាគន្ធា វសន្តិយោ ព្រាហ្មណស្ស ភោជនកាលេ “គច្ឆថ
អយ្យកេន សទ្ធិភុញ្ញថា” តិ បុត្តេ បេសេន្តិ, តេហិ ចាតិយំ ហត្ថេសុ ឌីតារិ តេសុ
ព្រាហ្មណោ ហត្ថស្ស ឌីកាសំ នលភតិ។ តំ គហេត្វា ឥមំ កាថមាហ។

បិដ្ឋលាតិ កឡាវបិដ្ឋលា។ តិលកាហតាតិ កាឡសេតាធិវណ្ណេហិ
តិលកេហិ អាហតគត្តា។ សោត្តំ ចាទេន ពោធិតីតិ និទ្ធី ឌីក្ខន្តំ ចាទេន
បហរិទ្ធា បពោធិតិ។ អយំ កិរ ព្រាហ្មណោ មូសិកសេន្ទេន ឧញ្ញោឡោ
ឧប្បាជកេហិ ច ខន្ធមានោ សព្វត្ថំ និទ្ធី អលភិត្វា បច្ឆសកាលេ និទ្ធាយតិ។ អថ
នំ អក្ខិសុ និម្មិតមត្តេស្សេវ - “កី ករោសិ, ព្រាហ្មណ, បច្ឆា ច បុព្វេ ច
គហិតស្ស ឥណស្ស? វឡិ មត្តកំ បត្តា, សត្ត ជិតរោ ចោសេតញ្ញា។ ឥទានិ

ឥណ្ឌាយីកា អាគន្ធា គេហំ បរិវាវេស្សន្តិ, កង្ខ កម្ពុំ ករោហី”តិ ចានេន
បហវិត្វា បពោធជតិ។ តំ គហេត្វា ឥមំ គាថមាហ។

ឥណ្ឌាយីកាតិ យេសំ អនេន ហត្ថតោ ឥណំ គហិតំ។ សោ កិវ កស្សនិ
ហត្ថតោ ឯកំ កហាបណំ កស្សនិ ទ្វេ កស្សនិ ទស...បេ... កស្សនិ សតន្តិ ឯវំ
ពហុនំ ហត្ថតោ ឥណំ អគ្គហេសិ។ តេ ធិវា ព្រាហ្មណំ អបស្សន្តា “គេហតោ តំ
និក្ខន្ធមេវ គណ្ហិស្សរមា”តិ ពលវបច្ឆសេ គន្ធា ចោទេន្តិ។ តំ គហេត្វា ឥមំ
គាថមាហ។

ភគវា តេន ព្រាហ្មណេន ឥមាហិ សត្តហិ គាថាហិ ទុក្ខេ កថិតេ “យំ យំ,
ព្រាហ្មណ, តយា ទុក្ខំ កថិតំ, សព្វមេតំ មយ្ហំ នត្ថិ”តិ ទស្សន្តោ បដិគាថាហិ
ព្រាហ្មណស្ស ធម្មទេសនំ វុឡេសិ។ ព្រាហ្មណោ តា គាថា សុត្វា ភគវតិ
បសន្នោ សរណេសុ បតិជ្ជាយ បព្ពជិត្វា អរហត្តំ ចាបុណី។ តំ ទស្សនតុំ ឯវំ វុត្ថុ
ការទ្វាជគោត្តាតិអាទិ វុត្ថំ។ តត្ថ អលត្ថាតិ លភិ។

តញ្ចា បន ព្រាហ្មណំ ភគវា បញ្ចាជេត្វា អាទាយ ជេតវនំ គន្ធា បុនទិវេសេ
តេន ថេវេន បច្ឆាសមណេន កោសលវញ្ញោ គេហទ្វារំ អគមាសិ។ រាជា “សត្តា
អាគតោ”តិ សុត្វា ចាសាទា ឱវុយ្ហ វន្តិត្វា ហត្ថតោ បត្តំ គហេត្វា តថាគតំ
ឧបរិចាសាទំ អាហេបេត្វា វរាសនេ និសីទាបេត្វា គន្ធាទកេន ចានេ ធាវិត្វា
សតចាកតេលេន មក្ខេត្វា យាគុំ អាហារាបេត្វា វជតទណ្ឌំ សុវណ្ណកដ្ឋំ
គហេត្វា សត្តុ ឧបនាមេសិ។ សត្តា បត្តំ បិទហិ។ រាជា តថាគតស្ស ចានេសុ
បតិត្វា, “សចេ មេ, ភន្តេ, ទោសោ អត្ថិ, ឧមថា”តិ អាហា។ នត្ថិ, មហារាជាតិ។
អថ កស្មា យាគុំ ន គណ្ហាថាតិ? បលិពោធា អត្ថិ, មហារាជាតិ។ កី បន, ភន្តេ,
យាគុំ អគណ្ហាន្តេហេវ លភិតញោ ឯស បលិពោធា, បដិពលោ អហំ បលិពោធិ
ទាតុំ, គណ្ហាថ, ភន្តេតិ។ សត្តា អគ្គហេសិ។ មហាល្អកត្តេរោបិ ធីយវត្ថុំ ឆាតោ

យាវទត្តំ យាគុំ បិរិ។ រាជា ខាធនីយភោជនីយំ ទត្វា ភត្តកិច្ចាវសានេ ភគវន្តំ
វន្តិត្វា អាហា - “ភគវា តុម្ពេ បវេណីយា អាគតេ ឌីក្កាករំសេ ឧប្បជ្ជិត្វា
ចក្កវត្ថុសិរី បហាយ បព្ពជិត្វា លោកេ អគ្គតំ បត្តោ, កោ នាម, ភន្តេ, តុម្ពាកំ
បលិពោធា”តិ? មហារាជ, ឯតស្ស មហាល្អកត្តេស្ស បលិពោធា អម្ពាកំ
បលិពោធិសនិសោវាតិ។

រាជា ថេវ វន្តិត្វា - “កោ, ភន្តេ, តុម្ពាកំ បលិពោធា”តិ បុច្ឆិ?
ឥណបលិពោធា, មហារាជាតិ។ កិត្តកោ, ភន្តេតិ? គណេហិ, មហារាជាតិ។
រញ្ជោ “ឯកំ ទ្វេ សតំ សហស្ស”ន្តិ គណេន្តស្ស អង្គុលិយោ នប្បហោន្តិ។ អថេកំ
បុរិសំ បក្កោសិត្វា, “គច្ឆ, គណេ, នគរេ ភេរី ចរាបេហិ ‘សព្វេ
ពហុជីតិកព្រាហ្មណស្ស ឥណាយិកា រាជង្គណេ សន្និបត្ត”តិ។ មនុស្សា ភេរី
សុត្វា សន្និបត្តិសុ។ រាជា តេសំ ហត្ថតោ បណ្ណានិ អាហារាបេត្វា សព្វេសំ អនូនំ
ធនមទាសិ។ តត្ថ សុវណ្ណាមេវ សតសហស្សគ្សនកំ អហោសិ។ បុន រាជា បុច្ឆិ -
“អញ្ញោបិ អត្ថិ, ភន្តេ, បលិពោធា”តិ។ ឥណំ នាម, មហារាជ, ទត្វា មុច្ឆិតុំ
សក្កា, ឯតា បន សត្ត ទារិកា មហាបលិពោធា មយ្ហន្តិ។ រាជា យានានិ
បេសេត្វា តស្ស ធីតរោ អាហារាបេត្វា អត្តនោ ធីតរោ កត្វា តំ តំ កុលយរំ
បេសេត្វា, “អញ្ញោបិ, ភន្តេ, អត្ថិ បលិពោធា”តិ បុច្ឆិ? ព្រាហ្មណី, មហារាជាតិ។
រាជា យានំ បេសេត្វា, តស្ស ព្រាហ្មណី អាហារាបេត្វា, អយ្យិកជ្ជានេ ឋបេត្វា
បុន បុច្ឆិ - “អញ្ញោបិ, ភន្តេ, អត្ថិ បលិពោធា”តិ? នត្ថិ, មហារាជាតិ វុត្តេ រាជាបិ
ជីវរទុស្សានិ ទាបេត្វា, “ភន្តេ, មម សន្តកំ តុម្ពាកំ ភិក្ខុភារំ ជាធាថា”តិ អាហា។
អាម, មហារាជាតិ។ អថ នំ រាជា អាហា - “ភន្តេ, ជីវបិណ្ឌាចាតាធយោបិ សព្វេ
បច្ចយា អម្ពាកំ សន្តកា ភវិស្សន្តិ។ តុម្ពេ តថាគតស្ស មនំ គហេត្វា
សមណធម្មំ ករោថា”តិ។ ថេរោ តថេវ អប្បមត្តោ សមណធម្មំ ករោត្តោ
នចិរស្សេវ អាសវក្ខយំ បត្តោតិ។ ធនមំ។

បឋមោវគ្គោ។

២. ឧបាសកវគ្គោ

១. កសិការទ្វាជសុត្តវណ្ណោ

១៩៧. ធុតិយវគ្គស្ស បឋមេ មគធេស្វតិ ឯវំនាមកេ ជនបទេ។
ធុត្តិណាគិវិស្មិន្តិ រាជគហំ បរិវារេត្វា វិតស្ស គិរិនោ ធុត្តិណាគាគេ ជនបទោ
អត្ថិ, តស្មី ជនបទេ, តត្ថ វិហារស្សបិ តទេវ នាមំ។ ឯកនាឡាយំ
ព្រាហ្មណាគាមេតិ ឯកនាឡាតិ តស្ស តាមស្ស នាមំ។ ព្រាហ្មណា បនេត្ត
សម្ពហុលា បជិវេសន្តិ, ព្រាហ្មណាគោគោ ឯវំ វា សោ។ តស្មា
“ព្រាហ្មណាគាមោ”តិ វុច្ចតិ។

តេន ខោ បន សមយេនាតិ យំ សមយំ ភគវា មគធេរដ្ឋេ ឯកនាឡំ
ព្រាហ្មណាគាមំ ឧបនិស្សយេ ធុត្តិណាគិវិមហាវិហារេ ព្រាហ្មណស្ស
ឥន្ទ្រិយបរិចាកំ អាគមយមាណោ វិហារតិ, តេន សមយេន។
កសិការទ្វាជស្សតិ សោ ព្រាហ្មណោ កសី និស្សយេ ជីវតិ, ការទ្វាជោតិ ចស្ស
គោត្តំ។ បញ្ចមត្តានីតិ បញ្ច បមាណានិ, អន្ធនានិ អនិគីកានិ
បញ្ចនដ្ឋលសតានីតិ វុត្តំ ហោតិ។ បយុត្តានីតិ យោជិតានិ, ពលីពទ្ធានំ ខន្ធសុ
បេបេត្វា យុគេ យោត្តេហិ យោជិតានីតិ អត្ថោ។

វប្បកាលេតិ វប្បនកាលេ ពីជនិក្ខេបសមយេ។ តត្ថ ទ្វេ វប្បានិ
កលលវប្បញ្ច បំសុវប្បញ្ច។ បំសុវប្បំ ឥធ អធិប្បេតំ, តញ្ច ខោ បឋមទិវសេ
មដ្ឋលវប្បំ។ តត្ថាយំ ឧបករណសម្បទា - តីណិ ពលីពទ្ធសហស្សានិ
ឧបដ្ឋាបិតានិ ហោតិ, សព្វេសំ សុវណ្ណាមយានិ សិដ្ឋានិ បដិមុក្កានិ, រាជតមយា
ខុរា, សព្វេ សេតមាលាហិ ចេវ គន្ធបញ្ចដ្ឋលីហិ ច អលដ្ឋតា បរិបុណ្ណបញ្ចដ្ឋា

សព្វលក្ខណៈសម្បជ្ជា, ឯកច្ឆេ កាឡា អញ្ញនវណ្ណា, ឯកច្ឆេ សេតា
ជលីកវណ្ណា, ឯកច្ឆេ វត្តា បវាឡវណ្ណា, ឯកច្ឆេ កម្មាសា មសារគល្យវណ្ណា។
ឯវំ បញ្ចសតា កស្សកា សព្វេ អហតសេតវត្តា គន្ធមាលាលង្គតា
ធិក្ខណាអំសក្ខុជេសុ បតិដ្ឋិតបុប្ផបុម្ភជកា
ហរិតាលមនោសិលាលញ្ញនុដ្ឋលគត្តា ធន ធន នង្គលា ឯកកកុម្ភា ហុត្វា
គច្ឆន្តិ។ នង្គលានំ សីសញ្ញ យុគញ្ញ បតោទា ច សុវណ្ណាខចិតា។ បឋមនង្គលេ អដ្ឋ
ពលីពន្ធា យុត្តា, សេសេសុ ចត្តារោ ចត្តារោ, អវសេសា កិលន្តបរិវត្តនត្ថំ
អាជិតា។ ឯកកកុម្ភេ ឯកកតិជសកជំ ឯកកោ កសតិ, ឯកកោ វប្បតិ។

ព្រាហ្មណោ បន បគេវ មស្សកម្ពំ កាវាបេត្វា ញាយិត្វា សុគន្ធកន្ធមិ
វិលិត្តោ បញ្ចសតគ្បនកំ វត្ថំ និវាសេត្វា សហស្សគ្បនកំ ឯកំសំ ករិត្វា
ឯកកិស្សា អង្គុលិយា ទ្វេ ទ្វេតិ វិសតិ អង្គុលិមុទ្ធិកាយោ កណ្ណេសុ
សីហកុណ្ឌាលានិ សីសេ ព្រាហ្មវេបនំ បដិមុញ្ញិត្វា សុវណ្ណមាលំ កណ្ណោ កត្វា
ព្រាហ្មណគណបរិវត្តោ កម្ពុន្តំ វោសាសតិ។ អថស្ស ព្រាហ្មណី
អនេកសតកាជនេសុ ចាយាសំ បចាបេត្វា មហាសកដេសុ អាហេបេត្វា
គន្ធនេកន ញាយិត្វា សព្វាលង្ការិភូសិតា ព្រាហ្មណីគណបរិវត្តោ កម្ពុន្តំ
អគមាសិ។ គេហម្មិស្ស ហរិតុបលិត្តំ វិប្បកិណ្ឌាលាជំ
បុណ្ណាយជកនលិធនបដាកាហិ អលង្កតំ គន្ធបុច្ឆាធិហិ សុកតពលិកម្ពំ,
ខេត្តញ្ច តេសុ តេសុ ហ៊ានេសុ សមុស្សិតទ្ធដបដាក់ អហោសិ។
បរិជនកម្មកាវេហិ សទ្ធិ ឌីសជបរិសា អឡ្ហតេយ្យសហស្សា អហោសិ, សព្វេ
អហតវត្តា, សព្វេសំ ចាយាសកោជនមេវ បដិយត្ថំ។

អថ ព្រាហ្មណោ សុវណ្ណាទាតី ដោវាបេត្វា ចាយាសស្ស បូរេត្វា
សប្បិមដុដាលីតេហិ អភិសន្ធិវត្វា នង្គលពលិកម្ពំ កាវាបេសិ។ ព្រាហ្មណី

បញ្ចុំ កស្សកសតានំ សុវណ្ណរាជតកំសតម្ហលោហមយានិ ភាជនានិ
ធាបេត្វា សុវណ្ណកដង្គំ គហេត្វា ចាយាសេន បរិវិសន្តិ គប្បតិ។ ព្រាហ្មណោ
បន ពលិកម្ហំ ការេត្វា វត្តពន្ធិកាយោ ឧបាហនាយោ អាហេហិត្វា
វត្តសុវណ្ណធន្តានំ គហេត្វា, “ឥធម ចាយាសំ ទេថ, ឥធម សប្បី ទេថ, ឥធម សក្ករំ
ទេថា”តិ វេសាសមាធាវិចរតិ។ អយំ តាវ កម្មន្តេ បវត្តិ។

វិហារេ បន យត្ថ យត្ថ ពុទ្ធាវសន្តិ, តត្ថ តត្ថ នេសំ ទេវសិកំ បញ្ចា កិច្ចានិ
ភវន្តិ, សេយ្យថិទំ - បុរេភត្តកិច្ចំ បច្ឆាភត្តកិច្ចំ បុរិមយាមកិច្ចំ មជ្ឈិមយាមកិច្ចំ
បច្ឆិមយាមកិច្ចន្តិ។

តត្រិទំ បុរេភត្តកិច្ចំ - ភគវា ហិ ចាតោវ ឧដ្ឋាយ ឧបដ្ឋាកានុគ្គហត្ថំ
សរីរជាសុកត្តញ្ច មុខធាវនាធិបរិកម្ហំ កត្វា យាវ ភិក្ខាចារវេលា, តាវ
វិវិត្តាសនេវីតិនាមេត្វា ភិក្ខាចារវេលាយ និវាសេត្វា កាយពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ជីវរំ
ចារុបិត្វា បត្តមាធាយ កធាចិ ឯកកោ កធាចិ ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ តាមំ វា
និគមំ វា បិណ្ឌាយ បរិសតិ កធាចិ បកតិយា, កធាចិ អនេកេហិ
ចាជិហារិយេហិ វត្តមាធមហិ។ សេយ្យថិទំ - បិណ្ឌាយ បរិសតោ លោកនាថស្ស
បុរតោ បុរតោ គន្ធា មុនុគតិយោ វាតា បថវី សោធន្តិ, វលាហកា
ឧទកដុសិតានិ មុញ្ញា មគ្គេ រេណុំ វុបសមេត្វា ឧបរិវិតានំ ហុត្វា តិដ្ឋន្តិ, អបរេ
វាតា បុច្ឆានិ ឧបហរិត្វា មគ្គេ ឡិកិរន្តិ។ ឧន្ទតា ភូមិប្បទេសា ឡិនមន្តិ, ឡិនតា
ឧន្ទមន្តិ។ ចាទនិក្ខេបសមយេ សមាវ ភូមិ ហោតិ, សុខសម្មស្សានិ បទុមបុច្ឆានិ
វា ចាទេ សម្បជិដ្ឋន្តិ។ ឥន្ទឡិលស្ស អន្តោ ឋបិតមត្តេ ទក្ខិណាចាទេ សរីរា
ធពត្តណ្ណាស្មិយោ និក្ខមិត្វា សុវណ្ណាសសិញ្ញាននិវិយ ចិត្របដបរិក្ខត្តានិវិយ ច
ចាសាទក្ខជាតារាជិនិ ករេន្តិយោ ឥតោ ចិតោ ច វិជារន្តិ។
ហត្ថិអស្សវិហាដ្ឋានយោ សកសកដ្ឋានេសុ ឋិតាយេវ មជ្ជរេនាការេន សន្តំ

ករោន្តិ, តថា ភេរីវីណាធីនិ ត្វិយានិ មនុស្សនញ្ច កាយុបគានិ អាភរណានិ។
តេន សញ្ញាលោន មនុស្ស ជានន្តិ “អន្ធិ ភគវា ឥធិ បិណ្ឌាយ បរិដ្ឋា” តិ។ តេ
សុនិវត្តា សុចារុតា គន្ធបុច្ឆាធីនិ អាធាយ យរា និក្ខមិត្វា អន្តរវីធី បដិបដ្ឋិត្វា
ភគវន្តំ គន្ធបុច្ឆាធីហិ សក្កច្ចំ បូជេត្វា វន្តិត្វា - “អម្ពាភំ, ភន្តេ, ធន ភិក្ខុ, អម្ពាភំ
វិសតិ, អម្ពាភំ ភិក្ខុសតំ ទេថា” តិ យាធិត្វា ភគវតោបិ បត្តំ គហេត្វា អាសនំ
បញ្ញាបេត្វា សក្កច្ចំ បិណ្ឌាចាតេន បដិមាធីន្តិ។

ភគវា កតភត្តកិច្ចា តេសំ សន្តានានិ ឌីលោកេត្វា តថា ធម្មំ ទេសេតិ,
យថា កេចិ សរណគមនេ បតិជ្ឈហន្តិ, កេចិ បញ្ចាសុ សីលេសុ, កេចិ
សោតាបត្តិសកទាគាមិអនាគាមិជលានំ អញ្ញាតវស្មី, កេចិ បព្ពដិត្វា អគ្គជលេ
អរហត្តតិ។ ឯវំ មហាជនំ អនុគ្គហេត្វា ឧដ្ឋាយាសនាវិហារំ កច្ចតិ។ តត្ថ
គន្ធមណ្ឌលមាឡេ បញ្ញត្តវរុត្តាសនេ និសីធិតិ ភិក្ខុនំ ភត្តកិច្ចបរិយោសានំ
អាគមយមាធា។ តតោ ភិក្ខុនំ ភត្តកិច្ចបរិយោសានេ ឧបដ្ឋាកោ ភគវតោ
និវេទេតិ។ អថ ភគវា គន្ធកុដិ បរិសតិ។ ឥទំ តាវ បុរេភត្តកិច្ចំ។

អថ ភគវា ឯវំ កតបុរេភត្តកិច្ចា គន្ធកុដិយា ឧបដ្ឋានេ និសីធិត្វា ចាទេ
បក្ខាលេត្វា ចាទបីថេ ថត្វា ភិក្ខុសង្ឃំ ឌីវទតិ - “ភិក្ខុវេ, អប្បមាទេន
សម្មាទេថ, ទុល្លភោ ពុទ្ធប្បាទោ លោកស្មី, ទុល្លភោ មនុស្សត្ថបដិលាភោ,
ទុល្លភា សទ្ធាសម្បត្តិ, ទុល្លភា បព្ពដ្ឋា, ទុល្លភំ សទ្ធម្មស្សវន” តិ។ តត្ថ កេចិ
ភគវន្តំ កម្មជ្ជានំ បុច្ឆន្តិ។ ភគវា តេសំ អត្ថនោ ចរិយានុរូបំ កម្មជ្ជានំ ទេតិ។
តតោ សព្វេបិ ភគវន្តំ វន្តិត្វា អត្ថនោ អត្ថនោ វត្តិជ្ជានធិវាជ្ជានានិ កច្ចន្តិ, កេចិ
អរញ្ញំ, កេចិ រុក្ខមូលំ, កេចិ បព្ពតាធីនំ អញ្ញាតវំ, កេចិ
ចាតុមហារាជិកភវនំ... ថេ... កេចិ វសវត្តិភវនន្តិ។ តតោ ភគវា គន្ធកុដិ
បរិសិត្វា សថ អាកម្ពតិ, ធឹក្ខណេន បស្សេន សតោ សម្មជាធា មុហុត្តំ

សីហសេយ្យំ កប្បតិ។ អថ សមស្សាសិតកាយោ ឧដ្ឋហិត្វា ទុតិយភាគ
លោកំ វេលោកតិ។ តតិយភាគេ យំ គាមំ វា និគមំ វា ឧបនិស្សយ វិហរតិ,
តត្ថ មហាជនោ បុរេភត្តំ ធានំ ទត្វា បច្ឆាភត្តំ សុនិវត្តោ សុចារុតោ
គន្ធិបុត្តាធិនិ អាធាយ វិហារេ សន្និបតតិ។ តតោ ភគវា សម្មត្ថបរិសាយ
អនុរូបេន ចាជិហារិយេន គន្ធា ធម្មសកាយំ បញ្ញត្តវេរុត្វាសនេ និសង្គ ធម្មំ
នេសេតិ កាលយុត្តំ សមយយុត្តំ។ អថ កាលំ វិទិត្វា បរិសំ ឧយ្យាជេតិ,
មនុស្សា ភគវន្តំ វេទិត្វា បក្កមន្តិ។ ឥទំ បច្ឆាភត្តកិច្ចំ។

សោ ឯវំ និដ្ឋិតបច្ឆាភត្តកិច្ចោ សចេ គត្តានិ ឱសិញ្ចិតុកាមោ ហោតិ,
ពុត្វាសនា វុដ្ឋាយ ម្នានកោដ្ឋកំ បរិសិត្វា ឧបដ្ឋាកេន បដិយាទិតឧទកេន
គត្តានិ ឧតុំ កាហាបេតិ។ ឧបដ្ឋាកោបិ ពុត្វាសនំ អាទេត្វា បច្ឆោជេត្វា
គន្ធិកុដិបរិវេលោ បញ្ញាបេតិ។ ភគវា សុវត្ថឧបដ្ឋំ និវាសេត្វា កាយពន្ធនំ
ពន្ធិត្វា ឧត្តរាសង្គំ កត្វា តត្ថ អាគន្ធា និសីទតិ ឯកកោវ មុហុត្ថំ បដិសល្លីនោ។
អថ ភិក្ខុ តតោ តតោ អាគម្ម ភគវតោ ឧបដ្ឋានំ កច្ឆន្តិ។ តត្ថ ឯកច្វេ បញ្ចំ
បុច្ឆន្តិ, ឯកច្វេ កម្មជ្ជានំ, ឯកច្វេ ធម្មស្សវនំ យាចន្តិ។ ភគវា តេសំ អធិប្បាយំ
សម្មាទេន្តោ បុរិមយាមំ វីតិនាមេតិ។ ឥទំ បុរិមយាមកិច្ចំ។

បុរិមយាមកិច្ចបរិយោសានេ បន ភិក្ខុសុ ភគវន្តំ វេទិត្វា បក្កមន្តេសុ
សកលទសសហស្សិលោកធាតុនេវតាយោ ឱកាសំ លភមាណ ភគវន្តំ
ឧបសង្កមិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ យថាភិសង្ខតំ អន្តមសោ ចតុរក្ខរម្យិ។ ភគវា តាសំ
តាសំ នេវតានំ បញ្ចំ វិស្សន្តេន្តោ មជ្ឈិមយាមំ វីតិនាមេតិ។ ឥទំ
មជ្ឈិមយាមកិច្ចំ។

បច្ឆិមយាមំ បន តយោ កោដ្ឋាសេ កត្វា បុរេភត្តតោ បដ្ឋាយ
និសង្គាបីឡិកស្ស សរីរស្ស កិលាសុភាវមោចនត្ថំ ឯកំ កោដ្ឋាសំ ចន្តមេន

វីតីនាមេតិ។ ធុតិយកោដ្ឋាសេ គន្ធកុដី បរិសិទ្ធា ធុតិណេន បស្សេន សតោ
សម្មជាតោ សីហសេយ្យំ កប្បតិ។ តតិយកោដ្ឋាសេ បច្ចុដ្ឋាយ និសីទិទ្វា
បុរិមពុទ្ធានំ សន្តិកេ ធានសីលាទិវសេន កតាធិការបុគ្គលទស្សនត្ថំ
ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ ឌីលោកេតិ។ ឥទំ បដ្ឋិមយាមកិច្ចំ។

តទាបិ ឃំ ឌីលោកេន្តោ កសិការទ្វាជំ ព្រាហ្មណំ អរហត្តស្ស
ឧបទិស្សយសម្បជ្ជំ ទិស្វា - “តត្ថ មយិ គតេ កថា បរត្ថិស្សតិ, កថាវសានេ
ធម្មទេសនំ សុត្វា ឯសោ ព្រាហ្មណោ សបុត្តនារោ ទីសុ សរណេសុ បតិជ្ជាយ
អសីតិកោដិធនំ មម សាសនេវិប្បកិរិទ្ធា អបរភាគេ និក្ខម្ម បព្ពដិទ្ធា អរហត្តំ
ចាបុណិស្សតិ” តិ ព្រាហ្ម តត្ថ គន្ធា កថំ សមុដ្ឋាបេទ្វា ធម្មំ ទេសេសិ។ ឯតមត្ថំ
ទស្សេតុំ អថ ខោ ភគវាតិអាទិ វុត្ថំ។

តត្ថ បុព្ពណ្ណាសមយន្តិ ភុម្មតេ ឧបយោគវចនំ, បុព្ពណ្ណាសមយេតិ អត្តោ។
និវាសេទ្វាតិ បរិទហិត្វា។ វិហារជីវបរិវត្តនវសេនេតំ វុត្ថំ។
បត្តជីវមាទាយាតិ បត្តំ ហត្ថហិ, ជីវំ កាយេន អាទិយិត្វា, សម្បជ្ជិត្វា
ធារេទ្វាតិ អត្តោ។ ភគវតោ កិរ បិណ្ណាយ បរិសិទ្ធកាមស្ស ភមរោវិយ
វិកសិតបទុមទ្វយមជ្ឈំ, ឥន្ទនីលមណីវណ្ណាសេលមយបត្តោ ហត្ថទ្វយមជ្ឈំ
អាគច្ឆតិ។ តំ ឯវមាគតំ បត្តំ ហត្ថហិ សម្បជ្ជិត្វា ជីវេវា បរិមណ្ឌលំ ចារុតំ
កាយេន ធារេទ្វាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តេនុបសង្កមីតិ យេន មគ្គេន កម្មន្តោ គន្ធព្ពោ,
តេន ឯកកោវ ឧបសង្កមី។ កស្មា បន នំ ភិក្ខុ នាទុពន្ធិស្វតិ? យទា ហិ ភគវា
ឯកកោវ កត្តចិ គន្ធកាមោ ហោតិ, យាវ ភិក្ខុចារវេលា ទ្វារំ បិទហិត្វា
អន្តោគន្ធកុដិយំ និសីទតិ។ ភិក្ខុ តាយ សញ្ញាយ ជានន្តិ “អដ្ឋ ភគវា ឯកកោវ
បិណ្ណាយ ចរិតុកាមោ, អទ្វា កញ្ចំ ឯវិទេតព្ពបុគ្គលំ អទ្ធសា” តិ។ តេ អត្តនោ

បត្តិដ៏វែង គហេត្វា គន្ធកុដី បទក្ខណ៍ កត្វា វន្តិត្វា ភិក្ខ្វាចារំ គន្ធន្តិ។ តទា ច
ភគវា ឯវមកាសិ, តស្មា ភិក្ខុ នាទុពន្ធិស្វតិ។

បរិវេសនា វត្តតីតិ តេសំ សុវណ្ណាភាជនាធិនិ គហេត្វា និសិទ្ធានំ
បញ្ចសតានំ កស្សកានំ បរិវេសនា វិប្បកតា ហោតិ។ ឯកមន្តំ អដ្ឋាសីតិ យត្ត
បីតំ ព្រាហ្មណោ បស្សតិ, តថាវុបេ ទស្សន្ទបចារេ កថាសវនជាសុកេ
ឧត្តជ្ជានេ អដ្ឋាសី។ វត្វា ច រជតសុវណ្ណាសបិញ្ញំ ចន្ទិមស្វរិយានំ បកំ
អតិរោចមានំ សមន្តតោ សរីរឫកំ មុញ្ញិ, យាយ អដ្ឋោត្តជត្តា ព្រាហ្មណស្ស
កម្មន្តសាលាភិក្ខុ, ក្ខត្តកសិតមត្តិ កបិណ្ឌាធរយោ សុវណ្ណមយាវិយ អហោសុំ។
អថ មនុស្ស កុញ្ញត្តា ច កសត្តា ច សត្តកិច្ចានិ បហាយ
អសីតិអនុញ្ញានបរិវារំ ទុត្តិសមហាបុរិសលក្ខណាបដិមណ្ឌិតំ សរីរំ
ព្យាមប្បភាបរិក្ខេបរិក្ខសិតំ ពាហុយុគលំ ជង្គមំវិយ បទុមសរំ,
រស្មីជាលសមុជ្ឈលីតតារាភគណមិវ ភគនតលំ, វិជ្ជុលតារីនទ្ធមិវ ច កនកសិឡំ
សិរិយា ជលមានំ សម្មាសម្ពុទ្ធិំ ឯកមន្តំ បីតំ ទិស្វា ហត្ថចាទេ ដោរិក្ខា អញ្ញលី
បគ្គយ្ហ សម្បវិវាទេត្វា អដ្ឋសុ។ ឯវំ តេហិ សម្បវិវាទំ អទ្ធសា ខោ
កសិការទ្វាដោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ បិណ្ឌាយ បីតំ, ទិស្វាន ភគវន្តំ ឯតទរោច
- អហំ ខោ, សមណ, កសាមិ ច វចាមិ ចាតិ។

កស្មា បនាយំ ឯវមាហា, កី សមន្តចាសាធិកេ បសាទនីយេ
ឧត្តមទមថសមថមនុប្បត្តេបិ តថាគតេ អប្បសាទេន, ឧទាហុ អឡតិយានំ
ជនសហស្សានំ ចាយាសំ បដិយាទេត្វាបិ កជន្តភិក្ខ្វាយ មច្ឆេវនាតិ?
ឧភយថាបិ នោ, ភគវតោ បនស្ស ទស្សនេន អតិត្តំ និក្ខិត្ត កម្មន្តំ ជនំ ទិស្វា
“កម្មភន្តំ មេ កាតុំ អាគតោ”តិ អនត្ថមនតា អហោសិ, តស្មា ឯវមាហា។
ភគវតោ ច លក្ខណាសម្បត្តិ ទិស្វា - “សចាយំ កម្មន្តេ អប្បយោជយិស្ស,

សកលជម្ពូនីយេ មនុស្សានំ សីសេ ចូឡាមណីវិយ អភវិស្ស, កោនាមស្ស
អត្តោនសម្មជ្ជិស្សតិ, វេរមេវ អលសតាយ កម្មន្តេ អប្បយោដេត្វា
វប្បមជ្ឈលាទីសុ បិណ្ណាយ ចរតី"តិបិស្ស អនត្ថមនតា អហោសិ។ តេនាហ -
“អហំ ខោ, សមណ, កសាមិ ច វចាមិ ច, កសិក្ខា ច វិក្ខា ច ភុញ្ញាមី”តិ។

អយំ កិរស្ស អធិប្បាយោ - មយ្ហម្បិ តាវ កម្មន្តោនព្យាបជ្ជន្តិ, ន ចម្ចី យថា
ត្វំ វេរំ លក្ខណសម្បន្នោ, ត្វម្បិ កសិក្ខា ច វិក្ខា ច ភុញ្ញាស្ស, កោតេ អត្តោន
សម្បជ្ជេយ្យ វេរំ លក្ខណសម្បន្នស្សតិ។ អបិចាយំ អស្សោសិ -
“សក្យរាជកុលេ កិរ កុមារោ ឧប្បន្នោ, សោ ចក្កវត្តិវជ្ជំ បហាយ បព្ពជិតោ”តិ។
តស្មា ឥនានិ “អយំ សោ”តិ ព្រាហ្ម “ចក្កវត្តិវជ្ជំ បហាយ កិលន្តោសិ”តិ ឧចារម្ហំ
អាហេបេន្តោ វេរមាហា។ អបិច តិក្ខបញ្ញោ វេស ព្រាហ្មណោ, ន ភគវន្តំ
អបសាទេន្តោ ភណាតិ, ភគវតោ បន រូបសម្បត្តិ ទិស្វា បុញ្ញសម្បត្តិ
សម្ភារយមាណោ កថាបវត្តនត្ថម្បិ វេរមាហា។ អថ ភគវា វេនេយ្យវសេន
សនេវកេ លោកេ អគ្គកស្សកវប្បកការំ អត្តនោ ទស្សន្តោ អហម្បិ ខោ
ព្រាហ្មណោតិអាទិមាហា។

អថ ព្រាហ្មណោ ចិន្តេសិ - “អយំ សមណោ” អហម្បិ កសាមិ ច វចាមិ
ចា'តិ ភណាតិ។ ន ចស្ស ឱឡារិកានិ យុគនម្ពុលាទីនិ កសិកណ្ណានិ បស្សមិ, កី
នុខោ មុសា ភណាតី”តិ? ភគវន្តំ ចាទតលតោ បដ្ឋាយ យាវ កេសគ្គា
ឱលោកយមាណោ, អជ្ឈិជ្ឈាយ កតាធិការត្ថា ទុត្តិសវេលក្ខណសម្បត្តិមស្ស
ព្រាហ្ម, “អជ្ឈានមេតំ យំ វេរុចោ មុសា ភណោយ្យ”តិ សញ្ញាតតហុមាណោ
ភគវតិ សមណាវាទំ បហាយ កោត្តេន ភគវន្តំ សមុទាចរមាណោ ន ខោ បន
មយំ បស្សម កោតោ កោតមស្សតិអាទិមាហា។ ភគវា បន យស្មា

បុព្វធម្មសភាគតាយ កថនំ នាម ពុទ្ធានំ អាណុកាវោ, តស្មា ពុទ្ធានុការំ ទីបេន្តោ
សទ្ធា ពីជន្តិអាទិមាហ។

កា បនេត្ថ បុព្វធម្មសភាគតា? ននុ ព្រាហ្មណេន ភគវា
នង្គ្រាទិកសិសម្ពាសមាយោគំ បុដ្ឋោ អបុច្ឆិតស្ស ពីជស្ស សភាគតាយ
អាហ “សទ្ធា ពីជ”ន្តិ, វេទ្យា សតិ កថាបិ អនុសន្និកា ហោតិ? ន ហិ ពុទ្ធានំ
អនុសន្និកកថា នាម អត្ថិ, នបិ បុព្វធម្មស្ស អសភាគតាយ កថេន្តិ។ វេ
បនេត្ថ អនុសន្និ វេទិតញ្ញា - ព្រាហ្មណេន ហិ ភគវា
យុគនង្គ្រាទិកសិសម្ពាសេន កសី បុច្ឆិតោ។ សោ តស្ស អនុកម្មាយ “ឥទំ
អបុច្ឆិត”ន្តិ អបរិហាបេត្វា សមូលំ សឧបការំ សសម្ពាសំ សដលំ កសី
បញ្ញាបេត្ថំ មូលតោ បដ្ឋាយ ទស្សេន្តោ “សទ្ធា ពីជ”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ ពីជំ
កសិយា មូលំ, តស្មី សតិ កត្តត្ថតោ, អសតិ អកត្តត្ថតោ, តប្បមាណេន ច
កត្តត្ថតោ។ ពីជេ ហិ សតិ កសី ករោន្តិ, ន អសតិ។ ពីជប្បមាណេន ច កុសលា
កស្សកា ខេត្តំ កសន្តិ, ន ឧនំ “មា នោ សស្សំ បរិហាយី”តិ, ន អធិកំ “មា នោ
មោយោ វាយាមោ អហោសី”តិ។ យស្មា ច ពីជមេវ មូលំ, តស្មា ភគវា មូលតោ
បដ្ឋាយ កសិសម្ពាសំ ទស្សេន្តោ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស កសិយា បុព្វធម្មស្ស
ពីជស្ស សភាគតាយ អត្ថនោ កសិយា បុព្វធម្មំ ទស្សេន្តោ អាហ “សទ្ធា
ពីជ”ន្តិ។ វេមេត្ថ បុព្វធម្មសភាគតាបិ វេទិតញ្ញា។

បុច្ឆិតំយេវ វត្វា អបុច្ឆិតំ បច្ឆា កី ន វុត្តន្តិ ចេ? តស្ស ឧបការភាវតោ ច
ធម្មសម្ពន្ធសមត្ថភាវតោ ច។ អយំ ហិ ព្រាហ្មណោ បញ្ញាវា, មិច្ឆាទិដ្ឋិកុលេ បន
ជាតត្តា សទ្ធារិហិតោ, សទ្ធារិហិតោ ច បញ្ញាវា បរេសំ សទ្ធាយ អត្ថនោ
អវិសយេ អបដិបដ្ឋមា នោវិសេសំ នាទិគច្ឆតិ, កិលេសកាលុស្សិយបរាមជ្ជាបិ
ចស្ស ទុព្ពលា សទ្ធា ពលវតិយា បញ្ញាយ សហសា វត្តមាណា អត្ថសិទ្ធិ ន ករោតិ

ហត្ថិនា សុទ្ធិ ឯកជុរេ យុត្តោ គោណារិយ។ ឥតិស្ស សទ្ធា ឧបការិកាតិ តំ
ព្រាហ្មណំ សទ្ធាយ បតិជ្ជាបេន្តេន បច្ឆាបិ វត្តព្ពោ អយមត្ថោ
នេសនាកុសលតាយ បុព្ពេ វុត្តោ។ ពិជស្ស ច ឧបការិកា វុដ្ឋិ, សា តទទន្តរំយេវ
វុច្ឆមានា សមត្ថា ហោតិ។ ឯវំ ធម្មសម្ពន្ធសមត្ថភាវតោ បច្ឆាបិ វត្តព្ពោ
អយមត្ថោ, អញ្ញោ ច ឯវុច្ឆោ ព្យាសាយោត្តាទិ បុព្ពេ វុត្តោតិ វេទិតព្ពោ។

តត្ថ សម្មសាទលក្ខណា សទ្ធា, ឱកប្បនលក្ខណា វា។ ពិជន្តិ បញ្ចវិដំ ពិជំ
មូលពិជំ ខន្ធពិជំ ជលុពិជំ អគ្គពិជំ ពិជពិជមេវ បញ្ចមន្តិ។ តំ សព្ពម្បិ
វិរុហណាជ្ជេន ពិជន្តេវ សទ្ធិំ កច្ចតិ។

តត្ថ យថា ព្រាហ្មណស្ស កសិយា មូលភូតំ ពិជំ ទ្វេ កិច្ចានិ ករោតិ, ហេជ្ជា
មូលេន បតិជ្ជាតិ, ឧបរិ អន្តរំ ឧដ្ឋាបេតិ, ឯវំ ភគវតោ កសិយា មូលភូតា សទ្ធា
ហេជ្ជា សីលមូលេន បតិជ្ជាតិ, ឧបរិ សមថវិបស្សនន្តរំ ឧដ្ឋាបេតិ។ យថា ច តំ
មូលេន បថវិរសំ អាចារសំ គហេត្វា នាឡេន ធម្មាបរិចាកកហណាត្ថំ វុឡតិ,
ឯវមយំ សីលមូលេន សមថវិបស្សនាវសំ គហេត្វា អរិយមគ្គនាឡេន
អរិយជលធម្មាបរិចាកកហណាត្ថំ វុឡតិ។ យថា ច តំ សុភូមិយំ បតិជ្ជហិត្វា
មូលន្តរំ បណ្ណនាឡកណ្ណាបសវេហិ វុទ្ធិវិរុទ្ធិវី វេបុល្លំ បត្វា ជិវំ ជនេត្វា
អនេកសាលិជលភវិតំ សាលិសីសំ និច្ឆាទេតិ, ឯវមេសា ចិត្តសន្តានេ
បតិជ្ជហិត្វា ធម្មាវិសុទ្ធិហិ វុទ្ធិវិរុទ្ធិវី វេបុល្លំ បត្វា ព្យាណនស្សនវិសុទ្ធិជិវំ
ជនេត្វា អនេកបដិសម្ពិទានិញ្ញាភវិតំ អរហត្តជលំ និច្ឆាទេតិ។ តេន វុត្តំ “សទ្ធា
ពិជ”ន្តិ។

កស្មា បន អញ្ញេសុ បរោបញ្ញាសាយ កុសលធម្មេសុ ឯកតោ
ឧប្បជ្ជមានេសុ សទ្ធាវ “ពិជ”ន្តិ វុត្តាតិ ចេ? ពិជកិច្ចករណតោ។ យថា ហិ តេសុ
វិញ្ញាណំយេវ វិជាននកិច្ចំ ករោតិ, ឯវំ សទ្ធា ពិជកិច្ចំ។ សា ច សព្ពកុសលានំ

មូលក្ខតា។ យថាហា - “សទ្ធាជាតោ ឧបសង្កមតិ, ឧបសង្កមន្តោ
បយិរុចាសតិ...បេ.... បញ្ញាយ ច នំ អតិវិជ្ជំ បស្សតិ”តិ (ម. និ. ២.១៨៣)។

អកុសលធម្ម ចេវ កាយញ្ច តបតីតិ តថោ។

ឥន្ទ្រិយសំវរវីរិយធុតត្ថុក្ករការិកានំ ឯតំ អធិវចនំ, ឥធ បន ឥន្ទ្រិយសំវរោ
អធិប្បតោ។ វុដ្ឋិតិ វស្សវុដ្ឋិ វាតវុដ្ឋិតិអាទិ អនេកវិជា, ឥធ វស្សវុដ្ឋិ អធិប្បតោ។
យថា ហិ ព្រាហ្មណស្ស វស្សវុដ្ឋិសមនុគ្គហិតំ ពឹង ពឹងមូលកញ្ច សស្សំ វិរុហិតិ
ន មិលាយតិ និប្បត្តិ គច្ឆតិ, ឯវំ ភគវតោ ឥន្ទ្រិយសំវរសមនុគ្គហិតា សទ្ធា,
សទ្ធាមូលា ច សីលាធម្មោ ធម្មា វិរុហិតិ, ន មិលាយតិ និប្បត្តិ គច្ឆតិ។ តេនាហា
“តថោ វុដ្ឋិតិ”តិ។

បញ្ញា មេតិ ឯតុ វុត្តោ មេ-សន្តោ បុរិមបទេសុបិ យោជេតត្ថោ “សទ្ធា មេ
ពឹង, តថោ មេ វុដ្ឋិតិ”តិ តេន កី ធិបេតិ? យថា, ព្រាហ្មណ, តយា វិបិតេ ខេត្ត
សចេ វុដ្ឋិ អត្ថិ, ឥច្ឆតំ កុសលំ។ នោ ច អត្ថិ, ឧទកម្មី តាវ ធាតត្ថំ ហោតិ។
តថា មយា ហិវិ ឡើសេ បញ្ញាយុគន្ធផ្តលេ មនោយោត្តន ឯកាពទ្ធេ កតេ
វីរិយពលីពទ្ធេ យោជេត្វា សតិចាចនេន វិជ្ជិត្វា អត្តនោ ចិត្តសន្តានខេត្តម្ហិ
សទ្ធាពឹង វិបិតេ វុដ្ឋិយា អភាវោ នាម នត្ថិ, អយំ បន មេ និច្ចកាលំ
ឥន្ទ្រិយសំវរតថោ វុដ្ឋិតិ។

បញ្ញាតិ កាមាវចរាទិភេទតោ អនេកវិជា។ ឥធ បន សហវិបស្សនាយ
មគ្គបញ្ញា អធិប្បតោ។ យុគន្ធផ្តលន្តិ យុគញ្ច ន្ធផ្តលញ្ច យុគន្ធផ្តលំ។ យថា ហិ
ព្រាហ្មណស្ស យុគន្ធផ្តលំ, ឯវំ ភគវតោ ធុរិយាបិ វិបស្សនា បញ្ញា ច។ តត្ថ
យថា យុគំ ឡើសាយ ឧបនិស្សយំ ហោតិ, បុរតោ ច ឡើសាពទ្ធិ ហោតិ, យោត្តានំ
និស្សយំ ហោតិ, ពលីពទ្ធានំ ឯកតោ គមនំ ជារេតិ, ឯវំ បញ្ញា ហិវិ ប្បមុខានំ
ធម្មានំ ឧបនិស្សយា ហោតិ។ យថាហា - “បញ្ញត្តរា សព្វេ កុសលា ធម្មា”តិ (អ.

និ. ៨.៨៣; ១០.៥៨) ច, “បញ្ញា ហិ សេដ្ឋា កុសលា វទន្តិ, នក្ខត្តរាជារិវ
តារកាន”ន្តិ (ជា. ២.១៧.៨១) ច។ កុសលានំ ធម្មានំ បុព្វង្គមជ្ឈេន បុរតោ ច
ហោតិ។ យថាហ - “សីលំ សិរី ចាបិ សតញ្ច ធម្មោ, អន្ធវាយិកា បញ្ញាវតោ
ភវន្តិ”តិ ហិរិវិប្បយោគេន អនុប្បត្តិតោ បន វ្យាសាពន្ធា ហោតិ។
មនោសង្ខាតស្ស សមាធិយោត្តស្ស និស្សយបច្ចយតោ យោត្តានំ និស្សយោ
ហោតិ។ អន្ធារន្ធាតិលីនភាវបដិសេធនតោ វិរយពលីពន្ធានំ ឯកតោ គមនំ
ធារេតិ, យថា ច នង្គ័លំ ជាលយុត្តំ កសនកាលេ បជីវិយនំ ភិន្នតិ,
មូលសន្តានកានិ បទាលេតិ, វេរំ សតិយុត្តា បញ្ញាវិបស្សនាកាលេ ធម្មានំ
សន្តតិសមូហាកិច្ចាម្ពណាយនំ ភិន្នតិ, សត្តកិលេសមូលសន្តានកានិ
បទាលេតិ។ សា ច ខោ លោកុត្តរាវ, ឥតរា បន លោកិកាបិ សិយា។ តេនាហ
“បញ្ញា មេ យុគនង្គ័ល”ន្តិ។

ហិរិយតិ ចាបកេហិ ធម្មហិតិ ហិរិ។ តគ្គហាលោន តាយ អវិប្បយុត្តំ
ឌិត្តប្បម្បិ គហិតមេវ ហោតិ។ វ្យាសាតិ យុគនង្គ័លសន្ធាវិការុក្ខលង្គិ។ យថា
ហិ ព្រាហ្មណស្ស វ្យាសា យុគនង្គ័លំ ធារេតិ, វេរំ ភគវតោបិ ហិរិ
លោកិយលោកុត្តរបញ្ញាសង្ខាតំ យុគនង្គ័លំ ធារេតិ ហិរិអភារេ បញ្ញាយ
អភារតោ។ យថា ច វ្យាសាបដិពន្ធយុគនង្គ័លំ កិច្ចករំ ហោតិ អចលំ អសិដិលំ,
វេរំ ហិរិបដិពន្ធា ច បញ្ញា កិច្ចការី ហោតិ អចលា អសិដិលា អញ្ចោកិណ្ណា
អហិរិកេន។ តេនាហ “ហិរិ វ្យាសា”តិ។ មុនាតីតិ មនោ, ចិត្តស្សេតំ នាមំ។ ឥធន
បន មនោសីសេន តំសម្បយុត្តា សមាធិ អធិប្បតោ។ យោត្តន្តិ វដ្តពន្ធនំ។ តំ
តិវិធំ វ្យាសាយ សហ យុគស្ស ពន្ធនំ, យុគេន សហ ពលីពន្ធានំ ពន្ធនំ, សារថីនា
សហ ពលីពន្ធានំ ឯកាពន្ធនន្តិ។ តត្ថ យថា ព្រាហ្មណស្ស យោត្តំ
វ្យាសាយុគពលីពន្ធា ឯកាពន្ធា កត្វា សកកិច្ចេ បដិចាទេតិ, វេរំ ភគវតោ

សមាធិ សព្វេវ តេ ហិរិបញ្ញាវិរិយធម្មេ ឯការម្ពណោ អវិក្ខេបសភាវេន ពន្ធិត្វា
សកកិច្ចេ បដិចាទេតិ។ តេនាហា “មនោ យោត្ត”ន្តិ។

ចិរកតាធិមត្តំ សុវតីតិ សតិ។ ជាលេតីតិ ជាលោ។ ចាដេន្តិ ឯតេនាតិ
ចាជនំ។ តំ ឥធម “ចាចន”ន្តិ វុត្តំ។ បតោទស្សេតំ នាមំ។ ជាលោ ច ចាចនញ្ច
ជាលចាចនំ។ យថា ហិ ព្រាហ្មណស្ស ជាលចាចនំ, ឯវំ ភគវតោ
វិបស្សនាសម្មយុត្តា មគ្គសម្មយុត្តា ច សតិ។ តត្ថ យថា ជាលោ នង្គលំ
អនុវត្តតិ, បុរតោ ចស្ស គច្ឆតិ, ឯវំ សតិ កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ គតិយោ
សមន្ទេសមាណា អារម្មណោ វា ឧបដ្ឋាបយមាណា បញ្ញានង្គលំ វត្តតិ។ តេនេវេសា
“សតារក្ខេន ចេតសាវិហរតី”តិអាធិសុ (អ. និ. ១០.២០) វិយ អារក្ខាតិ វុត្តា។
អប្បមុស្សនវសេន ចស្ស បុរតោ ហោតិ។ សតិបរិចិតេ ហិ ធម្មេ បញ្ញា
បជាតាតិ, នោ បមុដ្ឋេ។ យថា ច ចាចនំ ពលីពន្ធានំ វិជ្ជនកយំ ទស្សេន្តិ
សំសីទិតុំ ន ទេតិ, ឧប្បថកមនំ វាវេតិ, ឯវំ សតិ វិរិយពលីពន្ធានំ អចាយកយំ
ទស្សេន្តិ កោសជ្ជសំសីទនំ ន ទេតិ, កាមគុណាសម្ពាតេ អគោចរេ ចារិ
និវាវេត្វា កម្មដ្ឋានេ និយោដេន្តិ ឧប្បថកមនំ វាវេតិ។ តេនាហា “សតិ មេ
ជាលចាចន”ន្តិ។

កាយគុត្តាតិ តិវិជេន កាយសុចរិតេន គុត្តោ។ វិចីគុត្តាតិ ចតុត្ថិជេន
វិចីសុចរិតេន គុត្តោ។ ឯត្រាវតា ចាតិមោក្ខសំវសីលំ វុត្តំ។ អាហារេ ឧទរេ
យតោតិ ឯត្ថ អាហារមុខេន សព្វបច្ចយានំ គហិតត្តា ចតុត្ថិជេបិ បច្ចយេ
យតោ សំយតោ និរុបក្កិលេសោតិ អត្តោ។ ឥមិនា អាជីវចារិសុទ្ធិសីលំ វុត្តំ។
ឧទរេ យតោតិ ឧទរេ យតោ សំយតោ មិតកោជី, អាហារេ មត្តញ្ញាតិ វុត្តំ
ហោតិ។ ឥមិនា ភោជនេ មត្តញ្ញាតាមុខេន បច្ចយបដិសេវនសីលំ វុត្តំ។ តេន កី
ធិបេតិ? យថា ត្វំ, ព្រាហ្មណ, ពិជំ វិចីត្វា សស្សបរិចាលនត្តំ កណ្តាកវតី វា

រុក្ខវតី វា ចាការបរិក្ខេប វា ករោសិ, តេន តេ គោមហីសមិគគណា បវេសំ
អលកន្តា សស្សំ នវិលុម្ពន្តិ, វេមហម្មិ តំ សន្ធាតំ វិបិស្វា
នាធម្មការកុសលសស្សបរិចាលនត្ថំ កាយវិការហារគុត្តិមយំ តិវិជំ
បរិក្ខេបំ ករោមិ, តេន មេ រាគាទិអកុសលធម្មគោមហីសមិគគណា បវេសំ
អលកន្តា នាធម្មការកំ កុសលសស្សំ នវិលុម្ពន្តិតិ។

សច្ចំ ករោមិ និទ្ទានន្តិ ឯត្ថ ទិហាការេហិ អវិសំវាទនំ សច្ចំ។ និទ្ទានន្តិ ធននំ
លុននំ ឧប្បាជនំ។ ករណត្ថេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ វេទិតព្ពំ។ អយំ ហេតុ អត្ថោ
“សច្ចេន ករោមិ និទ្ទាន”ន្តិ។ កី វុត្ថំ ហោតិ - “យថា ភ្នំ ពាហិរំ កសី កត្វា
សស្សទ្វិសកានំ តិណានំ ហេតុន វា អសីតេន វា និទ្ទានំ ករោសិ, វេ វេមហម្មិ
អជ្ឈត្ថិកំ កសី កត្វា កុសលសស្សទ្វិសកានំ វិសំវាទនតិណានំ សច្ចេន
និទ្ទានំ ករោមិ”តិ។ យថាភូតញ្ញាណំ វា ឯត្ថ សច្ចន្តិ វេទិតព្ពំ។ តេន
អត្ថសញ្ញាទិនំ តិណានំ និទ្ទានំ ករោមិតិ ទស្សេតិ។ អថ វា និទ្ទានន្តិ ធនកំ
លាវកំ ឧប្បាជកន្តិ អត្ថោ។ យថា ភ្នំ ធាសំ វា កម្មករំ វា និទ្ទានំ ករោសិ,
“និទ្ទេហិ តិណានំ”តិ តិណានំ ធនកំ លាវកំ ឧប្បាជកំ ករោសិ, វេមហំ សច្ចំ
ករោមិតិ ទស្សេតិ, អថ វា សច្ចន្តិ ទិដ្ឋិសច្ចំ។ តមហំ និទ្ទានំ ករោមិ, ធិន្តិតព្ពំ
លុនិតព្ពំ ឧប្បាជិតព្ពំ ករោមិតិ។ ឥតិ ឥមេសុ ទិសុ វិកល្យេសុ ឧបយោគនេវត្ថោ
យុជ្ឈតិ។

សោរច្ចំ មេ បមោចនន្តិ ឯត្ថ យំ តំ “កាយិកោ អវីតិក្កមោ វាចសិកោ
អវីតិក្កមោ”តិ សីលមេវ “សោរច្ច”ន្តិ វុត្ថំ, ន តំ អធិប្បេតំ។
“កាយគុត្តោ”តិ អាទិនា ហិ តំ វុត្ថមេវ។ អរហត្ថជលំ បន អធិប្បេតំ។ តំ ហិ
សុន្ទរេ និព្វានេ រតត្តា “សោរច្ច”ន្តិ វុត្ថិតិ។ បមោចនន្តិ យោគវិស្សន្តនំ។ ឥទំ វុត្ថំ
ហោតិ - យថា តវ បមោចនំ បុនបិ សាយន្តេ វា ទុតិយទិវសេ វា

អនាគតសំរេចរ វា យោជិតតួតោ អប្បមោចនមេវ ហោតិ, ន មម ឯវំ។ ន ហិ
មម អន្តរា មោចនំ នាម អត្ថិ។ អហំ ហិ ធិបត្តិរទសពលកាលតោ បដ្ឋាយ
បញ្ញានន្ត្រេ វិរិយពលីពទ្ធ យោជិត្វា កប្បសតសហស្សាធិកានិ ចត្តារិ
អសន្នៀយ្យានិ មហាកសី កសន្តោ តាវ ន មុញ្ញី, យាវ ន សម្មាសម្ពោធិ
អភិសម្ពុជ្ឈី។ យទា ច មេ សព្វំ តំ កាលំ ខេបេត្វា ពោធិមូលេ អបរាជិតបល្លង្កេ
និសិន្នស្ស សព្វគុណាបរិវារំ អរហត្តជលំ ឧទទាទិ, តទា មយា តំ
សព្វស្ស ក្កបដិប្បស្សធូយា បមុត្តំ, ន ទានិ បុន យោជិតព្វំ ភវិស្សតិភិ។ ឯតមត្តំ
សន្ធាយាហ “សោរជ្ជំ មេ បមោចន”ន្តិ។

វិរិយំ មេ ធុរោយ្យន្តិ ឯត្ថ វិរិយន្តិ កាយិកចេតសិកោ វិរិយារម្មោ។
ធុរោយ្យន្តិ ធុរាយំ ធារយ្យំ, ធុរាវហន្តិ អត្តោ។ យថា ហិ ព្រាហ្មណស្ស ធុរាយំ
ធារយ្យាកឡិកំ នន្ត្រំ ភូមិយនំ ភិន្ទតិ, មូលសន្តានកានិ ច បទាលេតិ, ឯវំ
ភគវតោ វិរិយាកឡិកំ បញ្ញានន្ត្រំ យថា វុត្តំ យនំ ភិន្ទតិ,
កិលេសសន្តានកានិ ច បទាលេតិ។ តេនាហ “វិរិយំ មេ ធុរោយ្យ”ន្តិ។ អថ វា
បុរិមធុរាវហត្តា ធុរា, មូលធុរាវហត្តា ធារយ្យា, ធុរា ច ធារយ្យា ច ធុរោយ្យា។
ឥតិ យថា ព្រាហ្មណស្ស ឯកេកស្មី នន្ត្រេ ចតុពលីពទ្ធបភេទំ ធុរោយ្យំ
វហន្តំ ឧប្បន្នប្បន្នំ តិណមូលយាតព្វោវ សស្សសម្មត្តិញ្ច សាដេតិ, ឯវំ
ភគវតោ ចតុសម្មប្បធានវិរិយភេទំ ធុរោយ្យំ វហន្តំ ឧប្បន្នប្បន្នំ
អកុសលយាតព្វោវ កុសលសម្មត្តិញ្ច សាដេតិ។ តេនាហ “វិរិយំ មេ
ធុរោយ្យ”ន្តិ។

យោគក្ខេមាធិវាហនន្តិ ឯត្ថ យោគេហិ ខេមត្តា និព្វានំ យោគក្ខេមំ នាម, តំ
អធិកិច្ច វាហិយតិ, អភិមុខំ វា វាហិយតិភិ អធិវាហនំ, យោគក្ខេមស្ស
អធិវាហនំ យោគក្ខេមាធិវាហនន្តិ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យថា តវ ធុរោយ្យំ

បុរត្តិមាជីសុ អញ្ញាតរទិសាភិមុខំ វាហីយតិ, តថា មម ធុរធារយ្ហំ និព្វានាភិមុខំ
វាហីយតីតិ។ ឯវំ វាហីយមាណំ គច្ឆតិ អនិវត្តន្តំ។ យថា តវ នន្តរំ វហន្តំ
ធុរធារយ្ហំ ខេត្តកោដិ បទ្វា បុន និវត្តតិ, ឯវំ អនិវត្តន្តំ ទីបង្គំ កាលតោ បដ្ឋាយ
គច្ឆតេវ។ យស្មា វា តេន តេន មគ្គេន បហីនា កិលេសា ន បុនប្បុនំ បហាតញ្ញា
ហោន្តិ, យថា តវ នន្តរំ លេន ជិន្នានិ តិណានិ បុន អបរស្មី សមយេ ជិន្និតញ្ញានិ
ហោន្តិ, តស្មាបិ ឯវំ បឋមមគ្គវសេន ទិដ្ឋកដ្ឋ កិលេសេ, ទុតិយវសេន
ឡិណ្ឌរិកេ, តតិយវសេន អណ្តាសហគតេ, ចតុត្ថវសេន សព្វកិលេសេ បដហន្តំ
គច្ឆតិ អនិវត្តន្តំ។ អថ វា គច្ឆតិ អនិវត្តន្តំ និវត្តនវហិតំ ហុត្វា គច្ឆតីតិ អត្ថោ។
តន្តិ តំ ធុរធារយ្ហំ។ ឯវំ មេត្ត អត្ថោ វេទិតញ្ញោ។ ឯវំ គច្ឆន្តញ្ច យថា តវ
ធុរធារយ្ហំ ន តំ ឋានំ គច្ឆតិ, យត្ថ គន្ធា កស្សកោ អសោកោ វិរដោ ហុត្វា ន
សោចតិ។ ឯតំ បន តំ ឋានំ គច្ឆតិ យត្ថ គន្ធា ន សោចតិ។ យត្ថ សតិចាចនេន
ឯតំ វិរិយធុរធារយ្ហំ ចោទេន្តោ គន្ធា មាទិសោ កស្សកោ អសោកោ វិរដោ
ហុត្វា ន សោចតិ, តំ សព្វសោកសល្លសមុគ្គាតក្ខតំ និព្វានំ នាម អសម្ពុតំ ឋានំ
គច្ឆតីតិ។

ឥនានិ និគមនំ ករោត្តោ ឯវំ មេសា កសីតិ កាថមាហា។ តស្សយំ
សន្នេបត្តោ - យស្ស, ព្រាហ្មណ, ឯសា សទ្ធាតីជា តចោវុដ្ឋិយា អនុគ្គហិតា
កសី បញ្ញាមយំ យុគនន្តរំ ហិរិមយញ្ច ឦសំ មនោមយេន យោត្តេន ឯកាពន្ធុ
កត្វា បញ្ញានន្តរំ សតិដាលំ អាគោដេត្វា សតិចាចនំ គហេត្វា
កាយវិហារាបុត្តិយា គោបេត្វា សច្ចំ និព្វានំ កត្វា សោវច្ឆបមោចនំ
វិរិយធុរធារយ្ហំ យោគក្ខេមាភិមុខំ អនិវត្តន្តំ វាហន្តេន កដ្ឋា កសី
កម្មបរិយោសានំ ចតុត្ថិដំ សាមញ្ញដលំ ចាបិតា, សា ហោតិ អមតប្បលា, សា
ឯសា កសី អមតប្បលា ហោតិ។ អមតំ វុច្ឆតិ និព្វានំ, និព្វានានិសំសា ហោតីតិ
អត្ថោ។ សា ខោ បនេសា កសី ន មមេវកស្ស អមតប្បលា ហោតិ, អថ ខោ

យោកោចិ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ធោ វា គហដ្ឋោ វា បព្ពជិតោ
វា ឯតំ កសី កសតិ, សោ សញ្ញេបិ ឯតំ កសិទ្ធាន សព្ពុទ្ធក្ខា បមុច្ចតីតិ។

ឯវំ ភគវា ព្រាហ្មណស្ស អវហត្ថនិក្ខុជេន និព្ពានបរិយោសានំ កត្វា
ទេសនំ និដ្ឋាបេសិ។ តតោ ព្រាហ្មណោ គម្ពីរត្ថំ ទេសនំ សុត្វា - “មម កសិជលំ
ភុញ្ញាត្វា បុនបិ ទិវសេយេវ នាតោ ហោតិ, ឥមស្ស បន កសី អមតប្បលា, តស្ស
ជលំ ភុញ្ញាត្វា សព្ពុទ្ធក្ខា បមុច្ចតី”តិ ញត្វា បសន្នោ បសន្នាការំ ករោន្តោ
ភុញ្ញតុ ភវំ គោតមោតិអាទិមាហ។ តំ សព្ពំ តតោ បរញ្ច វុត្តត្ថមេវាតិ។ បឋមំ។

២. ឧទយសុត្តរន្តោនា

១៨៨. ឧតិយេ ឪទនេន បូរេសីតិ អត្តនោ អត្ថាយ សម្មាទិតេន
សូបព្យញ្ញនេន ឪទនេន បូរេត្វា អនាសិ។ ភគវា កិវ បច្ចុសសមយេ លោកំ
ឪលោកេន្តោវ តំ ព្រាហ្មណំ ទិស្វា, ចាតោវ សរីរបដិជគ្គនំ កត្វា, គន្ធកុដិ
បរិសិទ្ធា, ធាវំ បិធាយ, និសិទ្ធោ តស្ស ភោជនំ ឧបសំហរិយមានំ ទិស្វា,
ឯកកោវ បត្តំ អំសក្ខុជេលគ្គត្វា, គន្ធកុដិតោ និក្ខម្ម, នគរទ្វារេ បត្តំ
និហរិទ្ធា, អន្តោនគរំ បរិសិទ្ធា, បដិចាជិយា គច្ឆន្តោ ព្រាហ្មណស្ស
ធាវកោដ្ឋកេ អដ្ឋាសិ។ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ទិស្វា, អត្តនោ សង្ខិតំ ភោជនំ
អនាសិ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ ឧតិយម្បីតិ ឧតិយទិវសេបិ។ តតិយម្បីតិ
តតិយទិវសេបិ។ តានិ កិវ តីណិ ទិវសានិ និរន្តរំ ព្រាហ្មណស្ស យរទ្វារំ
គច្ឆន្តស្ស ភគវតោ អន្តរា អញ្ញោ កោចិ ឧដ្ឋាយ បត្តំ គហេតុំ សមត្ថោ នាម
នាហោសិ, មហាជនោ ឪលោកេន្តោវ អដ្ឋាសិ។

ឯតទវោចាតិ ព្រាហ្មណោ តីណិ ទិវសានិ បត្តំ បូរេត្វា ទេន្តោបិ ន សទ្ធាយ
អនាសិ, “យរទ្វារំ អាគន្ធា បិតស្ស បព្ពជិតស្ស ភិក្ខាមត្តម្បី អទិត្វា ភុញ្ញតី”តិ

ឧបាសម្ពុទ្ធកយេន អនាសិ។ ទទន្តោ ច ទ្វេ ទិវសានិ ទត្វា កិញ្ចិ អវត្តាវ និវត្តោ។
ភគវាបិ កិញ្ចិ អវត្តាវ បក្កន្តោ។ តតិយទិវសេ បន អធិវាសេតុំ អសក្កោន្តោ
ឯតំ “បកដ្ឋកោ” តិអាទិវចនំ អវោច។ ភគវាបិ ឯតំ វចនំ និច្ឆារាបនត្ថមេវ យាវ
តតិយមគមាសិ។ តត្ថ បកដ្ឋកោតិ វសតិទ្វោ។

បុនប្ប្បនំ ចេវ វបន្តិ ពិជន្តិ សត្តា ព្រាហ្មណស្ស វចនំ សុត្វា, “ព្រាហ្មណ, តុំ
តីណិ ទិវសានិ បិណ្ឌាចាតំ ទត្វា ឌីសក្កសិ, បុនប្ប្បនំ កាតព្វា នាម លោកស្មី
សោឡស ធម្មា” តិ វត្វា តេ ធម្មេ ទស្សេតុំ ឥមំ ទេសនំ អារាហិ។ តត្ថ បុនប្ប្បនំ ចេវ
វបន្តិ តិ ឯកស្មី សស្សវារេ វុត្តំ “អលមេត្តាវតា” តិ អនោសក្កិត្វា អបរាបវេសុបិ
សស្សវារេសុ ច វបន្តិយេវ។ បុនប្ប្បនំ វស្សតិ តិ ន ឯកទិវសំ វស្សិត្វា តិជ្ជតិ,
បុនប្ប្បនទិវសេសុបិ បុនប្ប្បនសំវច្ឆវេសុបិ វស្សតិយេវ, ឯវំ ជនបទា ឥទ្ធា
ហោន្តិ។ ឯតេនុចាយេន សព្ពត្ថ នយោ វេទិតព្ពោ។

យាចកាតិ ឥមស្មី បទេ សត្តា ទេសនាកុសលតាយ អត្តានម្បិ បក្ខិបិត្វា
ទស្សេតិ។ ជីវនិកាតិ ជីវការកា គោដោហកា។ ន ហិ តេ ឯកវារមេវ ចនំ
អញ្ញន្តិ, បុនប្ប្បនំ អញ្ញន្តា ធនុំ ទុហន្តិ តិ អត្តោ។ កិលមតិ ជន្មតិ ចាតិ អយំ
សត្តោ តេន ឥវិយាបថេន កិលមតិ ចេវ ជន្មតិ ច។ កព្វន្តិ
សោណាសិដ្ឋាលាទិនម្បិ តិវច្ឆានកតានំ កុច្ឆិ។ សិវចិកន្តិ សុសានំ, មតំ មតំ
សត្តំ តត្ថ បុនប្ប្បនំ ហារន្តិ តិ អត្តោ។ មគ្គញាលទ្ធា អបុនព្ពវាយាតិ អបុនព្ពវាយ
មត្តោ នាម និព្វានំ, តំ លភិត្វាតិ អត្តោ។

ឯវំ វុត្តតិ ឯវំ ភគវតា អន្តរវិជិយំ វត្វាវ សោឡស បុនប្ប្បនធម្មេ
ទេសេន្តេន វុត្តោ។ ឯតទវោចាតិ ទេសនាបរិយោសានេ បសន្នោ សទ្ធិ
បុត្តទារមិត្តញាតិវគ្គេន ភគវតោ ចាទេ វន្តិត្វា ឯតំ “អភិក្កន្តំ កោ” តិអាទិវចនំ
អវោច។ ទុតិយំ។

៣. ទេវហិតសុត្តន្តបិដក

១៩៩. ភតិយេ វាតេហិតិ ឧទរវាតេហិ។ ភគវតោ កិវ ធិត្ថស្សនិ
ធុក្ករកាវិកំ ករោន្តស្ស បសតមុគ្គយូសាធិនិ អាហារយតោ ធុញ្ចោជនេន ចេវ
ធុក្ខុសេយ្យាយ ច ឧទរវាតោ កុប្បិ។ អបរភាគេ សម្ពោធិ បត្វា បណ្ឌិតកោជនំ
ភុញ្ញន្តស្សបិ អន្តរន្តរា សោ អាពាធា អត្តានំ ទស្សេតិយេវ។ តំ សន្ធាយេតំ
វុត្តំ។ ឧបជ្ឈាកោ ហោតីតិ បឋមពោធិយំ អនិពទ្ធិបជ្ឈាកកាលេ ឧបជ្ឈាកោ
ហោតិ។ តស្មី កិវ កាលេ សត្តអសីតិមហាថេរេសុ ឧបជ្ឈាកោ អភូតបុញ្ញោ
នាម នត្ថិ។ នាគសមាលោ ឧបវានោ សុនក្ខត្តោ ធុន្ទោ សមណុទ្ទេសោ សាគតោ
ពោធិ មេឃិយោតិ ឥមេ បន ចាឡិយំ អាគតុបជ្ឈាកា។ ឥមស្មី បន កាលេ
ឧបវានត្ថេរោ ចាតោវ ឧជ្ឈាយ បរិវេណសម្មជ្ជនំ ទន្តកជ្ជនានំ
ន្ទានោទកបរិយាទនំ បត្តិចីវំ គហេត្វា អនុគមនន្តិ សព្វំ ភគវតោ
ឧបជ្ឈានមកាសិ។ ឧបសង្កមីតិ បឋមពោធិយំ កិវ វីសតិ វស្សនិ និទ្ទមំ
អរញ្ញមេវ ហោតិ, ភិក្ខុសង្ឃស្ស ឧទកតាបនម្បិ ន ភគវតោ អនុញ្ញាតំ។ សោ ច
ព្រាហ្មណោ ឧទ្ធអចាឡិ ពន្លាបេត្វា មហាចាជិយោ ឧទ្ធអមារោបេត្វា
ឧល្លោទកំ កាវេត្វា, ន្ទានិយធុណ្ណាធិហិ សទ្ធិ តំ វិក្កិណន្តោ ជីវិកំ កប្បេតិ។
ន្ទាយិតុកាមា តត្ថ គន្ធា មូលំ ទត្វា ន្ទាយិត្វា គន្ធវិលិម្បិត្វា មាលំ បិឡិទ្ធិត្វា
បក្កមន្តិ។ តស្មា ថេរោ តត្ថ ឧបសង្កមិ។

កី បត្តយានោតិ កី ឥច្ឆន្តោ។ កី ឧសន្តិ កី គវេសន្តោ។ បូជិតោ
បូជនេយ្យានន្តិ ឥទំ ថេរោ ទសពលស្ស វណ្ណំ កថេតុមារភិ។ គិលានភេសន្តត្ថំ
គតេន កិវ គិលានស្ស វណ្ណោ កថេតព្ពោតិ វត្ថមេតំ។ វណ្ណំ ហិ សុត្វា មនុស្សា
សក្កច្ចំ ភេសន្តំ ធាតព្វំ មញ្ញន្តិ។ សប្បាយភេសន្តំ លទ្ធា គិលានោ ឱប្បមេវ
វុជ្ជាតិ។ កថេន្តេន ច ឈានវិមោក្ខសមាបត្តិមគ្គដលានិ អារព្ព កថេតុំ ន វុជ្ជតិ។

“សីលវាលង្គី កុក្កុច្ឆកោ ពហុស្សតោ អាគមជរោ វំសានុរក្ខកោ” តិ ឯវំ បន
អាគមនីយបដិបទំយេវ កថេតុំ វដ្តតិ។ បូជនេយ្យានន្តិ អសីតិមហាថេរា
សនេវកេន លោកេន បូជេតញ្ញាតិ បូជនេយ្យា។ តេយេវ សក្កាតញ្ញាតិ
សក្ករេយ្យា។ តេសំយេវ អបចិត្តិ កត្តញ្ញាតិ អបចេយ្យា។ ភគវា តេសំ បូជិតោ
សក្កតោ អបចិតោ ច, ឥច្ឆស្ស តំ គុណំ បកាសេន្តោ ថេរោ ឯវមាហា។
ហាតវេតិ ហរិតុំ។

ជាណាតស្ស ច បុជន្តិ មហាន្តំ និច្ឆារិកំ គុឡបិណ្ឌំ។ សោ កិរ “កី សមណស្ស
គោតមស្ស អជាសុក” តិ? បុច្ឆិទ្វា, “ឧទរវតោ” តិ សុទ្ធា, “តេន ហិ មយមេត្ត
ភេសន្តំ ជានាម, ឥតោ ថោកេន ឧទកេន ឥទំ ជាណាតំ អាហោឡេត្វា
ន្តានបរិយោសានេ ចាតុំ ទេវ, ឥតិ ឧណ្ណោទកេន ពហិ បរិសេនោ ភវិស្សតិ,
ឥមិនា អន្តោតិ ឯវំ សមណស្ស គោតមស្ស ជាសុកំ ភវិស្សតិ” តិ វត្វា ថេរស្ស
បត្តេ បក្ខិបិទ្វា អនាសិ។

ឧបសង្កម្មីតិ តស្មី កិរ អាពាធេ បដិប្បស្សន្តេ “ទេវហិតេន តថាគតស្ស
ភេសន្តំ ទិន្នំ, តេនេវ រោគោ វុបសន្តោ, អហោ ទានំ បរមទានំ ព្រាហ្មណស្ស” តិ
កថាវិត្ថារិតា ជាតា។ តំ សុទ្ធា កិត្តិកាមោ ព្រាហ្មណោ “ឯត្ថកេនបិ តាវ មេ
អយំ កិត្តិសន្នោ អពុគ្គតោ” តិ សោមនស្សជាតោ អត្តនា កតតារំ
ជាតាបេតុកាមោ តាវតកេនេវ ទសពលេ វិស្សាសំ អាបដ្ឋិទ្វា ឧបសង្កម្មី។

ទដ្ឋាតិ ទទេយ្យា កងំ ហិ យជមានស្សាតិ កេន ការណេន យជន្តស្ស។
ឥដ្ឋតីតិ សមិដ្ឋតិ មហាប្បលោ ហោតិ។ យោវេទីតិ យោ អវេទិ អញ្ញាសិ, វិទិតំ
ចាកជមកាសិ “យោវេតី” តិបិ ចាថោ, យោ អវេតិ ជាតាតីតិ អត្តោ។ បស្សតីតិ
ទិព្ពចក្ខុនា បស្សតិ។ ជាតិក្ខយន្តិ អរហត្តំ។ អភិញ្ញាវេសិតោតិ ជានិទ្វា

វោសិតោ វោសានំ កតកិច្ចតំ បត្តោ។ ឯវំ ហិ យជមានស្សាតិ ឥមិនា
ទីណាសវេ យជនាការេន យជន្តស្ស។ តតិយំ។

២. មហាសាលសុត្តន្តបិដក

២០០. ចតុត្ថេ លូខោលូខចារុវណោតិ ជិណ្ហោ ជិណ្ហាចារុវណោ។
ឧបសង្កម្ពីតិ កស្មា ឧបសង្កម្ពីតិ? តស្ស កិវ យវេ អជ្ឈសតសហស្សនំ
អហោសិ។ សោ ចតុន្នំ បុត្តានំ អាវាហំ កត្វា ចត្តារិ សតសហស្សនិ អនាសិ។
អថស្ស ព្រាហ្មណីយា កាលន្តតាយ បុត្តា សម្មន្តយីសុ - “សចេ អញ្ញំ
ព្រាហ្មណី អានេស្សតិ, តស្ស កុច្ឆិយំ និព្វត្តវសេន កុលំ ភិទ្ធិស្សតិ។ ហន្ត នំ
មយំ សង្កណ្ហាមា”តិ។ តេ ចត្តារោបិ បណីតេហិ យាសន្នាទនាទីហិ ឧបជ្ឈហន្តា
ហត្ថទានសម្ពាហនាទីនិ ករោន្តា សង្កណ្ហិត្វា ឯកទិវសំ ទិវា និទ្ទាយិត្វា
វុដ្ឋិតស្ស ហត្ថទានេ សម្ពាហមាណា ចាជិយេ ក្កំ យវាវសេ អាទីនំ វត្វា - “មយំ
តុម្ហេ ឥមិនា និហារេន យាវជីវំ ឧបជ្ឈហិស្សម, សេសធនម្បិ នោ ទេថា”តិ
យាចីសុ។ ព្រាហ្មណោ បុន ឯកេកស្ស សតសហស្សំ សតសហស្សំ ទត្វា
អត្តនោ និវត្តចារុបនមត្ថំ ឋេថេត្វា សត្តំ ឧបភោគបរិភោគំ ចត្តារោ កោដ្ឋាសេ
កត្វា និយ្យាទេសិ។ តំ ជេដ្ឋបុត្តោ កតិចាហំ ឧបជ្ឈហិ។

អថ នំ ឯកទិវសំ ទត្វា អាគច្ឆន្តំ ធារកោដ្ឋកេ ឋេត្វា សុណ្ហា ឯវមាហា - “កី
តយា ជេដ្ឋបុត្តស្ស សតំ វា សហស្សំ វា អតិវេកំ ទិន្នមតិ? ននុ សព្វេសំ ទ្វេ ទ្វេ
សតសហស្សនិ ទិន្នានិ, កី សេសបុត្តានំ យវស្ស មគ្គំ ន ជាតាសី”តិ? សោ
“នស្ស វសលី”តិ កុដ្ឋិត្វា អញ្ញស្ស យំ អគមាសិ, តតោបិ កតិចាហច្ចយេន
ឥមិនាវ ឧចាយេន បលាបិតោ អញ្ញស្សាតិ ឯវំ ឯកយវេបិ បវេសនំ
អលកមាណោ បណ្ណាវុត្តបព្ពដ្ឋំ បព្ពជិត្វា ភិក្ខាយ ចរន្តោ កាលានមច្ចយេន
ជរាជិណ្ហោ ឧត្តោជនឧត្តសេយ្យហិ មិលាតសវីរោ ភិក្ខាចារតោ អាគម្ម,

[illegible]

នារេហ៍ សំបុត្រ យរា និក្ខាមេន្តិតិ សត្តំ មម សន្តកំ គហេត្វា មហ្គំ និទ្ទនការំ
 ព្រាត្វា អត្ថនោ ភរិយាហិ សន្តិ មន្តយិត្វា មំ យរា និក្ខឡាបេន្តិ។

នង្គិស្សន្តិ នង្គិជាតោ តុដ្ឋោ បមុទិតោ អហោសី។ ភវមិច្ឆិសន្តិ វុឌ្ឍិ បត្តយី។
សាវ វាវេន្តិ ស្វករន្តិ យថា សុនទា វគ្គវគ្គា ហុត្វា ភុស្សន្តា ភុស្សន្តា ស្វករំ
វាវេន្តិ, បុណ្យនំ មហារវំ វាវេន្តិ, ឯវំ ទារហិ សន្តិ មំ ពហុំ វត្វាវិវន្តំ
បលាបេន្តិតិ អត្ថោ។

អសន្តាតិ អសប្បវិសា។ ជម្នាតិ លាមកា។ ភាសវេតិ ភាសន្តិ។
 បុត្តរូបនាតិ បុត្តវេសេន។ វាយោគតន្តិ តយោ វាយេ គតំ អតិក្កន្តំ បដ្ឋិមវាយេ
 បិតំ មំ។ ជហន្តិ បរិច្ឆជន្តិ។

និព្វានគោតិ និប្បវិកោគោ។ ខាធនា អបនិយត្តិតិ អស្សេកា ហិ យាវនេវ
 តរុណោ ហោតិ ជវសម្មន្នោ, តាវស្ស នាធាវសំ ខាធនំ ធនន្តិ, ជីណ្ហំ និព្វានំ
 តតោ អបនេន្តិ, អន្តិមវយេ តំ វត្ថំ នលភតិ, តាវីហិ សទ្ធិំ អជីយំ
 សុក្ខតិណានិ ខាធន្តោ ចរតិ។ យថា សោ អស្សេកា, ឯវំ ជីណ្ហាកាលេ
 វីលុត្តសព្ពជនត្តា និព្វានោ មាធិសោបិ ពាលកានំ បិតា ថេរោ បរយវេសុ
 ភិក្ខុតិ។

យព្វោតិ និចាតោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យេ មម បុត្តា អនុស្សវា អប្បតិស្សា
អវសវត្តិនោ, តេហិ ធន្ទោរា កិរ សេយ្យេ សុន្ទរតរោតិ។ ឥទានិស្ស
សេយ្យការំ ធន្ទេតុំ ចណ្ឌាម្បិ គោណិន្ទិអាទិ វុត្តំ។

បុរេ ហោតិ តិ អគ្គតោ ហោតិ, តំ បុរេតោ កត្វា គន្ធិសុខំ ហោតិ តិ អត្តោ។
គាធមេធិតិ ឧទកំ ឌីតរណាកាលេ គម្ពីរេ ឧទកេ បតិជ្ឈំលភតិ។

បរិយាបុណិត្វា តិ ឧត្តណ្ឌិត្វា វា វាចុត្តតា កត្វា។ សន្និសិន្នេស្តតិ តថាវុបេ
ព្រាហ្មណានំ សមាគមទិវសេ សញ្ញាលង្គារបដិមណ្ឌិតេសុ បុត្តេសុ តំ សកំ
ឌីតាហេត្វា ព្រាហ្មណានំ មជ្ឈេ មហារហេ អាសនេ និសិន្នេសុ។ អភាសីតិ
'អយំ មេ កាលោ'តិ សកាយ មជ្ឈេ បរិសិត្វា ហត្ថំ ឧត្តិបិត្វា, "ភោ អហំ
តុម្ហាកំ គាថា ភាសិតុកាមោ, ភាសិតេ សុណីស្សថា"តិ វត្ថោ - "ភាស,
ព្រាហ្មណ, សុណោមា"តិ វុត្តោ បិតកោរ អភាសិ។ "តេន ច សមយេន
មនុស្សនំ វុត្តំ ហោតិ យោ មាតាបិតុនំ សន្តកំ ខាទន្តោ មាតាបិតរោ ន
ចោសេតិ, សោ មារេតញ្ចោ"តិ។ តស្មា តេ ព្រាហ្មណបុត្តា បិតុចាទេសុ និបតិត្វា
"ជីវិតំ នោ តាត, ទេហី"តិ យាចីសុ។ សោ បិតុចាទយស្ស បុត្តានំ មុទុត្តោ "មា
មេ, ភោ, ពាលកេ វិធាសយិត្ត, ចោសិស្សន្តិ ម"ន្តិ អាហា។

អថស្ស បុត្តេ មនុស្សា អាហំសុ - "សចេ, ភោ, អន្ធព បដ្ឋាយ បិតរំ ន សម្មា
បដិជគ្គិស្សថ, យាតេស្សម វោ"តិ។ តេភិតា យរំ នេត្វា បដិជគ្គិសុ។ តំ ធន្ទេតុំ
អថ ខោនំ ព្រាហ្មណមហាសាលន្តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ នេត្វាតិ បីវេ និសីទាបេត្វា
សយំ ឧត្តិបិត្វា នយីសុ។ ត្តាបេត្វាតិ សរីរំ តេលេន អព្ពញ្ញិត្វា ឧព្ពដ្ឋេត្វា
គន្ធពុណ្ណាទីហិ ត្តាបេសុ។ ព្រាហ្មណីយោបិ បក្កោសាបេត្វា, "អន្ធព បដ្ឋាយ
អម្ហាកំ បិតរំ សម្មា បដិជគ្គថ។ សចេ បមាទំ អាបជ្ឈិស្សថ, យរេតោ វោ
និក្ខឡិស្សមា"តិ វត្ថោ, បណីតកោជនំ កោជេសុ។

ព្រាហ្មណ៍ សុភោជនញា សុខសេយ្យញា អាគម្ម កតិចាបាច្ចយេន
សញ្ញាតតលោ បីឈ្មាតិទ្រិយោ អត្តការំ ឌីលោកេត្វា, “អយំ មេ សម្មត្តិ
សមណំ គោតមំ និស្សយ លទ្ធា” តិ បណ្ណាការំ អាទាយ ភគវតោ សន្តិកំ
អគមាសិ។ តំ ទស្សេតុំ អថ ខោ សោតិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ ឯតទរោចាតិ ទុស្សយុកំ
ចាទម្បលេ ឋបេត្វា ឯតំ អរោច។ សរណាគមនាវសានេ ចាបិ ភគវន្តំ ឯវមាហា -
“ភោ គោតម, មយ្ហំ បុត្តេហិ ចត្តារិ ធុរភត្តានិ ទិន្នានិ, តតោ អហំ ទ្វេ តុម្ហាកំ
ទម្មិ, ទ្វេ សយំ បរិភុញ្ញិស្សមី” តិ។ កល្យាណំ, ព្រាហ្មណ, ចាដិយេ ក្កំ បន មា
និយ្យាទេហិ, អម្ហាកំ វុច្ឆនជ្ជានមេវ គមិស្សមាតិ។ “ឯវំ, ភោ” តិ ខោ
ព្រាហ្មណ៍ ភគវន្តំ វុទ្ធិត្វា យំ គន្ធា បុត្តេ អាមន្តេសិ “តាតា, សមណោ
គោតមោ មយ្ហំ សហាយោ, តស្ស ទ្វេ ធុរភត្តានិ ទិន្នានិ, តុម្ហេ តស្មី សម្មត្តេ មា
បមជ្ជថា” តិ។ សាធុ, តាតាតិ។ បុនទិវសេ ភគវា បុព្វណ្ណាសមយេ បត្តចីវរំ
អាទាយ ជេដ្ឋបុត្តស្ស និវេសនទ្វារំ គតោ។ សោ សត្តារំ ទិស្វារំ ហត្ថតោ បត្តំ
គហេត្វា យំ បវេសេត្វា មហារហេ បល្លង្កេ និសីទាបេត្វា
បណ្ឌិតភោជនមទាសិ។ សត្តា បុនទិវសេ ឥតវស្ស, បុនទិវសេ ឥតវស្សាតិ
បដិចាដិយា សព្ពេសំ យរាទិ អគមាសិ។ សព្ពេ តថេវ សក្ការំ អកំសុ។

អថកទិវសំ ជេដ្ឋបុត្តស្ស យវេ មជ្ឈលំ បច្ចុប្បដ្ឋិតំ។ សោ បិតរំ អាហា -
“តាត, កស្ស មជ្ឈលំ ទេមា” តិ។ អម្ពេ អញ្ញំ ន ជាធាម? ននុ សមណោ គោតមោ
មយ្ហំ សហាយោតិ? តេន ហិ តុម្ហេ បញ្ចហិ ភិក្ខុសតេហិ សទ្ធិ ស្វាតនាយ
សមណំ គោតមំ និមន្តេថាតិ។ ព្រាហ្មណ៍ តថា អកាសិ។ ភគវា អធិវាសេត្វា
បុនទិវសេ ភិក្ខុសង្ឃបរិវតោ តស្ស គេហទ្វារំ អគមាសិ។ សោ ហិវតុបលិត្តំ
សញ្ញាលង្ការបដិមណ្ឌិតំ គេហំ សត្តារំ បវេសេត្វា ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ
បញ្ញត្តាសនេសុ និសីទាបេត្វា អប្បោទកចាយាសព្វោវ ខជ្ជកវិកតិញ្ច
អទាសិ។ អន្តរភត្តស្មីយេវ ព្រាហ្មណស្ស ចត្តារោបិ បុត្តា សត្តុ សន្តិកេ

និស័ទិច្ចា អាហំសុ - “កោ គោតម, មយំ អម្ពាភំ បិទំ បដិជគ្គាម នប្បមជ្ជាម,
បស្សបស្ស អត្តការ” ត្ថិ។ សត្តា “កល្យាណំ វោ កតំ, មាតាបិតុចោសកំ នាម
ចោរាណកបណ្ឌិតានំ អាចិណ្ណាមេវ” តិ វត្ថា មហានាគជាតកំ (ជា. ១.១១.១
អាទយោ; ចរិយា. ២.១ អាទយោ) នាម កថេត្វា, ចត្តាវិ សច្ចានិ ធិបេត្វា ធម្មំ
ទេសេសិ។ ទេសនាបរិយោសានេ ព្រាហ្មណោ សទ្ធិ ចត្វាហិ បុត្តេហិ ចត្វាហិ ច
សុណ្ហាហិ ទេសនានុសារេន ញាណំ បេសេត្វា សោតាបត្តិផលេ បតិដ្ឋិតោ។
តតោ បជ្ជាយ សត្តា ន សព្ពកាលំ តេសំ គេហំ អគមាសីតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មានត្ថទូសុត្តវណ្ណានា

២០១. បញ្ចមេ មានត្ថទ្វេតិ វាតភិវត្តកស្ថាវិយ មាទេន ជន្មោ។ អាចរិយន្តិ
សិប្បគ្គហណាកាលេ អាចរិយោ អនភិវាទេន្តស្ស សិប្បំ ន ទេតិ, អញ្ញាស្មី បន
កាលេ តំ ន អភិវាទេតិ, អត្ថិការម្បិស្ស ន ជាតាតិ។ នាយំ សមណោតិ វរំ
កិរស្ស អហោសិ - “យស្មា អយំ សមណោ មាទិសេ ជាតិសម្បន្នព្រាហ្មណោ
សម្បត្តេ បដិសន្ធារមត្តម្បិ ន ករោតិ, តស្មា ន កិញ្ចិ ជាតាតិ” តិ។

អព្ពតវិត្តជាតាតិ អក្ខតបុញ្ញាយ តុដ្ឋិយា សមន្មាគតា។ កេសុ ចស្សាតិ
កេសុ ភវេយ្យ។ ក្សស្សាតិ កេ អស្ស បុគ្គលស្ស។ អបចិតា អស្សតិ អបចិតិ
ទស្សេតុំ យុត្តា ភវេយ្យំ។ អរហន្តេតិ ឥមាយ គាថាយ ទេសនាកុសលត្តា
អត្តានំ អន្តោកត្វា បូជនេយ្យំ ទស្សេតិ។ បញ្ចមំ។

៦. បច្ឆនិកសុត្តវណ្ណានា

២០២. ធម្មេ “សព្ពំ សេត” ត្ថិ វុត្តេ “សព្ពំ កណ្ណា” ត្ថិ អាទិនា នយេន បច្ឆនិកំ
ករោន្តស្សេវស្ស សាតំ សុខំ ហោតីតិ បច្ឆនិកសាតោ។ យោ ច វិនេយ្យ សារម្ពុត្តិ
យោ ករណុត្តរិយលក្ខណំ សារម្ពុត្តិវិនេត្វា សុណាតីតិ អត្តោ។ ធម្មំ។

៧. នវកម្មកសុត្តវណ្ណានា

២០៣. សត្តមេ នវកម្មកការទ្វាជាតិ សោ កិវ អវញ្ញេ រុក្ខំ ធិន្ទាបេត្វា
តត្ថេវ ចាសាធកូដាគារាធិនិ យោដេត្វា នគរំ អាហរិត្វា វិក្កិណាតិ, ឥតិ
នវកម្មំ ធិស្សាយ ជីវតីតិ នវកម្មិកោ, កោត្តន ការទ្វាជាតិ
នវកម្មកការទ្វាជា។ ធិស្វានស្ស ឯតធមហោសីតិ ធិត្ថុណ្ណាស្មិយោវិស្សដ្ឋេត្វា
ធិសិទ្ធិភក្កវន្តំ ធិស្វាន អស្ស ឯតំ អហោសិ។ វនស្មិទ្ធិ ឥមស្មី វនសណ្ណោ។
ឧទ្ទិទ្ធម្ហលំ មេ វនទ្ធិ មយ្ហំ កិលេសវនំ ឧទ្ទិទ្ធម្ហលំ។ ធិព្ពនថោតិ ធិក្កិលេសវនោ។
ឯកោ រមេតិ ឯកកោ អភិរមាមិ។ អរតី វិប្បហាយាតិ បន្តសេនាសនេសុ ចេវ
ការនាយ ច ឧក្កណ្ឌិតំ ជហិត្វា។ សត្តមំ។

៨. កជ្ជហារសុត្តវណ្ណានា

២០៤. អជ្ជមេ អន្តោវាសិកាតិ វេយ្យាវច្ឆំ កត្វា សិប្បគ្គណ្ណានកា
ធម្មន្តោវាសិកា។ ធិសិទ្ធិធិ ធិត្ថុណ្ណាស្មិយោវិស្សដ្ឋេត្វា ធិសិទ្ធិ។ គម្ពីររូបេតិ
គម្ពីរសភាវេ។

ពហុភេរវេតិ តត្រជ្ជកសវិញ្ញាណកអវិញ្ញាណកភេរវេហិ ពហុភេរវេ។
វិតាហិយាតិ អនុបវិសិត្វា។ អនិញ្ញាមាធនាតិអាធិនិ កាយវិសេសនាធិ,
ឯវរូបេន កាយេនាតិ អត្ថោ។ សុចារុរូបំ វតាតិ អតិសុន្ទរំ វត ឈានំ
ឈាយសីតិ វនទិ។

វនវស្សិតោ មុនីតិ វនំ អវស្សិតោ ពុទ្ធមុនិ។ ឥនទ្ធិ ឥនំ តុម្ហាកំ ឯវំ វនេ
ធិសិទ្ធិការណំ មយ្ហំ អច្ឆេររូបំ បដិភាតិ។ បីតិមនោតិ តុជ្ជចិត្តោ។ វនេ វសេតិ
វនម្ហំ វសិ។

មញ្ញាមហន្តិ មញ្ញាមិ អហំ។ លោកាធិបតិសហព្យតន្តិ
លោកាធិបតិមហាព្រហ្មនា សហការំ។ អាកដ្ឋមាធាតិ ឥន្ទមាធា។ តិទិវំ
អនុត្តរន្តិ ឥទំ ព្រហ្មលោកមេវ សន្ធាយាហ។ កស្មា ភវំ វិជនមរញ្ញមស្សិតោតិ
អហំ តាវ ព្រហ្មលោកំ អាកដ្ឋមាធាតិ មញ្ញាមិ។ យទិ វេ ឯ ហោតិ, អថ មេ
អាចិត្ត, កស្មា ភវន្តិ? បុច្ឆតិ។ ព្រហ្មបត្តិយាតិ សេដ្ឋបត្តិយា។ ឥធ ឥទំ តថោ
កស្មា ករោសីតិ អបរេនបិ អាការេន បុច្ឆតិ។

កដ្ឋាតិ តណ្ហា។ អភិនន្តនាតិ អភិនន្តនវសេន តណ្ហាវ វុត្តា។
អនេកធាតុស្វតិ អនេកសភាវេសុ អារម្មណេសុ។ បុច្ឆតិ នាឈ្មកាវ តណ្ហា
សេសកិលេសា វា។ សធាសីតាតិ និច្ចកាលំ អវស្សិតា។
អញ្ញាណមូលប្បកវាតិ អវិជ្ជាមូលា ហុត្វា ជាតា។ បដប្បីតាតិ តណ្ហាវ
“ឥទម្បិ មយ្ហំ, ឥទម្បិ មយ្ហ”ន្តិ បដប្បាបនវសេន បដប្បីតា នាមាតិ វុត្តា។ សញ្ញា
មយា ព្យន្តិកតាតិ សញ្ញា តណ្ហា មយា អគ្គមគ្គេន វិគតតន្តា និរន្តា កតា។
សមូលីកាតិ សទ្ធិ អញ្ញាណមូលេន។

អនុបយោតិ អនុបគមនោ។ សព្វេសុ ធម្មេសុ វិសុទ្ធនស្សនោតិ ឥមិនា
សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ធីបេតិ។ សម្ពោធិមនុត្តរន្តិ អរហត្តំ សន្ធាយាហ។ សិវន្តិ
សេដ្ឋំ។ ឈាយាមីតិ ធូហិ ឈានេហិ ឈាយាមិ។ វិសារនោតិ វិគតសារដ្ឋោ។
អជ្ឈមំ។

៨. មាតុចោសកសុត្តវណ្ណនា

២០៥. នវមេ បេជ្ជាតិ ឥតោ បជិតន្ទ។ នវមំ។

១០. ភិក្ខុកសុត្តវណ្ណនា

២០៦. ធនសមេ ឥធាតិ ឥមស្មី ភិក្ខុភារីវេ វិស្សំ ធម្មន្តិ ទុក្ខន្ធ�ំ អកុសលធម្មំ។
ពាហិត្វាតិ អគ្គមគ្គេន ជហិត្វា។ សង្ខាយាតិ ញ្ញាលោន។ សវេ ភិក្ខុតិ វុច្ឆតិ តិ
សោ វេ ភិក្ខុកិលេសត្តា ភិក្ខុ នាម វុច្ឆតិ។ ធនមំ។

១១. សង្ខារវសុត្តវណ្ណាន

២០៧. ឯកាធនសមេ បច្ឆេតិ ឥច្ឆតិ បត្តេតិ។ សាធុ, កន្លេតិ អាយាចមា នោ
អាហា។ ថេរស្ស កិរេស គិហិសហាយោ, តស្មា ថេរោ “អយំ វរោកោ មំ សហាយំ
លភិក្ខាបិ មិច្ឆាធិដ្ឋី គហេត្វា មា អចាយបូរកោ អហោសី” តិ អាយាចតិ។
អបិចេស មហាបរិវារោ, តស្មី បសន្នេ បញ្ចកុលសតានិ អនុវត្តិស្សន្តិ តិ
មញ្ញមា នោបិ អាយាចតិ។ អត្តវសន្តិ អត្តានិសំសំ អត្តការណំ។ ចាបន្តិ
ចាលាភិចាតានិ អកុសលំ។ បវាហេមីតិ គលប្បមាណំ ឧទកំ ឌីតវិត្វា
បវាហេមិ បលាបេមិ។ ធម្មោតិ កាថា វុត្តត្តារ។ ឯកាធនមំ។

១២. ខោមទុស្សនសុត្តវណ្ណាន

២០៨. ឆ្វាធនសមេ ខោមទុស្សំ នាមាតិ ខោមទុស្សនំ ឧស្សន្តត្តា ឯវលទ្ធីនាមំ។
សភាយន្តិ សាលាយំ។ ដុសាយតិ តិ ដុសិតានិ មុញ្ចាតិ វស្សតិ។ សត្តា កិរ តំ
សកំ ឧបសង្កមិតុកាមោ - “មយិ ឯវមេវំ ឧបសង្កមន្តេ អជាសុកធាតុកំ
ហោតិ, ឯកំ ការណំ បជិច្ច ឧបសង្កមិស្សមី” តិ អធិជ្ជានវសេន វុដ្ឋី ឧប្បាទេសិ។
សភាធម្មន្តិ សុខនិសិន្នេ កិរ អសញ្ញាលេត្វា ឯកបស្សេន បរិសនំ តេសំ
សភាធម្មា នាម, ន មហាជនំ ចាលេត្វា ឧដុកមេវ បរិសនំ។ ភគវា ច ឧដុកមេវ
អាគច្ឆតិ, តេន តេ កុបិតា ភគវន្តំ ហិឡេត្តា “កេ ច មុណ្ឌាកា សមណាកា, កេ
ច សភាធម្មំ ជានិស្សន្តិ” តិ អាហំសុ។ សន្តោតិ បណ្ឌិតា សប្បវិសា។ បហាយាតិ

ឯតេ រាគាទយោ ជហិត្វា រាគាទីវិនយាយ ធម្មំ ភណ្ឌិន្តិ, តស្មា តេ សន្តោ
នាមាតិ។ ឆ្វាទសមំ។

ឧចាសកវគ្គោ ទុតិយោ។

ឥតិ សារត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

ព្រាហ្មណសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. វដ្តសសំយុត្តំ

១. និក្ខន្ធសុត្តវណ្ណានា

២០៨. វដ្តសសំយុត្តស្ស បឋមេ អគ្គាឡវេ ចេតិយេតិ អាឡវិយំ
អគ្គចេតិយេ។ អនុប្បន្នេ ពុទ្ធន្ទេ អគ្គាឡវេ កោតមកាទីនិ យក្ខនាគាទីនំ ភវនានិ,
ចេតិយានិ អហេសុំ។ ឧប្បន្នេ ពុទ្ធន្ទេ តានិ អបនេត្វា មនុស្សា វិហារេ ករីសុ។
តេសំ តានេវ នាមានិ ជាតានិ។ និក្រោធកប្បនាតិ និក្រោធរុក្ខមូលវាសិនា
កប្បត្ថេវេន។ ឡិហិយ្យកោតិ ឡិហីនកោ។ វិហារចាលោតិ សោ កិវ តទា
អវស្សិកោ ហោតិ បត្តិយីវគ្គហលោ អកោវិនោ។ អថ នំ ថេរាភិក្ខុ -
“អាវុសោ, ឥមា និ ធម្មចាហនកត្តរយដ្ឋិអាទីនិ ឡិលោកេន្តោ និសីទា” តិ
វិហាររក្ខកំ កត្វា បិណ្ឌរាយ បរិសីសុ។ តេន វុត្តំ “វិហារចាលោ” តិ។
សមលដ្ឋិវត្វាតិ អត្តនោ វិភវានុរុបេន អលដ្ឋិវេន អលដ្ឋិវត្វា។ ចិត្តំ
អនុទ្ធីសេតិ តិ កុសលចិត្តំ វិទ្ធីសេតិ វិនាសេតិ។ តំ កុតេត្ថលព្ពាតិ ឯតស្មី រាគេ
ឧប្បន្នេ តំ ការណំ កុតោលព្ពា។ យំ មេ បរោតិ យេន មេ ការណេន អព្រោ

បុគ្គលាវា ធម្មាវា អនភិវត្តិវិនោទេត្វា ឥទានេវ អភិវត្តិ ឧប្បាទេយ្យ
អាចរិយុបជ្ឈាយាបិ មំវិហារេ ឱហាយ គតា។

អការស្មាតិ អការតោ និក្ខន្តំ។ អនការិយន្តិ បព្ពដ្ឋំ ឧបគតន្តិ អត្ថោ។
កណ្ណតោតិ កណ្ណបក្ខតោ មារបក្ខតោ អាធាវន្តិ។ ឧគ្គបុត្តាតិ ឧគ្គតានំ បុត្តា
មហោសក្ខា រាជញ្ញក្ខតា។ ទន្ធិធម្មិនោតិ ទន្ធិធនុនោ, ឧត្តមប្បមាណំ
អាចរិយធនុំ ធារយមាណ។ សហស្សំ អបលាយិនន្តិ យេ តេ សមន្តា សរេហិ
បរិកិរេយ្យំ, តេសំ អបលាយិនំ សន្ធិំ ទស្សន្តោ “សហស្ស”ន្តិ អាហា។ ឯតតោ
ភិយ្យោតិ ឯតស្មា សហស្សា អតិរេកតរា។ នេវ មំ ព្យាជយិស្សន្តិ មំ ចាលេតុំ
ន សក្ខិស្សន្តិ។ ធម្មេ សម្មិ បតិជ្ជិតន្តិ អនភិវត្តិវិនោទេត្វា អភិវត្តិ
ឧប្បាទនសមត្ថេ សកេ សាសនធម្មេ បតិជ្ជិតំ។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ -
ឥស្សាសសហស្សេ តាវ សមន្តា សរេហិ បរិកិរេន្តេ សិក្ខិតោ បុរិសោ ទណ្ឌកំ
គហោត្វា សព្ពេ សរេ សរីរេ អបតមាទេ អន្តរាវ បហិវិត្វា ចាទមូលេ ចាតេតិ។
តត្ថ ឯកោបិ ឥស្សាសោ ទ្វេ សរេ ឯកតោ នឱបតិ, ឥមា បន ឥត្តិយោ
រូចារម្មណាទិវសេន បញ្ចា បញ្ចា សរេ ឯកតោ ឱបន្តិ។ ឯវំ ឱបន្តិយោ ឯតា
សចេបិ អតិរេកសហស្សា ហោន្តិ, នេវ មំ ចាលេតុំ សក្ខិស្សន្តិ។

សក្ខិ ហិ មេ សុតំ ឯតន្តិ មយា ហិ សម្មុទា ឯតំ សុតំ។ និព្ពានគមនំ មគ្គន្តិ
វិបស្សនំ សន្ធាយាហា។ សោ ហិ និព្ពានស្ស បុព្ពភាគមគ្គោ, លិដ្ឋិវិបល្លាសេន បន
“មគ្គ”ន្តិ អាហា។ តត្ថ មេតិ តស្មី មេ អត្តនោ តរុណាវិបស្សនាសម្ពាតេ
និព្ពានគមនមគ្គេ មនោ និរតោ។ ចាបិមាតិ កិលេសំ អាលបតិ។ មច្ចុតិបិ តមេវ
អាលបតិ។ ន មេ មគ្គម្បិ ទក្ខសីតិ យថា មេ ភវយោនិអាធិសុ គតមគ្គម្បិ ន
បស្សសិ, តថា ករិស្សាមីតិ។ បឋមំ។

២. អរតីសុត្តរវណ្ណនា

២០០. ឧតិយេ និក្ខមតីតិ វិហារា និក្ខមតិ។ អបរដ្ឋ វា កាលេតិ
ឧតិយេនិវេសេ វា ភិក្ខុចារកាលេ។ វិហារគរុកោ កិវេសេ បេរោ។ អរតិញ្ច
រតិញ្ចាតិ សាសនេ អរតី កាមគុណោសុ ច រតី។ សព្វសោ គេហសីតញ្ចា វិតក្កន្តិ
បញ្ចកាមគុណាគេហានិស្សិតំ ចាបវិតក្កញ្ចា សព្វាការេន បហាយ។ វនថន្តិ
កិលេសមហាវនំ។ កុហិញ្ចីតិ កិស្មិញ្ចា អារម្មណេ។ និព្វនថោតិ
និក្ខិលេសវនោ។ អរតោតិ តណ្ហារតិវហិតោ។

បថវិញ្ច វេហាសន្តិ បថវិជ្ជតញ្ចា ឥត្តិបុរិសវត្ថាលដ្ឋាវាធិវណ្ណំ,
វេហាសដ្ឋកញ្ចា ចន្ទស្សិយោភាសាធិ។ រូបគតន្តិ រូបមេវ។ ជគតោគធន្តិ
ជគតិយា ឱគធំ, អន្តោបថវិយំ នាគភវនគតន្តិ អត្តោ។ បរិជីយតីតិ បរិជីវតិ។
សព្វមនិច្ចន្តិ សព្វំ តំ អនិច្ចំ។ អយំ ថេរស្ស មហាវិបស្សនាតិ វនន្តិ។ ឯវំ
សមច្ចាតិ ឯវំ សមាគន្ធា។ ចរន្តិ មុតត្តាតិ វិញ្ញាតត្ថភាវា វិហារន្តិ។

ឧបដិស្វតិ ខន្ធកិលេសាភិសង្ខារេសុ។ គធិតាតិ គិធា។ ទិដ្ឋសុតេតិ ចក្កុនា
ទិដ្ឋរូបេ, សោតេន សុតេ សន្តេ។ បដិយេ ច មុតេ ចាតិ ឯត្ថ បដិយបទេន
គន្ធរសា គហិតា, មុតបទេន ដោជ្ជញ្ញាម្ពណំ។ យោ ឯត្ថ ន លិម្បតីតិ យោ
ឯតេសុ បញ្ចកាមគុណោសុ តណ្ហាទិដ្ឋិលេបេហិ ន លិម្បតិ។

អថ សដ្ឋិនិស្សិតា សវិតក្កា, បុច្ឆ ជនតាយ អធម្មា និវិជ្ជាតិ អថ ធន
អារម្មណានិស្សិតា បុច្ឆ អធម្មវិតក្កា ជនតាយ និវិជ្ជាតិ អត្តោ។ ន ច វគ្គគតស្ស
កុហិញ្ចីតិ តេសំ វេសេន ន កត្តចិ កិលេសវគ្គគតោ ភវេយ្យ។ នោ បន
ឧដ្ឋល្លភាណីតិ ឧដ្ឋល្លវចនភាណីមិ ន សិយា។ ស ភិក្ខុតិ សោ ឯវិវិជោ ភិក្ខុ
នាម ហោតិ។

ឧត្តោតិ ឧត្តជាតិកោ បណ្ឌិតោ។ ចិវរត្ថសមាហិតោតិ ធីយរត្ថំ
សមាហិតចិត្តោ។ និបកោតិ នេបក្កេន សមន្នាគតោ បរិណាតបញ្ញោ។
អបិហាលូតិ និត្តល្អោ។ សន្តំ បទន្តិ និព្វានំ។ អជ្ឈកមា មុនីតិ អធិគតោ មុនិ។
បដិច្ច បរិនិព្វតោ កម្ពុតិ កាលន្តិ និព្វានំ បដិច្ច កិលេសបរិនិព្វានេន បរិនិព្វតោ
បរិនិព្វានកាលំ អាគមេតិ។ ធុតិយំ។

៣. បេសលសុត្តវណ្ណាន

២០០. តតិយេ អតិមញ្ញតីតិ “កី ឥមេ មហាលូកា? ន ឯតេសំ ចាឡិ, ន
អជ្ឈកថា, ន បទព្យញ្ញនមធុរតា, អម្ពាភំ បន ចាឡិបិ អជ្ឈកថាបិ នយសតេន
នយសហស្សេន ឧបជ្ឈាតី”តិ អតិក្កមិត្វា មញ្ញតិ។ គោតមាតិ
គោតមពុទ្ធសាវកត្តា អត្តានំ អាលបតិ។ មានបថន្តិ មានាម្ពណាញោ
មានសហគុនោ ច ធម្មេ។ វិប្បជិសារីហុវាតិ វិប្បជិសារី អហុវា, អហោសីតិ
អត្តោ។ មគ្គជិនោតិ មគ្កេន ជិតកិលេសោ។ កិត្តិញ សុខញ្ញាតិ វណ្ណាកណានញ្ញ
កាយិ កចេតសិកសុខញ្ញោ។ អឱលោធិ បធានវាតិ អឱលោ ឥធិ បធានវា
រីរិយសម្បន្នោ។ វិសុទ្ធាតិ វិសុទ្ធា ភវេយ្យ។ អសេសន្តិ និស្សេសំ នវិធំ។
វិជ្ជាយន្តករោតិ វិជ្ជាយ កិលេសានំ អន្តករោ។ សមិតារីតិ រាគាធិនំ
សមិតតាយ សមិតារី។ តតិយំ។

៤. អានន្ទសុត្តវណ្ណាន

២០២. ចតុត្ថ រាគោតិ អាយស្មា អានន្ទោ មហាបុញ្ញោ សម្ពាវិតោ, តំ
រាជរាជមហាមត្តាធម្មោ និមន្តេត្វា អន្តោនិវេសនេ និសីទាបេន្តិ។
សញ្ញាលង្ការបដិមណ្ឌិតាបិ ឥត្តិយោ ថេរំ ឧបសង្កមិត្វា វន្តិត្វា តាលវណ្ណេន
ពិជេន្តិ, ឧបនិសីទិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ ធម្មំ សុណាន្តិ។ តត្ថ អាយស្មតោ វង្ខិសស្ស

នូវបញ្ចវិស័យ អារម្មណ៍ បរិក្ខេបទាំងអស់ក្នុងស្រុក ឥតរូបរាង រាគមន៍ ចិត្ត អនុវត្តសេចក្តី។ សោ សន្តាបញ្ចវិស័យ ឧបាសិកា កុលបុត្រា “អយំ មេ រាគមន៍ វត្តត្រា ទិដ្ឋធម្មកសម្បាយិកំ អត្តំ នាសេយ្យ” តិ ចិន្តត្រា អនុវត្ត ទិសិដ្ឋាន បេស្ស អត្តានំ អារិករោន្តោ កាមរាគមន៍អាទិមាហ។

តត្ថ និព្វាបនន្តិ រាគនិព្វានការណ៍។ វិបរិយេសាតិ វិបល្លាសេន។ សុភំ រាគបសញ្ញាតន្តិ រាគដ្ឋានិយំ ឥដ្ឋារម្មណ៍។ បរតោ បស្សតិ អនិច្ចតោ បស្ស។ មា ច អត្តតោតិ អត្តតោ មា បស្ស។ កាយគតា ត្បត្ថតិ កាយគតា តេ អត្ថ។ អនិមិត្តញ្ច ភាវេហិតិ និច្ចាទិនំ និមិត្តានំ ឧក្សាជិតត្រា វិបស្សនា អនិមិត្តា នាម, តំ ភាវេហិតិ វេទិតិ។ មាណិកសមយាតិ មាណស្ស ធន្សនាគិសមយា បេ បហានិកសមយា ច។ ឧបសន្នោតិ រាគាទិសន្តតាយ ឧបសន្នោ។ ចតុត្ថំ។

៥. សុភាសិតសុត្តរន្តរោ

២០៣. បញ្ចមេ អង្គេហិតិ ការណេហិ, អវយវេហិ វា។
មុសាវាទាវេរមណិអាទិនិ ហិ ចត្តារិ សុភាសិតវាចាយ ការណានិ,
សច្ចវចនាធម្មោ ចត្តារោ អវយវា។ ការណាត្ថេ ច អង្គេសន្តេ “ចត្វហិ” តិ
និស្សក្កវចនំ ហោតិ, អវយវេត្ថេ ករណវចនំ។ សមន្នាគតាតិ សមនុអាគតា
បវត្តា យុត្តា ច។ វាចាតិ សមុល្លបនវាចា, យា “វាចា គិរា ឲ្យប្បថោ” តិ (ធរ. ស.
៦៣៦) ច, “នេលា កណ្ណាសុខា” តិ (ធិ. និ. ១.៩) ច អាគតា។ “យា បន វាចាយ ចេ
កតំ កម្ម” តិ ឯវិញ្ញាតិ ច “យា ចត្វហិ វចនិច្ចរិតេហិ អារតិ... បេ... អយំ វុច្ចតិ
សម្មាវាចា” តិ (វិភ. ២០៦) ឯវិវតិ ច, “ធរសវាចា, ភិក្ខុវេ, អាសេវិតា ភាវិតា
ពហុលីកតា និរយសំវត្ថុនិកា ហោតិ” តិ (អ. និ. ៨.៤០) ឯវិ ចេតនា ច វាចាតិ
អាគតា, ន សា ឥធម៌ អធិប្បតា។ កស្មា? អភាសិតត្ថេតោ។ សុភាសិតាតិ សុដ្ឋ
ភាសិតា។ តេនស្ស អត្តាវហតំ ធិបេតិ។ នោ ឧត្តាសិតាតិ ន ឧដ្ឋ ភាសិតា។

តេជស្ស អនត្តាវហនបហានតំ ជីបេតិ។ អនវដ្ឋាតិ រាគាទិវដ្ឋវហិតា។
ឥមិនាស្ស ការណសុទ្ធិ ចតុទោសាកាវញ្ច ជីបេតិ។ អននុវដ្ឋាតិ
អនុវាទិមុត្តា។ ឥមិនាស្ស សញ្ញាការសម្បត្តិ ជីបេតិ។ វិញ្ញនន្តិ បណ្ឌិតានំ។
តេជ និជ្ជាបសំសាសុ ពាលា អប្បមាណាតិ ជីបេតិ។

សុភាសិតំយេវ ភាសតីតិ បុគ្គលាធិដ្ឋានាយ ទេសនាយ ចតុសុ វាចន្តេសុ
អញ្ញាតរនិទ្ទោសវចនមេតំ។ នោ ទុញ្ញាសិតន្តិ តស្សេវ វាចន្តេសុ
បដិបក្ខភាសននិវារណំ។ នោ ទុញ្ញាសិតន្តិ ឥមិនា មិច្ឆាវាចប្បហានំ ជីបេតិ។
សុភាសិតន្តិ ឥមិនា បហីនមិច្ឆាវាចន ភាសិតញ្ញវចនលក្ខណំ។ អង្គបរិធិបនត្ថំ
បនេត្ត អភាសិតព្ពំ បុព្វេ អវត្វា ភាសិតព្ពមេវាហ។ ឯស នយោ
ធម្មយេវាតិអាទីសុបិ។ ឯត្ថ ច បឋមេន បិសុណោសរហិតំ សមគ្គករណំ
វចនំ វុត្ថំ, ទុតិយេន សម្មប្បលាបទោសរហិតំ ធម្មតោ អនបេតំ មន្តាវចនំ,
ឥតវេហិ ទិវហិ ជរុសាលិករហិតានិ បិយសច្ចវចនានិ។ ឥមេហិ ខោតិ អាទិនា
តានិ អង្គានិ បច្ចក្ខតោ ទស្សន្តោ តំ វាចំ និគមេតិ។ យញ្ច អញ្ញោ បដិញ្ញាទិហិ
អវយវេហិ, នាមាទិហិ បទេហិ, លិង្គវចនវិភត្តិកាលការកសម្បត្តិហិ ច
សមន្មាគតំ មុសាវាទាទិវាចម្បិ សុភាសិតន្តិ មញ្ញន្តិ, តំ បដិសេធចតិ។
អវយវាទិសមន្មាគតាបិ ហិ តថាវុបិ វាចា ទុញ្ញាសិតាវ ហោតិ អត្តនោ ច
បរេសញ្ច អនត្តាវហត្តា។ ឥមេហិ បន ចតុហង្គេហិ សមន្មាគតា សចេបិ
មិលក្ខភាសាបរិយាបន្នា យដចេជីកាគីតិកបរិយាបន្នាបិ ហោតិ, តថាបិ
សុភាសិតាវ លោកិយលោកុត្តរហិតសុខាវហត្តា។ តថា ហិ មគ្គបស្សេ សស្សំ
រក្ខន្តិយា សីហឡ្យចេជីកាយ សីហឡ្យកេនេវ ជាតិជរាមរណយុត្តំ គីតិកំ
កាយន្តិយា សទ្ធិំ សុត្វា មគ្គំ គច្ឆន្តា សដ្ឋិមត្តាវិបស្សកា ភិក្ខុ អវហត្ថំ
ចាបុណីសុ។ តថា តិស្សោ នាម អារទ្ធិវិបស្សកោ ភិក្ខុ បទុមសរសមីបេន
គច្ឆន្តោ បទុមសរេ បទុមាទិភក្ខិក្ខា -

“ចាតោវ ដុល្លិតកោកនធំ, សូរិយាលោកេនភិដ្ឋិយតេ;
ឯវំ មនុស្សត្ថំ គតា សត្តា, ជរាភិវេគេន មទ្គិយន្តិ” តិ។ -

ឥមំ គីតិកំ កាយន្តិយា ចេដិកាយ សុត្វា អរហត្ថំ បត្តោ។

ពុទ្ធន្តរេបិ អញ្ញតរោ បុរិសោ សត្តហិ បុត្តហិ សទ្ធិ អជីវិតោ អាគម្ម
អញ្ញតរាយ ឥត្តិយា មុសលេន តណ្ហាលេ កោដ្ឋន្តិយា -

“ជរាយ បរិមទ្គិតំ ឯតំ, មិលាតធិចម្មនិស្សិតំ;
មរណេន ភិដ្ឋិតិ ឯតំ, មច្ចុស្ស យាសមាមិសំ។

“កិមីនំ អាលយំ ឯតំ, នាណកុណាបេន បូរិតំ;
អសុចិស្ស ភាជនំ ឯតំ, កេនលិក្ខន្ធសមំ ឥទ” ត្ថិ។ -

ឥមំ គីតិកំ សុត្វា បច្ឆវេក្ខន្តោ សហ បុត្តហិ បច្ឆេកពោធិ បត្តោ។ ឯវំ ឥមេហិ
ចត្វហិ អង្កេហិ សមន្នាគតា វាចា សចេបិ មិលក្ខតាសាបរិយាបន្នា
យដេដិកាគីតិកបរិយាបន្នាបិ ហោតិ, តថាបិ សុភាសិតាតិ វេទិតញ្ញា។
សុភាសិតត្ថា ឯវ ច អនុវដ្ឋា ច អនុវដ្ឋា ច វិញ្ញនំ អត្ថត្ថិកានំ
អត្ថបដិសរណានំ, នោ ព្យញ្ញនបដិសរណានន្តិ។

សារុប្បាហិតិ អនុច្ឆិកាហិ។ អភិត្ថវីតិ បសំសិ។ ន តាបយេតិ
វិប្បដិសារេន ន តាបយ្យ ន វិពាធយ្យ។ បរេតិ បរេហិ ភិន្ទន្តោ នាភិកវេយ្យ ន
ពាធយ្យ។ ឥតិ ឥមាយ គាថាយ អបិសុណាវាចាវសេន ភគវន្តំ ថោមេតិ។
បដិនន្តិតាតិ បិយាយិតា។ យំ អនាធាយាតិ យំ វាចំ ភាសន្តោ បរេសំ ចាចានិ
អប្បិយានិ ជរុសវចនានិ អនាធាយ អត្ថព្យញ្ញនមធុរំ បិយមេវ ភាសតិ, តំ វាចំ
ភាសេយ្យាតិ បិយវាចាវសេន អភិត្ថវិ។

អមតាតិ សាធុកាវេន អមតសទិសា។ វុត្តម្យំ ហោតំ - “សច្ចំ ហវេ សាទុតរំ
រសាន” ត្ថិ (សំ. និ. ១.២២៦) និព្វានាមតបច្ចយត្តា វា អមតា។ ឯស ធម្មោ
សនន្តនោតិ យា អយំ សច្ចវាចា នាម, ឯស ចោរាណោ ធម្មោ ចរិយា បវេណី។
ឥនមេវ ហិ ចោរាណានំ អាចិណ្ណំ, ន តេ អលីកំ ភាសីសុ។ តេនេវាហ - សច្ចេ
អត្ថេ ច ធម្មេ ច, អាហុ សន្តោ បតិជ្ជិតាតិ។

តត្ថ សច្ចេ បតិជ្ជិតត្តាវ អត្ថនោ ច បវេសញ្ច អត្ថេ បតិជ្ជិតា, អត្ថេ
បតិជ្ជិតត្តា ឯវ ធម្មេ បតិជ្ជិតា ហោន្តីតិ វេទិតញ្ច។ សច្ចវិសេសនមេវ វា ឯតំ។
ឥទំ ហិ វុត្តំ ហោតិ - សច្ចេ បតិជ្ជិតា, កិទិសេ? អត្ថេ ច ធម្មេ ច, យំ បវេសំ
អត្ថតោ អនបេតត្តា អត្ថំ អនុបរោធករំ, ធម្មតោ អនបេតត្តា ធម្មំ ធម្មិកមេវ
អត្ថំ សាធម្មតីតិ។ ឥតិ ឥមាយ កាថាយ សច្ចវចនវសេន អភិត្តវិ។

ខេមន្តិ អភយំ និរុបទ្ធា។ កេន ការណេនាតិ ចេ។ និព្វានបត្តិយា
ទុក្ខស្សន្តកិរិយាយ, យស្មា កិលេសនិព្វានំ ចាបេតិ, វដ្តទុក្ខស្ស ច
អន្តកិរិយាយ សំវត្តតីតិ អត្ថោ។ អថ វា យំ ពុទ្ធា និព្វានបត្តិយា
ទុក្ខស្សន្តកិរិយាយាតិ ទ្វិន្នំ និព្វានធាតុនំ អត្ថាយ ខេមមគ្គប្បកាសនតោ ខេមំ
វាចំ ភាសតិ, សាវេ វាចានមុត្តមាតិ សា វាចា សព្វវាចានំ សេដ្ឋាតិ ឯវមេត្ត
អត្ថោ ទដ្ឋញ្ចោ។ ឥតិ ឥមាយ កាថាយ មន្តាវចនវសេន ភកវន្តំ អភិត្តវន្តោ
អរហត្តនិក្ខុជេន ទេសនំ និដ្ឋបេសីតិ។ បញ្ចមំ។

៦. សាវិបុត្តសុត្តវណ្ណានា

២១៤. ធម្មចោរិយាតិ អក្ខរាទិបរិបុណ្ណាយ។ វិស្សជ្ជាយាតិ អវិពុទ្ធាយ
អបលិពុទ្ធាយ។ ធម្មសេនាបតិស្ស ហិ កថេន្តស្ស បិត្តាទីនំ វសេន
អបលិពុទ្ធាវចនំ ហោតិ, អយទណ្ឌេន បហតកំសតាលតោ សន្មោវិយ

និច្ឆរតិ។ អនេលគលាយាតិ អនេលាយ អគលាយ និទ្ទាសាយ ចេវ
អក្ខលិតបទព្យញ្ញនាយ ច។ ថេរស្ស ហិ កថយតោ បទំ វា ព្យញ្ញនំ វា ន
បរិហាយតិ។ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយាតិ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនសមត្ថាយ។ ភិក្ខុន្តិ
ភិក្ខុនំ។

សំខិត្តនប័តិ “ចត្តារិមាធិ, អាវុសោ, អរិយសច្ចាធិ។ កតមាធិ ចត្តារិ? ធុក្ខំ
អរិយសច្ចំ... បេ... ឥមាធិ ខោ, អាវុសោ, ចត្តារិ អរិយសច្ចាធិ, តស្មាតិហ,
អាវុសោ, ឥទំ ធុក្ខំ អរិយសច្ចន្តិ យោគោ ករណីយោ” តិ (សំ. និ. ៥.១០៩៦-១០៩៨)
ឯវំ សំខិត្តនប័តិ ទេសេតិ។ វិត្តារេនប័តិ “កតមំ, អាវុសោ, ធុក្ខំ
អរិយសច្ចំ” តិ អាទិនា (ម. និ. ៣.៣៧៣) នយេន តានេវ វិភជន្តោ វិត្តារេនប័
ភាសតិ។ ខន្ធាធិទេសនាសុបិ ឯសេវ នយោ។ សាឡិកាយិវ និក្យាសោតិ យថា
មធុរំ អម្ពបក្កំ សាយិត្វា បក្ខេហិ វាតំ ធុត្វា មធុរស្សរំ និច្ឆារេន្តិយា
សាឡិកសកុណីយា និក្យាសោ, ឯវំ ថេរស្ស ធម្មំ កថេន្តស្ស មធុរោ និក្យាសោ
ហោតិ។ បដិភានំ ឧទ្ទិរយីតិ សមុទ្កតោ ឧមិយោ វិយ អនន្តំ បដិភានំ ឧដ្ឋហតិ។
ឌិធន្តិ ឌិធិហន្តិ។ ធន្តិ។

៧. បវារណាសុត្តវណ្ណនា

២១៥. សត្តមេ តទហ្មតិ តស្មី អហុ, តស្មី ធិវសេតិ អត្តោ។ ឧបវសន្តិ ឯត្តាតិ
ឧចាសថោ។ ឧបវសន្តិ ច សីលេន វា អនសនេន វា ឧបេតា ហុត្វា វសន្តិ
អត្តោ។ សោ បនេស ឧចាសថធិវសោ អដ្ឋមីចាតុទ្ធីសីបន្ទរសីភេទេន តិវិជោ,
តស្មា សេសទ្វយនិវារណាត្ថំ បន្ទរសេតិ វុត្ថំ។ បវារណាយាតិ វស្សុវុដ្ឋ-
បវារណាយ។ វិសុទ្ធិបវារណាតិបិ ឯតិស្សាវ នាមំ។ និសិទ្ធា ហោតីតិ
សាយន្តសមយេ សម្មត្តបរិសាយ កាលយុត្តំ ធម្មំ ទេសេត្វា ឧទកកោដ្ឋកេ
គត្តាធិ បរិសិញ្ញាត្វា និវត្តនិវាសនោ ឯកំសំ សុគតមហាជីវំ កត្វា មជ្ឈិមត្ថម្ហំ

និស្សាយ បញ្ញត្ត វេទុក្ខាសនេ បុរតិមទិសាយ ឧដ្ឋហតោ ចន្ទមណ្ឌលស្ស សិរី
សិរិយា អភិក្កវមាណោ និសិដ្ឋោ ហោតិ។ តុណ្ហិក្ខតំ តុណ្ហិក្ខតន្តិ យតោ យតោ
អនុវិលោកេតិ, តតោ តតោ តុណ្ហិក្ខតមេវ។ តត្ថ ហិ ឯកភិក្ខុស្សបិ
ហត្ថកុក្កុដ្ឋំ វា ចាទកុក្កុដ្ឋំ វា នត្ថិ, សព្ពេ និវា សន្តេន ភិយាបថេន និសីទីសុ។
អនុវិលោកេត្វាតិ ទិស្សមានបញ្ចបសាទេហិ នេត្តហិ អនុវិលោកេត្វា។
ហន្នាតិ វោស្សគ្គតេ និចាតោ។ ន ច មេ កិញ្ចិ គរហថាតិ ឯត្ថ ន ច កិញ្ចិ
បុច្ឆនេត្ថ ន-កាហោ។ កី មេ កិញ្ចិ គរហថ? យទិ គរហថ, វេទេ, ឥច្ឆាបេមិ វោ
វត្ថុន្តិ អត្ថោ។ កាយិកំ វា វាចសិកំ វាតិ ឥមិនា កាយវិជ្ជាវេសុ បវាវេតិ, ន
មនោទ្វារំ។ កស្មា? អចាកជត្តា។ កាយវិជ្ជាវេសុ ហិ នោសោ ចាកដោ
ហោតិ, ន មនោទ្វារេវ។ “ឯកមញ្ចោ សយតោបិ ហិ កី ចិន្តេសី”តិ? បុច្ឆិត្វា
ចិត្តាចារំ ជាតាតិ។ ឥតិ មនោទ្វារំ អចាកជត្តា ន បវាវេតិ, នោ អបរិសុទ្ធត្វា។
ពោធិសត្តក្ខតស្សបិ ហិ តស្ស ភ្វិទត្តនន្តស្ត្វចាល ធម្មចាលាទិកាលេ
មនោទ្វារំ បរិសុទ្ធី, ឥទានេត្ថ វត្ថុព្យមេវ នត្ថិ។

ឯតទវោចាតិ ធម្មសេនាបតិជ្ជានេ បិតត្តា ភិក្ខុសង្ឃស្ស ភារំ វហន្តោ ឯតំ
អវោច។ ន ខោ មយំ, ភន្តេតិ, ភន្តេ, មយំ ភគវតោ ន កិញ្ចិ គរហាម។ កាយិកំ
វា វាចសិកំ វាតិ ឥទំ ចតុន្នំ អវក្ខិយតំ សន្ធាយ ថេរោ អាហា។ ភគវតោ ហិ
ចត្តារិ អវក្ខិយានិ។ យថាហា -

“ចត្តារិមាទិ, ភិក្ខុវេ, តថាគតស្ស អវក្ខិយានិ។ កតមាទិ ចត្តារិ?
បរិសុទ្ធកាយសមាចារោ, ភិក្ខុវេ, តថាគតោ, នត្ថិ តថាគតស្ស កាយទុច្ចរិតំ,
យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ ‘មា មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី’តិ។ បរិសុទ្ធវិជ្ជាសមាចារោ,
ភិក្ខុវេ, តថាគតោ, នត្ថិ តថាគតស្ស វិជ្ជាទុច្ចរិតំ, យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ, ‘មា
មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី’តិ។ បរិសុទ្ធមនោសមាចារោ, ភិក្ខុវេ, តថាគតោ, នត្ថិ

តថាគតស្ស មនោទុច្ឆរិតំ, យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ, ‘មា មេ ឥទំ បរោ
អញ្ញាសី’តិ។ បរិសុទ្ធាជីវោ, ភិក្ខុវេ, តថាគតោ, នត្ថិ តថាគតស្ស មិច្ឆាអាជីវោ,
យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ “មា មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី”តិ (អ. និ. ៧.៥៨)។

ឥនានិ ភកវតោ យថាភូតគុណោ កថេន្តោ ភកវា ហិ, កន្តេតិអាទិមាហ។
តត្ថ អនុប្បន្នស្សាតិ កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធតោ បដ្ឋាយ អញ្ញេន សមណោន វា
ព្រាហ្មណោន វា អនុប្បាទិតបុព្វស្ស។ អសញ្ញាតស្សាតិ ឥទំ
អនុប្បន្នវេចនមេវ។ អនក្ខាតស្សាតិ អញ្ញេន អនេសិតស្ស។ បដ្ឋា
សមន្នាគតាតិ បឋមគតស្ស ភកវតោ បដ្ឋា សមនុអាគតា។ ឥតិ យេវោ យស្មា
សព្វេបិ ភកវតោ សីលានយោ គុណា អរហត្តមគ្គមេវ និស្សាយ អាគតា, តស្មា
អរហត្តមគ្គមេវ និស្សាយ គុណំ កថេសិ។ តេន សព្វគុណា កថិតាវ ហោន្តិ។
អហញ្ញោ ខោ, កន្តេតិ ឥទំ យេវោ សនេវកេ លោកេ អគ្គបុគ្គលស្ស អត្តនោ ចេវ
សង្ឃស្ស ច កាយិ កវាចសិកំ បវារេន្តោ អាហ។

បិតរា បវត្តិតន្តិ ចក្កវត្តិម្ហិ កាលន្តតេ វា បព្វជិតេ វា សត្តាហច្ចយេន ចក្កំ
អន្តរឆាយតិ, តតោ ទសវិធំ ទ្វាទសវិធំ ចក្កវត្តិវត្តំ បូរេត្វា និសិន្នស្ស បុត្តស្ស
អញ្ញំ ចាតុភវតិ, តំ សោ បវត្តេតិ។ រតនមយត្តា បន សទិសដ្ឋេន តនេវ វត្តំ
កត្វា “បិតរា បវត្តិត”ន្តិ វុត្តំ។ យស្មា វា សោ “អប្បោស្សុក្កោ វុំ, ទេវ, ហោហិ,
អហមនុសាសិស្សមី”តិ អាហ, តស្មា បិតរា បវត្តិតំ អាណាចក្កំ អនុប្បវត្តេតិ
នាម។ សម្មនេវ អនុប្បវត្តេសីតិ សម្មា នយេន ហេតុនា ការណេនេវ
អនុប្បវត្តេសិ។ ភកវា ហិ ចតុសច្ចធម្មំ កថេតិ, យេវោ តមេវ អនុកថេតិ, តស្មា
ឯវមាហ។ ឧកតោភាគវិមុត្តាតិ ទ្វិហិ ភាគេហិ វិមុត្តា, អរូចាវចរសមាបត្តិយា
រូបកាយតោ វិមុត្តា, អគ្គមគ្គេន នាមកាយតោតិ។ បញ្ញាវិមុត្តាតិ បញ្ញាយ
វិមុត្តា តេវិជ្ជាទិការំ អប្បត្តា វិណាសវា។

វិសុទ្ធិយាតិ វិសុទ្ធត្ថាយ។ សំយោជនពន្ធនង្ខិតិ សំយោជនសង្ខារេ ចេវ
ពន្ធនសង្ខារេ ច កិលេសេ ធិន្ទិកា បិតា។ វិជិតសង្ខាមន្តិ
វិជិតរាគនោសមោហសង្ខាមំ, មារពលស្ស វិជិតត្ថាបិ វិជិតសង្ខាមំ។
សត្តវាហន្តិ អដ្ឋង្គិកមគ្គរេ អាហេបេត្វា វេនេយ្យសត្តំ វាហេតិ សំសារកន្តារំ
ឧត្តារេតីតិ ភក្កវា សត្តវាហោ, តំ សត្តវាហំ។ បលាហោតិ អន្តោតុន្តោ
ទុស្សីលោ។ អាធិច្ចពន្ធនង្ខិ អាធិច្ចពន្ធនុំ សត្តារំ ទសពលំ វេន្ទាមីតិ វេន្ទតិ។ សត្តមំ។

៨. បរោសហស្សសុត្តវល្លាណា

២០៦. អដ្ឋមេ បរោសហស្សន្តិ អតិវេកសហស្សំ។ អកុតោភយន្តិ ធិញ្ញានេ
កុតោចិ ភយំ នត្ថិ, ធិញ្ញានប្បត្តស្ស វា កុតោចិ ភយំ នត្ថិតិ ធិញ្ញានំ អកុតោភយំ
នាម។ ឥសីនំ ឥសិសត្តមោតិ វិបស្សិតោ បដ្ឋាយ ឥសីនំ សត្តមកោ ឥសិ។

កី ទុតេ វុឌ្ឍិសាតិ ឥទំ ភក្កវា អត្ថប្បត្តិវេសេន អាហា។ សង្ឃមជ្ឈេ កិវ កថា
ឧទចាធិ “វុឌ្ឍិសត្តរោ វិស្សជ្ឈវត្តោ, នេវ ឧទ្ទេសេ, ន បរិបុច្ឆាយ, ន
យោនិសោមនសិការេ កម្មំ ករោតិ, គាថា ពន្ធនោ ចុណ្ហិយបទានិ ករោន្តោ
វិចរតី”តិ។ អថ ភក្កវា ចិន្តេសិ - “ឥមេ ភិក្ខុ វុឌ្ឍិសស្ស បដិភានសម្បត្តិ ន ជានន្តិ,
ចិន្តេត្វា ចិន្តេត្វា វេន្ទតីតិ មញ្ញន្តិ, បដិភានសម្បត្តិមស្ស ជានាបេស្សមី”តិ
ចិន្តេត្វា, “កី ទុតេ វុឌ្ឍិសា”តិអាធិមាហា។

ឧម្ពគ្គបថន្តិ អនេកានិ កិលេសុម្ពជ្ឈនសតានិ, វដ្តបថត្តា បន បថន្តិ វុត្តំ។
បភិជ្ជ ឱលាធិតិ រាគឱលាធិនិ បញ្ចា ភិទ្ធិត្វា ចរសិ។ តំ បស្សថាតិ តំ ឯវំ
អភិភុយ្យ ភិទ្ធិត្វា ចរន្តំ ពុទ្ធិំ បស្សថ។ ពន្ធបមុញ្ចករន្តិ ពន្ធនមោចនករំ។
អសិភន្តិ អនិស្សិតំ។ ភាគសោ បរិភជន្តិ សតិបដ្ឋានាធិកោដ្ឋាសវេសេន ធម្មំ

វិភជន្តំ។ បរិភជ្ជាតិ វា ចាថោ, អង្គបច្ចង្គកោដ្ឋាសវសេន វិភជិត្វា វិភជិត្វា
បស្សថាតិ អត្ថោ។

ឱយស្សាតិ ចតុរោយស្ស។ អនេកវិហិតន្តិ សតិបដ្ឋានាទិវសេន
អនេកវិធំ។ តស្មី ច អមតេ អក្ខាតេតិ តស្មី តេន អក្ខាតេ អមតេ។ ធម្មទ្គសាតិ
ធម្មស្ស បស្សតារោ។ វិតា អសំហារាតិ អសំហារិយា ហុត្វា បតិដ្ឋិតា។

អតិវិជ្ជាតិ អតិវិជ្ជិត្វា។ សព្វដ្ឋិតន្តិ សព្វេសំ ទិដ្ឋិដ្ឋានានំ វិញ្ញាណដ្ឋិតនំ
វា។ អតិក្កមមទ្គសាតិ អតិក្កមភូតំ និព្វានមទ្គស។ អគ្គន្តិ ឧត្តមធម្មំ។ អគ្គតិ វា
ចាថោ, បឋមតវន្តិ អត្ថោ។ ទសទ្វានន្តិ បញ្ចន្តំ, អគ្គធម្មំ បញ្ចវគ្គិយានំ, អគ្គេ វា
បញ្ចវគ្គិយានំ ធម្មំ នេសេសីតិ អត្ថោ។ តស្មាតិ យស្មា ឯស ធម្មោ សុទេសិតោតិ
ជានន្តេន ច បមាទោ ន កាតញ្ចោ, តស្មា។ អនុសិក្ខតិ តិស្សោ សិក្ខា
សិក្ខយ្យ។ អដ្ឋមំ។

៩. កោណ្ឌញ្ញសុត្តរន្តរណ្ឌ

២១៧. នវមេ អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញោតិ បឋមំ ធម្មស្ស អញ្ញាតត្តា ឯវំ
គហិតនាមោ ថេរោ។ សុចិរស្សេវាតិ កីវចិរស្ស? ទ្វាទសន្តំ សំវច្ឆរានំ។ ឯត្ថកំ
កាលំ កត្ត វិហាសីតិ។ ធន្តន្តភវនេ មន្ទាកិនិចោក្ខរណីយា តីវេ បច្ចេកតុទ្វានំ
វសនដ្ឋានេ។ កស្មា? វិហារគរុតាយ។ សោ ហិ បញ្ញាវា មហាសារកោ។ យថេវ
ភគវតោ, ឯវមស្ស ទសសហស្សចក្កវាឡេ ទេវមនុស្សានំ អព្ពន្ធរេ គុណា
បត្តជារ។ ទេវមនុស្សា តថាគតស្ស សន្តិកំ គន្ធា គន្ធមាលាធិហិ បូជំ កត្វា
“អគ្គធម្មំ បដិវិទ្ធសារកោ”តិ អនន្តរំ ថេវំ ឧបសង្កមិត្វា បូជេន្តិ។ សន្តិកំ
អាគតានញ្ច នាម តថាវុចា ធម្មកថា វា បដិសន្តារោ វា កាតញ្ចោ ហោតិ។ ថេរោ

ចរិយាវគ្គកោ, តេជស្ស សោ បបព្វោវិយ ឧបដ្ឋាតិ។ ឥតិ វិហារគរុតាយ
តត្ថ គន្ធាវិហាសិ។

អបរម្មី ការណ៍ - ភិក្ខុចារវេលាយំ តាវ សព្វសាវកា វស្សគ្គន គន្ធន្តិ។
ធម្មនេសនាកាលេ បន មជ្ឈដ្ឋានេ អលង្កតតុទ្ធាសនម្ហិ សត្វិ និសិន្នេ
ធិក្ខណាហត្ថបស្សេ ធម្មសេនាបតិ, វាមហត្ថបស្សេ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរោ
និសីទតិ, តេសំ បិដ្ឋិកាកេ អញ្ញាសិកោណ្ណាញ្ញត្ថេស្ស អាសនំ បញ្ញាបេន្តិ។
សេសាភិក្ខុ តំ បរិវារេត្វា និសីទន្តិ។ ទ្វេ អគ្គសាវកា អគ្គធម្មបដិវិទូត្ថា ច
មហាល្លកត្ថា ច ថេរេ សការវា ថេរំ មហាព្រហ្មវិយ អគ្គិក្ខន្ធវិយ អាសិវិសំ វិយ
ច មញ្ញមាណ ធុរាសនេ និសីទន្តា ឱត្តប្បន្តិ ហរាយន្តិ។ ថេរោ ចិន្តេសិ - “ឥមេហិ
ធុរាសនត្ថាយ កប្បសតសហស្សនិកំ អសង្ខេយ្យំ ចារមិយោ បូរិតា, តេ
ឥនានិ ធុរាសនេ និសីទន្តា មម ឱត្តប្បន្តិ ហរាយន្តិ, ជាសុវិហារំ នេសំ
កិរិស្សមី”តិ។ សោ បតិវុបេ កាលេ តថាគតំ ឧបសង្កមិត្វា “ឥច្ឆាមហំ, ភន្តេ,
ជនបទេ វសិតុ”ន្តិ អាហា, សត្តា អនុជានិ។

ថេរោ សេនាសនំ សំសាមេត្វា បត្តិចីវរមាធាយ ធន្តន្តភវនេ មន្ទាភិក្ខុតិវំ
គតោ។ បុព្វេ បច្ចេកតុទ្ធានំ ចារិចរិយាយ កតបរិចយា អជ្ជសហស្សា
ហត្ថិនាកា ថេរំ ទិស្វាវ “អម្ពាភំ បុញ្ញក្ខេត្តំ អាគត”ន្តិ នខេហិ ចង្គមនំ និត្តិណំ
កត្វា អាវរណសាខា ហរិត្វា ថេរស្ស វសនដ្ឋានំ បដិជគ្គិត្វា វត្ថំ កត្វា សព្វេ
សន្និបតិក្វា មន្តយីសុ - “សចេ ហិ មយំ ‘អយំ ថេរស្ស កត្តព្ភំ កិរិស្សតិ, អយំ
កិរិស្សតិ’តិ បដិបដ្ឋិស្សម, ថេរោ ពហុញ្ញាតិកកាមំ គតោវិយ
យថាធាតេនេវ បត្តេន គមិស្សតិ, វារេន នំ បដិជគ្គិស្សម, ឯកស្ស បន វារេ
បត្តេ សេសេហិបិ នប្បមន្និតព្ភំ”ន្តិ វារំ បបយីសុ។ វារិកនាកោ ចាតោវ ថេរស្ស
មុខោធកញ្ញា ធន្តកជ្ជញ្ញា វេបេតិ, វត្ថំ ករោតិ។

មន្ទាតិកិច្ចចោក្ខវណ្ណំ នាម ចេសា បណ្ណាសយោជនា ហោតិ។ តស្សា
បញ្ចវីសតិយោជនមត្តេ ហ្មនេ សេវាលោ វា បណាកំ វា នត្ថិ, ដលីកវណ្ណំ
ឧទកមេវ ហោតិ។ តតោ បរំ បន កដិប្បមាលោ ឧទកេ អឡ្ហយោជនវិត្តតំ
សេសបទុមវនំ បណ្ណាសយោជនំ សរំ បរិក្ខិបិត្វា បិតំ។ តទនន្តរំ តាវ
មហាន្តមេវ រត្តបទុមវនំ, តទនន្តរំ រត្តកុមុទវនំ, តទនន្តរំ សេតកុមុទវនំ,
តទនន្តរំ ជីលុប្បលវនំ, តទនន្តរំ រត្តប្បលវនំ, តទនន្តរំ សុគន្ធរត្តសាលីវនំ,
តទនន្តរំ ឯឡាលុកលាពុកម្ពណ្ណាទីនិ មធុរសានិ វល្លិជលានិ, តទនន្តរំ
អឡ្ហយោជនវិត្តារមេវ ឧច្ឆវនំ, តត្ថ ឬគរុក្ខត្តន្ធប្បមាលោ ឧច្ឆ, តទនន្តរំ
កទលីវនំ, យតោ ធុរេ បក្កានិ ខាទន្តា កិលមន្តិ, តទនន្តរំ ចាដិប្បមាលាដលំ
បនសវនំ, តទនន្តរំ ជម្ពវនំ, តទនន្តរំ អម្ពវនំ, តទនន្តរំ កបិត្តវនន្តិ។ សង្ខេបតោ
តស្មី ធមោ ខាទិតព្ពយុត្តកំ ដលំ នាម នត្ថិតិ ន វត្តព្ពំ។ កុសុមាទំ បុប្ផនសមយេ
វាតោ វេណ្ណវដ្តី ឧដ្ឋាបេត្វា បទុមិនិបត្តេសុ វេបេតិ, តត្ថ ឧទកដុសិតានិ បតន្តិ។
តតោ អាទិច្ចចាកេន បច្ចិត្វា បក្កបយោយនិការិយ តិដ្ឋតិ, ឯតំ ចោក្ខវមធុ
នាម, តំ ថេរស្ស អាហារិត្វា ទេន្តិ។ មុឡាលំ នផ្តលសីសមត្តំ ហោតិ, តម្បី
អាហារិត្វា ទេន្តិ។ ភិសំ មហាកេរិចោក្ខវប្បមាលំ ហោតិ, តស្ស ឯកស្មី បព្ពេ
ចាទយដកប្បមាលំ ឡីរំ ហោតិ, តំ អាហារិត្វា ទេន្តិ។ ចោក្ខវដ្ឋិនិ មធុសក្ខរាយ
យោជេត្វា ទេន្តិ។ ឧច្ឆំ ចាសាលាបិដ្ឋេ វេបេត្វា ចាទេន អក្កមន្តិ។ តតោ រសោ
បក្សវិត្វា សោណ្ឌិអាវាដេ ឬរេត្វា, អាទិច្ចចាកេន បច្ចិត្វា ឡីរចាសាលាបិណ្ណោ
វិយ តិដ្ឋតិ, តំ អាហារិត្វា ទេន្តិ។ បនសកទលីអម្ពបក្កាទីសុ កថាវ នត្ថិ។

កេលាសបព្ពតេ នាគទត្តោ នាម ទេវបុត្តោ វសតិ។ ថេរោ កាលេន កាលំ
តស្ស វិមានធារំ គច្ឆតិ។ សោ នវសប្បិចោក្ខវមធុបុណ្ណាយុត្តស្ស
និរុទកចាយាសស្ស បត្តំ ឬរេត្វា ទេតិ។ សោ កិរ កស្សបពុទ្ធកាលេ
វីសតិវស្សសហស្សានិ សុគន្ធសប្បិដា ឡីរសលាកំ អនាសិ។ តេនស្សេតំ

កោដនំ ឧប្បជ្ជតិ។ ឯវំ ថេរោ ទ្វាទស វស្សានិ វសិត្វា អត្ថនោ អាយុស្ន្នំ
ឱលោកេន្តោ បរិក្ខណភារំ ព្រាត្វា “កត្ថ បរិនិព្វាយិស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា -
“ហត្ថិនាគេហិ មំ ទ្វាទស វស្សានិ ឧបជ្ឈហន្តេហិ ទុក្ខំ កតំ, សត្តារំ
អនុជានាបេត្វា ឯតេសំយេវ សន្តិកេ បរិនិព្វាយិស្សមី”តិ អាកាសេន
ភគវតោ សន្តិកំ អគមាសិ។ តេន វុត្ថំ “សុចិរស្សេវ យេន ភគវា
តេនុបសន្តមី”តិ។

នាមញ្ញាតិ កស្មា នាមំ សាវេតិ? ថេរញ្ញំ កេចិ សញ្ញានន្តិ, កេចិ ន
សញ្ញានន្តិ។ តត្ថ ថេរោ ចិន្តេសិ - “យេ មំ អជានន្តា ‘កោ ឯស បណ្ណាវសីសោ
ឱកក្កោ កោចានសិវង្គោ មហាល្លកោ សត្តារា សទ្ធិ បដិសន្តារំ ករោតី’តិ ចិត្តំ
បទូសេស្សន្តិ, តេ អចាយបូរកា ភវិស្សន្តិ។ យេ បន មំ ជានន្តា -
‘ទសសហស្សចក្កវាឡេ សត្តាវិយ បញ្ញាតោ ចាកដោ មហាសាវកោ’តិ ចិត្តំ
បសាទេស្សន្តិ, តេ សគ្គបកា ភវិស្សន្តិ”តិ, សត្តានំ អចាយមគ្គំ បិទហិត្វា
សគ្គមគ្គំ វិវរន្តោ នាមំ សាវេតិ។

ពុទ្ធានុពុទ្ធាតិ បឋមំ សត្តា ចត្តារិ សទ្ធានិ ពុជ្ឈិ, បច្ឆា ថេរោ, តស្មា
ពុទ្ធានុពុទ្ធាតិ, វុច្ឆតិ។ តិព្ពនិក្កមោតិ ពាឡិវិរិយោ។ វិវេកានន្តិ តិណ្ណំ វិវេកានំ។
តេវិជ្ជោ, ថេតោបរិយាយកោវិទោតិ ធនុ អភិញ្ញាសុ ចតស្សោ វទតិ។ ឥតរា
ទ្វេ កិញ្ញាបិ ន វុត្ថា, ថេរោ បន ធនុភិញ្ញាវ។ ឥមិស្សា ច កាថាយ បរិយោសានេ
បរិសា សន្និសីទិ។ បរិសាយ សន្និសីទភារំ ព្រាត្វា ថេរោ សត្តារា សទ្ធិ បដិសន្តារំ
កត្វា “បរិក្ខណា មេ, ភន្តេ, អាយុស្ន្នំ, បរិនិព្វាយិស្សមី”តិ, បរិនិព្វានកាលំ
អនុជានាបេសិ។ កត្ថ បរិនិព្វាយិស្សសិ កោណ្ឌញ្ញាតិ? ឧបជ្ឈាកេហិ មេ, ភន្តេ,
ហត្ថិនាគេហិ ទុក្ខំ កតំ, តេសំ សន្តិកេតិ។ សត្តា អនុជានិ។

ថេរោ ធនពាលំ បទក្ខិណំ កត្វា - “បុព្វំ តំ មេ, ភន្តេ, បឋមទស្សនំ, ឥទំ
បច្ឆិមទស្សន” ត្ថិ បរិទេវន្តេ មហាជនេ សត្តារំ វរុទ្ធិត្វា និក្ខមិត្វា, ធូរកោដ្ឋកេ
បីតោ - “មា សោចិត្ត, មា បរិទេវិត្ត, ពុទ្ធា វា ហោន្ត ពុទ្ធសាវកា វា, ឧប្បន្នា
សម្ពាហ អភិជ្ឈនកា នាម នត្ថិ” តិ មហាជនំ ឡីវទិត្វា បស្សន្តស្សេវ មហាជនស្ស
វេហាសំ អពុគ្គម្ហ មន្ទាភិទិតិវេ ឡីតវិត្វា ចោក្ខរណិយំ ទ្គត្វា និវត្តនិវាសនោ
កតុត្តរាសង្កា សេនាសនំ សំសារមេត្វា ជលសមាបត្តិយា តយោ យាមេ
វីតិនាមេត្វា ពលវបច្ឆសសមយេ បរិទិត្តាយិ។ ថេរស្ស សហបរិទិត្តានា ហិមវតិ
សព្វុក្ខា បុប្ផហិ ច ជលេហិ ច ឡីនតវិនតា អហោសុំ។ វារិកនាតោ ថេរស្ស
បរិទិត្តតការំ អជានន្តោ ចាតោវ មុខោទកទន្តកដ្ឋានិ ឧបជ្ឈេបត្វា វត្ថំ កត្វា
ខាទនិយជលានិ អាហរិត្វា ចត្ថមនកោជិយំ អដ្ឋាសិ។ សោ យាវ សូរិយុគ្គមនា
ថេរស្ស និក្ខមនំ អបស្សន្តោ “កី នុ ខោ ឯតំ? បុព្វេ អយ្យេ ចាតោវ ចត្ថមតិ, មុខំ
ជោវតិ។ អដ្ឋ បន បណ្ណាសាលតោបិ ន និក្ខមតិ” តិ កុជិទ្ធវារំ កម្មេត្វា
ឡីលោកេន្តោ ថេរំ និសិន្នកមេវ ទិស្វា ហត្ថំ បសារេត្វា បរាមសិត្វា
អស្សាសបស្សាសេ បរិយេសន្តោ តេសំ អប្បវត្តិការំ ព្រាត្វា - “បរិទិត្តតោ
ថេរោ” តិ សោណ្ឌំ មុខេ បត្តិបិត្វា មហារវំវិរិ។ សកលហិមវន្តោ ឯកនិទ្ទានោ
អហោសិ។ អដ្ឋនាគសហស្សានិ សន្និបតិត្វា ថេរំ ជេដ្ឋកនាគស្ស កុម្ភេ
និសីទាបេត្វា សុបុច្ឆិតុក្ខសាខា គហេត្វា បរិវារេត្វា សកលហិមវន្តំ
អនុវិចរិត្វា សកដ្ឋានមេវ អាគតា។

សក្ការិស្សកម្មំ អាមន្តេសិ - “តាត, អម្ពាភំ ជេដ្ឋភាតា បរិទិត្តតោ,
សក្ការំ ករិស្សម, នវយោជនិកំ សព្វុតនមយំ ក្ខជាតារំ មាបេហិ” តិ។ សោ
តថា កត្វា ថេរំ តត្ថ និបជ្ឈាបេត្វា ហត្ថិនាគានំ អនាសិ។ តេ ក្ខជាតារំ
ឧត្តិបិត្វា តិយោជនសហស្សំ ហិមវន្តំ បុនប្បនំ អារិដ្ឋីសុ។ តេសំ ហត្ថតោ
អាកាសដ្ឋកា ទេវា គហេត្វា សាធុកិឡិតំ កិឡីសុ។ តតោ វស្សវលាហកា

សីតវលហកា ឧណ្ហវលហកា ចាតុមហារាជិកា តាវតីសាតិ
 ឯតេនុចាយេនយាវ ព្រហ្មលោកា កូដាគារំ អគមាសិ, បុន ព្រហ្មានោ ទេវានុត្តិ
 អនុបុព្វេន ហត្ថិណាកានំយេវ កូដាគារំ អទំសុ។ ឯកេកា ទេវតា ចតុវង្គុលមត្តំ
 ចន្ទនយដិកំ អាហរិ, ចិតកោ នវយោជនិកោ អហោសិ។ កូដាគារំ ចិតកំ
 អាហេបយីសុ។ បញ្ចកិក្ខុសតានិ អាគាសេនាគន្ធា សព្វវត្ថុ សង្ខាយមកំសុ។
 អនុវុទ្ធត្ថេរោ ធម្មំ កថេសិ, ពហ្វនំ ទេវតានំ ធម្មាភិសមយោ អហោសិ។
 បុនទិវេសេ អរុណុក្ខមនវេលាយមេវ ចិតកំ និព្វាបេត្វា សុមនមកុឡវណ្ណានំ
 ធាតុនំ បរិសាវនំ បូរេត្វា ភគវតិ និក្ខមិត្វា វេឡុវនិហារកោដ្ឋកំ សម្មត្ថេ
 អាហរិត្វា សត្តុ ហត្ថេ វេបយីសុ។ សត្តា ធាតុបរិសាវនំ គហេត្វា បថវិយា ហត្ថំ
 បសារេសិ, មហាបថវិ ភិក្ខុត្វា រជតពុព្ពឡុសទិសំ ចេតិយំ និក្ខមិ។ សត្តា
 សហត្ថេន ចេតិយេ ធាតុយោ និធនិ។ អជ្ជាបិ កិរ តំ ចេតិយំ ធរតិយេវាតិ។
 នវមំ។

១០. មោគ្គល្លានសុត្តវណ្ណាន

២១៨. ទសមេ សមន្នេសតីតិ បរិយេសតិ បច្ឆវេក្ខតិ។ នកស្សាតិ
 បព្ពតស្ស។ មុនិច្ឆិ ពុទ្ធមុនី។ ទុក្ខស្ស ចារុត្តិ ទុក្ខចារំ គតំ។ សមន្នេសត្តិ
 សមន្នេសន្តោ។ ឯវំ សព្ពង្គសម្មន្នត្តិ ឯវំ សព្ពគុណសម្មន្នំ។
 អនេកាការសម្មន្នត្តិ អនេកេហិ គុណេហិ សមន្នាគតំ។ ទសមំ។

១១. គគ្គរាសុត្តវណ្ណាន

២១៩. ឯកាទសមេ ត្យាស្សុទន្តិ តេ អស្សុទំ។ អស្សុទន្តិ និចាតមត្តំ។
 វណ្ណានាតិ សរីរវណ្ណាន។ យសសាតិ បរិវារេន។ វិគតមលោវ ភាណុមាតិ
 វិគតមលោ អាទិច្ឆាវិយ។ ឯកាទសមំ។

១២. វង្គីសសុត្តន្តវណ្ណនា

២២០. ធានសមេ អាយស្មាតិ បិយវចនំ។ វង្គីសោតិ តស្ស ថេរស្ស នាមំ។ សោ
កិរ បុព្វេ បទុមុត្តរកាលេ បដិភានសម្បជ្ជំ សាវកំ ទិស្វា ទានំ ទត្វា បត្តនំ កត្វា
កប្បសតសហស្សំ ចារមិយោ បូរេត្វា អម្ពាភំ ភគវតោ កាលេ
សកលជម្ពុទីបេ វាទកាមតាយ ជម្ពុសាខំ បរិហរិត្វា ឯកេន បរិព្ពាជកេន សទ្ធិ
វាទំ កត្វា វាទេ ជយបរាជយានុភាវេន តេនេវ បរិព្ពាជកេន សទ្ធិ សំវាសំ
កប្បត្វា វសមាធាយ ឯកិស្សា បរិព្ពាជិកាយ កុច្ឆិម្ហំ និព្ពត្តោ វយំ អាគម្ម
មាតិតោ បញ្ចវាទសតានិ, បិតិតោ បញ្ចវាទសតានីតិ វាទសហស្សំ ឧគ្គណ្ហិត្វា
វិចរតិ។ ឯកញ្ចវិជ្ជំ ជាតាតិ, យំ វិជ្ជំ បរិជប្បិត្វា មតានំ សីសំ អង្គុលិយា
បហរិត្វា - “អសុកដ្ឋានេ និព្ពត្តោ” តិ ជាតាតិ។ សោ អនុបុព្វេន កាមនិគមាទីសុ
វិចរន្តោ បញ្ចហិ មាលាវកសតេហិ សទ្ធិ សាវតី អនុប្បត្តោ នគរទ្វារេ
សាលាយ និសីទតិ។

តទា ច នគរវាសិនោ បុរេភត្តំ ទានំ ទត្វា បច្ឆាភត្តំ សុទ្ធត្ថរាសដ្ឋា
គន្ធមាលាទិហត្តា ធម្មស្សវនាយ វិហារំ គច្ឆន្តិ។ មាលាវោ ទិស្វា, “កហំ
គច្ឆថា” តិ? បុច្ឆិ។ តេ “ទសពលស្ស សន្តិកំ ធម្មស្សវនាយា” តិ អាហំសុ។ សោបិ
សបរិវារេ តេហិ សទ្ធិ គន្ធា បដិសន្ធាវំ កត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ អថ នំ ភគវា
អាហា - “វង្គីស, ភទ្កកំ កិរ សិប្បំ ជាតាសី” តិ។ “ភោ កោតម, អហំ ពហុសិប្បំ
ជាតាមិ។ តុម្ពេ កតវំ សន្ធាយ វទថា” តិ? ធរទ្ធសកសិប្បន្តិ។ អាម, ភោ
កោតមាតិ។ អថស្ស ភគវា អត្ថនោ អានុភាវេន និរយេ និព្ពត្តស្ស សីសំ
ទស្សត្វា, “វង្គីស, អយំ កហំ និព្ពត្តោ” តិ បុច្ឆិ។ សោ មន្តំ ជប្បិត្វា អង្គុលិយា
បហរិត្វា “និរយេ” តិ អាហា។ “សាធុ, វង្គីស, សុកជិត” ន្តិ ទេវលោកេ និព្ពត្តស្ស
សីសំ ទស្សសិ។ តម្បិ សោ តថេវ ព្យាកាសិ។ អថស្ស ឱណាសវស្ស សីសំ

ធនស្បៀស។ សោ បុនប្បុរំ មន្តំ បរិវត្តត្វាបិ អម្ពុលីយា បហវិត្វាបិ និព្វត្តជ្ជានំ ន
បស្សតិ។

អថ នំ ភគវា “កិលមសិ, វុដ្ឋីសា”តិ អាហា? អាម ភោ, គោតមាតិ។ បុនប្បុរំ
ឧបធាវេហីតិ។ តថា ករោត្តោបិ អធិស្វា, “តុម្ពេ, ភោ គោតម, ជាធាថា”តិ
អាហា។ អាម, វុដ្ឋីស, មំ និស្សាយ ចេស គតោ, អហមស្ស គតី ជាធាមីតិ។ មន្តេន
ជាធាសិ, ភោ គោតមាតិ? អាម, វុដ្ឋីស, ឯកេន មន្តេនេវ ជាធាមីតិ។ ភោ
គោតម, មយ្ហំ មន្តេន ឥមំ មន្តំ ទេថាតិ។ អម្ពុលីកោ, វុដ្ឋីស, មយ្ហំ មន្តោតិ។ ទេថ,
ភោ គោតមាតិ។ ន សក្កា មយ្ហំ សន្តិកេ អបព្ពជិតស្ស ធាតុន្តិ។ សោ
អន្តោវាសិកេ អាមន្តេសិ - “តាតា សមណោ គោតមោ អតិរេកសិប្បំ ជាធាតិ,
អហំ ឥមស្ស សន្តិកេ បព្ពជិត្វា សិប្បំ គណ្ណាមិ, តតោ សកលជម្ពុទ្ធិបេ អម្ពេហិ
ពហុតរំ ជាធន្តោ នាម ន ភវិស្សតិ។ តុម្ពេ យាវ អហំ អាគច្ឆាមិ, តាវ
អនុក្កណ្ឌិត្វា វិចរថា”តិ តេ ឧយ្យោជេត្វា “បព្ពាជេថ ម”ន្តិ អាហា។ សត្តា
និក្រោធកប្បស្ស បដិចាទេសិ។ ថេរោ តំ អត្តនោ វសនជ្ជានំ នេត្វា បព្ពាជេសិ។
សោ បព្ពជិត្វា សត្តុ សន្តិកំ អាគម្ម វុទ្ធិត្វា ថិតោ “សិប្បំ ទេថា”តិ យាចិ។ វុដ្ឋីស,
តុម្ពេ សិប្បំ គណ្ណាត្តា អលោណាកោជនថណ្ឌិលសេយ្យាទិហិ បរិកម្មំ កត្វា
គណ្ណាថ, ឥមស្សាបិ សិប្បស្ស បរិកម្មំ អត្ថិ, តំ តាវ ករោហីតិ។ សាធុ, ភន្តេតិ។
អថស្ស សត្តា ទ្វត្តិសាការកម្មជ្ជានំ អាចិត្តិ។ សោ តំ អនុលោមបដិលោមំ
មនសិករោត្តោ វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អនុក្កមេន អរហត្តំ ចាបុណិ។

វិមុត្តិសុខំ បដិសំវេទីតិ ឯវំ អរហត្តំ បត្វា វិមុត្តិសុខំ បដិសំវេទេន្តោ។
កាវេយ្យមត្តាតិ កាវេយ្យេន កត្តករណេន មត្តា។ ខន្ធយាតនធាតុយោតិ
ឥមាទិ ខន្ធទីទិ បកាសេន្តោ ជម្ពុ ទេសេសិ។ យេ និយាមគតទ្ធសាតិ យេ
និយាមគតា ចេវ និយាមទស្សាតិ ច។ ស្វាគតន្តិ សុអាគមនំ។ ឥទ្ធិបត្តោម្ហីតិ

ឥមិនា ឥឡូវវិញប្រាណំ គហិតំ។ ចេតោបរិយាយកោវិនោតិ ឥមិនា
ចេតោបរិយាយប្រាណំ។ ធិត្ថសោតំ បន អវុត្តម្យំ គហិតមេវ ហោតិ។ ឯវំ ធន
អភិញ្ញាបត្តោ ឯសោ មហាសាវកោតិ វេទិតញ្ចោ។ ទ្វាទសមំ។

ឥតិ សាវត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

វគ្គីសសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៩. វនសំយុត្តំ

១. វិវេកសុត្តវណ្ណានា

២២១. វនសំយុត្តស្ស បឋមេ កោសលេសុ វិហារតីតិ សត្តុ សន្តិកេ
កម្មជ្ជានំ គហេត្វា តស្ស ជនបទស្ស សុលភកិក្ខុតាយ តត្ថ គន្ធាវិហារតិ។
សំវេជេតុកាមាតិ វិវេកំ បដិបន្នាបេតុកាមា។ វិវេកកាមាតិ តយោវិវេកេ
បត្តយន្តោ។ និច្ឆរតី ពហិទ្ធាតិ ពហិវេសុ បុព្វត្តារម្មណេសុ ចរតិ។ ជនោ
ជនស្មិន្តំ តុំ ជនោ អញ្ញស្មី ជនេ ធន្តរាគំ វិនយស្ស។ បដហាសីតិ បដហា
ភវាសីតិ ភវ។ សតំ តំ សារយាមសេតិ សតិមន្តំ បណ្ឌិតំ តំ មយម្យំ សារយាម,
សតំ វា ធម្មំ មយំ តំ សារយាមាតិ អត្ថោ។ ចាតាលរដោតិ អប្បតិជ្ឈជ្ជន
ចាតាលសម្ព័ន្ធតោ កិលេសរដោ។ មា តំ កាមរដោតិ អយំ កាមរាគរដោ តំ មា
អវហរិ, អចាយមេវ មា នេត្វតិ អត្ថោ។ បំសុកុន្តិតោតិ បំសុមគ្គិតោ។ វិធុនន្តិ
វិធុនន្តោ។ សិទ្ធិ វជន្តិ សរីរលក្ខំ វជំ។ សំវេគមាចាធិតិ ទេវតាបិ នាម មំ ឯវំ
សារេតីតិ វិវេកមាបន្នោ, ឧត្តមរីរិយំ វា បគ្គយ្ហ បរមវិវេកំ មគ្គមេវ
បដិបន្នោតិ។ បឋមំ។

២. ឧបដ្ឋានសុត្តន្តបិដក

២២២. ទុតិយេ សុបតីតិ អយំ កិរ ខីណាសវោ, សោ ទូរេ ភិក្ខុចារកាមំ
គន្ធា អាគតោ បណ្ណាសាលាយ បត្តិដីរំ បដិសាមេត្វា អវិទូរេ ជាតស្សំ ឌីតវិត្វា
គត្តានិ ឌុតំ កាហាបេត្វា ធិវាដ្ឋានំ សម្មាសិទ្ធិត្វា តត្ថ ជីវមញ្ញកំ បញ្ញាបេត្វា និទ្ទំ
អនោក្កមន្តោរំ និបន្នោ។ ខីណាសវស្សបិ ហិ កាយនរថោ ហោតិយេវាតិ
តស្ស វិនោទនត្ថំ, តំ សន្ធាយ សុបតីតិ វុត្ថំ។ អដ្ឋភាសីតិ “អយំ ភិក្ខុ សត្ត
សន្តិកេ កម្មដ្ឋានំ គហេត្វា ធិវា សុបតិ, ធិវាសោប្បញ្ញ នាមេតំ វុឌ្ឍិតំ
ធិដ្ឋធម្មិកសម្បរាយំ កំ អត្ថំ នាសេតី”តិ មញ្ញមាណ “ចោទេស្សមិ ន”ន្តិ ចិន្តេត្វា
អភាសិ។

អាតុរស្សាតិ ជរាតុរោ រោគាតុរោ កិលេសាតុរោតិ តយោ អាតុរា, តេសុ
កិលេសាតុរំ សន្ធាយេវមាហា។ សល្លវិទូស្សាតិ សវិសេន សត្តិសល្លេន វិយ
អវិជ្ជាវិសវិជ្ជេន តណ្ហាសល្លេន បាធយេ វិទូស្ស។ វុប្បតោតិ យដ្ឋិយមាណស្ស។

ឥនានិស្ស កាមេសុ អាធិនំ កថយន្តិ អនិច្ចាតិអាធិមាហា។ តត្ថ អសីតន្តិ
តណ្ហាធិដ្ឋិនិស្សយេន អនិស្សិតំ។ កស្មា បព្ពជិតំ តបេតិ ឯវុបំ ខីណាសវំ
ធិវាសោប្បំ ន តបតិ, តាធិសំ បន កស្មា ន តបេស្សតីតិ? វេទតិ។ ថេរស្សេវ វា
ឯតំ វេទនំ, តស្មា អយមេត្ថ អត្ថោ - ពទេសុ មុត្តំ អសីតំ មាធិសំ
ខីណាសវបព្ពជិតំ កស្មា ធិវាសោប្បំ តបេ, ន តបេស្សតីតិ? សេសតាថាសុបិ
ឯសេវ នយោ។ ទេវតាយ ហិ វេទនបក្ខេ - “ឯវុបំ ខីណាសវបព្ពជិតំ ធិវាសោប្បំ
ន តបតិ, តាធិសំ បន កស្មា ន តបេស្សតិ? តបេស្សតិយេវា”តិ អត្ថោ។ ថេរស្ស
វេទនបក្ខេ - “ឯវុបំ មាធិសំ ខីណាសវបព្ពជិតំ កស្មា ធិវាសោប្បំ តបេ? ន
តបតិយេវា”តិ អត្ថោ។ អយំ បនេត្ថ អនុត្តានបទវណ្ណានា។ វិនយាតិ វិនយេន។
សមតិក្កមាតិ វុដ្ឋមូលិកាយ អវិជ្ជាយ សមតិក្កមេន។ តំ ញាណន្តិ តំ

ចតុស្ថព្វញ្ញាណំ។ បរមោទានន្តិ បរមបរិសុទ្ធិំ។ បព្ពជិតន្តិ ឯវ្យុបេន ញ្ញាណេន
សមន្មាគតំ បព្ពជិតំ។ វិជ្ជាយាតិ ចតុត្ថមគ្គវិជ្ជាយ។ អារទ្ធវិរិយន្តិ បគ្គហិតវិរិយំ
បរិបុណ្ណាវិរិយំ។ ធុតិយំ។

៣. កស្សបកោត្តសុត្តវណ្ណនា

២២៣. តតិយេ ធនេន្តិ ឯកំ មិគលុទ្ធកំ។ ឡីវទតីតិ សោ កិវ មិគលុទ្ធកោ
ចាតោវ ភុញ្ញត្វា “មិគេ វេស្សមី” តិ អរញ្ញំ បរិជ្ជោ ឯកំ រោហិតមិគំ ទិស្វា
“សត្តិយា នំ បហរិស្សមី” តិ អនុពន្ធមាណោ ថេរស្ស បឋមសុត្ត វុត្តនយេនេវ
ទិវាវិហារំ និសិន្នស្ស អវិទូរេន បក្កមតិ។ អថ នំ ថេរោ - “ឧចាសក,
ចាណាតិចាតោ នាមេស អចាយសំវត្តនិកោ អប្បាយុកសំវត្តនិកោ, សក្កា
អញ្ញេនបិ កសិវណិជ្ជាទិកម្មេន ធារករណំ កាតុំ, មា ឯវ្យុបំ កក្ខដ្ឋកម្មំ
ករោហី” តិ អាហា។ សោបិ “មហាបំសុក្ខលិកត្ថេរោ កថេតី” តិ ការវេន ឋត្វា
សោតុំ អារទ្ធា។ អថស្ស សោតុកាមតំ ជនេស្សមីតិ ថេរោ អង្គជ្ជកំ
ជាលាបេសិ។ សោ អក្ខិហិបិ បស្សតិ, កណ្តោហិបិ សុណាតិ, ចិត្តំ បនស្ស
“អសុកជ្ជានំ មិគោ គតោ ភវិស្សតិ, អសុកតិត្តំ ឡីតិណ្ណោ, តត្ថ នំ គន្ធា
យាតេត្វា យាវទិដ្ឋកំ មំសំ ខាទិត្វា សេសំ កាដេនាទាយ គន្ធា បុត្តកេ
តោសេស្សមី” តិ ឯវ្យុ មិគស្សេវ អនុបទំ ធារតិ។ ឯវ្យុវិក្ខិត្តចិត្តស្ស ធម្មំ ទេសេន្តំ
ថេរំ សន្ធាយ វុត្តំ “ឡីវទតី” តិ។ អជ្ឈភាសីតិ “អយំ ថេរោ អធារុំ តច្ឆន្តោវិយ
អខេត្តេ វប្បន្តោវិយ អត្ថនោបិ កម្មំ នាសេតិ, ឯតស្សបិ ចោទេស្សមិ ន” តិ
អភាសិ។

អប្បបញ្ញន្តិ និប្បញ្ញំ។ អថេតសន្តិ ការណាជាននសមត្ថេន ចិត្តេន រហិតំ។
មន្តោវាតិ អនុពាលោវិយ។ សុណាតីតិ តវ ធម្មកថំ សុណាតិ។ នវិជានាតីតិ
អត្ថមស្ស នជានាតិ។ អាលោកេតីតិ តវ បុព្វជនិកវិទ្យាយា ជលន្តំ អង្គជ្ជកំ

អាណាគេតិ។ ឧបស្សនីតិ ឯត្ថ “នេវ តេលំ ន វដ្តំ ន ធិបកបល្លិកា, ថេរស្ស បន
អាណាវេនាយំ ជលតី” តិ ឥមំ ការណំ ឧបស្សនីតិ។ ធន បដ្ឋោតេតិ ធនសុ
អង្គលីសុ ធន បដិបេ។ វូចានីតិ ការណាវូចានិ។ ចក្ខុតិ បញ្ញាចក្ខុ។
សំវេគមាចានីតិ កី មេ ឥមំនាតិ? វិរយំ បគ្គយ្ហ បរមវិវេកំ អរហត្ថមគ្គំ
បដិបដ្ឋិ។ តតិយំ។

៤. សម្ពហុលសុត្តវណ្ណាធា

២២៤. ចតុត្ថេត្ថ សម្ពហុលាតិ ពហូ សុត្តន្តិកា អាភិធម្មិកាវិនយធរា ច។
វិហារន្តីតិ សត្តុ សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ គហេត្វាវិហារន្តិ។ បក្កមីស្សតិ តេ កិរ តស្មី
ជនបទេ អញ្ញាតវំ តាមំ ឧបសម្ព័មន្តេ ទិស្វា មនុស្សា បសន្នចិត្តា
អាសនសាលាយ កោជវត្តរណាធិនិ បញ្ញាបេត្វា យាគុខដ្ឋកានិ ទត្វា
ឧបនិសីធិសុ។ មហាថេរោ ឯកំ ធម្មកថិកំ “ធម្មំ កថេហី” តិ អាហា។ សោ ចិត្តំ
ធម្មកថំ កថេសិ។ មនុស្សា បសីទិត្វា ភោជនវេលាយំ បណ្ឌិតភោជនំ អទំសុ។
មហាថេរោ មនុញ្ញំ ភត្តានុមោទនមកាសិ។ មនុស្សា ភិយ្យោសោមត្តាយ
បសន្នា “ឥធរ, ភន្តេ, តេមាសំ វសថា” តិ បដិញ្ញំ ការេត្វា គមនាគមនសម្បន្នេ
ហានេ សេនាសនានិ ការេត្វា ចតុហិ បច្ចយេហិ ឧបជ្ឈហីសុ។ មហាថេរោ
វស្សបនាយិ កទិវសេ ភិក្ខុ ឱវទិ - “អាវុសោ, តុម្ពេហិ គរុកស្ស សត្តុ សន្តិកេ
កម្មជ្ជានំ គហិតំ, ពុទ្ធជាតុភារោ នាម ទុល្លភោ។ មាសស្ស អដ្ឋទិវសេ
ធម្មស្សវនំ កត្វា គណាសង្គណិកំ បហាយ អប្បមត្តាវិហារថា” តិ។ តេ តតោ
បដ្ឋាយ យុញ្ញន្តិ យដេន្តិ។ កទាចិ សព្វាត្ថិកំ ធម្មស្សវនំ ករោន្តិ, កទាចិ បញ្ចំ
វិស្សន្តេន្តិ, កទាចិ បធានំ ករោន្តិ។ តេសំ ធម្មស្សវនទិវសេ ធម្មំ កថេន្តានំយេវ
អរុណោ ឧត្តច្ឆតិ។ បញ្ញាវិស្សន្តេនទិវសេ ព្យត្តោ ភិក្ខុ បញ្ចំ បុច្ឆតិ, បណ្ឌិតោ
វិស្សន្តេតីតិ បុច្ឆនិវិស្សន្តេនំ ករោន្តានំយេវ។ បធានទិវសេ សូរិយត្ថដ្ឋមនេ គណ្ឌី

បហរិត្យាវ ចង្គំមំ ឡើងត្រា បដានំ ករោន្តានំយេវ។ តេ ឯវំ វស្សំ វស្សិត្យា
បរាវេត្យា បក្កមីសុ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ បរិទេវមាធាតិ “ឥធានិ តថារូបំ មជ្ជំ
ធម្មស្សវនំ បញ្ញាកថនំ កុតោ លភិស្សមី” តិអាធិនិ វត្ថា រោទមាធា។

ខាយតីតិ បញ្ញាយតិ ឧបជ្ជាតិ។ កោមេតិ កហំ ឥមេ។ វដ្ឋិភូមិយាតិ
វដ្ឋិវដ្ឋាភិមុខា គតា។ មគាវិយាតិ យថា មគា តស្មី តស្មី បព្ពតថាទេ វា
វនសណ្ឋោ វាវិចរន្តា - “ឥទំ អម្ពាភំ មាតុសន្តកំ បិតុសន្តកំ បវេណីអាគត” ត្ថិ
អគហេត្យា, យត្ថេវ នេសំ គោចរជាសុតា ច ហោតិ បរិបន្តាភារោ ច, តត្ថ
វិចរន្តិ។ ឯវំ អនិកេតា អគេហា ភិក្ខុវេបិ “អយំ, អាវុសោ, អម្ពាភំ
អាចរិយុបជ្ឈាយានំ សន្តកោ បវេណីអាគតោ” តិ អគហេត្យា យត្ថេវ នេសំ
ឧតុសប្បាយំ ភោជនសប្បាយំ បុគ្គលសប្បាយំ សេនាសនសប្បាយំ
ធម្មស្សវនសប្បាយញ្ច សុលភំ ហោតិ, តត្ថ វិហារន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អានន្ទសុត្តវណ្ណា

២២៥. បញ្ចមេ អានន្ទោតិ ធម្មភណ្ឌាការិកត្តេរោ។ អតិវេលន្តិ អតិក្កន្តំ
វេលំ។ គិហិសញ្ញត្តិពហុលោតិ វត្តិញ្ច ធិវា ច ពហុកាលំ គិហិ សញ្ញាបយន្តោ។
ភគវតិ បរិនិព្វុតេ មហាកស្សបត្តេរោ ថេវំ អាហា - “អាវុសោ, មយំ រាជគហេ
វស្សំ ឧបកន្ធា ធម្មំ សង្កាយិស្សម, កច្ច ត្វំ អរញ្ញំ បរិសិត្យា ឧបរិមគ្គត្តយត្តាយ
វាយាមំ ករោហី” តិ។ សោ ភគវតោ បត្តចីវរមាធាយ កោសលវដ្ឋំ គន្ធា ឯកស្មី
អរញ្ញាវាសេ វសិត្យា បុនទិវសេ ឯកំ កាមំ ចារិសិ។ មនុស្សា ថេវំ ទិស្វា - “ភន្តេ
អានន្ទ, តុម្ពេ បុព្វេ សត្តារា សទ្ធិ អាគច្ឆេ។ អដ្ឋ ឯកការ អាគតា។ កហំ សត្តារំ
បេហេត្យា អាគតត្ថ? ឥធានិ កស្ស បត្តចីវរំ គហេត្យាវិចរេ? កស្ស មុខោទកំ
ទន្តកដ្ឋំ ទេថ, បរិវេណំ សម្មជ្ជេថ, វត្ថបជិវត្តំ ករោថា” តិ ពហុ វត្ថា បរិទេវីសុ។
ថេរោ - “មា, អាវុសោ, សោចិត្ត, មា បរិទេវិត្ត, អនិច្ចា សង្ខារា” តិអាធិនិ វត្ថា តេ

សញ្ញាបេតិកភ័ក្ត្រកិច្ចាវសានេ វសនដ្ឋានមេវ គច្ឆតិ។ មនុស្សា សាយម្យី តត្ថ
គន្ធា តថេវ បរិនេវន្តិ។ ថេរេវេ តថេវ ឌីវនតិ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ អដ្ឋកាសីតិ
“អយំ ថេរេវេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស កេវំ សុត្វា ‘សមណធម្មំ ករិស្សមី’តិ អរញ្ញំ
បរិសិទ្ធា ឥនានិ គិហិ សញ្ញាបេន្តោវិហារតិ, សត្តុ សាសនំ អសង្កហិតបុប្ផរាសិ
វិយ ឋិតំ, ធម្មសង្កហំ ន ករោតិ, ចោទេស្សមិ ន”ន្តិ ចិន្តេត្វា អកាសិ។

បសក្កិយាតិ បរិសិទ្ធា។ ហធយស្មី ឌីបិយាតិ កិច្ចតោ ច អារម្មណតោ ច
ហធយម្ហិ បក្ខិបិទ្វា។ “និព្វានំ ចាបុណិស្សមី”តិ វិរិយំ ករោន្តោ និព្វានំ កិច្ចតោ
ហធយម្ហិ ឌីបេតិ នាម, និព្វានារម្មណំ បន សមាបត្តិ អប្បេត្វា និសីទន្តោ
អារម្មណតោ។ តទុកយម្យី សន្ធាយេសា កាសតិ។ ឈាយាតិ ធ្វិហិ ឈានេហិ
ឈាយិកោ ភវ។ ពិធឿពិធឿកាតិ អយំ គិហិហិ សទ្ធិ ពិធឿពិធឿ កថា។ បញ្ចមំ។

៦. អនុវត្តសុត្តវណ្ណានា

២២៦. ធម្មេ បុរាណទុតិយិកាតិ អនន្តរេ អត្តភារេ អគ្គមហេសី។
សោភសីតិ បុព្វេបិ សោភសិ, ឥនានិបិ សោភសិ។ ទុគ្គតាតិ ន គតិទុគ្គតិយា
ទុគ្គតា។ តា ហិ សុគតិយំ ឋិតា សម្បត្តិ អនុភវន្តិ, បដិបត្តិទុគ្គតិយា បន
ទុគ្គតា។ តតោ ចុតា ហិ តា និរយេបិ ឧបបជ្ឈន្តិទិ ទុគ្គតា។ បតិដ្ឋិតាតិ
សក្កាយស្មី ហិ បតិដ្ឋហន្តោ អដ្ឋហិ ការណេហិ បតិដ្ឋាតិ - វត្តោ រាគវសេន
បតិដ្ឋាតិ, ទុដ្ឋោ ទោសវសេន... មូឡោ មោហវសេន... វិនិពោធា មាណវសេន...
បរាមជ្ជោ ធិដ្ឋិវសេន... ថាមគតោ អនុសយវសេន... អនិជ្ឈតោ
វិចិកិច្ចាវសេន... វិក្ខេបគតោ ឧទ្ធច្ចវសេន បតិដ្ឋាតិ។ តាបិ វេ បតិដ្ឋិតាវ។
នរទេវានន្តិ ទេវនរានំ។

នត្ថិ ទានីតិ សា កិរ ទេវជីតា ថេរេ ពលវសិនេហា អហោសិ, បដិគន្ធនំ
 ឆាសក្ខិ។ កាលេន អាគន្ធា បរិវេណំ សម្មជ្ជតិ, មុខោទកំ ទន្ធកដ្ឋំ ចានីយំ
 បរិភោជនីយំ ឧបជ្ឈបេតិ។ ថេរេ អនាវជ្ជនេន បរិគុញ្ញតិ។ ឯកស្មី ទិវសេ ថេរស្ស
 ជិណ្ហាចីវរស្ស ចោឡកកិក្ខំ ចរតោ សង្ការកូដេ ទិព្វទុស្សំ បេត្វា បក្កមិ។
 ថេរេ តំ ទិស្វា ឧក្ខិបិត្វា, ឌីលោកេន្តោ ទុស្សន្តំ ទិស្វា “ទុស្សមេត” ត្ថិ ព្រាហ្ម, “អលំ
 ឯត្តារតា” តិ អគ្គហោសិ។ តេនេវស្ស ចីវរំ និដ្ឋាសិ។ អថ ទ្វេ អគ្គសាវកា
 អនុរុទ្ធត្ថេរេ ចាតិ តយោ ជនា ចីវរំ កវីសុ។ សត្តា សូចី យោដេត្វា អទាសិ។
 និដ្ឋិតចីវរស្ស បិណ្ឌាយ ចរតោ ទេវតា បិណ្ឌាចាតំ សមាទបេតិ។ សា កាលេន
 ឯកិកា, កាលេន អត្តទុតិយា ថេរស្ស សន្តិកំ អាគច្ឆតិ។ តទា បន អត្តតតិយា
 អាគន្ធា ទិវាជ្ជានេ ថេរំ ឧបសង្កមិត្វា - “មយំ មនាបកាយិកា នាម មនសា
 ឥច្ឆិតិច្ឆិតរូបំ មាបេមា” តិ អាហា។ ថេរេ - “ឯតា ឯវំ វទន្តិ, វីមសិស្សមិ, សព្វា
 ជីលកា ហោន្ត” តិ ចិន្តេសិ។ តា ថេរស្ស មនំ ព្រាហ្ម សព្វារ ជីលវណ្ណា អហោសុំ,
 ឯវំ បីតលោហិតឌីទាតវណ្ណាតិ។ តតោ ចិន្តយីសុ - “ថេរេ អម្ពា កំ ទស្សនំ
 អស្សនេតី” តិ តា សមជ្ជំ កាតុំ អារទ្វា, ឯកាបិ កាយិ, ឯកាបិ នច្ឆិ, ឯកាបិ
 អច្ឆរំ បហរិ។ ថេរេ ឥន្ទ្រិយានិ ឧក្ខិបិ។ តតោ - “ន អម្ពា កំ ទស្សនំ ថេរេ
 អស្សនេតី” តិ ព្រាហ្ម សិនេហំ វា សន្តំ វា អលភមាណា និព្វិន្ទិត្វា គន្ធមារទ្វា។
 ថេរេ តាសំ គមនការំ ព្រាហ្ម - “មា បុនប្បនំ អាគច្ឆិសូ” តិ អវហត្ថំ ព្យាករេន្តោ
 ឥមំ កាថមាហា។ តត្ថ វិក្ខីណោតិ ឌីណោ។ ជាតិសំសារោតិ តត្ថ តត្ថ
 ជាតិសម្ពាតោ សំសារោ។ នដ្ឋំ។

៧. នាគទត្ថសុត្តវណ្ណនា

២២៧. សត្តមេ អតិកាលេនាតិ សព្វាត្ថី និទ្ទាយិត្វា ពលវបច្ឆសេ
 កោជិសម្ពញ្ញនិយា ថោកំ សម្មជ្ជិត្វា មុខំ ឆោវិត្វា យាគុកិក្ខាយ ចាតោវ

បរិស័តិ។ អតិទិវាតិ យាគុំ អាធាយ អាសនសាលំ គន្ធា បរិទ្វា ឯកស្មី ថានេ
និបន្នោ និធាយិត្វា - “មនុស្សានំ ភោជនវេលាយ បណ្ឌិតំ ភិក្ខុំ លភិស្សមី” តិ
ឧបកដ្ឋេ មជ្ឈន្តិកេ ឧដ្ឋាយ ធម្មករណោន ឧទកំ គហេត្វា អក្ខនិ បមជ្ជិត្វា
បិណ្ឌាយ ចរិត្វា យាវទត្ថំ ភុត្តិត្វា មជ្ឈន្តិកេ វីតិវត្ថេ បដិក្កមតិ។ ទិវា ច
អាគន្ធាតិ អតិកាលេ បរិជ្ជេន នាម អញ្ញេហិ ភិក្ខុហិ បឋមតរំ អាគន្ធាតំ ហោតិ,
ត្វំ បន អតិវិយ ទិវា អាគន្ធា គតាសីតិ អត្ថោ។ ភាយាមិ នាគទត្ថន្តិ តំ នាគទត្ថំ
អហំ ភាយាមិ។ សុប្បគព្ភន្តិ សុដ្ឋ បគព្ភំ។ កុលេសូតិ
ខត្តិយកុលាទិឧបដ្ឋាកកុលេសុ។ សត្តមំ។

៨. កុលយរណីសុត្តរណ្ឌនា

២២៨. អដ្ឋមេ អដ្ឋោគាឡប្បត្តោតិ ឌីតាហប្បត្តោ។ សោ កិរ សត្តុ សន្តិកេ
កម្មដ្ឋានំ គហេត្វា តំ វនសណ្ណំ បរិសិទ្ធា ទុតិយទិវសេ តាមំ បិណ្ឌាយ ចារិសិ
ចាសាទិកេហិ អភិក្កន្តាទិហិ។ អញ្ញតរំ កុលំ តស្ស វិយាបថេ បសីទិត្វា
បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វទិត្វា បិណ្ឌាចាតំ អនាសិ។ ភត្តានុមោទនំ បុន សុត្វា
អតិរេកតរំ បសីទិត្វា, “ភន្តេ, និច្ចកាលំ ឥធម៌ ភិក្ខុំ គណ្ហាថា” តិ និមន្តេសិ។
ថេរោ អធិវាសេត្វា តេសំ អាហារំ បរិភូត្តមាណោ វិរិយំ បគ្គយ្ហ យដេន្តោ
អរហត្ថំ បត្វា ចិន្តេសិ - “តហូបការំ មេ ឯតំ កុលំ, អញ្ញត្ថ គន្ធា កី
កិរស្សមី” តិ? ជលសមាបត្តិសុខំ អនុភវន្តោ តត្ថេវ វសិ។ អដ្ឋកាសីតិ សា កិរ
ថេរស្ស ឌីណាសវភារំ អជានន្តិ ចិន្តេសិ - “អយំ ថេរោ នេវ អញ្ញំ តាមំ គច្ឆតិ, ន
អញ្ញំ យរំ, ន រុក្ខមូលអាសនសាលាទីសុ និសីទតិ, និច្ចកាលំ យរំ បរិសិទ្ធាវ
និសីទតិ, ឧភោបេតេ ឌីតាធប្បត្តា បដិកាធប្បត្តា, កទាចិ ឯស ឥមំ កុលំ
ទូសេយ្យ, ចោទេស្សមិ ន” ត្ថិ។ តស្មា អភាសិ។

សណ្ឋានេតិ នគរទ្វារស្ស អាសន្នេ មនុស្សានំ ភណ្ឌាកំ ធុតារត្វា
វិស្សមនជ្ជានេ។ សង្កម្មាតិ សមាគន្ធា។ មន្តេន្តិតិ កថេន្តិ។ មញ្ច តញ្ចាតិ មញ្ច
កថេន្តិ តញ្ច កថេន្តិ។ កិមន្តរន្តិ កី ការណំ? ពហូ ហិ សន្នា បច្ចុប្បាតិ ពហុកា
ឯតេ លោកស្មី បដិលោមសន្នា។ ន តេនាតិ តេន ការណេន, តេន វា
តបស្សិនា ន មន្ត្ត ហោតត្ថំ។ ន ហិ តេនាតិ ន ហិ តេន បរេហិ វុត្តវេនេន សត្តោ
កិលិស្សតិ, អត្តនា កតេន បន ចាបកម្មេនេវ កិលិស្សតីតិ ធស្សេតិ។
វាតមិកោយថាតិ យថា វេន វាតមិកោ វាតេវីតានំ បណ្ណាទីនំ សន្នេន
បរិតស្សតិ, ឯវំ យោ សន្នបរិត្តាសី ហោតីតិ អត្តោ។ នាស្ស សម្បជ្ជតេ វតន្តិ
តស្ស លហុចិត្តស្ស វតំ ន សម្បជ្ជតិ។ ថេរោ បន ធិណាសវត្តា សម្បជ្ជវតោតិ
វេទិតញ្ចោ។ អដ្ឋមំ។

៩. វន្តិបុត្តសុត្តវណ្ណនា

២២៩. នវមេ វន្តិបុត្តកោតិ វន្តិវដ្ឋេ រាជបុត្តោ ធន្តំ បហាយ បព្ពជិតោ។
សព្វត្តិចារោតិ កត្តិកនក្ខត្តំ យោសេត្វា សកលនគរំ ធនបដាកាធិហិ
បដិមណ្ឌាត្វា បវត្តិតោ សព្វត្តិចារោ។ ឥទញ្ចំ នក្ខត្តំ យាវ
ចាតុមហារាជិកេហិ ឯកាពទ្ធិំ ហោតិ។ ត្វិយតាឡិ តវាទិតនិក្យាសសន្នន្តិ
ភេរិអាទិត្វិយានំ តាឡិ តានំ វីណាទីនញ្ច វាទិតានំ និក្យាសសន្នំ។ អភាសីតិ
វេសាលិយំ កិរ សត្ត រាជសហស្សានិ សត្តសតានិ សត្ត ច រាជាណោ, តត្តការ
តេសំ ឧបរាជសេនាបតិអាធយោ។ តេសុ អលង្កតបដិយត្តេសុ
នក្ខត្តកីឡនត្ថាយ វីថី ធុតិណ្ណេសុ សដិហត្ថេ មហាចង្ក្រេ ចង្ក្រេមមាណោ នកស្ស
មជ្ឈេ បីតំ ចន្ទំ ទិស្វា ចង្ក្រេមនកោជិយំ ជលកំ និស្សយ បីតោ អភាសិ។ អបវិទ្ធុវ
វេនស្មី ទារុកន្តិ វត្តវេឯនាលង្ការវហិតត្តា វេន ធុតទារុកំ វិយ ជាតំ។
ចាបិយោតិ លាមកតរោ អម្ពេហិ អញ្ញោ កោចិ អត្ថិ។ បិហាយន្តិតិ ថេរោ

អារញ្ញកោ បំសុក្ខលីកោ បិណ្ឌាចារិកោ សបទានចារិកោ អប្បិទ្ធោ
សន្តជ្ជាតិ ពហុ តុហ្មំ បត្តយន្តិទិ អត្តោ។ សគ្គតាមិនន្តិ សគ្គំ គច្ឆន្តានំ
គតានម្បិ។ នវមំ។

១០. សង្ឃាយសុត្តវណ្ណា

២៣០. ទសមេ យំ សុទន្តិ និចាតមត្តំ។ សង្ឃាយពហុលោតិ

និស្សរណាបរិយត្តិវសេន សង្ឃាយនតោ ពហុតរំ កាលំ សង្ឃាយន្តោ។ សោ កិរ
អាចរិយស្ស ទិវាជ្ជានំ សម្មជ្ជិត្វា អាចរិយំ ឧទិត្តន្តោ តិជ្ជតិ។ អថ នំ អាគច្ឆន្តំ
ទិស្វាវ បច្ចុគ្គន្ធា បត្តចីវរំ បដិគ្គហេត្វា បញ្ញត្តាសនេ និសិន្នស្ស តាលវណ្ណាវាតំ
ទត្វា ចានិយំ អាបុច្ឆិត្វា ចានេ ជោវិត្វា តេលំ មក្ខេត្វា វន្តិត្វា បិតោ ឧទ្ទេសំ
គហេត្វា យាវ ស្វរិយត្ថដ្ឋមា សង្ឃាយំ ករោតិ។ សោ ម្ហានកោជ្ឈកេ ឧទកំ
ឧបជ្ឈបេត្វា អដ្ឋារកបល្លេ អគ្គី ករោតិ។ អាចរិយស្ស ទ្គត្វា អាគតស្ស ចានេសុ
ឧទកំ បុញ្ជិត្វា បិដ្ឋិបរិកម្មំ កត្វា វន្តិត្វា ឧទ្ទេសំ គហេត្វា បឋមយាមេ សង្ឃាយំ
កត្វា មជ្ឈិមយាមេ សរីរំ សមស្សាសេត្វា បច្ឆិមយាមេ ឧទ្ទេសំ គហេត្វា យាវ
អរុណុក្កមនា សង្ឃាយំ កត្វា និរុទ្ធសទ្ធិំ ខយតោ សម្មសតិ។ តតោ សេសំ
ឧចាទាយរូបំ ភូតរូបំ នាមរូបន្តិ បញ្ចាសុ ខន្ធសុ វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អរហត្តំ
ចាបុណី។ អប្បោស្សក្កោតិ ឧទ្ទេសគ្គហលោ ច សង្ឃាយករណីយេ ច
និរុស្សក្កោ។ សង្គសាយតីតិ យស្ស ទានិ អត្ថាយ អហំ សង្ឃាយំ ករេយ្យំ, សោ
មេ អត្តោ មត្តកំ បត្តោ។ កី មេ ឥទានិ សង្ឃាយេនាតិ ជលសមាបត្តិសុខេន
កាលំ អតិវត្តេតិ។ អដ្ឋភាសីតិ, “កី នុ ខោ អស្ស ថេរស្ស អដាសុកំ ជាតំ,
ឧទាហុស្ស អាចរិយស្ស? កេន នុ ខោ ការណោន បុព្វេរិយ មធុរស្សវេន ន
សង្ឃាយតី”តិ? អាគន្ធា សន្តិកេ បិតា អភាសិ។

ធម្មបទានីតិ ឥធិ សត្តម្យី ពុទ្ធវចនំ អធិប្បតំ។ ធានីយសីតិ ន សង្ឃាយសិ។
ធានីយសីតិ វា ចាហោ, ន គណ្ណាសីតិ អត្ថោ។ បសំសន្តិ ធម្មកាលាកោ បសំសំ
លកតិ, អាភិធម្មិកោ សុត្តន្តិកោ វិនយធរោតិស្ស បសំសីតា ភវន្តិ។ វិរាគនាតិ
អរិយមគ្គេន។ អញ្ញាយាតិ ជានិត្វា។ និក្ខេបនន្តិ តស្ស ទិដ្ឋសុតាទិនោ វិស្សជ្ជនំ
សន្តោ វទន្តីតិ ធិបេតិ, ន ពុទ្ធវចនស្ស។ ឯត្តាវតា “ថេរោ ពុទ្ធវចនំ ន
វិស្សជ្ជាបេតិ” តិ ន និច្ចកាលំ សង្ឃាយន្តេនេវ ភវិតត្ថំ, សង្ឃាយិត្វា បន -
“ឯត្តកស្សហំ អត្តស្ស វា ធម្មស្ស វា អាធារោ ភវិតុំ សមត្ថោ” តិ ញាត្វា
វុត្តុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយ បដិបទ្ឋិតត្ថំ។ ទសមំ។

១១. អកុសលវិវតក្កសុត្តវណ្ណនា

២៣១. ឯកាទសមេ អកុសលវិវតក្កតិ កាមវិវតក្កាទយោ តយោ
មហាវិវតក្កោ។ អយោនិសោ មនសិការាតិ អនុចាយមនសិការេន។ សោតិ សោ
ត្វំ។ អយោនិសោ បដិនិស្សជ្ជាតិ ឯតំ អនុចាយមនសិការំ វុដ្ឋេហិ។ សត្តាវន្តិ
ឥមាយ កាថាយ ចាសាទិកកម្មជ្ជានំ កថេតិ។ បីតិសុខមសំសយន្តិ
ឯកំសេនេវ ពលវបីតិញ្ច សុខញ្ច អធិគមិស្សសិ។ ឯកាទសមំ។

១២. មជ្ឈន្តិកសុត្តវណ្ណនា

២៣២. ឆ្វាទសមេ យំ វុត្តត្ថំ, តំ ទេវតាសំយុត្តេ នន្ទនវគ្គេ វុត្តមេវ។
ឆ្វាទសមំ។

១៣. ចាកតិទ្រិយសុត្តវណ្ណនា

២៣៣. តេវសមំ ទេវបុត្តសំយុត្តេ ជន្តទេវបុត្តសុត្តេ វិត្តាវតមេវ។
តេវសមំ។

១២. គន្ធតេជសុត្តវណ្ណានា

២៣២. បុទ្ទសមេ អដ្ឋកាសីតិ តំ ភិក្ខុំ នាឡេ គហេត្វា បទុមំ សិដ្ឋមាណំ
ទិស្វាវ - “អយំ ភិក្ខុ សត្តុ សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ គហេត្វា សមណាធម្មំ កាតុំ អរញ្ញំ
បរិដ្ឋោ គន្ធាវម្មណំ ឧបនិដ្ឋាយតិ, ស្វាយំ អន្ធី ឧបសិដ្ឋំ ស្វេច បុណ្យសេចិ
ឧបសិដ្ឋិស្សតិ, ឯវមស្ស សា គន្ធតណ្ណា វឡិក្ខា ទិដ្ឋធម្មិកសម្បរាយំ កំ អត្ថំ
នាសេស្សតិ, មា មយិ បស្សន្តិយា នស្សតុ, ចោទេស្សាមិ ន”ន្តិ ឧបសង្កមិត្វា
អកាសិ។

ឯកង្គមេតំ ថេយ្យានន្តិ ថេនិតញ្ញានំ រូចាវម្មណាទីនំ បញ្ចកោដ្ឋាសានំ វេទំ
ឯកង្គំ, ឯកកោដ្ឋាសោតិ អត្ថោ។ ន ហរាមីតិ ន គហេត្វា គន្ធាមិ។ អារាតិ ទូរេ
នាឡេ គហេត្វា នាមេត្វា ទូរេ វិតោ ឧបសិដ្ឋាមីតិ វេទតិ។ វណ្ណានាតិ
ការណេន។

យាយន្តិ យោ អយំ។ តស្មី កិរ ទេវតាយ សទ្ធិ កថេន្តេយេវ ឯកោ តាបសោ
ឡិក្ខិត្វា ភិសខននាទីនិ កាតុំ អារទ្វោ, តំ សន្ធាយេវមាហា។ អាកិណ្ណាកម្មន្តោតិ
ឯវំ អបរិសុទ្ធកម្មន្តោ។ អធិណកម្មន្តោតិចិ ចាហោ, កក្កឡកម្មន្តោតិ អត្ថោ។
ន វុច្ចតិ គន្ធបោរោតិ វា បុច្ចបោរោតិ វា កស្មា ន វុច្ចតិ។

អាកិណ្ណាបុទ្កោតិ ពហុចាចោ កាឡិចាចោ វា, តស្មា ន វុច្ចតិ។ ធាតិចេលំវ
មក្ខិតោតិ យថា ធាតិយា និវត្តកិលិដ្ឋវត្ថុំ ឧច្ឆារបស្សាវបំសុមសិកទ្ធមាទីហិ
មក្ខិតំ, ឯវមេវំ រាគនោសាទីហិ មក្ខិតោ។ អរហាមិ វត្ថុវេតិ អរហាមិ វត្ថុំ។
ទេវតាយ ចោទនា កិរ សុគតានុសិដ្ឋិសទិសា, ន តំ លាមកា ហិរាធិមុត្តិកា
មិច្ឆាបដិបន្នកបុគ្គលាលភន្តិ។ តស្មី បន អត្ថកាវេ មគ្គជលានំ ភព្វរូចា បុគ្គលា
តំ លភន្តិ, តស្មា ឯវមាហា។

សុចិត្តវេសិនោតិ សុចិនិ សីលសមាធិញ្ញាណានិ គវេសន្តស្ស។ អញ្ញាមត្តំ
វាតិ វលាហកក្កដមត្តំ វិយ។ ជានាសីតិ សុទ្ធា អយន្តិ ជានាសិ។ វជ្ជាសីតិ
វនេយ្យាសិ។ នេវ តំ ឧបជីវាមាតិ នេវតា កិវ ចិន្តេសិ - “អយំ ភិក្ខុ អត្ថិ មេ
ហិតកាមា នេវតា, សា មំ ចោទេស្សតិ សារេស្សតីតិ បមាទម្បី អនុយុញ្ញេយ្យ,
នាស្ស វចនំ សម្បជិច្ឆិស្សមី” តិ។ តស្មា ឯវមាហ។ តូមេវាតិ ត្វំយេវ។
ជានេយ្យាតិ ជានេយ្យាសិ។ យេនាតិ យេន កម្មេន សុគតី គច្ឆេយ្យាសិ, តំ កម្មំ
ត្វំយេវ ជានេយ្យាសីតិ។ ចុទ្ធសមំ។

ឥតិ សារត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

វនសំយុត្តវណ្ណានិ ជិដ្ឋិតា។

១០. យក្ខសំយុត្តំ

១. ឥន្ទកសុត្តវណ្ណានិ

២៣៥. យក្ខសំយុត្តស្ស បឋមេ ឥន្ទកស្សាតិ ឥន្ទក្កដនិវាសិនោ យក្ខស្ស។
យក្ខតោ ហិ ក្ខុជេន, ក្ខុជតោ ច យក្ខេន នាមំ លទ្ធា រូបំ ន ជីវន្តិ វនន្តិ យទិ
ពុទ្ធា រូបំ ជីវន្តិ ន វនន្តិ, យទិ រូបំ សត្តោ បុគ្គលោតិ ឯវំ ន វនន្តិ អត្តោ។ កថំ
នូយន្តិ កថំ នុ អយំ? កុតស្ស អដ្ឋិយកបិណ្ឌាមេតីតិ អស្ស សត្តស្ស
អដ្ឋិយកបិណ្ឌាញ កុតោ អាគច្ឆតិ? ឯត្ថ ច អដ្ឋិគ្គហិណោន តីណិ អដ្ឋិសតានិ,
យកបិណ្ឌាគ្គហិណោន នវ មំសបេសិសតានិ គហិតានិ។ យទិ រូបំ ន ជីវោ,
អថស្ស ឥមាទិ ច អដ្ឋិធិ ឥមា ច មំសបេសិយោ កុតោ អាគច្ឆន្តិ បុច្ឆតិ។ កថំ
នូយំ សដ្ឋតិ គព្ពវស្មិន្តិ កេន នុ ការណោន អយំ សត្តោ មាតុកុច្ឆិស្មី សដ្ឋតិ

លក្ខតិ, តិដ្ឋតិ? បុគ្គលវាទី កិរេស យក្ខោ, “ឯកប្បហារេនេវ សត្តោ
មាតុកុច្ឆិស្មី និព្ពត្តតិ” តិ គហេត្វា គព្ពសេយ្យកសត្តស្ស មាតា មជ្ឈមំសាទីនិ
ខាទតិ, សព្ពានិ ឯកវត្ថុវាសេន បចិទ្វា ដេណំ វិយ វិលីយន្តិ។ យទិ រូបំ សត្តោ ន
ភវេយ្យ, ឯវមេវ វិលីយេយ្យាតិ លទ្ធិយា ឯវមាហា។ អថស្ស ភគវា - “ន
មាតុកុច្ឆិស្មី ឯកប្បហារេនេវ និព្ពត្តតិ, អនុបុព្វេន បន វុឿតិ” តិ ទស្សន្តោ
បឋមំ កលលំ ហោតិ តិអាទិមាហា។ តត្ថ បឋមន្តិ បឋមេន បដិសន្ធិវិញ្ញាណោន
សន្ធិ តិស្សោតិ វា ដុស្សោតិ វា នាមំ នត្ថិ, អថ ខោ តិហិ ជាតិឧណ្ណំសូហិ
កតសុត្ថក្កេ សណ្ឌិតតេលពិន្ទុប្បមាណំ កលលំ ហោតិ, យំ សន្ធាយ វុត្ថំ -

“តិលតេលស្ស យថា ពិន្ទុ, សប្បិមណ្ឌោ អនាវិលោ;
ឯវំ វណ្ណាប្បដិភាគំ, កលលំ សម្មវុច្ឆតិ” តិ។

កលលា ហោតិ អព្ពទន្តិ តស្មា កលលា សត្តាហាជ្ជយេន
មំសដោវនឧទកវណ្ណំ អព្ពទំ នាម ហោតិ, កលលន្តិ នាមំ អន្តរាយតិ។ វុត្ថម្បិ
ចេតំ -

“សត្តាហំ កលលំ ហោតិ, បរិបក្កំ សមូហតំ;
វិវដ្តមាទំ តព្ពារំ, អព្ពទំ នាម ជាយតិ” តិ។

អព្ពទា ជាយតេ បេសីតិ តស្មាបិ អព្ពទា សត្តាហាជ្ជយេន វិលីនតិបុសទិសា
បេសិ នាម សព្ពាយតិ។ សា មរិចដាលីតេន ទីបេតព្ពា។ កាមទារិកា ហិ
សុបក្កានិ មរិចានិ គហេត្វា សាជកន្តេ ភណ្ឌិកំ កត្វា បីឡេត្វា មណ្ឌំ អាទាយ
កថាលេ បក្ខិបិទ្វា អាតបេ ឋបេន្តិ, តំ សុក្ខមាទំ សព្ពភាគេហិ មុច្ឆតិ។ ឯវរូចា
បេសិ ហោតិ, អព្ពទន្តិ នាមំ អន្តរាយតិ។ វុត្ថម្បិ ចេតំ -

“សត្តាហំ អព្ពទំ ហោតិ, បរិបក្កំ សមូហតំ;

វិវដ្តមានំ តញ្ញារំ, បេសិ នាម បជាយតី"តិ។

បេសិ និព្ពត្តតិ យនោតិ តតោ បេសិតោ សត្តាហធូយេន
កុក្កុជណ្ឌាសណ្ឋានោ យនោ នាម មំសបិណ្ឌោ និព្ពត្តតិ, បេសិតំ នាម
អន្តរធាយតិ។ វុត្តម្បិ ចេតំ -

“សត្តាហំ បេសិ ភវតិ, បរិបក្កំ សមូហតំ;
វិវដ្តមានំ តញ្ញារំ, យនោតិ នាម ជាយតិ។

“យថា កុក្កុជិយា អណ្ណំ, សមន្តា បរិមណ្ឌលំ;
វរំ យនស្ស សណ្ឋានំ, និព្ពត្តំ កម្មបច្ចយា”តិ។

យនា បសាខា ជាយន្តិតិ បញ្ចមេ សត្តាហេ ឱន្នំ ហត្ថចានានំ សីសស្ស
ចត្តាយ បញ្ច បីឡកា ជាយន្តិ, យំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ “បញ្ចមេ, ភិក្ខុវេ, សត្តាហេ
បញ្ច បីឡកា សណ្ឋាហន្តិ កម្មតោ”តិ។

តតោ បរំ ធម្មសត្តមាធិនិ សត្តាហានិ អតិក្កម្ម ទេសនំ សង្ខិបិត្វា
ធូរចត្តាលីសេ សត្តាហេ បរិណាតកាលំ គហេត្វា ទស្សេន្តោ
កេសាតិអាធិមាហ។ តត្ថ កេសា លោមា នខាបិ ចាតិ ធូរចត្តាលីសេ សត្តាហេ
ឯតានិ ជាយន្តិ។

តេន សោ តត្ថ យាបេតីតិ តស្ស ហិ នាភិតោ ឧដ្ឋិតោ នាឡោ មាតុ
ឧទរបដលេន ឯកាតឡោ ហោតិ, សោ ឧប្បលទណ្ឌាកោ វិយ ធិន្តោ, តេន
អាហាររសោ សំសរិត្វា អាហារសមុដ្ឋានរូបំ សមុដ្ឋាបេតិ។ វរំ សោ ទស មាសេ
យាបេតិ។ មាតុកុច្ឆិគតោ នរោតិ មាតុយា តិរោកុច្ឆិគតោ, កុច្ឆិយា

អព្ពន្ធរកតោតិ អត្ថោ។ ឥតិ ភគវា “ឃំ ខោ, យក្ខ, អយំ សត្តោ អនុបុព្វេន
មាតុកុច្ឆិយំ វឿតិ, ន ឯកប្បហារេនេវ និព្ពត្តតិ” តិ ទស្សតិ។ បឋមំ។

២. សក្កនាមសុត្តវណ្ណា

២៣៦. ទុតិយេ សក្កនាមកោតិ ឃំ នាមកោ ឯកោ យក្ខោ, សោ កិរ
មារបក្ខិកយក្ខោ។ វិប្បមុត្តស្សាតិ តីហិ ភវេហិ វិប្បមុត្តស្ស។ យទញ្ញន្តិយំ
អញ្ញំ។ វណ្ណាតិ ការណេន។ សំវាសោតិ ឯកតោ វាសោ, សក្ខិធម្មោ
មិត្តធម្មោតិ អត្ថោ។ សប្បញ្ញោតិ សុបញ្ញោ សម្ពុទ្ធា។ ទុតិយំ។

៣. សូចិលោមសុត្តវណ្ណា

២៣៧. តតិយេ គយាយន្តិ គយាកាមេ, គយាយ អវិទូរេ និវិដ្ឋតាមំ
ឧបនិស្សយាតិ អត្ថោ។ ជន្លឹតមព្វោតិ ជីយមព្វោ ចាទមជ្ឈេវិជ្ជិត្វា អជនិយោ
បវេសេត្វា កតមព្វោ។ តស្ស “ឥទំ ឧបរិ, ឥទំ ហោជ្ជា” តិ នត្ថិ, បរិវត្តេត្វា
អត្ថតោបិ តាទិសោវ ហោតិ, តំ នេវជ្ជានេ ឋបេន្តិ។ ចតុន្នំ ចាសាណានំ ឧបរិ
ចាសាណំ អត្ថវិត្វា កតគេហម្មិ “ជន្លឹតមព្វោ” តិ វុច្ឆតិ។ សូចិលោមស្សាតិ
កថិនសូចិសទិសលោមស្ស។ សោ កិរ កស្សបស្ស ភគវតោ សាសនេ បព្ពជិត្វា
ទ្វរជ្ជានតោ អាគតោ សេទមលគ្គហិតេន គត្តេន សុបញ្ញត្តំ សង្ឃិកមញ្ចំ
អនាទរេន អបច្ចត្តវិត្វា និបដ្ឋិ, តស្ស បរិសុទ្ធសីលស្ស តំ កម្មំ សុទ្ធវត្ថេ
កាឡកំរិយ អហោសិ។ សោ តស្មី អត្ថភាវេវិសេសំ និព្ពត្តតុំ អសក្កោត្តោ
កាលំកត្វា គយាកាមទ្វារេ សង្ការជ្ជានេ យក្ខោ ហុត្វា និព្ពត្តិ។ និព្ពត្តមត្តស្សេវ
ចស្ស សកលសរីរំ កថិនសូចិហិ គវិច្ឆិវិជ្ជិតំរិយ ជាតំ។

អថេកទិវសំ ភគវា បច្ចុសសមយេ លោកំ ឌីលោកេន្តោ តំ យក្ខំ
បឋមាវជ្ជនស្សេវ អាចាជំ អាគតំ ទិស្វា - “អយំ ឯកំ ពុទ្ធន្តរំ មហាទុក្ខំ អនុភវិ។

ក៏ ឧស្ស មំ អាគម្ម សោតិការណំ ភវេយ្យ” តិ? អាវុដ្ឋោ បឋមមគ្គស្ស
ឧបនិស្សយំ អន្តស។ អថស្ស សង្កបំ កាតុកាមោ សុវត្ថុបុប្ផំ និវាសេត្វា
សុគតមហាចីវំ ចារុបិទ្វា នេវីមាណកប្បំ គន្ធកុដិ បហាយ
ហត្ថិគវាស្សមនុស្សកុក្ករាធិកុណាបទុគ្គន្ធិ សង្ការជ្ជានំ គន្ធា តត្ថ
មហាគន្ធកុដិយំ វិយ និសីទិ។ តំ សន្ធាយ វុត្ថំ “សូចិលោមស្ស យក្ខស្ស
ភវនេ” តិ។

១. រោតិ សុសុមារបិដ្ឋិវិយ ធននិដ្ឋកាហិវិសមច្ឆននបិដ្ឋិវិយ ច ខរសរីរោ។
សោ កិរ កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធកាលេ សីលសម្មុទ្ទោ ឧបាសកោ ឯកទិវសេ
វិហារេ ចិត្តត្ថរណាធិហិ អត្ថតាយ ភូមិយា សង្ឃិកេ អត្ថរណោ អត្ថនោ
ឧត្តរាសង្កំ អបច្ចត្ថិវិទ្យា និបដ្ឋិ។ សង្ឃិកំ តេលំ អភាដេត្វា អត្ថនោ ឧត្តរាសង្កំ
អបច្ចត្ថិវិទ្យា និបដ្ឋិ។ សង្ឃិកំ តេលំ អភាដេត្វា អត្ថនោ ហត្ថហិ សរីរំ
មក្ខេសីតិបិ វនន្តិ។ សោ តេន កម្មេន សគ្គេ និព្ពត្តិតុំ អសក្កោន្តោ តស្សេវ
តាមស្ស ធារេ សង្ការជ្ជានេ យក្ខោ ហុត្វា និព្ពត្តិ។ និព្ពត្តមគ្គស្ស ចស្ស
សកលសរីរំ វុត្ថប្បការំ អហោសិ។ តេ ឧភោចិ សហាយា ជាតា។ ឥតិ ខរស្ស
ខរភារោ វេទិតញោ។

អវិទូរេ អតិក្កមន្តិទិ កោចរំ បរិយេសន្តា សមាគមជ្ជានំ វា គច្ឆន្តា អាសន្នេ
ហនេ គច្ឆន្តិ។ តេសុ សូចិលោមោ សត្តារំ ន បស្សតិ, ខរលោមោ បឋមតរំ ទិស្វា
សូចិលោមំ យក្ខំ ឯតទរោច - “ឯសោ សមណោ” តិ, សម្ម, ឯស តវ ភវនំ
បរិសិទ្ធា និសិទ្ធា ឯកោ សមណោតិ។ នេសោ សមណោ, សមណាកោ
ឯសោតិ សោ កិរ យោ មំ បស្សិទ្ធា ភីតោ បលាយតិ, តំ សមណាកោតិ វនន្តិ។
យោ ន ភាយតិ, តំ សមណោតិ។ តស្មា “អយំ មំ ទិស្វា ភីតោ បលាយិស្សតិ” តិ
មញ្ញមា នោ ឯវមាហ។

កាយំ ឧបនាមេសីតិ ភេរវរូបំ និម្មិនិត្យា មហាមុខំវិវិត្យា សកលសរីរេ
លោមាធិឧដ្ឋាបេត្យា កាយំ ឧបនាមេសី។ អបនាមេសីតិ រតនសតិកំ
សុវណ្ណាគ្យនិកំវិយ ថោកំ អបនាមេសី។ ចាបកោតិ លាមកោ អមនុញ្ញោ។
សោ គូបំវិយ អគ្គិវិយ កណ្តាសប្បោវិយ ច បរិវេន្តតញ្ញោ, ន ឥមិនា
សុវណ្ណាវណ្ណន សរីរេន សម្បជ្ជិតញ្ញោ។ ឯវំ វុត្តេ បន សូចិលោមោ “ចាបកោ
កិរ មេ សម្មស្សោ”តិ កុឡោ បញ្ចំ តំ, សមណាតិអាធិមាហា។ ចិត្តំ វា តេ
ឱបិស្សមីតិ យេសញ្ញា អមនុស្សា ចិត្តំ ឱបិតុកាមា ហោន្តិ, តេសំ សេតមុខំ
នីលោធនំ សុវត្ថហត្ថចាធំ មហាសីសំ បដ្ឋលិតនេត្តំ ភេរវំ វា អត្ថភាវំ និម្មិនិត្យា
ធស្សន្តិ, ភេរវំ វា សទ្ធិំ សាវេន្តិ, កថេន្តានំយេវ វា មុខេ ហត្ថំ បក្ខិបិត្យា ហធយំ
មទ្ធិន្តិ, តេន តេ សត្តា ឧម្មត្តកា ហោន្តិ ឱត្តចិត្តា។ តំ សន្ធាយេវមាហា។
ចារកដ្ឋាយាតិ ធ្វិសុ ចាទេសុ គហេត្វា តំ អាវិញ្ញេត្វា យថា ន បុនាគច្ឆសិ, ឯវំ
ចារំ វា គដ្ឋាយ ឱបិស្សមីតិ វេទិតិ។ សនេវកេតិអាធិ វុត្តត្ថមេវ។ បុច្ឆ
យនាកក្ខ័សីតិ យំកិញ្ចា អាកក្ខ័សិ, តំ សព្វំ បុច្ឆ, អសេសំ តេ ព្យាករិស្សមីតិ
សត្តញ្ញបវារណំ បវារេតិ។

កុតោនិទានាតិ កីនិទានា, កីបច្ចយាតិ អត្តោ? កុមារកា
ធយ្មិវេស្សជន្តិតិ យថា កុមារកា កាកំ គហេត្វា ឱស្សជន្តិ ឱបន្តិ, ឯវំ
ចាបរិតក្កា កុតោ សមុដ្ឋាយ ចិត្តំ ឱស្សជន្តិ បុច្ឆតិ?

ឥតោនិទានាតិ អយំ អត្ថភាវោ និទានំ ឯតេសន្តិ ឥតោ និទានា។ ឥតោជាតិ
ឥតោ អត្ថភាវតោ ជាតា។ ឥតោ សមុដ្ឋាយ មនោវិតក្កាតិ យថា
ធិយសុត្តកេន ចាទេ ពទ្ធិំ កាកំ កុមារកា តស្ស សុត្តបរិយន្តំ អដ្ឋលិយំ
វេបេត្វា ឱស្សជន្តិ, សោ ធូរំ គន្ធាបិ បុន តេសំ ចាទមូលេយេវ បតតិ, ឯវមេវ
ឥតោ អត្ថភាវតោ សមុដ្ឋាយ ចាបរិតក្កា ចិត្តំ ឱស្សជន្តិ។

ស្នេហាជាតិ តណ្ហាសិលេហតោ ជាតា។ អត្តសម្ពុតាតិ អត្តនិ សម្ពុតា។
និក្រោធស្បុរ ខន្ធជាតិ និក្រោធខន្ធទេ ជាតា ចារោហារិយ។ បុព្វតិ ពហូ
អនេកប្បការា ចាបវិតក្កា តំសម្បយុត្តកិលេសា ច។ វិសត្តាតិ លត្តា
លត្តិតា។ កាមេស្វតិ វត្តកាមេសុ។ មាលុវាវវិតតា វនេតិ យថា វនេ មាលុវា
លតា យំ រុក្ខំ និស្សយ ជាយតិ, តំ មូលតោ យាវ អត្តា, អត្តតោ យាវ មូលា
បុនប្បុនំ សំសិព្វិត្វា អដ្ឋាត្តវិត្វា ឌីតតវិតតា តិដ្ឋតិ។ ឯវំ វត្តកាមេសុ បុព្វ
កិលេសកាមា វិសត្តា, បុព្វវា សត្តា តេហិ កិលេសកាមេហិ វត្តកាមេសុ
វិសត្តា។ យេ នំ បដានន្តិ យេ “អត្តសម្ពុតា” តិ ឯត្ថ វត្ថំ អត្តការំ ដានន្តិ។

យតោនិទានន្តិ យំ និទានមស្ស អត្តការស្ស តញ្ច ដានន្តិ។ តេ នំ
វិនោទន្តិ តេ ឯវំ អត្តការសម្ពុតស្ស ទុក្ខសច្ចស្ស និទានភូតំ សមុទយសច្ចំ
មគ្គសច្ចេន វិនោទន្តិ។ តេ ទុក្ខន្តិ តេ សមុទយសច្ចំ និហរន្តា ឥទំ ទុក្ខំ
កិលេសោយំ តវន្តិ។ អតិណ្ណាបុព្វន្តិ អនមតគ្គេ សំសារេ សុបិនន្តេបិ ន
តិណ្ណាបុព្វំ។ អបុនព្វវាយាតិ អបុនព្វវសម្ពុតស្ស និរោធសច្ចស្សត្ថាយ។ ឥតិ
ឥមាយ គាថាយ ចត្តាវិ សច្ចានិ បកាសេន្តោ អរហត្តនិក្ខេដេន ទេសនំ
និដ្ឋបេសិ។ ទេសនាវសានេ សូចិលោមោ តស្មីយេវ បទេសេ បិតោ
ទេសនានុសារេន ញាណំ បេសេត្វា សោតាបត្តិដលេ បតិដ្ឋិតោ។ សោតាបន្នា
ច នាម ន កិលិដ្ឋត្តការេ តិដ្ឋន្តិ តិ សហ ដលបដិលាភេនស្ស សរិរេ
សេតកណ្ណាបិឡ កសូចិយោ សញ្ញា បតិតា។ សោ ទិព្វវត្ថនិវត្តោ
ទិព្វវទុក្ខលុត្តរាសង្កោ ទិព្វវេបនវេបិតោ ទិព្វាភរណាគន្ធមាលធរោ
សុវណ្ណាវណ្ណា ហុត្វា ភុម្មទេវតាបរិហារំ បដិលភីតិ។ តតិយំ។

៤. មណិកទ្ខុសុត្តវណ្ណាន

២៣៨. ចតុត្ថេ សុខមេធាតុតិ, សុខំ បដិលភតិ។ សុវេ សេយ្យេតិ សុវេ សុវេ
 សេយ្យេ, និច្ចមេវ សេយ្យេតិ អត្តោ។ វេរា ន បរិមុច្ចតិ អហំ សតិមាតិ
 ឯត្ថកេន វេរតោ ន មុច្ចតិ។ យស្សតិ យស្ស អរហតោ។ អហីសាយាតិ
 ករុណាយ ចេវ ករុណាបុព្វភាគេ ច។ មេត្តំសោតិ សោ មេត្តព្យោវ
 មេត្តាបុព្វភាគញ ភាវេតិ។ អថ វា អំសោតិ កោដ្ឋាសោ វុច្ចតិ។ មេត្តា អំសោ
 ឯតស្សតិ មេត្តំសោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យស្ស អរហតោ សព្វកាលំ
 អហីសាយ រតោ មនោ, យស្ស ច សព្វភូតេសុ មេត្តាកោដ្ឋាសោ អត្ថិ, តស្ស
 កេនចិ បុគ្គលេន សទ្ធិំ វេរំ នាម នត្ថិ យក្ខាតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សានុសុត្តរវណ្ណនា

២៣៩. បញ្ចមេ យក្ខេន គហិតោ ហោតិ តិ សោ កិវ តស្ស ឧចាសិកាយ
 ឯកបុត្តកោ។ អថ នំ សា ធម្មារកាលេយេវ បញ្ចាដេសិ។ សោ បព្វជិតកាលតោ
 បដ្ឋាយ សីលវា អហោសិ វត្ថុសម្បជ្ជោ, អាចរិយុបដ្ឋាយអាគន្ធកាដិនំ វត្ថុ
 កតមេវ ហោតិ, មាសស្ស អជ្ជមិទិវសេ ចាតោ វុដ្ឋាយ ឧទកមាឡកេ ឧទកំ
 ឧបដ្ឋាបេត្វា ធម្មស្សវនគ្គំ សម្មជ្ជិត្វា ទីបំ ជាលេត្វា មជ្ជស្សវេន ធម្មស្សវនំ
 យោសេតិ។ ភិក្ខុ តស្ស ថាមំ ញត្វា “សរភាណំ ភណ, សាមណោរា” តិ
 អន្លេសន្តិ។ សោ “មយ្ហំ ហនយវតោ វុជតិ, កាសោ វា ពាធាតិ” តិ កិញ្ច
 បច្ឆាហារំ អកត្វា ធម្មាសនំ អភិរុហិត្វា អាកាសគង្គំ ឱតារេន្តោវិយ
 សរភាណំ វត្វា ឱតារេន្តោ - “មយ្ហំ មាតាបិតុនម្បិ ឥមស្មី សរភព្វោ បត្តិ” តិ
 វនតិ។ តស្ស មនុស្សា មាតាបិតរោ បត្តិយា ទិន្នការំ ន ជានន្តិ។ អនន្តរត្ថភាវេ
 បនស្ស មាតា យក្ខិនី ជាតា។ សា ទេវតាហិ សទ្ធិំ អាគតា, ធម្មំ សុត្វា -
 “សាមណេវេន ទិន្ធបត្តិ អនុមោទាមិ, តាតា” តិ វនតិ។ សីលសម្បជ្ជោ ច នាម
 ភិក្ខុ សនេវកស្ស លោកស្ស បិយា ហោន្តិតិ តស្មី សាមណេវេ ទេវតា សលដ្ឋា

សការវា មហាព្រហ្មវិយ អគ្គិកូន្ទវិយ ច នំ មញ្ញាន្តិ។ សាមណោ ការវេន តំ
យក្ខិនី គរុំ កត្វា បស្សន្តិ។ ធម្មស្សវេនយ កូសមាគមាធិសុ “សានុមាតា
សានុមាតា” តិ យក្ខិនិយា អគ្គាសនំ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌំ ទេន្តិ។ មហោសក្ខាបិ
យក្ខា តំ ធិស្វា មគ្គា ឌីក្កមន្តិ, អាសនា វុដ្ឋហន្តិ។

អថ ខោ សាមណោ វុឌ្ឍិមន្ទាយ បរិបក្កិទ្ធិយោ អនភិរតិបិធឿតោ
អនភិរតិ វិនោទេតុំ អសក្កោន្តោ បរុទ្ធុកេសនខោ កិលិដ្ឋនិវាសនចារុបនោ
កស្សបិ អនារោចត្វា បត្តបិវរមាធាយ ឯកកោវ មាតុ យរំ គតោ។ ឧចាសិកា
បុត្តំ ធិស្វា, វុទ្ធិត្វា អាហា - “តាត, តុំ បុត្តេ អាចរិយុបជ្ឈាយេហិ វា
ធមារសាមណោ ហិ វា សទ្ធិ ឥធាកច្ចសិ។ កស្មា ឯកកោវ អដ្ឋ អាគតោ” តិ?
សោ ឧក្កណ្ឌិតភារំ អាហោចសិ។ សទ្ធា ឧចាសិកា នាធម្មកាវេន យរាវាសេ
អាធិនំ ធស្សេត្វា បុត្តំ ឌីវធមាធាបិ តំ សញ្ញាបេតុំ អសក្កោន្តិ, “អប្បេវ នាម
អត្ថនោ ធម្មតាយបិ សល្លក្ខេស្សតី” តិ អនុយោដេត្វាវ - “តិដ្ឋ, តាត, យាវ តេ
យាគុកត្តំ សម្មាទេមិ, យាគុំ បិវិត្វា កតកត្តកិច្ចស្ស តេ មនាចានិ វត្ថានិ
និហរិត្វា ធស្សមី” តិ វត្វា អាសនំ បញ្ញាបេត្វា អនាសិ។ និសីធិ សាមណោ វា
ឧចាសិកា មុហុត្ថេនេវ យាគុខដ្ឋកំ សម្មាទេត្វា អនាសិ។ តតោ “កត្តំ
សម្មាទេស្សមី” តិ អវិទូរេ និសិដ្ឋា តណ្ហាលេ ជោវតិ។ តស្មី សមយេ សា យក្ខិនី
“កហំ នុ ខោ សាមណោ វា? កិញ្ចិ ភិក្ខាហារំ លភតិ, ឧទាហុ នោ” តិ?
អាវុដ្ឋមាធា តស្ស វិព្ពមិតុ កាមតាយ និសិដ្ឋភារំ ញត្វា, “មា ហោវ ខោ មេ
នេវតានំ អន្តរេ លដ្ឋំ ឧប្បាទេយ្យ, គច្ឆាមិស្ស វិព្ពមនេ អន្តរាយំ ករោមី” តិ
អាគន្ធា សរីរេ អធិមុច្ឆិត្វា គីរំ បរិវត្តេត្វា ភូមិយំ ចាតេសិ។ សោ អក្ខិហិ
វិបរិវត្តេហិ ខេឡេន បក្សរេន្តេន ភូមិយំ វិប្បន្តតិ។ តេន វុត្តំ “យក្ខេន គហិតោ
ហោតី” តិ។

អភាសីតិ ឧបាសិកា បុត្តស្ស តំ វិប្បការំ ទិស្វា វេកេន គន្ធា បុត្តំ
អាសិទ្ធិត្វា ឡុសុ និបជ្ជាបេសិ។ សកលគាមវាសិនោ អាគន្ធា ពលិកម្មាធិនិ
ករោន្តិ។ ឧបាសិកា បរិទេវមាណា ឥមា គាថាយោ អភាសិ។

ចាជិហារិយបក្ខញ្ចាតិ មនុស្ស “អដ្ឋមីឧបាសថស្ស បច្ចុគ្គមនញ្ចា
អនុគ្គមនញ្ចា ករិស្សរមា”តិ សត្តមិយាបិ នវមិយាបិ ឧបាសថដ្ឋានិ សមាធិយន្តិ,
ចាតុទ្ទសីបន្ទរសីនំ បច្ចុគ្គមនានុគ្គមនំ ករោន្តា តេរសិយាបិ ចាជិបទេបិ
សមាធិយន្តិ, “វស្សវាសស្ស អនុគ្គមនំ ករិស្សរមា”តិ ទិដ្ឋំ បវារណានំ អន្តរេ
អឡមាសំ និពទ្ធិឧបាសថិកា កវន្តិ។ ឥទំ សន្ធាយ វុត្តំ “ចាជិហារិយបក្ខញ្ចា”តិ។
អដ្ឋង្គសុសមាគតន្តិ អដ្ឋង្គហិ សុដ្ឋ សមាគតំ, សម្បយុត្តន្តិ អត្ថោ។
ព្រហ្មចរិយន្តិ សេដ្ឋចរិយំ។ ន តេ ហិ យក្ខា កិឡន្តិ តិ ន តេ គហេត្វា យក្ខា
កិលមេន្តិ។

បុន ចាតុទ្ទសីន្តិ ឥមាយ គាថាយ សាមណោស្ស កាយេ អធិមុត្តាយ ក្ខិនី
អាហា។ អាវិ វា យទិ វា រហោតិ កស្សចិ សម្មុទេ វា បរម្មុទេ វា។ បមុត្យត្តិ តិ
បមុត្តិ អត្ថិ។ ឧប្បទ្វាបីតិ ឧប្បតិទ្វាបិ។ សចេបិ សកុណោវិយ ឧប្បតិទ្វា
បលាយសិ, តថាបិ តេ មោក្ខា នត្តិ តិ វេទតិ។ ឯវញ្ច បន វត្វា សាមណោ មុញ្ញិ។
សាមណោរោ អក្ខិនិ ឧម្ពិលេសិ, មាតា កេសេ បកិរិយ អស្សសន្តិ បស្សសន្តិ
រោទតិ។ សោ “អមនុស្សេន គហិតោម្ពី”តិ ន ជាតាតិ។ ឡិលោកេន្តោ បន “អហំ
បុព្វេ បីវេ និសិន្នោ។ មាតា មេ អវិទូរេ និសីទិទ្វា តណ្ហាលេ ជោវតិ។ ឥទានិ
បនម្ហិ ភូមិយំ និសិន្នោ, មាតាបិ មេ អស្សសន្តិ បស្សសន្តិ រោទតិ,
សកលគាមវាសិនោបិ សន្និបតិតា។ កី នុ ខោ ឯត”ន្តិ? និបន្នកោវ មតំ វា
អម្ពាតិ គាថមាហា។

កាមេ ចង់ឲ្យនាង ឌុំវីងបិ កាមេ បហាយ។ បុណ្យកង្វតេតិ វិញមនសេន
អាគកង្វតិ។ បុណ្យ ជីវំ មតោ ហិ សោតិ ឧប្បត្តិឲ្យ បុណ្យ ជីវំ ឆ្នោបិ សោ មតកោរ,
តស្មា តម្បិ រោទន្តិ វេទតិ។

ឥនាទិស្ស យរាវាសេ អាទិនំ ទស្សន្តិ កុក្កុឡាតិអាទិមាហ។ តត្ថ
កុក្កុឡាតិ យរាវាសោ កិរ ឧល្លាដ្ឋេន កុក្កុឡា នាម ហោតិ។ កស្ស
ឧដ្ឋាបយាមសេតិ - “អភិធាវេ, ភទ្គំ តេ ហោតូ” តិ វេ វត្ថា - “យំ តុំ
វិញមិតុកាមោ យក្ខេន ចាបិតោ, ឥមំ វិប្បការំ កស្ស មយំ ឧដ្ឋាបយាម
និដ្ឋាបយាម អាហោយាមា” តិ វេទតិ។ បុណ្យ ឧប្បត្តិ តុមិច្ឆសីតិអាទិត្តយរតោ
និហជកណ្ណំ វិយ យរា និហវិត្វា ពុទ្ធសាសនេ បព្វជិតោ បុណ្យ មហាឧបាសនិសេ
យរាវាសេ ឧប្បត្តិ ឥច្ឆសីតិ អត្តោ។ សោ មាតិ កថេន្តិយា កថេន្តិយា
សល្លក្ខេត្វា ហិរោត្ថប្បំ បដិលភិត្វា, “នត្ថិ មយំ គិហិភាវេន អត្តោ” តិ អាហា។
អថស្ស មាតា “សាធុ, តាតា” តិ តុដ្ឋា បណីតភោជនំ ភោជេត្វា, “កតិ
វស្សោសិ, តាតា” តិ បុច្ឆិ។ បរិបុណ្ណាវស្សោម្ហិ ឧចាសិកេតិ។ “តេន ហិ, តាត,
ឧបសម្បទំ ករោហី” តិ ជីវសាដកេ អនាសិ។ សោ តិជីវំ ការាបេត្វា
ឧបសម្បន្នោ ពុទ្ធវេនំ ឧត្តល្លាត្តោ តេបិដកោ ហុត្វា សីលាទិនំ អាគតដ្ឋានេ តំ
តំ បូរេន្តោ នចិរស្សេវ អរហត្តំ បត្វា មហាធម្មកថិកោ ហុត្វា វីសវស្សសតំ
បត្វា សកលជម្ពូនិបំ ខោកេត្វា បរិនិព្វាយិ។ បញ្ចមំ។

៦. បិយដ្ឋវសុត្តវណ្ណា

២៤០. ធម្មជេតវនេតិ ជេតវនស្ស បច្ឆន្តេ កោសម្ពកកុដិ នាម អត្ថិ, តត្ថ
វិហារតិ។ ធម្មបទានិទិ ឥធម ចាជិយេក្កំ សង្កហំ អាវុធា ធម្មិសតិវត្តា តត្ថិ
អធិប្បតា។ តត្រ ថេរោ តស្មី សមយេ អន្តោវិហារេ និសិន្នោ មធុរស្សវេន
សរកញ្ចំ កត្វា អប្បមាទវត្ថំ ភាសតិ។ វេ តោសេសីតិ សា កិរ បុត្តំ បិយដ្ឋវំ

អង្គេនាឆាយ ជេតវនស្ស បដិមភាគតោ បដ្ឋាយ កោចរំ បរិយេសន្តី អនុបុព្វេន
 នគរភិមុខី ហុត្វា ឧច្ឆារបស្សវខេជ្ឈសិដ្ឋាណិកទុព្ពោជនានិ បរិយេសមាធា
 ថេរស្ស វសនដ្ឋានំ បត្វា មធុរស្សវំ អស្សោសិ។ តស្ស ភោ សទ្ធោ ធិរាជីនិ
 ធរត្វា អដ្ឋិមញ្ចំ អាហាច្ច បាធយឡមនីយោ ហុត្វា អដ្ឋាសិ។ អថស្ស
 កោចរបរិយេសនេ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បជ្ជិ, ឌីហិតសោតា ធម្មមេវ សុណន្តី បីតា។
 យក្ខនារកស្ស បន ធម្មាតាយ ធម្មស្សវនេ ចិត្តំ នត្ថិ។ សោ ជិយច្ឆាយ
 បីឡិតត្ថា, “កស្មា អម្ពា គតគតជ្ជានេ ខាល្យាកោវិយ តិជ្ជសិ? ន មយ្ហំ
 ខាធនីយំ វា ភោជនីយំ វា បរិយេសសី”តិ បុនប្ប្នំ មាតរំ ចោទេតិ។ សា
 “ធម្មស្សវនស្ស មេ អន្តរាយំ ករោតី”តិ បុត្តកំ “មា សទ្ធិ ករិ, បិយដ្ឋរា”តិ ឯវំ
 តោសេសិ។ តត្ថ មា សទ្ធិ ករិ តិ សទ្ធិ មា ករិ។

ចាលោសុ ចាតិ កាថាយ សា អត្តនោ ធម្មតាយ សមាធិណ្ឌំ បញ្ចសីលំ
 ធស្សេតិ។ តត្ថ សំយមាមសេតិ សំយមាម សំយតា ហោម។ ឥមិនា
 ចាលាភិចាតាវិរតិ គហិតា, ទុតិយបទេន មុសាវាធាវិរតិ, តតិយបទេន
 សេសា តិស្សោវិរតិយោ។ អបិ មុច្ឆេម បិសាចយោនិយាតិ អបិ នាម
 យក្ខលោកេ ឧប្បន្នានិ បញ្ច វេរានិ បហាយ, យោនិសោ បដិបទ្ធិត្វា ឥមាយ
 នាតកទុព្ពិក្ខាយ បិសាចយក្ខយោនិយា មុច្ឆេម, តាតាតិ វនតិ។ ធម្មំ។

៧. បុណ្យសុត្តន្តវណ្ណនា

២៤១. សត្តមេ តេន ខោ បន សមយេនាតិ កតរសមយេន? ស្វរិយស្ស
 អត្តផ្គមនសមយេន។ តនា កិរ ភគវា បច្ឆាភត្តេ មហាជនស្ស ធម្មំ ទេសេត្វា
 មហាជនំ ឧយ្យោជេត្វា ម្ពានកោដ្ឋកេ ម្ពត្វា គន្ធកុដិបរិវេណោ
 បញ្ញត្តវតុទ្វាសនេ បុរតិមលោកធាតុំ ឌីលោកយមាធា និសីទិ។
 អថេកចារិកទិចារិកាធយោ បំសុក្ខលិកបិណ្ឌចាតិកភិក្ខុ អត្តនោ អត្តនោ

វេសនដ្ឋានេហិ និក្ខមិត្តា អាគម្ម ធនពលំ វេទិត្តា វត្តសាលិយា បរិក្ខិបមាណា
វិយ និសីទីសុ។ អថ នេសំ អជ្ឈាសយំ វិទិត្តា សត្តា និព្វានបដិសំយុត្តំ ធម្មកថំ
កថេសិ។

ឯវំតោសេសីតិ សា កិវ ជីតវំ អន្តោនាទាយ បុត្តំ អន្តលិយា គហេត្វា
ជេតវនបិដ្ឋយំ ចាការបរិក្ខេបសមីបេ ឧទ្ធារបស្សវខេឡសិដ្ឋានិកំ
បរិយេសមាណា អនុបុព្វេន ជេតវនទ្វារកោដ្ឋកំ សម្បត្តា។ ភគវតោ ថ, “អានន្ទ,
បត្តំ អាហារ, ជីវំ អាហារ, វិហាសាទានំ ទានំ ទេហី”តិ កថេន្តស្ស សន្តោ សមន្តា
ទ្វាធសហត្ថមត្ថមេវ គណ្ហាតិ។ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស សចេបិ ចក្កវាឡបរិយន្តំ
កត្វា បរិសា និសីទតិ, យថា បរិសំ គច្ឆតិ, ពហិបរិសាយ ឯកន្តលិមត្ថម្យំ ន
និគ្គច្ឆតិ, “មា អការណា មជ្ជសន្តោ នស្សី”តិ។ តត្រាយំ យក្ខិនី ពហិបរិសាយ
បីតា សទ្ធិំ ន សុណាតិ, ទ្វារកោដ្ឋកេ បីតាយ បនស្ស មហាតិយា ពុទ្ធវិទិយា
អភិមុខេ បីតា គន្ធកុដិ បញ្ញាយិ។ សា និវាតេ ជីបសិខាវិយ ពុទ្ធការវេន
ហត្ថកុក្កុទ្ធាធិរហិតំ និច្ចលំ បរិសំ ទិស្វា - “នូន មេត្ត កិញ្ចិ ភាជនីយភណ្ឌំ
ភវិស្សតិ, យតោ អហំ សប្បតេលមធុដាលីតាទីសុ កិញ្ចិទេវ បត្តតោ វា
ហត្ថតោ វា បក្សវន្តំ ភូមិយំ វា បន បតិទំ លភិស្សមី”តិ អន្តោវិហារំ ចារិសិ។
ទ្វារកោដ្ឋកេ អវុទ្ធកានំ និវារណត្ថាយ បីតា អារក្ខទេវតា យក្ខិនិយា
ឧបនិស្សយំ ទិស្វា ន និវារេសិ។ តស្ស សហ បរិសាយ ឯកីការគមនេន
មជ្ជស្សរោ ធិរាជិនី និទ្ទិត្តា អដ្ឋមិញ្ចំ អាហាច្ឆ អដ្ឋាសិ។ តំ ធម្មស្សវនត្ថាយ
និច្ចលំ បីតំ បុរិមនយេនេវ បុត្តកា ចោទយីសុ។ សា “ធម្មស្សវនស្ស មេ
អន្តរាយំ ករោន្តី”តិ បុត្តកេ តុណ្ហី ឧត្តរិកេ ហោហីតិ ឯវំតោសេសិ។

តត្ថ យាវាតិ យាវ ធម្មំ សុណាមិ, តាវ តុណ្ហី ហោហីតិ អត្តោ។
សព្វគន្ធប្បមោចនន្តិ និព្វានំ អាគម្ម សព្វេ គន្ធា បមុច្ឆន្តិ, តស្មា តំ

សព្វគន្លងប្បមោចនន្តិ វុច្ចតិ។ អតិវេលាតិ វេលាតិក្កន្តា បមាណាតិក្កន្តា។
បិយាយនាតិ មគ្គនា បត្តនា។ តតោ បិយតវន្តិ យា អយំ អស្ស ធម្មស្ស មគ្គនា
បត្តនា, ឥទំ មយ្ហំ តតោ បិយតវន្តិ អត្ថោ។ បិយតវាតិ វា ចាថោ។ ចាណិនន្តិ
យថា ចាណិនំ ទុក្ខា មោចេតិ។ កេ មោចេតីតិ? ចាណិនេតិ អាហរិត្វា វត្តព្ពំ។
យំ ធម្មំ អភិសម្ពុទ្ធន្តិ, យំ ធម្មំ ភគវា អភិសម្ពុទ្ធោ។ តុណ្ហិក្ខតាយមុត្តរាតិ ន
កេវលំ អហមេវ, អយំ មេ ភគិនី ឧត្តរាបិ តុណ្ហិក្ខតាតិ វេទតិ។ សទ្ធម្មស្ស
អនញ្ញាយាតិ, អម្ព, មយំ បុព្វេបិ ឥមំ សទ្ធម្មមេវ អជានិត្វា ឥនានិ ឥទំ
ខុប្បិចាសាទិទុក្ខំ អនុភវន្តា ទុក្ខំ ចរាម វិហារាម។

ចក្ខុមាតិ បញ្ចហិ ចក្ខុហិ ចក្ខុមា។ ធម្មំ ទេសេន្តោយេវ ភគវា បរិសំ
សល្លក្ខយមាណោ តស្ស យក្ខិនិយា ចេវ យក្ខនាវកស្ស ច សោតាបត្តិជលស្ស
ឧបនិស្សយំ ទិស្វា ទេសនំ វិនិវេដ្តត្វា ចតុសច្ចកេន ទីបេតិ, តំ សុត្វា តស្មីយេវ
ទេសេ បិតា យក្ខិនី សទ្ធិ បុត្តេន សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជិតា។ ធីតុយាបិ បនស្សា
ឧបនិស្សយោ អត្ថិ, អតិទហាវត្តា បន ទេសនំ សម្បជិដ្ឋិតុំ នាសក្ខិ។

ឥនានិ សា យក្ខិនី បុត្តស្ស អនុមោទនំ ករោន្តិ សាធុ ខោ បណ្ឌិតោ
នាមាតិអាទិមាហា។ អដ្ឋាហម្ហិ សមុគ្គតាតិ អហម្ហិ អដ្ឋវេដ្ឋតោ ឧគ្គតា
សមុគ្គតា សាសនេ វា ឧគ្គតា សមុគ្គតា, ត្វម្បិ សុខំ ហោហិតិ។ ទិដ្ឋានីតិ មយា
ច តយា ច ទិដ្ឋានិ។ ឧត្តរាបិ សុណាតុ មេតិ, “អម្ហាកំ ចតុសច្ចបដិវេជការំ, ធីតា
មេ ឧត្តរាបិ, សុណាតុ” តិ វេទតិ។ សហ សច្ចបដិវេជនេវ សាបិ សូចិលោមោវិយ
សព្វំ សេតកណ្ណកច្ចុអាទិការំ បហាយ ទិព្វសម្បត្តិ បដិលភតិ សទ្ធិ បុត្តេន។
ធីតា បនស្ស យថា នាម លោកេ មាតាបិតុហិ ឥស្សរិយេ លទ្ធបុត្តានម្បិ តំ
ហោតិ, ឯវំ មាតុ-អាទុកាវេនេវ សម្បត្តិ លភិ។ តតោ បដ្ឋាយ ច សា សទ្ធិ

បុត្តកេហិ កន្លកុជិសមីបរុក្ខយេវ និវាសរុក្ខំលភិត្វា សាយំ ចាតំ ពុទ្ធនស្សនំ
លភមាណា ធម្មំ សុណមាណា ធីយរត្តំ តត្ថេវ វសិ។ សត្តមំ។

៨. សុទត្តសុត្តវណ្ណា

២៤២. អដ្ឋមេ កេនចិទេវ ករណីយេនាតិ វាលិដ្ឋកម្មំ អធិប្បតំ។

អនាថបិណ្ឌិកោ ច រាជគហសេដ្ឋិ ច អញ្ញមញ្ញំ ភគិនិបតិកា ហោន្តិ។ យទា
រាជគហេ ឧដ្ឋានកកណ្តាកំ មហាគ្យំ ហោតិ, តទា រាជគហសេដ្ឋិ តំ គហេត្វា
បញ្ចសកជសតេហិ សាវត្ថី កត្វា យោជនមត្តេ បិតោ អត្តនោ អាគតការំ
ជាតាបេតិ។ អនាថបិណ្ឌិកោ បច្ចុគ្គន្ធា តស្ស មហាសក្ការំ កត្វា ឯកយានំ
អាហារេត្វា សាវត្ថី បរិសតិ។ សោ សចេ ភណ្ឌំ លហុកំ វិក្កិយតិ, វិក្កិណាតិ។
នោ ច, ភគិនិយេវ ឯបេត្វា បក្កមតិ។ អនាថបិណ្ឌិកោបិ តថេវ ករោតិ។
ស្វាយំ តទាបិ តេនេវ ករណីយេន អគមាសិ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្ថំ។

តំ ធិវសំ បន រាជគហសេដ្ឋិ យោជនមត្តេ បិតេន អនាថបិណ្ឌិកេន
អាគតការំ ជា ននត្ថំ បេសិតំ បណ្ណំ ន សុណិ, ធម្មស្សវនត្ថាយ វិហារំ
អគមាសិ។ សោ ធម្មកថំ សុត្វា ស្វាតនាយ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ និមន្តេត្វា
អត្តនោ យេវ ឧទ្ធនខណ្ឌាបនទារុដាលនាធិនិ ការេសិ។ អនាថបិណ្ឌិកោបិ
“ឥទានិ មញ្ញំ បច្ចុគ្គមនំ ករិស្សតិ, ឥទានិ ករិស្សតិ” តិ យរទ្វារេបិ បច្ចុគ្គមនំ
អលភិត្វា អន្តោយរំ បរិដ្ឋោ បដិសន្តារម្បិ ន ពហុំ អលត្ថ។ “កី, មហាសេដ្ឋិ,
កុសលំ ទារក្សចានំ? នសិ មគ្គេ កិលន្តោ” តិ? ឯត្ថកោវ បដិសន្តារោ
អហោសិ។ សោ តស្ស មហាព្យាចារំ ទិស្វា, “កី នុ តេ, គហបតិ, អាវាហោ វា
ភរិស្សតិ” តិ? ខន្ធកេ (ចូឡូវ. ៣០៤) អាគតនយេនេវ កថំ បរត្តេត្វា តស្ស
មុខតោ ពុទ្ធសទ្ធិំ សុត្វា បញ្ចវណ្ណំ បីតី បដិលភិ។ សា តស្ស សីសេន ឧដ្ឋាយ
យាវ ចាទបិដ្ឋិយា, ចាទបិដ្ឋិយា ឧដ្ឋាយ យាវ សីសា កច្ឆតិ, ឧភតោ ឧដ្ឋាយ មជ្ឈេ

ឱសរតិ, មជ្ឈេ ឧដ្ឋាយ ឧកតោ កច្ចតិ។ សោ បីតិយា និរន្តរំ ដុដ្ឋោ, “ពុទ្ធាតិ ភំ,
គហបតិ, វេទេសិ? ពុទ្ធា តាហំ, គហបតិ, វេទាមី” តិ ឯវំ តិក្ខុត្ថំ បុច្ឆិទ្វា,
“យោសោបិ ខោ ឯសោ ទុល្លភោ លោកស្មី យទិទំ ពុទ្ធា” តិ អាហា។ ឥទំ សន្ទាយ
វុត្ថំ “អស្សោសិ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ, គហបតិ, ពុទ្ធា កិរ លោកេ ឧប្បន្នោ” តិ។

ឯតទហោសិ អកាលោ ខោ អដ្ឋាតិ សោ កិរ តំ សេដ្ឋី បុច្ឆិ, “កុហី គហបតិ
សត្តា វិហារតី” តិ? អថស្ស សោ - “ពុទ្ធា នាម ទុរាសនា អាសីវិសសទិសា ហោន្តិ,
សត្តា សិវចិកាយ វសតិ, ន សក្កា តត្ថ តុម្ហាទិសេហិ ឥមាយ វេលាយ គន្តុ” តិ
អាចិក្ខុ។ អថស្ស ឯតទហោសិ។ ពុទ្ធកតាយ សតិយា និបដ្ឋីតិ តំទិវសំ កិរស្ស
កណ្តាសកដេសុ វា ឧបដ្ឋាកេសុ វា ចិត្តម្បិ ន ឧប្បដ្ឋិ, សាយមាសម្បិ ន អកាសិ,
សត្តក្ខមិកំ បន ចាសាទំ អារុយ្ហ សុបញ្ញត្តាលន្ត្រវសយនេ “ពុទ្ធា ពុទ្ធា” តិ
សជ្ឈាយំ ករោន្តោវ និបដ្ឋិទ្វា និទ្ធិ ឱក្កមិ។ តេន វុត្ថំ “ពុទ្ធកតាយ សតិយា
និបដ្ឋី” តិ។

វត្តិយា សុទំ តិក្ខុត្ថំ ឧដ្ឋាសិ បកាតន្តិ មញ្ញមាណោតិ បឋមយាមេ តាវ
វីតិវត្តេ ឧដ្ឋាយ ពុទ្ធិ អនុស្សវិ, អថស្ស ពលវប្បសាទោ ឧទទាទិ, បីតិអាលោកោ
អហោសិ, សព្ពតមំ វិកច្ឆិ, ធិបសហស្សន្តលំ វិយ ចន្ទដ្ឋានំ សូរិយុដ្ឋានំ វិយ ច
ជាតំ។ សោ “បទាទំ អាបន្នោ វតម្ហិ, សូរិយោ ឧគ្គតោ” តិ ឧដ្ឋាយ អាកាសតលេ
បិតំ ចន្ទំ ឧល្លោកេត្វា “ឯកោវ យាមោ គតោ, អញ្ញោ ទ្វេ អតី” តិ បុន បវិសិត្វា
និបដ្ឋិ។ ឯតទុចាយេន មជ្ឈិមយាមាវសានេបិ បច្ឆិមយាមាវសានេបីតិ តិក្ខុត្ថំ
ឧដ្ឋាសិ។ បច្ឆិមយាមាវសានេ បន ពលវប្បសេយេវ ឧដ្ឋាយ អាកាសតលំ
អាកត្តា មហាធូរាភិមុខោវ អហោសិ, សត្តក្ខមិកាទ្វារំ សយមេវ វិវដំ
អហោសិ។ សោ ចាសាទា ឱរុយ្ហ អន្តរវីដិ បដិបដ្ឋិ។

វិវិស្សតិ “អយំ មហាសេដ្ឋិ ‘ពុទ្ធបដ្ឋានំ គមិស្សមី’តិ និក្ខន្តោ,
បឋមទស្សនេនេវ សោតាបត្តិដលេ បតិដ្ឋាយ តិណ្ណំ រតនានំ អគ្គបដ្ឋាកោ
ហុត្វា អសទិសំ សង្ឃារមំ កត្វា ចាតុទ្ធិសស្ស អរិយគណស្ស អនាវជន្វារោ
ភវិស្សតិ, ន យុត្តមស្ស ធារំ បិទហិតុ”ន្តិ ចិន្តេត្វា វិវិសុ។ អន្តរឆាយីតិ រាជគហំ
កិរ អាកិណ្ណាមនុស្សំ អន្តោនគរេ នវ កោដិយោ, ពហិនគរេ នវាតិ តំ
ឧបនិស្សាយ អដ្ឋារស មនុស្សកោដិយោ វសន្តិ។ អវេលាយ មតមនុស្សេ ពហិ
នីហិវតុំ អសក្កោន្តា អដ្ឋាលកេ វត្វា ពហិធារេ ឱបន្តិ។ មហាសេដ្ឋិ នគរតោ
ពហិនិក្ខន្ធមត្តោវ អល្លសរីរំ ចាទេន អក្កមិ, អបរម្មិ បិដ្ឋិចាទេន បហិវ។
មក្ខិកា ឧប្បតិក្វា បរិកិរីសុ។ ទុគ្គន្ទោ នាសបុជំ អភិហនិ។ ពុទ្ធប្បសាទោ តនុត្ថំ
គតោ។ តេនស្ស អាលោកោ អន្តរឆាយី, អន្ធការោ ចាតុរហោសិ។
សទ្ធមនុស្សវេសីតិ “សេដ្ឋិស្ស ឧស្សហំ ជនេស្សមី”តិ សុវណ្ណាកិណ្ឌិណិកំ
យដ្តេន្តោ វិយ មធុរស្សវេន សទ្ធិំ អនុស្សវេសិ។

សតំ កញ្ញាសហស្សនិទិ បុរិមបទានិបិ ឥមិនាវ សហស្សបទេន សទ្ធិ
សម្ពន្ធនិយានិ។ យថេវ ហិ សតំ កញ្ញាសហស្សនិ, សតំ សហស្សនិ ហត្ថិ, សតំ
សហស្សនិ អស្ស, សតំ សហស្សនិ រថាតិ អយមេត្ត អត្តោ។ ឥតិ
ឯកេកសតសហស្សមេវ ធិបិតំ។ បទីវីតិហារស្សតិ បទីវីតិហារោ នាម
សមគមនេ ធូន្ធិំ បទានំ អន្តរេ មុដ្ឋិរតនមត្តំ។ កលំ នាគ្យន្តិ សោឡសិន្តិ តំ ឯកំ
បទីវីតិហារំ សោឡសភាគេ កត្វា តតោ ឯកោ កោដ្ឋាសោ បុន សោឡសធា,
តតោ ឯកោ សោឡសធាតិ ឯវំ សោឡស វារេ សោឡសធា ភិន្នស្ស ឯកោ
កោដ្ឋាសោ សោឡសិកលា នាម, តំ សោឡសិកលំ ឯតានិ ចត្តារិ
សតសហស្សនិ ន អគ្គន្តិ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - សតំ ហត្ថិសហស្សនិ សតំ
អស្សសហស្សនិ សតំ រថសហស្សនិ សតំ កញ្ញាសហស្សនិ, តា ច ខោ
អាមុក្កមណិកុណ្ឌាលា សកលជម្ពុទីបរាជដីតោ វាតិ ឥមស្មា ឯត្តកា លាភា

វិហារំ គច្ឆន្តស្ស តស្មី សោឡសិកលសង្ខារេតេ បទេសេ បវត្តចេតនាវ
ឧត្តរិតរាតិ។ ឥទំ បនវិហារគមនំ កស្ស វសេន គហិតន្តិ? វិហារំ គន្ធា
អនន្តរាយេន សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជហន្តស្ស។ “គន្ធមាលាធិហិ បូជំ ករិស្សាមិ,
ចេតិយំ វន្តិស្សាមិ, ធម្មំ សោស្សាមិ, ធិបបូជំ ករិស្សាមិ, សង្ឃំ និមន្តេត្វា ទានំ
ទស្សាមិ, សិក្ខាបទេសុ វា សវណេសុ វា បតិជ្ជហិស្សាមី” តិ គច្ឆតោបិ វសេន
វដ្តតិយេវ។

អនុកាពោ អន្តរាយិ តិ សោ កិរ ចិន្តេសិ - “អហំ ឯកកោតិ សញ្ញំ ករោមិ,
អនុយុត្តាបិ មេ អត្ថិ, កស្មា ភាយាមី” តិ សូរោ អហោសិ។ អថស្ស ពលវា
ពុទ្ធប្បសាទោ ឧទទាទិ។ តស្មា អនុកាពោ អន្តរាយិ តិ។ សេសវាវេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ អបិច បុរតោ បុរតោ គច្ឆន្តោ ភីសនកេ សុសានមគ្គ
អដ្ឋិកសង្ខតិកសម្មសលោហិតន្តិអាទិនិ អនេកវិធានិ កុណាទានិ អទ្គស។
សោណាសិដ្ឋាលាធិនំ សទ្ធិំ អស្សោសិ។ តំ សត្ថំ បរិស្សយំ បុនប្បនំ ពុទ្ធកតំ
បសាទំ វង្សេត្វា មទ្គន្តោ អគមាសិយេវ។

ឯហិ សុទត្តាតិ សោ កិរ សេដ្ឋិ គច្ឆមាទោវ ចិន្តេសិ - “ឥមស្មី លោកេ ពហូ
បូរណកស្សទាទយោ តិត្ថិយា ‘មយំ ពុទ្ធា មយំ ពុទ្ធា’ តិ វទន្តិ, កថំ នុ ខោ អហំ
សត្តំ ពុទ្ធការំ ជានេយ្យ” តិ? អថស្ស ឯតទហោសិ - “មយ្ហំ គុណាវសេន ឧប្បន្នំ
នាមំ មហាជនោ ជានាតិ, កុលទត្ថិយំ បនមេ នាមំ អញ្ញាត្រ មយា នកោចិ
ជានាតិ។ សចេ ពុទ្ធា ភរិស្សតិ, កុលទត្ថិកនាមេន មំ អាលបិស្សតី” តិ។ សត្តា
តស្ស ចិត្តំ ញត្វា ឯវមាហ។

បរិនិព្វតោតិ កិលេសបរិនិព្វានេន បរិនិព្វតោ។ អាសត្តិយោតិ តណ្ហាយោ។
សន្តិទ្ធិ កិលេសរូបសមំ។ បប្បយ្យាតិ បត្វា។ ឥទញ្ច បនវត្វា សត្តា តស្ស
អនុបុត្តិកេ កថេត្វា មត្តកេ ចត្តារិ សទ្ធានិ បកាសេសិ។ សេដ្ឋិ ធម្មទេសនំ

សុត្វា សោតាបត្តិដលេ បតិជ្ជាយ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ និមន្តេត្វា បុនទិវសតោ
បដ្ឋាយ មហាធានំ ធាតុំ អារភិ។ តិម្ពិសារាទយោ សេដ្ឋិស្ស សាសនំ បេសេន្តិ -
“ត្វំ អាគន្ធកោ, យំ នប្បហោតិ, តំ ឥតោ អាហារាបេហី” តិ។ សោ “អលំ តុម្ហេ
ពហុកិច្ចា” តិ សព្ពេ បដិក្ខិបិទ្វា បញ្ចហិ សកដសតេហិ អានីតវិភវេន សត្តាហំ
មហាធានំ អធាសិ។ ធានបរិយោសានេ ច ភកវន្តំ សាវត្ថិយំ វស្សាវាសំ
បដិជាតាបេត្វា រាជគហស្ស ច សាវត្ថិយា ច អន្តរេ យោជនេ យោជនេ
សតសហស្សំ ទត្វា បញ្ចចត្តាលីស វិហារេ ការេន្តោ សាវត្ថី គន្ធា
ជេតវនមហាវិហារំ ការេត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស និយ្យាទេសីតិ។
អជ្ជមំ។

៩. បឋមសុក្កាសុត្តវណ្ណា

២៤៣. នវមេ រថិកាយ រថិកន្តិ ឯកំ រថិកំ គហេត្វា តតោ អបរំ គច្ឆន្តោ
រថិកាយ រថិកំ ឧបសម្ព័ន្ធមន្តោ នាម ហោតិ។ សិដ្ឋាជកេបិ ឯសេវ នយោ។ ឯត្ថ ច
រថិកាតិ រច្ឆា។ សិដ្ឋាជកន្តិ ចតុក្កំ។ កី មេ កតាតិ កី ឥមេ កតា? កី ករោន្តិតិ
អត្តោ។ មធុបីតាវ សេយរេតិ គន្ធមធុចានំ បីតាវិយ សយន្តិ។ គន្ធមធុចានំ
បីតោ កិរ សីសំ ឧក្ខិបិតុំ ន សក្កោតិ, អសញ្ញំ ហុត្វា សយតេវ។ តស្មា
ឯវមាហ។

តព្វា បន អប្បជិវាទីយន្តិ តព្វា បន ធម្មំ អប្បជិវាទីយំ ទេសេតិ។
ពាហិរកញ្ចិ សុមធុរម្បិ កោជនំ បុនប្បនំ ភុញ្ញន្តស្ស ន រុច្ចតិ, “អបនេថ, កី
ឥមិនា” តិ? បដិវានេតព្វំ អបនេតព្វំ ហោតិ, ន ឯវមយំ ធម្មោ។ ឥមំ ហិ ធម្មំ
បណ្ឌិតា វស្សសតម្បិ វស្សសហស្សម្បិ សុណាត្តា តិក្ខី ន គច្ឆន្តិ។ តេនាហ
“អប្បជិវាទីយ” ន្តិ។ អសេចនកមោជវន្តិ អនាសិត្តកំ ឱជវន្តំ។ យថា ហិ
ពាហិរាទិ អសម្ពិទ្ធជាយាសាធិនិបិ សប្បិមធុសក្ខរាហិ អាសិត្តានិ យោជិតានេវ

មគ្គុទ្ទិស ឱដវន្តានិ ហោន្តិ, ន ឯវមយំ ធម្មោ។ អយំ ហិ អត្ថនោ ធម្មតាយ មគ្គុទ្ទិស
ចេវ ឱដវា ច, ន អញ្ញេន ឧបសិទ្ធា។ តេនាហ “អសេចនកមោជវ” ភិក្ខុ។ បិវន្តិ
មញ្ញេ សប្បញ្ញាតិ បណ្ឌិតបុរិសា បិវន្តិវិយ។ វលាហកមេវ បន្តគូតិ
វលាហកន្តរតោ និក្ខន្តឧទកំ យម្មាភិក្ខុត្តា បដិការិយ។ នវមំ។

១០-១១. ធុតិយសុក្កាសុត្តានិវង្គាន

២៤៤. ទសមេ បុញ្ញំ វត បសវិ ពហុន្តិ ពហុំ វត បុញ្ញំ បសវតីតិ។ ទសមំ។

២៤៥. ឯកាទសមំ ឧត្តានមេវ។ ឯកាទសមំ។

១២. អាឡវកសុត្តវង្គាន

២៤៦. ធាទសមេ អាឡវិយន្តិ អាឡវីតិ តំ វជ្ជម្បិ នករម្បិ។ តញ្ច ភវនំ
នករស្ស អវិទូរេ គារុតមត្ត បិតំ។ ភគវា តត្ថ វិហារន្តោ តំ នករំ ឧបនិស្សយ
អាឡវិយំ វិហារតីតិ វុត្តោ។ អាឡវកស្ស យក្ខស្ស ភវនេតិ ឯត្ថ បន
អយមនុបុត្តិកថា - អាឡវកោ កិរ រាជា វិវិជនាជក្ខបភោគំ ធម្មត្វា
ចោរបដិពាហនត្ថំ បដិរាជនិសេធនត្ថំ ព្យាយាមករណត្ថញ្ច សត្តមេ សត្តមេ
ទិវសេ មិគំ គច្ឆន្តោ ឯកទិវសំ ពលកាយេន សទ្ធិ កតិកំ អកាសិ - “យស្ស
បស្សេន មិគោ បលាយតិ, តស្សេវ សោ ភារោ” តិ។ អថ តស្សេវ បស្សេន មិគោ
បលាយិ, ជវសម្បន្នោ រាជា ធនុំ គហេត្វា បត្តិកោវ តិយោជនំ តំ មិគំ អនុពន្ធិ។
ឯណិមិកា ច តិយោជនវេតា ឯវ ហោន្តិ។ អថ បរិក្ខិណាជំ តំ ឧទកំ វិយ
បរិសិទ្ធា បិតំ វជ្ជិត្វា ទិដ្ឋា ធម្មតា អនត្តិកោបិ មសេន “នាសក្ខិ មិគំ គហេតុ” ភិក្ខុ
អបវាទមោចនត្ថំ កាដេនាទាយ អាគច្ឆន្តោ នករស្សវិទូរេ ពហលបត្តបលាសំ
មហានិក្រោដំ ទិស្វា បរិស្សមវិនោទនត្ថំ តស្ស មូលមុបគតោ។ តស្មិញ្ច
និក្រោធេ អាឡវកោ យក្ខោ មហារាជសន្តិកា ភវនំ លភិត្វា មជ្ឈន្តិកសមយេ

តស៊ូ រុក្ខស៊ូ ឆាយាយ ដុដ្ឋាកាសំ បរិវេណ ចាណីនោ ខាធន្តោ បដិវេសតិ។ សោ
តំ ទិស្វា ខាទិតុំ ឧបគតោ។ រាជា តេន សទ្ធិ កតិកំ អកាសិ - “មុញ្ច មំ, អហំ តេ
ទិវសេ ទិវសេ មនុស្សញ្ច ថាលិចាកញ្ច បេសេស្សមី” តិ។ យក្ខោ - “តុំ
រាជ្ជបភោគេន បមត្តោ ន សរិស្សសិ, អហំ បន ភវំនំ អនុបគតញ្ច
អនុញ្ញាតញ្ច ខាទិតុំ ន លភាមិ, ស្វាហំ ភវន្តម្បិ ជីយេយ្យ” តិ ន មុញ្ច។ រាជា
“យំ ទិវសំ ន បេសេមិ, តំ ទិវសំ មំ គហេត្វា ខាធា” តិ អត្តានំ អនុជានិត្វា តេន
មុត្តោ នគរាភិមុខោ អគមាសិ។

ពលកាយោ មគ្គេ ខន្ធាវារំ ពន្ធិត្វា ឋិតោ រាជានំ ទិស្វា, “កី, មហារាជ,
អយសមត្តភយា ឯវំ កិលន្តោសី” តិ? វេទន្តោ បច្ចុគ្គន្ធា បដិគ្គហេសិ។ រាជា តំ
បរិវត្តិ អនារោចត្វា នគរំ គន្ធា កតចាតរាសោ នគរគុត្តិកំ អាមន្តេត្វា ឯតមត្តំ
អារោចេសិ។ នគរគុត្តិកោ - “កី, ទេវ, កាលបរិច្ឆេទោ កតោ” តិ អាហា? ន
កតោ ភណ្ឌតិ។ ទុដ្ឋ កតំ, ទេវ, អមនុស្សា ហិ បរិច្ឆេទមត្តមេវ លភន្តិ, អបរិច្ឆេទ
បន ជនបទស្សពាធា ភរិស្សតិ, ហោតុ ទេវ, កិញ្ចាបិ ឯវមកាសិ,
អប្បោស្សក្ខោ តុំ វជ្ជសុខមនុភោហិ, អហមេត្ត កាតព្វំ ករិស្សមី តិ។ សោ
កាលស្សេវ រុដ្ឋាយ ពន្ធនាគារទ្វារេ ឋត្វា យេ យេ វជ្ជា ហោន្តិ, តេ តេ សន្ធាយ
“យោ ជីវិតត្តិកោ, សោ និក្ខមត្វ” តិ ភណ្ឌតិ។ យោ បឋមំ និក្ខមតិ, តំ គេហំ
នេត្វា ម្ហាបេត្វា ភោជេត្វា ច “ឥមំ ថាលិចាកំ យក្ខស្ស ទេហី” តិ បេសេតិ។ តំ
រុក្ខមូលំ បរិវជ្ជមត្តំ យេវ យក្ខោ ភេរំ អត្តភារំ និម្មិត្វា មូលកន្ទំ វិយ ខាទិ។
យក្ខានុភារេន កិរ មនុស្សនំ កេសាទិនិ ឧចាធាយ សកលសរិវំ នវនីតបិណ្ឌំ
វិយ ហោតិ, យក្ខស្ស ភត្តំ គាហាបេតុំ គតបុរិសា តំ ទិស្វា ភីតា យថាមិត្តំ
អារោចេសុំ។ តតោ បភុតិ “រាជា ចោវេ គហេត្វា យក្ខស្ស ទេតី” តិ មនុស្សា
ចោវកម្មតោ បដិវតា។ តតោ អបវេន សមយេន នវចោរាជំ អភារេន
បុរាណាចារាជញ្ច បរិក្ខយេន ពន្ធនាគារាទិ សុញ្ញានិ អហោសុំ។

អថ នគរគុត្តិកោ រញ្ជោ អាហារេសិ។ រាជា អត្ថនោ ជនំ នគរវន្ទាសុ
នឡាបេសិ “អប្បេវ នាម កោចិ លោភេន គណ្ហោយ្យ”តិ។ តំ ចាទេនបិ កោចិ
នច្ចបិ។ សោ ចោវេ អលភន្តោ អមច្ចានំ អាហារេសិ។ អមច្ចា “កុលបដិចាជិយា
ឯកមេកំ ជិណ្ហកំ បេសេម, សោ បកតិយាបិ មច្ចបថេវ វត្ថតី”តិ អាហំសុ។ រាជា
“អម្ហាកំ បិតរំ អម្ហាកំ បិតាមហំ បេសេតីតិ មនុស្ស ខោកំ ករិស្សន្តិ, មា វោ
ឯតំ វុច្ឆិ”តិ វាវេសិ។ “តេន ហិ, ទេវ, ទារកំ បេសេម ឧត្តានសេយ្យកំ,
តថាវិធស្ស ហិ ‘មាតាមេ’តិ ‘បិតាមេ’តិ សិនេហោ នត្ថិ”តិ អាហំសុ។ រាជា
អនុជានិ។ តេ តថា អកំសុ។ នគរេ ទារកមាតរោ ច ទារកេ គហេត្វា
គត្តិនិយោ ច បលាយិត្វា បរជនបទេ ទារកេ សំវឿត្វា អាទេន្តិ។ ឯវំ ទ្វាទស
វស្សនិ គតានិ។

តតោ ឯកទិវសំ សកលនគរំ វិចិនិត្វា ឯកម្មិ ទារកំ អលភិត្វា អមច្ចា
រញ្ជោ អាហារេសុំ - “នត្ថិ, ទេវ, នគរេ ទារកោ ឯបេត្វា អន្តេបុវេ តវ បុត្តំ
អាឡូវកកុមារ”ន្តិ។ រាជា “យថា មម បុត្តោ បិយោ, ឯវំ សត្តលោកស្ស, អត្ថនា
បន បិយតវំ នត្ថិ, គច្ចថ តម្មិ ទត្វា មម ជីវិតំ វក្ខថា”តិ។ តេន ច សមយេន
អាឡូវកស្ស មាតា បុត្តំ មន្តាបេត្វា មណ្ឌាត្វា ធុក្ខុលបុម្ពជកេ កត្វា អន្តេ
សយាបេត្វា និសិដ្ឋា ហោតិ។ រាជបុរិសា រញ្ជោ អាណាយ តត្ថ គន្ធា
វិប្បលបន្តិយា តស្ស ភោឡសន្ទញ្ច ទេវិសហស្សានំ សទ្ធិ ឆាតិយា តំ អាទាយ
បក្កមីសុ, “ស្វេ យក្ខភក្ខោ ភវិស្សតី”តិ។ តំទិវសញ្ច ភគវា បច្ចុសសមយំ
បច្ចុដ្ឋាយ ជេតវនិវហារេ គន្ធុកុដិយំ មហាករុណាសមាបត្ថី សមាបន្តិត្វា
ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ ឱលោកេន្តោ អទុស អាឡូវកស្ស កុមារស្ស
អនាគាមិដលុប្បត្តិយា ឧបនិស្សយំ យក្ខស្ស ច សោតាបត្តិដលុប្បត្តិយា,
ទេសនាបរិយោសានេ ច ចតុរាសីតិចាណាសហស្សានំ
ធម្មចក្ខុបដិលាភស្សតិ។ សោវិភាតាយ វត្ថិយា បុរិមភត្ថកិច្ចំ កត្វា

សុនិជ្ជិតបន្ទាត់ត្រកិច្ច កាឡបក្ខបោសថនិវេស វត្តមានធីតាស្វរិយេ
ឯកោ អនុតិយោ បត្តិវិវរមាយ ចាធមគ្គនេវ សាវត្ថិតោ តីស យោជនានិ
គន្ធា តស្ស យក្ខស្ស ភវនំ ចារិសិ។ តេន វុត្ថំ “អាឡវកស្ស យក្ខស្ស
ភវនេ” តិ។

ក៏ បន ភគវា យស្មី និគ្រោធន អាឡវកស្ស ភវនំ, តស្ស មូលេ វិហាសិ,
ឧទាហុ ភវនេយេវាតិ? ភវនេយេវ។ យថេវ ហិ យក្ខា អត្តនោ ភវនំ បស្សន្តិ,
តថា ភគវាបិ។ សោ តត្ថ គន្ធា ភវនទ្វារេ អជ្ជាសិ។ តថា អាឡវកោ ហិមវន្តេ
យក្ខសមាគមំ គតោ ហោតិ។ តតោ អាឡវកស្ស ទ្វារចាលោ គប្បភោ នាម
យក្ខោ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិទ្ធាវន្តិទ្វា, “កី, ភន្តេ, ភគវា វិកាលេ អាគតោ” តិ
អាហា។ អាម, គប្បភ, អាគតោម្ហិ, សចេ តេ អគរុ, វិហារេយ្យមេករត្ថំ
អាឡវកស្ស ភវនេតិ។ ន មេ, ភន្តេ, គរុ, អបិច ខោ សោ យក្ខោ កក្ខណ្ឌោ
ជរុសោ, មាតាបិតុនម្បិ អភិវាធនាធិនំ ន ករោតិ, មា វុច្ឆិ ភគវតោ វេ
វាសោតិ។ ជាធាមិ, គប្បភ, តស្ស សភារំ, ន កោចិ មមន្តរាយោ ភវិស្សតិ។ សចេ
តេ អគរុ, វិហារេយ្យមេករត្ថន្តិ។

ទុតិយម្បិ គប្បភោ យក្ខោ ភគវន្តំ ឯតទវោច - “អគ្គិតត្ថកចាលសធិសោ,
ភន្តេ, អាឡវកោ, មាតាបិតរោតិ វា សមណាប្រាហ្មណាតិ វា ធម្មោតិ វា ន
ជាធាតិ, វេទាកតានំ បន ចិត្តក្ខេបម្បិ ករោតិ, ហធយម្បិ ជាលេតិ, ចាធមិ
គហេត្វា បរសមុទ្ធិំ វា បរចក្កវាឡំ វា ទិបតី” តិ។ ទុតិយម្បិ ភគវា អាហា -
“ជាធាមិ, គប្បភ, សចេបិ តេ អគរុ, វិហារេយ្យមេករត្ថ” តិ។ ន មេ, ភន្តេ, គរុ,
អបិច ខោ សោ យក្ខោ អត្តនោ អនាហេចេត្វា អនុជានន្តំ មំ ជីវិតាបិ
វោហេយេយ្យ, អាហេចេមិ, ភន្តេ, តស្សតិ។ យថាសុខំ, គប្បភ, អាហេចេហិតិ។
“តេន ហិ, ភន្តេ, តូមេវ ជាធាហិ” តិ ភគវន្តំ អភិវាធស្វា ហិមវន្តាភិមុខោ

បក្កាមិ។ ភវនទ្វារម្បិ សយមេវ ភគវតោវិវរមទាសិ។ ភគវា អន្តោភវនំ
បរិសិទ្ធាយត្ថ អភិលក្ខិតេសុ មជ្ឈលទិវសាទិសុ និសីទិទ្វា អាឡូវកោ សិរី
អនុកោតិ, តស្មីយេវ ទិព្វរតនមយេ បល្លង្កេ និសីទិទ្វា សុវណ្ណាកំ មុញ្ចា។ តំ
ទិស្វាយក្ខស្ស ឥតិយោ អាគន្ធា ភគវន្តំ វន្តិទ្វា សម្បវិវាទេទ្វា និសីទិសុ។ ភគវា
“បុព្វេ តុម្ពេ ទានំ ទទ្វា សីលំ សមាទិយិទ្វា បូជនេយ្យំ បូជេទ្វា ឥមំ សម្បត្តិ
បត្តា, ឥទានិបិ តថេវ ករោថ, មា អញ្ញមញ្ញំ ឥស្សមច្ឆរិយាភិក្ខុតា
វិហារថា” តិអាទិនា នយេន តាសំ បកិណ្ណាកធម្មកថំ កថេសិ។ តា ភគវតោ
មធុរនិគ្សាសំ សុទ្ធា សាធុការសហស្សនិ ទទ្វា ភគវន្តំ សម្បវិវាទេទ្វា
និសីទិសុយេវ។ គប្បតោបិ ហិមវន្តំ គន្ធា អាឡូវកស្សរោចេសិ - “យគ្ស,
មារិស, ជានេយ្យាសិ វិមាទេ តេ ភគវា និសិទ្ធោ” តិ។ សោ គប្បភស្ស សញ្ញំ
អកាសិ “តុណ្ហិ ហោហិ, គន្ធា កត្តត្ថំ ករិស្សមិ” តិ។ បុរិសមាទេន កិរ លដ្ឋិតោ
អហោសិ, តស្មា “មា កោចិ បរិសមជ្ឈេ សុណោយ្យា” តិ ឯវមកាសិ។

តទាសាតាគិរហេមវតា ភគវន្តំ ជេតវនេយេវ វន្តិទ្វា “យក្ខសមាគមំ
គមិស្សមា” តិ សបរិវាទ ឆានាយានេហិ អាកាសេន គន្ធន្តិ។ អាកាសេ ច
យក្ខានំ សព្ពត្ថ មគ្គោ នត្ថិ, អាកាសដ្ឋានិ វិមាទានិ បរិហរិទ្វា មគ្គដ្ឋានេនេវ
មគ្គោ ហោតិ។ អាឡូវកស្ស បនវិមាទំ ភូមជ្ជំ សុគុត្តំ ចាការបរិក្ខិត្តំ
សុសិរិហិតទ្វារអដ្ឋាលកកោបុរំ ឧបរិ កំសជាលសញ្ញន្តំ មញ្ញសសទិសំ
តិយោជនំ ឧព្ពេជន, តស្ស ឧបរិ មគ្គោ ហោតិ។ តេ តំ បទេសមាគម្ម គន្តំ
នាសក្ខិសុ។ ពុទ្ធានំ ហិ និសិទ្ធោកាសស្ស ឧបរិភាគេន យាវ ភវគ្គោ កោចិ គន្តំ
ន សក្កោតិ។ តេ “កិមិទ” តិ? អាវដ្ឋេទ្វា ភគវន្តំ ទិស្វា អាកាសេ ទិត្តលេខ្ហិយ
ឡិយ្ហ វន្តិទ្វា ធម្មំ សុទ្ធា បទក្ខិណំ កត្វា, “យក្ខសមាគមំ គន្ធាម ភគវា” តិ
តិណិ វត្ថុនិ បសំសន្តា យក្ខសមាគមំ អគមំសុ។ អាឡូវកោ តេ ទិស្វា, “ឥធ
និសីទថា” តិ បដិក្កម្ម ឡិកាសមទាសិ។ តេ អាឡូវកស្ស និវេទេសុ - “លាភា តេ,

អាឡូវក, យស្ស តេ ភវនេ ភគវាវិហរតិ, គន្ធាវុសោ, ភគវន្តំ
បយិរុចាសស្ស"តិ។ ឯវំ ភគវា ភវនេយេវ វិហាសិ, ន យស្មី និគ្រោធន
អាឡូវកស្ស ភវនំ, តស្ស មូលេតិ។ តេន វុត្ថំ - "ឯកំ សមយំ ភគវា អាឡូវិយំ
វិហរតិ អាឡូវកស្ស យក្ខស្ស ភវនេ"តិ។

អថ ខោ អាឡូវកោ...បេ.... ឯតទពោច - "និក្ខម, សមណា"តិ កស្មា បនាយំ
ឯតទពោច? រោសេតុកាមតាយ។ តច្រេតំ អាធិតោ បតុតិ សម្ពុត្តោ វេទិតញ្ចោ -
អយំ ហិ យស្មា អស្សទ្ធស្ស សទ្ធាកថា ទុក្ខថា ហោតិ ទុស្សីលាធិនំ
សីលាធិកថាវិយ, តស្មា តេសំ យក្ខានំ សន្តិកា ភគវតោ បសំសំ សុត្វាយេវ
អគ្គិម្ហំ បក្ខិក្ខុលោណាសក្ខរាវិយ អព្ពន្ធាវ កោបេន តជតដាយមាណបាធមោ
ហុត្វា "កោ សោ ភគវា នាម, យោ មម ភវនំ បរិវិជ្ជា"តិ អាហា។ តេ អហំសុ - "ន
ត្វំ, អាវុសោ, ជាធាសិ ភគវន្តំ អម្ពាភំ សត្តារំ, យោ តុសិភគវនេ ឋិតោ
បញ្ចមហាវិលោកិតំ វិលោកេត្វា"តិ អាធិនា នយេន យាវ ធម្មចក្កបវត្តនា
កថេន្តា បដិសន្ធិអាធិសុ ទ្ធវត្ថិស បុព្វនិមិត្តានិ វត្វា, "ឥមាធិបិ ត្វំ, អាវុសោ,
អច្ឆរិយានិ នាទ្ធសា"តិ? ចោទេសុំ។ សោ ធិស្វាបិ កោធជវសេន "នាទ្ធស"ន្តិ អាហា។
អាវុសោ អាឡូវក, បស្សេយ្យាសិ វា ត្វំ, ន វា, កោ តយា អត្តោ បស្សតា វា
អបស្សតា វា? កី ត្វំ ករិស្សសិ អម្ពាភំ សត្តនោ, យោ ត្វំ តំ ឧបនិធាយ
ចលក្កកុដ-មហាឧសភសមីបេ តទហុជាតវច្ឆកោវិយ, តិធា
បទិន្នមត្តវារណាសមីបេ ភិក្ខុចោតកោវិយ,
ភាសុរិលម្ហិតកេសរសោភិតក្ខន្ធស្ស មិគរញ្ញោ សមីបេ ជវសិដ្ឋាលោវិយ,
ធិយឡយោជនសតបវឡកាយសុបណ្ណារាជសមីបេ ធិន្នបក្ខកាកចោតកោ
វិយ ខាយសិ, គច្ឆ យំ តេ ករណីយំ, តំ ករោហិតិ។ ឯវំ វុត្ថេ ទុដ្ឋោ អាឡូវកោ
ឧដ្ឋហិត្វា មនោសិលាតលេ វាមចាទេន ឋត្វា - "បស្សថ ធានិ តុម្ពាភំ វា សត្តា
មហានុភាវោ, អហំ វា"តិ ធិក្ខិណាចាទេន សដ្ឋិយោជនមត្តំ កេលាសបព្ពតក្ខដំ

អក្ខម៍។ តំ អយោកូដបហាដោរិយ និទ្ទន្តអយោបិណ្ណោ បបដិកាយោ មុញ្ចិ,
សោ តត្រ ឋត្វា, “អហំ អាឡវកោ” តិ ឧគ្យោសេសិ។ សកលជម្ពុដីបំ សឡោ
ជ្ជិ។

ចត្តារោ កិរ សឡា សកលជម្ពុដីបេ សូយីសុ - យញ្ច បុណ្ណាកោ
យក្ខសេនាបតិ ធនញ្ញយកោរព្យរាជានំ ជ្ជតំ ជិនិត្វា អឡោដេត្វា “អហំ ជិនិ” ត្ថិ
ឧគ្យោសេសិ; យញ្ច សក្កោ ទេវានមិន្ទោ កស្សបភគវតោ សាសនេ ឌីសក្កន្ត
វិស្សកម្មនេវបុត្តំ សុនមំ កិរិត្វា - “អហំ ចាបភិក្ខុ ច ចាបភិក្ខុនិយោ ច
ឧចាសកេ ច ឧចាសិកាយោ ច សព្វេវ ច អធម្មវាទិនោ ខាទាមី” តិ
ឧគ្យោសាបេសិ; យញ្ច កុសជាតកេ បភាវតិហេតុ សត្តហិ រាជ្ជហិ នគរេ
ឧបរុទ្ធបភាវតី អត្តនា សហ ហត្ថិក្ខន្ធអារោបេត្វា នគរា និក្ខម្ភ - “អហំ
សីហស្សរមហាកុសរាជា” តិ មហាបុរិសោ ឧគ្យោសេសិ; យញ្ច កេលាសមុទ្ធនិ
ឋត្វា អាឡវកោតិ។ តទា ហិ សកលជម្ពុដីបេ ធារេ ឋត្វា ឧគ្យោសិវតសទិសំ
អហោសិ។ តិយោជនសហស្សវិត្តតោ ច ហិមវាបិ សង្គម្មិ យក្ខស្សនុកាវេន។

សោ វាតមណ្ឌលំ សមុជ្ជាបេសិ - “ឯតេនេវ សមណំ បលាបេស្សមី” តិ។ តេ
បុរត្ថិមាទិភេទា វាតា សមុជ្ជហិត្វា
អឡ្យយោជនយោជនទ្ធិយោជនតិយោជនប្បមាណានិ បព្ពតក្ខជាតិ បទាលេត្វា
វេនគច្ឆុក្ខាទីនិ ឧម្ពុលំ កត្វា, អាឡវិនគរំ បក្ខន្តា ជិណ្ឌាហត្ថិសាលាទីនិ
ចុណ្ណោន្តា ធននិជ្ជកា អាកាសេ វិធមេន្តា។ ភគវា “មា កស្សចិ ឧបរោធនោ
ហោត្វ” តិ អធិដ្ឋាសិ។ តេ វាតា ទសពលំ ឋត្វា ជីវកណ្ណាមត្តម្មិ ចាលេតុំ
នាសក្ខីសុ។ តតោ មហាវស្សំ សមុជ្ជាបេសិ។ “ឧទកេន អជ្ឈេត្តវិត្វា សមណំ
មារេស្សមី” តិ។ តស្សនុកាវេន ឧបរុបរិ សតបដលសហស្សបដលាទិភេទា
វលាហកា ឧជ្ជហិត្វា បវស្សីសុ។ វុដ្ឋិធារាវេគេន បថីវី ជិនិត្វា អហោសិ។

វន្តុក្ខាជីនំ ឧបរិ មហោយោ អាគន្ធា ធនពលស្ស ជីវេ ឧស្សាវតីនុមត្តម្បិ
តេមេតុំ នាសក្ខិ។ តតោ ចាសាណាវស្សំ សមុដ្ឋាបេសិ។ មហន្តានិ មហន្តានិ
បព្ពតក្ខណ្ឌានិ ធូមាយន្តានិ បដ្ឋលន្តានិ អាគាសេនាគន្ធា ធនពលំ បត្វា
ធិព្ពមាលាគុណ្ឌានិ សម្បជ្ជីសុ។ តតោ បហារណាវស្សំ សមុដ្ឋាបេសិ។
ឯកតោជារាឧកតោជារាអសិសត្តិឧប្បាធយោ ធូមាយន្តា បដ្ឋលន្តា
អាគាសេនាគន្ធា ធនពលំ បត្វា ធិព្ពបុច្ឆានិ អហេសុំ។ តតោ អដ្ឋារវស្សំ
សមុដ្ឋាបេសិ។ កីសុក វណ្ណា អដ្ឋារា អាគាសេនាគន្ធា ធនពលស្ស ចាធម្មលេ
ធិព្ពបុច្ឆានិ ហុត្វាវិកិរយីសុ។ តតោ កុក្កលវស្សំ សមុដ្ឋាបេសិ។ អច្ចុល្លា
កុក្កលា អាគាសេនាគន្ធា ធនពលស្ស ចាធម្មលេ ចន្ទនចុណ្ឌំ ហុត្វា និបតីសុ។
តតោ វាលិកវស្សំ សមុដ្ឋាបេសិ។ អតិសុខុមវាលិកា ធូមាយន្តា បដ្ឋលន្តា
អាគាសេនាគន្ធា ធនពលស្ស ចាធម្មលេ ធិព្ពបុច្ឆានិ ហុត្វា និបតីសុ។ តតោ
កលលវស្សំ សមុដ្ឋាបេសិ។ តំ កលលវស្សំ ធូមាយន្តំ បដ្ឋលន្តំ
អាគាសេនាគន្ធា ធនពលស្ស ចាធម្មលេ ធិព្ពគន្ធ�ំ ហុត្វា និបតិ។ តតោ
អន្ធការំ សមុដ្ឋាបេសិ “ភីសេត្វា សមណំ បលាបេស្សាមី”តិ។ តំ
ចតុវជ្ជសមន្មាគតំ អន្ធការសទិសំ ហុត្វា ធនពលំ បត្វា
សូរិយប្បភាវិហាតមិវ អន្ធការំ អន្តរាយិ។

ឯវំ យក្ខោ ឥមាហិ នវហិ

វាតវស្សចាសាណាបហារណាដ្ឋារកុក្កលវាលិកកលលន្ធការវុដ្ឋិហិ ភគវន្តំ
បលាបេតុំ អសក្កោន្តោ នាណាវធមហារណាហត្ថាយ
អនេកប្បការរូបភូតគណាសមាកុលាយ ចតុវជ្ជនិយា សេនាយ សយមេវ
ភគវន្តំ អភិគតោ។ តេ ភូតគណា អនេកប្បការេ វិការេ កត្វា “គណ្ហេ
ហនថា”តិ ភគវតោ ឧបរិ អាគន្ធា វិយ ហោន្តិ។ អបិច ខោ និទ្ទន្តលោហាបិណ្ឌំ
វិយ មក្ខិកា, ភគវន្តំ អល្លិយីតុំ អសមត្ថាវ អហេសុំ។ ឯវំ សន្តេបិ យថា

ពោធិមណ្ឌោ មារោ អាគតវេលាយមេវ និវត្តោ, តថា អនិវត្តត្វា ឧបឡាវត្តិមត្តំ
ព្យាកុលមកំសុ។ ឯវំ ឧបឡាវត្តិមត្តំ អនេកប្បការវិភិសនកទស្សនេនបិ
ភគវន្តំ ចាលេតុំ អសក្កោន្តោ អាឡវកោ ចិន្តេសិ - “យំនូនាហំ កេនចិ អជេយ្យំ
ទុស្សវុដំ មុញោយ្យ”ន្តិ។

ចត្តាវិ កិរ អារុដានិ លោកេ សេដ្ឋានិ - សក្កស្ស វេទិវុដំ, វេស្សវណាស្ស
គនារុដំ, យមស្ស នយនារុដំ, អាឡវកស្ស ទុស្សវុដន្តិ។ យទិ ហិ សក្កោ ទុដ្ឋោ
វេទិវុដំ សិនេរុមត្តកេ បហវេយ្យ,
អជ្ជសដ្ឋិសហស្សនិកយោជនសតសហស្សំ វិនិវដ្តិវា ហេដ្ឋតោ គន្លេយ្យ។
វេស្សវណេន កុដ្ឋនកាលេ វិស្សន្តិកំ គនារុដំ ពហុនំ យក្ខសហស្សនំ សីសំ
ចាតេត្វា បុន ហត្ថចាសំ អាគន្ធា តិដ្ឋតិ។ យមេន ទុដ្ឋេន នយនារុដេន
ឱលោកិតមត្តេ អនេកានិ កុម្មណ្ឌាសហស្សានិ តត្ថកចាលេ តិលាវិយ ជវន្តានិ
វិនស្សន្តិ។ អាឡវកោ ទុដ្ឋោ សចេ អាកាសេ ទុស្សវុដំ មុញោយ្យ, ទ្វាទស
វស្សនិ ទេវោ ន វស្សេយ្យ។ សចេ បថវិយំ មុញោយ្យ។ សត្តុក្ខតិណាធិនិ
សុស្សិវា ទ្វាទសវស្សន្តេវ ន បុន វិរុហាយ្យំ។ សចេ សមុទ្ទេ មុញោយ្យ,
តត្ថកចាលេ ឧទកតិន្តុវិយ សត្តមុទកំ សុស្សេយ្យ។ សចេ សិនេរុសទិសេបិ
បព្ពតេ មុញោយ្យ, ខណ្ឌាខណ្ឌំ ហុត្វា វិភិវេយ្យ។ សោ ឯវំ មហានុភារំ ទុស្សវុដំ
ឧត្តវិសាជកំ មុញោវា អគ្គហេសិ។ យេភុយ្យេន
ទសសហស្សីលោកធាតុនេវតា វេកេន សន្និបតីសុ “អជ្ជ ភគវា អាឡវកំ
ទមេស្សតិ, តត្ថ ធម្មំ សោស្សាមា”តិ យុទ្ធទទស្សនកាមាបិ ទេវតា សន្និបតីសុ។
ឯវំ សកលម្បិ អាកាសំ ទេវតាហិ បរិបុណ្ណាមហោសិ។

អថ អាឡវកោ ភគវតោ សមីបេ ឧបរូបវិ វិចរិត្វា វត្តារុដំ មុញោ។ តំ
អសនិវិចក្កំ វិយ អាកាសេ ភេរវសន្តំ ករោន្តំ ជូមាយន្តំ បជ្ឈលន្តំ ភគវន្តំ បត្វា

យក្ខមានមន្ទនត្ថំ ចាទបុញ្ញនចោឡំ ហុត្វា ចាទមូលេ និបតិ។ អាឡូវកោ តំ
ទិស្វា ជិន្នវិសាលោការិយ ឧសភោ ឧទ្ទុតទាហោវិយ សប្ប្បនិត្តេជោ និម្មនោ
និបតិតមានទ្ធវេហ ហុត្វា ចិន្តេសិ - “ធុស្សវុធម្មិ មេ សមណំ នាភិកោសិ។ កី ធុ
ខោ ការណ”ន្តិ? “ឥទំ ការណំ, មេត្តាវិហារយុត្តោ សមណោ, ហន្ត ទំ រោសេត្វា
មេត្តាយ វិយោជេមី”តិ ឥមិនា សម្ពន្ធនេតំ វុត្ថំ - អថ ខោ អាឡូវកោ យក្ខោ
យេន ភគវា... បេ... និក្ខម សមណាតិ។ តត្ថាយមធិប្បាយោ - កស្មា មយា
អនុញ្ញាតោ មម ភវនំ បរិសិទ្ធា យរសាមិកោវិយ ឥត្តាភាវស្ស មជ្ឈេ
និសិន្នេសិ? អនុយុត្តមេតំ សមណាស្ស យទិទំ អទិន្នបរិភោគោ ឥត្តិសំសត្តោ
ច? តស្មា យទិ តុំ សមណាធម្មេ បិតោ, និក្ខម សមណាតិ។ ឯកេ បន - “ឯតានិ
អញ្ញានិ ច ជរុសវចនានិ វត្វា ឯវាយំ ឯតទរោចា”តិ ភណាន្តិ។

អថ ភគវា - “យស្មា ចន្ទោ បជិជទ្ធការេន វិនេតុំ ន សក្កា, សោ ហិ
បជិជទ្ធការេ កយិរមាទេ, សេយ្យថាបិ ចណ្ណាស្ស កុក្ករស្ស នាសាយ បិត្តំ
ភិន្នេយ្យ, សោ ភិយ្យេសោមត្ថាយ ចណ្ណាតរោ អស្ស, ឯវំ ជទ្ទតរោ ហោតិ,
មុទុនា បន សោ សក្កាវិនេតុ”ន្តិ ញាត្វា, សាធាវុសោតិ បិយវចនេន តស្ស វចនំ
សម្បជិដ្ឋិត្វា និក្ខមិ។ តេន វុត្ថំ សាធាវុសោតិ ភគវា និក្ខមីតិ។

តតោ អាឡូវកោ - “សុត្តចោ វតាយំ សមណោ ឯកវចនេនេវ និក្ខន្តោ, ឯវំ
នាម និក្ខមេតុំ សុខំ សមណំ អការណេនវាហំ សកលវត្ថិ យុទ្ធន
អត្តយ្យាសិ”ន្តិ មុទុចិត្តោ ហុត្វា បុន ចិន្តេសិ - “ឥទានិបិ ន សក្កា ជានិតុំ, កី ធុ
ខោ សុត្តចតាយ និក្ខន្តោ ឧទាហុ កោធនោ។ ហន្តាហំ វីមសាមី”តិ។ តតោ
បរិស, សមណាតិ អាហា។ អថ សុត្តចោតិ មុទុក្ខតចិត្តវត្តានករណាត្ថំ បុន
បិយវចនំ វទន្តោ សាធាវុសោតិ ភគវា ចារិសិ។ អាឡូវកោ បុនប្ប្បនំ តមេវ
សុត្តចការំ វីមសន្តោ ធុតិយម្មិ តតិយម្មិ និក្ខម បរិសាតិ អាហា។ ភគវាបិ តថា

អកាសិ។យទិន កវេយ្យ, បកតិយាបិ ជទ្ទយក្ខស្ស ចិត្តំ ជទ្ទតវំ ហុត្វា
ធម្មកថាយ ភាជនំ នកវេយ្យ។ តស្មាយថា នាម មាតា រោទន្តំ បុត្តកំ យំ សោ
ឥច្ឆតិ, តំ ទត្វា វា កត្វា វា សញ្ញាបេសិ តថា ភគវា កិលេសរោទនេន រោទន្តំ
យក្ខំ សញ្ញាបេតុំ យំ សោ ភណាតិ, តំ អកាសិ។យថា ច ធាតី ជញ្ញំ អបិវន្តំ
នារកំ កិញ្ចិ ទត្វា ឧបលាឡេត្វា ចាយេតិ, តថា ភគវា យក្ខំ លោកុត្តរធម្មជ័រំ
ចាយេតុំ តស្ស បត្តិតវចនករណេន ឧបលាឡេត្តោ វមកាសិ។យថា ច
បុរិសោ លាពុម្ពិ ចតុមធ្មំ បូរេតុកាមោ តស្សព្ពន្ធរំ សោធនតិ, វរំ ភគវា
យក្ខស្ស ចិត្តេ លោកុត្តរចតុមធ្មំ បូរេតុកាមោ តស្សព្ពន្ធរ កោធមលំ
សោធនតុំ យាវ តតិយំ និក្ខមនបរិសនំ អកាសិ។

អថ អាឡូវកោ “សុព្ពចោ អយំ សមណោ ‘និក្ខមា’តិ វុត្តោ និក្ខមតិ,
‘បរិសា’តិ វុត្តោ បរិសតិ។ យំនូនាហំ ឥមំ សមណំ វមេវ សកលរត្តិ
កិលមេត្វា ចាទេ គហេត្វា ចារគង្គាយ ឱបេយ្យ”ន្តិ? ចាបកំ ចិត្តំ ឧប្បាទេត្វា
ចតុត្ថវារំ អាហា និក្ខម, សមណាតិ។ តំ ព្រាត្វា ភគវា ន ខ្វាហំ តន្តិ អាហា។ វរំ វា
វុត្តេ តទុត្តរិករណីយំ បរិយេសមាទោ បញ្ចំ បុច្ឆិតព្ពំ មញ្ញិស្សតិ។ តំ
ធម្មកថាយ មុខំ ភវិស្សតីតិ ព្រាត្វា, ន ខ្វាហំ តន្តិ អាហា។ តត្ថ ន-ឥតិ បដិក្ខេបេ។
ខោតិ អវជារណោ។ អហន្តិ អត្ថនិទស្សនំ។ តន្តិ ហេតុវចនំ។ តេនេវេត្ថ “យស្មា
ត្វំ វរំ ចិន្តេសិ, តស្មា អហំ, អាវុសោ, នេវ និក្ខមិស្សមិ, យំ តេ ករណីយំ, តំ
ករោហី”តិ វមត្តោ ទដ្ឋព្ពោ។

តតោ អាឡូវកោ យស្មា បុព្វេបិ អាកាសេន គមនវេលាយ - “កី នុ ខោ
វតំ សុវណ្ណារិមាណំ, ឧទាហុ រជតមណីរិមាណំ អញ្ញាតវំ, ហន្តំ នំ បស្សមា”តិ
វរំ អត្ថនោរិមាណំ អាគតេ ឥន្ទ្រមន្តេ តាបសបរិព្ពាជកេ បញ្ចំ បុច្ឆិត្វា វិស្សន្នេតុំ

អសក្កាន្តេ ចិត្តក្ខេបាទីហិវិហេវេតិ, តស្មា ភកវន្តម្បិ តថាវិហេវេស្សមីតិ
មញ្ញមាណោ បញ្ញំ តន្តិអាទិមាហ។

កុតោ បនស្ស បញ្ញាតិ? តស្ស កិវ មាតាបិតារោ កស្សបំ ភកវន្តំ
បយិរុចាសិត្វា អដ្ឋ បញ្ញោ សហាវិស្សន្តនេន ឧគ្គហេសុំ។ តេ ធម្មារកាលេ
អាឡវកំ បរិយាបុណ្ណាបេសុំ; សោ កាលច្ចយេនវិស្សន្តនំ សម្មស្សិ។ តតោ
“ឥមេ បញ្ញាបិ មាវិនស្សន្ត” តិ សុវណ្ណាបដ្ឋេ ជាតិហិផ្គុលកេន លេខាបេត្វា
វិមាណេនិត្តិបិ។ វេមេតេ បុជ្ជបញ្ញា ពុទ្ធវិសយាវ ហោន្តិ។ ភកវា តំ សុត្វាយស្មា
ពុទ្ធានំ បរិច្ចត្តលាភន្តរាយោ វា ជីវិតន្តរាយោ វា
សព្ពញ្ញតញ្ញាណាព្យាមប្បភាទិបដិឃាតោ វា ន សក្កា កេនចិ កាតុំ, តស្មា នំ
លោកេ អសាធារណំ ពុទ្ធានុភាវំ ឧស្សេន្តោ ន ខ្វាហំ តំ, អាវុសោ, បស្សមិ
សនេវកេ លោកេតិអាទិមាហ។

វេ ភកវា តស្ស ពាធនចិត្តំ បដិសេធស្វា បញ្ញាបុច្ឆនេ ឧស្សហំ ជនេន្តោ
អាហា អបិច តុំ, អាវុសោ, បុច្ឆ, យនាកក្ខ័សីតិ។ តស្សតោ - បុច្ឆ, យទិ
អាកក្ខ័សិ, ន មេ បញ្ញាវិស្សន្តនេ ភារោ អត្ថិ។ អថ វា បុច្ឆ, យំ អាកក្ខ័សិ។ សព្ព
តេ វិស្សន្តេស្សមីតិ សព្ពញ្ញបវារណំ បវារេសិ អសាធារណំ
បច្ឆេកពុទ្ធអគ្គសាវកមហាសាវកេហិ។ វេ ភកវតោ សព្ពញ្ញបវារណាយ
បវារិតាយ អថ ខោ អាឡវកោ យក្ខោ ភកវន្តំ តាថាយ អដ្ឋភាសិ។

តត្ថ កី សូធជវិត្តន្តិ, កី សុ ឥធជវិត្តំ។ វិត្តន្តិ ធនំ។ តំ ហិ បីតិសម្ពាតំ វិត្ត
ករោតិ, តស្មា “វិត្ត” ន្តិ វុច្ឆតិ។ សុចិណ្ណាន្តិ សុកតំ។ សុខន្តិ កាយិកចេតសិកំ
សាតំ។ អាវហាតីតិ អាវហាតិ អានេតិ ទេតិ អប្បេតិ។ ហវេ-ឥតិ ធម្មត្ថ
និចាតោ។ សាធុតវន្តិ អតិសយេន សាធុ។ “សាធុតវ” ន្តិបិ ចាហោ។ វសានន្តិ
វសសញ្ញិតានំ ធម្មានំ។ កថន្តិ កេន បកាវេន។ កថជីវិនោ ជីវិតំ កថជីវិជីវិតំ។

គាថាពន្ធសុខត្ថំ បន សានុនាសិកំ វុច្ឆតិ។ កថំជីវី ជីវតន្តិ វា ចាថោ, តស្ស
“ជីវត្តានំ កថំជីវី”ន្តិ អត្តោ។ ឯវំ ឥមាយ គាថាយ “កី សុ ឥធលោកេ បុរិសស្ស
វិត្ថំ សេដ្ឋំ? កី សុ សុចិណ្ណំ សុខមាវហាតិ? កី រសានំ សាទុតរំ? កថំជីវី ជីវិតំ
សេដ្ឋមាហូ”តិ? ឥមេ ចត្តារោ បញ្ចោ បុច្ឆិ។

អថស្ស ភក្កវា កស្សបទសពលេន វិស្សន្និតនយេនេវ វិស្សន្នេន្តោ ឥមំ
គាថមាហា សទ្ធិធិវិត្ថន្តិ។ តត្ថ យថា ហិរញ្ញសុវណ្ណាធិវិត្ថំ ឧបភោគសុខំ
អាវហតិ, ឧប្បិចាសាធិទុក្ខំ បដិពាហតិ, ធាលិទ្ធិយំ វូបសមេតិ,
មុត្តាធិរតនបដិលាភហេតុ ហោតិ, លោកសន្តតិញ្ច អាវហតិ, ឯវំ
លោកិយលោកុត្តរា សទ្ធាបិ យថាសម្ពុរំ លោកិយលោកុត្តរំ វិចាកំ
សុខមាវហតិ, សទ្ធាធុរេន បដិបន្នានំ ជាតិជរាធិទុក្ខំ បដិពាហតិ,
គុណធាលិទ្ធិយំ វូបសមេតិ, សតិសម្មោជ្ឈន្តាធិរតនបដិលាភហេតុ ហោតិ។

“សទ្ធា សីលេន សម្បន្នោ, យសោ ភោគសមប្បិទោ;
យំ យំ បទេសំ ភជតិ, តត្ថ តត្ថេវ បូជិតោ”តិ។ (ធម. ប. ៣០៣) -

វេជនតោ លោកសន្តតិញ្ច អាវហតីតិ កត្វា “វិត្ថ”ន្តិ វុត្ថំ។ យស្មា បនតេសំ
សទ្ធាវិត្ថំ អនុគាមិកំ អនញ្ញសាធារណំ សព្ពសម្បត្តិហេតុ, លោកិយស្ស
ហិរញ្ញសុវណ្ណាធិវិត្ថស្សបិ និទានំ។ សទ្ធាយេវ ហិ ធានាធិនិ បុញ្ញានិ កត្វាវិត្ថំ
អធិគច្ឆតិ, អស្សន្ទស្ស បនវិត្ថំ យាវនេវ អនត្ថាយ ហោតិ, តស្មា សេដ្ឋន្តិ វុត្ថំ។
បុរិសស្សតិ ឧក្កជ្ជបរិច្ឆេទទេសនា។ តស្មា ន កេវលំ បុរិសស្ស, ឥត្តិអាធិនម្បិ
សទ្ធាវិត្ថមេវ សេដ្ឋន្តិ វេទិតព្ពំ។

ធម្មោតិ ទសកុសលធម្មោ, ធានសីលការវនាធម្មោ វា។ សុចិណ្ណាតិ
សុកតោ សុចរិតោ។ សុខមាវហតីតិ សោណសេដ្ឋបុត្តរជ្ជចាលាធិនំវិយ

មនុស្សសុខ្ខំ, សក្កាធិនំវិយ ទិព្វសុខ្ខំ, បរិយោសានេ មហាបទុមាធិនំវិយ
និព្វានសុខញ្ច អារហតិ។

សច្ចន្តិ អយំ សច្ចសន្តោ អនេកេសុ អត្ថេសុ ទិស្សតិ។ សេយ្យចិទំ - “សច្ចំ
ភណេ ន កុដ្ឋេយ្យា ” តិអាធិសុ (ធម. ប. ២២៤) វាចាសច្ចេ។ “សច្ចេ ឋិតា
សមណាព្រាហ្មណា ចា” តិអាធិសុ (ជា. ២.២១.៤៣៣) វិវត្តិសច្ចេ។ “កស្មា នុ
សច្ចានិ វេទន្តិ ឆានា, បវាទិយាសេ កុសលា វឆានា” តិអាធិសុ (សុ. និ. ៨៩១)
ទិដ្ឋិសច្ចេ។ “ចត្តារិមាទិ, ភិក្ខុវេ, ព្រាហ្មណសច្ចានិ” តិអាធិសុ (អ. និ. ៤.១៨៥)
ព្រាហ្មណសច្ចេ។ “ឯកំ ហិ សច្ចំ ន ទុតិយមត្តិ” តិអាធិសុ (សុ. និ. ៨៩០; មហានិ.
១១៩) បរមត្ថសច្ចេ។ “ចតុន្នំ សច្ចានំ កតិ កុសលា” តិអាធិសុ (វិភ. ២១៦)
អរិយសច្ចេ។ ឥធម បន បរមត្ថសច្ចំ និព្វានំ វិវត្តិសច្ចញ្ច អព្ពន្ធនំ កត្វា វាចាសច្ចំ
អធិប្បតំ, យស្សនុភារេន ឧទកាធិនិ វសេ វត្ថុន្តិ, ជាតិជរាមរណាចារំ តវន្តិ។
យថាហ -

“សច្ចេន វាចេនុទកម្មិ ឆាវតិ,
វិសម្បិ សច្ចេន ហានន្តិ បណ្ឌិតា;
សច្ចេន ទេវោ ជនយំ បវស្សតិ,
សចេ ឋិតា និព្ពតី បត្តយន្តិ។

“យេ កេចិមេ អត្ថិ វសា បថព្យា,
សច្ចំ តេសំ សាទុតរំ វសានំ;
សច្ចេ ឋិតា សមណាព្រាហ្មណា ច,
តវន្តិ ជាតិមរណាស្ស ចារ” តិ (ជា. ២.២១.៤៣៣);

សាទុតវន្តិ មធ្យតវំ បណ្ឌិតតវំ។ រសានន្តិ យេ ឥមេ “មូលរសោ
ខន្ធរសោ” តិអាទិនា (ធម. ស. ៦២៨-៦៣០) នយេន សាយនិយជម្ពា, យេចិមេ
“អនុជានាមិ, ភិក្ខុវេ, សព្វំ ជលរសំ (មហាវ. ៣០០), អរសរូចោ ភវំ គោតមោ,
យេ តេ, ព្រាហ្មណ, រូបរសា សន្ធរសា (ចារា. ៣; អ. និ. ៨.១១), អនាបត្តិ រសរសេ
(ចា. ធម៌. ៦០៥-៦១១), អយំ ធម្មវិនយោ ឯករសោ វិមុត្តិរសោ (ចូឡវ. ៣៨៥; អ. និ.
៨.១៩), ភាគី វា ភគវា អត្តរសស្ស ធម្មរសស្ស” តិអាទិនា (មហានិ. ១៤៩)
នយេន រូចាចារសុបវជ្ជា អវសេសា ព្យញ្ញនាធម្មោ “ធម្មរសា” តិ វុច្ឆន្តិ។ តេសំ
រសានំ សច្ចំ ហវេ សាទុតវំ សច្ចមេវ សាទុតវំ។ សាទុតវំ វា, សេដ្ឋតវំ, ឧត្តមតវំ។
មូលរសានយោ ហិ សរីរមុបព្រហ្មន្តិ, សំកិលេសិកញ្ច សុខមាវហន្តិ។ សច្ចរសេ
វិរតិសច្ចវាចាសច្ចរសា សមថវិបស្សនាធិហិ ចិត្តំ ឧបព្រហ្មតិ,
អសំកិលេសិកញ្ច សុខមាវហតិ។ វិមុត្តិរសោ បរមត្ថសច្ចរសបរិភាវិតត្តា
សាទុ, អត្តរសធម្មរសា ច តទទិកម្មចាយភូតំ អត្តញ្ច ធម្មញ្ច និស្សយ
បវត្តិតោតិ។

បញ្ញាជីវីជីវិតន្តិ ឯត្ថ បន យាយំ អន្ទេកចក្ខុទិចក្ខុកេសុ ទិចក្ខុបុគ្គលោ
គហដ្ឋោ វា កម្មន្តានុដ្ឋាន-សរណាគមននាន-សិវីភាគ-
សីលសមាទានុចោសថកម្មាទិ គហជ្ឈបដិបទំ, បព្ពជិតោ វា
អវិប្បជិសារករសីលសម្ពាទំ តទុត្តវិចិត្តវិសុទ្ធិអាទិភេទម្បិ បព្ពជិតបដិបទំ
បញ្ញាយ អារាធស្វា ជីវតិ, តស្ស បញ្ញាយ ជីវនោ ជីវតំ, តំ វា បញ្ញាជីវតំ
សេដ្ឋមាហូតិ ឯវមត្តោ ទដ្ឋព្ពោ។

ឯវំ ភគវតាវិស្សន្តិ តេ ចត្តារោបិ បញ្ញោ សុត្វា អត្តមនោយក្ខោ
អវសេសេបិ ចត្តារោ បញ្ញោ បុច្ឆន្តោ កង្ខសុ តវតិ ឱយន្តិ កាថមាហា។ អថស្ស
ភគវា បុរិមនយេនេវវិស្សន្តោ សទ្ធាយ តវតិ កាថមាហា។ តត្ថ កិញ្ញាបិ

យោ ចតុត្ថិជមោយំ តរតិ, សោ សំសារណ្ណាវម្បិ តរតិ, វដ្តទុក្ខម្បិ អប្ចេតិ,
កិលេសមលាបិ បរិសុជ្ឈតិ, វេទិ សន្តេបិ បន យស្មា អស្សនោ ឱយតរណំ
អសទ្ធិហន្តោ ន បក្ខន្ធាតិ, បញ្ចសុ កាមគុណេសុ ចិត្តវោស្សន្តោ បមត្តោ
តត្ថវវិសត្តត្តា សំសារណ្ណាវំ ន តរតិ, កុសីនោ ទុក្ខំវិហរតិ វោកិណ្ណោ
អកុសលេហិ ធម្មេហិ, អប្បញ្ញោ សុទ្ធិមគ្គំ អជានន្តោ ន បរិសុជ្ឈតិ, តស្មា
តប្បដិបក្ខំ ធស្សន្តោ ភគវតា អយំ គាថា វុត្តា។

វេទិ វុត្តាយ ចេតាយ យស្មា សោតាបត្តិយផ្កបទដ្ឋានំ សុទ្ធិន្ទ្រិយំ, តស្មា
សទ្ធាយ តរតិ ឱយន្តិ ឥមិនា បទេន ធិដ្ឋាយតរណំ សោតាបត្តិមគ្គំ
សោតាបន្នញ្ច បកាសេតិ។ យស្មា បន សោតាបន្នោ កុសលានំ ធម្មានំ
ភាវនាយ សាតច្ចកិរិយសម្ពុតេន អប្បមាទេន សមន្នាគតោ ទុតិយមគ្គំ
អារាធស្វា ឋបេត្វា សកិទេវិមំ លោកំ អាគមនមគ្គំ អវសេសំ
សោតាបត្តិមគ្គេន អតិណ្ណំ ភវោយវត្ថុំ សំសារណ្ណាវំ តរតិ, តស្មា អប្បមាទេន
អណ្ណាវន្តិ ឥមិនា បទេន ភវោយតរណំ សកទាគាមិមគ្គំ សកទាគាមិញ្ច
បកាសេតិ។ យស្មា ច សកទាគាមី វិរិយេន តតិយមគ្គំ អារាធស្វា
សកទាគាមិមគ្គេន អនតីតំ កាមោយវត្ថុំ កាមោយសញ្ញិតញ្ច
កាមទុក្ខមប្ចេតិ, តស្មា វិរិយេន ទុក្ខមប្ចេតិ ឥមិនា បទេន កាមោយតរណំ
អនាគាមិមគ្គំ អនាគាមិញ្ច បកាសេតិ។ យស្មា បន អនាគាមី
វិគតកាមសញ្ញាយ បរិសុទ្ធាយ បញ្ញាយ ឯកន្តបរិសុទ្ធិំ ចតុត្ថមគ្គបញ្ញំ
អារាធស្វា អនាគាមិមគ្គេន អប្បហីនំ អវិជ្ជាសម្ពាតំ បរមមលំ បដហតិ, តស្មា
បញ្ញាយ បរិសុជ្ឈតីតិ, ឥមិនា បទេន អវិជ្ជាយតរណំ អរហត្តមគ្គញ្ច
អរហត្តញ្ច បកាសេតិ។ ឥមាយ ច អរហត្តនិក្ខុដេន កចិតាយ គាថាយ
បរិយោសានេ យក្ខោ សោតាបត្តិជលេ បតិដ្ឋាសិ។

ឥតនាទី តមេវ “បញ្ញាយ បរិសុដ្ឋតី” តិ ឯត្ថ វុត្ថំ បញ្ញាបទំ គហេត្វា អត្តនោ
បដិភានេន លោកិយលោកុត្តរមិស្សកំ បញ្ចំ បុច្ឆន្តោ កម៌សុ លភតេ បញ្ញាត្តិ
ឥមំ ធម្មទំ កាថមាហា។ តត្ថ កម៌ស្វតិ សព្ពត្ថេវ អត្តយុត្តិបុច្ឆា ហោត្តិ។ អយំ ហិ
បញ្ញាធិអត្ថំ ព្យាត្វា តស្ស យុត្តិ បុច្ឆតិ - “កម៌, កាយ យុត្តិយា, កេន ការណេន
បញ្ចំ លភតី” តិ? ឯស នយោ ធនាធិសុ។

អថស្ស ភគវា ចត្វាហិ ការណេហិ បញ្ញាលភំ ទស្សន្តោ
សទ្ធិហានោទិអាធិមាហា។ តស្សត្ថោ - យេន បុព្ពភាគេ កាយសុចរិតាធិភេទេន
អបរភាគេ ច សត្តតីសពោធិបក្ខិយភេទេន ធម្មេន អរហន្តោ
ពុទ្ធបច្ឆេកពុទ្ធសាវកា និព្វានំ បត្តា, តំ សទ្ធិហានោ អរហតំ ធម្មំ និព្វានបត្តិយា
លោកិយលោកុត្តរបញ្ចំ លភតិ, តព្វា ខោ ន សទ្ធាមត្តកេនេវ។ យស្មា បន
សទ្ធាជាតោ ឧបសង្កមតិ, ឧបសង្កមន្តោ បយិរុចាសតិ, បយិរុចាសន្តោ សោតំ
ឱទហតិ, ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ, តស្មា ឧបសង្កមនតោ បភុតិ យាវ
ធម្មស្សវនេន សុស្សសំ លភតិ។ កី វុត្ថំ ហោតិ - តំ ធម្មំ សទ្ធិហិតាបិ
អាចរិយុបដ្ឋាយេ កាលេន ឧបសង្កមិត្វា វត្តករណេន បយិរុចាសិត្វា យទា
បយិរុចាសនាយ អារាធិតចិត្តា កិញ្ចិ វត្តកាមា ហោត្តិ។ អថ អធិគតាយ
សោតុកាមតាយ សោតំ ឱទហិតា សុណាន្តោ លភតីតិ។ ឯវំ សុស្សសម្បិ ច
សតិអរិយ្យវាសេន អប្បមត្តោ សុភាសិតទុញ្ញាសិតញ្ញតាយ វិចក្ខុណោ ឯវំ
លភតិ, ន ឥតរោ។ តេនាហ “អប្បមត្តា វិចក្ខុណោ” តិ។

ឯវំ យស្មា សទ្ធាយ បញ្ញាលភសំវត្ថុនិកំ បដិបទំ បដិបដ្ឋតិ, សុស្សសាយ
សក្កច្ចំ បញ្ញាធិគម្ភចាយំ សុណាតិ, អប្បមាទេន គហិតំ ន បមុស្សតិ។
វិចក្ខុណតាយ អន្ធនាធិកំ អរិបរិតព្វា គហេត្វា វិត្តាវកំ ករោតិ។
សុស្សសាយ វា ឱហិតសោតោ បញ្ញាបដិលភហេតុំ ធម្មំ សុណាតិ,

អប្បមាទេន សុតធំ ជារតិ, វិចិត្រណាតាយ ធានំ ធម្មានំ អត្ថមុបបរិក្ខតិ,
អថានុបុព្វេន បរមត្ថសង្ខំ សង្ខិករោតិ, តស្មាស្ស ភគវា “កម៌សុ លភតេ
បញ្ញ”ន្តិ បុដ្ឋោ ឥមាធិ ចត្តារិ ការណាធិ ទស្សន្តោ ឥមំ កាថមាហា។

ឥទានិ តតោ បរេ តយោ បញ្ញោ វិស្សន្តោ បតិវ្វបការីតិ ឥមំ កាថមាហា។
តត្ថ ទេសកាលាធិនិ អហាបេត្វា លោកិយស្ស លោកុត្តរស្ស វា ធនស្ស
បតិវ្វបំ អធិកម្មចាយំ ករោតីតិ បតិវ្វបការី។ ធុរវាតិ ចេតសិករីយវសេន
អនិក្ខត្តដុរោ។ ឧដ្ឋាតាតិ, “យោ ច សីតញ្ច ឧណ្ហញ្ច, តិណ្ហា ភិយ្យោ ន
មញ្ញតី” តិអាធិនា (ថេរគា. ២៣២) នយេន កាយិ ករីយវសេន ឧដ្ឋានសម្បន្តោ
អសិលបរក្កមោ។ វិន្ទតេ ធនន្តិ ឯកម្មសិកាយ នចិរស្សេវ
ចតុសតសហស្សសង្ខំ ចូឡន្តោវាសី វិយ លោកិយធនញ្ច,
មហាល្អកមហាតិស្សត្ថេរោវិយ លោកុត្តរធនញ្ច លភតិ។ សោ “តីហិយេវ
ឥរិយាបថេហិ វិហរិស្សមី” តិ វត្ថុំ កត្វា ជិនមិទ្ធាគមនវេលាយ បលាលបុម្ភដកំ
តេមេត្វា សីសេ កត្វា គលប្បមាណំ ឧទកំ បរិសិទ្ធា ជិនមិទ្ធិ បដិពាហន្តោ
ទសហិ វស្សេហិ អរហត្ថំ ចាបុណី។ សច្ចេនាតិ វចីសច្ចេនាបិ “សច្ចវាធិ
ភូតវាធិ” តិ, បរមត្ថសច្ចេនាបិ “ពុទ្ធា បច្ចេកពុទ្ធា អរិយសារកោ” តិ ឯវំ កិត្តិ
បប្បោតិ។ ទទន្តិ យំ កិញ្ចិ ឥន្ទ្រតបត្តិតំ ទទន្តោ មិត្តានិ គន្ធិតិ, សម្បទេតិ
ករោតីតិ អត្តោ។ ទុទ្ធានំ វា ទទំ តំ គន្ធិតិ។ ទានមុខេន វា ចត្តារិបិ សង្កហវត្ថុនិ
គហិតានីតិ វេទិតញ្ញានិ, តេហិ មិត្តានិ ករោតីតិ វត្ថុំ ហោតិ។

ឯវំ គហជ្ជបព្ពជិតានំ សាធារណេន លោកិយលោកុត្តរមិស្សកេន នយេន
ចត្តារោ បញ្ញោ វិស្សន្តោ ឥទានិ “កម៌ បេច្ច ន សោចតី” តិ ឥមំ បញ្ចមំ បញ្ញំ
គហជ្ជវសេន វិស្សន្តោ យស្សេតេតិអាធិមាហា។ តស្សត្ថោ - យស្ស
“សទ្ធិហានោ អរហត” ន្តិ ឯត្ថ វត្ថុតាយ សព្វកល្យាណធម្មប្បាទិកាយ សទ្ធាយ

សមន្មាគតត្តា សុទ្ធស្ស, យរមេសិនោតិ យរវាសំ បញ្ច វា កាមគុណោ
ឯសន្តស្ស គវេសន្តស្ស កាមភោគិនោ គហជ្ជស្ស “សច្ចេន កិត្តិ បប្បោតិ” តិ
ឯត្ថ វុត្តប្បការំ សច្ចំ។ “សុស្សសំ លភតេ បញ្ច” តិ ឯត្ថ សុស្សសបញ្ញាណាមេន
វុត្តោវ ធមោ។ “ធុរវា ឧដ្ឋាតា” តិ ឯត្ថ ធុរនាមេន ឧដ្ឋាននាមេន ច វុត្តា ធិតិ។ “ធនំ
មិត្តានិ គន្ថតិ” តិ ឯត្ថ វុត្តប្បការោ ចាតោ ចាតិ ឯតេ ចតុរោ ធម្មា សន្តិ។ ស វេ
បេច្ច នសោចតិ តិ ឥធលោកា បរលោកំ គន្ធា ស វេ នសោចតិ តិ។

ឯវំ ភគវា បញ្ចមម្បិ បញ្ចំ វិស្សជ្ជេត្វា តំ យក្ខំ ចោទេន្តោ ឥដ្ឋ
អញ្ជេបីតិ អាទិមាហា។ តត្ថ ឥដ្ឋាតិ ចោទនត្ថេ និចាតោ។ អញ្ជេបីតិ អញ្ជេបិ
ធម្មេ បុច្ឆ សមណាព្រាហ្មណោ បុច្ឆស្ស។ អញ្ជេបិ វា បូរណាទយោ
សត្តញ្ញបដិញ្ញេ បុច្ឆ សមណាព្រាហ្មណោ បុច្ឆស្ស។ យទិ អម្ពេហិ “សច្ចេន កិត្តិ
បប្បោតិ” តិ ឯត្ថ វុត្តប្បការា សច្ចា ភិយ្យោ កិត្តិប្បត្តិការណំ វា, “សុស្សសំ
លភតេ បញ្ច” តិ ឯត្ថ សុស្សសាតិ បញ្ញាបទេសេន វុត្តា ធម្មា ភិយ្យោ
លោកិយលោកុត្តរបញ្ញាបដិលាភការណំ វា, “ធនំ មិត្តានិ គន្ថតិ” តិ ឯត្ថ
វុត្តប្បការា ចាតា ភិយ្យោ មិត្តគន្ថនការណំ វា, “ធុរវា ឧដ្ឋាតា” តិ ឯត្ថ តំ តំ
អត្ថវសំ បដិច្ច ធុរនាមេន ឧដ្ឋាននាមេន ច វុត្តាយ មហាភាវសហនត្ថេន
ឧស្សោន្ទិការី ប្បត្តាយ វីរិយសម្ពាតាយ ខន្ធ្យា ភិយ្យោ
លោកិយលោកុត្តរធនវិន្ទនការណំ វា, “សច្ចំ ធម្មោ ធិតិ ចាតោ” តិ ឯវំ វុត្តេហិ
ឥមេហោវ ចត្វហិ ធម្មេហិ ភិយ្យោ អស្មា លោកា បរំ លោកំ បេច្ច
អសោចនការណំ វា ឥធជវិជ្ជតិ តិ អយមេត្ថ សទ្ធិ សង្ខេបយោជនាយ
អត្ថវល្លាណា។ វិត្តារតោ បន ឯកមេកំ បទំ អត្ថទ្វារបទុទ្វារបទវល្លាណាយេហិ
វិភជិត្វា វេទិតញ្ច។

ឯវំ វុត្តន្ត យក្ខោ យេន សំសយេន អញ្ញោ បុន្នេយ្យ, តស្ស បហំនត្តា កងំ នុ
ធានិ បុន្នេយ្យំ, បុច្ឆ សមណាព្រាហ្មណោតិ វត្វា យេបិស្ស អបុច្ឆនការណំ ន
ជានន្តិ, តេបិ ជាតាបេន្តោ យោហំ អដ្ឋបជាតាមិ, យោ អត្តោ សម្បរាយិកោតិ
អាហា។ តត្ថ អដ្ឋាតិ អដ្ឋាទី កត្វាតិ អធិប្បាយោ។ បជាតាមីតិ យថាវុត្តន
បការេន ជាតាមិ។ យោ អត្តោតិ ឯត្តាវតា “សុស្សសំ លភតេ បញ្ញ”ន្តិអាធិនា
នយេន វុត្តំ ទិដ្ឋជម្ពុកំ ទស្សេតិ។ សម្បរាយិកោតិ ឥមំនា “យស្សេតេ ចតុរោ
ធម្មា”តិ វុត្តំ បេច្ឆ សោកាការៈការណំ សម្បរាយិកំ។ អត្តោតិ ច
ការណស្សេតំ អធិវចនំ។ អយំ ហិ អត្ថសន្នោ “សាត្តំ សព្វញ្ញន”ន្តិ ឯវមាធិសុ
(ចារា. ១; ធិ. និ. ១.២៥៥) ចាបត្ថេ វត្តតិ។ “អត្តោ មេ, គហបតិ,
ហិរញ្ញសុវណ្ណានា”តិអាធិសុ (ធិ. និ. ២.២៥០; ម. និ. ៣.២៥៨) វិចក្ខុណោ។ “ហោតិ
សីលវតំ អត្តោ”តិអាធិសុ (ជា. ១.១.១១) វុឡិម្ហិ។ “ពហុជនោ ភជតេ
អត្ថហេតុ”តិអាធិសុ ធនេ។ “ឧភិន្នមត្តំ ចរតិ”តិអាធិសុ (ជា. ១.៧.៦៦; សំ. និ.
១.២៥០; ថេរគា. ៤៤៣) ហិរតេ។ “អត្ថេ ជាតេ ច បណ្ឌិត”ន្តិអាធិសុ (ជា. ១.១.៩២)
ការណោ។ ឥធម បន ការណោ។ តស្មា យំ បញ្ញាទិលាភាធិនំ ការណំ ទិដ្ឋជម្ពុកំ,
យញ្ញ បេច្ឆ សោកាការៈស្ស ការណំ សម្បរាយិកំ, តំ យោហំ អដ្ឋ ភគវតា
វុត្តនយេន សាមំយេវ បជាតាមិ, សោ កងំ នុ ធានិ បុន្នេយ្យំ បុច្ឆ
សមណាព្រាហ្មណោតិ ឯវមេត្ថ សន្នេបតោ អត្តោ វេទិតព្ពោ។

ឯវំ យក្ខោ “បជាតាមិ យោ អត្តោ សម្បរាយិកោ”តិ វត្វា តស្ស ញ្ញាណស្ស
ភគវមូលកត្តំ ទស្សេន្តោ អត្តាយ វត មេ ពុទ្ធាតិ អាហា។ តត្ថ អត្តាយាតិ
ហិតាយ វុឡិយា ច។ យត្ថ ទិន្នំ មហាប្បលន្តិ “យស្សេតេ ចតុរោ ធម្មា”តិ ឯត្ថ
វុត្តចាគេន យត្ថ ទិន្នំ មហាប្បលំ, តំ អត្ថទត្ថិណោយ្យំ ពុទ្ធិ បជាតាមីតិ អត្តោ។
កេចិ បន “សង្ឃំ សន្ធាយ ឯវមាហា”តិ ភណ្ឌិន្តិ។

ឯវំ ឥមាយ កាថាយ អត្ថនោ ហិតាធិគមំ ទស្សេត្វា ឥនានិ សហិតបដិបត្តិ
ធិបេន្តោ សោ អហំ វិចរិស្សមីតិ អាធិមាហ។ តត្ថ កាមា កាមន្តិ ទេវកាមា
ទេវកាមំ។ បុរា បុរន្តិ ទេវនគរតោ ទេវនគរំ។ នមស្សមាណោ សម្ពុទ្ធំ, ធម្មស្ស ច
សុធម្មតន្តិ “សម្មាសម្ពុទ្ធោ វត ភគវា, ស្វាគ្គាតោ វត ភគវតោ ធម្មោ” តិ អាធិនា
នយេន ពុទ្ធសុពោធិតញ្ច ធម្មសុធម្មតញ្ច ច-សទ្ទេន “សុប្បដិបន្នោ វត ភគវតោ
សាវកសង្ឃោ” តិ អាធិនា សង្ឃសុប្បដិបត្តិញ្ច អភិវត្តិវិទ្យា នមស្សមាណោ
ធម្មយោសកោ ហុត្វា វិចរិស្សមីតិ វុត្តំ ហោតិ។

ឯវិមាយ កាថាយ បរិយោសានញ្ច វត្តិវិការនញ្ច សាធុការសទ្ធិដ្ឋានញ្ច
អាឡូវកកុមារស្ស យក្ខកវនំ អានយនញ្ច ឯកក្ខណោយេវ អហោសិ។
រាជបុរិសា សាធុការសទ្ធិ សុត្វា - “ឯវុចោ សាធុការសទ្ធា ឋេបេត្វា ពុទ្ធន
អញ្ញេសំ អពុគ្គច្ឆតិ, អាគតោ នុ ខោ ភគវា” តិ អាវុជ្ជន្តា ភគវតោ សរីរឫកំ
ទិស្វា បុព្វេរិយ ពហិ អជ្ជត្វា និព្វិសន្តា អន្តោយេវ បរិសិត្វា អទ្ធសំសុ ភគវន្តំ
យក្ខស្ស ភវនេ និសិន្នំ, យក្ខញ្ច អញ្ញេលី បគ្គហេត្វា ឋិតំ។ ទិស្វាន យក្ខំ
អាហំសុ - “អយំ តេ, មហាយក្ខ, រាជកុមារោ ពលីកម្មាយ អានីតោ, ហន្ត នំ
ខាទ វា ភុញ្ញ វា, យថាបច្ឆយំ វា ករោហី” តិ។ សោ សោតាបន្នត្តា លង្គិតោ
វិសេសេន ច ភគវតោ បុរតោ ឯវុ វុច្ឆមាណោ អថ តំ កុមារំ ឧភោហិ ហត្ថេហិ
បដិគ្គហេត្វា ភគវតោ ឧបនាមេសិ “អយំ, ភន្តេ, កុមារោ មយ្ហំ បេសិតោ,
ឥមាហំ ភគវតោ ធម្មិ, ហិតានុកម្មកា ពុទ្ធា, បដិគ្គណ្ហាតុ, ភន្តេ, ភគវា ឥមំ
ធារកំ ឥមស្ស ហិតត្ថាយ សុខត្ថាយា” តិ ឥមញ្ច កាថមាហ -

“ឥមំ កុមារំ សតបុញ្ញលក្ខណំ,
សព្ពត្ថ្ថេតំ បរិបុណ្ណាព្យញ្ញនំ;
ឧទគ្គិច្ចិត្តោ សុមនោ ទទាមិ តេ,

បដិគ្គហ លោកហិតាយ ចក្ខុមា”តិ។

បដិគ្គហេសិ ភគវា កុមារំ។ បដិគ្គណ្ហោ ច យក្ខស្ស ច កុមារស្ស ច
មង្គលករណត្ថំ ចាទ្ធនគាថំ អភាសិ។ តំ យក្ខោ កុមារំ សរណំ គមេន្តោ
តិក្ខត្ថំ ចតុត្ថចានេន បូរេសិ។ សេយ្យថំ -

“ធិយាយុកោ ហោតុ អយំ កុមារោ,
តុវញ្ច យក្ខ សុខិតោ ភវាហិ;
អព្យាធិតា លោកហិតាយ តិជ្ជថ,
អយំ កុមារោ សរណមុបេតិ ពុទ្ធំ;
អយំ កុមារោ សរណមុបេតិ ធម្មំ;
អយំ កុមារោ សរណមុបេតិ សង្ឃ”ន្តិ។

អថ ភគវា កុមារំ រាជបុរិសានំ អនាសិ - “ឥមំ វុឡោត្វា បុន មមេវ ទេថា”តិ។
ឯវំ សោ កុមារោ រាជបុរិសានំ ហត្ថតោ យក្ខស្ស ហត្ថំ, យក្ខស្ស ហត្ថតោ
ភគវតោ ហត្ថំ, ភគវតោ ហត្ថតោ បុន រាជបុរិសានំ ហត្ថំ គតត្តា ឆាមតោ
“ហត្ថកោ អាឡូវកោ”តិ ជាតោ។ តំ អាធាយ បដិធិវត្ថុ រាជបុរិសេ ធិស្វា
កស្សកវនកម្មិកាធយោ “កី យក្ខោ កុមារំ អតិទហវត្ថា ន ឥធិ”តិ? ភីតា
បុច្ឆិសុ។ រាជបុរិសា “មា ភាយថ។ ខេមំ កតំ ភគវតា”តិ សព្ពមារោចេសុំ។ តតោ
“សាធុ សាធុ”តិ សកលំ អាឡូវិនគរំ ឯកកោលាហាលេន យក្ខាភិមុខំ
អហោសិ។ យក្ខោបិ ភគវតោ ភិក្ខាបារកាលេ អនុប្បត្តេ បត្តចីវរំ គហេត្វា
ឧបឡមគ្គំ អនុគន្ធា និវត្តិ។

អថ ភគវា នគរេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា កតភត្តកិច្ចោ នគរទ្វារេ អញ្ញាតវស្សី
វិវិត្តេ រុក្ខមូលេ បញ្ញត្តពុទ្ធាសនេ និសីធិ។ តតោ មហាជនកាយេន សទ្ធិ រាជា ច

នាគរាជ ឯកតោ សម្បជ្ឈិណ្ឌិតា ភគវន្តំ ឧបសង្កម្ម វន្តិតា បរិវារេត្វា និសិន្នា -
 “កងំ, ភន្តេ, ឯវំ ធារុណំ យក្ខំ ធម៌យិត្តា” តិ បុច្ឆិសុ។ តេសំ ភគវា យុទ្ធមាទី
 កត្វា “ឯវំ នវិវិទំ វស្សំ វស្សេត្វា ឯវំ វិភីសនកំ អកាសិ, ឯវំ បញ្ចំ បុច្ឆិ។
 តស្សាហំ ឯវំ វិស្សន្នេសិ” ត្ថិ តមេវាឡវកសុត្តំ កថេសិ។ កថាបរិយោសានេ
 ចតុរាសីតិចារណាសហស្សានំ ធម្មាភិសមយោ អហោសិ។ តតោ រាជា ចេវ
 នាគរាជ វេស្សវណាមហារាជស្ស ភវនសមីបេ យក្ខស្ស ភវនំ កត្វា
 បុប្ផគន្ធាទិសក្ការុបេតំ និច្ចពាលី បវត្តេសុំ។ តព្វា កុមារំ វិញ្ញតំ បត្តំ “ត្វំ ភគវន្តំ
 និស្សាយ ជីវិតំ លភិ, គច្ឆ ភគវន្តំយេវ បយិរុចាសស្ស ភិក្ខុសង្ឃញ្ញា” តិ
 វិស្សន្នេសុំ។ សោ ភគវន្តញ្ញា ភិក្ខុសង្ឃញ្ញា បយិរុចាសមាណោ នចិរស្សេវ
 អនាគាមិជលេ បតិជ្ឈាយ សព្វំ ពុទ្ធវចនំ ឧគ្គហេត្វា បញ្ចសតឧចាសកបរិវារោ
 អហោសិ។ ភគវា ច នំ ឯតទគ្គំ និច្ចិសិ - “ឯតទគ្គំ, ភិក្ខុវេ, មម សាវកានំ
 ឧចាសកានំ ចត្វាហិ សង្កហវត្ថុហិ បរិសំ សង្កណ្ឌានានំ យទិទំ ហត្ថកោ
 អាឡវកោ” តិ (អ. និ. ១.២៥១)។ ធានសមំ។

ឥតិ សាវត្ថប្បកាសិនិយា

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

យក្ខសំយុត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១១. សក្កសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. សុរិវសុត្តវណ្ណានា

២៤៧. សក្កសំយុត្តស្ស បឋមេ អភិយំស្វតិ កថា អភិយំសុ? យថា
 ពលវន្តោ អហេសុំ, តទា។ តត្រាយំ អនុបុត្តិកថា - សក្កោ កិរ មគធរដ្ឋ
 មចលកាមកេ មយោ នាម មាណវោ ហុត្វា តេត្ថីស បុរិសេ គហេត្វា
 កល្យាណកម្មំ ករោន្តោ សត្ត វតបទានិ បូរេត្វា តត្ថ កាលដ្ឋតោ ទេវលោកេ
 និព្ពត្តិ។ តំ ពលវកម្មានុកាវេន សបរិសំ សេសទេវតា ទសហិ វាទេហិ
 អធិគណ្ណាន្តំ ទិស្វា “អាគន្ធកទេវបុត្តា អាគតា” តិ នេវាសិកា គន្ធានំ
 សន្និយីសុ។ សក្កោ សកបរិសាយ សញ្ញំ អទាសិ - “មារិសា មា គន្ធានំ បិរិវត្ត,
 បិរិវត្តាការមត្តមេវ ទស្សេថា” តិ។ តេ តត្ថ អកំសុ។ នេវាសិកទេវតា
 សុវណ្ណាសរកេហិ ឧបនីតំ គន្ធានំ យាវទត្ថំ បិរិវត្តា មត្តា តត្ថ តត្ថ
 សុវណ្ណាបជរិយំ បតិវត្តា សយីសុ។ សក្កោ “គណ្ណាជ បុត្តហតាយ បុត្ត” តិ តេ
 ចានេសុ គហេត្វា សិនេរុចានេ ទិចាបេសិ។ សក្កស្ស បុញ្ញតេជេន
 តទនុវត្តកាបិ សព្វេ តត្ថេវ បតីសុ។ តេ សិនេរុវេមជ្ឈកាលេ សញ្ញំ លភិក្ខុ,
 “តាតា ន សុរំ បិរិម្ហ, ន សុរំ បិរិម្ហា” តិ អាហំសុ។ តតោ បជ្ជាយ អសុរា នាម
 ជាតា។ អថ នេសំ កម្មបច្ឆយឧតុសមុជ្ជានំ សិនេរុស្ស ហេដ្ឋិមតលេ
 ទសយោជនសហស្សំ អសុរកវំនំ និព្ពត្តិ។ សក្កោ តេសំ និវត្តេត្វា
 អនាគមនត្ថាយ អារក្ខំ វេបេសិ, យំ សន្ធាយ វុត្ថំ -

“អន្តរា ទ្វិន្នំ អយុជ្ឈបុរាណំ,
 បញ្ចវិធា វេបិតា អភិរក្ខា;
 ឧទកំ ករោជិ-បយស្ស ច ហារី,
 មទនយុតា ចតុរោ ច មហត្ថា” តិ។

ទ្វេ នគរាទិ ហិ យុទ្ធនេ គហេតុំ អសក្កណោយ្យតាយ អយុជ្ឈបុរាណំ នាម
 ជាតានិ ទេវនគរញ្ច អសុរនគរញ្ច។ យថា ហិ អសុរា ពលវន្តោ ហោន្តិ, អថ

ទេវេហិ បលាយិត្វា ទេវនគរំ បរិសិត្វា ទ្វារេ បិទហិតេ អសុរានំ
សតសហស្សម្បិ កិញ្ចិ កាតុំ ន សក្កោតិ។ យទា ទេវា ពលវន្តោ ហោន្តិ,
អថាសុវេហិ បលាយិត្វា អសុរនគរស្ស ទ្វារេ បិទហិតេ សក្កានំ
សតសហស្សម្បិ កិញ្ចិ កាតុំ ន សក្កោតិ។ ឥតិ ឥមា និទ្ធេ នគរានិ អយុជ្ឈបុរានិ
នាម។ នេសំ អន្តរា ឯតេសុ ឧទកាធិសុ បញ្ចាសុ ហ៊ានេសុ សក្កេន អារក្ខា
ប៊បិតា។ តត្ថ ឧទកសន្នេន នាគា គហិតា។ តេ ហិ ឧទកេ ពលវន្តោ ហោន្តិ។
តស្មា សិនេរុស្ស បឋមាលិន្នេ តេសំ អារក្ខា។ ករោជិសន្នេន សុបណ្ណា គហិតា។
តេសំ កិរ ករោជិ នាម ចានភោជនំ, តេន តំ នាមំ លភីសុ។ ធុតិយាលិន្នេ តេសំ
អារក្ខា។ បយស្សហារីសន្នេន កុម្មណ្ណា គហិតា។ ទានវរក្ខសា កិរ តេ។
តតិយាលិន្នេ តេសំ អារក្ខា។ មទនយុតសន្នេន យក្ខា គហិតា។ វិសមចារិនោ
កិរតេ យុជ្ឈសោណ្ណា។ ចតុត្ថាលិន្នេ តេសំ អារក្ខា។ ចតុរោ ច មហន្តាតិ
ចត្តារោ មហារាជានោ វុត្តា។ បញ្ចមាលិន្នេ តេសំ អារក្ខា។ តស្មា យទិ អសុរា
កុបិតារិលចិត្តា ទេវបុរំ ឧបយន្តិ យុទ្ធសូ, យំ គិរិនោ បឋមំ បរិកណ្ណំ, តំ ឧរកា
បជិតាហន្តិ ឯវំ សេសេសុ សេសា។

តេ បន អសុរា អាយុវណ្ណាសឥស្សរិយសម្បត្តិហិ តាវតីសសទិសាវ។
តស្មា អន្តរា អត្តានំ អជានិត្វា ចាជលិយា បុប្ផិតាយ, “ន ឥទំ ទេវនគរំ, តត្ថ
ចារិច្ចត្ថកោ បុប្ផតិ, ឥធម បន ចិត្តចាជលី, ជវសក្កេនាម្នាកំ សុរំ ចាយេត្វា
វញ្ចិតា, ទេវនគរញ្ច នោ គហិតំ, គច្ឆាម តេន សទ្ធិ យុជ្ឈិស្សាមា” តិ
ហត្ថិអស្សវេ អារុយ្ហ សុវណ្ណាជតមណីជលកានិ គហេត្វា, យុទ្ធសង្គា ហុត្វា,
អសុរភេរិយោ វាទេន្តា មហាសមុទ្ធេ ឧទកំ ទ្វិជា ភេត្វា ឧជ្ឈហន្តិ។ តេ ទេវេ វុដ្ឋេ
វម្មិកមក្ខិកា វម្មិកំ វិយ សិនេរុំ អភិរុហិតុ អារក្ខន្តិ។ អថ នេសំ បឋមំ នាគហិ
សទ្ធិ យុទ្ធិ ហោតិ។ តស្មី ខោ បន យុទ្ធេ ន កស្សចិ ជរិ វា ចម្ពំ វា ជិដ្ឋតិ, ន
លោហិតំ ឧប្បជ្ឈតិ, កេវលំ កុមារកានំ ទារុមេណ្ឌាកយុទ្ធិវិយ អញ្ញមញ្ញំ

សន្តោសនមត្តមេវ ហោតិ។ កោដិសតាបិ កោដិសហស្សាបិ នាគា តេហិ សន្ធិ
យុជ្ឈិត្វា តេ អសុរេបុរិយេវ បរេសេត្វា និវត្តន្តិ។

យថា បន អសុរា ពលវន្តោ ហោន្តិ, អថ នាគា ឌីសក្កិត្វា ទុតិយេ អាលិន្ទេ
សុបណ្ណាហិ សន្ធិ ឯកតោវ ហុត្វា យុជ្ឈិត្វិ។ ឯស នយោ សុបណ្ណាធិស្វបិ។ យថា
បន តានិ បញ្ចបិ ហំនានិ អសុរា មទ្គន្តិ, តថា ឯកតោ សម្មិណ្ឌិតានិបិ បញ្ច
ពលានិ ឌីសក្កិត្វិ។ អថ ចត្តារោ មហារាជានោ គន្ធា សក្កស្ស តំ បវត្តិ
អាហេចន្តិ។ សក្កោ តេសំ វចនំ សុត្វា ទិយឡយោជនសតិកំ វេជយន្តវំ អារុយ្ហ
សយំ វា និក្ខមតិ, ឯកំ វា បុត្តំ បេសេតិ។ ឥមស្មី បន កាលេ បុត្តំ
បេសេតុកាមោ, តាត សុរិរាតិអាទិមាហ។

ឯវំ ភទ្ទន្តវាតិ ខោតិ ឯវំ ហោតុ ភទ្ទំ តវ ឥតិ ខោ។ បមាទំ អាចានេសីតិ
បមាទំ អកាសិ។ អច្ឆរាសជ្ឈបរិវុតោ សដ្ឋិយោជនំ វិត្តារេន សុវណ្ណាមហារីដិ
ឌីតវិត្វា នក្ខត្តំ កិឡន្តោ នន្ទនវនាធិសុ វិចរតីតិ អត្ថោ។

អនុជ្ឈហន្តិ អនុជ្ឈហន្តោ។ អវាយាមន្តិ អវាយមន្តោ។ អលស្សស្សាតិ អលសោ
អស្ស។ ន ច កិច្ចានិ ការយេតិ កិញ្ចា កិច្ចំ នាម ន ករេយ្យ។
សត្តកាមសមិទ្ធស្សាតិ សត្តកាមេហិ សមិទ្ធា អស្ស។ តំ មេ, សក្ក, វំ ទិសាតិ,
សក្ក ទេវសេដ្ឋ, តំ មេ វំ ឧត្តមំ ហំនំ ឌីកាសំ ទិសំ អាចិត្ត កថេហិតិ វេទតិ។
និព្វានស្ស ហិ សោ មគ្គោតិ កម្មំ អកត្វា ជីវិតជ្ជានំ នាម និព្វានស្ស មគ្គោ។
បឋមំ។

២. សុសីមសុត្តវណ្ណនា

២៤៨. ទុតិយេ សុសីមន្តិ អត្ថនោ បុត្តសហស្សស្ស អន្តរេ ឯវំនាមកំ ឯកំ
បុត្តមេវ។ ទុតិយំ។

៣. ធនគុសុត្តវដ្ឋាន

២៤៩. តតិយេ សមុបព្យុទ្ធោតិ សម្បណ្ឌិតោ វាសិត្វតោ។ ធនគុ
ឧល្លោកេយ្យថាតិ សក្កស្ស កិរ ទិយឡយោជនសតាយាមោ រថោ។ តស្ស ហិ
បច្ឆិមន្តោ បណ្ណាសយោជនោ, មជ្ឈេ រថបញ្ចារោ បណ្ណាសយោជនោ, រថសន្និតោ
យាវ រថសីសា បណ្ណាសយោជនានិ។ តទេវ បមាណំ ទិគុណំ កត្វា
តិយោជនសតាយាមាតិបិ វទន្តិយេវ។ តស្មី យោជនិកបល្លង្គោ អត្ថតោ,
តិយោជនិកំ សេតច្ឆត្តំ មត្តកេ ឋបិតំ, ឯកស្មីយេវ យុគេ សហស្សអាជញ្ញា
យុត្តា, សេសាលង្គារស្ស បមាណំ នត្ថិ។ ធនោ បនស្ស អឡតិយានិ
យោជនសតានិ ឧត្តតោ, យស្ស វាតាហតស្ស បញ្ចង្គិកត្វិយស្សេវ សន្តោ
និច្ឆរតិ, តំ ឧល្លោកេយ្យថាតិ វទតិ។ កស្មា? តំ បស្សន្តានញ្ចិ វាជា នោ អាគន្ធា
បរិសបរិយន្តេ និខាតថម្កោវិយ ឋិតោ, កស្ស មយំ ភាយាមាតិ ភយំ ន
ហោតិ។ បជាបតិស្សាតិ សោ កិរ សក្កេន សមាធនវណ្ណា សមាធាយុកោ
ទុតិយំ អាសនំ លភតិ។ តថា វុរុណោ វ្យាសានោ ច។ វុរុណោ បន តតិយំ
អាសនំ លភតិ, វ្យាសានោ ចតុត្ថំ។ បលាយីតិ អសុរេហិ បរាជិតោ តស្មី រថ
ឋិតោ អប្បមត្តកម្មិ រជជជំ ទិស្វា បលាយនធម្មោ។

ឥតិបិ សោ ភក្កវាតិអាទិនិវិសុទ្ធិមគ្គេ វិត្តាវតានេវ។ ឥទមរោចាតិ ឥទំ
ធនគុបរិត្តំ នាម ភក្កវា អរោច, យស្ស អាណាខេត្ត
កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេ អាទុកាវោ វត្ថតិ។ ឥទំ អាវដ្ឋេត្វា ហិ
យក្ខកយោរកយាទីហិ ទុក្ខេហិ មុត្តានំ អន្តោ នត្ថិ។ តិដ្ឋតុ
អញ្ញាទុក្ខវុបសមោ, ឥទំ អាវដ្ឋមាធា ហិ បសន្នចិត្តោ អាកាសេបិ បតិដ្ឋំ
លភតិ។

ត្រីជំរុំត្ត - ជួយវាបិទតិយម្ហិ ក៏រ សុធាកម្ម កយិរមាទេ ឯកោ ឧហារេ
 មុន្តវេទិកាចាតតោ បតិគ្វា ចេតិយកុច្ឆិយា ភស្តុតិ។ ហេដ្ឋា បិតោ ភិក្ខុសង្ឃោ
 “ធនគ្គបរិត្តំ, អាវុសោ, អាវុដ្ឋាហី” តិ អាហា។ សោ មរណភយេន តជ្ជិតោ
 “ធនគ្គបរិត្តំ មំ រក្ខតូ” តិ អាហា។ តាវនេវស្ស ចេតិយកុច្ឆិតោ ទ្វេ ឥដ្ឋកា
 និក្ខមិគ្វា សោចានំ ហុត្វា អដ្ឋសុ, ឧបរិដ្ឋិតោ វល្លិនិស្សេណី ឌីតាវេសុំ។ តស្មី
 និស្សេណីយំ បិតេ ឥដ្ឋកា យថាដ្ឋានេយេវ អដ្ឋសុ។ តតិយំ។

៤. វេបចិត្តិសុត្តន្តបិដក

២៥០. ចតុត្ថ វេបចិត្តិ តិ សោ កិរ អសុរាជំ សព្វដេដ្ឋកោ។ យេនាតិ
 និចាតមត្តំ នន្តិ ច។ កណ្ណបញ្ចមេហិតិ ជ្ជិសុ ហត្ថសុ ចាទេសុ កណ្ណោ ចាតិ វរំ
 បញ្ចហិ ពន្ធនេហិ។ តានិ បន នធិនសុត្តំ វិយ មក្កជកសុត្តំ វិយ ច
 ចក្កស្សាចាជំ អាគច្ឆន្តិ, ភិយាបជំ រុដ្ឋន្តិ។ តេហិ បន ចិត្តនេវ ពជ្ឈតិ, ចិត្តនេវ
 មុច្ចតិ។ អក្កោសតីតិ ចោរោសិ ពាលោសិ មូឡោសិ ថេនោសិ ឌីដ្ឋាសិ
 គោលោសិ កទ្រោសិ នេយិកោសិ តិរច្ឆានគោសិ, នត្តិ តុយ្ហំ សុគតិ,
 ទុគ្គតិយេវ តុយ្ហំ ចាជិកម្ពាតិ ឥមេហិ ធនហិ អក្កោសវត្ថុហិ អក្កោសតិ។
 បរិភាសតីតិ, ជវសក្ក, ន តំ សព្វកាលំ ជិនិស្សសិ, យទា អសុរាជំ ជយោ
 ភវិស្សតិ, តទា តម្បី វរំ ពន្ធិត្វា អសុរាជនស្ស ទ្វារេ និបដ្ឋាបេត្វា
 ចោថាបេស្សមីតិ អាជិនីវត្វា តជ្ជេតិ។ សក្កោវិជិតវិជយោ ន តំ មនសិ
 ករោតិ, មហាបជិក្កហាលំ បនស្ស មត្តកេវិជុនន្តោ សុធម្មនេវសភំ បរិសតិ
 ចេវ និក្ខមតិ ច។ អដ្ឋកាសីតិ “កី ទុខោ ឯស សក្កោ ឥមាទិ ជវសវចនាទិ
 ភយេន តិកិត្តតិ, ឧទាហុ អធិវាសនទន្តិយា សមន្នាគតត្តា” តិ? វីមសន្តោ
 អភាសិ។

ធុត្តល្បា ឆោតិ ធុត្តលកាវេន នុ។ បដិសំយុដេតិ បដិសំយុដេយ្យ
បដិប្បវេយ្យ។ បភិវ្មេយ្យន្តិវិវ្មេយ្យំ។ បកុដ្ឋេយ្យន្តិបិ ចាហោ។ បរន្តិ បច្ចត្តិកំ។
យោ សតោ ឧបសម្មតីតិ យោ សតិមា ហុត្វា ឧបសម្មតិ, តស្ស ឧបសម្មយេវាបំ
ពាលស្ស បដិសេធនំ មញ្ញេតិ អត្តោ។ យទា នំ មញ្ញេតិ យស្មា តំ មញ្ញេតិ។
អដ្ឋារហតីតិ អដ្ឋោត្តរតិ។ គោវ ភិយ្យោ បលាយិនន្តិ យថា គោយុទ្ធ តាវទេវ
ទ្វេ គាវោ យុដ្ឋន្តេ គោគណោ ឱលោកេន្តោ តិដ្ឋតិ, យទា បន ឯកោ បលាយតិ,
អថ នំ បលាយន្តំ សញ្ញោ គោគណោ ភិយ្យោ អដ្ឋោត្តរតិ។ ឯវំ ធុម្មេនោ ឧបន្តំ
ភិយ្យោ អដ្ឋោត្តរតីតិ អត្តោ។

សទត្ថបរមាតិ សកត្ថបរមា។ ខន្យា ភិយ្យោ នវិជ្ជតីតិ តេសុ
សកអត្ថបរមេសុ អត្ថេសុ ខន្តិតោ ឧត្តរិតោ អញ្ញោ អត្តោ នវិជ្ជតិ។ តមាហុ
បរមំ ខន្តិន្តិ យោ ពលវា តិច្ឆិតិ, តស្ស តំ ខន្តិ បរមំ អាហុ។ ពាលពលំ នាម
អញ្ញាណពលំ។ តំ យស្ស ពលំ, អពលមេវ តំ ពលន្តិ អាហុ កថេន្តិតិ ធិបេតិ។
ធម្មគុត្តស្សាតិ ធម្មេន វក្ខិតស្ស, ធម្មំ វា វក្ខន្តស្ស។ បដិវត្តាតិ បដិប្បវិទ្យាវត្តា,
បដិប្បវិទ្យាវា ពាលពលន្តិវទេយ្យបិ, ធម្មជ្ឈំ បន ចាលេតុំ សមត្តោ នាម នត្តិ។
តស្សេវ តេន ចាបិយោតិ តេន កោដេន តស្សេវ បុគ្គលស្ស ចាបំ។ កតវស្ស?
យោ កុទ្ធំ បដិកុដ្ឋតិ។ តិកិច្ចន្តានន្តិ ឯកវចនេ ពហុវចនំ, តិកិច្ចន្តន្តិ អត្តោ។
ជនា មញ្ញេតិ ឯវុបំ អត្តនោ ច បរស្ស ចាតិ ឧភិន្នំ អត្តំ តិកិច្ចន្តំ និច្ឆាទេន្តំ
បុគ្គលំ “អន្ធពាលោ អយ”ន្តិ អន្ធពាលបុគ្គលោវ ឯវំ មញ្ញេតិ។ ធម្មស្ស
អកោវិធាតិ ចតុស្សច្ចធម្ម អនេកា។ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ ខោតិ
និចាតមត្តំ។ ចតុត្តំ។

៥. សុភាសិតជយសុត្តវណ្ណោ

២៥១. បញ្ចមេ អសុរិទ្ធិ ឯតទេវាចារិ ឆេកតាយ ឯតំ អវោច។ ឯវំ កិរស្ស
អហោសិ “បរស្ស នាម គាហំ មោចេត្វា បឋមំ វត្ថុំ គរុ។ បរស្ស វចនំ អនុគត្វា
បន បច្ឆា សុខំ វត្ថុ”ន្តិ។ បុព្វទេវាតិ ទេវលោកេ ចិវនិវាសិនោ បុព្វសាមិកា,
តុម្ហាកំ តាវ បវេណិអាគតំ ភណ្ឌាចារិ។ អទណ្ណាវចរាតិ
ទណ្ណាវចរណាហិតា, ទណ្ឌំ វា សត្តំ វា គហោតព្វន្តិ ឯវមេត្ថ នត្ថិតិ អត្ថោ។
បញ្ចមំ។

៦. កុលាវកសុត្តរណ្ឌនា

២៥២. ធម្មេ អជ្ឈភាសីតិ តស្ស កិរ សិម្ពលិវនាភិមុខស្ស ជាតស្ស វចសន្តោ
ច អាជានីយសន្តោ ធម្មសន្តោ ច សមន្តា អសនិចាតសន្តោ វិយ អហោសិ។ តំ
សុត្វា សិម្ពលិវនេ ពលវសុបណ្ណា បលាយីសុ, ជរាជីណ្ណា ចេវ រោគទុព្ពលា ច
អសញ្ញាតបក្ខទោតកា ច បលាយីតុំ អសក្កោន្តា, មរណាភយេន តជ្ជិតា
ឯកប្បហារេនេវ មហាវិវំ វិវីសុ។ សក្កោ តំ សុត្វា “កស្ស សន្តោ, តាតា”តិ?
មាតលី បុច្ឆិ។ វចសន្តំ, តេ ទេវ, សុត្វា សុបណ្ណា បលាយីតុំ អសក្កោន្តា
វិវរន្តិតិ។ តំ សុត្វា ករុណាសមាវជ្ជិតហនយោ អភាសិ។ ព្យាសាមុខេនាតិ
វចស្ស ព្យាសាមុខេន។ យថា កុលាវកេ ព្យាសាមុខំ ន សញ្ញោតិ, ឯវំ ឥមិនា
ព្យាសាមុខេន តេ បរិវជ្ជយ។ សោ ហិ រថោ បុញ្ញបច្ចយនិព្ពត្តោ ចក្កវាឡបព្ពតេបិ
សិនេរុម្ពិបិ សម្មធីក្ខតេ វិនិវិជ្ឈិត្វាវ គច្ឆតិ ន សជ្ជតិ, អាភាសគតសទិសេនេវ
គច្ឆតិ។ សចេ តេន សិម្ពលិវនេន គតោ ភវេយ្យ, យថា មហាសកដេ
កទលិវនមជ្ឈេន វា ឯវណ្ណាវនមជ្ឈេន វា គច្ឆន្តេ សព្វវនំ វិភក្តំ និម្មចិតំ ហោតិ,
ឯវំ តម្បិ សិម្ពលិវនំ ភវេយ្យ។ ធម្មំ។

៧. នទុត្តិយសុត្តរណ្ឌនា

២៥៣. សត្វមេ ឧបសង្កម្ភីតិ “អយំ សក្កោ យោបិ មេ អស្ស សុបច្ចត្តិកោ,
តស្ស ចាបំ ន ទុព្ភយ្យន្តិ ចិន្តតិ, មយា តស្ស បច្ចត្តិកតរោ នាម នត្ថិ,
វីមសិស្សាមិ តាវ នំ, កី នុ ខោ មំ បស្សិត្វា ទុព្ភតិ, ន ទុព្ភតិ” តិ ចិន្តត្វា
ឧបសង្កម្ភី។ តិដ្ឋ វេបចិត្តិ គហិតោសីតិ វេបចិត្តិ, ឯត្ថេវ តិដ្ឋ, គហិតោ តំ
មយាតិ វេទតិ។ សហ វេទនេនេវស្ស សោ កណ្តាបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ទោវ
អហោសិ។ សបស្ស ច មេតិ មយិ អទុព្ភត្ថាយ សបដំ ករោហិតិ វេទតិ។ យំ
មុសាភណ្ឌោ ចាបន្តិ ឥមស្មី កប្បេ បឋមកប្បិកេសុ ចេតិយរញ្ជោ ចាបំ
សន្ធាយាហ។ អវិយ្យបវាទិនោតិ កោកលិកស្ស វិយ ចាបំ។ មិត្តទុនោ ច យំ
ចាបន្តិ មហាកបិជាតកេ មហាសត្តេ ទុដ្ឋចិត្តស្ស ចាបំ។ អកតញ្ញុនោតិ
នេវទត្តសទិសស្ស អកតញ្ញុនោ ចាបំ។ ឥមាជ កិវ ឥមស្មី កប្បេ ចត្តាវ
មហាចាចានិ។ សត្វមំ។

៨. វេរោចនអសុវិន្ទសុត្តវណ្ណោ

២៥៤. អដ្ឋមេ អដ្ឋស្វតិ ឆ្វាចាលរូបកានិវិយ ឋិតា។ និប្បនាតិ និប្បត្តិ, យាវ
អត្តោ និប្បជ្ជតិ, តាវ វាយមេវេវាតិ វេទតិ។ ទុតិយគាថា សក្កស្ស។ តត្ថ ខន្យា
ភិយ្យោតិ និប្បន្នសោភនេសុ អត្ថេសុ ខន្តិតោ ឧត្តរិតរោ អត្តោ នាម នត្ថិ។
អត្តជាតាតិ កិច្ចជាតា។ សោណសិដ្ឋាលាទយោបិ ហិ ឧចាទាយ អកិច្ចជាតោ
សត្តោ នាម នត្ថិ។ ឥតោ ឯត្តោ គមនមត្តម្បិ កិច្ចមេវ ហោតិ។ សំយោគបរមា
ត្រូវ, សម្ពោគា សព្វចាណំនន្តិ ចារិវាសិកឱននាទីនិ ហិ អសម្ពោគារហានិ
ហោន្តិ, តានិ បុន ឧណ្ណាបេត្វា ភដ្ឋិត្វា សប្បិមធុដាណីតាទីហិ សំយោជិតានិ
សម្ពោគារហានិ ហោន្តិ។ តេនាហ “សំយោគបរមា ត្រូវ, សម្ពោគា
សព្វចាណំន” ត្ថិ។ និប្បន្នសោភនោ អត្តោតិ ឥមេ អត្តោ នាម និប្បន្ទាវ សោភន្តិ។
បុន ចតុត្ថគាថា សក្កស្ស។ តត្ថាបិ វុត្តនយេនេវ អត្តោ វេទិតញ្ជោ។ អដ្ឋមំ។

៨. អរញ្ញាយតនសសីសុត្តន្តវណ្ណនា

២៥៥. នវមេ បណ្ណាកុដិសុ សម្មន្តិទិ ហិមវន្តបទេសេ រមណីយេ
អរញ្ញាយតនេ វត្តិជ្ជានទិវាជ្ជានចន្ទមនាទិហិ សម្មជ្ជាសុ បណ្ណាសាលាសុ
វសន្តិ។ សក្កោ ច ទេវានមិន្ទោ វេបចិត្តិ ចាតិ ឥមេ ទ្វេ ជនា ជាមាតិកសសុរា
កាលេន កលហំ ករោន្តិ, កាលេន ឯកតោ ចរន្តិ, ឥមស្មី បន កាលេ ឯកតោ
ចរន្តិ។ បដលិយោតិ គណ្ឌុល្លាបាហនា។ ខត្តំ ឱលគ្គត្វាតិ ខត្តំ អំសេ
ឱលគ្គត្វា។ ធនត្តនាតិ ទិព្វសេតច្នត្តន មត្តកេ ធារយមាទេន។ អបព្យាមតោ
ករិត្វាតិ ព្យាមតោ អកត្វា។ ចិរទិត្តិតានន្តិ ចិរសមាទិណ្ណាវតានំ។ ឥតោ
បដិក្កម្មាតិ “ឥតោ បក្កម បរិវដ្ឋយ, មា ឧបរិវតេ តិជ្ជា” តិ វទន្តិ។ ន ហេតុ
ទេវាតិ ឯតស្មី សីលវន្តានំ គន្ធន ទេវា ន បដិក្កលសញ្ញិនោ,
ឥដ្ឋកន្តមនាបសញ្ញិនោយេវាតិ ទីបេតិ។ នវមំ។

១០. សមុទ្កកសុត្តវណ្ណនា

២៥៦. ទសមេ សមុទ្កតិវេ បណ្ណាកុដិស្វតិ ចក្កវាឡ្យ មហាសមុទ្ធិបិដ្ឋិយំ
រជតបដ្ឋវណ្ណោ វាលុកបុឡិទេ វុត្តប្បកាវាសុ បណ្ណាសាលាសុ វសន្តិ។ សិយាបិ
នោតិ សិយាបិ អម្ពាភំ។ អភយទក្ខិណំ យាចយ្យមាតិ អភយទានំ
យាចយ្យម។ យេតុយ្យេន កិរ ទេវាសុរសន្តិមោ មហាសមុទ្ធិបិដ្ឋេ ហោតិ។
អសុរានំ ន សត្តកាលំ ជយោ ហោតិ, តហុវាវេ បរាជយោវ ហោតិ។ តេ ទេវេហិ
បរាជិតា បលាយន្តា ឥសីនំ អស្សមបទេន គច្ឆន្តា “សក្កោ ឥមេហិ សទ្ធិ មន្តេត្វា
អម្ពេ នាសេតិ, គណ្ឌាច បុត្តហតាយ បុត្តេ” តិ កុបិតា អស្សមបទេ
ចានីយយជចន្ទមនសាលាទិនិវិទ្ធិសេន្តិ។ ឥសយោ អរញ្ញតោ ជលាជលំ អាទាយ
អាគតា នំ ទិស្វា បុន ទុក្ខេន បដិចាកតិកំ ករោន្តិ។ តេបិ បុនប្បុនំ តថេវ
វិទាសេន្តិ។ តស្មា “ឥទានិ តេសំ សន្តិមោ បច្ចុបដ្ឋិតោ” តិ សុត្វា ឯវំ ចិន្តយីសុ។

កាមករោតិ ឥន្ទ្រតករោ។ ភយស្ស អភយស្ស វាតិ ភយំ វា អភយំ វា។ ឥទំ
វុត្តំ ហោតិ - សចេ តុំ អភយំ ធាតុកាមោ, អភយំ ធាតុំ បហោសិ។ សចេ ភយំ
ធាតុកាមោ។ ភយំ ធាតុំ បហោសិ។ អម្ពាភំ បន អភយធានំ ទេហីតិ។ ទុដ្ឋានន្ទិ
វិរុទ្ធានំ។ បវុត្តន្ទិ ខេត្ត បតិដ្ឋាបិតំ។

តិក្ខុត្ថំ ឧត្តង្គិ តិ សាយមាសភត្តំ ភុញ្ញាត្វា សយនំ អភិរុយ្ហំ និបន្នោ និទ្ទាយ
ឱក្កន្តមត្តាយ សមន្តា វត្វា សត្តិសតេន បហាដាវិយ វិវរុន្តោ ឧដ្ឋហតិ,
ទសយោជនសហស្សំ អសុរកវនំ “កិមិទ”ន្ទិ សង្ខារំ អាបជ្ជតិ។ អថ នំ អាគន្ធា
“កិមិទ”ន្ទិ បុច្ឆន្ទិ។ សោ “ន កិញ្ចី”តិ វទតិ។ ទុតិយយាមាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។
ឥតិ អសុរានំ “មា ភាយិ, មហារាជា”តិ តំ អស្សសេន្តានំយេវ អរុណំ ឧត្តច្ឆតិ។
ឯវមស្ស តតោ បដ្ឋាយ គេលញ្ញាជាតំ ចិត្តំ វេបតិ។ តេនេវ ចស្ស “វេបចិត្តិ”តិ
អបរំ នាមំ ឧទទាធិតិ។ ទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. វតបទសុត្តវណ្ណានា

២៥៧. ទុតិយវគ្គស្ស បឋមេ វតបទានីតិ វតកោដ្ឋាសានិ។ សមត្ថានីតិ
បរិបុណ្ណានិ។ សមាធិន្ទានីតិ គហិតានិ។ កុលេ ជេដ្ឋាបចាយីតិ កុលជេដ្ឋកានំ
មហាបិតា មហាមាតា ចូឡបិតា ចូឡមាតា មាតុលោ មាតុលានីតិអាធិនំ
អបចិតិការកោ។ សណ្តាវាចោតិ បិយមុទុមធុរវាចោ។ មុត្តចាគោតិ
វិស្សជ្ជចាគោ។ បយតចាណីតិ ទេយ្យធម្មទានត្ថាយ សទា ឆោតហត្ថោ។
វោស្សគ្គវតោតិ វោស្សជ្ជនេ វតោ។ យាចយោគោតិ បរេហិ យាចិតញ្ញាវហោ,

យាចយោគោតិ វា យាចយោគេនេវ យុត្តោ។ ទានសំវិភាគរតោតិ ទានេ ច
សំវិភាគេ ច រតោ។ បឋមំ។

២. សក្កនាមសុត្តវណ្ណា

២៥៨. ទុតិយេ មនុស្សក្ខតោតិ មគធ្វរដ្ឋេ មចលគាមេ មនុស្សក្ខតោ។
អារាសចំ អនាសីតិ ចតុមហាបថេ មហាជនស្ស អារាសចំ ការេត្វា អនាសិ។
សហស្សម្បិ អត្តានន្តិ សហស្សម្បិ ការណានំ, ជនសហស្សេន វា
វេជនសហស្សេន វា ឌីសារិតេ “អយំ ឥមស្ស អត្តោ, អយំ ឥមស្ស អត្តោ”តិ
ឯកបទេ បិតោវ វិនិច្ឆ័នតិ។ ទុតិយំ។

៣. មហាលិសុត្តវណ្ណា

២៥៩. តតិយេ ឧបសង្កម្មីតិ “សក្កោ ទេវរាជាតិ កថេន្តិ, អត្តិ នុ ខោ សោ
សក្កោ, យេន សោ ទិដ្ឋបុព្វោតិ ឥមមត្តំ ទសពលំ បុច្ឆិស្សមី”តិ ឧបសង្កម្មី។
តព្វា បជាធាមីតិ ពហុវេចនេ ឯកវេចនំ, តេ ច ធម្មេ បជាធាមីតិ អត្តោ។ សក្កោ
កិរ អនន្តរេ អត្តភារេ មគធ្វរដ្ឋេ មចលគាមេ មយោ នាម មាលារោ អហោសិ
បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ, ពោធិសត្តចរិយារិយ ច តស្ស ចរិយា អហោសិ។ សោ
តេត្តិស បុរិសេ គហេត្វា កល្យាណមកាសិ។ ឯកទិវសំ អត្តនោវ បញ្ញាយ
ឧបបរិក្ខត្វា តាមមជ្ឈេ មហាជនស្ស សន្និបតិកជ្ជានេ កចវំ ឧភតោបស្សេសុ
អបព្យហិត្វា តំ ហំនំ រមណីយំ អកាសិ។ បុន តត្ថេវ មណ្ឌាបំ ការេសិ។ បុន
គច្ឆន្តេ កាលេ សាលំ ការេសិ។ តាមតោ ច និក្ខមិត្វា ការុតម្បិ អឡយោជនម្បិ
តិការុតម្បិ យោជនម្បិ វិចរិត្វា តេហិ សហាយេហិ សទ្ធិវិសមំ សមំ អកាសិ។
តេ សព្វេវ ឯកច្ឆន្ទា តត្ថ តត្ថ សេតុយុត្តជ្ជានេ សេតុ,
មណ្ឌាបសាលាចោក្ខរណីមាលាវច្ឆរោបនបទីនំ យុត្តជ្ជានេសុ

មណ្ឌបសាលាចោត្តរណីមាលាវច្ឆរោបនាជីនិ ករោន្តា ពហំ បុញ្ញមកំសុ។
មយោ សត្ត វតបនាជិ បូរេត្វា កាយស្ស ភេទា សន្ធិ សហាយេហិ
តាវតីសកវនេ និព្ពត្តិ។ តំ សព្ពំ ភគវា ជាតាតិ។ តេនាហ - យេសំ ធម្មានំ
សមាទិន្នត្តា សក្កោ សក្កតំ អជ្ឈតា, តញ្ច បជាតាមីតិ។ អយំ សក្កស្ស
សក្កត្តាធិគមេ សន្ធិបកថា, វិត្តារោ បន សុមជ្ឈលវិលាសិនិយា
ធិយនិកាយជ្ឈកថាយ សក្កបណ្ណាវណ្ណនាយំ វុត្តោ។ តតិយំ។

២. ទលិទ្ធសុត្តវណ្ណនា

២៦០. ចតុត្ថ មនុស្សទលិទ្ធាតិ មនុស្សអធនោ។ មនុស្សកបណោតិ
មនុស្សការុញ្ញតំ បត្តោ។ មនុស្សវរោកោតិ មនុស្សលាមកោ។ តត្រាតិ តស្មី
ហនេ, តស្មី វា អតិរោចនេ។ ឧជ្ឈាយន្តិតិ អវជ្ឈាយន្តិ លាមកតោ ចិន្តន្តិ។
ខិយន្តិតិ កថេន្តិ បកាសេន្តិ។ វិចាចន្តិតិ តត្ថ តត្ថ កថេន្តិ វិត្តារេន្តិ។ ឯសោ ខោ
មារិសាតិ ឯត្ថ អយមនុបុត្តិកថា - សោ កិវ អនុប្បន្នេ ពុទ្ធេ កាសិវជ្ជេ
ពារាណសិរាជា ហុត្វា សមុស្សិតទ្ធជបជាគនាឆាលម្ព័រេន សុដ្ឋ អលម្ពតំ នគរំ
បទក្ខិណំ អកាសិ អត្ថនោ សិរិសម្បត្តិយា សមាកឡិតនេត្តន ជនកាយេន
សមុល្លោកិយមាណោ។ តស្មីញ្ច សមយេ ឯកោ បច្ឆេកពុទ្ធោ គន្ធមាទនបព្ពតា
អាគម្ម តស្មី នគរេ បិណ្ឌរាយ ចរតិ, សន្តិទ្រិយោ សន្តមាទសោ
ឧត្តមទមថសមន្នាគតោ។ មហាជនោបិ រាជគតំ ចិត្តិការំ បហាយ
បច្ឆេកពុទ្ធមេវ ឡិលោកេសិ។ រាជា - “ឥទានិ ឥមស្មី ជនកាយេ ឯកោបិ មំ ន
ឡិលោកេតិ។ កី នុ ខោ ឯត”ន្តិ? ឡិលោកេន្តោ បច្ឆេកពុទ្ធ�ំ អទ្ធស។ សោបិ
បច្ឆេកពុទ្ធោ មហាល្លកោ ហោតិ បច្ឆិមវយេ បីតោ។ បីវរាទិបិស្ស ជិណ្ហានិ,
តតោ តតោ សុត្តានិ គឡន្តិ។ រញ្ជោ សតសហស្សធិកានិ ទ្វេ អសន្ធូយ្យានិ
បូរិតចារមី បច្ឆេកពុទ្ធ�ំ ទិស្វា ចិត្តបសាទមត្តំ វា ហត្ថំ បសារេត្វា វន្តនមត្តំ វា

នាហោសិ។ សោ រាជា “បព្ពដិតោ មញ្ញោ ឯស ឧស្សយាយ មំ ន ឱលោកេតី” តិ
កុដ្ឋិត្វា “ក្លាយំ កុដ្ឋិច្ឆរំ រាជ ចារុតោ” តិ និដ្ឋិត្វា បក្កាមិ។ តស្ស កម្មស្ស
វិចារកេន មហានិរយេ និព្ពត្តិត្វា វិចារការសេសេន មនុស្សលោកំ អាគច្ឆន្តោ
រាជគហេ បរមកបណាយ ឥត្ថិយា កុដ្ឋិម្ហំ បដិសន្ធិ គណ្ហិ។ គហិតកាលតោ
បដ្ឋាយ សា ឥត្ថំ កញ្ចកមត្ថម្មិ ឧទរហូរំ នាលត្ថ។ តស្ស កុដ្ឋិគតស្សេវ
កណ្តាធាសាវិលីនា, សដ្ឋបលិតកុដ្ឋិ ហុត្វា មាតុកុដ្ឋិតោ និក្ខន្តោ។
មាតាបិតរោ នាម ធុក្ករការិកា ហោន្តិ, តេនស្ស មាតា យាវ កថាលំ គហេត្វា
ចរិតុំ ន សក្កោតិ, តាវស្ស កញ្ចកម្មិ ឧទកម្មិ អាហរិត្វា អធាសិ។ ភិក្ខុយ
ចរិតុំ សមត្ថកាលេ បនស្ស កថាលំ ហត្ថេ ធិត្វា “បញ្ញាយិស្សសិ សកេន
កម្មេនា” តិ បក្កាមិ។

អថស្ស តតោ បដ្ឋាយ សកលសរីរតោ មំសានិ និដ្ឋិត្វា និដ្ឋិត្វា បតន្តិ, យូសំ
បក្សរតិ, មហាវេទនាវត្ថន្តិ។ យំ យំ រដ្ឋំ និស្សាយ សយតិ, សព្ពរត្ថិ មហាវេន
វរតិ។ តស្ស ការុញ្ញបរិទេវិតសទ្ទេន សកលវិទិយំ មនុស្ស សព្ពរត្ថិ និទ្ធិ ន
លកន្តិ។ តស្ស តតោ បដ្ឋាយ សុខសយិតេ បពោធជតីតិ សុប្បពុទ្ធាត្វេវ នាមំ
ឧទចាធិ។ អថាបវេន សមយេន ភគវតិ រាជគហំ សម្បត្តេ នាគរា សត្តារំ
និមន្តេត្វា នករមជ្ឈេ មហាមណ្ឌបំ កត្វា ធានំ អទំសុ។ សុប្បពុទ្ធាបិ កុដ្ឋិ គន្ធា
ធានគ្គមណ្ឌបស្ស អវិទូរេ និសីធិ។ នាគរា ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន
ខាធិនីយេន កោជនីយេន បរិវិសន្តា តស្សបិ យាគុកត្តំ អទំសុ។ តស្ស
បណីតកោជនំ ភុត្តស្ស ចិត្តំ ឯកគ្គំ អហោសិ។ សត្តា ភត្តកិច្ចាវសានេ
អនុមោទនំ កត្វា សច្ចានិ ធិបេសិ, សុប្បពុទ្ធា និសិន្នជ្ជានេ និសិន្នោវ
ទេសនានុសារេន ព្រាណំ បេសេត្វា សោតាបត្តិដលេ បតិដ្ឋិតោ។ សត្តា ឧដ្ឋាយ
វិហារំ តតោ។ សោបិ ចុម្ពដំ អារុយ្ហ កថាលមាធាយ ធន្ទាមោលុព្ព អត្តនោ
វសនដ្ឋានំ គច្ឆន្តោ វិព្ពន្តាយ ការិយា ជីវិតា វោរោបិតោ មត្តិកថាតី ភិក្ខិត្វា

សុវណ្ណាចារី បដិលកន្តោវិយ ទុតិយចិត្តវារេ ទេវលោកេ និព្វត្តោ អត្តនោ បុព្វំ
និស្សយ អញ្ញោ ទេវេ អតិក្កម្មវិរោចិត្ត។ តំ ការណំ ទស្សន្តោ សក្កោ
ទេវានមិន្នោ ឯសោ ខោ មារិសាតិអាទិមាហ។

សទ្ធាតិ មគ្គនាគតសទ្ធា។ សីលញ្ចយស្ស កល្យាណន្តិ កល្យាណសីលំ
នាម អរិយសាវកស្ស អរិយកន្តសីលំ វុច្ឆតិ។ តត្ថ កិញ្ញាបិ អរិយសាវកស្ស
ឯកសីលម្បិ អកន្តំ នាម នត្ថិ, ឥមស្មី បនត្ថ ភវន្តវេបិ អប្បហំនំ បញ្ចសីលំ
អធិប្បតំ។ ចតុត្ថំ។

៥. រាមណោយ្យកសុត្តវណ្ណនា

២៦០. បញ្ចមេ អារាមចេត្យាតិ អារាមចេតិយានិ។ វនេចេត្យាតិ
វនេចេតិយានិ។ ឧភយត្តាបិ ចិត្តិកតជ្ជេន ចេត្យំ វេទិតព្ពំ។
មនុស្សរាមណោយ្យស្សាតិ មនុស្សរមណីយភាវស្ស។ ឥទានិ
មនុស្សរមណីយកវសេន ភូមិរមណីយកំ ទស្សន្តោ គាមេ វាតិអាទិមាហ។
បញ្ចមំ។

៦. យជមានសុត្តវណ្ណនា

២៦២. នដ្ឋេយជមានានន្តិ យជន្តានំ។ តទា កិរ អង្គមគធរាសិកា មនុស្សា
អនុសំវច្ឆំ សប្បិមុត្តដាលីតាទីសុ អង្គំ គហេត្វា ឯកស្មី ហំនេ ធារុនំ សដ្ឋិមត្ត
សកជភារេ រាសី កត្វា អគ្គី ទត្វា បដ្ឋលីតកាលេ “មហាព្រហ្មនោ យជាមា”តិ
តំ សព្វំ បក្ខិបន្តិ។ “ឯកវារំ បក្ខិត្ថំ សហស្សគុណាដលំ ទេតី”តិ នេសំ លទ្ធិ។
សក្កោ ទេវរាជា “សព្វេបិមេ សព្វអគ្គានិ គហេត្វា ‘មហាព្រហ្មនោ យជាមា’តិ
អគ្គិម្ពិ ឈាបេន្តិ។ អដលំ ករោន្តិ, មយិ បស្សន្តេ មា នស្សន្តុ, យថា ពុទ្ធស្ស ចេវ
សង្ឃស្ស ច ទត្វា ពហុំ បុព្វំ បសវន្តិ, ឯវំ ករិស្សមី”តិ ធារុរាសី ជលាបេត្វា

ឡើយកេន្តេសុ មនុស្សសុ បុណ្ណាមទិវសេ ព្រហ្មត្ថភាវំ មាបេត្វា មហាជនស្ស
 បស្សន្តស្សេវ ចន្ទមណ្ឌលំ ភិក្ខុត្វា ជិត្តុន្តោ វិយ អហោសិ។ មហាជនោ ទិស្វា
 “ឥមំ យញ្ញំ បជិត្តហេតុំ មហាព្រហ្មា អាគច្ឆតី” តិ ជណ្ណាកេហិ ភូមិយំ
 បតិជ្ជាយ, អញ្ញាលី បគ្គយ្ហ នមស្សមាណោ អជ្ជាសិ។ ព្រាហ្មណា អាហំសុ “តុម្ហេ
 ‘មយំ តក្កេន កថេមា’ តិ មញ្ញេ, ឥនានិ បស្សេ, អយំ វេ ព្រហ្មា សហត្ថា យញ្ញំ
 បជិត្តហេតុំ អាគច្ឆតី” តិ។ សក្កោ អាគន្ធា ទារុចិត្តកមត្តកេ អាកាសេ វេត្វា
 “កស្សយំ សក្ការោ” តិ បុច្ឆិ? តុម្ហាកំ, ភន្តេ, បជិត្តល្អាច ណោ យញ្ញន្តិ។ តេន ហិ
 អាគច្ឆេ, មា តុលំ ធម្មត្វា ហេតុន តុលយិត្ត, អយំ សត្វា ធុរវិហារេ វេសតិ, តំ
 បុច្ឆិស្សម “កស្ស ទិន្នំ មហាប្បលំ ហោតី” តិ? ឧភយវជ្ជវាសិនោ គហេត្វា សត្តុ
 សន្តិកំ គន្ធា បុច្ឆន្តោ ឯវមាហ។

តត្ថ បុញ្ញបេក្ខានន្តិ បុញ្ញំ ឥច្ឆន្តានំ បុញ្ញត្ថិកានំ។ ឱបដិកំ បុញ្ញន្តិ
 ឧបដិវិចាកំ បុញ្ញំ។ សង្ឃេ ទិន្នំ មហាប្បលន្តិ អរិយសង្ឃេ ទិន្នំ វិចារវន្តំ ហោតិ។
 ទេសនាវសានេ ចតុរាសីតិចារណាសហស្សនិ អមតចានំ បិរីសុ។ តតោ បដ្ឋាយ
 មនុស្សា សញ្ញានិ អគ្គទានានិ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អទំសុ។ ធម្មំ។

៧. ពុទ្ធវន្តនាសុត្តវល្លាណា

២៦៣. សត្តមេ ឧដ្ឋេហីតិ ឧដ្ឋហ, យជ, វាយម។ វិជិតសង្កាមាតិ
 រាគាទីនព្វោវ ទ្វាទសយោជនិកស្ស ច មារពលស្ស ជិតត្តា ភក្កវន្តំ ឯវំ
 អាលបតិ។ បន្ទភារាតិ ឱរោបិតខន្ធកិលេសាភិសង្ខារភារ។ បន្ទវសាយ វត្ថិន្តិ
 បន្ទវសាយ បុណ្ណាយ វត្ថិ។ សត្តមំ។

៨. គហជ្ជវន្តនាសុត្តវល្លាណា

២៦៤. អដ្ឋមេ បុព្វុទ្ធិសាតិ ចតស្សោ ទិសា ចតស្សោ អនុទិសា ច។ ភុម្មាតិ
 ភូមិវាសិនោ។ ចិររត្តសមាហិតេតិ ឧបទារប្បនាហិ ចិររត្តសមាហិតេតិ។
 វន្តេតិ វន្តាមិ។ ព្រហ្មចរិយបរាយណេតិ ទសបិ វស្សានិ វីសតិបិ វស្សានិ... បេ...
 សដ្ឋិបិ វស្សានិ អាចារណាកោដិកំ ឯកសេយ្យំ ឯកភត្តន្តិអាទិកំ សេដ្ឋចរិយំ
 ព្រហ្មចរិយំ ចរមាទេតិ អត្ថោ។ បុញ្ញករាតិ ចតុបច្ចយទានំ កុសុម្ពសុមនបូជា
 ធិបសហស្សជាលន្តិ ឯវមាទិបុញ្ញការកា។ សីលវន្តេតិ ឧចាសកត្តេ
 បតិជ្ជាយ បញ្ចហិបិ ទសហិបិ សីលហិ សមន្នាគតា។ ធម្មន ទារំ ចោសេន្តិ
 ឧមផ្គុតិទ្ធនាទីនិ អកត្វា ធម្មិកេហិ កសិគោរក្ខវណិជ្ជាទីហិ បុត្តទារំ
 ចោសេន្តិ។ បមុខោ រថមារហិតិ ទេវានំ បមុខោ សេដ្ឋោ រថំ អារហិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សត្តាវន្តនាសុត្តវណ្ណានា

២៦៥. នវមេ ភកវន្តំ នមស្សតីតិ ឯកំសំ ឧត្តរិយំ ទុកុលំ កត្វា,
 ព្រហ្មជាណាកោ ហុត្វា សិរសិ អញ្ញាលី វេបេត្វា នមស្សតិ។ សោយក្ខោតិ សោ
 សក្កោ។ អនោមនាមន្តិ សព្ពគុណេហិ ឱមកភាវស្ស នត្តិតាយ
 សព្ពគុណានេមិត្តកេហិ នាមេហិ អនោមនាមំ។ អវិជ្ជាសមតិក្កមាតិ
 ចតុសច្ចបដិច្ឆាទិកាយ វដ្ឋមូលកអវិជ្ជាយ សមតិក្កមេន។ សេក្ខាតិ សត្ត
 សេក្ខា។ អបចយារាមាតិ វដ្ឋវិទ្ធិសនេ រតា។ សិក្ខុវេតិ សិក្ខុន្តិ។ នវមំ។

១០. សង្ឃវន្តនាសុត្តវណ្ណានា

២៦៦. ទសមេ អដ្ឋកាសីតិ កស្មា ឯស បុនប្បនំ ឯវំ ភាសតីតិ? សក្កស្ស
 កិរ ទេវរញ្ញោ សន្នោ មធុរោ, សុដសិតំ ទន្ធាវរណំ, កថនកាលេ
 សុវណ្ណកិដ្ឋិណិកសន្នោវិយ និច្ឆរតិ។ តំ បុនប្បនំ សោតុំ លភិស្សមីតិ
 ភាសតិ។ បូតិទេហសយាតិ បូតិម្ហិ មាតុសវីរេ វា, អត្តនោយេវ វា សវីរំ

អវត្តវិទ្យា សយនតោ បូតិទេហសយា។ និមុត្តា កុណបម្រែតេតិ ទសមាសេ
 មាតុកុច្ឆិសង្ខារេ កុណបស្មី ឯតេ និមុត្តា។ ឯតំ តេសំ បិហាយាមីតិ ឯតេសំ
 ឯតំ បិហាយាមិ បត្តយាមិ។ ន តេ សំ កោដ្ឋេ ឡិបេន្តីតិ ន តេ សំ សន្តកំ ធម្មំ
 កោដ្ឋេ បក្ខិបន្តិ។ ន ហិ ឯតេសំ ធម្មំ អត្ថិ។ ន កុម្ពីតិ ន កុម្ពីយំ។ ន
 កឡោបិយន្តិ ន បដ្ឋិយំ។ បរិនិដ្ឋិតមេសាធាតិ បរេសំ និដ្ឋិតំ បរយេ បក្កំ
 ភិក្ខាចារវត្ថុន ឯសមាធា គវេសមាធា។ តេធាតិ វេ បរិយិដ្ឋេន។ សុត្តតាតិ
 ទសមី...បេ.... សដ្ឋិបិ វស្សានិ សុសមាទិន្នសុន្ទរវតា។

សុមន្តមន្តិធាតិ ធម្មំ សជ្ឈាយិស្សាម, ធុតង្គំ សមាទិយិស្សាម, អមតំ
 បរិភុញ្ញិស្សាម, សមណធម្មំ ករិស្សាមាតិ វេ សុភាសិតភាសិនោ។ តុណ្ហិភូតា
 សមញ្ញាភាតិ តិយាមវត្ថុ អសនិយោសេន យោសិតាវិយ ធម្មំ កថេន្តាបិ
 តុណ្ហិភូតា សមំ ចរន្តិយេវ នាម។ កស្មា? និវត្តកវចនស្សាភារា។ បុប្ផមច្ឆា ចាតិ
 ពហុសត្តា ច អញ្ញមញ្ញំ វិរុទ្ធា។ អត្តទណ្ឌោសុ និព្ពតាតិ បរិហោបនត្ថំ
 គហិតទណ្ឌោសុ សត្តេសុ និព្ពតាវិស្សជ្ជទណ្ឌា។ សាធានេសុ អនាធានាតិ
 សគហណោសុ សត្តេសុ ច ភវយោនិអាទិនំ ឯកកោដ្ឋាសស្សាបិ អគហិតត្តា
 អគហណា។ ទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. ធម្មាសុត្តវណ្ណាធា

២៦៧. តតិយវគ្គស្ស បឋមំ វុត្តត្ថមេវ។ បឋមំ។

២. ទុត្តន្តិយសុត្តវណ្ណាធា

២៦៨. ធុតិយេ ធុត្តល្លោតិ ឈាមខាល្យាវល្លោ។ ឌីកោជិមកោតិ
 លក្កុណ្ណាកោ មហោទរោ។ អាសនេតិ បណ្ណកម្ពុលសិលាយំ។ កោជកក្ខោតិ
 សក្កេន គហិតនាមមេវេតំ។ សោ បន ឯកោ រូបាវចរព្រហ្មា, “សក្កោ កិរ
 ខន្តិពលេន សមន្នាគតោ”តិ សុត្វាវីមំសនត្ថំ អាគតោ។ អវុទ្ធកយក្ខា បន
 ឯវុបំ សិរិហិតារក្ខំ ហំនំ បរិសិតុំ ន សក្កោន្តិ។ ឧបសង្កម្មីតិ នេវានំ សុត្វា “ន
 សក្កោ ឯស ជរុសេន ចាលេតុំ, នីចរុត្តិនា បន ខន្តិយំ បិតេន សក្កោ បលាបេតុ”ន្តិ
 តថា បលាបេតុកាមោ ឧបសង្កម្មី។ អន្តរធាយីតិ ខន្តិយំ វេត្វា ពលវចិត្តិការំ
 បច្ចុបដ្ឋបេត្វា នីចរុត្តិយា ធសុរិយមាធាយ សក្កាសនេ ហំតុំ អសក្កោន្តោ
 អន្តរធាយី។ ន សូបហតចិត្តោម្ហីតិ ឯត្ថ សូតិ និចាតមត្ថំ, ឧបហតចិត្តោម្ហីតិ
 អាហា។ ឆាវត្តេន សុវានយោតិ ន កោធាវត្តេន សុអានយោ, កោធាវសេ វត្តេតុំ ន
 សុករោម្ហីតិ វេទតិ។ ន វោ ចិរាហន្តិ វោតិ និចាតមត្ថំ, អហំ ចិរំ ន កុដ្ឋាមីតិ
 វេទតិ។ ធុតិយំ។

៣. សម្ពរិមាយាសុត្តវល្លោនា

២៦៩. តតិយេ អាពាធិកោតិ ឥសិគណោន អភិសបកាលេ ឧប្បន្នាពាជេន
 អាពាធិកោ។ វាចេហិ មន្តិសចេ មំ សម្ពរិមាយំ វាចេសិ, ឯវមហំ តម្បិ
 តិកិច្ចិស្សមីតិ វេទតិ។ មា ខោ ត្វំ, មារិស, វាចេសីតិ វិនាបិ តាវ សម្ពរិមាយំ
 សក្កោ អម្ពេ ពាជតិ, យទិ បន តំ ជាជិស្សតិ, នដ្ឋា មយំ, មា អត្តនោ ឯកស្ស
 អត្តាយ អម្ពេ នាសេហិតិ វត្វា និវារយីសុ។ សម្ពរោវ សតំ សមន្តិយថា សម្ពរោ
 អសុរិន្នោ មាយាវី មាយំ បយោដេត្វា វស្សសតំ និរយេ បក្កោ, ឯវំ បច្ចុតិ។ តុម្ពេ
 ធម្មិការ, អលំ វោ មាយាយាតិ វេទតិ។ កិ បន សក្កោ តស្ស កោជំ តិកិច្ចិតុំ
 សក្កុណោយ្យាតិ? អាម សក្កុណោយ្យ។ កងំ? តទា កិរ សោ ឥសិគណោ

ធរតិយេវ, តស្មា នំ ឥសីនំ សន្តិកំ នេត្វា ខមាបេយ្យ, ឯវមស្ស ជាសុ ភវេយ្យ។
តេន បន វញ្ជិតត្តា តថា អកត្វា បក្កន្តោវ។ តតិយំ។

២. អធិយសុត្តវណ្ណនា

២៧០. ចតុត្ថេ សម្មយោជេសុន្តិ កលហំ អកំសុ។ អធិសរាតិ អតិក្កមិ,
ឯកោភិក្ខុ ឯកំភិក្ខុំ អតិក្កម្ម វចនំ អវោចាតិ អត្ថោ។ យថាធម្មំ
នប្បជិត្តណ្ហាតីតិ ន ខមតិ។ កោធា វោ វសមាយាតូតិ កោធា តុម្ហាកំ វសំ
អាគច្ឆតុ, មា តុម្ហេ កោជវសំ គមិត្តាតិ ធិបេតិ។ មា ច មិត្តេ ហិ វោ ជរាតិ ឯត្ថ
ហិ តិ និចាតមត្ថំ, តុម្ហាកំ មិត្តជម្មេ ជរា នាម មា និព្ពត្តិ។ តុម្ហេត្ថ វា ករណាវចនំ,
មិត្តេសុ វោ ជរា មា និព្ពត្តិ, មិត្តភាវតោ អញ្ញាថាភាវោ មា ហោតូតិ អត្ថោ។
អគរហិយំ មា គរហិត្តាតិ អគារយ្ហំ ឧណាសវបុគ្គលំ មា គរហិត្ថ។ ចតុត្ថំ។

៣. អក្កោជសុត្តវណ្ណនា

២៧១. បញ្ចមេ មា វោ កោធា អជ្ឈភវីតិ កោធា តុម្ហេ មា អភិភវី, តុម្ហេវ
កោធំ អភិភវេ។ មា ច កុដ្ឋិត្ថ កុដ្ឋិតន្តិ កុដ្ឋិដ្ឋានំ មា បដិកុដ្ឋិត្ថ។
អក្កោធាតិ មេត្តា ច មេត្តាបុព្វភាគោ ច។ អវិហីសាតិ ករុណា ច
ករុណាបុព្វភាគោ ច។ អថ ចាបជនំ កោធា, បព្ពតោវាភិមទ្ធីតីតិ លាមកជនំ
បព្ពតោវិយ កោធា អភិមទ្ធីតីតិ។ បញ្ចមំ។

តតិយោ វគ្គោ។

សក្កសំយុត្តវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឥតិ សាវត្ថប្បកាសិនិយា សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

សកាថាវគ្គវណ្ណាថា និដ្ឋិតា។

សំយុត្តនិកាយ-អដ្ឋកថាយ បឋមោ ភាគោ។

